

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

2 ely. g. 343
~~B. L. lat. pag. 184.~~
Pontanus

S <36616455920016

<36616455920016

Bayer. Staatsbibliothek

33

B.L. 3474.

Carey, younger library 1001

JACOBI PONCTANI
DE SOCIETATE IESV,
POETICARVM
INSTITUTIONVM
LIBRI III.

*Editio tertia cum auctario, & Indice ha-
bitus desiderato.*

*Eiusdem Tyrocinium poëticum cum
supplemento.*

Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Maiest.

INGOLSTADII,
Ex Typographia ADAMI SARTORII
Anno Domini M. D C.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Digitized by Google

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Isciplinam Poetarū vnam omnium disciplinarum longè amoenissimam atq; pulcherrimam, nondum vel secundūm se ipsam satis, vel ad consuetudinem nostrorum hominum, ac temporum idoneè, appositeq; seu græcis, seu latinis litteris pertractatam, & illustratam esse, tantū eos fallit, qui haud nimis magnum studium, nec adeo multam operam ad eius perceptionem accommodauerunt. Aristotelis quidem in hoc genere monumenta, præterquam quod obscuritate sua lectorem reiiciūt, etiam mutila, & imperfecta sunt, deq; tragœdia duntaxat loquuntur. Horatius noluit certè via quadam & ratione

(2)

perse-

PRAEFATIO

persequi artem poeticam: nec isto nomine epistolam illam suam ad Pisones ipse met inscrisit. Quid ergo est? Poetarum æui sui indoctorum & arrogantiam comprimere, & demonstratis virtutibus peccata emendare laborauit. De Scaligeri, Vide, & aliorum commentariis mittam dicere: hoc solum, & affirmatè asseueranterq; pronuntiauerim, qualescunq; sint, & quantūcunq; accuratè, copiosè, distinctè poeticen explicauerint, nihilominus eorū neminem ita scripsisse, quemadmodum vt scriberent, maximopere optandum fuit: nempe, vt velut in cæteris studiorum liberalium doctrinis cæteri, quāquam recentiores: sic ipsi quoque in hac per gymnasia discentibus, verum & commodum ad Heliconem iter ostenderent: ac proinde à magistris expeditè, ac dilucide explanari, & ab auditorib⁹ ad solidam gloriam è poematum confectione parundam penitus combibi possent. Quo in negotio persæpe nō parua me habuit admiratio, Rempub: nostram scholasticam aut

AD L E C T O R E M.

aut non sensisse adhuc ignominiam ac detrimenta sua : aut si sensit, non enixissimum contendisse, quò iis leuata ac libera, officiis suis fungeretur omnibus : nec se amplius aliqua in parte claudam atque mancam intueretur. Dic mihi sodes, quo sub celo tandem, quibus terrarum oris erudiuntur homines in arte poetica ? Reliquæ disciplinæ liberales, & disciplinæ sunt omnino, & præceptorum subordinata serie comprehensæ, magistros atque interpres desiderant. Hæc disciplina nulla est, præceptionibus nullis contineatur, doctores nulos requirit: quia, si modo credimus, poetæ nullo satu, sua sponte, *αὐτοφυῶς*, vt fungi per sylvas enascuntur, nec legibus indigent. Orationes conponere nemo quisquam aggreditur, qui artificium dicendi ignorat: quem fugit quid sit Rhetorica, quis eius finis, quæ materia, quæ partes. Præterea quid sit exordium, narratio, confirmatio, epilogus, & alia similiter. At poema iubetur & putantur posse fingere, qui eius artem nullam

P R A E F A T I O

Iam gustauerunt: qui neque sciant vim
& naturam poëticas: neque de eius fine,
partibus, & partis cuiusque proprietati-
bus per nebula[m] aliquando audierunt:
neque quibus rebus verè bonum, omni-
que numero festuum, & probabile cár-
men efficiatur acceperunt. *Scribimus*
indocti, doctique poemata paſsim. Tu vt
facultatem tam eximiam, & præcla-
ram in triuiis quæras? Tu vt in Gram-
maticorum chartis poeticam esse sitam
sомнies? in dimensione syllabarum, in
constitutione pedum, in versuum for-
mis, in ecthlipsibus, synalœphis, para-
gogis? Sunt hæc necessaria, dici aliter
non potest: veruntamen exilia, minuta,
leuia, puerilia præ cæteris censeantur o-
portet, quæ ab eruditissimis viris de poe-
tarum arte commissa literis circumferun-
tur. *Quæcum à studiosis ferme nescian-*
tur, fit, vt absque poetica poætæ cogan-
turi fieri: & cum aut heroicum, aut ele-
giacum, aut lyricum, aut comicum
quip-

AD LECTOREM.

quippiam cantant, ter beatos sese putent, si vnam aut alteram locutiunculam de poetarum antiquorum hortulis decerptam intexuerint: omnia enim huiusmodi flosculis, pigmentisque metiuntur: reliqua tam multa in vnaquaque poesi obseruanda, qualia, & quanta sint, ne coniectura quidem informant. Hinc insuper alia calamitas: quod poetas ipsos parum utiliter ac fructuosè lexitat. Quid enim poetam deceat, quid ille spectet, vnde sua cuique præstantia, sua ornamenta, sua cuique vitia, vt illa æmulentur, hæc deuitent, nunquam didicrunt. Proinde mira poemata pangunt, Musis scilicet, & Apolline nullo, vt Martialis dixit: & versificatores euadunt illi quidem per paucis mensibus, poetæ autem ad calendas Græcas scilicet: aut saltem multo tardius, quam elephanti pariunt. Est verò inter illos & hos tantum discrimen, quantum profani credere vix possunt.

(4

Hæc

PRAEFATI.

Hæc sæper numero mecum non sine dolore & stomacho voluens ego, tanto que incommodo mederi vehementer cupiens, minimè quidem perfectam, & cui nihil admodum decesset, poeticam, sed pro exiguitate mea Institutiones conscripsi: in quibus, ut earum ratio modus que desiderat, & breuior fui, & difficultiora, magisque implicata prætermisi, meque quantum fas, ad imbecilliorēm ingeniorum captum attemperauit: nec ea plane transilui, aut contempsi, quæ etiam à Grammaticis traduntur, cum tamen Grammaticorum non sint. Sed cum illi tanquam in caducam possessionem venerint, teneant eam sanè, nobis si non libentibus, at dissimulantibus, at tacentibus: dummodo ne ipsos simul adolescentes teneant. Verum cum eos cognitione illa elementaria, seu rudimentorum inficerint, deinceps ad maiora & grauiora huius artis dimittant: quam ex omnibus artibus minimè notam, & non paucis impeditam esse difficultibus, quis ad eam hau-

AD L E C T O R E M.

haurient dam dediderunt, iuxta mecum
confitebuntur: maximè cum agit de tra-
goedia. De qua, ut item de comœdia, id-
eo nonnulla differui, quia id institutum
exigere videbatur. Ea porrò ipsa quæ at-
tuli, præterquam quod ad scriptores me-
lius percipiendos, & ad iudicandum non
inutilia fore duco, etiam ad dramata ali-
quanto rectius facienda profutura spe-
ro. Quanquam mihi grandiorum, &
quasi triariorum hæc scriptio videri so-
let, qui facile sibi apud alios præcepta τε
καμψθοτιαιν, καὶ τραγῳδιοτιαιν inuenient.
Quæ de hymno & funebri poesi à me scri-
pta sunt, in iis quem sequeretur ducem nul-
lum reperi. Quò magis lectorum æqui-
tas ignoscet, si quid peccasse me iudica-
uerint. Interea igitur laboribus hisce
meis vtantur, fruantur licet poeticæ can-
didati, donec alias quispiam plura, me-
liora, & omni ratione aptiora, gratiora-
que ediderit. Quod ego non solum
non timeo: quin etiam ut id fiat, & εμεῦ

) (s ζωντό,

PRAEFAT. AD LECT.

ζῶντος, καὶ ἐπὶ χθονὶ θεραπέωσι fiat, magna opere Deum rogo, & quæso: cuius munus agnosco, quidquid prosum literarum amatoribus. Prodeesse autem tam concupisco, quam me hominem esse natum gaudeo.

INDEX

INDEX CAPITVM LIBRI PRIMI.

I.	<i>De necessitate artis.</i>	1
II.	<i>Notatio & natura Poeticos.</i>	3
III.	<i>Poetam necessariò imitari.</i>	7
IV.	<i>Poetam ex necessitate adhibere carmen, & de ordinibus poetarum.</i>	10
V.	<i>Qua materia Poeta.</i>	13
VI.	<i>Quis Poeta finis.</i>	16
VII.	<i>Quid dīsent poema & poēsis.</i>	19
VIII.	<i>Tres poematum modi, eorumq; appellations, & species.</i>	21
IX.	<i>De exercitatione, & modo scribendi: item genera quaedam exercitationū poetica.</i>	24
X.	<i>De imitatione, & quanam, quoque pacto imitanda.</i>	28
XI.	<i>De argumēto virib; conuenienter sumendo, deq; carminis & poēsos genere deligendo.</i>	34
XII.	<i>Conquirendam prius rerum ac verborum suppellectilem, & de tranquillitate animi ac secessu.</i>	38
		XII^r.

INDEX.

XIII.	De iudicio.	42
XIV.	De erratis Poetarum.	43
XV.	De vitiis carminum, & horum castigatione.	47
XVI.	De diligentia emendationis, & recognitio- nis.	59

L I B R I S E C Y N D I.

DE EPOPOEIA.

I.	Quid potissimum velit hoc nomine: item de ver- su hexametro, & heroiaco: & quid sit Epo- pœia.	54
II.	Observanda in Epopœia.	57
III.	De principio Epopœia: postea de Proposito- ne.	58
IV.	De Inuocatione.	62
V.	Ordo narrationis epicae.	63
VI.	Epica & historica narrationis cognitio & diuersitas.	66
VII.	Præcepta narrationis epicae.	70
VIII.	Leges aliquot ad hexametri elegantiam.	73
IX.	Versus cum rerum natura, numero, verbis, & sono congruere oportere.	77
X.	De cauendis quibusdam vitiis.	81
XI.	Hexametrum non pessimè cum in participium cum in monosyllabum desinere.	83

DE CO-

INDEX.

DE COMOEDIA.

- XII. *Definitur Comœdia, & Tragicocomœdia.* 87
XIII. *Comœdia origo, etates, genera.* 88
XIV. *De partibus Comœdia κατὰ τὸ πόσον, seu qualitatis.* 93
XV. *De partibus comœdia κατὰ τὸ πόσον, seu qualitatis.* 101
XVI. *De actibus, scenis, & actoribus seu personis.* 102
XVII. *Plautus & Terentius comparati.* 104

DE TRAGOEDIA.

- XVIII. *Notatio & definitio Tragoedia: item qui fiat ut delectet.* 107
XIX. *Ratio & forma Tragoedia.* 110
XX. *Tragoedia & Comœdia discrimina.* 113
XXI. *De appellationibus fabularum, siue dramatum.* 115
XXII. *Aeschylus, Sophocles, Euripides comparati.* 118

XXIII. DE BUCOLICA POESI. 120

DE ELEGIACA POESI.

- XXIV. *Vsus, notatio, inuentor Elegia.* 121
XXV. *Virtutes, & artificium elegorum.* 124
XXVI. *De incisione pentametri, & eius exitu.* 128

DE LYRICA POESI.

- XXVII. *Laudes & nomina lyricorum versuum.* 132
XXIX.

INDEX.

XXIX. De partibus Odarum.	134
XXIX. De rebus & artificio carminis lyrici.	136
XXX. Lepos & gratia Anacreontici carminis.	138

DE HYMNO.

XXXI. Finitio Hymni, & antiquitas.	142
XXXII. De Hymnis in Deum Opt. Max.	144
XXXIII. De Hymnis in Diuos.	147
XXXIV. De Hymnis in Virginem Dei matrem.	150
XXXV. Metra, longitudo Hymnorum.	153
XXXVI. DE IAMBICA POESI.	155

DE SATYRICA POESI.

XXXVII. Nomen, origo, & natura Satyra.	159
XXXIX. Argumenta, finis, utilitas Satyra.	161
XXXIX. Artificium Satyra	163

LIBRI TERTII.

DE EPIGRAMMATE.

I. Notatio & usus Epigrammati.	165
II. Laus Epigrammati, materia, difficultas.	166
III. Definitio Epigrammati, eiusq₃ prima diu- sio.	168
IV. Amplius de simpli compositeq₃ Epigramma- te, & in extremo secunda diuisio.	169
V. Ter-	

INDEX.

- V. Tertiū dñidit Epigramma, secūdum tria genera poematis. 173
 VI. Quarta diuisio Epigrammatis, secundum tria genera cauſarum. 175
 VII. De Epigrammate in quo paria paribus, & contraria contraria referuntur. 182
 VIII. De Epigrammate dialogico. 183
 IX. De Echone. 186
 X. De Emblemate. 188
 XI. Due primaria virtutes Epigrammati, argutia & breuitas. 190
 XII. De suauitate & aliis Epigrammati ornamenti. 192
 XIII. De scita conſuſione Epigrammati. 193

DE EPITAPHIO SEV FVNEBRI POESI.

- XIV. Quid sit Epitaphio, Epicedium, Nenia. 201
 XV. Materia funebrium. 203
 XVI. De Epitaphio Imp. Regum, Principum, Nobilium, & Illustrum. 206
 XVII. De Epitaphio Ducum atq; militum. 210
 XVIII. De Epitaphio sanctorum, religiosorum, eruditorum ac sapientum. 214
 XIX. De Epitaphio consanguinearum: item Virginum, & Matrum familiat. 219
 XX. De

INDEX.

XX.	De Epitaphio patris, fratri, filiorum.	238
XXI.	De Epitaphio infantum, puerorum, & adolescentium.	239
XXII.	De Epitaphio amici.	233
XXIII.	De iocosis & falsis Epitaphiis.	234
XXIV.	Doctrina epitaphica appendix.	236
	AVCTVARIUM. Collatio Poetices cum Pittura, & Musica.	239.

AVCTORES PRÆCIPVI, EX
QVIBVS PROFECIMVS.

ARISTOTELES.	VICTORIVS.
PLVTARCHVS.	VIDA.
HORATIVS.	SEB. REGVLVS,
SCALIGER.	CICERO.
VIPERANVS.	QVINTILIANVS.
MINTVRNVS.	ROBORTELLVS.
	DONATVS.

POETL

POETICARVM
INSTITUTIONVM
LIBER PRIMVS.

DE NECESSITATE ARTIS.

CAPUT I.

DOCTICAM veteres illi quendam imperum, incitationemque cum ingenio seu natura cōiunctam existimarentur. Eam incitationem Græci ἐνθυσιασμὸν, nostri furorem poeticū appellare voluerunt: & ipsi poetæ per Heliconem, Parnassum montes, Permessum, Castalium, &c. flumina, & fontes suos aliud nihil insinuarunt, quam se id quod efficerent, vobis naturæ diuinatus agitatae beneficio efficere. M. Tullius vocat cōcitationem, inflammationem animorum, quæ declareret in ipsis animis vim inesse diuinam, & quendam quasi afflatum furoris. Ex quo etiam scripsit oratione pro Archia: *At qui sic à summis hominibus crudelissimisq; accepimus, carerarum rerum studia, & doctrina & praeceptis constare: poetā natura ipsa valere, & mensis viribus excitari, & quasi diuisino quodam spiritu afflari.*

In 1. Tuscul. ait eos grauia plenaq; carmina cœlesti

A

Iestii

lesti mentis instinctu fundere. Fuerunt item Orpheus, Linus, Musæus, Homerus poetæ clarissimi pluribus ante saeculis, quæ vllæ præceptiones poetæ apparuerunt. Et, vt absoluam, vulgo in ore est: poetas nasci, oratores fieri.

Verum enim uero vt insit admiranda quædam & diuina vis excellentium poetarum ingenii, si cut inest: (ne tot sapientes nihil vidisse dicamus) nihilominus artificio etiam locum relinqui, satis indicat, quod tum antiqui, tum recentes, non minus poetæ, quam aliarum facultatum leges rationemque docendo tradiderunt. Horatius allata quæstione, naturâne an ars plus ad carminis laudem proficeret, alteram ab altera separari ac diuelliri non posse afferuit.

Ego nec studium sine diuise vena,

*Nec rite quod proficit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & consurat amicè.*

Congruunt cum his illa Simyli apud Stobæum, quanquam vniuerso, non tantum de studio poetæ prolata.

*Ὥτε φύσις ἵκανη γίνεται τέχνης ἀπειρονός
καὶ δὲν τιτθευμα ταρσάτων οὐδενί,
Ὥτε τῶν τέχνη μὴ φύσιν κέκτημένη.
Sine arte nonquam omnino natura est satis,
Quocunq; tandem studium nominaueris.
Nec ars adempta natura quidquam est.*

Ars tanquam certissima dux viam demonstrati, quam si fideliter sequemur, nunquam offendemus. Et quamuis non pauca sunt, quæ nullis præcepti- nibus pariuntur, propterea quod à natura inser- tur, nihilominus eadem naturæ dona ab arte ma- gistra

gistra perficiuntur. Ceterū quomodo in philosophia res è diuersis elementis coagmētatas ex eō videmus accipere vocabulum, quod in unaquacq; partes habet potiores: sic quoniam veteres illum mentis concitatę spiritum in poeta plurimū valere animaduertebant, quem cura & industria comitarentur, non antecederent, quod erat maius, id etiam solum esse affirmarunt, Ergo poetica nec soluta legibus temere vagatur: nec legibus tota constringitur: & cūm naturam siue ingenium maximè, in primisq; desideret, vt ne quid ad perfectionem defit, artē quoq; tantumue? præterea laborem, exercitationē, imitationem depositit. Quoniam nulli referendū opinantur, quod Pindarus cecinit, poetas lacte simul & melle pasci. Lac enim fœcundā, vberem, & suauem naturam: mel ipsum artificium & proficiēdi conatum videri: quandoquidem citra studium, laborem atq; diligentiam mel nequaquam comparatur.

NOTATIO, ET NATURA POETICÆ.

CAPUT II.

POETAE nomen τάξη τὸ θοιένν̄ de flexum est, Quā vocem facere & fingere cum interpretentur (quanquam non absolute, sed ea notione, qua docendi probandiue causa dicimus, fingam hoc, illud esse, ita fieri, ita factum futurum, quod quidem cum natura, & fine poetices satis concordat) poeta nobis factor & fictor, siue imitator, & poetica proinde ars faciédi & fingendi, siue imitan-

imitādi exponetur. Fingere enim seu effingere est imitari: nempe rē illam, cuius imago & similitudo singitur: & qui imitatur, effingit quippiam. Quod quale in hac nostra disciplina sit, deinceps dilucidius intelligetur. Cum igitur artes reliquæ omnes, quæ vel factione, vel imitatione constant, propter communem verbi, τὸν τοιότητα, inquam, potestatem poeticæ, ipsi vero eartindem artifices poetæ appellari possint, tenendū est, solam scientiam, quæ dulci, ac certis numeris tēperata oratione vitam atq; mores hominum effictos explanat, & tāquam depingit, seu quę mores & studia hominum fictis rebus ac personis tractat, quia vtrumq; excellentissimè p̄fstat, proprium loco sortiri nomen; quib; id p̄fstarscē norunt, solos poetas nuncupari. Sic cum omnis locutio sit oratio, nihilomin⁹ vnius eloquētis locutio hoc proprio signata nomine est: quia nimirum ornātu, copia, grauitate p̄cēllit: cuius auctores foli, oratores dicūtur. Similiter quoniam res ipsas non tam narrādo intelligentiæ hominum subiicere, quam faciendo & procreando quodāmodo, in eorū conspectu videntur collocare: cum non tantūmodo rerum extantium formas & simulacra elegantissimè imitando consequantur, & exprimant: sed insuper non extantium, quę tamen extate possent, & ita possent (quod quidē magis iutorum est officium) nouas, mirificas planè species, ac similitudines p̄claro quodam modo profignant, & tanquā ē nihilo res fingendo producant, altera illa significatio τὸν τοιότητα, facere scilicet, per quę ἀνταρμασκάς in poeticam poetasq; cōuepit. Non aliena est huic loco sentētiā Eustathij in I.

Iliad.

Iliad. de poetæ vocabulo magnifice prædicantis: τὸ ποιεῖν ὄλως μὲν τὸ πράττειν, ιδίαζεται δὲ οὐ λέξις τοῦ ἐπὶ τὸ πρᾶγμα προστατεύεται πλέοντος διὰ τὸ τῆς ἀντοῖς πρόξεως τάυτης ἔξοχη ὡς θεῖον, καὶ ἐλλόγιμον. Ποιεῖν γενεγαριμ est facere: propriè carmen, & singulari ratione solitè dicuntur, qui carmina faciunt: ob eorum fidelicet in ea genere facieq[ue]d[em] proclaram eloquentiam, ac diuinitatem quandam.

Sit ergo poetica, *Ars, hominum actiones effingens, easq[ue] ad vitam instituendam carminibus explicans.* Quod de actionibus dicitur, caue de probis duntaxat accipias. Est enim quando rerum ἀκολυθία, & necessitas, & decorum personarum requirit, ut improbos quoq[ue] imitantur & afferant in medium, q[ui] nec honesta sunt, nec laudabilia: qualia sunt videlicet serui nequam, senes auari, duces ignavi aut præfidētes, adulteri, ebriosi, proditores, impij, profusi, garruli, &c. Verum istuc eo fine, quo historiazū scriptores crudeliter, impiè, stultè, incontinenter ac turpiter patrata vnā cū clementer, piè, prudenter, moderatè & honestè factis commemorat. Eodē quo philosophi, quo theologi, qui in virtute tradenda vitia quoq[ue] demonstrant: illam quidem vt consegetur: hęc vt fugiam: quorum vtrumq[ue], nisi vtrumuis nouerimus, facere qui tādem possimus? Qui res ab honestate remotas tantum scriptitatis (vt quidam totos etiam libros r... vitiis amatoriiis compleuerunt) illi profectò arte, que nisi cōmendanda præcipit, per summā licentiam abutuntur, eorumq[ue] lectione adolescētulis ad cōcipiendas libidinum flamas propter imbecillitatem cōfilij

POETICAR. INSTITVT.

paratiotibus abstinentium est. Quare ut ad superiora redeam, non quem imitentur, quid narrent, quid agant poetæ: sed quamobrem, qua mente, quibusq; rationibus, hoc intuendū est. Humanarum rerum statum ponere ante oculos studēt: in quib; dicit nequit quam multa, quam diuersa omnium virtutum vitiorumq; exempla versentur, quam dissimilia studia vigeant: quando alij honesta, alij lucunda, alij utilia, alij etiam nefanda vel utilitatis, vel iucunditatis obiecta specie in fraudem acti amplectuntur: & hi priuatis, illi publicis commodis inseruiunt. Huc facit quod scribit Plutarchus. *Poësis*, inquit, est similitudo morum. Et sicut hominum non perfectorum, aut sneerorum, aut abominis reprehensione communium: sed in quibus locum habeat multum perturbationum, opinionum, mendaciorum, ignoracionum: quia tamen ī ob natura bonitatem sapientiā corriguntur. Nam imitatione seu fictio poeticam ab iis artibus segregavit, quæ imitatione nulla continentur: carmen ab his, quæ tametsi imitantur & fingunt, ut dialogi, metrum tamen non adhibent. Idcirco si vel imitatione, vel carmen abfuerit, poësis nulla erit.

At verò usus, quæ penes arbitrium est, & ius, & norma loquendi, poetas nominare consuevit, qui tantū norūt metra funditare, quiq; ēr τῷ μιμῆδαι nihil valent. Hos docti versificatores vocant. Vulgi morem nos quoque per hos libros sepissimè tecubimus, & de poeta ac poësi perinde loquemur, quasi ποιῶν esset metra tantum componere, seu ὑμέτρως λέγειν: quæ notio postea huic verbo affixa creditur. Quia enim τοιντū factores illi veteren-

τύμπανον λόγῳ, idcirco ἐμπέτρος λέγοντι dictus est
ποιητής, οὐ τύμπανον λέγειν ποιεῖσθαι. Quod (metro
inquam, uti) quanquam est necessarium, ipsum
tamen per se, ut infra docebo, non sufficit.

*POETAM NECESSA-
RIO imitari.*

C A P V T III.

Qui metro, seu carmine nihil imitatur, ni-
hil fingunt: solum disputant ac docent, ar-
tisue alicuius præcepta differunt, siue aliud
quippiā scriptioне certo numero numerosa perse-
quuntur, quorum ingens reperitur numerus, vi-
dendum est ecquid in ordinem poetarū recipien-
di fint. Aristoteles Homero, ait, Et Empedoclis ab sol com-
mune est præter motru. Quapropter illum quidem poetam
iustū est nominare, hunc verò physiologum (hoc est naturę
explicatorem: siquidem de natura libros versibus
confecit) non poetam. His duobus Græcis Virgilius
& Lucretius Latini velut è religione respondent.
Ut namque Homerus prælia ad Troiam, & erro-
res Ulyssis: sic noster Maro ὑστερούσεγγερ errores
Æneæ per maria, per terras primam, deinde eius-
dem in Italia pugnata bella decantauit. Lucreti-
us verò Empedoclis exemplo de rerum natura
versus elaborauit. Immo enim uero unus idem-
que Virgilius in Æneide quidem Homerum, ut
posuimus, in Georgicis (tametsi longè aliam ma-
seriam, rusticam scilicet, exsequitur) Empedoclem

nobis exhibet. Rursum Aristoteles, vt tollat er-
torem vulgi, arbitrantis id nominandum poema,
quod esset meticum, afferit historicum & poetam
nō hoc differre, quod hic metris illigatam, ille so-
luitam ac liberam orationem usurpet: *quia licet, in-*
quisit, Herodoti scripta ad metrum redigere, si manebit: et
men historia, et prius, non poema. Sententia igitur tan-
ti viri, cum metro quipiam aliud, nempe imita-
tio inest in poēmate, extra quam poematis nomen
amitteret. Ea verò nulla cernitur in historia. Quà
de orationibus, fas est historicis talen*tis* ijs affinge-
re, quos oratores nonnunquam inducunt, nou-
modo quali potuissent vti, verum etiam quali de-
buissent! Atque in istiusmodi orationibus effin-
gendiis eorum artificium pāne totum consumi-
tur. Et in eo quidem similitudinem poetarum té-
nent, qui idem institutum nō in orationibus dun-
taxat, quas personis attribuunt, sed in tota quoque
narratione custodiunt: cum historicis negatum
sit quidquam proferre, quod factum non sit, quā-
tumuis verisimile videatur. Plutarchus homo in
disciplinis graui auctoritate, vt ait Gelius, cum
Aristotele consentit lib.de aud.poet. Statuit enim
Empedoclem, Parmenidem in Physicis, Nicandrum in Theriacis, Theognidem in sententiis illis moralibus non poema, sed versus tantum con-
dere, & ab arte poetica mutuari solum numeros
pro vehiculo, vt pedestris incessus humilitatem
effugiant. Quomodo nimirum qui de obscuritate
nature politè & copiosè disputat, illā copiā, & ni-
torem ab oratore mutuū sumit. Igitur fabulosa fi-
ctio erit tāquam forma & anima poēeos, cum fin-
gere

gere magis, quam versificari poetam reddat. Quocirca rectè idem Plutarchus. Etenim sacrificia quædā nouissimū chorū ē sibi carentia: poēsin fabularū ē figmē. torum experiem non novimus. Itaque Socrates quibusdam somniis ad scribendam carmē conspulsum, quum ipse, & qui per omnem vitam pro veritate decerasset, facultate probabiliter singenda destituta esset, Aesopis fabellas argumentum fibe delegit: Iosephus nō putans eam, à qua abesset filio. Vedit hoc ipsum Germanorum natio: cūi poema sonat ein gedicht / poeta ein dichter: non autem versch mächer / oder reimer. Ac versus ideo poētae assumunt, quod sciunt, omnes naturā oblectari numeris, numeroseqūe composita ob egregiam suavitatem libentius legi, ac firmius animo ac memoria retineri. Propter sublimitatem quoque, elevationem & amplitudinem, ad quam accommodatus est versus: in quo summissioni & humilitati solvit orationis opponitur. Ac de carminis quidem iucunditate pulchrè Isocrates exordio Euagoræ differuit. Nec profectō iure diceremus poēsin picturam, si carmine tantum absolueretur, sine ullis fabulæ tanquam lineamentis. Ideo autem picturæ nomen ei datur, quoniam perinde ut in tabella, humanarum actionum effigies quasdam, rerumq; simulacra oratione dulci exprimere, & ante oculos statuere contendit: quare non pictura tantum, sed loquens pictura appellatur.

* *

*

AS

POETAM

*POETAM EX NECESSITATE AD-
bibere carmen, & de ordinibus Poetarum.*

C A P V T IV.

NON quia plus valet imitatio, quam carmen
sive metrum, idcirco illa tantum requiri-
tur. Demosthenes pronuntiationi primas,
secundas, tertias concedebat in eloquentia: ergo
alias partes non desiderabat? Qui Milesias Appu-
lei solutam quandam poësin, Lucianum quen-
dam solutum Aristophanem esse iudicant: item
Sositheum, & Terpandrum Rhodios, Xénar-
chum, & Sophronem soluta scriptione poëma-
ta dedisse, Æsopum apud Philostratum poetam
nominari confirmant, his ita occurritus. Hos &
alios eiusdem classis nō aliter, quam pictores, mi-
mos imitatoresq; cæteros propter usum nomi-
nis, generalemq; significatum scilicet, de quo su-
pra disputatum est, poetas appellari posse. Lu-
cianus quidem ipsem dialogo, qui inscribitur,
Contra eum qui dixerat, Prometheus es in verbis, fatetur
se prorsus diuersa coniungere, comediam diaло-
go. Spectata materia, se esse Comicum: considera-
ta orationis forma, non esse. Quod si materia so-
la, dicam amplius, si materia δεκαπηνᾶς explicata
poetam efficit, Lucianus esto poeta Comicus: quę
tamen esse se ipsem perspicue inficiatur. Opor-
te a strictam metro orationem aut omnium scri-
ptorum communem, aut quoruundam propriam
ac pe-

ne peculiarem haberi, quādō solutæ est ἀρτίστας,
 illamq; ex altera parte respicit. Atqui non appa-
 ret, quibus eam iustius tribuamus, quam poetis:
 quæ proinde merito, ac summo iure, poetarum,
 seu poetica oratio nominatur. Si quis M. Tullij
 dialogos de Orat. de Legibus, de Amicitia, de Se-
 nectute poemata, Ciceronem ipsum propterea
 poetam vocaret, an non putaremus hunc ad gen-
 tiles & agnatos deducendum? Rudeantur ergo, qui
 Platonij ob dialogos eius, poeticā quasi ciuitatem
 dare non verentur. Adhuc, an quemadmodum
 δερματικὸν, sic etiam ἔξογη ματτάνη, aut μικτὸν poe-
 ma soluta oratione contexi possit? Potestne, in-
 quam, fieri heroicum seu epicum, ut carmen ab-
 sit? Virgilium narrant Aeneidem prius solutis ver-
 bis composuisse. Eratne tum poema? Quod si sola
 imitatio postulatur, quomodo dialogos, qui re-
 spondent dramatis, sic epicum quoq; absq; metro
 componi posse fatendum erit. Nec vident isti, se-
 dum carmen tollunt, aut certè non esse necessa-
 riūm nugantur, tot ornamenti spoliare poesin:
 quæ, si carmen non requiritur, nec ipsa requiren-
 tur, cum nisi in carmine, & cum carmine cōfisteret
 nequeant. Atqui affirmare, illa ornamēta à poetis
 non postulari, in re aperta desipere, ac delirare est.
 Consequitur itaque, ut carmen quoq; , in quo illa
 nituntur, abesse à poesi nullo modo debeat: non
 solūm quia proprium est eius instrumentum, &
 communis usus id approbavit, verummetiam quia
 poeseos essentiam cum imitatione constituit. Nee
 si soluta oratio abesse potest ab historia (nam He-
 rodoti historia versibus explicata nihilominus
 erit

crit historia, teste Aristotele) idcirco metrum quaque abesse poterit à poesi. Nec vicissim, si Herodotus cum versibus manebit historicus, ideo etiā Homerus, Sophocles, & alij sine versibus manebunt poetæ.

Et quia poetarum ordines varij sunt, iisque magnam partem à genere carminis nomen ferunt, age videamus, quid de his illustres auctores senserint. Quatuor potissimum genera videtur voluisse in Orat. perf. M. Tullius, Epicos sive Heroicos, Iambographos, Tragicos, Lyricos sive Melicos: in quorum primo principem numerat Homerum, in altero Archilochum, in tertio Sophoclem, in postremo Pindarum. In libello de opt. gen. orat. recensuit Tragicos, Comicos, Epicos, Melicos, Dithyrambicos. Quo loco pro ratione instituti sicut in enumerando accuratior, & ut credibile est, Iambographos Comicorum nomine complexus est: propterea quod in comedia iambi vias est frequentissimus. Horatius ad Pisones adduxit in mediū sex ordines. Heroicos, Elegiacos, Lyricos, Iambicos, Comicos, Tragicos. Dithyrambicos ideo prætermisit: quod ea ætate nemmo factitaret id genus poemata. Diomedes Grammaticus sex omnino carminum qualitates atque species statuit, è quibus totidem poetarum classis orientur. Cæsius Bassus octo. Lycophronis explicator undecim. Diuisio illa secundum spiritum secundum ætatem, secundum subiectum, est Sealign. Lib. 1. cap. 2. In quo rectè dictum ἐξηγητὴς δεκαπέδη, μικτὸς narratiuum, actiuum, mixtum cum fin: modi quidam, quibus vtitur imitatio, non

non posse haberi pro differentiis generum poetæ, seu poetarum. Cæterum si poetæ vis & facultas in fictione ducenda est potius: si item poeta im-
merito appellatur, qui imitatione caret, probari
vtique non poterunt diuisiones illæ, quæ vel ma-
teriam, vel genus carminis tatummodo confide-
rant, eaq[ue] diuersitate poetarum discrimina metu-
untur. Etsi enim carmen ita à poeta suscipitur, vt
omittere non liceat, ipsum tamē honorem ac no-
men poetæ non magis cuiquam conciliat, quam
corpus humanum cuiquam dat esse hominem, si
animus consilij & intelligentiæ compos defuerit.
Quod si quis secum attentius perp[er]dat, quid mu-
neris poeta verus exerceat, nempe hominum a-
ctiones imitando exprimere, quæ aut honestæ sine
& bonæ, aut inhonestæ & malæ, (eo modo quem
cap. 2. demonstrauimus, cum exemplis senten-
tiæ illustraremus) atque ideo aut laude apt vi-
tuperatione afficiendæ: tria potissimum poetarū
genera, epicum, comicum, tragicum inueniet.

QUAE MATERIA POETAE.

C A P V T V .

CICERO. i. de Orat. eādem prope, hoc est, æquæ
amplam, vagam, lögè lateq[ue] diffusam poetæ,
quam oratori materiam subiecit, his verbis:
Est enim finissimus oratori poeta, numeris astricior paulò,
Verberum autem licentia liberor: multis ornandi generi-
bus socius ac p[ro]ne par: in hoc quidem certè prope idem, nul-
lus est terminus circumscribat, aut definit suū suū, quo mil-
lum ei

nus ei liceat eadem illa facultate & copia & ageris quæ felicitatem porrò notum est, quid & quantum in illa eruditissima disputatione L. Crassus Oratori, id est, eloquenti permiserit, in quo regnare possit eius oratio, thesin puta & hypothesis: breuiter, res omnes. Et sanè cum historiam poetarū euoluimus nihil propemodum, seu supra lunę orbem & æternum, seu infra, & fluxum caducumque sit, a stricto dicendi genere non comprehendēsum & explicatum videmus.

Quod cum ita sit, nihilominus de materia poëtz angustius, & ad definitionem huius *dwāμων*, vt Plutarchus vocat, atque ad officium poëtz aliquanto accommodatius differendum est. E quo tamen sermone nostro, quam multę adhuc, quam magnę, quam varię res poëtz subiiciantur elucabit. Sepius hactenus inculcatum est, solere poetas hominum actiones imitari: ea scilicet, quæ fieri & agi ab hominibus possunt: adde, ita vt possunt, vel ut debent. In his effingendis, & ad usum atq; commodum vitæ exprimendis eorum cura, labor, industria se intendeat: & hæc nimirum est illorū materia, actiones humanæ. Inde fit, vt iisdem bonarum malarumq; fugiendarum & expertarum rerū perutilis sit, & per necessaria cognitio: perindeq; illis, vt oratoribus discenda philosophia de moribus: quandoquidem ex affectionibus ac moribus humanæ actiones proueniunt: quarum aliæ studiosæ, aliæ vitiösæ dicuntur. Assumet igitur poeta quantumcumq; opus fuerit à magistris illis mortalibus, & rem è Socratis chartis peret, vt scribere directe, sapere sit & principium & fons: eoque modo.

modo officium docebit, ut diuisiones, definitio-
nes, ratiocinationes, interrogations funditus re-
pudiāns, è om̄pōsitissimā oratione, exemplis pūl-
cherrimis à se vel primū excogitatis, vel ingenio-
fīctionib⁹ amplificatis & illustratis, & quodā-
modo conditis, etiam diuersos animi motus mi-
sceat, & lectores siue spectatores vel alliciat, vel
rapiat quōd placuerit. Hinc est, quod viri sapientes
poēsin quandam esse philosophiam, fabularum
inuolucris tectam asseruerunt. At verō cum artes
ac disciplinæ omnes ad naturam humanam adiu-
uandam perficiendamq; pertineant, quænam sci-
entia poetis non concedetur? Videlicet Homerus
& Virgilius hominum diuersissimorum actiones,
sermones, ingenia, mores, affectus, studia imitari:
illi de superis, mediis, infimis: illi de naturalibus,
de cœlestibus, de regionibus, ciuitatibus, legibus,
artibus, institutis, virtutibus, vitiis scribere quid-
quam potuissent, nisi multarum doctrinarum, at-
que vniuersarum pæne rerum periti extitissent.
Non pertractabit ullam artem poeta, ut poeta: sed
disciplinis, quæ sunt libero dignæ, sese perpoliet
cumulabitq;: inde tanquam gemmis poema suum
variabit ac distinguet, & velut aliud agens, illis or-
namentis carmen suum verecundè asperget: fa-
cietq;ue ut omnes intelligent, eum minimè ru-
dem, & in præclaris cognitionibus non
prorsus hospitem ad poemata com-
ponenda acces-
fisse.

EVIS

QVIS SIT POETAE FINIS.
C A P V T VI.

POETA est μημοντής, quoniam poësis præcipue
est μημονίς, & à Plutarcho μημονία τέχνη ars
imitatrix, siue ars in imitatione posita voca-
tur, & ab Aristotele ex imitatione orta dicitur,
Horatius insuper egregium poetam doctum imi-
tatorem nominauit. Huiusmodi imitatio admi-
ratiorem ac delectationem gignit. Quæ si sola
quæreretur à poetis (ut falso affirmabat Erato-
sthenes, quamvis nonnulla voluptatis tātum gra-
tia fingere liceat in poematq) non iniuria eā solam
statueremus finem vltimum, & imitationem me-
dium. Nunc qui sunt germani poetæ, humanarum
actionum effictione vitam nostrā conantur excelle-
re, non sine delectatione: cuius caussa etiam car-
minibus vtuntur: docere, inquam, volūt, idq po-
tius, & delectare simul. Ea propter poetarum finis
erit compositus: vt dicamus, poetis esse scopum
docere & delectare: sed per imitationem, & car-
men velut conditiones penitus necessarias. Quo-
circa fines illos simplices, docere tantum, delecta-
re tantum iis relinquemus, qui veri ac legitimi
poetæ non sunt: quanquam hoc nomine ab erudi-
tis quoque, non solum ab indoctis persæpe ap-
pellentur: quorum nos morem hisce libris fre-
quentamus, & ita facturos cap. 2. in extremo su-
pra promisimus. Sic de poetis locutus est Ho-
ratius.

Ans

*Aus prodeſſe volunt, aus delectare poeta,
Aus ſimilē ſuundo, & idonea dicere vīta*

Diftinctè & manifeſtè tres fīnes adducit, quorū
poſtremū ipſe mox commendat, ceterisq; ante-
ponit.

Omne tuſit pūctum, qui miſcuit vīta dulci.

Potest tamen etiā delectando docere poeta: qua-
doquidem omnis oratio nos aliquid ſcire facit: &
docendo delectare, quamuis non imitetur: ut de-
lectat Virgil. in Georg. Lucretius, Manilius, & qui
ſunt eiusdem familiæ: multæ enim illecebræ car-
minum, multæ ſuauitatem. At nos de morūm do-
ctrina loquimur, à qua imitationem ſciungi non
patimur. Quare & Horatius in illis verſibus paulo
ante prolatis, vñ certum doctriñæ genus intellige-
remus, verbum (prodeſſe) quam (docere) maluit.
Apertius autem in ſecundo, cum dixit: & idonea da-
cere vīta. Rerum certè naturalium, & iſtiuſmodi a-
liæ eruditioñes obſcuræ atque diſſiciles, ad vitam
moderandam accommodatæ non ſunt: quippe
quaꝝ nec meliorem quenquam, nec deteriorem
conſiliant.

Quod deinde Flaccus ait in ead. epift. poema a-
nimis iuuandis, hoc eft, delectandis eſſe natum, &
idecirco cum ſympnoia componit, quaꝝ propter
ſolam vtique voluptatem reperta eft, id propter ea
dictum ſcire licet, quod cum vates ſzpe tantum
indulgeant fictionib; , vt quaꝝ ſimplicius multo
doceri potuiffent, ea variis commentis vſtant, &
vndiq; omnibus elegantiis ornamentisq; operiant
(vulgo gratificat̄, cui ſemper iucunda magis qua
vtilia ſunt in amoribus: & quod ſalutarem doctri-
nam

nam nisi leporibus & oblectamentis multimodis
respersam facile aspernatur) videntur rem ad v-
nam dantaxat voluptatem excitandam suscepisse:
Nihilominus indiserta prudentia stulta loquaci-
tati nunquam non anteferri debet.

At enim quomodo dicimus delectare poetas,
cum nunc quidem iracundiam concitent , nunc
fletum excutiant , nunc odium inflamment,nunc
dolorem,timorem,& alias demum affectiones la-
titiaz delectationis contrarias commoueant ? In-
telligendum est , etiam in istis motibus ac pertur-
bationibus poetam delectare: non certe , quia cru-
delitas, ira,horror, metus habeant ullam in se vo-
luptatem : sed quia dulce est hominibus ipsum ar-
tificium , quo quidem ad istiusmodi affectus vo-
lentes ac nolentes se impelli sentiunt. Ipsum por-
rò artificium est seita & accurata imitatio : quz, vt
nit Plutarchus, siue pulchræ, siue turpis rei simili-
tudinem exprimat, laudatur. Sed hac de re denuo,
vbi de tragœdia disputabitur, & quem modo no-
minabam, multa lib.de aud. poet.

Iam quemadmodum oratio nostra possit imi-
tari, perspicuum fit ex eo, quod scribit Aristoteles:
sermonem esse mentis nostræ interpretem atque
nuntium , & verba esse notas(symbola ille vocat)
sensuum animi. Sensus autem cogitationesq; no-
stræ ideas, similitudines, imagines rerum conci-
piunt, qui conceptus philosophis nostratibus, lati-
nis notiones, Græcis īrruerat. Difficillimum sanè ne-
gotium , ac perquam laboriosum, perinde rem a-
nimō complecti, ac si oculis ipsis intuerere. Indu-
endi affectus diuersi, prorsusq; pugnantes: suscipi-
endæ

eadz variorum hominum personæ : mille modis
versandus & commutandus animus. Quæ nifq; in-
geniosus, prudens, sapiens, eruditus, nemo faciet.
At faciunt Poetæ. Quales igitur eos existimare cō-
uenit? Imitatur item histrionica mores, affectus,
motus corporis, actiones, personas, adhibita vōce,
vultu, & decora motione totius corporis, accom-
modatè ad persuasiones spectatoram. Poetica i-
mitatio tacita est, vocem, vultum, gestum non ha-
bet: sermone tantum scripto mores actionesq; hu-
manas refert. Veruntamen ambæ, illa audienti-
bus, & spectantibus: hæc legentibus imagine re-
rum ingenerant: estq; histrionica tanquam famu-
la & ministra poeticæ: nec ista illa, sed illa ista indi-
get.

QVID DISTENT POEMA & Poesis.

C A P V T VII.

ERUDITORVM nonnulli hoc discriminis
agnoscunt: vt poësis nominetur, & sit opus,
sive contextus scriptorum, seu corpus totius
operis effecti. Sic Cicero dixit: Anacreontis tota
poësis est amatoria: totum videlicet opus, totūs-
ue liber, quem reliquit Anacreon poetæ lyricus.
Poema contra vocitur, & sit pars operis, pars
poëseos, seu pūillum quiddam, & inuentio par-
ua, quæ verbis non ita multis expediatur. Illa, vt
Ilias, Odyssea, Aeneis; hæc, vt Margites, aut armo-
rum

rum Achillis fabricatio, aut catalogus nauium;
Lucillius apud Nonum.

*Non haec quid Valeat, quidue hoc interficit illud
Cognoscis primum, hoc quod dicimus esse poema
Pars est parua poema,*

Postea ex Parmenone Varronis ista recitat. Poema
est λέξις ἐνεργηθμός, id est, verba plura, modicè in
quandam coniecta formam. Itaq; etiam distichon
epigrammation vocant poema: poesis est perpe-
tuum argumentum ex rhythmis, vt Ilias Homeri,
& annales Ennij. Hæc opinio explodenda est, atq;
ita sentiendum: *poema esse opus ipsum poeta, id nimirum
quod effictum est, finem & fructum opera atq; studij, quod
impedit poeta: poesin autem fictionem ipsam, rationemue ac
formam poematis, siue industrias atq; operam facientia:*
vt poema, poesis, poeta hæc tria differant, quomo-
do tres personæ verbi, à quibus oriuntur, πεποίη-
μαι, πεποίησαι, πεποίηται. A prima existit poema, ab
altera poesis, à tertia poeta: quasi dicas, factum, fa-
ctio, factor: aut fictum, fictio, fector. Poema Cice-
roni est metrica scriptio, tam parua quam magna.
Eidem, vt cæteris quoque scriptoribus, poesis fre-
quenter habet significationem poematis. Eadem
vox interdum ipsum etiam habitum, seu ar-
tem, poeticam videlicet ipsam decla-
rat. At poema nunquam
pro poesi dictum
inuenias.

TRES

T R E S P O E M A T U M M O D I
corumq; appellations, & species.

C A P V T VIII.

P LATO de optimo statu ciuitatis lib. 3. omnem orationem poetarum in tres formas distribuit. Vnam appellat ἀπλῆν μήχανη, simplicem & nudam narrationem: quando videlices res simpliciter ac nudè, continuatione expositio-
 nis à poeta solo commemorantur. Alteram διὰ μημόσεως γένομέν, per imitationem efformatam: quoties adhibentur personæ quædam, quæ rem quasi tum ageretur repræsentant, tacente ac nihil pronuntiante poeta. Postremam διὰ μετέργεων, quæ ex duabus superioribus confusa & concreta est: qua utroque modo permixto, simplici nar-
 ratione, inquam, & imitatione præstant poetæ quod volunt: seu, in qua & poeta ipse loquitur, & perso-
 nis sermo affingitur. Mox hæc omnia exemplis & Platone illustrantur. Atque huius tertiaz forme
 στρεψίδημα sumit ex Homero, qui principio Ilia-
 dis ipsem et narrat, quo pacto Chryses Apollinis
 sacerdos cum muneribus ad Græcorum naues ac-
 cesserit, filiam apud Agamemnonem liberaturus.
 Tum subito incipit μίμησ: ipsum quippe Chry-
 ses loquentem, & Atridas simulq; Græcos obte-
 statem facit: ἀτρεῖδαι τε καὶ ἄλλοι, &c. sic noster Vir-
 gilius i. Æneid. vbi ex sua persona aliquanto plura
 dixit quam Homerus, iratæ Iunonis personam in-

duit: *Meno incapo defistere Sicam?* qua persona mox deposita, narrare pergit, quid postea egerit: quomodo ad Aesolum profecta sit: quale imperium Aesulus in ventos habeat: & quibus dea verbis rogauerit immittit tempestatem in classem Troianorum: ubi rursum sit Iuno. Fit etiam Aesulus, dum cum Iunoni respondetem imitatur. Eodem libro postquam narravit Aeneam delatum esse in portum, septem ceruos confixos, vinumque è Sicilia iisdem manibus aduectum sociis distributum, mox Aeneam eorundem animos demulcentem refert. *Oscij, neq; enim, &c.* Deinde rursum narrat: *Talia Gaece refert, &c.* Sequitur denuo *μίμοις.* O quae res hominumque, *Deumque, &c.* Haec ratio, ut nunc poeta, nunc alij loquantur, tota Iliade, & Odyssea, tota Aeneide custoditur, & ut ait Plato, in epica poesi custodiri seruarique debet. Magis tamen is poeta commeditatur, qui quam minimum loquitur ex persona sua, perpetuoque imitatur: cum eius laus potissimum imitatione consistat. Atqui ea nulla cernitur, cum suam ipse personam agit. Illius secundi generis exemplum statuitur à Platone tragedia & comedia. Ibi enim poeta nihil loquitur. In primo genere collocantur ab eodem dithyrambi: namque illi poetæ tumidum & sonorum poema faciebat (quo quidem Bacchus celebrabatur) aliena personam non suscipiebant: sed ipsi tanquam ex ore suo omnia proferebant. Videlur autem hoc etiam deesse carmen lyricum, cum eo diuorum praefertini, ac principum virorum laudes decantentur: quamuis apud Horatium, & Pindarum exempla reperiatur illius formæ, quæ dicitur *ἀμφοτέρων*, & illius

dia

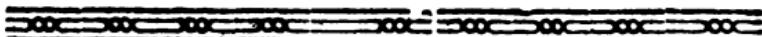
Διὰ μημῆσες. Nunc breuiter singulorum modorū græcas & latinas appellationes proponemus, cuique suas species subiiciemus, & poetas, item poēsin appellabimus generatim, qua vulgus notionē ista nomina contriuit: quod iam tertium monemus.

Primum vocant **Διηγματικὸν**, ἐξηγηματικὸν, ἀποδιηγματικὸν, ἀραγγελπικὸν, latinè enuntiativum, & narrativum. Ad hunc pertinent Ecloga 4. tres primi Georgicōn, & prima pars quarti, Lucretius totus, & alij. Species tres, ἀγγελπικὴ, qua sentētiz morales scribuntur, ut fecit Theog. isteix, qua narrationes & genealogiae, ut est Hesiodi Theogonia. Διδασκαλικὴ, qua philosophia comprehenditur, ut libri Varronis, Empedoclis, Parmenidis, Lucretij. Item Astrologia ut φαινόμενα Arati, pars Georgicōn Virg. & similia.

Secundum nominant **θραμματικὸν**, à gestu nempe & actione: θᾶν enim Dorica lingua valet agere. Etiam dicitur μημηπτικὸς, latinè imitatiivus, vel actiivus. Item **διαλογικός**. Huc rediguntur Ecloga 1.3. 5. & 9. Species eius quatuor apud Gr̄cos, Tragica, Comica, Satyrica, Mimica: apud Romanos Prætextata, Tabernaria, Attellana, Planipes.

Restat tertius, quem nuncupant κοινὸν, μικτὸν, communem, mixtum: sed communem male, Id enim quod ex partibus est compositum, non potest partium commune dici, cum ipse partes totum sint. Huic dantur Ecloga 2.6.8.10. Hic continet Iliadem, Odysseam, totam Æneidam, ad sum-

mam, poesin epicam: cuius tamen vim si acrius contemplere, non tam μυχτὴν, quam ἐξηγηματικὴν iudicabis. Et lyricam, quaz si Horatium nostrum species (plures enim non habemus) a quo sub primum subiici potest.

DE EXERCITATIONE, ET MODO
scribendi: item genera quedam ex-
ercitationis poeticae.

C A P V T IX.

Si in præstanti natura inesset ea vis, vt ipsa per se omni laude cumulatum poetam efficeret, nihil cauſſæ fuisset, quamobrem eruditæ homines in arte tradenda elaborarent. Sed tantum abeft, vt aptæ alioqui naturæ disciplina præceptiorum necessaria non sit, vt amplius adhuc aliquid requiratur. Nam qui sine multa exercitatione, sine diligentí optimorum poetarum imitatione (vt alia non pauca præteream) se magnam laudem adepturum sperat, is non tam imprudens, quam impudens censi ritè potest. Audebo dicere, homini ad poesin facto non magis oberit artem nescire, quam proderit ſæpe scribere. Non ideo tamen scribam, vt scribere queam in hora ducentos, stans pede in vno, quemadmodum solebat ille Lucilius: immo, vt ingeniosè, eleganter, planeq; poeticè possim scribere quando res rulebit, ſcriptione non assidua modo, verum etiam accurata & diligenti me aſuefaciam. Non multitudi-

do sed bonitas carminum poetæ honori est. Quā-
quam difficillimum fatemur, bonos versus con-
dere, nisi prius non solum minime malos, sed eti-
am valde multos composueris. Ergo laborandum
nihil erit, vt multos quotidie versus eructemus:
paucos velim, & quam potest fieri, optimos: quod
fine meditatione, cura, cunctatione & mora non
est, vt possit contingere. Verūm quid inde com-
modi nascatur, dicet Quintil. Cito scribendo non fit
vt bene: bene scribendo fit, vt citò scribamus. Primum hoc
constituendum est, vt quām optimè scribamus, celeritatem
dabit consuetudo. Stylus est optimus & dicēdi, & poe-
tandi effector ac magister: stylus, inquam, non sine
cura, animaduersione, diligentia. Obtemperan-
dum censeo prorsus eiusdem Quintil. cōfilio, cu-
ius hæc sunt verba. Sit primo vel tardus, dum diligens
fit, stylus. Queramus optima, nec primo se offerentibus gau-
deamus. Adhuc beatetur iudicium inuenientis, dispositio probatis.
Delectus enim rerum verborumq; habendus est, & pondera
singulorum examinanda. Post subeat ratio collocandi, ver-
senturq; omni modo numeri. Non vt quodq; se proferet ver-
bum, occupet locū. Qua quidem vt diligenter exequamur,
repetenda sapius erunt scriptorum proxima. Nam prater
id, quod sic melius iunguntur prioribus sequentia, calor
quoque ille cogitationis, qui scribendi mora refixit, recipit
ex integro vires, & velut repetito spatio sumit impetum:
quod in certamine saliendi fieri videamus, vt conatum lon-
guus petant, & ad id quo contenditur spatium, cursuferan-
tur: vt q; in taculando brachia reducimus, & expulsuri tela
neruas retro tendimus. Tum reprehendit eos, qui pri-
mo decurrere per materiam stylo quam velocissi-
mo volunt, & sequentes calorem ac impetum, ex
tempore scribunt: hanc syluam vocant. Reperiunt
deinde & componunt, qua effuderant: sed verba emendan-

sur, & numeri: manet in rebus temere congestis quae fuit lenitas. Prosternit ergo ad liberos curam rectius erit, aqua ab initio sic opus ducere, & calandum, non ex integrō fabrīcandum sit. Ut porrò terra variis mutatisq; seminibus, ita ingenia nostra nunc hac nūtīc illa meditatione excoluntur, ait Plinius.

I. Prima sit illa, vnam eandemq; rem diuersis verbis, eadem aut diuersa specie carminis eloqui. Videas licet in append. Virgiliana tanta varietate, & tam diuersis modis auroram, quatuor anni tempora, amnem glacie concretum, & alia noonnulla pulchre elegāterq; descripta. Scio distichon quadam Græcum centies & sexies, eodem sensu manente, verbis mutatis à docto viro esse cōuersum.

II. Conducet tractare idem nunc concisè & breuiter, nunc amplè & copiosè: nunc propriis, nunc modificatis verbis: nunc simplici, nunc luminibus insignita oratione.

III. Transfundamus solutam ac liberam orationem in carmen, oratoriāsque locutiones poeticis commutare studeamus. Et cum oratores restriictiores, nos liberiores simus, moreq; poetico argumentum dilatemos, fucum addamus, flores inspergamus.

IV. Vertamus interdum aliquid, breue tamen, de græco in latinum, aut de latino in græcum. Quæ exercitatio ad utriusq; linguis proprietatem, splendorem, elegantiam, copiam, figurarumq; varietatem percipiendam non mediocreter valet. Imitatione item optimorum similia inueniendi facultas parabitur, & intelligentia præterea atque iudicium ex hoc acquiretur, vt Plinius asseuerat.

V. Vnum

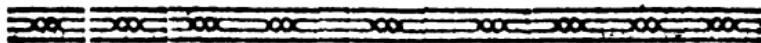
V. Vnum genus carminis apud auctore aliquem inuentum, numeris mutatis ad aliud redigamus, hexametrum ad elegiacum, Phaleucium ad Sapphicum, & cætera eodem modo. Si enim vna res verbi caussa, labores & ærumnæ Herculis à Virgilio in 8. Æneid. ab Ouid. in 9. Metamorph. & alij Ausionio hexametris: iterum ab Ouidio epist. Dejaniræ elegis, à Seneca in Hercule furéte trimetris describi potuerunt, cur non etiam diuersis generibus aliquid à nobis componatur?

VI. Quinimmo eodem genere, quo poeta ille vesus est, eandem rem explicandam sumamus. Nihil enim est quod quis obiiciat, non posse aut meliora, aut paria illis antiquorum à nobis dici: siquidem eloquentia tam inops & pauper nō est, vt vnde re nisi semel tantum præclare dici non possit. Sed faciamus esse, non sint nostra vel meliora, vel æqualia: at erit locus proximis. Et si nonnunquam iterum, ac tertium scribendo nobiscum certamus, quare minimūm semel cum alio quoquis non possumus? nam vt cùm non vincamus, tamen certasse, & lacertos expertum esse iuuabit.

VII. Commendat Plin. in èa epist. quæ est de exercitatione styli, scriptiōnem epigrammatum hiq; verbis. *Fas est ēg carmine remitti: non dico continuo, ēg longo (id enim perfici nisi in otio non potest) sed hoc arguto ēg breue, quod aptè quantælibet occupationes curasq; distinguit. Lusus vocatur: sed hi lusus non minorem interdum gloriam, quam seria consequantur. Argutum & breue carmen vocat epigramma, quod obseruabis.*

Postremo, videtur mihi centonum, & parodia-
rum exercitationes fore perutiles: quibus id affect
quimur,

quimus, ut optimos versus optimorum poetarum, propter studiosam & sollicitam lectionem, quæ ad eas per quam necessaria est, penitus inbibamus, illisq; mentibus altissime defixi perpetuò inhæreant. Versus, inquā, poetæ boni ad alium sensum convertemus, & tanquam surculos ex arbore vna in aliam inseremus, qui tamen in ea nati, non in eam insiti videri possint: idq; dupliciter, vel ~~ταχείας περιστάσεων~~ nulla mutatione, quomodo fecerunt Proba Falconia ex virgilio, & Eudocia Imperatrix ex Homero, quod genus centones vocamus: vel ~~ταχείας περιμένειν~~ in parte aliqua, quod genus parodias nominat. Nec eius exempla desunt.

DE IMITATIONE, ET QUAE- nam, quoque pacto imitanda.

C A P V T X.

DVPLICE M esse imitationem cōstat. Vnam de qua multis actum est principio huius libri. Alteram, qua impellimur cum diligentiatione, ut alicuius boni, & præstantis poetæ similes, secundum omnes eius virtutes, aut saltem insigniores esse possimus. Hac videlicet enitimus, ut poematis nostris aut Homerum, aut Virgilium, aut Horatium, aut alios deniq; referamus, & quasi quandam imaginem ex pulcherrimis corundem tabulis depingamus. Nimirum animus noster assidue lectione atque observatione similitudinem quandam concipit eorum, quæ maximè probat, quemad-

quemadmodum apposito paradigmate ostendit
Halicarnassæus in elogiis Græcorum auctorum.
Multum tribuo exercitationi: at sine imitatione
excellentem poetā adhuc extitisse non facilè pro-
barim. Vnus Homerus tam singulari & diuina na-
tura fuit, vt neque doctrinæ alicuius, neq; præce-
dentium exercitationum imitationi sue præsidio
vel vsus esse, vel vti tum potuisse: sed id totū quod
præsttit, immortalis ac cælestis ingenij beneficio
præstitisse videatur. Virgilium autem, quod om-
nes docti iudicant, non natura ipsius (quanquam
ea miraculi instar est) sed imitationis industria tâ-
tum poetam effecit. Itaq; nos idoneam naturam si
consecuti sumus, si præcepta didicimus, ad exer-
citationem sedulè incumbamus: in qua imitatio-
nis nunquam est dimittenda memoria: nam exer-
ceri ita demum prodest, si imitare: non quod alio-
qui id quod rectum est, fieri nequeat (quorsum e-
nim ars traderetur?) sed quod eius ipsius viæ, quā
ars demonstrat, ducem aliquem habere nos oportet.
Faciendum est igitur, vt illustria quædam ex-
empla nobis proponamus, in quæ tota mente, om-
niq; studio & cogitatione intenti, intimis sensibus
eorum similitudines comprehēsas, ad nostra scri-
pta transferamus. Id usq; adeo est necessarium, vt
nemo poeta bonus, quod supra dixi, nemo etiam
bonus orator inuentus sit vñquam, qui non ali-
quem sit imitatus, quem scilicet maximè omnium
probauisset. Ergo vnum præcipue tibi deligo, cui
te similem esse studeas: cui si quid deerit, id nullo
negotio petes ab aliis. Qui comœdiâ facturus est,
ad exemplum Plauti properabit: vt ille ad exem-
plum

plum Epicharmi. Quidam malunt Terentium.
 Qui heroicum, Virgilium intuebitur, latinū Homerum. Qui elegiacum, Propertium. In lyricis quid nobilius Horatio? In tragœdia quem imitemur, exemplo suo docebit Seneca: Euripidis quidem, quam Æschyli, aut Sophoclis ego me similem esse malim. Porro quanquam in vnaquaque forma principem vnum, & post illum alios eiusdem ordinis poetas intuerite velim: admonebo tamen, communes quasdam esse rationes poetis, quæ poetæ sunt, & quæ versus conficiunt, de quibus arbitror dictum satis in superioribus.

Optimos porro esse imitandos cum docuerimus, nunc in optimis illis optima nos imitari oportere dicimus. Iustissime reprehendit oratores M. Tullius, qui aut ea quæ facilia essent: aut etiam quæ insignia ac pœne vitiosa, consequentur imitando. & alibi vituperat eos, qui cum se Thucydidem (quod committere nequaquam debuissent) imitari proflerentur: ipsius tamen neque verborum, neq; sententiarum grauitatem imitabantur: sed cum mutila quædam & hiantia locuti essent, quæ vel sine magistro facere poterant, germanos se putabant esse Thucydidas. Potest idem poetis accidere, vt nimio plus imitationi seruant: nec audeant latum pedem ab alio, quem imitari conantur discedere: quodq; deterrimum est, vitiissima quæq; æmulentur. Quæ duo peccata notauit Horatius illis versibus,

*O imitatores seruum pecus: Et mihi sape
 Bilem, sape iocum vestris monere tumultus?*

Quod enim religione impediuntur, ne quid preterant;

tercent, quod imitando exprimere non enitatur, videntur serui. Quod autem vitia tanquam virtutes imitantur, produnt suam hebetudinem, stuporem, tarditatem: & communis sensu carentes, sunt pecudum similes. Horatius igitur imitatores neutriquam reprehendit, nec imitationem contemnit, cum ipse quoque suos, ut alij suos imitatus sit: sed superstitione, & stultitiam in imitatoribus exagit. Virgilius dulcedine nimia Homericæ imitationis, aduersus tritum illud commisit: Ne quid nimis, quando etiā quædā vitia in verbis imitari est ausus. Sic quidā verbis obsoletis, & quæ vix Euander intelligat, frequentius immiscēdis, Plautinus se: & cum pro spōdeis atq; dactylis pro celebus, maticos, & anapæstos in heroicum carmen inferant, merissimos Virgilios arbitrantur: vt illi atq; pud Quintil. Cicerones, qui periodum terminabat verbis istis, effe videatur. Quam egregiè ille poetarū latinorum Imperator ætatis cuiusq; mores notat? quam pulchre suas cuiq; partes mandat? quam faciliter naturam exprimit? quantus in eo amor virtutatis? quantum artis? quantum prudentiae? quam iudicij? suaves miscet affectus, iucunda habet episodia, aptè digreditur, summa in eo castitas sermonis, magna grauitas sententiarum, similitudinum, comparationum mirifica venustas. Verecundus in fabulis, grauis, accuratus, vt nullus ailius. Nihil Homero addere, huic nihil possis deame. Hæc & alia quam plurima imitari prætextabit ex Virgilio, quam verficulos imperfectos, (quod quidam in suo poemate de animi immortalitate per uxoresq; admittere non dubitauit) alienos pedes,

pedes, & similia. Omnis autem labor eo impendens, ne, quæ dicimus, illorum, sed nostra videantur: quamuis doctos viros, vnde illa hauserimus non fallat, Virgilius tamen, Macrobius teste, multa transstulit, quæ vnde transstulerit, difficilimè cognosci potest. Eundem asserit & iudicio transferendi, & modo imitandi consecutum esse, ut, quod apud illum legimus alienum, aut illius esse malimus: aut melius hic, quam vbi natum est, sonare miremur.

Præclaram bene imitandi rationem tradit Demetrius. Explicans enim formam dicendi magnificam, docet immisjis poetarum locis grandem & magnificam fieri orationem. Quem modum facit bipartitum. Alij nuda poetarum imitatione vntuntur, & quæ potius verborum transpositio, quam imitatio vocari debet, quod solet Herodotus: apud quem cum id frequens sit, exemplum nō ponit. Alij diuersam tenentes viam, quod à poetis sumunt, regunt, occultant: quodq; aliorum est, ipsi proprium ac suum efficiunt. Profert locum Thucydidis. Homerus in Odyssea situm Cretæ, & naturam, ac fertilitatem describens, inquit,

Κείται τον γάιαί εἰσι μέσων ἐν θερόπει πόντῳ
Καλύπτε καὶ πίεσσε, πειρήψυτο.

Homerus in magnitudine insulæ declaranda usus est verbo πειρήψυτο. Thucydides autem in 4. ait oportere Græcos, qui in Sicilia habitabant, concordia iungi, eum sint incolæ eiusdem telluris, & πειρήψυτο, circumfluæ, & vndique mari cinctæ: & cum eadem omnia dixerit Thucydides quæ Homerus,

merus, tellurem^{cōp}(χωρα) pro insula, & ~~me~~ cōpputor eodem pacto, tamen aliud dicere videtur, quia nō ad magnitudinem, sed ad concordiam ipsis usus est. Huc quoque aptissime referas illa Senecæ ex epist. quæ est de ratione studij. Apes imitari præcipit, quas videmus volitare per florea rura, & successos ad mellificandum idoneos querere. Nos similiter, quæ ex diuersa, seu multa vniuersitate lectione concessimus, separare debemus: deinde adhebita ingenij cura & facultate in unum saporem varia illa libamenta confundere: Et etiam si apparuerit unde sumptum sit, aliud tamen esse, quā unde sumptum est, appareat. Quod in corpore nostro videamus sine illa opera nostra facere naturam. Alimenta qua accepimus, quamdiu in sua qualitate perdurant, & solida innatant, stomacho oneri sunt. At cum ex eo quod erat mutata sunt, tunc demum in vires & in sanguinem transeunt. Idem in his quibus alutur ingesta praestemus: Et quacunq; hauiimus, non patiamur integra esse, ne aliena sint, sed concoquamus illa. Halicarnassæus exprimendæ etiam orationis similitudo, inquit, ita demum paritur, si quis imitatione expresserit illud, quod apud vnum quemque ex multis videtur esse præstantissimum. Quemadmodum, si quis multis ex fontibus riuū quedam deducens in animum suum deriuet. Adhibet rei declarandæ caussa exemplum Zeuxidis, quod festiuè narrat procœmio 2.
de Inuent. M. Tullius.

*DE ARGUMENTO VIRIBVS
conuenienter sumendo, deḡ carminis &
poeſeos genere deligendo.*

C A P V T XI.

PERBENĒ Horatius monuit, non esse gra-
dius imponendum onus humeris, quam ſu-
ſtinete queant, materiamq; ſcriptioni delige-
re demum eam oportere, quæ exploratis ac tenta-
tis antea diligenter viribus conuenire ſentiatur.
Quod ſi nos viribus nostris metiemur, & par onus
ingenio, doctrinazq; noſtrz ſubierimus (neq; enim
omnia poſſumus omnes) promittit, nec verba no-
bis, nec diſpoſitionem atq; ordinem (ſine quo ni-
hil lucidum, omnia perturbata & obſcura fiunt)
defuturum.

*Sumite materiam vestrīs qui ſcribitis aquam
Viribus, & Versato diu quid ferre recuſent,
Quid Valeant humeri: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deſeret hunc, nec luſcias ordo.*

Alioqui propter imbecillitatem ingenij, & oratio-
nis paupertatem in medio conatu ſubſistere, in-
caepſimque curſum interrumpe compellemur.
Ouidius 2. Trift. poſtquam ſemet accusauit, quod
non relictis nugis amatoriis res bello geſtas, res
populi Romani, atq; adeo Aug. Cæſaris ad posteri-
tatis memoriam verſibus commendarſet, tandem
ita ſe purgar.

*Arguor immerito: tenet mihi campus arasur,
Illud erat magna fertilitatis opus.*

Non

*Non ideo debet pelago se credere, si qua
Audeat in exiguo ludere cymba lacu,
Forsan in hoc dubitem, numeris senioribus aperte
Sim, satis, in paruos sufficiamque modos.
At si me subeas domitos Iouis igne gigantes
Dicere, conantem debilitabat onus.
Divisus ingenij est, immansia Cæsaris acta
Condere, materia ne supereatur opus.*

Et post multa in eodem lib. ad Augustum scripto.

*Bella sonant alij telis instructa cruentis,
Parsq; tuis generis, pars tua facta canit.
Inuidat me spatio natura coercuit arcto,
Ingenio vires exiguaeque dedit.*

Et lib. 2. de Ponto eleg. 5.

*Dum tamen in rebus tentamus carmina parvissima,
Materia gracie sufficit ingenium.*

Consultum proinde est, non subito Iliadas, & gigantomachias captare, argumenta, inquam, operosa, longa, difficultia: id enim quid aliud fuerit, quam cereis pennis volitare: Res ludicras principio canamus: ipsi quoq; culicem nostrum, aut araneolum, aut formicam, aut batrachomyomachiā, aut apologos Æsopicos habeamus. Iocemur epigrammatiis: quædam pusilla, & contractiora poemata, sed venusta & ingeniosa extundamus, donec humeri vitulo ferendo assueti, bouem gestare possint. Hæc sunt poetarum tyrocinia, hæ primæ velitationes & progymnasmata. Eiusmodi argumentum eligemus, quod nobis plurimum blanditur, & quo multum delectemur. Nam quæ ipsi nostrum iudicium liberè secuti ad scribendū propinquimus, in iis tractandis, ut planum est, fæliciores

res sumus, quam in iussis atq; imperatis. Ne primo illo impetu, qui plerunq; vehemens, nec satis confederatus est, nos abripi sinamus: neue extemplo, vt lata tempestas ab blandita fuerit, ventis vela committamus. Quin prius aciem animi circumferentes, ipsum argumentum, illiusq; partes quam accuratissimè expendamus, vsq; dum ardor ille repentinus, atq; igneus aliquantulum deferuescat, nosq; prudentiam potius, quam temeritatem scribendi ducem auctoremq; sequamur.

Quod de materia, siue argumentis dicebamus, hoc idem prorsus de genere carminis, quod materiz cōgruens & accommodatū esse debet, intelligi postulamus: ne *opet ephippia bos piger: opet arato caballus*. In oratoribus fuerunt, qui in epidictico genere, & exhortatione palmam auferrent: vt Gr̄ci illi, quos inter veluti lumen aliquod eluxit Iso-
crates. Quidam in deliberationibus, dandoq; con-
filio laudati sunt, vt M. Tullius. Nonnulli iudicia cum magna commendatione & gloria tractau-
runt, vt Demosthenes: in quo genere cauſarum Cicero plus defendendo, quam accusando potest.
At is omne punctum tulerit, qui in singulis primas tenere potueris. Quod affirmavi de cauſis, acci-
piatur etiam ~~de~~ in bus dicendi characteribus, sub-
limi, infimo, & medio: in horū singulis permulti, in
omnibus simul perpauci claruerunt. Pari modo paucissimi inueniuntur, qui possint, non dicā om-
ne genus, sed plura carminis, seu poematis genera-
sic scribere, vt cum omnem vituperationem effu-
gerint, egregiam laudem adipiscantur. Cernimus
alios ad comœdiā, alios ad tragœdiā facien-
dam

dam natos. Hic in lyrico, iste in elegia, ille in epigrammate non perdit operam. Vnumquodq; genere, inquis Cicero, dñuersum est à reliquo, & in singulis suis est censusq; certus sonus, & quadam intelligentib; nota vox. Itaq; licet dicere, & Enniū summum epicū poetam, si eius sita videatur, Pacuvium tragicū, & Coelatum fortasse comicū. Aristoteles verò etiam in vna eademq; specie poeseos gradus quosdam ponit, atq; alium alio excellentiorem esse poetam asserit: ut in tragœdia (cuius quatuor genera constituit) illum pro perfecto ducit, qui & que artificiosè & splendidè omnia tractare potest, Ac Persianum quidem cum in aliis plerisq; omnibus, tum hac in re locum habet,

Tecum habita, & noris quam sit tibi cura supplex.

Horatius nec grauem materiam, nec grande plenūm̄ carmen suscipere est ausus: Virgilius si elegos fecisset, credo, concessisset Propertio, & Tibullo: sicut contra hi in epico longe inferiores illo extitissent. P. Ouidius in hexametro nequaquam Maronis excellentiæ respondit. Horatius apertè indicat se heroico carmini condendo imparē, negatq; in se poetæ nomen conuenire, tametsi hexametrum faciat: quia satis non sit, versum suis pedibus claudere: maiora & plura expeti.

*Primum ego me illorum dederim quibus esse poetas
Excerptus numero: neq; enim concludere versum.
Dixeris esse satim: neq; si quis scribat & si nos
Sermoni propria, pastes hunc esse poetam.
Ingenium cuius sit, cuius mens diminior atq; os
Magna sonaturum, do nominis huic honorem.*

At in lyricis ferire illū videoas sublimi sydera vertice. Quin de se prædicare non est veritus, in hunc modum alloquens Melpomenen.

*Totum munericis hoc sui est
Quod monstror digito praterenunium
Romana fidicen lyra.*

Et alibi.

*fume superbiam
Qua sitam meritis, & mihi Delphica
Lauro cinge Golens Melponene comam.*

Martialis nihil nisi epigrammata scribere potuit. Quid potuerit Propertius, clara eius indicat monumenta, & elegia 1. lib. 2. Catullus in elegia aliquanto horridior, & asperior: in iambis, & hendecasyllabis planè singularis. Plautus facetiis & arte comica, iudicio Sedigit secudas occupat: qui nūquam fortassis hexametrum, aut lyricum tolerabile fecisset. De Terentio Quintilianus, maiorem gratiam habiturum fuisse, si intra trimetros constitisset. Capiat ergo adolescens aptum sibi, & idoneum naturæ suæ poematis, & carminis genus, in quo præcipue excolendo multum temporis atque studij consumat.

*CONVIRENDAM PRIVS RE-
rum ac verborum supellectilem, & de
tranquillitate animi, ac
secessu.*

C A P V T XII.

PELEGANTER quidā poetam cum nau-
ta, scriptionem cum mari conferentes, do-
cent commēsum esse ante prouidendum,
quam

quam instituatur nauigatio. Volunt nos, priusquam ad conficiendum poema, longius præsertim, accingamur, multam & magnam rerum atq; verborum (quibus duobus omnis constat absolviturq; oratio) supellecilem comportare, & vndiq; conquirere. Ex arca plena sumptum facere per iucundum est; durum contra, impendere quæ nondum possederis: & magnæ temeritatis, nondum cæsa, & conuecta materia aggredi ad edificandum. Et hoc quidem præceptum adhuc generale est, de rebus scilicet ac verbis ad poema necessariis, ante quasi in thesaurum reponendis. Commendantur, qui cum nunquam non studiosè attentéque, tum sub illud tempus longè studiosius attentiusq; veteres poetas legunt, quo sunt carmina scripturi: ibique instar apum floriferis in saltibus omnia libant, & electissima quæq; depascuntur. Adde quod lectione illa diligeti decatissimus ille furor, de quo cap. i. excitatur, animusq; noster quasdam ideas, species, formas, exemplaria, aut quocunq; tandem nomine vocare malumus, concipit longè præclarissima, atque pulcherrima, quæ deinde rebus ad scribendum subiectis conatur imprimere. Ex quo consequitur, vt iam effectum poema eruditis hominibus, quiq; tritas habent aures notandis generibus poetarum, lectu sit quam gratissimum: propterea nimirum, quod plures locos insignes ex optimis poetarum ingeniosè imitatos deprehendunt. Deniq; sicut qui in tabernis aromaticis, & vnguentariis diu ac multum versantur, quiq; aromata, vnguentaque manibus contrectant, odorem retinent: ita prorsus, qui istas illustrium poetarū arculas, &

C 4 myre-

myrothecia frequenter inspexerit, ac legendo, re-legendo fragrantissima pigmenta versauerit, ipse odorem quendam suauissimum lectoribus praebet. Nec in vna tantum parte, aut altera, verum tota scriptione illorum quam simillimus euadet.

Illa duo quoq; carminibus multò rectius facilius factitandis non mediocre praestabunt auxiliū. Vnum est, mens pacata, mens alia quāvis sollicitudine vacans, angore & perturbatione omni soluta prorsus atque libera. Animus distractus, nulla in remunus suum fungi probè, ac decenter potest: ne dum vt pariendis versibus ornatissimis idoneus videatur: quos si quis cura, attentione, iudicio indigere non putat, ipse iudicio indiget. Profectò non tantum apud se, sed etiam in se tota mēs nostra esse debebit, si, quod dicebam, versus laudabiles, & quasi tornatiles dare volet. Vdit hoc & sensit M. Tullius, qui ad Q.F. de Versibus, inquit, quos tibi à me scribi sis, deest mihi quidem opera, qua non modo tempus, sed etiā animum vacuum ab omnī cura desideras. P. Ouidius hoc ipsum non semel indicauit, docuitque hanc ipsam esse caussam, cur tam difficulter versus scriberet: quia scilicet pāne quotidiano timore periculorum ac trepidatione iactaretur.

carmina latum

Sunt opus, & pacem mensis habere volunt,

Carmina prouensant animo deducta sereno,

Nubila sunt subiecta tempora nostra malis.

Idem, quomodo in tempestatum procella, animi statu perturbatissimo versus facere potuerit, mitratur, & ait,

Quod

*Quod facerem Versus inter fera murmura ponit,
Cycladas AEgeis ob stupuisse puto.
Ipse ego nunc miror tantus animiq; mariq;
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.*

Demosthenem Fabius commendat, qui se in locum, ex quo nulla exaudiri vox, nihilque prospici posset, recondebat, ne aliud agere mentem cogarent oculi. Ideoque lucubrantes, inquit, silentium noctis, & clausum cubiculum, & lumen unum velut tectos maximè teneat. Noctem ego quoque versibus faciendis, ut ille orationibus, opportunam esse arbitror, quam Graci non sine causa cœperūt appellarunt, & consultationibus accommodatam boni scriptores afferūt. Latebras etiam amplector, & loca planè sola: quod item voluit Ouidius, ut illud superius, animum scilicet curis non impeditum.

Carmina secessum scribentis, Ecclisia querunt.

Sed illi loci, in quibus est sensibus bladiens amoenitas, syluz, horti, nemora, ruscula, vbi frondescunt arbores, pubescunt vites, segetes largiuntur fruges, vbi obliquo laborat lympha fugax trepidarer iuuo, tales, inquam, loci poetis aptiores & proprij videntur. Atq; Horatius tales recessus in primis adamauit, eosq; poetis frequentandos suavit.

*moglidum nemus,
Nympharumq; lenescum sasyris chorū
Secernunt populo.*

Alibi.

*Præser casera Roma mēne poemata censes
Scribere posse inter eos curas, sotq; labores?*

C 5

Et

Et paulò post.

*Scriptorum chorus omnis amat nemus, Et fugit erbem:
Ouidius proinde ad finem elegiç, vnde superiores
versus attuli, veniam à lectoribus petit his verbis.*

Quo magis hic debes ignoscere, candide lector,

Si spes sunt, & sunt, inferiora tua.

Non hac in nostris, & quondam, scripsimus horis,

Nec consuete meum lectule corpus habes.

Lector in indomito brumali luce profundo,

Ipsaq; caruleis charta feritur aquis.

D E I V D I C I O.

C A P V T XIII.

IN poeticis nulla res tanti est momenti, quanti iudicium, nec est aliud quidquam, cuius maior sit vel commendatio, vel admiratio. Difficultas autem prope maxima, cum id arte præceptisq; tradi vix possit: quia potius naturæ munus quodam est, atq; illustre beneficium. Nullus locus æquè lubricus, nihil in quo & frequentius, & gravius, & à pluribus offendatur. Acre igitur, perspicax, sincerum & excellens iudicium non contingit omnibus: etiam quibus alioqui nobilius natura concessit ingenium: sunt enim, vt clarū est, non semper coniuncta. Ouidius & Virgilius putantur æquales fuisse ingenii, iudicio non item: quo quidem Virgilius non solum Nasonem, verum etiam ipsum poetices parentem Homerum vicit: à quo vicissim ingenij & naturæ præstantia longè superatur. Priusquam scribere instituas, dum scribis, postquam scripisti, siue imiteris aliquid, siue ex te natum

natum proferas, siue hoc, siue illud agas, quocunq; modo rem tractes, nusquam non opus erit iudicio. Multi in omnem partem lapsus, quos vitare non poterit, qui non animaduerterit: non autem animaduertet, quem iudicij acrimonia subtilitasque destituerit. Nihil aptius dici potest, opinor, quam iudicium esse oculum ingenij, sine quo etiam videntes nihil vident, & quodammodo in tenebris saltant. Sæpe autem euénit (id quod meam stabilitatem sententiam) ut dum vnam vitare culpam contendimus, & dum re ipsa vitamus, in aliam quandam stultitia nostra, & imprudentia incidamus.

Dum vitant stulti vita, in contraria currunt.

Cum ergo magna sit laus iudicij, patet iam, patetib; magis, non mediocrem quoq; illius esse necessitatem, & difficultatem non minimam. *Vi in vita, inquit, M. Tullius, sic in oratione nihil est difficultatis,* quam quid deceat videre: τρέποντας appellant Græci, nos dicamus sanctè decorum, de quo ἐγ̄ præclarè multa præcipsum eam, ἐγ̄ est recognitione dignissima. *Huius ignoratione non modo in vita, sed sapientiæ in poëmatiis, ἐγ̄ in oratione peccatur.* Hinc Flaccus.

*Maxima pars vatum, pater ἐγ̄ iuuenes patre digni,
Docipimur specie recti. Brevis esse labore,
Obscurus fio: sellantem leuisa nerui
Deficiunt, animiq; professus grandia turget:
Serpit humi tenuis nimis timidiq; procella.
Qui variare cupit rem prodigaliter vnam,
Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.*

Quibus ille verbis vniuersè docet, quam limato & acri iudicio præditum esse poetam oporteat, ut virtiosa à rectis distinguere, & illa reiicere, ista sequi in scri-

in scribendo queat. Nisi prudentissimus & exercitatisimis veri falsique notas internouerit: adeo tenues obscuræque sunt. Ponit autem, si aduertas, quinque vitorum exempla Horatius. Ut apertius loquar, nusquam minus indulgere nobis, nusquam magis suspecti nobis metipsis esse debemus, quam cum de nostris iudicamus. Hic quidem à doctis est notatus Ouidius, qui tame potius noluit, quam non potuit incorrupte de suis scriptis facere iudicium, & adhibita lima eadem perpolire. Nec ille vitia sua ignorauit, sed amauit: vt non immeritd Fabius affirmet, maluisse ingenio indulgere, quā temperare: nec iudicium ei defuisse, sed animum, ut Seneca dixit. Rogârant hunc poetam eruditii quidam homines, ne iniquè ferret tres versiculos in operibus suis aut mutari, aut induci. Permisit, ea conditione tamen, vt sibi liceret tres excipere, quos voluisset. Postero die cum ad eum amici illi reuertissent, iidem prorsus & in Ouidij, & in horum tabellis notati apparuerunt. Fideliter monuit Horatius, vt ne nimium sententiaz nostraz tribuamus: sed alios quoque poematum nostrorum iudices & arbitros adhibeamus: nam duo oculi plus vident, quam vnu.

*Tu nihil inuisa dices faciesque, Minerva,
Id tibi iudicium est, eamens. Si quid tamen olim
Scripseras, in Meci descendat iudicis aures,
Et patris, & nostraras.*

Iam quod aliis faciendum suafit, id ipse met fecit: nam ad Tibullum scribens, sic orditur.

Albi nostrorum sermonum candide index.

In Harmonide refert Lucianus, hunc à Timotheo aliquan-

aliquando quæsiuisse, quonam pacto ex arte mu-
sica citò posset in ora hominum peruenire. Timo-
theum respondisse: si peritioribus & optimatibus
placeret. Istuc consilium quia contemptis Harmo-
nides, & quam maximo spiritu tibias inflauit, no-
tior quidem factus non est, cum spiritu autem vi-
tam amisit. Hoc eò pertinet, vt à doctioribus, &
prudentioribus nos emendari non recusemus, &
quod vel ingenio, vel iudicio nostro deest, id aba-
liis mutuari ne erubescamus.

D E E R R A T I S *Poetarum.*

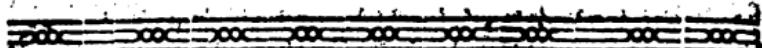
C A P V T XIV.

SVNT peccata quædam poetatum, quibus dan-
da est venia: sunt quædam cōtra, quibus dan-
da non est, quæ appellemus sanè vitia: quo in
genere numerabuntur, quæ cap. sequenti explicata-
bimus. Peccata igitur illa priora vel ex aliquā in-
curia (neque enim semper vigilant, & ad id quod
agunt omnes animi ingeniique partes adhibent
poetæ) vel ex imbecillitate quadam humana exi-
stunt: qua accidit, vt quamvis magno studio ela-
borantes, non possimus vsque quaquam, in longo pre-
sertim opere, omnem prolapsionem effugere. Ad-
de quod in corpore venusto non adeo dedecet v-
nus aut alter n̄vus. Verum enim uero hæc ipsa
peccata multis, & egregiis virtutibus compensari
debent: sicut facere nouimus Homērum, Virgi-
lium,

litum : qui ambo cum dormitēt (rarius tamen Virgilius) səpius multō vigilantes ac boni repetiuntur. Quod si quis velut malus librarius semper in eadem litera pingenda, aut tanquam malus citharecēdus semper in eadem chorda pulsanda erraret, īs in vitio poneretur. Hanc veniam existimāt non nulli epicis concedendam potius, quam dramatis. Epicī magnam rerūm varietatēm complectūtur, & opera longiora contēxunt, in quibus fas est obrepere somnum. Comici autem, & Tragici vnum quoddam argumentum, & actionem vnius, summum duorum dierum proponunt sibi, suūmque finem aſsequi, & suo muneri respondere negotio minore possunt. Merentur veniam, & ad hunc locum referri possunt peccata, quæ ab Aristotele dicuntur ἐπὶ τῷ οὐμβεβηκός per accidens, ut loquuntur philosophi, quæ non ad poeticam disciplinam, sed ad quasdam alias facultates scientiasq; pertinent: quæ fortuita sunt, nec malo consilio, verūm ignoratione aliqua, aut falsa opinione committuntur. Hæc poetæ existimationem non lèdunt, modo in reliquis scopum attingat. Tales lapsus sunt in geographia, & medicina apud Homerum. Tale peccatum Maronis, qui Æneam in Africa 7. ceruos iaculis prosterrentem singit, cum Africa ceruis careat. Tale Pindari, ceruæ cornua tribuentis, ita enim putabat, cum hoc animal forassis nunquam vidisset. Sunt alia errata secundū ipsam artem poeticam, quæ vocant ἐρθράντη: hæc ignosci non possunt: quando nimirum in imitatione ipsa labitur poeta, & conatur exprimere id, quod fidem excedit, quod est αὐλώτος. Aut si posse

test fieri, ipse tamen non ita imitatur ut potest, vel
ut debet fieri. Sunt nihilominus alij poetæ, quibus
ideo nulla tribuenda est venia quod duabus de-
caussis negligenter scribunt (nam quod de iam-
bographis ab Horatio dictū est, ad omnes accom-
modabitur) tum quod confidunt, non omnes sua
peccata perspecturos: tum, etiam si nemo non fa-
cile perspecturus sit, quod veniam sese impetratu-
ros confidunt. At non idcirco, liceter oportet nos
scribere, immo verò nihil peccare in scribendo, &
arbitrari, omnes errata nostra animaduersuros, &
ita demum tui erimus: neq; sperare nos impun-
peccaturos, & ita tauti erimus, cum ipsi spem ve-
niae omnem nobis præciderimus. Denique parum
est non peccare: oportet rectè facere, si laudem at-
que præmium mereri meditere.

Non quinis videt immodulara poemata index,
Et data Romanu& Senia est indigna poesie.
Idcircone Vager, scribamq; licenter? an omnes
Visuros peccata putem meatusq; extra
Spem Senia caute&? vitani deniq; culpam,
Non laudem merui.

DE VITIIS CARMINVM, & horum castigatione.

C A P V T XV.

ACCVRATVS dicendi magister Quinti-
lianu&, quo loco de oratoria emendatione
disputat, ea dicit, quæ ego, quotiam vitia
perfū-

persimilia sunt, ad poeticam orationem emendādam, non incommode retulero. *Huius, inquit, operis est, adscicere, detrahere, minare: sed facilissime in his similes eiusq; indicium, qua replenda, vel deuicta sunt. Premeret verò tumentia, humilia extollere, luxuriantia astringere, snordinata dirigere, soluta componere, exultansia coere, duplicitis opera: nam et damnanda sunt, qua placuerunt, et inuenienda qua fugerunt.* Horatius, (quem sequutus videtur Quintilianus) ubi munus & officiū boni censoris seu emendatoris explanat, & quid agere ille debeat, clarissimis verbis prudētissimè ostendit, septem vitia enumerat, quæ quidem omnia ad quatuor ordines, siue classes, siue capitula revocari possunt. Aut enim superuacanea amputanda: aut omissa & necessaria superaddenda: aut in locum deteriorum meliora reponēda: aut verba demum in alias sedes, quod numerum concinniorem leuiorēmque efficiant, transferenda sunt: quæ rationes Græcē ἀφάγεσσι, τρέχεσσι, μεταβολής, πετάσσεσσι, latine, ademptio, additio, commutatio, transiectio. In his non sinerit tantum castigatoris, verum etiam scriptoris industrii mutus, & officiū cernitur: qui quidem reprehendet versus parum sedulū, & sine artificio à se confectos, seu otiosos, ut quidam (inertes) interpretantur: in quibus videlicet nulla est vel utilitas, vel delectatio: qui idcirco ad finem poetis constitutum nihil faciunt. Asperos autem propter voces duras: propter vocalium, & consonantium crebriorem concursum, seu ingratam eiusdem literæ repetitionem: qualis est ille lippis & tonsoribus notus,

O Tite tunc Tati tibi tantas tyranne tulisti,

tales,

tales, inquam, non etiam pr̄teribit in emendatōs.
 Sunt quidam pr̄terea nullis penitus neq; verbo-
 rum, neq; sententiārum luminibus ornamentisq;
 conspicui: immo verbis incultis, inquitatis, sordi-
 dis referti, quos bella tralatione incomptos vocat
 Horatius. Quid his fiet? transuerso calamo dele-
 buntur, quod Gr̄ecis est οβελίζεσθαι. Contra qui-
 dam interdum nimis superbiunt, nimis luxuriāt,
 nimium grādiloqui, picti & floridi sunt: hos com-
 primet, ac circumcidet poeta diligens. Obscuros
 & parum apertos illustrabit, ne opus sit OEdipo
 ad intelligendum. Est quando versus euadunt
 ambigui, idq; aut secundum vocem vnam, id est,
 δμάρνυμον, aut secundum se totos, quæ ἀμφισσοία
 dicitur, quos proinde nescias, utro sensu accipias,
 qualis ille,

Aio se AEcidida Romanos ēincere posse.

Ambiguitas igitur tollēda est, quamvis in iocis &c
 Galibus multum valeat. Ad extremum mutanda
 mutantur, inepta aptioribus, inutilia utilibus, le-
 uia grauibus, minus significantia significantibus,
 impropria propriis, stolida sapientibus, &c. nec
 verò simpliciter de labore atq; opere suo iu-
 dicabit poëta: sed personam seueri &
 incorrupti iudicis assumet,
 ac sibi Aristarchus
 fiet.

D

DE

DE DILIGENTIA EMENDATIONIS, & recogitionis.

C A P V T XVI.

NON minus verè quam doctè Fabius, emendationem videri partem studiorum longè utilissimam: neque enim sine causa creditum esse, stylum non minus agere cum delet. Longè plus laudis & gloriæ in corrigendo & illustrando, quam in componendo positum est. Plutarchus repetit hanc Polycleti sententiam, χαλεπώτατον οὖν τὸ ἔργον, οὐτας εἰσὶ οὐνυχεὶς πηλὸς γένεται, difficillimum esse opus, cum luctum est intra vngues, hoc est, cum ad vnguem absoluitur. Et satius est premere aliquandiu, quod promere velis, quam inculta & viciosa reuocare, cum euulgata sint: nescit enim vox missa reuerti, πτερα γὰς πλεγέρτα, ut sæpe Homerus. Ceruus ubi cornua depositit, metuit, ac prodire non audet. Eo usque autem latet, dum se maren testari queat, recuperatis cornibus. Hoc in nostris edendis imitari deberemus, & ea, donec luce digna fierent, maturitatēmque consequerentur, occultare. Non imitari Calliphanem ineptum poetam, qui se libera, & pedibus vincita oratione multa conscribere gloriabatur, & tribus, aut quatuor versibus compotitis, in cœtu eos literatorum pronuntiabat, ut eruditio nomē consequeretur. In crebra igitur & solerti emendatione permultum est situm, cuius negligentiam in poetis Romanis reprehendit Horatius.

Nee

*Nec vidente fore, clarisq[ue] potestis armis,
Quam lingua Latissima, si non offenderest sonum
Quemq[ue] poetarum lima labor E[st] mora.*

Mox in persona Pisonum ad eam nos hortatur.

Ges 8

*Pompilius sanguis carmen reprehendit quod non
Multa dies, E[st] multa litera coercuit, atque
Perfectum decies non castigauit ad Lingueum.*

Alio loco.

*Sapientium certas, iterum qua digna legi sunt.
Scripturam.*

P. Virg. certe ex industria emendadi summam fibi laudem comparavit: qui teste Donato, cū Georgicis libris conscriberet, quotidie mane plurimos versus meditatus dictabat, eosq[ue] per totum diem retractando ad paucissimos redigebat: non absurde carmen se vrsæ more dicens parere, & lambendo demum effingere. Constituit præterea in Græciam & Asiam proficiisci, totoque triennio Aeneidem li mare ac perpolire: sed mors bonum confilium disturbavit. Quocirca testamento iussit eam comburi: maluit siquidem prorsus non extare apud posteros, quam inemendata m extare. Idem voluit suis Metamorph. libris facere Ouidius, cum in exilium deportaretur: verum amici iam descripserant. Quædam nihilominus scripta sua, ut vitirosa, incendisse confitetur eleg. 10. lib. 4. Trist. Non esse porro emendatam Metamorphosin affirmat ipse Trist. 1. & 3. Quamobrem iusta vituperatione non carent, qui carmen suum, ut primum scripsertunt, euulgant, famam & celebritatem immoderate fitientes. Atque ita celeriter nata cele-

D 2

titer

riter intereunt. Plutarchus in Pericle, ἦ γάρ εἰ τῷ
πολεῖν συχέσθαι, καὶ ταχύτης ὁν ἐντίθησι βαρύτερογεφυρών
νημον, ὃδε καλλιστέρης ἀκρίβειαν: οὐδὲ εἰς τὸν γένεσιν τῷ πόνῳ
προσδιδούσις χρόνος, ἐν τῷ σωτηρίᾳ τῷ γενομένῳ τῷ ίσχυρῷ
ἀποδίδουσι, ναν ὀπερὰ faciliora celeritásque non addit. illi
pondus solidum, aut duraturum, neque exactam pulchri-
tudinem: as temporis longinquitas labori velut fenerato
accedens, ei quod nascitur, robur firmitatēmque adiscit.
Seneca nihil ordinatum esse scribit, quod præcipi-
tatur, & properat. Isocrates decennium consum-
psit in emendando panegyricō, vt Fabius, immo 3.
olympiadas, vt Plutarchus auctor est. Aristides Mi.
Imperatori sciscitanti, quando ipsum aditus fo-
ret, respōdit: hodiernū diem exime, at cras audies,
ὅταν εσμέν τὸν εμέντων, ἀλλὰ ταῦτα ἀκριβύττων, περὶ τοῦ
sumus de numero hominum, sed elaborantiam. Agathar-
chus pictor, vt narrat Val. Max. ingentes sibi spiri-
tus sumebat de pingendi celeritate: id postquam
intellexit Zeuxis, dicit, inquit, ego pingo, quia pingo abet-
sissimae. Pictori non admodum perito de celeritate
glorianti, ac tabula demonstrata illam modo a se
pictam iactanti, Apelles, respondit: etiam te iacent
res loquuntur, ex tempore pictam. Horatius
nonumque prematur in annum.

Membranis intus positis delere licebit

Quod non edideris, nescis vox missa remansit.

Vbi ad exemplum Cinnæ videtur respexisse, qui
poema quod Smyrnam inscriperat, totis 9. annis
perpoluerat, de quo Catullus.

Smyrna mei Cinnæ non am post denique missa

Quam capra est, nouamque edita post hyemem.

Hæc ed dicuntur, vt sciamus nō esse festinandum.

Opti-

Optimum verò emendandi genus afferit esse Fa-
bius, si scripta in aliquod tempus reponantur, ve
ad ea post interuallum, velut noua atque aliena
redeamus: ne alioqui nobis tanquam recens editi
fœtus blandiantur. Addit deinde, ut emendatio
ipsa finem habeat. Sunt enim qui ad omnia scripta tan-
quam vissos a redeant, & quasi nihil fas sit rectum esse quod
primum est, melius existimant, quidquid est aliud, idque
faciunt, quovis librum resumpserunt, & si milles sua de-
scribant, semper murant aliquid. Protagoras pictor nobilis
eum improbo fuisse studio, tamque indefessa pingendo cura, &
Apelles par in omnibus esse posuerit, si manum de tabula al-
quando tollere potuisse. Similes sunt isti medicis, seu che-
rurgis, sanis partibus scalpellum adhibentibus, & integras
secantibus atque brevitibus. Hinc sit, ut eorum scripta cicat-
ricosa, exanguia sint, & ipsa cura, nimisque diligen-
tia peiora. Quare sit tandem quod placeat,
aut certe quod sufficiat: & opus
polas lima, non ex-
seras.

**POETICARVM IN-
STITUTIONVM LIBER
SECUNDVS.**

DE EPOPOEIA.

**QVID POTISSIMVM VELIT HOC
nomen: item de versu hexametro, & he-
roico: & quid sit Epopœia.**

C A P V T I.

EPOS valet verbum seu locutio, τοιην facere seu fingere, & εποποιία, quæcunque siue soluta, siue ligata oratione expressa fictio. Ita erunt Epici, tum qui dialogos componunt, tum poetæ quilibet. Sed cum Epos propriè, magisq; poeticam locutionem, propter eius nobilitatem (versum scilicet) quam aliam significet (vt τοιην quoq; ορτ' ἔξοχην. vatibus tribuitur) rursum ob grauitatem, stabilitatem, amplitudinem, excellētiā ad hexametrum cārmen transfertur, diciturque hæc poësis εποποιία, & huius compositores Epici. Plato sanè & Aristoteles επος vocant. Et Cic. ad Q. F. Quod me hortaris ut absoluam, habeo absolutum, suave, mihi quidem ut videtur, επος ad Cæsarem.

A maiestate item, sive ut est apud Demetrium,
 ὅπερ μεγέθους, καὶ τε περιτεν τοῖς ἡραῖς, obmagnitudinem,& quia heroum personis conueniat (quia nimurum eo actiones heroum commodissimè & optimè imitamur) heroicum appellatur. Ob id Horatius nominauit fortè epos, eo sensu, quo Persius robustum carmen, & aliis in epitaphio Tibulli de Virgilio: *Aus caneret forti regia bella pede*. Nam res gestæ regumque ducumque, & tristia bella subiectiuntur huic carmini. Hexametrum igitur semper appellare licebit: heroicum non semper: nempe si eo virorum fortium & inclytorum facinora non memorabuntur. Inter Græcos quidem Orpheus, Linus, Homerus ad hymnos deorum accommodarunt, qui cælestes habebantur heri, ut Catullus vocat, heroum ipsorum procreatores, quibus & nobilitatem dabant. Musæus ad amores, infelices tamen atque tragicos, Leandri vide licet & Erus. Hesiodus, Nicander, Virgilius rei rusticæ præceptiones eo complexi sunt. Oppianus venatui & piscatui: Aratus & Manilius astronomiæ: Theocritus, Bion, & rursum noster Maro pastoriciis lusionibus: Horatius, Persius, Iuuenalis, & his maior natu Lucilius hominum vitiis infestans, & improbitate accusanda versus huiusmodi celebrarunt, quæ satyræ dictæ. Possunt etiam epistolæ hexametris conscribi, exemplo Horatij, & epigrammata exemplo Martialis. Epithalamia, genethliaca frequentius hexametris constaro videas. Porro res & personæ de quibus ante dictum, hexametris maximè conueniunt: neque usquam præterea tanta huius carminis maiestas, dignitas,

gnitas; suauitas, sonus perspicitur, quam cum ei-
dem argumenta illa grauitatis, amplitudinis, ad-
mirationis plena committuntur, vbi res nouæ, exa-
cellentes, mirificæ, singulares finguntur: quales in-
primis sunt bellicæ: sententiae illustres interponu-
tur: verba delecta grauitate, ornatu, sono, compo-
sitione, numero. Hic ingenti ac magnifico spiritu
confisus poeta tubam inflare videtur, quod vole-
bat Alexander: qui assiduè Homeri poesin vol-
uens, & aliquid quotidie ediscens, non ad citharā,
sed ad tubam ea carmina canenda dicitabat. Quā
ob caussam Virgilius de bucolicis suis propter re-
rum verborumq; humilitatem confiteri non eru-
buit, se gracili aenæ carmen esse modulatum.

Ex his facilè quid sit Epopœia cognoscemus.
Est poesis carmine hexametro illustris illustrissimæ actiones per narrationem imitans. Oportet ipsam imitari a-
ctionem: alioqui poesis minimè vocabitur: quæ,
poesis, inquam, absque imitatione, non tam im-
perfecta, quam nulla est, ut ex primo libro planis-
simè disci potuit. Quod autem insignes & memo-
rables actiones imitatur, hoc ipso à comœdia di-
stat, in qua sunt, exprimunturq; actiones humiles
personarum ciuilium. Narratio eam à comœdia &
tragœdia separat: siquidem utробiq; aguntur res
(quamobrem etiam dramata vocantur) non au-
tem exponuntur. Carmine hexametro à reliquis
generibus poeseos distinguitur. Dramaticis enim
fabulis iambus, quem Horatius alternis ser-
monibus aptum esse dicit, aptior
visus est, quam hexa-
metrum.

OBSER-

OBSERVANDA IN EPOPOEIA.

C A P V T II.

PRÆCIPIVNT quidam Epico, nec inscite, vti à rerum scriptoribus historiam, seu veteris alicuius & eximia rei memoriam hauriat; quandoquidē ipsa verūstatis commemoratio maiorem fabulæ fidē auctoritatemq; parit. Maro aduentum *Aeneas* nauigationemq; in Italiam nequam commētus est: sed ab historicis petiuit. Nam & Liuius de eo, & ante Liuum alij memoriaz proddiderunt. Similiter argumenta tragœdiarum plurimq; nota sunt: quoniam regum facinora, & calamitates latere non queunt: cum contra comediarum argumenta nesciantur, quod humiles & ignobiles actiones habent ad imitandum propostas. Sumet igitur Epicus argumentum ab historicis: qui si variauerint, sequetur quem voluerit. Veruntamen à fama & memoria publica non discedet. In quo Virgilius, qui Didonem fœminam castissimam, vt ex Iustino & aliis liquet, amore *Aeneas* hospitis furentem finxit, quæ aliquot ante seculis nota fuit, quam ille Italianam peteret, in reprehensionem incurrit. Cæterum quamvis historiam mutuetur Epicus, multa nihilominus suo iure singit, variisq; rationibus historiaz faciem in poetatis speciem vultumq; commutat. Quin etiam allegoria res inuertit: & cum ab historico res individuas sumpserit, ad vniuersale, vt in scholis loquuntur, transit, de quo infra pluribus, cum de discr-

mine narrationis historicæ & epicæ differemus. Ilias Homeri, magnanimi ac bellicosi; Odyssea prudentis, ciuilis ac togati hominis imago est. Æneis optimi & religiosissimi principis. Et cum idonea dicere vitæ propositum sit poetis, quam aptè & iucundè id vterque præstiterit, nihil opus est in præsens particulatim ostendere. Iam hoc quoq; necessariò monendum est, vt fabula, id est actionum conformatio, & dispositio, vna sit, siue simplex, nō multiformis. Licet enim in Epopœia plures actio-nes insint, tamen ex omnibus, velut è pluribus membris vnum corpus, vna fabula constituatur, & concinnetur: necesse est: ne forte móstrum Horatianum nascatur. Præterea dilatanda & amplificáda est Epopœia pluribus episodiis, siue digres-sionibus: quarum varietas leporem, ornatum, ve-nustatemq; magnam generat.

DE PRINCIPIO EPOPOEIAE: postea de propositione.

C A P V T III.

DOCTORES eloquentiæ prudenter hoc in præceptis suis posuerunt, vt orationum exordia temperamentum quoddam diétio-nis habeant: vt cincinnis, fucis, & industria comparatis ornamenti careant, ne suspicio medita-tionis oratori officiat. Principia, inquit Cicero, ve-recunda, non elatis intensa verbis, sed acuta sen-tentiis. Et alibi. Exordium sententiarum & grauitati pluri-

plurimum debet habere, & omnino omnia, qua pertinent ad dignitatem, continere in se: propterea quod si optimè faciendum est, quod oratorem auditori maxime commen tat. Splendoris, & festinitatis, & concinnitudinis minimum: propterea quod ex his suspicio quadam apparationis, & artificiose diligentia nascitur, qua maxime orationi fidem, oratores adimit autoritatem. Sic planè, quamquam heroicum poema ornatisimum, ac politissimum esse debeat, quod tamen ad ingressum, & principium eius attinet, rectè vult Horatius, illud non esse par ac simile reliquo contextui: sed aliquanto siccior, demissius, simplicius: à quo omnis ingenij & doctrinæ ostentatio, omnis granditas, nimius & exquisitus absit ornatus. Imitetur musicum ~~τεράπων~~, quod nouimus exilius esse, minusq; claram. Ne sit anfractu longo circumducta oratio: ne tralationibus audax: nihil magnificè promittat, ne plus æquo comparatum quidquam appareat. Attentissime inhæret lector ipsi principio: in quo non licet nobis libero cursu ferri, ut in progressu: quoniam animos velut captiuos nondum teneamus. Ergo Cyclicum poetam, circumforaneum quendam seu rhapsodum, qui morem habebat carmen suum in corona ad gloriolam auçupandam recitare, acriter reprehendit Horatius, quia sic exorsus sit.

*Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum
Adiungit mox.*

Quid dignum tanto feres hic promissor hiatu?

Parturient montes, nascetur r̄sdisculus mus.

Deinde Homerum prædicare insistit. Is Odysseam longe sedatiore initio prætexuit, sc̄b⁹ paulatim in sublime sustolleas, magnificentius ingredi cœpit,

Quanto

*Quanto rectius hic qui nol molitur ineptus?
Dic mihi Musa Cirum capta post tempora Troja,
Qui mores hominum multorum vidit, & Cirbes.
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, & speciosa debine miracula promat
Antiphatem Scyllamque, & cum cyclope charybdim.*

Porrò Lucanus & Papinius de tumidiore principio accusantur. Lucani Pharsaliz initium hoc est:

*Bella per AEmathios plusquam cuncta a campos,
Iusque datum sceleri canimus, populumque potenter
In sua vicitrici conuersum viscera dextra,
Cognataque acies, & rupto fædere regno
Certatum totis concusa & vixibus orbis
In commune nefas, infelixque obvia signis
Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.*

Tam vasta, sonantia, tumida carmina, ut quidam dicere ausus fit, Lucanum sibi viderilatrate. Exordium Achilleidos apud Statium.

*Magnanimum AEaciden, formidat amque Tonans
Progeniem, & patris Gestam succedere cato
Dina refer.*

Vbiq[ue] maior quam par est sonitus. Vocalis, a, sextum repetita in primo versu. Tres continuæ voces tetrasyllabæ, quarum postrema videtur dimidiatum continere versum. Et sanè tam polysyllabæ voces congregatae negotium facessunt pronuntianti. Quoniam autem tres partes numerantur e-popœiz, seu poematis heroici, Propositio, Inuocatio, Narratio, age de prima dicamus primū.

Poetæ studio habent auditores lectorésue suos dociles reddere & attentos: quod consequimur ut præcipiunt Rhetores, si summam causæ breviter exponamus: & si proponamus quibusnam de rebus

zebus dicturi simus. Quamvis autem orator ali-
quando docilem facere auditorem non laboret,
cum res aut nota iam, aut humiliq; , aut parua est,
tamen qui magna, nondum cognita explicaturus
est, ut poeta, nunquam non proponet.

Quoniam vero ipsa fabula simplex, & vna, qua-
tumuis ex pluribus actionibus cohæretibus com-
posita esse debet, propositio res plures ac diuersas
recipere non poterit. Homerus & Virgilius cum
proponunt, longiore quadam circuitione vtun-
tur: nec ille Ulysses, nec iste Aeneas nominat. Sic
autem de illis loquuntur, ut facili negotio eos ip-
sos esse intelligatur. Quæ res cum magnopere de-
lleget, non mediocrem quoque attentionem con-
ciliat. Fugienda in huiusmodi circuitione omnis
obscuritas: ne ibi tenebras ingeramus, vbi lucem
præbere debuimus. Admonent nonnulli, proposi-
tionem ut simplicem, ita breue esse oportere. Non
enim auditor ibi detinendus est verbis: qui, vbi re-
rum exitum & scopum didicit, ad narrationem
festinat. Neq; tamen ea verbæ decidenda sunt, que
si subtrahantur, rem obscurauerint. Adhæc poëta
longius proponere non debet, quam res ipsa po-
stulat. Tunc autem longior propositio videtur, cum
ea proponit, quæ post exitum fabulæ euenisce cre-
duntur. Ideoq; illa apud Virgilium,

genus unde Larvum,

Albaniq; patres atq; alia mentia Roma,

'extra descriptionem fabulæ sunt, ad Augusti po-
puliq; Romani aycupandam gratiam dicta. Nam
res Albanorum & Romanorum non sunt cōiun-
ctæ cum fabula.

DE INVOCATIONE.

CAPUT IV.

RE iam proposita, diuinam opem implorare
vates consueuerunt. Merito, noua enim ple-
runq; magna semper & admiranda canunt.
Est autem ea in hominum mentibus impressa opi-
nio, nihil arduum ac difficile sine cælesti afflatu
posse perfici: proinde omnes quibus aliquod est
cum religione commercium, ad auxilium diui-
num, opus laboriosum aggressuri confugiunt.
Quod ipsum poetæ dum faciunt, aliorum animos
ad benevolentiam alliciunt. Pietas enim est ama-
bilis: ut omittam, quod invocatione attentionem
summam, admirationemq; commouent: perinde,
ac si illa diuinitus efferatur. Græci invocationem,
propositioni coniungunt, ut Homerus in utroque
opere.

μῆνιν ἔστι δεὸς πηλοῦ οὐδὲν Λ' χλῆθε

ἄνθρα μὴ εἴνετε μῆσα πολύτερον, οὐ μάλα πολλα,

Latini pleriq; omnes seorsum utrumq; faciunt. Pa-
set in Æneide, & Georgicis, ne alias in præsentia
nominem. Quo tempore Imperatores quasi diui-
sum cum Iove tenebant imperium, poetæ ipsos u-
numina invocabant: ut item aliquando illustres
viros. Virgilius in Georg. Augustum, Ouidius in
Fastis Germanicū Cæsarem, Lucanus Neronem,
Flaccus Vespasianum, Statius Domitianum, Op-
pianus Antoninum. Quomodo porrò oratori da-
tur potestas in ipso orationis cursu, quoties locus
requirit,

requirit, denuo captare benevolentiam & attentionem renouare: ita fas & ius est poetæ, vel ob aliquam rei difficultatem exortam, vel ob grauitatem, & magnitudinem, vel nouitatem inuocationem iterare. Virgil. lib. 6. illa loca nulli visa, & inaudita apud inferos descripturus,

Dij quibus impersum est ansmerū, Umbraq; silentes, &c.

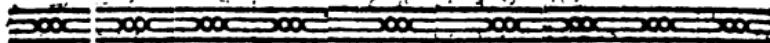
Iterum in 7.

Tu Gatem, su Dinamone, dicam horrida bella.

In codem, & in 10.

Pandite nunc Helicona Dea, canasq; monete,

Non solum initis operum suorū Musas inuocant, inquit, Fabius, sed proiecti quoq; longius, cum ad aliquem grauiorem venerint locum, repetunt vota, & velut noua precatione vtuntur. Nobis autem Christianis (præsertim cùm argumenta pia, sacra, diuina suscipimus) pulchrum est à Deo Opt. Max. ab eius filio Iesu Christo, à sacro sancto Spiritu, à matre domini, à reliquis immortalibus auxilium poscere: quorum omnium fauor si nostra studia comitabitur, nihil verendum erit, ne illa parum feliciter procedant.

ORDO NARRATIONIS EPICAE.

CAPUT V.

PROPOSITIONEM inuocationē inuocationē excipit narratio. Sed ante hanc est quādo historicorum more caussas quasdam, quamuis altè, & à prima origine enumeramus, que simul ad ipsam expositionem quasi viam mutiant, eamq; illu-

illustrent. Sic Virgilius cur tantis in *Aeneam* odiiis
baccharetur Iuno, caussas prius quinque recensuit,
quam ad narrationem aggredetur. Sed iam de
totius narrationis collocatione, vnde videlicet
ordiendum sit Epico disputemus. Virg. noster Ho-
mericarum perfectionum cupidissimus, opus nō
quidem ab euerione urbis Troize, verum à nauig-
atione è Sicilia versus Italiam inchoauit. Turbu-
lentissima autem tempestate iactatus, & ad Africæ
littora tandem appulsus *Aeneas*, ibique à Didone
Carthaginensium regina hospitio perhumaniter,
ac perbenignè exceptus, ipsam Troize vastationē,
itinera omnia à Troize littoribus in Siciliam usque
terra marique confecta duobus libris, secundo, in-
quam, & tertio commemorat. Quamobrem, si ad
rerum gestarū ordinem tempusque respicimus, li-
ber secundus erit primus, tertius secundus, primus
tertius: quia prius utique capi, & solo æquari Tro-
ize oportuit, quam *Aeneas* diversa exilia, &
desertas terras quereret, atque ab Italia reiectus, per
Tyrrhenum pelagus in Africum littus excede-
ret. Homerus in *Odyssæa* post deletum funditus
Ilium Ulyssem in insula Ogygia, apud Calypso-
nem Atlantis filiam constituit. Deinde per graui-
fima pericula ad Alcynoum Phæacum regem in
Corcyram insulam deducit. Ibi (sicut *Aeneas* Car-
thagini apud Didonem inter epulas) suos errores,
pugnas, & casus antegressos lib. 9. & reliquis tribus
usque ad 13. exponit. Videtur itaque Virgilij saltem &
Homeri exemplo vel à postremis, vel à mediis du-
cendum narrationis principium, fecus quam hi-
storici solent, qui à primis initiis, & caussis narra-
tionem

tionem ordiuntur, & rerum tantummodo ordinem, ac seriem temporum intuentur: quos cum imitatus sit in Metamorphosi Ouidius, potius inter historicos fabulosos, quam inter poetas epicos à quibusdam habetur. Quod si qui vitam alicuius carmine persequuntur, ab ortu eius ducant initiū, illi quoq; hac in parte magis erunt historici, quam poetæ. Hoc illis versib⁹ præcepisse Horatium cruditi contendunt.

Ordinis hac virtus erit Est Venus, aut ego fallor,

Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici:

Pleraque differat, Est praesens in tempus omittat.

Volunt etiam (iam nunc debentia dici) esse media, vel postrema: (pleraque) esse antecedentia, quæ omissi debent praesens in tempus, hoc est, in ipso ingressu narrationis, vel in aliud tempus, quod commodius illis narrandis censebitur. Reprehenditur Apollinius, qui in hūc ordinem neglexerit in Argonauticis. Poeta igitur non vnde libet, Est gemino ab uno, sed à re aliqua illustrè facie initium, rerumq; nouitate Est episodis auditoris animum quasi captiuum ad finem usque perducet. Antecedentia vero, Est media (si ab ultimis caperet) opportunè intermiscabit. Sicut Tragici Est comicis non ea omnia qua argumento commemorant, per agentes personas imitatur. Verum inde agentes faciunt, unde res ad certam temporis legem venire potest: qua vero antecedunt, ea explicant in prologo. Id est in prima parte fabula, in qua res præterita ab actore aliquo edicuntur. Quod in actu primo maximè fit, si spectator ex præteritarum rerum commemoratione intelligat, qua aguntur. Hæc ad istum modum Viperanus.

E

EPICAE,

EPICAE, ET HISTORICAE NARRATIONIS COGNATIO, ATQ; DIVERSITAS.

C A P V T VI.

POETIS cum historiarum scriptoribus, quent admodum in multis conuenire, sic vicissim in multis non conuenire animaduertas licet, si attentius ambas facultates inter se compofueris. De harum igitur similitudine, & differētia in narrationibus, quantum satis erit explicemus. Rem gestam & veram ad exponentium sumit etiam Epicus, ut Historicus, quamuis suo eam more, & libertate tractet. Non omnia de Æneam finxit Maro, legerat aliquid, sicut de illo, ita de expugnatione Ilij apud historicos. Vterq; proponit quod est naturus: périnde ut orator id de quo est dicturus. Amant historici nescio quomodo verba poetica. Xenophontis sunt ista, ἀραιές, γεράίει, γωμένη, δυούγεσσ, ἐκταχλότατος, δαλοῖς, παμφάν, τερχάζω, & alia complura, cum Thucydide & Herodoto illi communia. Allusit nonnunquā ad Homerilicos, & locutiones quasdā ab eo mutuatus est. Nec poeticis vocabulis caret Liuius. Eius enim leguntur hæc. *Is Æneam Sylvium creas, loco herbido, mater veridica, magister regū pecoriū* (ut Virgilius, *Pan curat oues ouiumq; magistros*) *inter tela volantia. Quin & dimidiatos, & plenos versus apud hunc & Sallustium inuenire est. Facturus ne operapretium sim. Etsi insania scripторum turba mea fama. Docet, sanam sine viriō iram. Spurius Tarpeius Roma praerat arci, si longum sit,*

fit, præ, & si in Spurius more antiquo absorbeatur s. Hæc omnia ex primo libro Liuij, qui solutum quodammodo poema videtur scribere. Sallustius ab hexametro cœpit. *Bellum scripturus sum quod populus Romanus.* Fideliter ambo, poeta videlicet & historicus, locos, ritus, mores, gentes describunt. Africam Sallustius: quod ut melius ficeret, dicitur eam obiuisse: ut Homerus illa loca Græciæ, de quibus in secundo Iliados. Galliam describit Cæsar, Carthaginem Virgilius, & Italiæ in 2. Georg. In 3. Æneid. ritum placandi manes, in 6. rationem sepulturæ. Liuius in 1. docet quo pacto ferirentur foedera, quibus cæremoniis indicetur bellum. Apud Herodianum ~~et πολέμων~~ Imperatorum legas. Atq[ue] hac in parte poetis vehementer prosunt historicæ. Res à capite, & ultima origine historicæ repetunt, propter clariorem rerū videlicet propositarum explicationem. Liuius: *Iam primum omnium satis constat, Troia capta in cateros saustum esse Troanos, & que sequuntur. Sallustius in Catilin. Vrbem Romanam, sicuis ego acceper, considerare atque insitio habuere Trojani Dido in 1.*

Tunc ille Aeneas, quem Dardanio Anchisæ
Alma Venus genuit Phrygij Simoentis ad Sondam?
Atq[ue] equidem Teucrum memnis Sidona venire
Finibus expulsum patruis, &c.

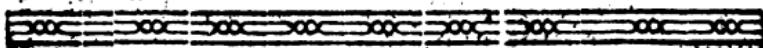
Conuenit ambobus item in eo, quod cauſas regum ante narrationem exponunt. Hoc egit Liuius in bello Punico lib. 21. & Virgilius, ut ostendi capite antegresso, ab illo scilicet versu, *Vrbs antiqua, ad illum, His accessa super.* Plane historice ibi se gessit, etiam si cauſæ illæ fieri sint omnes. Quærit etiam

causas dissidij inter Agamemnonem, & Achillem
Homerus i. Iliad. initio. Ac de cognatione quidē
hucusq : nunc de diuersitate.

Aristoteles luculentum discrimē his verbis tra-
didit. φαρεὶγρ δὲ εἰ τῶν εἰρημένων, καὶ ὅπερ τὸ τὰ μνήμονα
λέγειν, τῦτο ποιῆσιν ἐργον ἐστίν, αἷλλον οὐδὲ γένοιτο, καὶ τὰ δι-
νατὰ κατὰ τὸ εἰκὸς, οὐ τὸ ἀναγκαῖον. Perspicuum est autem
ex supra dictis, poeta munus ἐσ officium non esse, ea quia fa-
cta sunt exponere, sed qualia fieri possunt. Et eaqua esse
possunt secundū Verisimile, vel necessarium. Quem lo-
cum sic interpretari licet. Aut verā actionem ex-
pliçandam sumit poeta, aut ipse totam fingit. Si-
veram sumit, non sic omnino narrabit, ut res con-
tigit, nam hæ partes historicorum sunt: sed ut geri
potuit. Quod si cōfingit, illa erit dīwath, aut secun-
dum probabile, aut secundum necessarium: possi-
bile enim dialecticis est, quod fieri potest, siue pos-
sit etiam non fieri, siue non possit non fieri. Pergit
Aristoteles δὲ γάρ ἴσοεκός καὶ διποιῆται τῷ οὐ μέτρως
λέγειν, οὐ διμετροφέρειν. Et c. Historicus ἐσ poeta non co-
distant, quod aut metris adhibitis, aut sine metris dicunt:
licet enim Herodotus scripta in metra conuertere. Et nihil-
ominus tamen historia quadam efficit cum metro, quam sine
metro. Verū hoc discrepant: ille dicit ea qua facta sunt, hic
autem qualia fieri debuerint. Quo fit ἐσ philosophicum ma-
gus, ἐσ præstantius quiddam sit poesis, quam historia. Poësis
enim potius qua sensuēre, historia qua sigillatim finire, de-
citat. Est autem sensuēsum quidem, quali homini, qualia cō-
ueniat dicere aut facere: singulare autem, quod Alcibiades
fecit, aut passus sit. Ergo poetæ, licet Achillem iracū-
dia furentem, Vlyssem disertum ac prudentem,
Æneam pium describant, & de personis definitis
videan-

videantur loqui, tamē in homine vno, in vna persona genus ipsum, rem vniuersam, τὸ καθ' ὅλην ante oculos cōstituunt, sapientissimeq; in primo naturam iracundi, quidq; ille dicat & faciat, in altero prudentis, in tertio pij ostendunt: atq; vt ante dictum est, res gestas Æneæ, Vlyssis, Achillis non sic narrant, vt ab illis gestæ sunt: sed vt ab illis secundum personā ipsorum geri aut potuerunt, aut debuerūt. Vides, opinor, quam recte Aristoteles pronuntiauerit, poesin esse φιλοσοφίαν: philosophia namque τὰ καθ' ὅλην vniuersalia intuetur, quid & qualis nempe sit homo, equus, corpus, motus: non quid aut qualis Socrates, Bucephalus, quid meum, tuum, aut hoc corpus, aut hic motus: indiuidua enim, vt vocant Dialectici, sub scientiā non cadunt, quia fluxa, mutabilia, interitui obnoxia sunt. Et poetæ quidem hoc vniuersum in singularibus definitisq; personis exprimunt ac repræsentant, vt Virgilius in Ænea magnanimum ac religiosum principem. Hoc philosophi non solent: definitiōnibus enim, præceptis, ac disputatione cōtenti, exempla non requirunt. Petunt quidem argumenta aliunde plerunq; vates: verū rebus aliam formā faciemq; inducunt, vt supra paucis diximus: addendo nimirum, demendo, transferendo, ordine permutando. Res singulares ac certas mutuantur sane ab historicis, verū ab indiuiduis ad ipsas formas, & genera se conuertunt. Quocirca sicut vniuersæ & communis rerum naturæ scientia melior est, quam rerum singularium cognitio: ita, conuenienter doctrinæ Aristotelis, poesis melior est historia. Sed iam alias differētias inuestigemus. Præ-

cipit Horatius , vt persona talis seruetur ad extre-
mum, qualis fuit ab initio : vt sibi constet, vt nihil
pugnans, nihil cōtra decorum committatur. Huic
præcepto historicus patere non potest, qui diuersa
diuersis locis, temporibus, hominibus gesta expo-
git, quæ in Africa, quæ in Italia, quæ in Macedonia,
his, illis coss. à Scipione, à Catone, à Pompeio, &c.
eiusdem etiam hominis inter se contraria studia
virtutesq; & vitia narrans, Liuius Annibalis, Sal-
lustius Catilinæ. Hoc poeta, qui vnam aliquam a-
ctionem explicandam sumit, nunquam fecerit,
Maxima porrè libertas in omni genere concinni-
tatis, leporis, elegantiaz concessa est poetis. Orato-
rum, historicorumq; oratio in modum matronaz
gravis compta & ornata incedit, pigmenta, cala-
mistros, blanditiás non magni pēndit.

P R A E C E P T A N A R R A- tionis Epicae.

C A P V T VII.

VNDE narrandi principium Epicus poetæ
duceret, supra traditum est: ab aliquo scili-
cket loco illustri, quamuis id principium rei
non fuerit. Non enim rerum gestarum, sed factæ
eiusdam actionis explicatio est narratio epica. A
re aliqua præstanti, inquā, quæ in tota fabula mul-
tum emineat, etiam si illa aut media, aut extrema
sit. Et quemadmodum insigne debet esse initium,
sic etiā finis siue exitus erit memorabilis; id quod
in

in utroque poeta, Homero & Virgilio cernimus. Tres autē sunt virtutes narrationis, breuitas, perspicuitas, probabilitas. Secundam & tertiam diligentissimè consestabitur Epicus, earumq; rationem à Rheticæ magistris percipiet. Primam magnopere non curabit: nihil enim præter narrationem habet, nullam confirmationem, nullum epilogum. Et hæc narratio ad legentis, seu ad vitæ humanæ utilitatē, non sine magna voluptate conferri debet. Ergo amplificationes, omnesq; diecendi veneres desiderat: nec potest necessariis tam, & quadam verborum parsimonia definiri. Nihilominus quandoq; in epopœiam cadit breuitas: siquidem res ipsa interdum paucissimis verbis, & versiculis explicari vult. Vbi summa cautio est, ne dum breuis esse contendit poeta, obscurus fiat. Illa quoque breuitatis lex nunquam non obseruanda erit: vt neq; nimis altè, quasi ab uno rem repetamus, neq; ultra quam oportet producamus: quod Virgilio accidisset, si, vt nonnulli perperam opinantur eum voluisse, res Albanas atque Romanas etiam fuisse persecutus: quæ profectò sunt extra fabulam, & ynam illam actionem Aeneæ, quam imitandam suscepérat. Vitanda igitur obscuritas, non in breuitate solum: sed aliâs semper, & quâm clarissimè omnia explicanda. Quò pertinet, ne fabulis inferendis luxuriemus, raræ sint, nec ita abstrusæ, vt mediocriter eruditis multum negotij faceant. Ne magnam antiquitatis cognitionem ostentemus: nec frequenter ad historias veteres, aut dicta egregia sapientum alludamus: nā vt ista opportunè si facias, vehementer placent:

sic ipsa frequentia displicant, & tenebras gignunt. Fugienda etiam sunt verba prisca, obsoleta. Interim antiquum verbum habere dignitatem non negauerim: & Virgil. quædam prisca recte intexit. Fugiendæ crebræ, & longiusculæ parentheses, hyperbata, & quidquid perspicuitati potest officere. Quam porrò necessarium sit narrare verisimiliter, quis ignorat? siquidem Poetæ officium est, non tam quæ facta sunt, quam quæ fieri potuerunt, exponere. Si igitur narratio illius vera non est, nihil peccavit: si non est verisimilis, hoc est, si malè imitatur, si dicit ea, quæ fieri non possunt, nomen suum amittit. His tribus virtutibus adiungit Cicero in Partit. suavitatem. Hanc autem esse affirmat, quæ habet admirationes, expectationes, exitus inopinatos, interpositos motus animorum, colloquia personarum, dolores, iracundias, metus, lætitias, cupiditates. Hæc non minus epopœiaz, quam duæ reliquæ necessaria est, & narrationem maximè illustrat, summamque poetæ opinionem parit. Ista verò omnia qualia sint, Æneis docebit. Mirificus etiam suavitatis artifex Homerus est. Ornanda præterea, & varianda erit narratio episodiis, & aspergenda rerum futurarum semina, interimq; in præsentibus iucundè morandus auditor. Adhibenda rerum, verborum multa vicissitudo varietasq;: grauiter omnia dicenda, non tumidè, non comparatè. Videndum ne prima mediis, ultima primis dissideant: & quæ desperamus tractata nitescere posse, illa relinquenda sunt,

Potuisse

Potuisse ex Horatio, & aliis nostris etatis scriptoribus non paulo plura præcepta congerere: sed verebar, ne esset ineptum negotium, spectare id, ut nihil omittas potius, quam ut potiora doceas. Fecissem præterea nimis longum. Et sciebam multa hoc libro partim dicta, partim dicenda, quæ ab isto loco minimè abhorrent. Nam quomodo heroica poësis, quæ est omnium regina, multa aliis poësibus largitur: sic rursum ipsa ab illis aliqua sumit: vel potius cum aliis quædam habet communia. Itaque pauca, & ut arbitrör, præcipua hic posui: reliqua, præsertim poetarum, & ante omnes Homeri, & Virgilij lectione discentur. In quibus poetis qui fuerit exercitatus, & nostra quæcunque de epoœia diximus rectius intelliget, &, si volet, multa illis adiunget

LEGES ALIQUOT AD HEXAMETRI elegantiā.

CAPUT VIII.

PRIMA esto. Elegantissimi censentur hexametri, qui numeris siue pedibus ipsarum rerum actionumque celeritati, tarditati, difficultati: grauitati, amplitudini argumentorum, ac personarum respondet, & rem ipsam oculis quodammodo aspectandam subiiciunt: qua de re cap. sequenti copiosius. Tales exempli caussa sunt hic, celeres quidem Aeneid. 5.

*Inde ubi clara dedit sonum tuba, finibus omnes
Haud mora profluvia suis, ferit aethera clamor
Nanescus, adductis spumant frena lacertis.*

Tibullus,

*Namq; agor si per plana cismus sola verbere turba.
Vides crebritatem dactylorum? nunc tardos &
mordacij gulos proferamus. De cyclopibus fulmina
Ioui fabricantibus.*

Illi inter se multa nisi brachia iactant.

Luctantes ventos tempestatesq; sonoras.

Olli sedato respondit corde Latnus.

In his verbis regnare spondeum cernis, & uniuscum dactylum adhiberi, qui prætermitti non potuit. Hic de spondaico versu dicemus aliquid.

II. Spondaicum vocant, in quo quinto loco, quæ dactyli propriæ sedes est, collocatur spondeus; quod variis de caussis fieri consuevit. Propter emphasm, propter auctoritatem, dignitatem, maiestatem: item propter affectus magnitudinem exprimendam: nec non ad rem inopinatam, & magnam significandam, quæ ex appositis exemplis facile cognosci poterunt:

Tun' ille Aeneas, quem Dardanisq; Anchisea.

Constitit arq; oculus Phrygia agmina circumspexit.

Cum facis, natoq;, penatibus. Et magis Dis sic.

Charadrem siboles, magnum Ioum incremensum.

Catullus.

Aequorea monstrum Nereides admirantes.

Propert.

Sunt apud infernos tæ milia formosarum.

Iculcant illud preceptores carminum, ut si quinta regione spondeum colloquare ob antedictas caussas velimus, quarto loco ponatur dactylus, alio-

alioqui versum insuauiorem futurum: quales sunt isti:

Aus leues ocreas lento ducunt argento.

Saxa per E scopulos, E depresso connalles.

Huiusmodi & alia, de quibus paulò post differe-
tur, præstabit obseruare in Virg. quam annomi-
nationes, alliterationes, alphacismos, cappatis-
mos, deltacismos, sigmatismos, & his germana, q
ille nec per somnium cogitauit.

III. Non aspernandum præterea, immo insignis
huius carminis ornementum creditur, quoties
sententia suspenditur, nec nisi post quartum, sex-
tum, septimum, octauum quandoq; versum com-
pletur. Exempla sub manu sunt.

Ille ego quis quandam gracili modulatus auena

Carmen, E egressus syluis, vicina coegi,

Vt quamvis auso parerent armis colonos:

& sequentes quinque his proximè annexi. Item
3. Aeneid. habes septem versus, quasi quandam ca-
renam efficientes, cum unus ab altero, sequens ab
antecedente, & ille ab hoc pendeat: ob quam causam
præter alias, hoc carminis genua ēπο appella-
tum putatur.

Postquam res Asia Priamiq; enervare gense

Immeritam visum superis, ceciditq; superbum

Illum, E omnis humo fumat Neptunia Troja

Diversa exilia, E diversas quarere serras.

Augurii agimur Diuum: classemq; sub ipsa

Antandro, E Phrygia molimur montibus Ida,

Incerti quo fata ferant, Ebi sifere deit.

IV. Non caret res venustate, cum unico versu
sententia tota perficitur.

Durate, E vos mes rebus seruare secundū.

Hec

Hoc nihil inuisit fas quenquam fidere diuīs.

Tantum aus longinqua valeat mutare vetustas.

V. Illud etiam haud indecorum censeo, quoties dactyli & spondei alternis ponuntur.

Obstupuit, retroq; pedem cum voce repressit.

*Multa viri virtus animo, mulcetq; recursat
Gentis honor.*

VI. Docent insuper, festuum atq; elegans vide-
ri carmen, quod initium capit à spondeo, qui partē
orationis nō absoluat, seu qui non est *integra vox*,
cui deinde adhærent duo dactyli.

Desertosq; videre locos, litterisq; relutum.

Defecisse vides, sua nunc promissa reposci.

VII. Item si planè nullus pes complectatur inte-
grum vocabulum.

Injustisq; dedit gentes frangere superbas.

Infandum regina iubet renouare dolorem.

Infelix Priamus furtim mandarat alendum

Tibullus.

Intonsa crines longa cernice fluebant.

VIII. Afferunt non mediocrem delectationem
etiam illa.

sequitur pulcherissima Astur,

Astur equo fidens.

Ad calum rendens ardental lumina frustra,

Lumina, nam tenoras arcebant vincula palmas.

Tu mihi quodcumq; hoc regni, tu sciptra louemq;

Concilias, tu das epulis accumbere dinūm.

Verūm de his commodius, qui de figuris scrip-
runt.

VER-

*VERSVS CVM RERVM NATV-
ra numero, verbis, & sono congruere
oportere.*

C A P V T I X.

BONORVM & præstantium poetarum cura tribus potissimum in rebus elucidere consueuit. Dant in primis operam, ut versus, non quidem legitimos pedes habeant, & vocibus condantur latinis, vñstatis ac propriis, non barbaris, obsoletis, aliunde accetfitis : hoc enim totum ad tyrocinium, & primas exercitationes primâque præcepta pertinet : sed ut rei subiectz, seu lata seu tristis, seu blanda seu atrox, seu tarda seu celeris, seu grauis seu leuis illa fuerit, temperamento numerorum, verbis ipsis, atque sono penitus quadrant, eamque imitantur. Optimi autem iudicantur, in quibus hęc tria copulata reperiuntur: quod sæpe fit, vbi perfectum est aurium iudicium, & bene scribendi consuetudo optimam naturam confirmavit. Quid igitur illo versu Maronis numerosius, sonantius, verbis aptius:

*Quadrupedante puerem sonitu quatuor Engula campum.
Et i. Georg. pereleganter grandinis salientis crepitus exprimitur.*

*Tam nula in ecclis crepitans salit horrida grando.
Tales non paucos in hoc poetarum Platone inuenias. Sed iuuat de singulis seorsim agere, ac primum de numero,*

Numerus alius celerior, alius tardior, alius ex veroque

utroque mixtus & conflatus est. Celeritas quidem ex iis nascitur pedibus, quorum aut omnes, aut plures, aut priores syllabæ breues sunt, ut ex trochæis (sic enim cum Cicerone trybrachim appello, à cursu) ex dactylis, ex anapæstis, ex iambis. Tarditas ex his, quorum aut omnes, aut plures, aut priores longæ: ut ex molossis, creticis, choreis. Mixtum numerum procreant pedes utriusq; generis confusi. Accuratè igitur natura, & vultus rerum spectari debet, atq; in unaquaque forma carminis ad eum velut in tabula referendum, accommodari pedum dispositio. In primo Æneid. Postquam Iuno Ædolum ventos & tempestatem poposcit, depingitur illorum eruptio velocissima, signata Rege dato, idquæ numeris rapidissimis.

Hac ubi dicta, canum conuersa cuspide montem
Impulsa in latum, ait Venti velut agmine facto
Quæ data portar ruunt, & terras turbine perflant.
Incubueré mari, rotumq; à sedibus imic
Vna Eurusq; Norusq; ruunt, creberq; procellis
Africis.

Dehinc duobus verbis fluctuum vastitas, ventorumq; in iisdem concitandis, & conuoluendis quasi nixus, & molimen diuinitus exprimitur.

Eg vastos columnas ad litora fluctus.

In 2. aggrediuntur Troiani turrim cælo eductam demoliri. Perpendamus quam mirifica celeritate verborum celerem eius prolapsum Maro demonstrat.

conuellimus aleia
Sedibus, impulsusq;, calapsa repente ruinam
Cum sonitu trahit, & Danaum super agmina late
Incidit.

Quid

**Quid incitatus? quid volubilius fieri poterat? Irritorum sermo est præceps, & frequentius interrup-
tus propter impetus vehementiam, quæ hoc ipso,
quod nimium vrget, linguam remoratur. Sic igitur
Dido ad suos Cartaginenses, iam altum tenen-
te Ænea, quem ut apud se maneret, nullis preci-
bus misera mulier emollire quiuerat.**

Ferte citi flammæ, date vela, impellite remos.

**Similis trepidorum est oratio. Caicus cum Rutu-
lorum exercitum Turno ductore aduentantem &
tumulo prospicit.**

Quis globus o' ciues caligine volvitur atra?

Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros,

Hostis adeſt:

Sic cum nocte ruere pariter videtur ille,

Vertitur interea calum, & ruit Oceano non,

Et ille vna cum boue,

Sternitur, exanimusq; tremens procumbit humi bos.

**Remigantim nautarumq; labores, tardioribus
numeris æmulatus est in 3.**

Adnixi torquent spumas, & cerula verrunt.

Et idem.

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Ille versus de Polyphemo est sane horrendus,

*Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen a-
demptum.*

**Mezentium vide quomodo consistere faciat hoe
carmine.**

Hostem magnanimum opperiens, & mole suscitat.

**Porrò de Latino sene, qui furentem audacia & i-
racundia Turnum iuuenem placare conatur.**

Olli sedato respondit corde Latinus.

Sonus

Sonus quoq; non oscitanter est querendus, & propterū occasione variandus, vt sit in magnis & grandibus grandis, in tenuibus exilis, in hilarib⁹ letus, in tristibus mœstus, in atrocibus asper, in quietis sedatus.

Et quia sonus ex verbis dignitur, conquirenda verba, ac in promptu habenda sunt verba consonantiora, sciendumq; non minus verborum delectum esse originem præstabili & festiui poematis, quam eloquentiæ. Verùm ex Rhetorum præceptis verborum discrimina cognoscentur: satis est monuisse. Egregiè sonantes versus legimus Georg. i. inter prognostica videlicet tempestatis.

*Continuò ventus surgentibus aut frena pontis
Incipiunt agitata tumescere, & aridus alie
Montibus audiri frazor: aut resonantia longè
Littera miseri, & nemorum increbescere murmur.
Est & hic locus insignis ex i. Aeneid.*

*Ille indignantes magno cum murmure montis
Circum claustra fremunt.*

Consonantes l, r, vocales a, o, u, sonum creant, vt in 7.

*Vt pelagi rupes magno veniente fragore,
Qua se se multis circum latrantisibus vndis
Mole tenet, scopuli nequicquam, & spuma circum
Saxa fremunt, lateriq; illis arefunduntur alga.*

Immo initium Aeneidos exemplum illustre suppeditat soni respondentis rebus: in quo verba ipsa, horrentia Martis, virum, horrido ipso sono aspera bella indicant, rerumq; dicendarum & gravitatem & magnitudinem, vt superiores, Ille ego, &c. leuitatem & tenuitatem vitæ pastoritiz.

Nisus

Napus charissimum sibi Euryalum hostium corona cinctum, & in medio versantem turbante lethi, ut ait Catullus, aspiciens inquit.

Meme adsum qui feci, in me conuertere ferrum..
Mollis est versiculus propter vocalem e, soni te-
nuioris. Denique ne longus sim, potest in his tri-
bus multum natura, vnumq; cum altero ferè im-
plicitum est, seseq; mutuo efficiunt : & cum vnum
quæritur, inueniuntur omnia. Teneamus igitur
hoc, rerum diuersitati versum dissimilitudinem,
quasi alio alioq; yultu respondere oportere.

*DE CAVENDIS QVIBVS-
dam vitiis.*

CAPVT X.

ME A sententia nullum vitium æquè absurdum atque ridiculum est, quam cum cœsuræ, quæ pentemimeris vocatur, & syllabæ eam antegredienti respondent duæ ultimæ syllabæ versus: hoc est, cum in fine, & exitu carminis iterantur eædem syllabæ, quæ prius dimidiatum versum absoluerebât, Leoninos vocant. Hos etiam vulgo Germani, ne dum eruditi, contemnunt & exhibant: qui tamen superiorum sæculorum memoria tantopere probabantur, ut nihil propemodum, nisi hoc modo scriptum, elegans ornatumq; putaretur. Non damnauerim, quæ in illis poematis interdum elucet pietatem, vitæq; ac morum innocentiam: sed ostendo peccatum inscribendo, &

F quod

quod mei muneris est, adolescentibus caueo. Quā
multa τῷ μητρῷ λόγῳ sancte, & tamē sordide ac nul-
lo artificio scripta legimus? nec sequitur, vt si rem
veneremur & comprobemus, à sermonis genere
abhorrire non debeamus. Exempla sunt obvia.
Ouidio quidem nobili poetæ Leonini per impru-
dentiam exciderunt. In oratione Ulyssis, quæ tan-
quam pulcherrima & ingeniosissima commēda-
tur ab eruditis.

Si Troia fatū aliquid restare p̄mitatū.

Et in epistola Hermiones ad Orestem.

Vir precor frōxi, frater succurre frōri.

Quod magis mirandum est, in Virgilio inueni
sunt nonnulli, qualis est hic.

Oratiorum dextra contorsit equorum.

Nec apud Homerum defunt.

Ἐπειτε τῦν μοὶ μῆσαι ἐλύμπια δῶματ' ἔχουσι.

Quod intelligas, tam procluem esse lapsum in hāc
culpam, vt ipsam ne diligentissimus quidem poe-
ta, Virgilius inquam, omnino potuerit effugere.
In pentametro seu elegiaco nihilominus tales de-
liciæ affectabantur. Exemplum perlepidum sub-
sistam, in quo verbum Pharisea expones, separa-
ta, sciuncta.

In cratere meo Thetys est coniuncta Lyao:

Est Dea iuncta Deo, sed Dea maiore eo.

Nisi valens hic vel ea, nisi sint ambo Pharisea.

Amodo prope certa sit Deus absque Dea.

Item.

Singula possit omnia, pocula sume nova.

Ad eundem lapidem Naso offendit, 3. Faſt.

Quarebant flanos per nemus omne fanoꝝ.

Malè

Malè definit hexameter in tetrasyllabam, aut pentasyllabam vocem, quarum vtraque festiuæ, ac decora est in pentametro, contra quam superstitionis quidam garriunt. Exempla huius vitij reperiuntur sanè in bonis poetis, verum rarissima: at in illis verbis Leoninis longè frequentissima, in quibus etiam in ipsa syllabarum dimensione sæpiissimè peccatur. Apud Horatium (mirum dictu) inventus est, qui terminaretur verbo syllabarum sex.

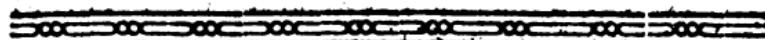
Quisquis luxuria trifine superstitione.

Deformitatem parit, cum ad finem continenter tres dissyllabæ voces ponuntur: qua culpa nouacat Tibullus.

Semper Et inducar blandos offers mihi Gulcus.
Immo hic versus habet quatuor dissyllabas continenter.

Vitanda est item eiusdem literæ crebra iteratio.
Notum Ennij carmen.

O Tuse tuse Tati tibi tyranne tulisti.

HEXAMETRVM NON PESSI-

me tum in participium, tum in monosyllabam definere.

C A P V T XI.

SERVIVS Honoratus non vulgari eruditione literator, & interpres extra cōtrouerfiam nobilis, 3. Æneid. super illo,

Progreder portu, classes ē littoralinquens,

F a

finitus

finitus est, inquit, versus participio, quod raro fit apud Latinos, apud Græcos vero vitiosissimum est. Hoc à Seruio parum cogitatè dictum hotarunt docti. Nam si quis de Latinis vnicum Virgilium, de Græcis vnicum Homerum consuluerit, adeo multis exemplis huius assertionis falsitatem deprehēdet, ut miretur, quomodo id homini doctissimo, & poetis legendis exēcitato in mentem vñquam venerit. Iam vero ρεκόφατον iudicari quo pacto poterit, quæso te, quod duo omnium poetrarum, non horum modo, sed quot aut fuerunt, aut posthac aliis erunt in annis præstantissimi toties factitarunt? Né autem ἀμαρτύρως fidem nobis accommodari velle credamus, ecce tibi ex Virgilio participia in ans (de quibus potissimum locutus est Seruius) quæ versum finiunt, & quidem paucissima de plurimis.

Florentes feras E grandia lilia quassans.

Vilibus aut onerat pomis, lapidemq; reuertens.

Hos summo in fluctu pendens, his vnda debiscens.

Ex Homero vnum atque alterum testimonium producamus Iliad. y. d.

ἄυταρ δέ αὐτὸν ἐπόρυσε κατακτάμενον μεγάλων.

Ζεὺς δέ σφιν χρονίδης, ὑψίζυγος, ἀδειανάν

δει, τα οἱ στεύσας ἔβαλεν τόξον ἐν εἰδώλοις.

Cæteros casus participiorum vtriusque numeri, qui ambobus poetis multò vñstatissimi sunt, missos facio.

Idem porrò Grammaticus ad illum versum *Aeneid. 8.*

Procubuit, viridiq; in liture conspicitur fus.

vñsum

vsum monosyllabi verbi in fine carminis nobis interdit, aut præscribit potius his verbis. Scendum tamen est, hoc esse vitiosum, monosyllabo finire versum: nisi forte ipso monosyllabo minora animalia explicantur.

Parturiunt montes, nascentur ridiculos mus.

Gratiorens enim versus sunt isti secundum Lucilium. At nos occurrimus, legem istam Seruanam à Virgilio neglectam esse: quippe qui trecentos, & cō plures versus, quasi stabilimento hoc soni monosyllabi firmauit. Nam præter animantium nomina monosyllaba, etiam aliarum rerū voces vni- ca syllaba constantes semper in fine carminis posuit. Cum tamen sola animalium paruorum monosyllaba in fine locari posse afferat Seruius. Certe nox, mons animalia non sunt, & bos, sus aliqua cubitis murem superant,

Est apud Scalig. lib. 4. cap. 48. de monosyllabis versus clāudentibus, perutilis doctrina, & poetarum contra Seruum, aliosq; Grammaticos eruditā defensio: quam huic loco adscribere operæ pre- cium fore duxi.

Ergo maximus poetarum, in 5. cum incomparabilem il- lum versum fecisset.

*Sternitur exanimisq; tremens procumbit humi bos,
impudentissime Seruius, pessimus, inquit, Versus in mono-
syllabam desinens. Vtrum enim malis? huncne, an,*

*Sternitur exanimisq; tremens bos corruit istu?
Quis igitur illum quoq; Grammaticorum interpolabis no-
bus, ne sit monosyllabum?*

*Dat latus, insequitur cumulo praruptus aqua mons.
Quem Versum quare non appellavit pessimum, sicut &
congenera illum alterum? aut quare distulit iudicium*

monosyllabarum à primo ad quinimum librum? Atque por-
rat sic,

In sequitur sumidis mons incisus Endis.

Verum & corruit taurus, & confluxit in Enam mōrem ma-
re: ita corruit Versus in monosyllabum, copiam multarum syl-
labarum in Enam syllabam coadat: sicut & in illo.

ruis Oceano nox.

Quid illo acriter?

en hac promissa fides est:

Nihil enim aprius indignatio, quam oratio desinens in
monosyllabum. Velenolue Demosthenis orationes: quoniam
eiusmodi periodos inuenies? Inverte modò, nihil frigidius.
Horatius quoq; quum è magnis capiis fusile poemata existen-
tia stomacharetur, ex prolixis vocibus eduxit finem mono-
syllabum.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

Sic poeta valido monosyllabo sustentauit procedentem, ac
mobilem Versum,

Masylisq; ruunt equites, & odor a canum vis.

Quam vocem si transmissem alio, tonu pereat decor. In illo
quoq; auerterit Dea mens, & postea afigas in pertinacia.
accensa Dea mens.

Hanc dispositionem cum apud Ennium, apud Lucretium
invenissem, dixerant enim,

& fortis equi vis,

non precepsit amittendam occasionem, qua illam in suos nu-
meros transferre posset. Pausi enim in aliis poësos legibus,
nullum bac in parte cum Virgilio comparare digno est. Ita-
que omnibus locis adeo studiosus fuit collocaconis.

Si si quid ransillum mures, deteriore
facias.

DE CO-

DE COMOEDIA.

*D E F I N I T V R C O M O E D I A ,
& Tragicocomœdia.*

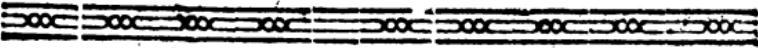
C A P V T XII.

COMOEDIAM Cicero scriptum reliquit, esse imitationem vitæ, speculum consuetudinis, imaginem veritatis. Quæ verba non tam ad comœdiæ notionem euoluendam, quam ad eam commendandam pertinent. Haud secus ac illa ad laudandam historiam in 2. de Orat. Historia veræ testis temporum, nuntia vetustatis, vita memoriarum &c. Illa quoque definitio: est priuatarum, ac ciuium rerum citra periculum complexio, aliquot ob caussas vitiosa reperitur. Nos igitur sic eam definiamus. Comœdia est poësis dramatica, que ob docēdām Vitæ consuetudinem, cōules & priuatas actiones, non sine leporibus & facetiis imitatur. Ab epopœia, & tragœdia, quæ publicas res, & heroum acta complectuntur, comœdiam separant actiones ciuiles & priuatas. Præterea epopœia non est dramatica: & tragœdia sales atq; iocos nescit, qui risus pariunt: cum illa ad terrorē potius incutiendum, & commiserationem excitandam cōferatur, quæ quidem dolorem & moestitiam habent.

Tragicocomœdia est confusum quiddam ex comœdia & tragedia: quando nimirum contra legem comicam, illustriores angustioresq; persona admiscetur. Hoc verum esse in Amphit. apud Plautum Mercurius significat, in qua comœdia partes dantur Ioui.

Faciam & commissa sit tragicocomœdia.
 Nam me perpetuo facere & sit comœdia
 Reges quæ veniant, & dñi, non par arbitror.
 Quid sgitur quoniam hic seruus quoq; partes habet;
 Faciam proinde, & dixi, tragicocomœdiam.

Potest etiam dici, esse tragicœdiam cum exitu co-
 mico, hilari videlicet, pacato, & tranquillo. Finis
 itaque tragicocomœdiæ semper erit latus. Verum
 enim uero, licere vicissim facere comicotragœdiæ,
 cuius nimirū exitus sit lugubris, haud affirmem:
 quandoquidem personarum vulgarium humili-
 umque casus & calamitates, cum ad memoriam,
 tum ad commouendos animos nō tanti sunt mo-
 menti. Adde quod huiuscmodi fabulæ nullum
 vspiam appetet exemplum.

C O M O E D I A E O R I G O,
etates, genera.

C A P V T XIII.

A Rusticanis ad urbanos hoc modo profluxit
 comœdia. Cum Apollini Nomio, seu pasto-
 rali ob frugum prouentum facerent agre-
 stes, primum quidem circum ipsam aram: tum
 circum vicos pagosq; chororum cum cantibus læta-
 bundi ducebant, seseq; mutuis conuitiis, aliisq; simili-
 ter, à quibus essent læsi onerabant. Postmo-
 dum noctu ciuitates ingressi, plateas obambulan-
 tes, eodem modo ciues ditiores ac potentiores ac-
 cipiebant, à quibus aliquid iniqui pertulissent: no-
 minatim eos exagitantes, eorumq; mala facinora,
 & quas

& quas accepissent iniurias memorates. Animaduersum est, hoc ad homines à maleficiis propter infamiae metum deterrendos proficere: inde potestas facta idem interdiu impune committendi, & compositis ad eam rem carminibus, si qui præstarent ingenio. Creuit paulatim negotium, nactique summam occasionem poetæ, comedias scripitarunt, in quibus haud dissimulanter, & nominatim improborum ciuium mores vitamq; omni genere dictorum contumeliarumq; quam liberrimè proscinderent.

Sed ætas comediarum haud vna fuit. Alia enim nominata est vetus, quam sub Susarione indigefstam, rudem, inconcinnam Cratinus partibus & actibus distinxit ac disposuit: Aristophanes eidem quasi manum extremam addidit. Horatius hunc, item Eupolin, & Cratinum veteris comediarum tanquam præcipuos auctores profert: simulq; solempne illius in carpendis hominum vitiis narrat, & eius deinde locum satyram tenuisse confirmat. Nec tantum reprehensione dignos, sed indignos & insontes, ut Periclem, Socratē, Aristidem & que vellicabant. Hinc illa M. Tullij querimonia in 4. de Repub. Quem illa (comœdia antiqua) non assigit, vel prius quem non vexauit? cui pepercit? Esto. Populares homines, improbos in rem publ. sedisiosos, Cleonem, Cleopontem, Hyperbolum lexit. Patiamur. Etsi huiusmodi citues à censorem melius est, quam à poeta notari. Sed Periclem, cum iam sua ciuitatis maxima autoritate plures annos domi & belli prafuisse, violari versibus, & eos agi in scena, non plus decuit, quam si Plautus noster voluisse, aut Nauius P. & Cn. Scipione, aut Cecilius M. Catoni maledicere. Cæterum vniuersum quoq; populum, nedum singulos, ut se

res dabat, & quandocumque poterant, inse&tabantur, nulli ordini, ætati, sexui parcebant: interim, quod mirere, ipso populo propensis animis audi-ente. Versus Horatiani sunt hi.

*Empolis aeq; Cratonus Aristophanesq; poeta,
Atq; alij quorum comœdia priscæ errorum est:
Si quis erat dignus descripsi, quod malus aut fur,
Quod macho foret, aut siccarius, aut aliquis
Famosus, multa cum libertate notabant.*

Hæc maledicentia, in qua potissimum chorus re-gnabat, cohibita & compressa dicitur, cum attritis populi opibus respub. Atheniensis triginta tyran-norum iugo seruices coacta est supponere. Lata enim lege integrum erat affectis per scenam iniuria, affidentes vocare in iudiciū. Hac ratione poe-tas in officio potentiorum metus continuit, sub-latusque est chorus, cuius supra dicebamus fuisse munus, ut in quoscunq; liberet, reprehenzionum velut spicula contorqueret. Horatius.

*Succedit vestra hic comœdia non sine multa
Laude, sed in vestrum libertas excidit Ego vestre
Dignam lege regi: lex est accepta, chorusq;
Turpiter obtinuit sublatu siue nocendi.*

Quamobrem comœdia, in qua nullum aperte, & eum nomine fas erat lèdere, quæque in eo quan-dam vere undiam, & modestiam adhibebat, nun-cupata est Media: sed non ante, quam Nouæ indu-cta est appellatio. Ergo comœdia, quæ neutrius fa-tiem ostenderet, veteri similior fuit, ius quoddam reprendendi retinens, quando chori loco para-bases, quibus scripta, & dicta poetarum nullo ma-leficij crimine, aut pœnæ suspitione cauillabatur, non omittebat, ciuiumq; peccata tectius coargue-bat:

bat: donec ipsa quoq; in suspicionem odiorum ac simultatum veniens, potestatem reprehensionis omnem amisit.

Post id Alexand. Plilippi imperante, argumentis ac personis plane confictis, & facetiis ad delestandum interpositis, vitam communem ac mores imitari cœperunt. Prisca illa frequenter vera tractabat argumenta: hæc nunquam. Illa ansam opprobrandi, & insectandi vndeliber accipiebat: hæc citra amarulentiam iucunda, raro quosdam criminacionum aculeos, nulla cum contumelia immiscebatur, eratq; populari, ac de medio sumpto sermoni similior, iambicis & trochaicis contenta versibus: cum in antiqua pluribus carminum formis vterentur. Menandrum aiunt Nouæ comediæ principem habitum.

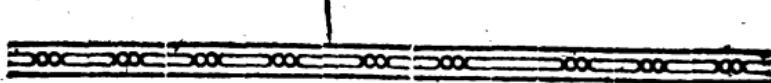
Deinceps, ut propositum est, comediæ genera consideremus. **PALLIATA** à pallio, quo supra tunicam amicti incedebant Græci, erat ea, quæ & argumento græco componeretur, & in qua histrio-nes ad Græcorum morem palliati prodibant: cuiusmodi sunt Terentianæ & Plautinæ fabulæ. **TOGATA** perinde à vestitu, sed Romano: Romano-sum siquidem toga, ut Græcorum pallium. Hæc rebus & ritibus Romanis conficiebatur. Nomine porro Togatarum Horatius Tabernarias intellexit, illo versu ad Pisones.

Vel quis Praetextus, vel quis docuere Togatas.

Togatarum principatum sortitæ sunt **PRÆTEXTAE**. Harum personæ Romanæ, publicæ, nobiles, graues, honoratæ, magistratus denique, à cuius genere vestis (prætexta enim magistratum vestis, græcis

græcis οἰκεῖοφυσί) nominatæ sunt. Argumentorum sublimitate non multum tragœdiæ cedebat. **T R A B E A T A** si eadem plane cum Prætextata non fuit, certè parum dissimilis fuit. Nam trabea prætextam æquat dignitate. **I N T A B E R N A R I I S**, quæ dictæ sunt à tabernis, quibuscum scenæ disponebantur, plebeiz atque humiles personæ agebant: quia & fortunæ humilis, plebeiorum hominum. **A T T E L L A N A B** ab Attella Oscorum oppido, dicacitate, iocis atq; risibus, quos vel in ipsa verborum acerbitate consecabantur, scatebant. Fescennina quoq; carmina, quibus petulantius iocarentur, inter actus inserebant. **R H Y N T O N I C A M** scribunt à quodam Rhyncone poeta Tarentino appellatam. Miror quo pacto poetæ nomen duntaxat, comœdiæ genus possit constituere. **P L A N I P E S** quæ neq; cothurno, neq; socco, verum plano, id est, nudo pede ageretur ab histrionibus, ob humilitatem argumenti videlicet. Censem quidam planipedem eandem fuisse cum mimo. **M I M U S** autem vniuersæ poeseos nomen, imitationis, inquam sibi soli vendicauit, quasi solus imitaretur. Res leues parumque honestas, ac personas turpes verbis & gesticulatione exprimebat. Inde mimographi extiterunt. Sunt etiam comœdiæ quæ dicuntur **M O T O R I A E**, id est, negotiosæ, turbulētæ, in quibus res turbatæ magis: quales numerantur Amphitruo, Adelphi, Phormio, Heautontimorumenos. **S T A T A R I A E** contra sedatores sunt, vt Cistellaria, Pseudolus, Trinummus, Afinaria, Hecyra. **M E D I A E** seu **M I X T A E** quæ ab utroq; priorum generum trahunt partem, vt Andria, Eunuchus.

chus. Sunt qui faciunt quatuor genera sive species
comœdiæ. Prima est simplex, quæ fit sine peripetia
& agnitione: altera implexa, cuius est totum peri-
petia, & agnitio: tertia morata, in qua prævalent
mores: quarta ridicula, in qua prævalent ridicula
& facetiæ. Potest autem eadem esse simplex & mo-
rata, ut sunt Adelphi: implexa & morata, ut Hecy-
ra: simplex & ridicula, ut Aulularia: implexa ac ri-
dicula, ut Menæchmi.

DE PARTIBVS COMOEDIAE

κατὰ τὸ τεῖχον, seu qualitatis

C A P V T XIV.

SVNT quædam, quibus ipsa comœdia qualis
fit: alia quibus velut extenditur. Illas partes
qualitatis: istas quantitatis non sine exemplo
vocare possumus. Prioris generis sunt omnino
sex, fabula, mores, sententia, dictio, apparatus, me-
lopoeia. De his primum explicabimus, & vltimam,
quæ nulli usui nobis futura est, prætermittimus.
Ac sine prioribus quatuor ne scribi quidem potest
comœdia. Etenim prius necesse est rem excogita-
re, quam nuncupamus fabulam. Cum autem fa-
bula imitetur, conuenit eam utiq; moratam esse;
accuratèque diuersorum hominum mores expri-
mere. Additur porro sententia, quoniam animi
sensus sententiamq; per verba ostendere oportet;
Et quia sententia constat verbis, additur Dictio.
Nanc de singulis separatum.

FABV-

FABVL A comoedie, id est imitatio fictioue co-
mica , vacat rebus admirabilibus , ac prodigiosis,
quales frequenter in epopoeia referuntur, & non-
nunquam in tragœdia offenduntur : neque etiam
illustres , graues , lugubres , terribiles , vno verbo ,
tragicas complectitur . verūm ciuiles ac priuatas
tantum (comoedia quidem vetus etiam deos in-
ducebat) quæ cuiusmodi sint, quis non videt ? Ea-
rum causa humiles item , vulgarēsq; personas su-
mit , & iis nomina cum rebus congruentia impo-
nit. Actionem oportet esse vnam, non plures : quæ
vnius diei spatio , aut paulò maiori æqualis fit. Et
quoniam humanæ actiones , tametsi priuatæ ; vt
plurimum cum perturbationibus aliquibus con-
sunctæ sunt, miscenda quoq;uenta fortuita , quæ
insperatam lætitiam, dolorem, admirationem cō-
tineant. Vnde duplex fabulæ comicæ genus exi-
dit. Simplex, in qua nihil inest nouum , nihil ino-
pinatum : nulla peripetia, nulla agnitio , vt in Afri-
naria. Connexa seu implexa, in qua aut agnitio so-
la , vt in Hecyra : aut sola rerum improvisa com-
mutatio, vt in Milite glorioso : aut utræq; simul, ve
in Andria. Connexa præstat simplici. Ea verò iudi-
catur optima , quæ ex agnitione , & peripetia con-
flatur. Agnitio est, cum ex ignoratione in notitiams
rei alicuius producimur , ex qua aut lætitia nasci-
tur, aut dolor: sed lætitia sèpius. Ea opportune lo-
catur in extremo comoediæ , vbi turbæ sedantur.
vt videmus in Andria. Ibi enim agnoscitur Glyce-
rium pro ciue Attica. Hoc loco de generibus agni-
tionum nihil dicam. Peripetia est mutatio fortu-
næ in contrarium. Præter illam verò actionem ,
quæ

que ab initio est proposita, cauendum ne aliena infertiantur, quod olim factitabant, quod fabule & longiores fierent, & amplius delectarentur. Pasim antem iocos captat, & ridiculis ludit comœdia, & prope omnia hoc suavi condimento aspergit: est enim id illi propriū, ut terror & misericordia tragediaz. Sed eiusmodi condecet esse ridicula, ut ea nec grauium quidem virorum refugiat approbatio. Sanè in his modū excessisse videtur Plautus: & Horatius eius sales ut frigidos, inconditos, & scurriles vituperat. Terentium quodd natura tristiorē finixerat, arbitrantur eruditī iocari magis non potuisse, quam aut non debuisse, aut noluisse: Veruntamen aliis laudibus hanc vnam egregiē compensauit. Personas fingit comœdia, quales in communi hominum vita versantur: non ita probas ac sapientes, ut errare, decipi, offendere non possint: nec rursū vnde cunque improbas. Quas controuerfiis, litibus, & iurgiis ac turbis implicentur, tandemq ad secūdos exitus perueniant. Tollit item ex oculis multa, que vel visu turpia, vel indecora sunt, que nihilominus à persona aliqua execunte, tanquam intus gesta, foris exponuntur, aut voce aliqua intra scenam emissā spectatoribus produntur. Juno Lucina fer opem, serua me obsecro, clamet illa parturiens. Habeat præterea fabula magnitudinem suam, nec vbi cunq vel incipiat, vel terminetur. Longitudo eius duobus terminis distinguitur, conexione scilicet & solutione. Connexio id totum vocatur, quod ab initio poematis pertingit usq ad eum locum, ubi inclinant turbæ, & sit mutatio. Solutio est ea pars, que à principio muta-

mutationis usq; ad finem fabulæ perducit. Partes demum ita consociatæ erunt, vt nisi totum disoluatur, subduci aut transferri nulla possit. Hancenus de fabula.

MORES ratione personarum sese admodum dissimiliter habent: siquidem qui laudantur in aliis, & iis maximè conueniunt, in aliis laudari non solent: & quia minimè conueniunt, interdum vituperari etiam. Sicuti cernimus in artibus fieri. Nam si plebeius peritè canat tibiis, placet, laudem auferat. At hoc ipsum artificium in rege displiceret ac reprehenditur. Mulierem decet bene nere, bene texere: virum dedecet: non enim sunt hæc opera virilia. Ita cum sit in seruo virtus, & prædicetur, nō furari: viro nobili, aut alioqui honesto laudem nullam parit. Itaq; alij mores cadunt in alios, & sua quemq; maximè commendant: vt diligenter vivendum sit, quos mores cui affingamus. Ad hoc caput magnopere pertinet, vt ex communi & confirmata hominū opinione mores in personis exprimamus. Hoc est, sermone & actione, quibus mores indicantur, & patescunt, tales inducamus, quales eas aut omnes, aut plurimi fuisse opinantur. Pulchrè Horatius, vbi famam in Achille, Medea, Ino, Ixione, Oreste sequendam monet.

honoratum si forte reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis, exors,
In raneget sibi nata, nihil non arroges armis.
Sit Medea ferox inuitaq;, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.

Seruandum insuper τὸ ὄμαλὸν seu æquabilitas: vt si semel timidum, avarum, ferocem quempiam ostende-

flenderis, nē eundem postea liberalēm, modestūm
in eadem comœdia, & secundum vnam actionem
facias: maneat talis, qualem ab initio produxeris.
Hoc etiam Horatius iubet.

seruerur ad imum

Qualis ab incepto processeris, & sibi constet.

Quare merito damnatur Euripides, qui Iphigeniam Agamemnonis primo finxit abiectam animi, & mortem deprecantem, postea erectam, & libenter morientem. At Polyxena ab initio ad extremum vitam contemnit in Hecuba. Hoc tamen aliquam habet controversiam. Apud Terentium siquidem in Demea & Mitione mutatio morum sit. Quippe Demea in principio durus, in extremo sit lenis: primū avarus, postea prodigus cernitur. Mitio autem in fine multum de sua natura remittit. Respondent aliqui, non admittendam mutationem morum, nisi magna quæpiam caussa exprimatur, quæ ad eam efficiendam valeat: quemadmodum Demea suæ mutationis caussam multis verbis exsequitur. Mitio quoque propter nimiam Demeæ profusionem aliquantis permutatur: sed mitis apparet. Adhac scire licet, mores effingendos, aut ῥετὰ τὸ εἰκὸς, aut ῥετὰ τὸ ἀναγκῶν, secundum verisimile, aut necessarium. Si personæ inducuntur notæ, ut sacerdotum in tragœdia, mores posteriore modo exprimentur. Id est, tales esse in imitatione debebut, quales reuera fuerunt. Sic enim hoc loco, necessarium, interpretamur. Sin autem fictæ & nouæ, ut in comœdia perpetuo, priore modo. Quod ut possit poeta, audiendus est

G

illi

illi Horatiūs, & legendus præterea Aristoteles in Rheticis, vbi mores ætatum exponit.

*A Etatis cuiusq; notandi sunt tibi mores,
Mobilibusq; decor naturis dandus est annis.*

Mores pueritiae.

*Reddere quis voces iam scit puer, est pede certo
Signas humum: gestis paribus colludere, est iram
Colligit ac ponit temere, est maturat in horas.*

Mores iuuentutis.

*Imberbis iuuenie tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusq;, est aprici gramine campis
Cerere in vitium flent, monotoribus asper,
Vestuum tardus prouisor, prodigus ars,
Sublimis cupidusq;, est amat a relinquere permisit.*

Mores virorum.

*Conuersis studiis, etas animusq; virilis
Quarit opes, est amicitiae: inservit honoris,
Commisissè canet, quod mox mutare laboret.*

Mores senum.

*Multa senem circumueniunt incommoda: vel quod
Quarit: est iuuentus miser abstinet, ac timet vitia
Vel quod res omnes timide geledeq; ministras,
Dilator, sive longue, iners, ausidusq; futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acto
Se puer, censor, castigatorq; minorum.*

Habet locum rōdixos etiam in tragœdia nonnumquam illa scilicet, in qua nouz, nec notæ antea personæ versari debent.

S E N T E N T I A E laus & virtus est, animi sēsum aptè exprimere. Quia vero comicus sermo summissus est, sententias quoq; non elatas aut grandes postulat. Nullæ hic quæstionum discussiones, aut probationes exquisitiores. Omnia tanquam probata

bata, & expiriēta pronuntianda, & in medium afferenda sunt.

DICTIO comica nec ad tragicam sublimitatem assurgit, nec ad humilitatē mimicam descendit: sed temperamentum quoddam seruat. Facilis, aperta, suavis, pura, elegans, simplici & mediocri cum ornato. Cum enim, ut dicebamus, *vanitas* sint minimè grandia, dictio quoque granditatem non admittit. Est tamen verissimum, quod Horatius scribit, comoediam aliquando vocem tollere: ut cum ira quēpiam vehementior incenderit. Breuiora & magis concisa omnia quam in tragœdia: sententiosè dicta rariora, & ea potissimum, quæ communis consensus, & vulgi quoq; iudicium approbat, vt sunt proverbia.

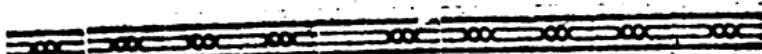
APPARATVS complectitur scenam, & habitudinem personarum. De scena videbis Vitruvium, & Scaligerum. De vestitu pauca loquemur. Senibus dabatur candid⁹, quod is putaretur antiquissimus. Iunioribus pūrpureus & vericolor, ut hoc pacto ingenij sui mobilitatem, & inconstantiam imitarentur. Seruis angusta, & curta tunicula, quo essent expeditiores: & pallium quoque, quod in collum solebant coniicere. Sic enim Plaut. Capt.

*Nunc res certa est, eodem pacto, ut consci ferri soleat
Consicere in collum pallium.*

Epid.

*Aye nunc iam, eratē Epidice, & palliolum
in collum conicere,
Parasitorum pallia erant fusca, & contorta. Sacerdotum vestes oblongæ, talares, & albæ. Diuitum pūrpureæ, pauperum puniceæ. Militum chlamys,*

aut sagum cum machæra. Nautarū erat causia gē
muspilei. Nuntij aut viatores veniebant penulati.
Latī albo, xrumnōsi ac tristēs furuo & obsoleto
ornatu vtebantur. Adolescentibūs quoque pro e-
uentu & statu vestis dabatur. Veteris foeminiis ac
matronis melinaz. Meretticibūs obattaritiam ea-
rum significandam lutea. Aurum enim quærunt.

DE PARTIBVS COMOEDIAE κατὰ τὸ πόσον, seu quantitatis.

C A P V T X V .

QVINQVE partes comedie numerantur,
quibus eius magnitudo absoluitur, prolo-
gus seu prologium, protasis, epitasis, cata-
stasis, catastrophe. PROLOGVS est oratio qua ante
fabulam legitimam habetur ad spectatores. Eius qua-
tuor sunt species. Nam vel poeta commendatur:
vel obrectatorum, malevolorumque criminibus
respondeatur; aut etiam crimina regeruntur: vel
argumentum fabulæ enarratur: vel hæc omnia si-
mul præstantur. Primum genus συστημάτων dicitur,
quale est in Hecyra: alterum ἀραιοειδών, quale in
Andria: tertium ὑπερθετικών, quale in Aulularia: po-
strenum μικτῶν, quale in Casinā. Pronunciabatur
ab ea persona, cui cum fabula nihil negotij. Non
pertinebat, inquam, persona prologi ad fabulam,
atque ideo nec prologus propriè pars comedie,
quem vel adiungere, vel omittere citra vitium pos-
sis: (Graci certè aut ignorarunt, aut neglexerunt)
sed

Sed nos vulgarem quandam opinionem, licet minus veram hoc loco sequimur. In Amphit. Mercurius & prologum agit, & fabulæ partem non modicam. Est auté prologus plerunque μονοθέσιαπό. In Trinummo διωγόωπό, vbi propter Lesbonici adolescentis ἀσωτίας commode Luxuriā cum filia Inopia introductas videmus: vt in Rudete Arturum, & in Aulularia Larem familiarem. PROTASIS prima pars fabula, in qua summa rei proponitur, Et narratur: non tamen finis ostenditur: nempe vt ex inopinato exitu crescat fabulæ iucunditas. Quanquam enim ex argumento rerum ordo teneatur, tamē breuis illa indicatio non tam explet animū, quam incendit. Sed argumentum, quo sententia fabulæ breuiter explicatur, tum fere locum habet, quando nec in prologio, nec in protasi explicatum est: Plautus tamen perpetuo solet adhibere. Protasis actu primo, interdum secundo quoque comprehenditur. EPITASIS definitur earum rerū quae continentur in protasi incrementum. Seu, altera pars legitima fabula, in qua turba aut' excitantur, aut intenduntur. CATASTASIS est vigor ac status fabula, in qua maior cernitur rerum perturbatio. Epitasis & Catastasis secundo & tertio, aliquando etiam quarto actu concluduntur. Quintum Catastasis raro attingit. CATASTROPHE Ultima pars, qua fabula clauditur, in qua res in melius commutantur. Seu Sibī sit negotiū in tranquillitate non expectatam conuersio. Hęc partem actus quarti, nonnūquam totum quartum, quintum semper occupat.

*DE ACTIBVS, SCENIS,
& actoribus, seu personis.*

C A P V T XVI.

ACTVS est pars fabula, continens diuersas actiones pro diversitate partium, de quibus supra expli-
catum est. Nō plures autem actus, nec pau-
ciores quinque, sive in tragœdia sive in comœdia
esse conuenit, quod Horatius etiam docuit. Vide-
tur Cic. tertium actum pro extremo posuisse, nec
plures requirere. Sic enim scripsit ad Q. F. Illud te
ad extreūm ē oro ē horsor, Et tanguam poeta boni, ē
actores industrij solent: sic tu in extreūa parte ē conclusio-
ne muneris ac negotij tui diligenterissimus sis, Et hic tertius
annus, tanguam tertius actus perfectissimus atq; ornatissi-
mus fuisse videatur. Sed mens Ciceronis est, vt ter-
tius annus Quinti, qui est in administratione pro-
vinciæ vltimus, ita sit perfectus, vt est vltimus a-
ctus in fabula. Quasi Quintus fabulam ageret, cui
tertius annus esset velut quintus actus in comœ-
dia. Ceterum distinguere actum ab actu haud est
facile. Olim interuentu nouæ alicuius personæ se-
cernebantur. Deinde aliter szepe factum est. Et pri-
mus quidem materiam seu argumentum fabulæ
comprehendit: alter res in actum ducit: tertius
impedimenta & turbationes assert: quartus viam
monstrat, qua res implicitæ soluantur: postremus
res implicitas artificiose dissoluit.

Actus in scenas diuiditur, quem perraro totum
vna scena absolvit: nisi aliquando in tragœdia.
Est autem scena pars actus, in qua duæ plurēs personæ col-
loquun-

loquuntur, qua discuntur disserbis. Initium capit non-nunquam ab omnium ingressu in scenam: non-nunquam ab vnius tantum: qui deinde alium inuenit è scena superiore. Finitur abitu, interdum omnium, aliquando vnius tantum. Ut si tres fuerint, duo reliqui scenam sequentem constituant. Est cum vnum solus ad futuram scenam relinquitur. Scenarum numerum quidam censem majorē denario esse non oportere; nec actores plus quatuordecim.

Actores qui & histriones, & scenici, & ludiones, & ludij, & comedii, græcis à simulanda per imitationem veritate dicuntur ὑποχριταί. Et erant primarum quidam, alij secundarum, alij tertiarum partium, quos Græci vocant περιταγωρισταί, Δυτικηγωρισταί, τετταγωρισταί, tres enim histriones fabulā absoluebant. Non licere autem in eodem actu vni personæ plus quinques exire, in comedie minime verum est. Potest id fieri in tragœdia, in qua personæ & pauciores, & grauiores. Personæ in comedie distinguntur conditione, professione, officio, ætate, sexu. Protatica, sine prostatica, quæ primo actu introducitur, neque amplius vñquam comparet: qualis est Sofia in Andria: quod quidē in Plauto nusquam factum cernas. Sunt item quædam personarum genera, velut in ima cera. Eorum aliæ non prodeunt, verū intus loquuntur, aut clamant quippiam. Aliæ neutrum faciunt, ut est seruulus Storax in Adelphis. Nam ibi Mitio exiens, non exeuntem appellat, & ille tacet. Aliæ apparent in proscenio, mutæ tamen, seu nihil loquentes, ut sunt satellites in Milite, & famuli in

G 4 Andris.

Andria. Sed quid sibi vult, quod Horatius præcipit: nec quarta loqui persona labores? Hoc vtique, ne plures personæ uno eodem tempore in scenam prodeant locuturæ, quam 3. Si erit ut quarta intercedat, ea vel tacita audiat, vel secum, non cum aliis verba conferat, ne sermones perturbentur. Id obseruatum videoas in Andria actu 3. Ibi Myris, Simo, Dauus, Lesbia, Glycerium quinque personæ in scenâ producuntur: sed Myris cum Lesbia dunque sat fabulatur: Glycerium intus manet. Ité actu 4. quatuor sunt personæ uno tempore, Myris, Pamphilus, Charinus, Dauus: sed Myris interuenit aliunde, & cum Charino non loquitur. Plautus hanc legem non seruavit: nam apud eum reperias quatuor & quinque personas inter se colloquentes; quod etiam solet in tragœdiis.

*PLAVTVS ET TERENTIVS
comparati.*

C A P V T X V I L

CV M neutrius horum Comicorum virtutes & ornamenta per se cognoscere fit facilè, tum arduum videtur opus, uter alteri præstet dijudicare. Sed nos non tam quid ipsi, quam quid doctissimi quidam viri, in utriusq; lectione multum adeo exercitati in hac quæstione senserint, ad emolumendum comicæ poeseos studiorum proferemus. Quamplurimi Plauto multis modis superiorē Terentium facere non dubitant,

tant. In quo proprietatem latini sermonis per-magnam inesse non eunt inficias, tamen ab ea Terentium usque adeo non desertum atque inopem esse contendunt, ut ipse vel maior adsit. Eius locutio mundior, politior, & quodammodo nobilior censemur, Stylus liberalis: sales non plebeij nec vulgares: nihil in eo abiectum, humile: cum contra Plauti ingenium seruile sit, nec ita liberale & ingenuum. Terentium ait Donatus retinuisse morem, ut comediam scribebat, ac temperaret affectum, ne in tragœdiam transfiliret. Quod Plautus neglexit, saltem in Amphitruone, quam tragicocomœdiam ipse vocat. Præterea Terentius neque ad tragicam sublimitatem exsurgit, neque ad histrionicam humilitatem se dimittit. Nihil astrussum, quodq[ue] in historicorum libris inuestigandum sit, affert. In quo peccare visus est Plautus, qui, quoniam antiquitatis est studiosior, idcirco etiam locis non paucis evasit obscurior. Immodicè sibi indulget in personis seruorum, nimiumq[ue] risus & cachinnos theatri & applausum populi auctoratur & est obscenior: quibus in rebus magna cernitur Terentij verecundia, & egregia moderatio.

Nunc videam⁹ quid pro Plato afferatur. Eum certe se ducem, auctorem & exemplar habere Terentius profitetur: cui proinde satishonorificum videatur, si eum sit asseditus. Quod de seruili ingenio obiicietur, conuictum est. Humili quidē genere, & seruili conditione erat, ut etiam Terentius, at ingenio liber. Quod autem est plebeius, gessit se pro natura & ratione comediaz, quæ lon-

gè secus atque tragœdia, non grandis & elata, sed tenuis ac demissa, & cum plebi scribatur, plebeia esse, plurimaque secundum mores, verba & sales plebeios dicere gaudet. Nimis æquabilis, & vnius filii est Terentius. Quocirca Cæsar de eo,

*Lenisbus atque etiam scriptis adiuncta foret virtus
Comica, ergo aquato virtus polleret honore
Cum Gracis, neque in hac despectus parte iaceret,
Vnum hoc maceror, ergo doleo tibi deesse Terentii.*

Possidet hanc vim & varietatem Plautus, qui nunc assurgit, nunc se submittit: nunc protrita, nunc grandiora dicit: proponit vitia & castigat: locos communes, ethica & politica intermiscat, aliud quidem agens, sed quasi hoc vnum agens: & iocis lepidissimis hæc omnia aspergit. Varronis iudicio propriâ laus Plauti est in sermone. Non igitur eo Terentius mundior, purior, nobilior. Quod nonnunquam τεγγκάτης est, scribit Horatius comediam interdum tollere solere vocē. Quod deos induxit, Iouem & Mercurium, habuit exemplum veteris comedie. Reconditior est, fateor, sed impetratis, & veteris memoriæ ignaris. Non tamen adeo sæpe, ut pertimescas. Ipse vero Terentius de rebus in medio positis loquens, interdum inuolutus ac difficilis est. Yetustas voces, nec illas tamen innumeratas non studio quæsiuit: sed se offerentes non repudiauit. Et erat is illius saeculi sermo: habuit enim ætates suas lingua latina. Sic loquitur etiam Næuius, Pacuvius, Attius, Afranius. Terentius præ Plauto sterilis apparet, parcus certè. Qui, si res sæpius se eloquendam offerat, eodem semper modo, an parua mutatione eam efficerat,

Sfferat nihil penſi habet, Plautus ſibi nunquam ſimilis, ſemper nouus. Et Terentius non caſtior, ſed magis teſte impurus: cuius argumenta non magnæ vtilitatis, plena nugarum vtique, cum multa Plauti per quam vtilia, & grauiora ſint,

DE TRAGOEDIA.

NOTATIO, ET DEFINITIO TRAGœdia: item quiſ fiat ut delectet.

C A P Y T XVIII.

TRAGOEDIA nominata *τραγῳδία*, ut ſit quāsi *πράγμα φόδη*, inter plures conſtat. Cauſa nominis incertior. Potest enim vi-deri datam hanc ei appellationem inde, quod a- gricolaſe priſci (qui ortus eſt tragœdia) cum Bac- echo pro annuis frugibus ſacrificarēt, ardente iam victima, hirco ſciliſet (quā huic deo propria erat, quoniam vineas laſderet). loco precum quippiam cantarent: & quo illo benevolentiore vterentur, magiſtry propitio, res eiusdem gestas, ac trium- phos, deuictasq; g̃etes, & debellatos reges, eorumque calamitates, ac postmodum, non ſuppeditan- te materia, aliorum præterea regum infortunia, ſerumnasq; concinerent, victoriq; in huiuscemodi cantilenis hircum in p̃mium darent. Ex quo illud Horatij, *Carmine qui tragicō Silena certauit ob hircum*. Item quod fortalie uter hirci muſto plenius

pus donabatur. Scribunt & hoc Grammatici, appellatam *τραγῳ τὸν τρυγῳ*, à vindemia: quod nimis vindemiarum tempore illa, quorum minimus, sacra cum cantibus peragerentur. Præterea *τραγῳ τὸν τρυγῳ* à fæcibus, quibus histriones ante usum personarum ora consueuerant perlucere, ne agnosceretur. Adducitur ad probandum Horatius:

*Ignorum tragicæ genuū innenisse Camena
Dicunt. Et plausu sexisse poemata Thespis.
Qua canerent agerentq[ue] per unicti facibus ora.*

Veruntamen quia tragediæ nomen prius extitit, quam Thespis usum fæcis induceret, explodenda planè est hæc sententia. Non dispiacet, quod non nullis placitum est, vocatum à principio non *τραγῳδίαν*, sed *τραγῳδίαν*, quasi *τραγῳδίαν ὡδὴν*, ab asperitate cantus videlicet: insuavis enim cantus, cuius materia res tristes, asperæ, atroces ac misera-biles. Deinde usu loquentium, ut alia mille, corruptum hoc nomen, & pro *τραγῳδίᾳ* *τραγῳδίᾳ* cœptum dici, & inde natam opinionem de hirco, qui huic generi fabulæ nomen attulerit.

Definiimus autem eam hoc modo. *Tragödia* est poesis virorum illustrium per agentes personas exprimens calamitates, ut misericordia & terroro animos ab iis perurbationibus liberet, à quibus huiusmodi facinora tragica proficiuntur. Atqui hic quidem finis est tragediæ. Quod autem diximus, esse virorum illustrium, in eo à comœdia, yni per agentes personas ab epo- pœia secluditur.

Sed cum tragœdia rebus luctuosis plena sit, mi- tum videatur quomodo voluntate pariat, quam parere

parere debet omnino, siquidem delectatio aut finis est, aut coniuncta cū fine poeseos, vt alibi docuimus: quem quo pacto per mœsta & flebilia cōsequemur? Si præterea terrorem & miserationem incutit animis tragœdia, non utiq; delectationem. Tunc dubitationi sic occurremus. Non ipsæ res tragicæ, sed eārum excellens imitatio nos deleat: vt in pictura leontum, draconum imitatio, quas bestias viuas fugimus: at in pariete, aut peristomate artificum manu bellissimè expressas insatiabiliter contemplamur. Quia verò res graues, atroces, ærumnosas, lacrymabiles, crudeles imitari difficultius est, quam ciuiles, leues, ridiculas, nugatorias: idcirco amplius tragœdiam, quam comœdiā admiramur, solidioremq; ex illa, quam ex ista voluptatem percipimus. Item dolemus propter eos, quorum res aguntur, seu de quorum rebus agitur: nobis gaudemus, & gratulamur, qui tantorum malorum expertes simus. Dulce quoque, & à natura nobis ingeneratum est misereri. Quæ autem veniunt à natura, ea iucunda sunt, Adhac erudimur, & monemur, quæ nos fure re ut malorum, & casuum aduersorum caussas oporteat. Atqui doctrina lætitiam gignit.

RATIO

RATIO ET FORMA TRA-
gædia.

C A P V T X I X .

QVANQVM tragediæ argumentum fazi-
pius vel ab historia, vel à fabula nota pe-
titur, aliquando tamen totum fingitur: id
quod semper fieri consuevit in comœdia. Opor-
tet autem id quod dicitur μῦθος, & latine fabula,
id est, rerum actionumue constitutionem, vnum
quiddam esse, ac breuissimum, idqz breuibus epi-
sodis dilatari & amplificari, rerumqz ac persona-
rum varietate distingui. Quales personas amet
tragœdia, dictum est alijs, & infrarursum dicetur.
Humiles & plebeias raro admittit, quibus frequē-
tius est in epopœia locus. Res erunt eiusmodi, vt
dicam breuiter, in quibus ineft quædam atrocitas
& indignitas, vnde terror & commiseratio:
que est nota peculiaris tragœdiæ, qua agnoscitur:
etiam si felici claudatur exitu, vt Electra Euripi-
dis, vbi cædes Ægisthi multis gaudium creat. Ta-
les item numerantur Ion, Helena, Orestes. Illa ve-
rò duo, terror, inquam, & misericordia cum exte-
bus, tum ex personis comparabuntur. Erunt enim
funera, fletus, cruciatus, cædes, orbitates, despera-
tiones, denique res grauitatis & acerbitatis plenæ,
quarū vim magnopere vel auget, vel minuit per-
sonarum conditio. Considerandum præterea,
qua

quæ auribus, quæ oculis subiicienda sint. Horatijs quidem præceptum est.

non tam enim in sensu

Digna geris promes in scenam, mulaq; tolles

Ex oculis, qua mox narret facundia præfens.

Ea cuiusmodi essent, sequentibus verisbus doceat: nempe vel propter immanitatē offenditionem conciliatura vel parum verisimilia.

Nec pueros coram populo Medea trucidet;

Aut humana palam coquas extra nefarissim Aerom;

Aut in suem Progne vertatur, Cadmus in anguem.

Quodcumque offendis mihi sic, incredulus odi.

Æschilus sanè, quod ex Aristotele discimus, cædes à scena remouit, & per nuntios eas narrari instituit. Sunt quibus aliud de horribilibus & cruentis istis videatur, & ijs etiā tum Græcorum, tum Latinorum aliquot exemplis defendunt. Qua de re verbum non addam, & rem in medio relinquam. Monent etiā, in tragœdia pauciores induci histriones quā in comœdia: ac diis ē machina tum concedi locum, cum vel præterita, eaque mortalibus ignota referenda, vel futura prænuntianda sunt: & omnino cum quippiam cognosci, aut confici humano ingenio industriæ non potest. Hinc Horatius.

Nec deus interficit, nisi dignus vindice nodus

Incidere.

Istuc videbunt poetæ nostri, quomodo ad suas tragœdias accommodent: ut item alia nonnulla, quæ à nobis de dramatica poesi disputata sunt. Hoc modo in Oreste Apollo in medio turbatum se inconspectum dans, tumultum componit. Dictionem habebit tragœdia à quotidiana loquendi consue-

consuetudine remotam, magnificam, copiosam, sublimem, grauibus sententiis refertam. Tametsi interdum propter explicandum dolorem, & in fortuna aduersa querimoniam, quasi humi serpendum est.

*Et tragous plerunque dolet sermone pedestri
Telephus & Peleus, cum pauper, & exul fuerque
Proscit ampullas, & scsquipedalia verba.*

Jambicum senarium tragœdiæ aptissimum censetur: quod idem testatur Horatius.

Hunc sotci capere pedem, grandesq; cothurni.

Quia verò actio tragœdiæ vnius, summum duorum dierum spatio circumscribitur, narranda sunt quæ antecesserunt, quando inde pendet actio. Quæ pars dicitur prologus, estq; principium tragœdiæ, eamq; aperit, & recensendis præteritis actionibus ad reliquum fabulæ viam munit. Ad hanc rem persona plerunque protatica adhibetur, ut in Hecuba Polydori. Alia est igitur prologi ratio in tragœdia, alia in comedie. Hic enim à fabula seiugitur, & caret imitatione, nec coquisquam vel Græcorum, vel Latinorum tragorum est usus. Putatur autem tragœdiæ, propter eius notam materiam ex conditione personarum, quæ propter suam celsissimam dignitatem nemini non acceptæ sunt, haud congruere. Comedie ideo conuenire, quod illic propter humilitatem personarum obscura materia. Sed hoc accipendum de prologis, quibus argumentum narratur, non quibus auditorum animi ad audiendum apparantur: his enim etiam in tragœdia locus erit citravitium.

Atque

Atque hæc de tragœdia. Cætera quoniam impeditiora, & magis etiam quam hactenus explicata, ab ætatis huius vsu abhorrentia sunt, prudenter omittimus. Nunc de discriminib[us] comœdiæ & tragœdiæ ex instituto agemus, vt ita utriusque dramatis naturam clarius adhuc aliquanto intellegere possimus.

TRAGOE DIAE ET COMOE- die discrimina.

C A P V T X X .

QVINQVE rebus potissimum comœdia & tragœdia differunt, materia, personis, distinctione, affectibus, exitu. In tragœdia actiones sunt grandiores. Quid enim aliud legis ibi, quid audis, nisi luctus, exilia, cædes: atque ut pauci comprehendam, valde horribilia, & ad memoriam sequentium sæculorum admodum insignia? Quas quidem res interdum ex se comminiscitur, ut comœdia semper: sæpius ab aliis mutatur, ut comœdia nunquam. Docuit Euripides Archelaum Regem, quodnam esset argumentum, quæ materia tragœdiæ propria. Nam cum Rex ab eo contenderet, ut de eo tragœdiam faceret. Ego verò Deos precabor, suscepit Euripides, ut ne quid tragœdia dignum Regi aliquando eueniat. Comœdia res humiles, plebeias ac ciuiles habet. Atque illa quidem magnatum fugiendam, hæc ciuilem, priuatorumq[ue] vitam expetendam exprimit.

H smic.

mit. Quin etiam dum miserias & stultias aman-
tium imitatur, honestatem turpitudini preferen-
dam monet. Quod ad persones attinet, comicæ
sunt ignobiles, obscuræ, ciuiles tantum. Chremes
pater familiæ, Pamphilus adolescens, Dauus ser-
uus, Phronesium mæretrix, Ergafilus parasitus.
Tragicæ illustres viri, illustres fœminæ, principes,
seges, imperatores. Illæ è pagis, & oppidis, istæ ex
amplissimis vrbibus & arcibus accerfitez. Quod
erat tertium, dictio comica verbis constat tritis,
vilitatis, quotidianis, figura infima. In tragœdia
oratio conficitur verbis electis, sublimibus, so-
nantibus, plenis, à communi consuetudine abhor-
rentibus. Omne genus scripti gravitate tragœdia vincit.
Hinc tragicè loqui. Comœdia sermo est attenua-
tus. Interdum tamen & vocem comœdia tollit, ut
est apud Horatium,

*Iratuq; Chremes sumido detrigat ore,
Et tragicus plerumq; dolet sermonे pedestri.*

Seq̄untur affectus, qui in Comœdia sedatores
sunt, ὡν vocant Græci, in tragœdia vehementio-
res, qui τάχι appellantur. Hinc illa, risus comici,
res tragicæ, &c. Quod postremo loco posueramus,
exitus comœdiæ latior est, cum eius initium ple-
runque sit paulò turbulentius ac tristius: tragœ-
diæ mœstus, ac funestus planè. Hoc perpetuò ve-
rum non est. Nam & in comœdia nonnunquam
infelicem exitum inuenias, quamuis non sine fe-
stivitate & in tragœdia felicem. Addam corolla-
ria duo. Vtraque in agendo, non in narrando ver-
satür, habetq; eundem imitandi modum: & in eo-
dem spatio temporis finitur, totidemq;, & iisdem
partibus

partibus constat. studiofis eloquentiæ plus multa prodest tragœdia, quam comœdia: quanquam hæc quoque non modicè prodest. Hauriunt inde verborum delectum, splendorem, grauitatem maximam, sententiarum pondera, amplificationem rationes, affectuum varietatem, & magnitudinem, omnis generis præclara, & ad docendum, delectandum, permouendum summè idonea ornamenta.

DE APPELLATIONIBVS FABVLARUM, siue dramatum.

C A P V T XXI.

FABVLIS seu dramatis, siue illa comœdiæ, siue tragœdiæ fuerint, nomina imponuntur vel à loco, vel à re, vel à persona primarum partium: sic enim non malè nominabimus, quæ est præcipua inter omnes. A loco, vt Plauti Brundisia, Terentij Andria, Senecæ Thebais, Æschyli Ægyptij, Lemnij, Salaminij. Nomine rei plura complector, nempe casum, euentum, fortunam, conditionem, & similia. Sic Terentij appellantur Eunuchus, Adelphi, Heautontimorumenos: & Plauti Aulularia, Captiui, Mostellaria. A persona frequenterissimè, vt Terentij Phormio: Plauti Amphitruo, Menæchmi, Stichus: Senecæ Hippolytus: Æschyli Agamemno: Sophoclis Electra, Philoctetes: Euripidis Hecuba, Orestes. Aliquando cum sunt plures fabulae de eodem, ad differentiam significandam

dam coniunguntur personæ & res, seu locus, & fiunt inscriptiones mistæ. Ut Hercules furens Se-neçæ, quoniam alia est tragœdia eiusdem, Hercules Oetæus. Sic Sophoclis duo sunt Oedipi, alter tyrannus, alter Coloneus. Et prima tragœdia Sophoclis inscribitur Ajax flagellifer, seu Iorarius, ut nimirum separetur ab alia fabula, quæ dicitur Ajax Locrensis. Quamuis Dicæarchus, quem M. Tullius magnum & copiosum Peripateticum in Officiis nominat, Aiacis mortem hanc fabulam tradatur inscripsisse. Est etiam Euripidis Iphigenia in Aulide, & Iphigenia in Tauris. Vbi porrè nomen confusionem nullam parit, aliam inscriptionem addere nihil est necesse. Quapropter recentiores quidam poetæ, videntes veterum fabulas huiusmodi duplicata nomina præferentia, & caussam non satis perpendentes, peccant, cum ita suas comœdias, aut tragœdias inscrubunt, Ioseph cognitus, Saulus conuersus, Absolon tumens, &c. Cum nec ipsi plures comœdias de eadem persona fecerint: nec vel ab aliis de eadem scriptæ extent: vel si extent, idem prorsus argumentū persequantur. Vbi ergo in materia nulla est diuersitas, applicationis discriminē quid fuit opus?

AESCHYLVS, SOPHOCLES,

Euripides comparati.

C A P V T XXII.

TRÈS potissimum apud Græcos tragœdiis præstiterunt, *Aeschylus*, *Sophocles*, *Euripides*,

des. antiquior Sophocle trāditur Aeschylus annis IX. Euripide quatuor & viginti: post quem anno sexto Sophoclem anima reliquit. Atque hi duo, quemadmodum ætate inferiores, ita scriptionis excellentia superiores Aeschylo iudicati sunt: quāquam pleraq; illius quodammodo, labore & studio tantum suo emendata, perpolita, & illustrata ederent. Scitum quippe fecerant Athenienses, ut vnius Aeschyli fabulæ in theatro agerentur. Quæ de re Fabius his verbis. *Tragædias primo in lucem Aeschylus protulit, sublimis & grauis, & grandiloquum saepe usque ad vitium. Sed ruditis in plerisq; & incompositis. Propter quod correctas eius fabulas in certamen deferre posterioribus poetis Athenienses permisere: suntq; eodem multis coronati.* Eruditi porrò censem Sophoclis stylum, & dicendi characterem ab Euripideo differre in primis μεμαλοφωνίᾳ. Hinc prouerbiū, Sophocles cothurnus: quo usus est Virgilius. Præterea ille est φιλυπέρβατος, hic φιλοσύνητος. Ille granior & simplicior: hic versutior, argutior, disertior, & omnino doctior: quippe qui Rethores, Philosophos præcipueq; Anaxagoram audierit, & philosophiæ mysteria absque verboq; integramētis, ambagibusq; perspicua oratione pulcherrimisq; versibus in scenam introduxerit: vnde etiam scenici philosophi nomen est consecutus, id quod litteris mandauit Athénæus. Acerrimi viri iudicij Quintilianus, plurimum Euripidi nostro tribuit. Longè clarissus, inquit, illustrarunt tragœdias Sophocles atque Euripides: quorum in dispari dicenis videntur sit praeterea melior: inter plurimos quartitur. Illud quidem uero non faciat necesse est: si quis scadū agendum compareat, vtiliorem longè fore Euripidem. Namque is

Et in sermone, quod ipsum reprehendunt, quibus gravissim
 Et comburitus, Et sonus Sophoclis sidetur esse sublimior, ma-
 gis accedit oratoro generi, Et sententia densius, Et in his qua
 et sapientibus tradita sunt pane ipsis par, Et in discendo ac re-
 spondendo cuiuslibet eorum, qui fuerint in foro disertis, compa-
 ratus. In affectibus vero cum omnibus mirus, sum in his, que
 miseratione constat, faciliè praecepimus. M. Tullius epist. ad
 Tironem singulos ei⁹ versus singula testimonia pu-
 tatur. Tuscul. 4. à Socrate laudatum afferit. Laertius
 narrat, Crantorem philosophum, ex poetis admiri-
 tari solitum Homerum, & Euripidem: propter re-
 conditam, credo, doctrinam & sapientiam, quam
 in eorum scriptis inesse perspiciebat. Plutarchus in
 Nicia scribit, cum Syracusani Atheniensibus ma-
 gnam cladem importassent, multosq; captiuos ab-
 duxissent, non paucos ob Euripidem poetam inco-
 lumes conseruatos. Eius enim poetæ carmina Si-
 culi impensis mirabantur, & si quæ à captiuis illis
 nancisci poterant, ediscebant. Vnde multi serui-
 tute liberati, cum Athenas in patriam reuerteren-
 tur, Euripidem adhuc viuentem salutatum adi-
 bant, affirmabantq; se eius versibus salutem & li-
 bertatem consecutos. Plurimi item post prælium
 per ciuitates Siculorum dispersi ac vagi, victum si-
 bi Euripideis recitandis queritabant. Restat iu-
 dicium Aristotelis, quod ad extremum reserua-
 uimus. Sic ergo ille, καὶ οὐκέπιδης, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ
 εἰ οἰκονομῆι, ἀλλὰ τεργηκώταλος γε τῶν ποιητῶν φάνεται.
 Et Euripides tametsi aliquis non bene scribat, Oeconomicam,
 seu fabulas non bene disponit, Et velut coagumentum, nihil so-
 minus maxime tragicus. Et si quis poetarum (tragicorum
 subintellige) apparet Qua oratione in vito ponit
 Euripi-

Euripidem, & docet eum peccare in partibus fabulæ aptè decenterq;e collocandis, iisq; rebus ex quibus conflatur & cohæret inter se construendis, connectendis atq; coagmentandis. Causa illa sit fortasse, quia totā etatem in studiis litterarum & philosophia consumperat, ad Rempub. nunquam accesserat. Animo duntaxat & ingenio ea cernebat, & iudicabat, quæ Sophoclem vsus docuerat: quem & præturam Athenis gessisse cum Pericle, & ductasse exercitum, & in rebus maioribus versatum legimus. Quocirca τὸ διονύσιον cognoscere melius potuit, rectiusq;e ad verisimilitudinem facta fingere & instituere. Veruntamen ut in ἐconomia Euripidem reprehendit Aristoteles, sic in altero superaffe omnes pronuntiat: ut sit, inquam, maximè tragicus, ac proinde Sophocli anteponatur. Citra exceptionem principatus ei non debetur, quoniam ipsum tragœdiæ corpus minus rectè componit, & in personis imitandis haud omnino verisimilitudinem conseruat. Sed quia τραγουδητ, factum sœcum, præcipuorum malorum, grauiissimorumq; incōmodorum plenum significat, vult Aristoteles Euripidem in eo quod tragœdiæ proprium est præstare cæteris, hoc est, plures, quam alios tragœdiarum auctores, acerbos casus tragœdiis suis comprehendere, seu, illum tragedias τραγουδίσει, siue τραγουάτως facere. Argumentum huius rei, quod ex tot quas cōdidit, maior pars lugubrem ac tristem habuit exitum; quod commendat Aristoteles.

DE BUCOLICA POESI.

CAPUT XXIII.

BUCOLICA poesis personas humiles illa quidem, ut comœdia, veruntamen rusticæ, & a-grestes, non vrbanas, quæ sunt paulò elegan-tiores, comminiscitur: & est ymbra quædam seu quoddam simulacrum rusticæ comœdiæ: quando nimirum in duobus illis poematū modis ver-satur, quorum alter $\mu\mu\pi\pi\theta\circ$ s dicitur, alter $\mu\pi\tau\theta\circ$ s: de quibus egimus cap. 8. lib. 1. Prioris generis ex-emplum esto eclog. 1. *Tityre tu paxula:* posterioris e-cloga 8. *Pastorum Musam.* Atq; istis imitandi modis ei cum reliquis poeseos generibus, epopœia, co-mœdia, tragœdia societas est. Argumenta & per-sonas sumit ab agris & syluis, pastores, vinitores, aratores, olitores, accipitq; nomen potissimum à pastoribus, & iis quidem nobilioribus, bubulcis videlicet. Tractatur bucolicis vota, gratulationes, laudationes, obtræstationes, altercationes, cohorte-rationes, pollicitationes, conquestiones, gaudia, pompæ, catus, hilaritates, ioci. Verùm omnia agru-olere debet. Ideo porro regnat in bucolicis hexa-meter, & præterea nullum genus carminis, quod narrationibus videtur accommodatissimus, & cä-tilenis rusticis idoneus, nec ineptus actioni, modo ne adfit granditas, néue longiore ambitu circum-ducatur. Laudatur autem, si primus, & quartus pes integra voce terminetur, præsertim dactylica. *Tityre pascentes à fluminere iisse capellas.* Quod diligen-ter cu-

ter custodiuuit Thœcritus. Definiatur ergo Bucolica poesis : *ruristarum actionum imitatio*. Fabula erit vna & simplex , non tamen digressiones non admittet. Nec necesse erit semper esse allegoricam. Nomina rebus apta singemus : aut iam facta à bonis auctoribus mutuabimur. Oratio vacabit splendore & ornamentis, gaudia sententiarum aculemine, iisq; omnibus, quæ rerum humilitati aduersantur. Erit autem pura ac demissi : in quo Thœcritus antestat Virgilio. Partes coituunt duas, principium & narrationem. Interdum aliquid loco epilogi adiungitur.

DE ELEGIACA POESI.

VSUS, NOTATIO, INVENTOR.

Elegia.

C A P V T XXIV.

PENTAMETER solitarius non reperitut: quanquam Virgilius vni hexametro quatuor continuos subiecit.

Hos ego versiculos feci, tulit alter honores,

Sic vos non vobis ntidificatis aves.

Sic vos non vobis vellera fertis omes.

Sic vos non vobis mellificatis apes.

Sic vos non vobis fertis aratra boves.

Ausonius item in sententiis septem sapientū, Thalietis Milesij dicta pétametris inclusit, quos ob elegantiam , & utilitatē ad mores formandos adolescentibus ediscendos propono.

H 5

Turpe

Turpe quid ausurus, et sine teste sumo.
 Vita perit, mortis gloria non moritur.
 Quod facturus eris, dicere distuleris.
 Crux est si metuas, vincere quod nequeas.
 Nil nimsum satis hoc, ne sit ē hoc nimsum.
 Cum verē obiuras, sic iurisce suus.
 Cum falso laudas, sic ē amice noces.

Inueniuntur etiam soli pentametri apud Martianum Capellam de nuptiis Philologiæ & Mercurij lib. 9 .ad duodecimtriginta. Et apud Heliodorum scriptorem græcum in historia Æthiopica pentametris verbis extat conscripta ode. Cæterum hæc species carminis hexametro subdita, genus quoddam gignit, quod elegiacum vocatur. Tibull.

Somnus fallaci ludunt temeraria nocte,

Et pauidas mentes falsa timere subent.

Etsi Pythiam scribat Athenæus inuerso ordine respondisse de Chatitone & Melanippo, sic.

εὐδάμιον χαείτω γηὶ μελάνιππῳ ἔργῳ

Θείας αἰγισῆρες ἐφημερίοις φιλότητῳ.

Elegiaco primum res tristes, & luctuosæ mandabantur. Terentianus.

Hoc elegos dixere, sicut quod clausula talis

Tristibus, ut eradunt, aptior esse modis

Hoc ipsum nomen declarat: ductum est enim à τῷ τε ἔλεος λέγειν, vel ab ἔ, ἔλεγειν, quod idem est ac εῦ, αἴ λέγειν, & utræq; interiectio usitata est omnibus tragicis. Funebris lamenationibus potissimum inuentam elegiam insinuat Quidius, in morte Tibulli.

Eblebis indignos elegia sole capillos.

Ab nomine ex vero nunc sibi nomen erit.

Et quis

Et quia in huiusmodi lamentationibus mortui plorantur laudantur, quidam ~~τεργά τὸ ἐν λέγοντες τεθ-~~
~~υνθέτας~~ elegiam sed falsam, nominatam dixerunt. Rectè igitur Horatius ad Tibullum scribens, miserabiles elegos appellauit. Progressu temporis res secundæ, optatae, & quidquid animus ferret, elegis scribi coepit: ut querelæ, expostulationes, preces, amores, vota, laudes, gratulationes, admonitiones, conuictia, &c. Ex uno Ouidio discas licet, quam varia sit huius carminis materia. Nam ut præteream epistolas heroidum, artem, remediam, & tres illos qui elegiarum libri nominantur, quæ omnia ad amores pertinent, funebria sunt, quibus Drusi & Tibulli mortem deplorat. Sex libri: quorum tres priores Tristium, tres reliqui de Ponto inscribuntur, hi, inquam, omnes tristia continent. Apud eundem lætzæ elegiæ haud multæ: illa nempe, qua de triumpho gratulatur Germanico. Ibis versatur in maledictis, quæ ut eruditæ putant, melius iambis fuissent explicata. Est enim iambæ conuictiorum, execrationum, & maledicentiarum minister apissimus. In Fastis docet. Maximè tamen amores lascivii hoc poemate tractabantur olim: qui querelarum, amaritiei, & acerbitatis plurimū habent. Horatius ad Pisones.

Versibus impariter inunctis querimonia primum.

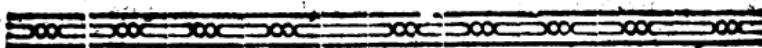
Post etiam inclusa est vox sententia compos.

Solon usus est elegia in scribendis legibus, quod memoriam prodidit Laertius, qui eiusdem versus frequenter recitat: quomodo & Demosthenes orat. ~~τετραγήπτερας~~ quandam ipsius elegiam. Tyrannus res bellicas elegis complexus est, quibus militum

litum animos adeo vehementer incitabat, ac per-
mouebat, ut quasi furentes, & lymphati in hostium
se agmen inferrent. Vnde Horatius.

*Tyrannusq[ue] mares animos in Marsiabella
Keribus exacuit.*

Elegia item usus est Theognis Megarenis poeta
vetustissimus non tantum in lusibus & amoribus,
verum etiam in præceptis ad mores, & rectam vi-
tae institutionem. Epicedia quoque, epigramma-
ta, & epistolæ hac forma carminum conficiun-
tur. Iouianus Pontanus ad hymnos elegiam con-
vertit. Quod autem præcipiunt, uno disticho,
minimum duobus sihiri sententiam oportere,
prorsus nūgatorium est, & hactenus à nullo ob-
seruatum.

VIRTUTES, ET ARTIFICIVM elegorum.

C A P V T XXV.

INTER omnia poemata propemodum vulga-
tissimum est elegia, eius tamen artificium per-
paucis notum. Quare quæ huc spectantia legi-
mus, & in elegiographis obseruauimus, placitum
est eorum particeps facere poetice alumnos. Ora-
tio elegiaca terfa sit oportet, lenis, ingenua, perspi-
cua, morata, tenera, affectibus referta, pathetica:
& sententiis exquisitis minime obfuscata, atq[ue] im-
pedita. Mirifice eam ornant frequentes commi-
scrationes, conquesiones, exclamaciones, apo-
strophæ,

Rerophæ, prosopopœiā, seu fictæ personæ, excursus,
& ~~taqexbædæts~~, seu breues, & cum te aptè cohære-
tes digressiones. Ornatur etiam inductionibus,
& exemplis: exemplis, inquam, nō modò à simili,
verum etiam à dissimili, à contrario. Interdum ad
comparationem adhibentur. Interiiciuntur item
sententiaz tum breues, tum acutæ, quibus id quod
est propositum, confirmatur. Magnum in primis
elegiæ decus est antiquitatis aliqua significatio,
qua aspergi, & dum aliud narratur, distingui ac
variari debet. Talis locus est apud Tibullum lib. 1.
eleg. 7. de triumpho.

nonos pubes Romanæ triumphos

Vidit E[st] euinctos bracbia capta duces.

Atte victrices lauros Messallagenerentem

Protabant nunc curru eburnus equis.

Et elegia 4. de equis Olympiacis.

Quam iacet infirma Genere & bi fata senecta

Qui prior Eleo est carcere missus equus?

Ad antiquitatem meritò rediguntur historiz atq[ue]
fabulæ, quibus moderatè vtendum est: manu ete-
nim serere oportet, nō totò thylaco: secus est, cum
inductione vti volumus: ibi quippe multas glo-
merari licet: immo enim uero oportet. Hoc in gé-
nere Tibullo præstat longè Propertius, in quo ma-
ior est, quam in altero, poeticæ eruditionis supel-
lex. Vnum admonebo, quo breuius paucioribusq[ue]
verbis antiquitates huiusmodi, siue ad fabulam,
siue ad historiam, siue ad aliquem priscum ritum,
morémue pertineat, efferuntur, eo venustius car-
men reddi. Propert. Joquens de sagis.

Tunc ego crediderim vobis, E[st] sidera E[st] amnes

Possit Cythænius ducere carminibus.

Cythæ

Cythaæ sive Cythia vrbs est Colchidis, patria Medæz insignis beneficæ. Ad Tullum.

At tu seu mollis quæ rendet Ionia, seu quæ

Lydia Pactols tingit aratra liquor.

Et elegia sequenti de Polynice & Eteocle Thebanis.

Armaq; fratera tristia militia.

Synalœphæ si vsquam alibi, hic vitandæ sunt: frequentes item eæthlipses: multum quippe fluentes illas huius carminis delicias tremorantur, atque imminuunt quodammodo, & sunt tanquam vorlices ac scopuli quidam, vt in hoc hexametro videare est.

*Aus abeuntis adhuc supremū anima halitum in auras.
Præterea Tibullus, vt Muretus animaduertit, elegantiam quandam iudicauit esse in eiusdem syllabæ continuatione.*

Me mea paupertas vix traducat inerti.

Ipsæ seram teneras maturo tempore vites

*Rusticus, & facilis grandia poma manu
nam posse mederi.*

Multa docet templis picta tabellatuus.

Nudus & estini tempora sicca canis.

Et hoc toties, vt constet id non casu, sed dedita opera factum. Dicitur istuc à Grammaticis cacemphaton, quasi turpiter sonans, & in vitiis orationis numeratur: cum nimirum ab ea syllaba posterius verbum incipit, in quam prius exibat. Veruntamen nisi aliquid ex syllabis ita geminatis concurentibusq; nascatur, quod vel vt in honestum, vel vt obscenum offendat, non videtur vsq; adeo iste concursus tanquam insuavis fugiendus: siquidem tum apud oratores, tum poetas frequenter reputatur:

ritur: & Seruius in 2. Aeneid. apud veteres vicio-
sum hoc non fuisse affirmat. Fit porro suauior, si
monosyllabum præcedat. *Me mea pauperias.* Et 1.
Philipp. Quæ quæfita. Vt eo redeam, vnde pauli-
sper deflexi, idem poeta penthemimerim crebrè
neglit in hexametro, & ex tarditate quandam
iucunditatem aucupatur. Subiungemus aliquot
testimonia.

Nec strepitus serrate pedum, nec querire nomen.

Ilic est cuiusque rapax mors Venit amans.

Tisiphoneq; impexa feros pro crinibus angues.

Quid multa? sexcenties occurret. Et Propertius id
sæpe facit.

Affice quos submittit humana formosa colores.

Quid tibi vis insane meos sentire furores?

Sed vobis facile est verba & componere fraudes.

Ouidius interdum cæsuræ subdit encliticam, &
non iniucundum carmē efficit. Iucundius autem,
quando idem fit post enneamimerim, vt in primo
& quarto versuum qui sequuntur.

Sole tamen vinoq; calent, annosq; precantur.

Iussa facit, ventoq; ratem commissit & vndis.

Pallor abit subitq; vident in corpore visus.

Imminet huic, sequiturq; patrem similiq; ferens.

Nox & amor, vinniciq; nibil moderabile suadent.

Talis Virgilij.

Manalu argutumq; nemus, pinosq; loquentes.

Arbitror insuper non modicum decus elegiæ ac-
cessorum per allusiones ad apophthegmata: quod
ipsum consilium aliis quoq; carminibus commu-
ne esto. Ita Virgilius cum dixisset, *nec te Troia capis,*
illud Philippi regis ad Alexandrum filium, qui
solus Bucephalum perdomueret, videtur expri-
mere,

mere, πανεδονία οὐ καρπός. Et, calumna, obsecitur umbra,
loquens de telorum multitudine, credi potest re-
spexisse ad Laconis dictum, quod Cicero i. Tus-
cul. retulit. Cum enim Persa hostis ei dixisset: so-
lem hodie præ iaculorum multitudine non vide-
bitis, respondit ille intrepidus: in umbra igitur
pugnabimus. Talia non pauca notabit in probatis
poetis, qui multa audierit, plura legerit, ac memo-
ria retinuerit.

DE INCISIONE PENTAMETRI, & eius exitu.

C A P V T XXVI.

IN C I S I O N E M illam, cui græcè *τερθημησθε*,
latinè semiquinaria nomen est, perpetuò qui-
dam Grammatici in hoc genere versus requi-
runt, collisionemq; seu elisionem in ea fieri prohi-
bent: quod alioqui, ut dicitant, durus et asper e-
uasurus sit. Redigere fortasse nos volunt ad Qui-
dianam concinnitatem, quem poetam vnum ma-
xime triuerūt. Ego verò nullum ferme, demptò
Catullo, ab his in iudiciū vocari video: apud quē
istiusmodi carmina legi minimè negauerim.

Quam veniens Ena atq; altera rursus hyems.

Cessarent neq; tristi imbre madere gena.

Muneraq; Mnistorum binc peris & Veneris.

Nec desistere amare omnia si facias.

Troia virum & circum omnium acerbacimis.

Conce-

Concedamus ista horridula, nec imitanda, aut rassisimè imitanda esse: qui id in virtutibus ducunt, & libenter imitantur ραχηζηλος, & vitium ραχηζηλια dicitur. Quod autem negant, syllabam, quæ post duos pedes relinquitur, & est pars extrema verbi proximè antegressi, breuem esse posse, addunt quæ ratione: propterea quod, si in anapæstosversum diuidas, nequeat consistere: necesse enim est tertium pedem spondeum esse, quem consciunt duas longæ: quod si penthemimetis illa sit breuis, iambus fiet: hoc, inquam, poetæ nobiles non tam religiosè obseruandum sibi duxerūt, id quod patet his exemplis.

Catull,

Perfetta est igitur vincita amicitia.

Propert.

Vinceris aut vincis, hac in amore rota est.

Tibull.

Lacteus & misitus obrignisse liquor.

Ouid.

Indigui effectus omnibus ipse magis.

Horatius quoq; tametsi in alia forma versus, eque cæsuram illam breuem non reformidauit. Quin etiam Virgilius toties Georg. Aeneid.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Ollis serua datur operum haud signata Minerva.

At enim poetæ auctoritas se tuetur iudicio: ita ut temporis iacturam in syllaba, numerorum elegantia redimat. Pro cæsura tamen paulò durius collocatur monosyllabum. Catullus in Cæsarem.

Nec scire strum sis albua, an ater homo.

O dñi reddite mihi hoc pro pectora mea.

I

Mitiga-

Mitigatur autem si antecedat monosyllabum. Ouid. i. de Ponto.

Magnatamen spes est in bonitate Dei.

Nullum verò dubium est, quin pétameter, vt creberrimè, sic aptissimè, & pulcherrimè in vocem dissyllabam finiatur. in monosyllabam autem non malè, si alia præcesserit. Ouidius.

Prami sī studiō consequari sī a sāt est.

Aut si antecedat hiatus, sive complosio, quo ita cū præcedente coalescat, vt apud eundem,

Et solus constans in leuitate sua est.

Alioqui dura carmina fiunt, & insuania, vt apud Catullum.

Aut facere, hac à te dicta q̄ facta q̄ sunt.

Etū Ouidianum hoc non displicet sanè, vbi extre-
mam vocem monosyllabam antecedit dissyllaba.

Omnis at in magnos culpa Deoscelus est.

Nec etiam illud Martialis.

Sunt hac tristia quidem Zoile, sed mea sunt.

Quod verò docent, non esse ponenda in extre-
mo metri huius vocabula duabus syllabis longiora,
nimirum trisyllaba, tetrasyllaba, pentasyllaba: ni-
si fortè ob impetum quendam, aut affectum, aut
in exprimenda sententia morali, aut in argutia, aut
in epigrammatis, quasi alioqui parum decenter, &
festius claudatur Carmen: quodq̄ Ouidium in ea
re testem laudant, qui in omnibus scriptis suis vix
decies trium, quatuorve syllabarum voces adhi-
buerit, idq̄ in rebus tristibus, vt aiunt, quibus pro-
inde numeri mœstiores conuenirent, ipsosq̄ ver-
sus ad unum repræsentant, hoc, inquam, totum est
inane, & friuolum, nullamq̄ omnino vim habet,
mai-

maiorumque & meliorum poëtarum, ut Catulli, Tibulli, Propertij auctoritate præponderatur. Quæso num hi versiculi adeo iniucundè ad aures accidunt? Propert.

Illi ampla sarcina forma pudicitia.

Libera iam duris cotibus Andromede.

Catullus.

*Cum quibus illa malum fecit adulterium,
Incundum cum aras florida fer ageret.*

Tibull.

*Pomaq; non moris legit ab arborebus,
Hasura in nostro telageris latere.*

Videtur tamen mihi Propertius hunc leporem præcipuo quodam studio frequentasse atque coluisse. Apud illum quippe voces istæ polysyllabæ, in extremo carminis pentametri perquam frequentes cernuntur. Et quoniā ille poemata sua vñus omnium maximè elaborauit, artisque & imitationis plenissima ut essent, omni ratione contendit, & præterea quid bellum, nitidum, tenurum iudicare vñus optimè potuit, nobis non licet hanc finiendorum pentametrorum consuetudinem criminari, nec ullo modo contrariā Grammaticorum doctrinam velut oraculum amplecti. Sileo de epigrammatis, in quibus hæ gratiæ singularē animis legentium voluptatem infundū. Sunt enim (quod ego quoque non inuitus confiteor) hæ longiusculæ voces ad acutæ, sententiosæ, grauiter, lepidè dicta exprimenda mirabiliter accommodatæ, Quamobrem censuerim eas in epigrammate componendo etiam studiosè inuestigandas: in elegia, si se obtulerint, non aspernadas.

Vtrobique nihilominus quod immodicum est, in
vitio est, recteque proterbiū καὶ τὸ μέλιτο τὸ
φλέον δὲ χόλη. Illi igitur non infreuentur plurium
syllabarum nominibus pentametrum finiunt: vt
eos appareat hac in te nō mediocrem venustatem
ineffie decreuisse. Addunt Grammatici, vitiosum
esse in fine participium: quo de nolo plura: certè
perrard inuenies.

DE LYRICA POESI.

LAUDES, ET NOMINA LYRI- *corum versuum.*

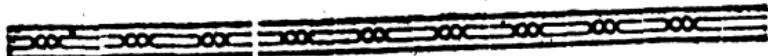
CAPUT XXVII.

DEVENIMVS aliquando ad id genus poesie
matis differendum, in quo facultas poetica
totam se ad deliniendas hominum mentes,
varietate vermiculorum (etenim cum olim uno ge-
nere formaque decurreret Lyricum, ob maiorem
voluptatem dissimilibus numeris, & variis pedum
discrimine ita temperatum est postea, vt innume-
rabilis lyricorum carminum species extiterint,
quas Grammatici persequuntur) breuitate eo-
rundem, ac totius cantilenæ exquisita vocum ele-
gantia, nitore, sono, concinnitudine numerorum,
descriptione rerum suapte natura maxime dele-
tabilium fingere & accommodare consueuit. De
hoc solo accepimus, eius iucundissima modula-
tione sylvas, & saxa fuisse commota. Itaque quo-
modo

modo reliquæ partes poeseos, eodem modo ista suam sibi insignem notam vendicat, qua potissimum commendatur, & ab aliis quasi secernitur. Nam in carmine heroico quis nesciat dominari, & eminere grauitatem, in bucolico simplicitatem, in elegiaco teneritudinem ac mollitatem, in iambico, & satyrico acrimoniam & acerbitatem, in commedia iocos, in tragœdia τραγῳδίᾳ, in epigrammatis acumen? Quæ igitur laus propria pæne relinquetur Lyricis? suauitas, quæ cum ex verborum floribus, sententiæ copia, collocatione pedum, rerum ipsorum ornamenti permagna existat, accessione cantus, & fidum pulsu adhibito nos mediocriter augetur.

Quapropter quod hæc carmina cum cantu, & ad lyram pronuntiari solerent, à canendo φάσαι (& forma diminutionis φάσεια, parua seu odula) ut latinè carmen eadem ratione, & κατ' ἐξοχὴν ab instrumento musico lyrica, & vates Lyrici cognominati sunt. Dicuntur præterea Græcis appellationibus μέλη, μολπαὶ, ἀσματα, quarum eadem est potestas, quæ primi illius: cantus enim iis signatur. A melos autem cùm vocetur melicum, non ignorandum est, propterea quod ea vox cantum significaret, poetæ omnes, quasi cantores (quos se ipsi fatentur, cum se non scribere, aut loqui, sed canere dicunt) appellatos fuisse melicos, & ipsam artem melicam, propter suavitatem nimirum. Veruntamen melicum carmen in eo dici maximè cœptum est, quod ad neruorum tibiarumue cantum esset idoneum: qualia sunt lyricum & dithy-

sambicum. Quinimmo, cùm melicum dicimus, nomine generis potiorem speciem appellamus, & Lyricum intelligimus. Melici ergo à lyricis separari non debent. Simonidem Suidas nunc μελοποιός, nunc Lyricum vocat: & Platonī μελοποιοί cantorum scriptores ac Lyrici sunt. Item Sapphus, Alcmanis, Anacreontis, qui in Lyricis numerantur, horum, inquam, versus μέλη dicuntur. Iam igitur si melodiam (quo nomine harmonia afficitur) reliquis cantionum formis attribui videoas, & Archilochi, Hebodi, Mimnermi, Homeri, Phocyllidæ poemata μελῳδίαι legeris, didicisti, opinor, quid te intelligere oporteat. Sed ad nomina redeamus. Lyricum à laudatione atq; votis appellatur hymnus, de quo seorsim agemus. Pindari Odas inscriptas videmus εἰδή, quasi poemata sint rerum imagines quædam, ut vox latine sonat, formæ species: hinc εἰδήμα formulæ: fortassis formulæ poematis, seu parua poemata, poematia: qualia de Græcis fecit Theocritus Syracusanus, de Latinis Ausonius.

DE PARTIBVS ODARVM.

CAPUT XXVIII.

CARMEN Lyricum, quod scholiastæ Pindari tradiderunt, antiquitus tantum erat monostrophon, posterius tribus partibus constare coepit, strophe, antistrophe, & epodo. Laudes quippe

quippe Deorum Dearumq[ue] carminibus comprehensas, aram circumiens chorus deçantabat. Primum ambitum, quo sinistrorum ingrediebatur, ῥοφὴν conuerzionem: alterum quem dextrorum tedeuntes conficiebant, ἀντιστροφὴn reuersionem, ipsa cantica oden & antoden vocabant: quæ quidem ab illis unctionibus, & redictionibus etiam strophæ, & antistrophæ. Tandem in medio, & velut in conspectu Deorum quiescētes, quod reliquum erat cantus persoluebant: id εἰ τὸ ιπάθεμα τῷ ῥοφῇ καὶ ἀπίστροφῇ, quod accineretur ceteris partib^a, siue διὰ τὰ μετὰ τὰ ῥοφὴν ἀθέμα, quod post stropham canebatur, ἐπωδὸς dicebatur. Strophæ & antistrophæ rotidem, ac iisdem versibus, pari ferè numero syllabarum componebantur: epodus alios, vel plures vel pauciores quam illæ recipiebat. Si quando oda plures strophas, & epodos haberet, in sequentibus præcedentium ratio custodiebatur. Et hic quidem mos Græcis fuit. Quod verò prescriptum est odis Horatianis, ode dicolos, tricolos, distrophos, tetrastrophiſ, &c. declarat ex duobus, tribus, aut quatuor diuersis generibus conflatas esse: & aliquando post secundum, interdum post tertium, aut quartum carmen reuersionem fieri ad primū genus. Itaq[ue] ode secunda. *Lam sati terræ.*

Est dicolos tetrastrophiſ. Sic te dina potens.

*Dicoloſ distrophoſ. Sed hæc vbe-
tius Grammatici,*

*DE REBUS, ET ARTIFICO
carminis lyrici.*

C A P V T XXIX.

Q. HORATIVS huius generi materiam attribuit deorum heroumq; laudes, olympionicas, seu pugilum equitumq; victorias. Hanc adeo praecipuam esse indicauit & Pindarus his versibus Q. lypmp. carm. 2.

ἀναξιφρεμίγγες ὑμνοες

τίνα θεὸν, τίν' ἥρωα

τίνα δὲ ἀνδρα κελαδόσιμα;

Et Pindarum, ut alijs, emulatus Horatius,

Quem virum, aut heros, lyra, belacri

Tibia sumis celebrare Clō;

Quam Deum, cur me recinet locosa.

Nemens mago?

Atqui postea terminos protulit, & complexum est amores (quales celebrarunt Alcman, Sappho, Anacreon) conuiuia, compotationes, & res hilaritatis plenas. Haec omnia argumenta esse Lyricorum ostendit Flaccus.

Musa dedis fidibus diuos puerosq; Deorum,

Et pugilem victorem, & equum certamine primum,

Et inuenum curae, & libera vina referre.

Trastantur lyricis etiam iurgia, insectationes, vota, preces, exhortationes ad voluptates honestas, Commendatur sobrietas, iustitia, fides, continencia, parsimonia, religio ceteraq; virtutes. Laudes quodem

codem referuntur non deorum modo ac hominum, sed aliarum quoque rerum. Itaque Horatius non solum laudavit deos. Augustum, Mæcenatem, Drusum, Aelium Lamiam, Pindarum, verum etiam loca amœna, villas, vina, fontes, & virtutes, quas dixi paulò ante. Cadunt in lyricum vituperationes quoq; hominum, rerum, vitiorum: ut iniustiz, perfidiz, libidinis, luxuriaz. Exhortationes ad capessenda pro Repub. pericula, deplorationes calamitatum publicarum, desideria, conquestiones, locorum, temporum descriptiones, deliberationes, invitationes, detestationes. Item quæcunque lyricis numeris deuinciri, & breui poemate concludi videntur posse, sub hoc genus cadere existimantur. Stefichorus quidem & bella, & clarissimos duces memorari hoc carmine posse monstrauit. Quem imitatus Simonides, cum de Regum Persarum historia elegias condidisset, certamen nauale ad Salaminam initum lyrico versa cantavit. Pindari poesin si quis inspexerit, finibus non sanè angustis lyrici materiam circūdabit. Feretur enim 17. libris poemata multa comprehendisse. De varietate poesios Pindaricæ Horatius quoque meminit,

Politam in primis, candidam, floridam, & numerosam dictiōnēm, accuratam voluptatem, vegetum ingenium, animi libertatēm non secus, quā vel satyræ, vel epigrammata, hilaritatēm, digressiones & plures, & liberiōres, quoniam ad laudationes amplificationesq; conferunt (vnde Pindarus in amœniora s̄pē loca vagatur) hæc, inquam, omnia requirit, & amat poesis lyrīca. Non excusat

frequentiam sententiarum: quarū alia sunt aperte, vt illa,

nec imbellē feroceſ

Progenereant aquila columbam.

Aliæ quodam verborum circuitu teatæ, vt,

*Tunc quæ ſcire neſtae quæ mibi, quæ tibi
bi, &c.*

lege Odam lib. 1.

Sacrum Pyrrha noua monſtra queſta.

Breuitate delectatus est Horatius: quod consilium
nos quoq; maximō probamus: nihil enim suauius,
quām poſſe plures epulas ſimul deguſtare.

LEPOS ET GRATIAE

Anacreontes carminis.

CAPUT XXX.

VNUM genus inter lyrica eminet, cui Anacreonte nomen indiderunt, ab Anacreonte nimirum, qui illud vel inuenit, vel venus omnium crebetrimè felicissime tractauit. Amensuris & pede præcipuo iambicum dimetrum catalectum appellant. Primus pes iambus est, aut spondeus: alter iambus, tertius rursum iambus, cū una syllaba, quæ plerunq; vocis antegressæ particula est. Quamuis Anacreon ipse non raro anapestum, aliquando tribracbym prima regione locet: nonnunquā seu dimetra acatelecta, seu alias quodam dactylicorum species intermisceat, quæ ſono & nu-

& numero prioribus illis catalectis nō admodum dissimiles apparent. Hoc genus Anacreonteum a-deo per se venustum est, vt nihil à quoquam venustius excogitari singulis possit: & is, à quo nomen accepit, multas eidem suavitates, illecebrasq; adiunxit. Est in eo, quemadmodum Quintil. de Xenophonte iudicat, in affecta iucunditas: sed quam nulla possit affectatio consequi, vt ipsæ fecisse sermonem $\chi\alpha\epsilon\tau\pi\tau$ videantur. Facilitas simplicitatisq; carminis tanta, vt eam aut nullo modo, aut difficillime labor & cura assequatur. Animaduertit hoc etiam diligentissimus Horatius: quo circa de illo scripsit.

*Qui persape causa studine fleuit amorem,
Non elaboratum ad pedem.*

Cum igitur tam dulce carmen hoc sit, & tantum eidem leporum Anacreon pepererit, obseruauimus quedam apud illum, vnde eius deliciolas bona ex parte manauisse putamus. Quæ si studiosi imitabuntur, argumenta ipsa detestabuntur, vt item in Propertio, Horatio & aliis, rectè & Christianè fecerint. Sunt imprimis ἀναφοραι, & ἀγαδίπλωσις, latini repetitiones, & conduplications vocat. His variè usus est: quam varietatem exponemus, & exemplis omnia illustrabimus: quæ, vt latina demus, nemo postuleret enim eorum festiuitas initabilis: docti iudicabunt.

Interdum duo versus idem habet principium, idq; nunc initio Odes, vt

*Ἐλευθέριον ἀτρείδας
Ἐλευθέρην κύδμουν φένυν.*

Nunc

Nunc in medio, aut circa medium,

μή μοι ξένον τοξεύσης,

μὴ φυκτὸν ισόρημα.

Nunc ad finem:

ἄττ' ἀσπίδων ἄπασῶν,

ἄττ' οὐχέτων ἀπάντων.

Aliquando tres versus eodem modo exorditur.

τοῖς ίχθύσι τὸν γηκτὸν,

τοῖς ὄρνεοις πέταδαι,

τοῖς ἀνδράσι φερόμα.

Hoc modo quādām Oden claudit, cuius initium,
ὅτε τὰ πάντα τὸν δῆμον. Illa sanè bellissima est repetitio
Ode 5. vbi singularis in multitudinis numerum
commutatur, loquitur autem de rosa.

ρόδον ὡς φέρεισον ἄνθετο;

ρόδον ἔσφετο μέλιμα,

ρόδα καὶ θεοῖσι περπνᾶ,

ρόδα παῖς ὁ τῆς κυθήρης

σέφεται.

In interrogationibus est multus & frequēs, etiam
finitiis. In hirundinem.

πίσι θέλοις ποιήσου

πίσι λάλη χελιδών;

Et alibi.

πίμε τὸς νόμος διδάσκεις

καὶ ῥητόρων ἀνάγκας;

Atque in fine etiam,

πίσι ἀνθεν ὄρῶν παρέλθεις

χαταγάκον τοιύτο;

Liben-

Libentissime immiscet articulos: quin etiam statim iterat eosdem.

τὸ πόδην τὸ τῶν ἐργάτων.

οἱ ἀνὴρ οἱ τῆς καθηγεῖσι.

Quæ dulcedo à nobis latinè scribentibus, quando articulis funditus caremus, exprimi non potest. Sunt & hæc exempla conduplicationis.

Σέλω Σέλω μανῆναι.

Hunc versum alicubi intercalarem facit: ut appareat per quam eō fuisse delectatum. Aliam Odem sic incipit.

Σέλω Σέλω φιλήσαι.

Aliam sic.

Δότε μοι δέτ' ἔγγυαίκες.

Et illam quoq; in columbam pæne similiter.

ἔργομεν τέλεια

πόδεν πόδεν πέτασος;

πόδεν μήρα τοσύτος.

Et rursum hoc modo.

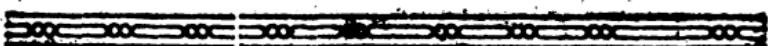
ἴγαν δὲ τὰς καμάς μὲν

εἰτ' εἰσιν, εἰτ' ἀπῆλλοι

οὐκ οἶδα, τύτο δὲ οἶδα, &c.

Ode, η παντάλε πόδετ' ἔσῃ, duorum versuum principia alternatim repetuntur, secundi etiam quartum, unico semper versiculo interiecto. Sequitur deinde continenter trium versuum simile principium. Denique nimium extenderetur oratio, si notare omnia ornamenta huius carminis velimus, quibus id condecorauit Anacreon: quæ legendo sentiri

Sentiri fatilius, quam ullis verbis explicari possunt.

DE HYMNO.

FINITIO HYMNI, ET Antiquitas.

CAPUT XXXI.

HYMNS, propriè si loquamur, nihil est aliud, quam in eis deo quodam, Dei laus per carmen, siue cantus in Deum, sicut Scholiares Sophoclis definiuit, & confirmat responsum Anaoreontis. Rhodigin. lib. 15. cap. 9. in qua quidem poesiates Christianus cupidè, & cum Iustitia versari debet: est enim tum propter rem subiectam, tum propter quandam diuinam delectationem nobilissima. Nihil illa cum apud Græcos, tum Latinos antiquius: versus siquidem & ad sacra, & ad consolanda numina adhibebantur primùm: quamuis quidam in agresti vita apud pastores prius extitisse usum eorum affirment: sed hoc obscurius est. Hos igitur hymnos dicere quid verat? Romæ non paulò ante, quam ullius poetæ extaret memoria, à Saliis sacerdotibus Martis, versus Saliares dicti, Numæ Pompilij instituto concinebantur, quos Rex ipse, ut credebatur, composuerat. Testis fide dignus Cicero. Numerorum vis aptior est in carminibus Ecanthes, non neglecta à Numa Pompilio rege doctissimo, maioribusq; nostris: vi epularum solennium fides Etabia, Saliorumq; versus indicant. Sed multò post sequentiibus

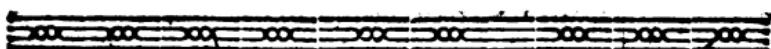
bus saeculis hymnorum canendorum, Doorumq; carmine rogandorum mos increbuit, quod narrat Horatius, postquam multa de poeticae utilitate commemorauit.

*Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde precos, batem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & praesentia numina sentit,
Calestes implorat aquas dotta prece blandas,
Aueriss morbos, metuenda pericula pellit,
Impetras & pacem, & locupletem frugibas annas.*

Et quoniam ex Hieronymo & Iosepho Dauidem in morem Simonidis, Flacci, Pindari & Alcæi lyra personuisse constat, qui & Philoni *τριπλοχλων μυρογασθε*, ut item psalmi eius hymni: & certum est eum lyricis, & hymnographis Græcis multò maiorem natu esse, quod ex chronologiis aperte colligitur, non video quare hymni inventionem non iustius Hebræis concedamus: maximè cum & Moyses hexametris versibus compositum carmē, teste Iosepho, id est, hymnum Deo cantauerit. At qui Moyses ipsum Dauidem quot saeculis antecipuit?

Illud scire nos oportet, et si hymnus propriæ Dei Opt. Max. laus sit, licere tamen nobis etiam diuos, hoc est eos, qui ex hac erumpnosa hominum vita demigrantes, in cælum recto itinere perueniunt, & ab Ecclesia Catholica præcipua veneratione, templis ædificatis, diebus festis, & precibus ac cæmoniis anniuersariis coluntur, hymnis celebrare, pro illis commentitiis ac detestandis Ethnicorum numinibus Ioue, Mercurio, Baccho, Iuno, Pallade, Venere. Ita quotidie sacris in ædibus

bus hymnos de gloria , & virtute cælestium à piis
sanctisq; viris conscriptos decantari audimus. In
quibus quanquam verborum pigmenta , & ser-
monis puritatem non cernimus, pietatem nihilo-
minus, vt Christiani solent, reueremur ac suspici-
mus.

DE HYMNIS IN DEVM

Opt. Max.

CAPUT XXXII.

DEVM esse vnum essentia , trinum personis,
omnes qui sumus Christiana disciplina im-
buti , credimus. Licebit ergo poetis Deum
modo vt vnum canere , eique bonorum omnium
summam perfectionem , & copiam tribuere : mo-
do singulas personas seorsim celebrare , & religio-
se actimidè proprietas earum , quibus distingui-
solent explicare. De Deo patre loquemur tāquam
de fonte æterni luminis , de principio sine principio ,
de antiquissimo & fæcundissimo parente , de
rerum & naturarum omnium effectore. Filius an-
te omnia tempora è patre natus , & patris sapien-
tia , mens & consilium est , humani generis libera-
tor , iudex orbis , rex sæculorum immortalis. Spir-
itus sanctus est bonitas , qui à patre & filio ab omni
gubernitate processit , qui est utriusque sempiternus
& inexplicabilis amor , diuinus ignis , qui hominū
animos cupiditate immortalitatis incendit. Hæc
& plura separata de singulis dicuntur , cum inten-
tione

rim vna & eadem sit omnium potentia, sapientia, bonitas, virtus, maiestas, æternitas.

Omnis autem illi hymni, qui certo aliquo anno, noctis aut diei tempore canendi scribuntur, ve ab Aurel. Prudentio in lib. *καθημερῶν* ad galli cœtum, ante cibum, post cibum, ante somnum, ad incessum cerei paschalis, in Epiphaniam: ab aliis in Pentecosten, Natalem Christi, Nomen Iesu, ad preces matutinas, tertias, sextas, nonas, vesperas, completorium, &c. ad Deum pertinere, & Deo ipsimet conscribi intelliguntur, quod admonendum ratus sum. Etsi Frāciscus Bencius meus suos, quos ad preces horarias fecit, non malè ad certos quosdam Sanctos direxit.

Quamvis autem de Deo infinita suggestur dicendi materia, non idcirco existimabit prudens poeta, quæcumq; à diuo Augustino, Hilario, à diuno Thoma, à scholasticis doctoribus, à Dionysio Areopagita, à Damasceno, & aliis de Trinitate ac Deo subtilissimè disputata fuerint, ea sibi sumenda esse ad explicandum. Illa potius sumet, quæ nō tam abstrusa & spinosa videbuntur, quæq; à populi intelligentia tantopere nō abhorrebunt. Quæ in re oratores prudentes imitabitur, quibus moderantur auditorum aures, & qui quod illæ respouunt, immutant: non philosophos, qui disceptant de iis, quæ ipsi soli intelligunt. Non paulò recessius faciet, qui hymnos p̄aget huiusmodi, in quibus Dei erga genus humanum beneficia exponuntur, quam qui de processione spiritus sancti, de relationibus diuinis, & hypostatis, cæterisq; obscurissimis rebus philosophabitur. Iam si mente

alsequi illa mysteria vix , ac ne vix quidem datur,
 quid tandem , obsecro , in sermone nobis contin-
 get, immo in carmine , vbi etiā perfectissimè per-
 cepta non quoquis modo eloqui aut possumus, aut
 debemus? Quare celebremus vt sapientissimum
 in rerum vniuersarum procreatione, earundemq;
 gubernatione , vt potentissimum in conserua-
 tione. Laudemus vt liberalissimum in tanta benefi-
 ciorum copia : siquidē commoda quibus utimur,
 lucem qua fruimur , spiritum quem ducimus ab
 ipso nobis dari atque impartiri videmus , vt Ora-
 tor dixit. Prædicemus vt clementissimum, maxi-
 mè misericordem , qui humanam naturam in-
 diuit nostri caussa; & interclusum ad celos aditum
 sua morte nobis referauit. Poterit insuper religio-
 sus poeta ea beneficia extollere , quæ priuatim ab
 ipso est consecutus. Alia item multa de Deo sine
 periculo erroris licebit canere. Quomodo sit mēs
 soluta & libera , ab omni coniunctione materiæ
 penitus segregata , qui sentiat, meminerit, præui-
 deat, moueat, alat, foueat, sustentet omnia. Nulli
 subiectus, omnia potens, nusquam absens, malo-
 rum vindicta, bonorum remunerator, immutabi-
 lis, quem nullus attingat dolor, nullus angat me-
 rus, nulla perturbet iracundia, nulla torqueat in-
 uidia.

Visum hic perelegantem M. Antonij Mureti
 hymnum apponere in S. Trinitatem.

*O nullis hominum peruria sensibus
 Natura penitus sola capax sua,
 Cuius condita sunt omnia numine,
 Aeterna Es monas Es tria.*

Narr

Nato aquae pater, nateqz par patri,
 Et manans ab utroqz inclyte spiritus,
 Circumfusa tuo nubila lumine
 Nostro discute pectore.
 Damens per speculum cernere te queat
 Nostra, & posthabitum te petat omnibus,
 Eiusqz tuus pendeat, & tibi
 Sol dedita seruat.
 Tu clemens misericordia veniam pater:
 Tu filii misericordia viam ad patrem:
 Tu sanctum misericordia pneumam vagantibus
 Prafer conspicuam facem.
 Simplex aetheri numinis unitas,
 Qua distincta eadem est, veraqz trinitas,
 Aeternis vigeat semper honoribus,
 Et terra simul, & polo.

DE HYMNIS IN DIVOS.

CAPUT XXXIII.

ANTIQVI VATES, præsertim Homerus & Orpheus, quoties falsos illos, & impuros deos canebant, multos sanè locos enumerabat, in quibus ipse versati fuissent, quibusque præfessent, & magnam inde epithetorum varietatem, ac multitudinem nominum coaceruabant, quibus hymnos suos referebant. Nos hoc in cælitibus nostris commendandis facere minus possumus. Quid ergo totam, opinor, vitam, omnesque actiones Diui explicabimus. Ne hoc quidem non hymnus magis, quam panegyricus diceretur: aut certe ad iniustam magnitudinem carmen ex-

K. 2

cresc.

cresceret. Eligemus igitur unum aliquod factum, unam aliquam præclarissimam virtutem, seu plures, prout longi esse in animum induxerimus, & illam, illasque, quam poterimus suauissime elegantiissimeq; prosequemur. Licebit autem vel simpli citer extollere, & admirari sanctum: vel tum hoc facere, tum ipsis laudibus breuem precationem annexere: qua id ab illo petamus, quod ipsum in primis Deo annuente, nobis concedere velle existimabimus. Interdum tantummodo aliquid rogare Diuum toto hymno possumus, quamvis eiusdem laudes nunquam non intercurrent: & usitatum esse omnes norunt, laudare eum a quo quid petas. Non indigent cælites nostris laudibus: at nos eorum beneficiis indigemus. Initium hymni venustum est, quando cæteros mortales inuitamus ad sanctorum nobiscum concordibus votis modulanda prætonia: cu salutamus eosdem, ut Prudentius Bethleemitas pueros.

*Saluete flores martyrum,
Quos lucis ipso in limine
Christi insecuror sustulit.*

Item cum exordimur ab exclamatione. Exclamationibus autem, & admirationibus totos interdum hymnos completere licitum est. Iam vero hymnis ecclesiasticis perpetuo eam clausulam adiungi animaduertimus, qua patri, filio & spiritui sancto gloria honorque attribuitur, hac aut similibus rationibus.

*Deo patri sit gloria,
Etsi q; soli filio,
Cum Spiritu paracito
Et nunc Et in perpetuum.*

Hoc

Hoc seruauit Hieronymus Vidas hymno in D.
Homobonum.

*Registamen sis gloria
Horum datoris mannerum,
Qui trinus, unus, omnia
Regit Deum per facula.*

Et Sannazarius in diuum Gaudiosum.

*Laus tibi cali pater, atq; princeps,
Omnium rector simul & creator,
Quem fides Versiculos a trinum
Credit & unus.*

Et Muretus omnes hymnos suos ita concludit.

*Simplex arberes numinis unitas,
Qua distincta eadem est, veraq; trinitas,
Aeternis vigeat semper honoribus,
Et terra simul & polo.*

Idem hymnum in D. Sylvestrem Pont. Max. festi-
ue admodum inchoauit ab apostrophe ad urbem
Romam. Scimus autem hoc esse insigne orationis
ornamentum apud Rhetores: immo enim uero
stiam apud poetas.

*Priscos Roma duces definie Landibmo.
Efferre immodecim, qui Valdamanum
Fines imperij protulerunt tuis
Quacunq; Oceanus patet.*

Hic solus tibi plus consulit omnibus, &c.

Præterea hymnus in diem Epiphaniæ, est collo-
quium elegas & pium inter poetam, & Magos. In-
terrogat poeta, quæ ipsos caussa è patrio solo huic
adduxerit, quem quælitum venerint, cui munera
demum apportent. Respondent illi ad singula.
Tum rursus percontatur, quid singula dona sibi
velint: id Magi explicant. Hymnus ita distinctus
sequitur.

Poeta. Qua vos causa Magi, dicere, per puluis
E Gestis iter hoc carpere finibus?
Quem tanto studio quaritas anxi?
Quoniam hac munera pertinent?

Magi. Nos stellae insolles luminis huic trahit,
Et dux certa viam perpetuò praeit,
Iudea populus qua cupiens eis
Regem significet datum.

Poeta. Auri isthac sed enim quid sibi pondera,
Myrrha misericors quid sibi vult odor:
Aurum quacum populus sacra Deo facit
Aries bura solent dari?

Magi. Rex auro colitur, thara deum decent,
Nostris myrrha homines post obitum linunt.
Huic ergo hac pariter munera congruunt,
Qui est Rex, est et homo, et Deus.

Antequam colophonem addam, unum monebo.
Est autem hoc. Caveamus omniotem cunctis
iambicis, quæ in Ecclesiasticis hymnis perpetuo
solent, anxiéque seruari. Nec mirum, quod eum
leporem similiter quæsitus studiosè videmus in
aliis plurimis, quæ leguntur & canuntur in tem-
plis. Si inciderint cum aliqua festiuitate, non erit
reiicienda, tanquam absolutè sempérque vitiosa.
Inuestiganda autem, & continenter usurpanda
nequaquam.

DE HYMNIS IN VIRG.

Dei matrem.

CAPUT XXXIV.

QVANDO Ecclesia Catholica honoribus
augustissimis Mariam virginem Diuum
atq;

atq; hominum Regimam prosequitur, eamq; mū-
dus vniuersus suppliciter meritò veneratur, puta-
ui etiam in hoc libro, atq; adeo in ista hymnorum
disputatione aliquem tam sacrosanctæ atq; diui-
næ matri, & qualem cunque honorem præ cæteris
cælitibus esse tribuendum. Cuius virtutes com-
mendationesq; cum omnes pæne omnium libros
expleuerint, deesse materia hymnographis nu-
quam posse. Mihi tamen rem totam animo com-
pletebenti, Deiparae hymni in duo genera videtur
posse distribui: nempe ut alij vniuersi, seu vagi sine,
alij proprij seu certi. Id est, vt quidam eas laudes
comprehendant, quæ in Virginem quis tem-
pore possint conuenire: quales sunt, quod nata in
familia Dauidis, quod semper virgo, quod pudica,
verecuda, demissi animi, prudens, tabernaculum
diuini spiritus, genitrix Dei, quod historiis tam
multis iam olim adumbrata (que céseri poterunt)
quod à prophetis prænuntiata, quod humani ge-
neris amantissima, &c. Alij pertineant ad dies sol-
lennes, illi ab Ecclesia dicatos, ad Conceptionis,
Natalis, Annuntiationis, Visitationis, Expiationis,
Assumptionis: vt sint, inquam, herum dierum pe-
culiares ac proprii.

In Cōceptione ergo prædicabimus, & suspicie-
mus admirabilem prærogatiuam, quod in sylam
hanc macula illa fœdissima originis non cecide-
rit: addemus caussas m̄s tāutis òixoromias breuissi-
mè. In Natalibus gratulabimus orbi terrarum di-
uinissimæ huius puellæ ortum, quam Deus pater
placidissimis oculis, vt vñigeniti sui futuram pa-
rentem aspicerit, cui totum cælum arriserit, & ap-

plauserit. Valebit hic vna & altera dulcis comparsatio à nitidioribus flosculis, aut rotia ex orientibus petita. Item ab aurora, à sole, à stella surgentibus: harum quippe rerum spectacula gratissima sunt, & insignis est earūdem pulchritudo. Ad gaudiū præterea & tripudia mortales excitare oportebit. In Annuntiatione satis fuerit rem gestam cum stupore describere. In Visitacione matrum sibi occurentium lētissimos complexus, & parvuli prophetæ intra vterum maternum exilientis, ac præsentem Deum gestu, non voce salutantis officium. In expiatione Simeonem senem vlnis sustinentem infantulum, cuius nec aspectu expleri, nec osculis satiari queat. In Assumptione magnificentissimum virginis triumphū attingemus, & maiestatē quam adepta apud filium sit. De hac assumptione, quid D. Bernardus suo more, dulci videlicet eloquio scribat, accipient, & sibi pro argumento usurpent poetices alumni. Quod si parvulus necedum nati anima liquefacta est, Et Maria locuta est: quid putamus quanam illa fuerit calestium exultatio, cum Eccl̄ vocem audire, Eccl̄ videre faciem, Eccl̄ beatam eius fruī presentia meruerūt? Sed Eccl̄ illud quis cogitare sufficies, quanto gloriose hodie mundi regina processerit: Eccl̄ quanto demorosis affectu tota in eius occursum caleustum legionum prodierit multitudo? quibus ad thronum gloria canicis sit deducata? quam placido fulso, quam serena facie, quam divinis amplexibus suscepit a filio, Eccl̄ super omnem exaltata et creaturam? cum eo honore, quo tanta mater digna fuit: cum eo bonore, qui tantum decuit filium. Felicia prorsus oscula labio impressa latenter, cui Virginico mater applaudebat in gremio. Verum nunquid non feliciora censemus, qua ab ore sedentis in dextra patri hodie in beata salutassione suoscipit,

scepis, cum ascenderet ad thronum gloriae, epiphalamus canens & dicens: Osculetur me osculo oris sui? Christe generationem, & Maria assumptionem quis enarrabit? Quamcumque enim grassa in terris adepta est prae ceteris, sanctum & miraculus obtinet gloria singularis. Nihil etiam impedit, quo minus in hymnis istis seu propriis, seu vagis seruentur ea, quæ superiore capite præscripta fuerint. Vnum restat, quod tacendum non est: oportere in his hymnis inesse aptam verborum dignitatem atque pondus, quantum versiculi breues (quibus potissimum hymnos scribimus) patiuntur, & sustinere queunt. Nihil nec vulgare, nec vulgariter dicendum de Matre Dei, in qua omnia magna, diuina, cælestia sunt.

*METRA, LONGITUDINE
hymnorum.*

CAPUT XXXV.

SI hoc in negotio priscorum exempla confidemus, minimè ambiguū est, hexametro hymnos contexi solere. Homerus enim, & illo maior natu Orpheus, & Callimachus in deos deasque permultos longis versibus condiderunt, qui ad citharam caneabantur. Quos feliciter imitati sunt Ioannes Picus Mirandulanus, & noster Vida, Scaliger in tres personas Trinitatis, in Virginem genetricem, Apostolos, Stephanum, Laurentium aliisque calicolas. Præterea Vida, sicut antequum Iouianus Pontanus, elegiacum carmen adhuc,

buit, cum in Christum è cruce pendentem hymnum faceret. In hymnis Ecclesiasticis fermè lyricaliterum metra frequentantur, & ex horum generibus ut plurimum iambica dimetra acatalecta, itemq; Sapphica. Nos rem cuilibet integrum relinquimus, & hymnos lyrico metro factos potissimum probamus.

Hymni qui hexametris versibus fiunt, ut plurimum sunt longissimi, & potius libri seu volumina, vt videre est apud eos, quos paulò ante nominavi. Aliorum generū plerunḡ contracti sunt, & non ita multorum carminum. Quanquam Aurelius Prudentius pñne semper conficiat longissimos. Certa mensura constitui non potest. Illud scio, quemadmodum me, sic alios multos scita & ornata breuitate mirum in modum dñeletari. Ex una strophe (sic quippe libet appellare qualiumcunque versuum quaternionem) non sit lyricum, nec hymnus. Ex duabus apud Horatium legimus Sapphica. *O Venus Regina Cnidi*, lib. 1. Ode. 30. Et *Persicos odipuer apparatus*, eiusdem lib. Ode vltima. Et, *Montium custos memorumq; Virgo* lib. 3. Ode 22. Eodem modo hymnus ex duabus minimum fieri potest.

Et hæc de hymnis pro tenuitate nostra. Quæ si nimium pauca, minusq; accurata videbuntur, hoc responsum esto, non habuisse me (vt neq; in funebri poesi, quæ tractatio infra, disciplinā epigrammatariā sequetur) cuius vestigiis ingrederer: propterea scilicet, quod hæc pars poeseos nobis quidē Christianis & Catholicis perfamiliaris, & per quam usitata est: at non veteribus, aut certe aliter veteri-

veteribus, quam nobis, ut ex dictis planum fieri potuit. Porro quamvis ecclesiasticorum hymnorum ingens extet numerus, tamē (quod fateri necesse est) non ea diligentia, eōq; ingenio contexti, elaboratiq; sunt, ut inde artem aliquam plenam colligere queas: magis illorum auctorum sancti mores admirandi, quam ipsi scribendo magnopere imitandi sunt, iuxta illud, quod ē Grammatico haud contemnendo, cuius præceptionibus puer instituebar, etiam hodie memini.

Tu visuendo bonos, scribendo sequare peritos.

DE IAMBEA POESI.

CAPUT XXXVI.

FACTITATOS esse iambos ante comœdiā quæ ex illis postea profluxerit, quomodo ex heroica poesi tragœdia, auctor est Aristoteles. Nam similiter ut materies grauiorū, honestarumq; rerum, quæ carmen heroicum efficiebat, adiuncta forma dramaticæ imitationis tragœdiā procreauit: sic ridicula, ioci, conuictia, cauillationes, quæ iambico tractabantur, dramate adhibito ipsam comœdiā genuerunt. Ergo iam tum illis temporibus res humiliores, maledicta, iocationes materiam dabant iambographis: qui poetæ versi deinde sunt in Comicos, manēte eadem materia, forma verò τῆς μημέστως commutata. Constat igitur, quam sit antiqua hæc poesis: nempe æqualis seu æquua ipsi heroicæ. Cùm porro prisci mortales

tales iambicis plerunq; numeris mutuūm rodere,
& lacerare consueuissent, & hi se inter maledicen-
dum obiurgandumq; frequentes offerrent (quod
etiam ταξὶ τὸ ιαμβίζειν, conuiciari, probriacere
nominatum hunc versum contendit Aristoteles)
euenit, vt qui postea versibus corruptos & impro-
bos aliorum mores, vitamq; insectarentur, hosce
numeris sequerentur, tanquam instituto accom-
modatissimos: siquidem & Strabo ait: δοῦ ιάμβο-
κακιόμοις οἰκεῖος δὲ, καὶ τῷ ιαμβίζειν. Et quia vitia ac-
cusarēt poetæ iambici, solutosq; hominum mores
liberius & acrius reprehenderent, permisum id
illis fuit, siue peccatorum, siue peccantium odio:
tantōque magis permisum, quod istuc negotium
ad corrigendas vitæ rationes, & emendandos ani-
mos non parum valere animaduersum est: cum
quisq; in studio haberet, vt in istam aciem, hoc est
in poetarum vituperationem, reprehensionem,
maledicentiam ne incurreret.

Cognosci iam potest, vt existimo, in quibus qua-
libetq; argumentis potissimum exerceatur hoc
genus poeseos: in obiurgationibus, reprehensioni-
bus, vituperationibus, detestationibus, quorum
omnium materia sunt virtia, scelera, flagitia, mali
mores deniq;. Item quæcunq; nō decent, aut aliena
sunt virtutis, grauitatis, honestatis. Non ergo
adhibendum hoc genus carminum neq; ad pro-
bos, & innocentes vulnerandos, neq; ad nocentes
& improbos commendandos: quandoquidē quo-
modo in hos non cadit virtus, quam solam lauda-
ri par est: sic in illos non cadit turpitudo, quæ aut
sola, aut maximè vituperatur. Haud iniuria sœvit
hoc

hoc stimulo Catullus in Suffenum, Egnatium, Strumam, Vatinium, Mamurram, Cæsarem. Horatius (quanquam epodis) in Mænam libertum Pompeij, in Mævium poetam, homines ineptos, arrogantes, superbos, honore indignissimos, luxuriosos, inuidos, impudicos. Ex his duobus solis discere possumus rationem modumq; huius carminis rectè componendi: in aliis vix eiusmodi iambos inuenias, vt de imitatione admodum cogitandum sit. Ac Horatius quidem apud Latinos primum se esse gloriatur, qui hoc carmen dederit: in quo ab illa Archilochia acerbitate & verbis, que Lycamben ad laqueum compulerant, abstinuerit: eius tamen poetæ vim & spiritum retinuerit, atque expresserit.

*Paro ego primus iambos
Offendo Latio, numeros animosq; secundus
Archilochi, non res Ego agenia verba Lycamben.*

Significat ergo Flaccus se moderatiorē extitisse. Catullum antiquiorem quin boni harum rerum estimatores omnibus iambographis Latinis præferant, nihil dubito. Vsurpant nihilominus iambum, etiam si id minus propriè, in laudatione, in gratulationibus Catullus, & Flaccus. Ille Phæsum suam prædicat, & peninsulam Sirmionem: hic vitam rusticā. *Beatus ille qui procul, Ego.* præterea Canidiam veneficā irridet. Docet Aristoteles conuenire iambicis verba translata, & cum maximè imitetur locutionem quotidianam seu vulgarem, ea nomina, quibuscunque in sermonibus uteretur aliquis: cuiusmodi sunt, inquit, propria & translatæ, & ornamentum. Qua voce putant Aristotelem significi-

significare voluisse, hoc poema maximè excoli, & ornari debere. Illud ad extremum nosse te velim, nomine iambi siue iamborum intelligere, & accipere frequenter doctiores non pedem (siquidem de pedibus non disputamus) sed ipsum versum: sic enim cum pes, tum versus, eadem scilicet voce s-
penumero appellatur. Hac eadem voce (quomo-
do etiam cum dico, iambicum siue iambeum) in-
telligo nihilominus illud genus senarij, quod vlti-
mum pedem spōdeum postulat loco iambi: quem
tamen spondeum præcedat iambus. Quod idcir-
co fieri oportet, ut versus nimia tarditate ne lan-
guescat. Quanquam Græci, quibus est nihil nega-
tum, & Seuerinus Boëtius lib. de consolat. philo-
sophiæ spondeum quinta sede collocare non ve-
rentur. Huiusmodi versus scazontes seu choliam-
bi, quasi dicas claudicantes seu claudi, aut mutila-
ti iambi vocantur (priores enim, qui iambo fini-
untur, recti dicuntur) quibus persæpe vtitur Mar-
tialis. Etenim cum versus iambicus ad maledi-
cendum reperiatur aptissimus, tum nescio quo
paeto in hoc uno negotio supra cæteros isti sca-
zontes excellunt. De vtroq; Ouid.

*Liber in aduersos hostes stringatur iambus,
Seneceler, extremum seu trahat ille pedem.*

Lege Politian. Miscel. cap. 64.

DE SA-

DE SATYRICA POESI.

NOMEN, ORIGO, ET NATURA
Satyre.

C A P V T XXXVII.

POEMATIS huius appellatio vnde nam tandem facta sit, necdū pro certo affirmari potest. A lancis genere inditam esse quibusdam placet: illo nempe, quo sacris cerealibus primitiā inferebantur fructuum dissimilium. Sic in satyra, inquiunt, variaz ac diuersæ res tractari solent, quibus illa velut expletur & satiatur. Hinc atque à satietate satyram, quasi saturam appellari visum est: à quibus parum dissentunt, qui à satyra farcimini genere, quod auctore Varrone passa, polenta, nucleis pineis mulso consperfis farciebatur, & tāquam saturabatur, deductum hoc nomen putant. Malunt alij à satyra lege quæ multas leges, multaque vitia uno quasi fasce comprehendebat. Fortassis autem lex ista satyram consecuta, potius ab ipsa nomen accepit, quam dedit. A saliendo quoque dictam crediderunt aliqui, ob argumentorum varietatem: per quam sit, ut more satyri animantis illius fine modo atque ordine huc illuc ferri, rapi, ac volitare videatur. Quid si ab ipsissimis satyris? quando in hoc poemate videmus diis illis petulcis, lasciuis, dicacibus digna proferri, & satyricis fabulis ista ipsa poesis successit. Inter ipsos enim actus tragœdias, aut etiam acta iam tragœdias,

vt it-

vt illius seueritas tristitiaq; risu, & hilaritate ali-
qua temperaretur, satyros inducebant, qui lusi-
bus,iocis,scommatis fessum , & tam atrocibus re-
bus audiendis mœstum ac perturbatum spectato-
rem reficerent, atque ad iucunditatem traduce-
rent. Nam tragediaz ipsi hilaritas & risus inimica
sunt. Horat.

*Carmine qui tragicō vilem certauit ob hircum,
Mox etiam agrestes satyros nudauit, & asper
Incolui grauitate socom tentauit: eo quod
Illecebris erat & grata nonitate morandus
Spectator functusq; sacris, & potu, & exlex.*

Verūm istac in Latinis tragediis non siebat, &
Græcorum inuentum putatur. Fabulæ satyricæ
non multum diuersæ fuerunt ab Atellanis: cum
utrobique mos esset, omnia suis ac propriis verbis
Cynice, id est, sine pudore efferre, sermone parum
verecundo, libero, aculeato, & ad risus eliciendos
idoneo: quos quidem satyri etiam vultu, & toto
corpore mouebant. Exclusi postea dicuntur tra-
gœdia satyri, & migrauit in comediam veterem
illam satyra, vbi locus procacitati & licentiaz saty-
rorum dari opportunior putabatur. Chorus autē
maxime satyricus, & acerbis fuit, ac ciues impro-
bos nominatim, nobiles iuxta ac ignobiles carpe-
re solitus est. Cum igitur id potentioribus vche-
menter displiceret, & limites egredi chorus cen-
seretur, sublatus est. Itaq; Horatius.

*Successit versus his comœdianon sine multa
Lande, sed in vitium libertas excidit, & vino
Dignam lege regi. Lex est accepta, chorusq;
Turpiter obriacus sublato iure nocendi.*

Sed antiquæ comœdiaz locum apud Latinos ocl-
cupauit

componuit satyra, quod genus poematis Græci nō fecerunt, teste Quintil. Numeros Latini mutarunt, seu nonam quandam formam maledicendi atque insectandi repererunt. Primus satyrographus Lucilius, maior auunculus Pompei Magni, qui primus nabi stylum acuisse dictus est à Plinio. Hic in ciuum vitiis liberrimè, ac salissimè accusandis, planequè satyrice exagitandis primo iambis usus est: quemadmodum Varro quoque post illum. Deinde senarios in hexametros mutauit, quia hic versus narrationi congruebat magis. Hunc Fabius & primū fuisse Satyricum, & insignem laudē adeptum scripsit. Post Lucillium numerantur Terentius Varro, Horatius, Persius, Iuuenalis. Arbitror iam satis intelligi, quale sit poema satyra: urbanum nempe, iocosum, salsum, ad reprehendendos mores corruptos, & insectandam vitę improbitatem comparatum.

*ARGVMENTA, FINIS, VTL
litas satyra.*

C A P V T XXXVIII.

QUAM AD MODVM priscae illius comicæ, item iamborum, & quorundam epigrammatum, ita satyræ quoq; materia dici potest turpitudo vel risu digna, vel odio. Quocirca si quid ridiculum, aut odiosum non est, habet auctem luctum, terorem, commiserationem, ut res tragediarum, in satyram minimè cadit. Ergo in duobus peccatorum vitiiorumne generibus persequendis osane studium satyrici versabitur, quo-

L
rum

rum aliud risum, aliud detestationem mereatur. Quanquam aliquando flagitia & scelera magna eantiam ridentur, & multò saluis. Sæpius tales rufus ridet Horatius, & est cæteris duobus iocosior. Persius tristior est, iuuenalis petulantior. Primum rectè appellaueris festiuū ac lepidum derisorem, secundum tetricum césorem, tertium petulcū & satyricum, & satyrum. Irridet & exagitat satyra inertes, parasitos, deformes, loquaces, ingratos, ambitioneos, pdigos, libidinosos, potatores, auaros, fœneratores, sicarios, fures, adulteros, &c. Rectè etiā fecerit, qui morbos animi satyræ subiecerit, quod in his non secus occupata est, quam medicorū ars in doloribus, vulneribus & ægrotationibus corporum. Proponit utraque sibi sanitatem: sed ista oratione, illa potionibus & herbis. Medicinas ambe ægrotis faciunt amaras, insuaves, & ingratas, secant, vrunt, non parcunt. Ergo satyram ad homines absterrendos à vitiis, & ad virtutem obiurgatione irrisioneq; impellendos natā habemus confiteri. Ex quo patet, quanta sit eius utilitas: certi-
guntur nimirum peruersi, & reliqui aculeos poetarum istorum metuentes, à nequitia & scelere lōgius refugiunt. Et quoniam amore virtutis absti-
nere se à prauis actionibus nolunt, formidine hu-
ijs pœnæ & infamiz, quod nolunt, id facere com-
pelluntur. Veruntamen ioci & sales satyrici care-
re obscenitate rerum verborumq; debent, & eri-
mina libidinesq; ita reprehédi, vt ne dum animos
reorum purgare volumus, alias interim sinceros
& innocentes collutulemus, & ad mōrum turpi-
tudinem quasi inuitemus. Diligentior hac in re
Persius, & severior quam Horatius, & iuuenalis.

ARTI-

ARTIFICIVM SATYRAE.

C A P V T XXXIX.

DOCVIMVS satyram quandam esse medici-
nam: quapropter ne ea ob amaritudinem
ab ægroto statim respuatur, imitandi nobis
erunt medici, de quibus ita Lucretius.

*Nam Veluti pueris absinthia terra medenses
Cum dare conantur, præsis oras pocula circum
Contingunt mellio dulci flauoq; liquore,
Ut puerorum aras improuida ludificetur
Labrorum sensus, interea perpotet amarum
Absinthi laticem, deceptaque non capiatur.
Sed possunt tales acta recreata valefaci.*

Eodem prorsus modo illinenda sunt quibusdam
suavitatibus obiurgationes satyricæ: ut æquiora
animo excipientur: iocis nempe & facetiis, quibus
quodammodo animi ad hanc alioqui amarā po-
tionem exhauriendam præparantur, & inducun-
tur. Sed oræ poculi nimirum vrbaniitate ista con-
diuntur, & tum demum sentitur medicamenti a-
marities, cum est in ipsa viscera dewissum. Quam
rationem mirificè tenuit Horatius, qui admissua
circum præcordia ludit, Persio teste. Nec dubita-
uit ipsemet hac de re prædicare.

*Pratereane sic, Et quis oculari aridens
Percurrat, quanquam ridentem dicere verum
Quid verat? Et pueris olim dans crustula blande
Doctores, elementa velint Et descere prima.*

Et quamuis ad virtutem cohortari, à vitiis autem
nuocare magna contentione debeat satyra, non i-
deo tamen eam de ipsis disputare conuenit: quod
munus philosophiz relinguendum est, quæ & ma-

gakra virtutum, & vitiorum sola explicatrix ha-
betur. Versutum, sagax, callidum, disertum, acu-
tum ingenium hic requiritur, & à leporibus mi-
nimè abhorrens atque alienum. Vt ebantur saty-
rici veteres plerunque fictis nominibus, cum ti-
miserent potentiores in se ciues irritare, si eos aper-
tè lacesſiuisſent. Aliquando ita fictis vtebantur,
vt tamè eorum significatio cum illorum vita mo-
ribusq; congrueret. Interdum vera nomina po-
nebant, cum aliquos simili scelere insignes exagi-
tabant. Sic Nero pro crudeli, Clodius pro mœ-
cho, & cætera ad eundem modum. Nostri poetæ,
quod iam pridem obſeruaui, quando epigram-
matis, satyris, aut alia quacunq; poesi flagitiūm a-
licuius, aut peccatum dūntaxat reprehēdunt, par-
cunt nominibus, & ex Martiale, Horatio, Iuuena-
le mutua ſumunt. Pontilianus, Fuscus, Ponticus,
Gargilianus, Posthumus, Glaphyre, Crestilla, Ly-
coris & similia: aut ipſi noua quædam fingunt ex
vocibus ſeu græcis, ſeu latinis, ſeu barbaris. Amat
ſatyra varietatem materiæ & argumētorum, cre-
bras ſententias, & acutas, atq; etiam acres, dictio-
nem ſubmiſſam, quotidianæ locutioni ſimilem,
remiſſos mollioresq; numeros, puritatem & ele-
ganciam in verbis. Partes certas nullas habet: ali-
quando infinuatione, ſæpius abrupto & incitato
principio vtitur. Et licet abrupta principia ſint,
ad totius tamen corporis compositionem perti-
nere debent: ſemperq; loco exordij aliquid eſſe
necesse eſt, quod ad ea que ſequuntur facilem com-
paret benevolumq; auditorem. Atque illo prin-
cipio Horatius,

Qui

*Quis fit Macenas, Et nemo quam sibi fore tem
Seu rasso dederit, seu fors obsecerit, illa
Contentus sicut, laudes diuersa sequentes?*

id proponit, quod vbi longa exemplorum enumeratione probauit, aptè concludit,

POETICARVM INSTITUTIONVM LIBER TER TERTIVS.

DE EPIGRAMMATE.

NOTATIO, ET VSUS EPIGRAMMATIS.

CAPUT I.

EPIGRAMMA παρὰ τὸ ἐπιγράφειν, super-scribere, seu inscribere, principiō erat tantum ἐπιγράφη, superscriptio, seu in-scriptio, & quidem ἀμελέτη, seu numeris libera: nam brevia poemata, quæ nunc epigrammata usurpantur, posterius hanc appellationē tulerunt. Apud Strabonem huiusmodi legitur epi-gramma in Cyrus, quod est eiusdem epitaphiū. οὐδεποτε, ἵγε κύρος ὁ τιλάρεχον τοῖς πέροις μηνούμενος, καὶ τῆς Ασίας βασιλεὺς. μὴ δὲ φθονήσεις τῷ μηνίματρος Audi viator: ego sum Cyrus Asia Rex, qui Persis imperium peperi: ne οὐαζει μηδέποτε μηδεποτεν.

nica vox, ἐνυάλιος; epigramma vocatur, sic enim inquit: ἐπίγραμμά δὲν αὐτῷ, ἐνυάλιος, ut si dixisset, ἐπίγραμμή ἔχει, ἐπίγραμμα αὐτῷ. Fuerunt igitur epigramma olim pauca verba, poeticis soluta numeris, & pro elogiis inscripta, aut incisa statuis, arophaeis, imaginibus, clypeis, nauibus, sepulchris, monumentis, delubris, ædificiis, magnificis deum operibus. Quam postea varius ac multiplex ususdem vsus increbuerit, ex Anthologia epigrammatum Græcorum, ex epigrammatariis Latinis, Martiale potissimum, & ex iis quæ deinceps disseruntur, planissimum fiet. Videlicet quidquid de re tum animata, tum inanimata eleganter, acutè, urbanè, breuiter, spmetræ, seu versu dictum esset, seu faudationem, seu vituperationem, seu triste, seu laetum, seu aliud quippiam contineret, epigrammatis ambitu ac terminis includebatur, nullo ad inscriptionem respectu.

LAWS EPIGRAMMATIS, MATTERIA, difficultas.

CAPUT II.

EPIGRAMMA non solum propter elocutionis concinnitudinem, venustatem, dulcem in modum cadentes numeros, breuitatem, varias deniq; blanditias, delectationes, verum etiam propter acumen, & ingenium admirari consueimus. Reliquæ species poematum suo vnaquæc; artificio magnam lectori voluptatem, magnam poetæ gloriam conciliat. Ars epigrammatum

tum & quæ nobis vtramq; pollicetur. Iam ipsa hominum componendorum exercitatio perpolit ingenium, & quodammodo elimat. Ad prudenter, ingeniosè, lepidè dicta cum in alijs subito animaduertenda, tum in nostris sermonibus, Marte nostro adhibeda nos velut magistra instituit ac preparat. Verborum luxuriam, vt foliorum, amputat, nihilq; inane, & otiosum permittit. Ad delectandum, & mouendum valet plurimum.

In rebus autem epigrammati subiectis maxima est, ac pene incredibilis vicissitudo. Hoç insigne & memorabile dictum: illud festuum acroama: hoç facetum apogatum: istuc lepidum, aut graue proverbiū complectitur. In alio est laus, in alio q; prehensio, in alio admonitio, aut cohortatio, aut conquestio, aut iocatio, aut fabula, aut lusus, aut simile quid. Atq; vt Horatius de versibus imparer iunctis, hoc est elegiacis, primùm iis fuisse inclusam querimoniam, hoc est, res tristes, post, sententiam voti compotem, hoc est, optatas & secundas: sic nos dicamus licet, tristia, & lata esse epigrammatis materiam, quibus duobus generibus tanquam summis omnia cōprehendimus: sicut ille verbis Horatianis interroganti de materia elegaci carminis, probè respondetur.

Cæterūm quam egregium, tam difficile est suis numeris perfectum epigramma. Non igitur satis est delegisse materiam, lectissima vocabula contraxisse, adiuncta ad nomen seu epitheta (quoniam non citra delectum) in promptu habere, suo quoq; dicendi charactere efferre didicisse: videendum præterea, vt aut prosimus, aut delectemus, aut vtrunque simul effectum demus. Conandum,

ut eadem ista quām breuissimē, quām argutissimē, certē quam prudentissimē præstēmus. Leuia remissē, molliterq; attingenda, ridicula facerē, tristia seuerē, grauia grauiter. In opere longo fas dicit Horatius somnū poetis obrepere: in epigrammate quia breue est, intelligētia nostra simul omnia concipit, & oculi vno aspectu paruam picturam totam hauriunt. Vt rōbique autē, quoniam ad animi iudicium statim tota referuntur, & purissima pictura, inquam, & epigramma, facillimē si quid peccatum est sentimus. In scriptione diffusa declinanti paulum à recto datur venia: in parua & modica, etiam modica macula offenditionem habet: & qui non totum optimē fecerit; totum peccasse videbitur. Adde quod non omnibus eadem probari solent in epigrammate. Hic ducit acutum, ingeniosum, salsum, quod alter frigidum, plebeium, insulsum. Ita displicendi metus, acerrimus laboris horror fiet. His & aliis de causis, quod de toto genere Cicero, id nos de epigrammatariis scorsim affirmemus: in horum numero per rō exoriri aliquem excellentem.

DEFINITIO EPIGRAMMatis, eiusq; prima diuisio.

C A P V T . III .

EPIGRAMMA, ut est proprium poëtarum, est quoddam breue poema, cum simplici eiuspiciā rei, vel persona, vel facti indicatiōne: aut ex propositione aliquid deducens. Hęc definitio ex diuisione conficitur, quemadmodum Cicero in Topicis definire do-

re docet; & duō summa epigrammatiſ genera, ſpe-
cata eorum forma comprehendit, ſimplex nimi-
rum, & compositum. Aeneas dedicans clypeum
abantis, rem carmine signat, nempe hoc.

Aeneas hac de Danais vittoribus arma.

Plura de ſe Virgilius illo diſticho, quod ſibimet
moriens fecit.

*Manuam me genuit: Calabri rapuere: tenet nunc
Parthenope: cecini pascua, rura, duces.*

Indicat patriam, locum mortis, ſepulturæ, genera
ſcriptorum fuorum. Nec enim eo prima forma ab
altera ſecernitur, quod vnum aliquod tantum-
modo indicet: nec ob id vocatur ſimplex: ſed
quod nihil in ea niſi indicatio, nulla compositio:
de qua compositione infra agemus. In priore vi-
deas pleraq; versari epitaphia. In quo quæ expri-
muntur & indicantur, conuenienter antiquitati
(cuius præſertim anathematum, ſtuarum, mo-
numentorum ac trophyorum ἐπιγραφæ multæ)
ſimpliciore filo, minoreq; cura exprimenda, & in-
dicanda ſunt.

AMPLIUS DE SIMPLICI COM- poſitoꝝ Epigrammate, & in extremo ſecunda diuifio.

CAPUT IV.

MANEBAT igitur quod docuimus, eſſe quæ-
dam ſimplicia epigrammatā, quædā con-
creta ſius composita. Simplex, in quo reſ
aliqua, perſona seu factum exprimitur, nullacq; in-

est comparatio: quemadmodum duobus superioribus exemplis est cognitum. Compositum, quod ex propositis aliud quiddam, idque aut maius, aut minus, aut æquale, aut diuersum, aut contrarium deducit. In omnibus his collationes siue relationes perspicis, quibus & tollitur simplicitas, & dignitur comparatio, siue compositio. Exemplum ubi maius aliquid ex propositis deducitur, hœc sit.

Martial. lib. i. de Carpophoto.

Sacula Carpophorum, Cæsar, si præscat nullis, et,

Iam nullum in monstros orbis fuisse opus.

Non Marathon taurum, Nemæc frondosa leonem,

Arcæ Manalius non tinguisse aprum.

Hac armata manus Hydra mars. Sæma fuisse,

Hinc percussa fore tota Chimeræ semel.

Ignipedes posset sine Colchide vincere tauros,

Soluere & Hesionem solus, & Andromedam.

Herculea laudis numeretur gloria, plus est

Bis denas pariter perdonius esse feras.

Et lib. ii. laudatur Nerua Traianus.

Tanta ribi est recte reverentia, Cæsar, & equi,

Quanta Numa fuerat, sed Numa pauper erat.

Arduares hac est, opibus non tradere mores,

Et cum totos Cræsus sacerdit, esse Numam, &c.

Quando minus. Tuscanus tom. i. Collectaneorum ex illustribus poetis Italicis.

De C. Julio Cæsare.

Spectat Alexandri picta & certamina Cæsar:

Ait ego nondum aliquid geßi, nis, illacrymans.

Quid si & Alexander spectasset Casarū actū?

Dixisset: Persas vincere pigrissæ est.

Quando par aut simile, Leontij in Alexandrum Macedonem.

Ex Poet.

Ἐκλοει μὲν τρεῖς συγκέτανες, οὐδὲ ἐπ' χεῖρες
ἀντῆρε Δαναῶν ταῦταις ἐπερχομένοις,
εἴλλα δὲ Αλεξάνδρῳ συγκενόλετο. πατεῖδες ἄρρενες
ἀρδράσιν, ὃ πάτρας ἀρδεις αἰγαλόβρεδα.
Hectoris εἰς Troia fuit exsus Ennas, εἰς ipsi
Dardanidum sobelis mox dedit illam manus,
Pella εἰς Alexandri fasce comes. Hinc decus ait
Esse viros patria, non patriam esse virum.

Catullus ad Quintium.

Quinti si tibi vis oculos debere Catullum,

Aut aliud, si quid charius est oculis:

Erispere eis noli multo quod charius ulli

Est oculis, si quid charius est oculis,

Martialis lib. 1. de leone Cæsaris, in cuius ore lude-
bant lepores illæsi.

Aethereas aquila puerum portante per auras, &c.

Quando dispar, seu diuersum. Martial. de leone &
leopore lib. 1.

Ristibus his tanros non eripuerem magistri,

Per quos prædæ fugax itaq; reditq; lepus.

Quodq; magus mirum; Velocior exit ab hoste,

Nec nihil à tanto nobilitate refert.

Tutior in sola non est cum currat arena:

Nec canea tanta conditur ille fide.

Si vestare canum morsus, lepus improbe, queris,

Ad qua confugias, ora leonis habes.

Quando contrarium, seu repugnans. Catullus.

Ods εἰς amo, quare id faciam, fortasse requiri,

Nescio, sed fieri sensio, εἰς excrucior.

Martialis ad Dindymum, lib. 4.

Insequeris, fugio, fugis, insequor, hac mihi mens est:

Velle tuum nolo, Dindyme, nolle volo.

In haben-

In habentem varios mores lib. 14.

Difficilis, facilis, succundus, acerbus es idem,

Non possum tecum vincere, nec sine te.

Sunt qui tres tanquam classes epigrammatum constituere. Vnam eorum, quibus ad rerum inscriptiones utimur, unde nomine ipsum est natum, quæque prima origo epigrammatis fuit. Alteram, quibus laudes alicuius aut vitia explicamus, siue quibus laudamus, aut vituperamus. Tertiam, quibus fortuitum quippiam, vel nouum, vel admirabile quod acciderit argutè exponimus: vel ipsi aliquid excogitamus, & comminiscimur. Primi generis paradigmata iam supra adduximus: alterius, & postremi affatim hoc in libro adducentur. Et ne diu te suspensum toneam. Fortius & rari, seu inopinati eventus est illud Carpyllidæ in eum, qui piscaturus, reti caput naufragio mortui attraxit: quod cum manu scalpendo sepulcrum parans terræ mandaret, improvisò thesaurum inuenit. Conclusio est, iustos viros pietatis mercedē haud amittere.

Ιχθύας ἐγκίστρῳ τὶς ἀπ' οὐρῷ εὔτειχι βάλλων.

Εἴλκυτο ναυηγός κεράτῳ λιποτειχέα.

Δικτήρες δὲ νέκυν τὸν ἀσώματον, ἐξ ἀσύρματος

χεῖρος ἐπισκάπτων λιπόν τέλος τάφου.

εὗρε δὲ κευδόμενον χειροῦ κτέαρ. ήρα διηγόοις

ἀνδρέσσιν συστίνειν ὑπὸ πόλωνε χάεις.

Et illud Germanici Cæsaris ex Græco.

Thrax puer astricho glacie dum ludet in Hebro,

Frigore concretas pondererupit aquas.

Dumq[ue] imo partes rapido traherentur ab amne,

abscidit hunc tenerum lubricata testa caput.

Orba

*Orba quod innenum mater dum conderet ornata
Hoc peperi flammis, catena, duxit, aquis.*

Admirabile seu magnum sit hoc, de matre Lacena: quanquam etiam fortuita s̄epe magna sunt, & contra item, magna fortuita.

*γυμνὸς ἴδησα λάχεινα παλίνεργον ἐπι πολέμοιο
ταῦδ' ἔοντες πάτερν αὐτὸν ιέντα πόδα,
ἀντὶν αἰξαν, δι ιπατροῦ ἥλαστο λόγχην,
ἄρρενα ρηξαμένη φύσιον ὅπλον κταμένω.
ἄλλοτεον απέριτος εἴπεν γένος, ἐρρέ πόθ' ἀδειῶ.
Ἐρρέ, εἴπει εἰτείσω, ταλαιπώτη γενέτας.*

Marullus sic latine.

*Mater Lacena conspicata filium
Relitta inermem parvula.
Progressa contra tristes ferro latens,
Super necatum his increpans:
Abi hinc, mortare, non digna me proles, abo
Mentire patriam, οὐ genus.*

Eorum quibus ipsi materiam inueniūt poetæ, siue
vñiocentur, siue vt seria dicant, numerus infinitus
est. Propterea cum pleni sint libri, quid opus ex-
emplis in re clarissima?

T E R T I V M D I V I D I T V R E P I-
gramma, secundūm triagenera
poematis.

C A P V T . V.

PO TEST non immerito videri epigramma
putilla quedam pars, seu reuocari posse par-
tim ad tragediam, partim ad comediam,
partim

partim deniq; ad epopœiam. Quare cum hæc tria genera poeseos materia discrepent, epigrammatis item materia non erit vna, sibiq; similis: ideo nec ipsa epigrammata. Ex epopœia sumit epigramma llandationes in primis excellentium virorum, urbium, fluiorum, portuum, locorum, fontium, monumentorum, &c. Fabulosa quoq; haud aliunde sumuntur. Hinc igitur fit, vt in Epigrammate loquatur mira cum venustate deus, vt nympha, satyrus, &c. quin aliquando amnis, fons, arbor, statua, mōns, vrbs, tumulus, locus, animal cum aliis, aut cum ipsomet poeta. Tragœdiæ propria est rerum grauium illustriumq; tractatio, quæ multum doloris, & commiserationis, multum parvæ admirationis. Dolorem afferunt atrocias. Commiserationem eadem ipsa, si aut immereti eueniunt, aut accidunt inter consanguineos, inter parentes & liberos, inter fratres & sorores. Fortuita commouent admirationem. Sunt autem admirabiliora, quando præter opinionem aliud ex alio dependet, vt in vita Oedipi, de quo habemus tragœdiam Senecæ. Hæc omnia aptissima sunt conficiendis epigrammatis. Hinc tam multa, præsertim apud Græcos, in heroas, Priamum, Hectorem, Achillem, Aiacem, Alexádrum & alios. Apud Latinos in Scœuolam, Pompeium, Cesarem, Catonem, Lucretiam, Porciam, &c. Ad tragœdiam quoq; reliquantur, quæ in mortem interitumq; alicuius scribuntur: est enim per se res tragica mors. In commedia prisca poetæ homines impunè, ac nominatim accusabant, irridebant, contemnebant. Quæ materies, probrofa & ridicula scilicet, conuenientiam epigrammatis, quorum auctores aliena peccata

l. 1. 1.

cata

eatam multo sale ac lepore patefaciunt; insectantur, atq; irrident. Nec nominibus abstinent, quod reprehendit præfatione libr. 2. Martial. quamuis ea sapienter commutent, aut pro veris facta supponant: rem enim ipsam intelligi ab omnibus nihil vetat, pudori autem & famæ hominum consulendum est, si consuli adhuc potest. Vetus quoq; comœdia lascivis vocibus, & sententiis abundabat, quæ consuetudo in epigrammata irrepsit, quorum plurima, potissimum Martialis, videmus esse plena turpitudinis & nequitiae, & hanc epigrammatum esse linguam homulus ex luto & argilla factus afferit. Ab epigrammatis eiusmodi temperare nos oportet. Ex comœdia item antiqua ioci & sales ad epigrammata profluxerunt. Illis quæ habent spem, metum, suspicionem, amorem, desiderium, dissimulationem, subitam lætitiam, insperatum incommodum, misericordiam, fortunæ commutationem, & alia huius generis, nouam comœdiam præbuisse materiam sit credibile.

*QUARTA DIVISIO EPIGRAMMatis secundum tria genera
caussarum.*

C A P V T VI.

VTciuilis eloquentia in tripartita caussarum varietate exercetur: sic epigramma non incommodè ad totidem, eademq; genera fermè redigi potest. Itaq; ad iudicium reuocabuntur omnia, quibus aliorum vitia, scelera & mala facinora accusamus, quib^o expostulamus, exprabamus,

bramus, minamur, insimulamus, inuechimur, &c. Ad deliberationem, quibus suademus, dissuademus, hortamur, dehortamur, petimus, deprecamur, inuitamus, consolamur. Ad exornationem: pertinebunt quibus laudamus, vituperamus, siue homines, siue res alias quascunq;, idq; siue in ipso homine, siue extra hominem. Item quibus commendamus, gratulamur, gratias agimus, aliquid dedicamus, & iocosa, quotum materia est turpitudo fine dolore, que potius risum excitet, quam indignationem. Quanquam etiam in his, quæ ab Aristotele 2. Rhetor. dicuntur φθερπιὰ, ut vulnera, cædes, fames, morbi, & in his quæ odium indignationemq; meretur, ut fraudes, furta, adulteria, &c. iocari, ridere, aculeum exerere, & quidem magis in posterioribus istis, mos est: quæ proinde in iudicialibus licebit numerare, quoties talia extinxint.

EXEMPLA IUDICIALIVM.

Afinium Catullus de furto postulat. Nam secundum cœnam, quando conuiuæ urbanitati indulgere, & poculis capacioribus poscere consueverunt, ipse mappas illorum, siue sudaria surripiebat, ut apud Martialem Hermogenes. Et cum hoc valde facetum, & nimis lepidum putaret, eundem leporem in Catullum exercuerat.

*Marrucine Aſini manu ſinistra
Non belle brevis in ſoco arq; vino.
Tollit lincea negligenterum.
Hoc falſum eſſe puras? fugit te inepte.
Quamvis ſordida reſ ē inueniſta eſt.
Non credis mihi? crede Polloniſ
Fratri, qui tua furta veltalento*

Mutari

Mutari velit: est enim leporum,
Desertus pater ac facetus arum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Exspecta, qui misere linteum remiseris:
Quod me non mouet astimassone,
Verum est mnemosyne mes sodalis.
Nam sudaria setaba ex Iberia
Misserunt mehi maneri Fabullus
Et Verannius. Hac amorem neesse est,
Ut Verannius lumen meum, & Fabullum.

Thalum quoq; ut furem incessit, cui, nisi ille quis
suffuratus erat, ab vnguis reglutinaret, flagella,
quomodo Asinio trecentos hendecasyllabos, in-
terminatur. Epigramma est numero XXII simile
fecit Martialis, in Luscum furem.

Aspicio hunc uno contentum lumine, cuiusvis
Lippa sub attrita fronte lacuna patet?
Ne contemne caput, nihil est furacius illo,
Non fuit Ausolici tam piceata manus.
Hunc tu conuinam causu vitare memento,
Tunc furis, atq; oculo Luscus & troq; vides.
Pocula solliciti perdunt, ligulasq; ministri,
Et laces in rapido plurima mappa sinn.
Lapsa nec accubitus subduco pallianescit,
Et rectus lanis sapientibus abit.
Nec dormit antem vernam fraudare lucerna
Erubuit fallax, ardeat illa licet.
Si nibil innusat puerum, tunc arse dolosa
Circuit, & soleas surripit ipse suar.

Alibi Catullus Iulij Cesaris liberalitatem in Mam-
murram hominem improbum stulte collatam a-
cerrimè infectatur.

Quis hoc posset videre, quis posset pati
Nisi impudicus, & vorax, & aleo, & c.

Talia sunt quæ scripsit in prodigiosam Gellij libi-
M dinem.

dinem. In Licinium Caluum, qui ei malos poetas
dono miserat. In Cornificium, qui eum in magno
animi dolore iacétem solatum non accesserat. Cū
Alpheno homine parum fideli in colenda amici-
tia expostulat. Alibi ingratō exprobrat.

EXEMPLA DELIBERA- TIONIS.

Notum est illud Martialis ad Iulium, quem etate
grauem ad otium voluptatemq; hortatur lib.1.

O mīhi post nullos Iuli memorāndē sōdālēs,

Si quid longa fides, canaq; iura valent.

Bis dampnēs tibi confundē trigōfōne infibat,

Et numerat paucos curēna vissā dies.

Non bene distuleris, videas quod passē negari.

Et solum hoc dueas quod fuisse cūsum.

Expectant curāq; cōtentāq; labores.

Gaudia non remanent, sed fugitīna solant.

Hac vīraq; manū complexuq; affere toto.

Sapientius amo, sic quoq; lapsa sinu.

Non est, crede mīhi, sapienter dicere, vīnot;

Sera nūmis vita est crastina, vīne hodie.

Martialis lib.5. per Musas petit à Parthenie Domi-
tiani cubiculario, vt Imperatori suum librū, cum
erit tempestiuū offerat. Consolatorium hoc est
Leodegarij à Quercu. tom.1. Florum epigramma-
tum ex variis poetis.

Quid noctes miser cīulans, diesq;

Nil conuita profutura fundis?

Iraso Lachesis lateſſū ore,

Quod nasam illa tibi abstulit quadrimam,

Argutam docilem, vīnūstulamq;

Et quam prāsidūm subinde firmum.

Sperabas

Sperabas senio tua futuram.
 An hoc laedere? an hoc vocas nocere?
 Pro terris Maria dedisse calum?
 Quin gaudes possus, Beralde, cum, quam
 Mortalem genuisse credidisti,
 Hanc factam videas repente diuam?

EXEMPLA EXORNATIONIS.

Catullus in Ciceronem.

Disertissime Romuli nepotum
 Quot sunt quotq; fuere Marce Tulli,
 Quotq; post alius erunt in annis,
 Gratias tibi maximas Catullus
 Agit pessimus omnium poeta:
 Tanto pessimus omnium poeta,
 Quanto tu optimus omnium patronus.

Martialis in Decianum lib. 1.

Si quis erit rarus inter numerandus amicos
 Quales prisa fides famaq; nouit avos:
 Si quis Cecropia madidus Latiaq; Minerua equumph;
 Artibus, & vera simplicitate bonus:
 Si quis erit recti custos, imitator honesti,
 Et nihil arcano qui roget ore deos:
 Si quis erit magna subnixus robore mentis,
 Differeam si non hic Decianus erit.

Concinnum, & longè festiuissimum est hoc eiusdem Martialis de catella Publij lib. 1.

Issa est passere nequior Catulli,
 Issa est purior osculo columba.
 Issa est blandior omnibus puellis,
 Issa est clarior Indisca lapsillis,
 Issa est delicia catella Publis.
 Hanc tu si queritur loqui putabis.
 Sentit tristitiamq; gaudiumq;
 Collo nixa cubat, capitq; somnos,

Vi suspiria nulla sentiantur.
 Et desiderio coacta ventris,
 Gusta pallia non fecellit Ella:
 Sed blando pede suscitat, thoroq;
 Deponi mones, & rogat lemaro.
 Casta canticus inest pudor catella.
 Ignorat Venerem, nec inuenimus
 Dignum tam genera virum pælla.
 Hanc ne lux rapias suprema totam,
 Pictam publiss exprimes tabella,
 In qua ram similio sibi nec ipsa.
 Issam denique pone cum tabella,
 Aut Veramque putabis esse Veram,
 Aut Veramque putabis esse pictam.

Nullum datur epigramma, quod non tot, quot at-
 tulimus diuisionum parti alicui subiiciatur. Nec
 absurdum existimes velim, vaum atque idem in
 tribus quatuorue diuisionibus locum vendicare,
 & tam huius quam illius generis efficere speciem:
 si quippe sit ratione diuersa. Etenim (ut pingui
 Minerua agamus) homo cum sit vnum quiddam,
 est, & numeratur in multis: in substatiis, in corpo-
 ribus, in viuentibus, in animantibus, alia semper
 atque alia ratione. Lac item in dulcibus, in liqui-
 dis, in albis. Pari modo epigramma est simplex, &
 habet aliquid aut fortuitū, aut admirabile (quod
 est secundæ diuisionis genus tertium) & est tragi-
 cum, & est άηγηματικόν (nā hęc quoque diuisio se-
 cundum tres modos poematum non est asper-
 manda) & exornatione continetur. Nam
 qui volet, caussas harum relatio-
 num querat.

DE

*D E EPIGRAMMATE IN QVO
paria paribus, & contraria con-
trariis referuntur.*

C A P V T VII.

CICERO in Orat. perf. cum de numero oratorio disputat, scribit esse quoddam genus verborum, in quibus ipsis concinnitas insit, & quæ suapte natura numerosa sunt, etiam si nihil est factum de industria. Ceterum genus illud esse triplex. Aut enim habere casus in exitu similes, ut pro Cælio. Non modò nihil ignoscendum, sed etiam acriter resistendum. Aut paria paribus reddi, ut in Sextiana. Qui auctoritate, qui fide, qui constantia, qui magnitudine animi consilio audaciam resistenter, q̄ graves, q̄ principes, q̄ duces, q̄ autiores huius dignitatis atq; imperij separabiles sunt. Aut opponi contraria, quæ exornatio græcè ætnidetor, latinè cōtentio, & contrapositum. Fit autem diuersis modis. Nam & singula singulis opponuntur, ut, vici pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Bina binis, ut, non nostræ ingenij, beneficj auxilij. Plura pluribus, pro Milone: Est enim indices hac non scripta, sed nata lex: quam non didicimus, accepimus, legitimus: Verum ex natura ipsa arripimus, hauiimus, expressimus. Omisso primo genere huius concinnitatis, quæ hic locum nullum habet, nisi in ethicis, videamus quam pulchrè secundum & tertium in epigrammata conueniant. Quæ proinde concinna fieri & dici certissimum est. Paria paribus referuntur in illo, quod primum est in Anthol.

τεσαρες εισιν αγωνες αι' ελλαδα, τεσαρες ιεροι,
οι δυο μεν θητων, οι δυο δι', αδανατων,
ζηνος, λητοίδαι, παλαιμονοι, αρχε μόρειο,
αθλα δὲ ταν, κόπινοι, μῆλα, σέλινα, πίτις.

Et in his quæ in Appendice Virgiliana leguntur de morte trium.

Sus, iuuenis, serpens, casum Genere sub Enum,
Sus iacet ex scitu, pede serpens, ille veneno.

Lege cetera, sunt enim nō vulgaria. Eiusdem clas-
sis est hoc Pentadij in Virgil.

Pastor, arator, eques, paui, colui, superani,
Capras, rus, hostes, fronde, ligone manu.

Fælici conatu hoc imitatus est Matthæus Tosca-
nus in suis poematis, loquens de Petro Bembo.

Historicus, Gates, rhetor, celebrat, canit, implor,
Gesta, ignes, aures, ore, lyra, eloquio,

Nihil porrò elegantius illo Archizè in Hectorem
mortuum.

καὶ γενέταν τὴν νέρθη, καὶ ψυχομα, καὶ χθόνα φάγει,
σάλα, καὶ πόια κκεὶ δαμεῖς ἔδενεν.
γεννήτωρ πείαμως, γαῖ δὲ ίλιον, ψυχομα δὲ ἔκτωρ,
ῳξέν, ὑπὲρ πάτρος δὲ ὠλετο μαρνάμενος.

Et hoc Simonidæ per quam numerosum & ro-
tundum.

ἔπου πίσ, πνὸς ξατι, πνὸς πατείδοι, πίδερικῆς;
κάσμυλοι, ἐναγόρες πύθια, πὺξ, ρόδιοι.

Exemplum vbi singula singulis opponuntur Tos-
tom. i. in Christum cruci suffixum.

Pro seruis dominus marisur, pro sonibus insons,

Pro agroto medicus, pro grege pastor obse.

Pro populo rex mactatur, pro milite doctor,

Pro ḡ opere ipse opifex, pro ḡ homine ipse deus.

Quid

*Quid seruus, quid sōns, agrotus, grex, populūs
Quid miles, quid opus, quidne homo soluerit amē.*

Cōclusio huius pulcherrimi, & religiosissimi epi-
grammatis habet repetitionem, ἵπόζευγμα, οὐρα-
ς εγιούδη, subiectionem. Quamuis autem exempla
nondum repererim, in quibus bina binis, & plura
pluribus opponerentur, ut fieri perspexisti, in ex-
emplis Ciceronis, quæ supra adduxi: tamen quin
idem præstari possit in epigrammatis, non est du-
bitandum.

*DE EPIGRAMMATE
dialogico.*

C A P V T VII.

DI AL OG V M conficere , cùm propter alia,
cùm propter decorum personarum loqué-
tium est laboriosum : propterea quod nisi
prudentissimus , & experientissimus videre po-
test , quando , quantum , quibus verbis , quomodo
vnguem quemq; loqui , & quibus moribus prædi-
tum esse oporteat . In omnib. & singulis separatis
τὸ ἀρέπτον cernitur . Sed hæc meo quidem iudicio ,
vbi ad perfectum vnguem omnia exiguntur , pau-
cisq; verbis tota collocutio arctatur , difficiliora
fiunt . Itaque et si non quævis difficilia continuo
pulchra , tamen hoc epigramma , in quo ut labo-
riosè , ita festiuè , magnaç cù admiratione , quales
sunt personæ , secundum naturam , proprietatem
& conditionem ipsarum exprimuntur , audebo

pulchrum dicere. Nec refert quidquā, verēnē an
sicut personæ sint: poetæ enim frequentissimè fi-
etas inducunt: qui, quæ hominum propria sunt,
multis aliis rebus tribuere consueuerunt, siue illas
sentiant, siue omni sensu motuq; vacent.

Ausonij dialogus in simulachrum Occa-
sionis, & Pœnitentiæ.

Cuius opus est Phidia, qui signum Pallados, eius,
Quisq; louem fecit, serua palma ego sum.
Sum Dea, qua rara, & pancy Occasio nota.
Quid rotula insistit? Stare loco nequeo.
Quid talaria habes? Volucris sum, Mercurius quia
Fortunare solet, tardo ego, cum volui.
Crino sequi faciem. Cognoscit nolo. Sed bene tu,
Occipitis Calvo es. Ne teneat fugiens.
Qua tibi iuncta comes? dicit tibi. dsc rogo qua sis?
Sum dea cui nomen, nec Cicero ipso, dedisse.
Sum Dea qua facti, non facti q; exigo pœnas:
Nempe & pœnitentias, sic Metanira vocor.
Tu modo dic quid agas tecum? Si quando volvi,
Hac manet: hanc retinent, quos ego prateri.
Tu quoq; dum rogitas, dum percunctando moraris,
Elapsam dices me tibi de manibus.

Inueni duos perelegates dialogos, vnum in Spem,
alterum in Iustitiam. L. Q. tom. 1. Posterior tan-
tum studio breuitatis adscribetur.

Dialogus in Iustitiam.

Qua dea? Iustitia. Quid toruo lumine? fleti
Nescia sum & lacrymis, & precio, & precibus.
Quod genui? à superis. Ex quo genitore? Modo. Ecqua
Mater? Fide. Nutrix qua tua? Panperies.
Quis gremio infantem fonit? Prudenssa. Quoniam
Fretu duce agnoscis criminis? Indicio.
Cur gladium tua dextrangeris? cur lana bilancem?
Ponderat hac canthus, percussit ille reos.

Quid

Quid rari absunt? Quod copia rara bonorum est.

Quae comes absidia est? Candida simplicitas.

Aurum aperte tibi cur altera, & altera clausa est?

Hac surda iniustus, panditur illa bonis.

Pampere cur semper cultus iustissimus esse?

Qui cupit, exiguae semper habebit opes.

Quasi torno factum, elegantia gravitatisque plenum est illud Iuliani Expræfecti Ægypti lib. 3.

a. ἄρχεται εἰς χάραν. β. πλέον ἡ πιστότητα στον τὸν γένον β. ἀλλα γένεται τοῖς πολιοῖσιν ίσον,

.a. τερπωλῆς ἀπέπανον. β. ἀπεισφέλειξε δὲ μάχην
a. ὑκένοηστο γάμυν. β. οὐδὲ γάμων ἔδίνεις.

Multi scriptores dialogos huiusmodi vocant dialogismos, in quo falluntur. Dialogismus siquidem à διαλογίᾳ ἐστι, est figura, quæ fit, cum quis secum disputat, & volunt quid agat, vel quid agendum putet. Ut Terentius Andria: *Quid igitur faciam?* Virgil. 4. Æneid.

*En quid agam? rursus ne procos irrisa priores
Expersari?*

Cicero pro Cluent. Dem Iudicibus? mihi igitur nihil queretur? Et in Verrem. Si pupillo redimitur, mihi præda de manibus eripitur. Quod est igitur remedium? quod ne liceat pupillo redimere. Peccant etiam hi, qui locos illos, ubi orator interrogationem proponit, deinde ad eam ipsemet responderet, dialogismos appellant: quia putant id esse quod dialogus, quæ vox à διαλόγῳ facta est. Quamvis autem in dialogismo etiam sibi respondeat Orator, tamen interrogatio eius non est simpliciter interrogatio, sed interrogatio διαπορητική, ac proinde dialogismus à diaporesi parum differt. Hæc ex libello cuiusdam docti viri de abuso Græ-

ex linguae; unde auctoritate librorum. Lib. 1. Anthol. per quam suavis dialogus extat Antiphili in Iliad. & Odysseam, quibuscum tamquam Homeri filiabus loquitur. ai βίοις τίνεται; Alius non minus lepidus de diversitate patriæ Homeri, lib. 4. χρόνος; In tertio quoque tumuli nonnulli suauissimas habent colloctiones. Græcis hæc forma epigram. familiarior est: Latini veteres eam neglexerunt. In Catullo, & Martiale nullum dialogum legere memini.

D E E C H O N E.

C A P V T IX.

PE R I V C V N D V M , argutum, & lepidum est epigramma, attentumq; retinet lectorem; cum in fine aut medio versus, eiusmodi vocula ponitur, quæ vel toti verbo præcedenti, vel eius caudæ similis aut eandem sententiam illustrat, aut diuersum aliquid, & nonnunquam contrarium, aut prorsus inexpectatum; aut par, aut maius, aut minus deniq; complectitur. Hæc Echo dicitur. In hoc genere festiuitatis Latini maiorem quam Græci putantur laudem assecuti. Potest item Echo ea ratione ad finem versus respondere, vt ipsa non sit particula versus: quo quidē pacto in medio committi nequaquam poterit: est enim & deformis, & inusitatum intericere versui, quod ad uersum nihil pertineat. Ego vero elegantiorem illam existimo, quæ crebrius adhiberi potest. Talis autem est hæc, quæ partem carminis continet, quæ proinde tum in fine, tum medio poterit consistere. Multæ inter-

interrogationes in echicis usurpantur: quamuis etiam sine interrogatione suam venustatem retineat. Nec opus est, oes & singulos versiculos echonem suam habere: sed cum illa respondebit, cum sensus absolvitur, & sententia finitur, siue id in medio, siue in extremo versus, siue utrobiq; simul fiat. Non oportet autem diu differre istam repercussionem vocis, quia deformitatē generat dilatio: sicut frequentia ornamentum. Præterea non adeo semper numerosi esse possunt echici, possuntque evadere Leonini sine ullo vito: quia ingenium & lepos qui est in rebus, quam concinnitas quae est in verbis, aut aliud quippiam, magis hic spectatur. Melius etiam Echo fit in disyllabis, quam in trisyllabis, aut monosyllabis: quoniam ad naturam rei illa imitatione quam ista propius accedimus. Tof. tom. 2. Poeta interponens verba sua, narrat Bethleemita pastoris & Echus colloquium quod operæ preium est legere: et si quibusdam locis poterat fieri melius.

Hac Bethleemita pastoris verba referre

Audita est Echo, qua sua montis habet.

Quis natus? dixit, natus, patrisne Indas?

Illa Dei, Serusne est homo? dixit, homo,

Atq; hic idem, nonne Deus remanet? manet, est ne

Vt pater omnipotens? retulit illa, potens.

Hunc quid de calis duxit? Iu duxit, at istam

Dic fratum vincet? vincet, & ipsa refert.

Litis erat radix longana? Enia, an mala? mala.

Anne gula hoc potuit? illa refert, potuit.

An puer hic fiet magnus? que reddit, agnus.

Ipse ait hoc? ait hoc. Cur ita clamat? amat.

Is marus nostro nunquid dare possit amor?

Reddit, & manebit, quam gemebunda, moris.

Hec

Hoc facies: facies, moriens? oriens. Deus ille?

Hac, ille, est forsitan causatua? ausatua.

Diligere hunc ergo par est super omnia Christum.

Istum nonne Deum? Dixit, eum, Eccl. tacust.

In pictorem Echus lusit Ausonius epigrammate XII. Fabulam ingeniosè narrat Ouidius Metamorph. 3. Licebit interdum mutare literam, aut syllabam initio, aut medio verbi: nam finis in Echone semper similis requiritur. Item addere aut tollere aspirationē, ut si pro sacer dicas, lacer, pro senex, remex, pro mœstus, fest⁹, pro abeat, habeat. Quamobrem male reprehenderentur hæ imagines. Albertus ne iacet? Tacet. Quæ caussa obitus? Pus. Religio amisit patronum? Bonum. Hæreticos oderat. Poterat. Anne huic par vllus? Nullus. In simili sono vocalium extremarum posita est echo: illæ enim solæ sonant, & echo sonus est, non in similitudine consonantium quoque, quæ tantum consonant, nec soni naturam substantiam mutant.

DE EMBLEMATE.

C A P V T X.

EMBLEMA dicitur παραγγελματικόν, quod valet immittere, iniicere, interponere, inferrere. Vocantur autem emblemata lapilli colorati & minutè secti, gemmæ, clauiculi, paruæ ex auro argenteo rerum diuersarum effigies, & similia, quæ pauimento, parieti, vasculis, vestibus, poculis, pileis, clypeis, gladiis in morem torulorū, pro ornamento affiguntur, inciduntur, insculpuntur,

tur. Sic olim (id quod nunc quoq; in templis non, nullis videre est) regalium palatiorum pauimenta quadratis huiusmodi lapillis decorabantur. Ex quo illud Lucillij apud Ciceronē in orat. perfect,

*Quam lepidē λέπεις composta & tessera omnes
Endo pauimento, atq; emblemata vermiculata?*
Sciendum potrō , talia opera in pariete vermiculata , in pauimento tessellata , in lignis segmentata dici. Hoc autem loco carmina seu epigrammata ipsa,huiusmodi ἀγάλματα,symbola, simulachra, & imagines rerum aliquid significantes interpretantia,emblemata vocamus μετωνυμίας : vt nobis aliud nihil sit emblemata, quam epigramma, quod emblemata complectitur. Iam vero emblemata tria continent.epigraphen , velut rei totius animā , picturam & poesin, artes germanas , quae se ita explicent , vt altera alteri sit interpres. Et pictura quidem , tanquam corpus , poesis tanquam animus est : sic ut emblemata non possit non esse gratum , in quo & aures dulci carminum numero delectantur , animi pascuntur,& oculi pictura recreantur.

Tria maximē statuēnda emblematum genera. Nam quæ rerum naturas & caussas aperiunt, physica sunt. Quæ rem olim gestam, aut quasi gestam ut fabulam includunt, historica seu mythologica. Demum quæ ad mores pertinent , quæ innumera sunt, in ethicis habentur. Et quemadmodum non ex quoconque lapillo gemma in annulum aptari potest, aut debet: sic existima non omnes heroum, aut sapientum, poetarūm ue sententias , non omnes fabulas, historias, proverbia, apophthegmata, quantumuis lemma præscriptum habeant , pingi

que

quæ possint, ducenda in emblematis. Verbi gratia: quispiam ligna in syluam portans, cum hoc, L A B O R I N V T I L I S. Curtius in voraginem cum e- quo desiliens, cum hoc, A M O R P A T R I A E. Sic abutuntur emblematis nomine, eiisque naturam parum perspiciunt, qui nobis utriusque Testamenti historias, suppositis lemmatis obtrudunt, tan- quam emblemata. Exempli caussa. Adamum & E- uam stantes sub arbore vetita, cum hoc, LIBERA- J I S I N T E R D I C T I O. Tres Reges infantulum Iesum adorantes, cum hoc, G E N T I V M L V X. Se- lecta sint oportet, iucunda, arguta, subtilia, quæ quomodo Pythagoreorum notæ, & Egyptiorum hieroglyphica mentem exerceant: nec tam mul- titudine figurarum, pictorisq; artificio, quam po- testate & vi aliquid declarandi monendiq; emble- mata metienda censemus.

DVAE PRIMARIAE VIRTUTES

Epigrammatis, argutia, & bre-

uitas.

C A P V T XI.

Duo præciousa lumen flagitat epigramma, quibus ornatur commendaturq; mirifice: ea sunt breuitas, & argutia: quarum poste- rior iure optima, vita, & tanquam spiritus eius, nerui, succus, sanguis vocari potest: qua desti- tutum velut ægrum languet, friget, & quasi inter- moritur. Quod si vel sola affuerit, ut alia deside- rentur, probabitur tamen. Generatur autem acu- men istuc cum aliis modis, tum hoc frequenter, si conclu-

ponclusio aut non exspectata (quod Græci dicunt
~~ταρπεσθαις~~) aut exspectationi planè contra-
 ria sequitur. Catullus Fusij paupertatem vrgens,
 sicut ante vrsferat, ait villulam, quæ ei, vt verisimi-
 lè est, vnicā remanserat, non eo incommodeam es-
 re, quod ad huius aut illius venti flatum oppone-
 retur: sed (quod omni vento deterius) quod op-
 posita esset pignori pro tanta pecunia, vt nihil iam
 sit, cur eam Furius suam dicere debeat. Ludit at-
 tem in ambiguitate vocabuli, opposita. Hæc ex
 Mureto prius, ne quem obscuritas spigræmmatis
 implicaret. Est igitur hoc.

Furit, Villula vestra non rad Aufri.

Flatus apposita est, nec ad Fauoris,

Nec sans Boræ, aut Apheliora;

Verum ad millia quindecim ducenta.

O ventum horribilem arq; pestilentem.

Facetum illud Martialis, de Seliō coenipeta ad
 Rufum.

Quod fronte Selium nubila vides Rufe,

Quod ambulator porticum terit seram,

Lugubre quiddam quod tacer piger Selius,

Quod penes terram ranguit indecens nasus,

Et deridrapetum pulsat, & comam bellit;

Nomille amicis fatali luget, aut fratre,

Vterq; natus. Vnus, & precor vniuersitatis ob

Salua est Exorq; sarcneq; seruiq;

Nihil colonus Villicusq; decxit:

Mororis igitur canfa qua est? domiceas.

Lib. 3. interrogat Musam complusculis versibus,
 quid agat Canius Rufus. Enumerat plurima, quæ
 agere ille posset. Musa ad extremum responderet, il-
 lum nihil agere aliud, quam ridere.

Dic Musa quid agat Canius meus Rufus, &c.

Caterina

Cæterum de fine epigrammatis, quem ars potissimum respicit, postea fusius. Nunc de breuitate.

Breuitatem certo aliquo versiculorum numero non definimus, quando & vnicum carmen, siue monostichon, epigramma est, ut apud Martial. in Cinnam lib. 8.

Panper videri Cinnam hunc, & eis pauper,
 & plura disticha, quibus aliqua sententia perfecta explicatur, epigramma dicuntur. Veruntamen illud fugiendum, ne currente rota pro vrceo exeat amphora: ne, inquam, fiat elegia, aut promissum carmen. Et quoniam vox ipsa inscriptionem Latinis sonat, inscriptiones autem paucis plerunque verbis finiuntur, credamus id optimum fore, quod breuissimum. Est & illa in breuitate commoditas, quod epigramma memoria retinere, & quoties lubet recitare cum delectatione magna possumus. Lubebit autem sapissime: siquidem arguta breuitas nunquam satiat. Et profectò acumen breuitas, non longitudo conseruat: quo amissio, nihil habet ferè, quo laudari possit epigramma. Quemadmodum igitur facetè, grauiter, scitè dicta, quæ vocantur apophthegmata, quæ breviora, eò maiorem vim ad animum afficiendum habent: sic prorsus de epigrammate sentiamus licet.

DE SVAVITATE, ET ALIIS

Epigram. ornamentiis.

C A P V T XII.

INTE R quosdam eruditos de carminum suavitate contentionem subortam narrat A. Gellius

Illi lib. 19. cap. 9. Cum ibi Græcos nonnulli extollerent, & Latinos tam fluentes carminum delicias fecisse negaret, Antonius Iulianus Rhetor docuit, Latinos nihil Græcis contedere, atque exemplo quatuor epigrammata ex memoria recitauit, Valerij Æditui, Porci Licinij, Q. Catuli, quibus, ut sentit Gellius, mundius, venustius, limatus, presfus græcum latinumue nihil quidquam reperiatur. Faterendum est tamen vel inuidus, sepius licere Græcis, quam nobis esse dulcibus. Demonstrabimus nunc paucis, in quibus rebus collocata sit, & quibus è locis potissimum comparetur suavitatis epigrammatis.

Principiū, quæ res sua natura vim aliquam ad sensus demulcendos oblectandisque mentes continent, ex iis suavitatis in oratione existit. Tales, exempli causa, sunt amoenitas hortorum, species arborum videntium, flores, leni murmure labentes riuuli, stellæ, lux, cantus musici, citharæ, tibiarum, chori & tripudia, amplexus, oscula, honesta, inquam, & legitima. Quæ omnia quod clarius & à me agnoscitur, describuntur, sive memorantur, cumulatiorem suavitatis sensum efficiunt. Res igitur, in quibus inest elegancia & lepos: quæ suæ vi & natura, quamuis ab aspero & agresti homine proferantur, plenæ sunt hilaritatis, (nec enim, inquit Demetrius, Cupidinem Erynnim faciet quisquam vi locutionis, aut gigantem, neque ridere plorare) dulci condimento aspergent epigramma, possuntq; huiuscmodi res appellari pulchræ, & tribui in totidem genera, quot sunt sensus. Vnum quod pulchrum, seu iucundum est ad aspectum, ut sunt horti, flores, aurum, gemmæ, pul-

N

chritu-

christudo, Jux, & similia. Alterum quod mulcet auditum, vt instrumenta musica, variis concentus. Tertium quod palatum, & cætera similiter. Adde his vnum genus, quod animo solo perceptum delectat, & sub sensum nō cadit, vt amor, virtus, &c., hinc similis pulchrorum nominum diuisio nascitur. Quæ namque iucundè vel videntur, vel audiuntur, &c. vel cogitantur, etiam iucundè dicuntur. Addit nihilominus ipsa locutio venustatem his, quæ per se elegantia sunt. Lepida avis est luscinia, ait Demetrius, & ver natura lepidula: multum tamen ornantur verbis, elocutione decorantur. Profert locum ex Odyssæa.

ἀεὶ δὲ ὅτε παρδαγένει κύρην χλωρήνς ἀνδῶν,
καὶ λόγον οὐδείς σεντεῖ ταρπονοῦ γένος εἰσαγόντον.

Appellat poeta lusciniam tanquam nobilem virginem, παρδαγένει κύρην, Pandari filiam, & Chloreda, indicans quid olim fuerit, à qua nymphæ ducat originem.

Reddunt nihilominus iucundam orationem epigrammati allocutiones illæ, quibus poetæ se ipsos compellant. Catullus ad fæmet de aduentu Veris.

Iam Ger egetidos refert reportes,
Iam califuror aquinoctialis.
Iucundus Zephyri silescit auris.
Linquuntur Phrygij Catulle campis.
Niceaq ager Eber astuosa,
Ad claras Asia volentius erbes, &c.

Dulcis est apostrophe, siue ad diuum aliquem, siue ad hominem, idq aut in medio, aut in extremo. In extremo, vt epigram. Catulli. O dulces comitum ga-

dero

teretem, &c. In medio, ut illo, quod scripsit in annales Volusij.

Nunc o carulco creata ponio,

Qua sanctum Idolum, Vriosq; apertos,

& quæ sequuntur, quibus compellat Venerem. Apud alios non desiderabis exempla, si quæras.

Suavitatis gratia sermo & sensus attribuuntur brutis animantibus, syluis, fontibus, montibus, infulis, aliisque rebus animo vacantibus, quas etiam blandè affari concessum est. Lucillus cum auaro murem loquentem facit, & negantem sese cibum apud illum, sed hospitium tantum querere. Martialis ad suum libellum toties sermonem conuerteret. Apud Ausonium Danubius alloquitur Nilum. Loquitur etiam captus à cane marino lepus. Rursum apud Martiale in Xeniis, & Apophoretis sermo rebus variis affingitur. Tos. tom. 2. elegans est querimonia anferis, quem ab arbore suspensum iaculis Romani petebant.

Quid benefacta iuvant, quid vos seruasse queritis,

Et Capitolini templas superba loniuit.

En iacula summa pendens ex arbore, vestris,

Postmodo vitori prada fusura, petor.

Ergo non aliam tanta feritate decebat,

Quam vestri altericem sanguinis esse lapam.

Venuste Catullus ad versiculos, quos Cæciliu[m] accersitum mittit.

Poeta tenero meo sodatu[m]

Velum Cæcilio papyre dicas, &c.

Et alio loco ad hendecasyllabos quam lepidè?

Adeste hendecasyllabi quos estis

Omnes, Endiq; quos quos estis omnes, &c.

Item ad Sirmionem insulam in agro Veronensi, vbi possessiones habebat, reuersus è Bithynia.

*Penninsularum Sirmio, insularumq;
Ocelle, quascumq; in liquentibus stagnis,
Mariq; vasto videt vterq; Neptunus.*

Peruenustum iudicatur epigramma, in quo est aliquid eruditionis non vulgaris: scilicet in quo aliquid antiqui moris, aut ritus attingitur, ut in illo Catulli ad puerum suum, in quo duas consuetudines aperit: unam poscendi maioribus & meracioribus poculis vetustioris vini, in quo amarus quidam sapor sentitur: quae consuetudo a Graecis precedente conuiuio tenebatur, & ab illis orta fuerat: alteram, creandi in conuiuis talorum iactu unum aliquem, qui prescriberet, quantum quisque & quomodo temperatum biberet. Graeci συμποσίας, & Βασιλέα, Horatius bibendi arbitrum, Varro modiperatorem, Cic. de Senect. magistrum, Macrob. regem measuram & potestatem ipsam, magisterium, Horatius regnum vini, Graeci ἀρχτονίας appellabant.

*Minister detuli puer Falerni
Ingerem mi calices amariores,
Ut lex Posthumia inbet magistra.
At vos, quo lumen, hinc abite lymphæ,
Vini pernicioses, & ad seniores
Migrare, hic mersus est Thyonianus.*

Obseruauit præterea haec in Catullianis, quæ mihi non insulsa videntur. Primum versum postremo loco iterat, ut ad se ipsum, de Struma & Vatinio.

*Quid est Catulle, quod morari emori?
Sella in curulis Struma Nethus sedet:
Per consulatum peseras Vatinium.
Quid est Catulle, quod morari emori?*

In annales Volusij similiter. Et Martial. ad librum suum epigrammam, ultimo lib. 4.

Liben-

Libenter etiam, ac s^epe claudit exclamatione,
ð, vt in luctu passeris

O factum male, ô miselle passer, &c.

Et ad Verannium.

O quantum est hominum beatiorum.

Quid me latius est, beatiusque?

Et in Furium.

O ventum horribilem aq[ue] pestilentem,

Et in Acmen.

O saeculum insipiens, & infacetum.

Gaudet etiam ab eadem particula exordiri.

O Colonia, quem cupis ponere lindere longo.

O qui flosculus es Iuuentisorum.

O furum optime balneariorum.

O funde noster, seu Sabine, seu Tiburs.

O rem ridiculam, Cato, & iocosam.

Martialis lib. 5. epigrammate de Hermete, omnes
versus inchoat à nomine Hermes. Et quomodo
omnes versus ab eadem voce inchoari: sic in can-
dem, aut easdem pulchre possunt definere, aut o-
mnes, aut alterni; figura quæ Conuersio dicitur.

Pulchrum sanè & illud, in quo magnus animi
motus, magnáue & vehemens affectio cernitur,
exprimiturque: nempe aut mœror, aut dolor, aut
pietas, aut amor, aut commiseratio. Quale est Ca-
tulli, quod inscribitur, Inferiæ ad fratri tumu-
lum.

Multas per gentes, & multa per aquora vectus, &c.
Atque etiam Ausonij in Didonem.

In felix Dido, nulli bene nupta marito,

Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

Elegantissimum phaleucium, incerto auctore.

Ablatus mihi Crispus est amici,

Pro quo si precium dari licet,

*Noſtros diuididerem libenter annos:
Nunc pars optima me mei reliquit
Crifpus, praſidium meum, Voluptas,
Pectus, delicia: nihil ſine illo,
Latum mens mea tam putabit eſſe.
Conſumptus male debiliſq; viuam:
Plus quam dimidium mei receſſit.*

Delectat etiam illud Pétadij in Narcifſum florem,
cuius fabulam persequitur Ouidius Metamorph.
 lib. 3.

*Hic eſt ille, ſu iſinimium qui credidit Endis
Narcifſus vero dignus amore puer.*

*Cernis ab irriguo repetentem gramine ripam,
Ut per quas periiit crescere poſſit aquas.*

Supereſt enargia, Cicero euidentiam nominat, quæ rem ſubiicit ſub oculos, & eius formam quaſi pingit. Ea partim ſita eſt in verbis, partim in rebus. Exemplum eſſe poterit Martialis, in Mutium Scæuolum lib. 1. Prudentum tamen, ne cum hanc virtutem conſectamur, inani ſonitu verborum turgescat oratio.

*Dum peteret Regem decepta ſatellite dextra,
Iniecit ſacris ſe peritura focis.*

*Sed tam ſaua pius miracula non tulit hostis,
Et raprum flammis iuſſit abire virum.*

*Vrere quam potuit contempno Mutius igne,
Hanc ſpectare manum Porsena non potuit.*

*Maior decepta fama eſt, Et gloria dextra,
Si non errasset, fecerat illa minus.*

DE

DE SCITA CONCLUSIONE

Epigrammatis.

C A P V T XIII.

ET si totum epigramma compositum, festiuum, artificio quodā & expolitione distinctum, & ingeniosum esse debet, id quod satis supérque nos docuisse arbitramur, tamen ipse terminus eius præcipuo quodam artificio illuminatus sit oportet, talisque prorsus, qui vel acumine, vel pondere, vel lepore, vel nouitate, vel alia quam illecebra legentium mentes sensusq[ue] commoueat. Ideo epigramma quidam cum scorpione contulerunt. Nam scorpius, quanquam minatur vndiq[ue], tamen in cauda gerit aculeum, quo lethalem plagam infligit. Perinde epigramma venenum, hoc est acumen, admirationem, pondus, risum, dolorem, & quidquid ad delectationem, variūmque animi motum præclarum est, ad ultimum, ultimosq[ue] potissimum vericulos, tanquam in caudam reseruat, quoniam ibi aures, & animus legentium conquiescit. Conclusionem metimus totum epigramma: quod et si paulò frigidius, leuius, insulsius, exilius fuerit, eleganti clausula, & festiuæ commendabitur: nec facilè effluet ex animo. Adiuuant hic plurimūm exclamations, interrogations rhetorice, epiphonemata, amaræ concessiones, quæ à quibusdam dicuntur, ironizæ, cum formis sibi subiectis, inexpectatō & sentētiosè dicta, apostrophæ, & similes festiuitates, quas, quæ adduxi exempla, partem aliquam decebunt. Martial. de Gellia lib. 1.

*Amissum non fles cum sola est Gellia patrem:
Si quis adest, suspira profusa lacryma.
Non dolet hic quisquis laudari Gellia querit
Ille dolet vere quis sine teste doles.*

Eiusdem ad Catonem lib.1.

*Nossest iocosa dulce cum sacrum Flora,
Festosq; lusum, & licentiam vulgi,
Cur in theatrum Cato senere venisti?
An ideo tantum Generas fit exires?*

In Portiam Brutii uxorem lib.1.

*Consugis audisset fatum cum Portia Brutii,
Et subtracta sibi quereret arma dolor:
Nondum scitis, ait, mortem non posse negari?
Credideram satis hoc vos docuisse patrem,
Dixit, & ardentes amido bibit ore faustas,
Innunc, & ferrum turbat molesta nega.*

De Gemello, & Maronilla ibidem.

*Petit Gemellum nuptrias Maronilla,
Et cupit, & instat, & precatur, & donat.
Adeone pulchra est? immo fædus nil est.
Quid ergo in illa appetitur, & placet? in suis.*

Ausonij quoddam est de uxore zelotypa, veneno
argentum viuum miscente, ut citius virum tolle-
ret: quod tamen pharmacum præter opinionem
purgauit potius hominem. Eius finis sic habet.

*Quæ pia cura Deum? prædest crudelior vox,
Et cum fara volunt, hina venena suuante.*

Martialis lib.4.de vipera electro inclusa.

*Flentibus Heliadum ramis dum vispera serpit,
Fluxit in obstantem succinæ gemma feram,
Qua dum miratur pinguis se rore teneri,
Concreto riguit vultus repente gelu.
Nerib; regali placeas Cleopatra sepulchro,
Vipera si tumulo nobiliora sacer.*

DE EPI-

DE EPITAPHIO, SEV FVNE-
BRI POESI.

QVID SIT ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΛΟΓΟΣ,
Epitaphium, Epicedium, Nenia.

C A P V T XIV.

DE FVNCTORVM imagines & simulae domi p̄ atria disposita seruabantur, in foro atq; alibi eorundem statuꝝ collocabantur, quibus cum viroruꝝ fœminaruꝝ illustrium erga patriam beneficia, virtutesq; ad immortalitatem consecrarentur: tum iis aspectandis ad simile decus sibi parandum ciues inflammarentur. Eorundem facta & hanc ob cauſam, & ad sedandum cognatoruꝝ, affinumq; luctuꝝ publice laudabantur. Quæ oratio, quod initio ad tumulos eorū, quos laudabant, pronuntiabatur, επιτάφιο λόγονomen adepta est. Constabat hæc epitaphica oratio aliquando versibus: poetæ enim in defuncti laudibus prædicandis concertabant.

Nobis epitaphium hoc loco est metricum quoddam epigramma, quod videlicet inscribi posset defunctorum sepulchro, sine tumulo, illorum plerunque nomen, etatem, merita, statum, dignitates, laudes tum animi tum corporis, mortis genus, aliq; bususmodi grauiter, Et sapius cum quadam commiseratione, ac interdum ingentis doloris significacione breuiter indicans. Plato breuitatem amat in epitaphio, & sepulchra fieri sumptuosa vetuit. Sic enim eius sententiam retulit Cicero. Extrui autem vetat sepulchrum altius, quam quod

quinq^u diebus homines quinq^u absoluunt: nec
lapide excitari plus, nec inponi, quam quod capiat
laudem mortui, incisam quatuor heroicis versi-
bus: quos lōgos appellat Ennius. Apud Virgilium
in Daphnide, cum Mopsus ita dixisset.

*Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras
Pastores, mandate fiersib[us] talia Daphnū.*

*Et tumulum facite, & sumulo super addite carmen,
mox sequitur epitaphium, duobus versibus com-
prehensum:*

*Daphnū ego in silvis hinc usq[ue] ad sydera uermi,
Formosi pecoris custos, formosior ipse.*

Epitaphia ad exornationem maximè referuntur. Quod si in ista tractatione videbor paulò vberior, quam res postularer, intelligent quidios, me voluisse cæteris etiam carminibus funebribus materia conquirere ac sugerere, deq[ue] illorum simul artificio naturat^y una opera disputare: qualia sunt epicedia, nænix, monodiz, atq[ue] adeo elegiæ, item threni. Idcirco quoties per hæc capita vocem epitaphij legent, simul omne genus poeseos funebris accipient. Tenendum porr^d, metonymia quadam epitaphia frequenter à poetis vocari tumulos. Quidam, propterea quod querelas, nænias, funebres lamentationes epitaphiis permiscent, maluerunt suis libris nomen indere Funerum.

Epicediū græcē ἔπικηδειον à κινήσια, vt Eusthatius deducit, recitatatur, dum iusta mortuo soluebantur, seu ante humationem cadaueris: quasi dicas, ad exequias, in ipso funere, dum curatur funus. Eusthatius definit ἔπικηδειον τῷ τελευθέαντος μετά πνοε
μετείχειλιασμῷ. Exempla vestiges licet ecloga 5.
vbi Mopsus Daphnidi canit epicedium. Aeneid. 9.

vbi

vbi mater Euryalum à Rutulis vita spoliatū plo-
rat: & 11. in quo lugetur Pallas Euandri filius. In
supplemento Maphæi Daunus Turni, ab Ænea in-
terfecti pater in hunc modum.

Nate patrio dolor, & fessa miserande senecta

Rapa quies: & quæ sequuntur

Et quidem Epicedium nō repetebatur: orationes
quas ὁ πολὺς λόγος appellatas ostendi, siue metris
constarent, siue solutæ essent, in annos singulos ad
extincti monumentum iterabantur. Consuetudo
tamen, quæ ut aliarum rerum, sic verborum do-
mina est, Epicedij nomen ad carmen funebris
quodcumq; indicandum transtulit.

Nenia carmen erat, quod ad rogum, seu in fu-
nere concinebatur ad tibiam, in quo ea prode-
bantur, quæ ad mortui laudem declarandam, lu-
etumq; astantibus incutiendum faciebant. Huius-
modi canticonem fibi Dido Regina Carthaginis a-
pud Maronem, constructa iam pyra in gladium
incubitura effundit.

MATERIA FVNEBRIVM

CAPVT XV.

QVANQVAM epitaphio cæterisq; poema-
tum funebrium generibus lugubria fer-
mè explicantur, non sunt tamen omnia
vnius eiusdemq; rationis: sicuti nec ipse personæ,
de quibus scribuntur. Alia quippe est persona Ca-
esarum, Regum, Principum, alia mediocriter nobis
liuum, alia sapientum, alia stultorum, alia magistra-
tuum,

tuum, alia priuatorum. Rursum alia puerorum, alia adolescentum, alia mulierum nuptarum, innuptarum, alia opificum. Reliqua discrimina, ne longus sim, præteribo. Generatim autem hæc & similia epitaphio, seu genere aliquo funebrium poematum persequemur. Significabimus nostrum a liorumq; dolorem ex obitu hominis acceptum. Inueniemus in mortem, quæ nos tam constantibus amicis, tam iucundis sodalibus, tam charis fratribus, tam dilectis sororibus, dulcissimis paréribus, consanguineis, affinibus: nostram patriam tam bonis ciuibus. Rempub. tam sapiente gubernatore, regnum tam bono Principe spoliarit. Detestabimus ipsam caussam, quæ interitum inuexit, bellum, pestilentiam, famem, morbum, tempestatem, subitos & improuisos casus, qui hic enarrari non possunt, quippe innumerabiles: & nunquam homini satis prouisum est, quid vesper serus apparet. Fas item est deflere miseram humanæ vitæ conditionem, quæ nunquam longè abest à termino. Hic verò incredibilem optimarum sententiarum libertatem vtriusq; linguæ scriptores suppeditabunt. Hortamur quoq; ad luctum, non homines solum, sed etiam res inanimas, & eas ipsas, sicuti bestias quoq; squalere, afflictari, lugere dicimus. Ut Virgil. eclog. 5.

*Non nulli pastos illi egere diebus
Frigida, Daphni, boves ad flumina: nulla neq; amne
Libanis quadrupes, nec graminis attigit herbam.*

Et postea.

postquam se fata tulerunt,

*Ipsa Pales agros, utque ipse reliquit Apollo,
Grandia sepe quibus manda sumus hordeas fulcis,
Infelix lolium, & steriles dominansur avenæ*

Compa-

Comparamus nos cum iis, qui ob patrum, filiorum, coniugum, necessariorum interitum in luctu ac mœrore non vulgari iacuerunt, nostrumque mœrem & incommoda exaggeramus. Est quādo consolamur propinquos & familiares defunctorum, dicentes, cum illis bene actum, & multis malis creptos, pro excellentibus eorum meritis æuum securum agere in cælis: quin apud superstites quoqz celebre nomen, & illustrem famam adeptos. Ita Martial. lib. 6. Priseum de patre Salonino in Hispania mortuo consolans, fama & gloria virtutis eum viuere affirmat.

Sancta Salonini terris requiescit Iberis,

Quam melior Stygiæ non vides Umbra domos.

Sed lugere nefas: nam quite, Priscæ reliquit,

Vixit, qua vixere parte magis.

Defunctis placidam quietem, & gaudia sempiterna precamur. Pium præterea, & Catholicum foret, si viatorem poeta hortaretur ad preces deo adhibendas pro anima demortui expianda: idqz etiam ipsum è tumulo defunctum flagitantem poterit inducere. Sicut item pro nostræ religionis mysterio sæpius resurrectionis corporum meminisse poterimus, & illius vitæ beatissimæ, quā nobis diuinæ litteræ pollicentur. Quod ad laudes attinet, efferemus eas, modicè tamen: in epitaphio, inquam: nam in epicediis, næniis, &c. licebit esse longiores, & cum pondere, animi atque corporis ornamenta, egregia facinora, auctoritatem, genus, & alia demum, quæ deinceps omnia distincte, distributeqe exponentur, commendare.

*DE EPITAPHIO IMPERATO-
rum, Regum, Principum, Nobilium,
& Illustrum.*

C A P V T XVI.

GE N V S hoc, quoniam id ipsarum persona-
rum auctoritas, amplitudo, maiestas, & no-
bilitatis reverētia postulat, tum verborum,
tum sententiarum luminibus deber esse grauissi-
mum, lectorumq; animis multam admirationem
parere: siquidem ut nullorum hominum potentia
maior, vita splendidior, fama peruagatior: ita nul-
lorum occasus vulgatior: addo etiam mirabilior,
insperatior, & serpentimero calamitosior. Celsze-
nim grauiore casu decidunt turres, ait Lyricus. A-
lexandro Magno si quis faciet epitaphium, dicer
horum similia. Heri orbis terrarum spatia nō suf-
fecerunt Alexandro: nunc trium quatuōrue cubi-
torum latitudo illi planè sufficit. Paulò antē Ale-
xander multas gentes morte prohibere potuit:
hodie scipsum non potuit. Nuper Alexander ter-
ram oppressit: nunc à terra opprimitur. Eiusmodi
γάμμα haud mediocrē materiæ vim his epitaphiis
creabunt.. Nec verò filebitur eorum felicitas in
propagandis imperiis, sapientia, iustitia in admi-
nistrandis regnis, prouinciis, clementia in igno-
scendis subiectorum peccatis, comitas in congre-
su, fortitudo & prudentia militaris: hæc enim sunt
decora Principum. Maximè autē proferetur pie-
tas in benefactis erga homines, in templis condi-
tis erga dēum, in cuenda & propaganda religione
orthodo-

orthodoxa, in persecutis hæreticis, in punientis flagitiosis, &c. Legenda Isocratis oratio ad Nicoclem, qua officium, & virtutes regiae describuntur.

Tumulus Caroli V. ex Hippolyto Capilupo.

Europa domuit tollentes cornua Reges

Carolo, atq; Asia terror eorum horrore erat.

Et pedibus Lebyam calante secesserat, eum illi

Innumeræ virtus præbuit Indus opes,

Desinde sibi fratum insecit, fratrigem regendum,

Imperium, eum natu casera regna dedit.

Atq; ast, è nobis eum honores temnere, eum quibus

Discite mortales, puluis eum Gmbra sumus.

Mollities illa, teneritudo, & commiseratio in hisce tumulis locum non habet: omnia siquidem ad acutum, grauitatem, admirationem, maiestatem conferenda sunt. Lege si lobet fragmentum Pepli Aristotelis, quo epitaphia continentur heroum Homericorum, quæ singula suis distichis absoluuntur. Eorundem heroum epitaphia in Ausonio leges: qui apud philologum quandam reperta, ut ipse inquit, liberius, & suo arbitratu latino sermone conuertit. Huc item referri queunt Heroes Scalligeti, & ex græcis epigrammatiis non pauca.

In nobilitate consideratur antiquitas familie: quo enim quæque vetustior, hoc nobilior. Hinc nonnulli, ut antiquissimi, ideoq; nobilissimi iudicetur, nō modo ad Comites, Principes, Reges qui sexcentos abhinc annos vixerunt, sed etiam ad Pompeios, Herculem, ad Troia hos originem suæ domus referunt. Semper itaq; recentiorem nobilitatem àvetusta despectant videmus. Extollamus ergo antiquitatem stemmatis in nobilibus. Pierū que

que opes cum nobilitate cōiunctæ sunt: nobilium
quippe sunt syluz, pagi, arces, oppida. Hinc altera
laus nascitur à diuitiis. Est etiam præstans forma
in nobilibus, quæ in 1. Offic. dicitur dignitas, aliq[ue]
corporis laudes. Quanquam rectè monent Rhe-
tores, non simpliciter aliquem laudari à diuitiis:
sed ita, si iis bene sit usus. Bona enim corporis &
extra nos posita, veram laudem, quæ vni virtuti
debetur, non habent. Magni tamen fiunt, & suspi-
ciuntur à populo, ad cuius se iudicium opinionés-
que demittunt poetæ. Forma commendatur ma-
gis in pueris & fœminis, quam in viris: quorum a-
lia maiora sunt ad gloriam. Quoniam verò gradi-
bus distant nobiles, oportebit pro ratione statuum
epitaphia quædam alia aliis esse nitidiora. Licet e-
tiam captare ansam laudandi eos ex arguta expli-
catione insignium familie, si fortè obscurior est
eorum significatio. Immò quamuis clara fuerit,
poetæ tamen aliò detorquere fas erit.

Illustres viros appello, rebus in magistrata, vt
in ædilitate, prætura, consulatu gestis, nobilitate,
virtute, auctoritate, meritis claros & honoratos,
toti ciuitati notissimos. Inspicienda hic ea, ex qui-
bus gloriosum in Repub. nomen conciliatur, quæ
strictim attingenda. Libandi item loci commu-
nes, & si quid in morte nouum, admirabile, triste
acciderit: si qua virtus eximia, & egregiè Christia-
na in homine eluxerit, qualis in primis est benefi-
centia in egentes: si à multis nepotibus & nepti-
bus, vt ille Metellus Romanus, in sepulcrum illa-
tus sit: si, vt Maximus, & L. Paulus filios claros ha-
buerit: si vel in negotio fine periculo, vel in otio
cum dignitate vixerit. Et reliqua dénum, quæ di-
ximus,

ximās, cura de materia funebrium loqueremur. Cic. in Catone epitaphium quoddam adducit Attilij Calatinī. Sic enim ait. *Apex autem senectutis est auctoritas. Quanta fuit in L. Cecilio Metello? quanta in Attilio Calatinō? in quem illud elogium: uno ore quem unicum plurima consentient gentes, populi primarium fuisse virum. Nodium est totum eius carmen incisum sepulchro. Versiculos quos Cicero duos citat, sic digessit quidam eruditus.*

*Hic sius, quem quoque plurima consentiant
Gentes, fuisse virom populi primariom.*

Lib. 3. Anthol. prima statim pagina duo sunt perelegantia epitaphia: prius in Dulcitiū Procos: Constantinopolitanum, quem ob vitam inculpatam ad summos honorum gradus extulerant Imperatores: alterum in hominemclaro sanguine natura & probum, generum imperatricis: cuius omnia mortalia dicit fuisse poeta, præter virtutem.

Incerti.

Δυλκίτον μὲν ἄραντες ἄρπον βιτροῖο αγὸς ἔλβος.

Ἴμαγρη ἐξ ἀρετῆς, καὶ κλέος ἀρδυκάταν.

*Τὸν δὲ φύσις μινέλυσεν ἀπὸ χθονὸς, αὐταρτοὶ μὲν
ἀντὸν ἔχοντες θεοὺς, σῶμα δὲ οὐ καὶ ὅδε.*

Iuliani Ægyptij

α. κλείνεις Ιωάννης. β. διητὸς λέγε. α. γαμέσθε αὐτόντες.

α. διητὸς ὅμως. β. γενεῖς ἀνθεὶς ἀκαστοίν.

α. διητὴ κακεῖνη. β. βιονέγδικος. γ. ὑπεπτύτο.

διητὸς ἕρως. ἀρετὰς κρίσιστος εἰσι μέρεν.

**DE EPITAPHIO DVCVM
atque militum.**

CAPUT XVII.

DVAE sunt artes bellicæ, prudentia & fortitudo, de quibus Cicero in i. Off. earū vtrahy Ducis seu Imperatori est per necessaria, amplius tamen prudentia: militem potissimum commendat fortitudo, qui ad alienum arbitriū gubernatur, & ducis imperium seu prudenter ille, seu stolidè imperauerit, capessere necesse habet. Itaq; nunq; quā magnopere commēdatus est miles à prudentia, sed à fortitudine. Hinc illa magnifica, & omnibus politiorum literarum alumnis iam pridem nota vox M. Tullij: Vos, vos, inquam, appello, fortissimi viri; qui multum pro Repub. sanguinem effudistis. Nec verò vel sapiēti magnanimoq; Imperatori, vel strenuo aut veterano militi digna fiaua persolui: unquam potest. Quorū virtute & laboribus gentes in pace viuunt, & urbes otio tranquilitateq; florent: quibus vitam fortunastq; nostras saluas debemus. Conqueremur ergo de violentia & iniuitatē Martis, qui, vt Cicero ait, optimū quenq; ex acie pignerari solet: & facilius ē medio tollit impeditos, quam ignavos atq; timidos. Prudentia quidem Imperatorem cū Vlyssē, Nestore, Q. Fabio Maximo: fortitudine cū Achille, Aiace, Scipione, Hannibile, Epaminonda, Leonida contendemus. Ipsum aut æqualem, aut maiorem statuemus. Enumerabimus erecta trophyæ, aduer-

aduersos hæreticos & Turcas potissimum, conci-
fos ac funditus deletos exēcitus, captas, defensas,
obsidione liberatas vrbes, & illa quæ in summo
Imperatore inesse oportere scripsit M. Tullius: sci-
entia rei militaris, virtutem, auctoritatem, felici-
tatem. De his omnibus vniuerso, si volemus, aut de-
vno aliquo speciatim agemus. Dicemus quam ge-
nerosè occubuerit: præclaræ enim mortes Impera-
toriz. Assabimur Rēpub. patriam, regna, pro-
uincias, ditiones, vrbes. Earum vicem deplorabis-
mus: quantæ calamitates præstantissimo Impera-
tore occiso ante fores sunt, ostendemus. Fletus ci-
uium, propinquorum, omnis generis hominum,
trudelitatem hostis in mortuum exponemus. Ip-
sum etiam sua decora predicanem, & indignita-
tem necis, si per insidiæ, aut proditionem oblata
sit conquerentem introducemus.

Nec defunt generosi, & historicorū, poëtarūq
libris nobilitati bellatores, quibuscum miles re-
ctissime conferatur. Habemus namque Cœlestes,
Horatios, Curiatios, Scæuolas, Torquatos: habem⁹
Euryalos, Nisos, Patroclos & alios apud Virgiliū
& Homerū, in 6. posterioribus Aeneidoſ, & 24.
Iliados libris. Laudantur præterea hæc in milite:
obedientia erga ducem, vigilię, toleratię, gestus, fri-
goris, itinerum, famis, sitis, continentia, volupta-
tum, & super omnia charitas patriæ, pro qua suum
caput deuouerit. Memorantur eiusdem victoriæ,
efferuptur cicatrices: maximè si omnes aduersæ,
nulla auersa fuerit. Non omittitur, si nūquam
fugam dederit: si eum sicut exemplum cæteris spe-
tarint: si ab imperatore aut congiarium frequen-

O 2 ter, aus

ter, aut coronas obtinuerit, ciuicam, muralem, ca-
strensem, naualem. Fas interim detestari bellum,
quod parentes dulcissimis liberis, Repub. spei-
mis ciuibus, prouincias & regna hominibus orba-
re, sursum ac deorsum miscere ac confundere om-
nia soleat.

Germanici in Themistoclem.

ἀντὶ πάφα λιτοῖο θες ἐλάσθε δίδη τούτῃ
δέρεται, βαρβαρεῖσθαι σύμβολα γενθωσέας,
καὶ τύμβῳ χρῆπιδα πεπίγαρε περιπόνηστη,
καὶ Ερέχνη. τύτοις θάπες θεμισκλέα,
σάλας δὲ σαλαμίς επικείσεται ἔργα λέγουσα
τὸ ἀμά. πίμε συνηροῦς τὸν μέγαν ἐνπίστε;

Antipatri in Aristomenem fortissimum Messeniorum Ducem. Alloquitur poeta aquilam, eiusse pulchro insidentem.

α. ὄρει, δίδε κρενίδας διάκτορε. τεῦ χάρεν ἔσται
γεργὸς ὑπὲρ μεγάλης τύμβου αἰεισούτης;
C. αγγέλλω μερέψκεστι, ὅθι ἔρεκεν δῶρον ἀεισού-
τησσαν γενήματα, τόσου δὲ ἡμίσεαν.
δειλαῖ τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσος πέλειαι,
ἄμφες δὲ ἀτέρετοις ἀνδράσι τερπόμενα.

Tumulus Hectoris.

Defensor patrie immennum fortissimus Hector,
Qui murus misericis cinibus alter erat,
Occubuit celo violentis Achilleus Achellus,
Occubuere simul spesq; salutq; Phrygium:
Hanc ferens AEacides circum sua manus traxit,
Quia immensim manibus rexeras ante suis.
Hec quertos Priamo lux astulit illa dolores,
Quos fletus Hecuba, quos dedit Andromachas

Sed.

Sed raptum pater infelix auroqz repensum
Condidit, & maren*s* h^ac sumulaus humo.

Tumulus Achillis.

Peleides ego sum, Thetidis notissima proles,
Cui Virtus clarum nomen habere dedit.
Qui stratis toties armis & stricibus hostes,
In qz fugam soleqz millia multa dedit.
Hectora sub magno summa est mihi gloria causa,
Quis sape Argolicas debilitate ope.
Ille Menelaus subiit me & inde p^anus
Pergam atunc ferro procubuerem.
Laudibus immensis Hector supra astraferebar,
Hostilem pre^z fratre peremptus humum.

Duo epitaphia in milites apponam, ab Anacreonte scripta. Primo eandem sententiam complexus est, quam supra protuli ex Philippicis. In altero dicit Agathonem à tota patria defletum, nec parem illi in acie cecidisse.

Tumulus Timocriti.

Ἄρτερος ἐν πολέμῳ πυρόκειται, οὐ τόδε σῶμα.
ἄγε δὲ νῦν αἴσαδῶν φείδεται, ἀλλὰ κεκλητός.

Tumulus Agathonis.

ἀβδήσων πρεπεῖντα τὸν αἰροβίν τάχαδων,
τὰς δὲ πυρκαϊς ἕδε ἐβόνος πόλις.
Ὕπνα γάρ τοιονδε νέων ὁ φιλαίματος ἄγεις
ἵναεστ συγκῆνος ἐν σφαλίγγι μάχης.

Sunt autem profecto speciosissima epitaphia, quae in plures milites, atque adeo in totos exercitus scribuntur. Simonidae in 300. Lacedæmonios duce Leonida in Thermopylis occisos à Persis.

Θέτειν, ἀγρεσλον λακεδαιμονίοις οὐ τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνοντιν ἥμαστην θεωρούμενος.

Cicero latine.

*Dic hospes Sparta, nos te hic vidiisse iacentes.
Dum sanctius patria legibus obsequimur,
Aliud.*

εἰ τὸ καλῶς ιδύοκειν ἀρετῆς μέρος οὐδὲ μέγεσον
ημῖν ἐπι πάντων τοῦτον αἰτεῖνεις τύχη.
Ἄλλαδι γὰρ αἴτιοι τοῖς εἰλευθερίαις πειθεῖσιν
κείμεθα, ἀγνεφάντῳ χεώμενοι εὐλογή.

*Maxima si virtus est fore esse occubuisse,
Fortuna hoc nobis consulit autem alios.*

*Nam asserere afflictam properantes Hellada, cunctē
Aeternum indepsit sternimur elogium*

*DE EPITAPHIO SANCTORVM,
religiosorum, eruditorum, ac sa-
pientum.*

CAPUT XVIII.

VSUS horum epitaphiorum ideo sit insolēs, quod millib⁹ ē multis hominum rari sunt & infrequentes boni: mali ac perditī infinitis partibus plures. Non hīc intelligo quosūis quoquo modo bonos, id est nō improbos: ut cum dicimus, hos velillos, Titium & Sempronium esse bonos viros: verum excellenter bonos, quos vocamus sanctos viros. Negi religiosos, qua notione hæc

hæc vox apud latinos adhibetur; & Feste auctore eum significat, qui non modo Deorum sanctitatem magni estimat, sed etiam officiosus est aduersus homines: vel ut Cicero 2.de Nat. Deor. qui omnia quæ ad cultum Deorum pertinent, diligenter retractarent, & tanquam relegerent, sunt dicti religiosi, ex relegendo, ut elegantes, ex eligendo: sed qua apud nos Christianos in vsu est. Illos, inquam, sic appello, qui spretis huius vite blandimentis atque ludibriis, Deo Opt. Max. totos se consecrarunt: qui vitae suæ cursum ad præscriptum institutorum suorum direxerunt, innocentissimeque, & quantum hominis natura fert, extra culpam suos annos decurrerunt. Sanctos homines voco illos, qui signorum editione floruerunt: eos autem magis, in quibus fuerunt expressa maximarum certissimorumque virtutum indicia, quorum obitus lætitia, non lamentis est prosequendus: ut aliorum, quibus quid fiat post discessum ex hac luce, nobis incertum est. Quapropter horum tumuli nisi meras verasq; laudes nihil complectuntur. Veruntamen piè dolere possumus, Ecclesiam catholicam tantis luminibus atq; ornamenti, ciuitatem tam firmo aduersus iram Dei præsidio esse priuatam. Licitum insuper in extremo epitaphij rogare illos ut apud Deum in gratia nos reposant, eius voluntatem nobis recuperent, & impendentem prouinciam nostram, orbiq; Christiano cladem, vastitatem, famem, bellum, morbos auertant. Lege tumulum D. Ioannis Alexandrini eognomento ἐλένμονος scriptum & Sophronio Patriarcha Hierosolymorum tit. 1. lib. 3. Anthol.

O 4

Quæ

Quæ de viris dixi, suo scilicet modo de religiosis sanctisq; fœminis accipiantur, quarum virtutes atq; laudes maiore admiratione oportebit extollere. Longe enim mirabil^o est, imbecillū ac mollem illum sexum, laboris rerumq; asperiorum impatientissimum, ad illud sanctitatis culmen ascendere, quo cum sudore virorū paucissimi aspirant. Si fuerint fratres, cognati, matres, sorores, aut affinitate quapiam q; obis coniuncti, aliquanto plus erit indulgendum dolori: quandoquidem hoc natura suadet, atq; que adeo cogit: cuius imperium nolentes volentosq; patimur, & sustinemus. Laudare nihilominus etiam suos post mortem honestissimum est: in quo multorum nabis, & illustrium hominum exempla præludent. Et hoc quidem eo audacius conceditur, si conscientia multorum diuis nostris testimonium impertiat.

Varij sunt ordines doctorum, & sua cuiusque propria laus, Theologorum, Philosophorum, Iureconsultorum, Medicorum, Mathematicorum, præsertim Astrologorum, Oratorum, Poetarum, Grammaticorum. Is poetarum tumulis mentio Musarum, Phœbi, lyra, cithara, plectri, fontium, fluminum, montium Musis dedicatorum, camporum item Elysiorum: quæ omnia cum mera figura sint, ut alia innumerabilia in studio poetico, nota omnibus, & credibilia nemini, propter quendam leporem tamen, & suavitatis gratia sciimus à plerisq; non negligi. Mirificè placet Bembi in Poliphili.

Duceret extincta cum mors Laurenti triumphum,

Lataq; pullaris insuheretur equo;

Respicit insano ferientem pollice chordas

Viscera singulu concusiente virum.

Mirifica

Mirata est, cenuitq; ingum, furie ipse, pioq;

Lauronem cunctos flagitat ore Deos.

Miscebat præcibus lacrymas, lacrymusq; dolorem,

Verbam ins trahat liberiora dolor.

Risit, & antiqua non immemor illa querela

Orphæ, tartarea cum paucisq; dies.

Hic etiam inferna tentat rescindere leges,

Feritq; suar, dixit, in mea iura manus?

Protinus & flentem percussit dira poëtam,

Rupit & in medio pectora docto sono.

Heu sic in raptus, sic te mala fata tulerunt

Arbiter Ausonia Polstiane lyra.

Et alterum in Herculem Strozam.

Ter ripanatum Eridani Permessus alebat,

Fecerat & vatem Marsq; Venuq; sum.

Inseceremamus inueni, & fatalia duris

Stamina pollicibus persecuere Dea.

Vxor honorata manes dum conderet urna,

Talia cum multis dicta dedit lacrymis.

Non posui tecum dulcem consumere vestram,

At iam adero amplexans te cinerem ipsacimis.

Lege Myrthæ in Iouianum Pontanū. Tos. tom. 2.

In Cottam Veronetsem Sanazarij, lib. 2. Epigram.

Sperabas tibi doctanum Verona Catullum:

Expertæs duros bis Sidnata deos.

Nulla animum post hac res erigat, optima quando

Prima rapit, celeri Parca mimica manu.

Quaramen ut vidit morientis frigida Coeta.

Ora sum fassa est crimen, & erubuit.

Iure consulti sacerdotes & antistites iuris nuncupantur. Siquidem sanctissima est res, ciuilibus sapietia, vt Vlpianus ait. Et quomodo apud antiquos, sacerdotes sui singulis diis consecrati erant, qui de

O 5 futuris

futuris atq; agendis responsa dabant cōſulentibus: ſic venerandi illi Iurisconsulti omni genere literarum iuſtificati, gratuitam, non quæſtuariam iurisprudentiam habētes, in publicum quotidie prodeūtes, vnicuiq; cui consuētos ſe veteri instituto præbebant, & tanquam oracula Iuſtitiz, Themidifſq; promebant. Hoc eſt responsa boni & æqui plena. Vnde Seruius Sulpitius iuris Antistes appellatus eſt, auctore Quintil. vt ſacrorum antikes, antiftitizq; dicebantur. In i. de Orat. domus Iureconsulti oraculum totius ciuitatis nominatur.

Multūm in hiſce epitaphiis valebunt comparationes. Ut ſi in poetam ſcribas, eum conferas Ouidio, Propertio, Tibullo, Catullo, Virgilio, Homero, Orpheo, ipſi Apollini. Si in Oratorem, Cicetoni, Demastheni: nam hi duo cæterorum glorię obſcuritatē attulerunt. Si in Mathematicum, Eucliſi, Ptolemyo, Archimedi. Si in Medicum, Podalirio, Pzoni, Machaoni, Æſculapio. Si in Philofophum, Aristotelij, Platoni, Zenoni. Si in Theologum, Augustino, Thomæ Aquinati. Adhæc deploranda conditio literarum, amissis ipsarum interpretib; & antiftitib;. Exaggeranda vniuſcu-iusq; in ſuo genere eruditio. Prædicanda in Theologo pietas, & cæleſtis ſapientia: in Philofopho acumen: in Medico diligentia: in Iureconsulto integritas: in Oratore facundia: in Poetis maxime ſuauitas: in Grammaticis linguarum græcæ & latīnæ perfecta cognitio, multaq; lectio. Si quis libros ediderit, commendandus labor, laudanda ſcriptoris bēneſmerendi de posteritate voluntas.

Incer-

Incerti in Hippocratem medicum,

Δίσταλθος ἡ πονηράτης, καθός γέρος, ἐνδάδει καῖτας,
φύεις ἀπὸ ρίζης ἀδανάτη γεράσ.

Αλεῖσα τερέπταια νόσων σήσους ὄπλοις ὑγείεις,
δόξαν ἐλῶν πολλὴν τύχην, ἀλλα τέχην.

Tumulus medici, ex Fra castorio.

Dum medica Montane doces ope vincere fave,

Et Lachesis inuita vinere posse diu,

Letheo indignans pressit se Parca sopore,

Et secus Vitagrandia filia tua.

Sic animas Εἰμι, Aſclepi, dum subirabis orco.

Te quoque sanorum perdisdis ira Deum.

DE EPITAPHIO CONSANGVIL nearum. Item Virginum, & Ma- trum familiâs.

C A P V T X I X .

QUAE CVNQVE in isto genere sient epitaphia abundabunt lamentis, suspiriis, lacrymis. Nam quid homini, potissimum adolescenti, possit in vita funestius & lacrymabilius euenire, quam amittere, quæ illum gestauit vetero, in hanc iucundissimam lucem edidit, vberibus aluit, omni sollicitudine ac pietate curuit, & suis visceribus chariorem habuit? nullum est arctius vinculum in natura, quam quo mater liberis colligantur. Non igitur sine magno, & eximio dolore disrum-

disrumpitur. Sorores quam fratres diligimus tenerius: quare eas auelli à nobis per mortem ægerimè patimur. In filios ardens est patrum, ardenter matrum amor. In coniuges, qui sunt vna caro, pro quantus? Matrum merita amoremque erga nos memorabimus: earundem suauissimam præsentiam votis ardentissimis expetemus. Pro beneficiis & laboribus offeremus assiduas lacrymas, dicemusque omnino παθηπλοπερ. Precabimur etiā quietem à Deo maternis manibus. Fingere adhæc solent poetæ sororum, filiarum, coniugum imagines occurtere dormitantibus sibi. Earundem castitatem, & pudicos mores prædicant: sed ita, ut hæc omnia ad luctum referantur. Denique, ut breue faciam, hæc epitaphia eō meliora arbitramur fore, quo suauiora: eō autem erunt suauiora, quo mœstiora.

Meleagri in uxorem suam.

Δάκρυα σοὶ ἡ νέφεν ὑπὸ χθονὸς ἥλιοδίης
 Δωρεῖμας ἐδέχεται λείψανταν τὴν αἷδην,
 Δάκρυα μυστικήτα, πολυκλάμιτα δ' ὅππι τύμβῳ
 οὐένδοι μνᾶμα πόθων, μνᾶμα φιλοφρούρια.
 οἴκτερα γὰρ, οἴκτερα φίλαν σε καὶ σφιμένοις μελέτῃσι
 αἰάζω, κεντακήισι ἀχέρευτα γάστριν.
 αἴ τι, οὐ τὸ πόθενον ἔμοι τάλας; αἴ πασιν ἄδας,
 αἴ ταπει, ἀκμαῖον δὲ ἄνθραξ φυρεκόνις.
 ἄλλα πολὺν γάμον γῆ πάντερα, πάκι πανόδιοτον
 οὔρεμα σοῦ στόλποισι μάτερα ἀναγκάλισι.

Laudetur virgo honeste, eaq[ue] proferantur, quæ &
 puella legere, & adolescens audire, & vir grauis nō
 impro-

improbare, & egregius poeta approbare posse. Virginum tumulos aspergimus narciso, hyacintho, liliis, rosis, violis, atq[ue] istum honorem integritati corporis fæminei etiam post obitum habemus. Non stulte: est enim nitidissimus & fragrantissimus quidam flos virginitas, & ad eius elegantiam exprimendam flore nihil aptius.

In tumulis matrum familiâs, nullæ detestationes, exclamations, gemitus, &c. argutæ autem sententiae non excluduntur. Ergo nihil ferè aliud præter sobriam quandam laudationem postulabunt hæc epitaphia. Laudes earum hæc. Concorditer, & amanter egisse annos plurimos cum mariato, sine iurgio, sine querela, sine rixa. Conservasse fidem, & iura thalami castissimè. Semper fuisse viro morigeram. In adueris casibus nunquam eum deseruisse: præstitisse Renelopen, Alcestidem. De-disse formosos multosq[ue] liberos, qui est coniugij finis & fructus. Vidisse nepotes suos, & natos patrum: & qui nascuntur ab illis. Bene & christiane educasse filios. Matribus diligenter & sollicitudine seruasse, & auxilium patrimonium. Filiarum vigilanter custodiuisse pudicitiam. Prudenter gubernasse familiam. Cum ancillulis nō fuisse deditam otio, sed lanificio, ut Lucretiam. Coluisse etiam summopere pietatem & silentium. Non luxuriostam in vestibus, nō curiosam retum foris contingentium, non superbam extitisse Virtutes mulieris, seu matris familiâs pertractauit Aristoteles O Econ. lib. 1. cap. 7.

Epitaphium nobilis matronæ. Martial, lib. 10.

Marmor a parua quidem, sed non cessura, visator,
3. Manso lapis Pjramidalis q[uod] leges.

Bartusca

Bis mea Romano spectata est vita Tarento,
Et nihil exter nos perdidit ante regos.

Quinq^{ue} dedit pueros, tosdem mibi Imo puellas,
Clusserunt omnes lumina nostra manus.
Consigil E^{go} thalamis mihi gloria rara, fuitq^{ue}
Vna pudicitia copula nota mea.

Tos. tom. i. ad finem ex vetustis lapidibus.

Apolonia qua vocitabar,
Lapide hoc inclusa quiesco,
Ipso mibi flore innuentis
Ruperunt filia sorores:
Annos post decem, E^{go} octo,
Verterunt fascere lumen.
Vnum fortia maritum,
Sernans casta pudorem.
Mater misera hoc monumentum,
Extruxit Olympias amens.
Hec sunt: bene vnde viator.

Aliud.

Hospes, quod deico paullum est, asta, ac pellege.

Hest est sepulchrum, hand pulchrum pulchras faminas.

Nomen parentes nominarunt Claudiam.

Suum maritum corde dilexit sono,

Gnatos duos creauit: horunc alterum

In serra liquevit, alium sub terra locatio-

Sermoni leprodo, cum autem in recessu commodo,

Domum seruauit, lanam fecit, saxisit: ab ei.

Ausonius ex Greco.

Viginti atque nouem generisci Callicratea

Nullius sexus mors mihi visafuit.

Sed centum E^{go} quinque explensi bene meisib[us] annos,

In tremulambaculo non subenente manus.

D E E P I T A P H I O P A T R I S.
fratris, filiorum.

C A P V T X X .

NON ab his modò qui in anterioribus literarum studiis versantur, & multa solent recconditè ac festiuè disputare, verum etiam à Theologorum coryphæo D. Thoma in questione positum est, plus ne patri an matri deberent filij. Prolatæ in veramque partem rationes. Decretum tandem, plus nobis patrem contulisse. Hoc quanquam verum est, nihilominus non ita tenet patrum, quam matrum obitus lugemus. Quocirca quamvis epitaphium patris oporteat esse mœustum, ac lugubre, admiscenda est tamen grauitas, eiusq[ue] laudes ac merita non tacenda: quo non solum nos optimum parentē, sed etiam Respub. hominum egregiumq[ue] ciuem amisisse videatur: ac proinde suam illa mœorem cum nostro mœstre coiungat, & communibus lachrymis integrissimi viri memoriam prosequatur.

Fraterni amoris flamas noruunt, qui fratres aut habent, aut habuerunt. Oratio igitur querelexum & dulcium affectuum plenâ huic generi epitaphiorum idonea existimatur. Catullus quiderat adeo fratrem suum ardenter dilexit, vt ex illius obitu dolorem vix consolabilem suscepit, quem non uno in loco multis, iisdemq[ue] ut tristissimis, ita suauissimis carminibus testificatur. Quæ ego ob eam causam inserere his preceptionibus maximè volo.

volo, ut ea materiant argumentumq; fraternis e-
pitaphiis, seu naniis, seu epicediis ministrent, illo-
rumq; lectione, quilibet ad germani sui è vita di-
cessum pio luctu prosequendum excitetur. Cum
igitur promisisset Ortalo Catullus, se Callimachi
elegiā de coma Beronices latinis versibus à se in-
terpretatam illi missurum, id se quamuis ingenti
mōdore ex interitu fratris præpeditum præstitisse
confirmat.

*Etsi me assiduo confectum cura dolore
Senocat à doctis, Ortale, Virginibus,
Nec potis est dulces Musarum exprimere fatme
Mens animi, tantuſ fluctuat ipsa malitia.
Namque mei nupor lethao gurgite fratris
Pallidulum manans alluit vnde pedem.
Troia Rhetor quem subier littore tellus
Ereptum nostris obterit ex oculis.
Alloquar? audierōne vñquam tua verba loquensem?
Nanquam ego te, sita frater amabilior
Aspiciam posthac? at certe semper amabo,
Semper mœſta tua carmine morte canam.
Qualia ſub densis ramorum concinna vmbbris
Daulas abſumpeſ fatagemens Iyle, &c.*

Elegia verò ad Mallium ostendit earum verum
studia, quas ille ab ſe petiuerat, penitus obēcōtra-
ctam de fraterna morte ægritudinem ex animo
excidisse. Versus aliquot noſtro instituto accom-
modatos decerpsi.

*Sed tibi ne mea ſins ignota incommoda Malli;
Non me odiffe pures hospitis officium,
Accipe queis merſer fortuna fluctibus ipſe,
Ne amplius a misero dona beata petas.
Tempore quo primū vſtis mihi tradita pura eſt,
In cuiudum cum aſas florida ver ageret,*

Mallus

Multa satis lussus: non est Dea nescia nostri,

Qua dulcem curis miscet amaritatem.

Sed iorum hoc studium luctu fraternam mibimors

Abstulerit, o misero frater adempre mihi.

Tu mea tu mortales fregisti commoda frater,

Tecum vna tota est nostra sepulta domus.

Omnia tecum vna perierunt gaudia nostra,

Qua tuus in vita dulcis alebat amor.

Cuius ego interitu tota de mente fugauis

Hab studia, atque omnes delicias animi.

Et post multa iterum abripitur, moestumque canit.

Troja, nefas, commune sepulchrum Europa Asiaq;

Troja virum fortutum omnia acerbacimus.

Qua nempe & nostro lethum miserabile fratre

Attulit: heu misero frater adempre mihi.

Heu misero fratri succundum lumen ademprum,

Tecum vna nostra est tota sepulta domus.

Omnia tecum vna perierunt gaudia nostra,

Qua tuus in vita dulcis alebat amor.

Quem nunc tam longe non inter nota sepulchra,

Nec prope cognatum compositum cineres,

Sed Troja obscenus, Troja infelice sepulchrum

Detinet a nostro terra aliena solo.

Sub finem porrò totius libri, eius manibus soluit
inferias hoc mollissimo epigrammate.

Multas pergentes, & multa per aquora vellit,

Aduenio haec miseras frater ad inferias,

Vt te postremo donarem munere amoris,

Et mutum nequidquam alloquerer cinerem.

Quandoquidem fortuna mihi tete abstulerit ipsum.

Heu misero indignè frater adempre mihi.

Nunc tamen interea prisco qua more parentum

Tradita sunt tristes munera ad exequias,

Accipe fratrem multum manantia fletu,

Atque in perpetuum frater ave atque Vale.

D. Ambrosius librum conscripsit de excessu Satyri fratris. In quo quanquam sibi lugendum non esse demonstrat, scilicet ipsum consolatur, & virtutes fratris praeclare commemorat, tamen natura potentia, & amoris magnitudine superatus, tam pie luget, & tam flebilem orationem contextit, ut quamvis duro lectori lachrymas possit excutere. Sed in eo libro permulta sunt ad versus in fratrū funera conficiendos aptissima. Quā miserabiliter, & amanter illa dicit? quamuis non eodē loco omnia. Nunquam totus in me fui, sed in altero nostri pars maior amborum. Atq; & innam & memoria, & gratia, ita etiā vita tua hoc quidquid est quod spiramus spirare possemus: dimidiumq; meorum decideret temporum, quod ad tuorū proficeret & sum. Ego te frater haredem feceram, tu me haredē reliquisti. Ego te superstitem optabam, tu me superstitem dimisisti: Quid mei successor haredis? quid agam mea & ita superstes? quid agam exors huius quod cupio luminis? ego te frater non requiram, aut possum & inquam obliuisci tuis? quas grates, qua munera referam tibi? nihil à me prater lachrymas habes. Aut fortasse securus meritis tuis, quas solus superstites habeo, lachrymas non requiris. Nam etiam cum adhuc sonueres, fleri prohibebas, māroremq; magis uastram, quam tuam mortem tibi esse stabarie doloris.

Et cap. 2.

Habeo planè pignus meum, quod nulla mihi peregrinatio iam possit auellere: habeo quas complectar reliquias: habeo tumulum, quem corpore tegam. Utinam potuisse adiuverem tuam mortem tuam meum corpus obsecere. Si gladius persistesset, me posse pro te obitulissim. Nihil mihi profuit & tenuisse anhelitus, nihil flatu meos inspirasse morsentes.

Propria

Putabam enim, quod aut tuam mortem sp̄se suscipere, aut meam vitam in te sp̄se transfunderem.

Cap. 3.

An ego possum aut non cogitare de te, aut unquam sine lachrymis cogitare? Quid mihi sine te, aut tibi unquam sine me voluptas fuit?

Cap. 14.

Ades, inquam, & semper ostenderis, & tuto te animo, ac mente complector, aspicio, alloquor, oscular, comprehendos ipsa iam noctes, qua quasi molestiores vivente te videbantur, quod mutus conspectus copiam denegaret, ipsa iam somnus colloquiorum nostrorum dudum interruptor inamabilis, dulcis esse iam capit, quia te mihi reddidit.

Et cap. sequenti.

Tento igitur te frater, nec mihi se mori aut tempus auellet. Ipsa dulces lachrymae sunt, ipsi flatus incundi, quibus extinguitur ardor animi, & quasi relaxatus evaporat affectus. Neque enim sine te esse possum, aut tuis non meminisse unquam, aut meminisse sine lachrymis. O amari deus, quod interruptam copulam perdistis: o flebiles noctes, quae tam bonum consortem quietis, & indissiduum misis coisiteme perdidistis.

In extremo autem cap. libri, se ait cupere fratre quam primū sequi, & è vita emigrare, ut cum conueniat. Ibi inter cetera, Deus bone, quam suauiter! Para hospiti cōsortium, & quemadmodum hic nobis omnia fuere communia, ita illuc quoq; diuiditnum nesciamus. Ne quasi cupientem tui deseras, properantem expecta, festinarem adiuua: & si diuisio tibi morari videbor, accerse. Neque enim unquam prolixius abfuisse à nobis, en solobas reuise, Nunc quoniam tu redire iam non potes, nos ad te ibimus, eumque est ut officium rependamus.

In filij epitaphio conuenit lugere patrem, ut qui magnum solarium perdisserit, quia spem suam

P 2 postea

posteritatis amiserit, plorare minus. Narrare item
hæc poterit: liberalem & indulgentem educatio-
nem, curas pro eo noctes atq; dies agitatas, delecta
nuptiis præstanti corpore puellam, speratos nepo-
tes, honores, opes, auctoritatem, gratiam ciuium,
quæ omnia cum ad nihilum ceciderint, sibi dolo-
rem & luctum immensum parere. Locus commu-
nis in vanitatem spei. Pollicebitur, se quia diu su-
peresse nō posse eius funeri, breui ad eum in bea-
ta loca venturum. Si filius obierit paruæ, blan-
dum & ludicrum magis sit epitaphium, habeat il-
læcebras, lusus, & oscula, quibus se cum paruulo
viuente pater matérue sæpenumero oblectauerit.
Sanazarius nomine parentum.

*Nate patriæ matrisq; amor, & suprema Voluptas.
Accipe qua nobis te dare par fuerat.
Busta cheu tristesq; notas damus: innida quando
Mors immaturo funere terapuit.*

Bembus in Lucilium suum.

Omuleum dilecte puer, quadura parentis

Fortuna inuidit te superesse tuo?

Quam producebam latu te sospite fessam:

Erepto peior morte relicta mibi est.

Filij grandioris L. Q. tom. 2.

Non lacrymis indigna meis, nec honore sepulchræ

Rapte mibi ante diem dulcis alumne iaces.

Intra bis denos te ostendit & abfultos annos

Parca ferox, votis insidiata meis.

Nec potuit probitas, nec amans gratia vultus

Fletere: non atas, nec piæ turbæ Deam.

Spes hominum solidas, tumulans mastue ephabam,

Quis me debnerat lares humasse senem.

DE

*DE EPITAPHIO INFANTVM,
puerorum, adolescentum.*

CAPVT XXI.

NVLLORVM abitus è vita tristior accidit, quam puerorum, & adolescentum: eam ob rem nimirum, quod parentes per eos secesserint post mortem viucturos existimauerant.

súλογάποίκυ ταῦτες εἰσὶν ἄρρενες.

Et nihil dulcius hominum generi à natura datum est, quam sui cuique liberi, præsertim dum adhuc parvū sunt. Est deinde ætas illa seminarium mundi, orbis ornementum, senectutis voluptas, ludus & solatium. Huc acoedit, quod acerbius à tenera ætate natura exigit quod dedit, quam à senibus, qui vitam diurniorem optare non possunt: nec iam illis perfaci commodis, quæ venientes anni secum ferunt. Tot autem malis premuntur, ut illis mors vltro inuocanda sit, ad quam quotidie tendunt. Hinc eleganter apud Ciceronem Cato. Itaq; adolescentes moris sic mihi videatur, & cum aqua multitudine & flamma opprimitur: senes autem, sicut cum sua sponte, nulla adbibita & consumptus ignis extinguitur. Et quasi pomæ ex arborebus, si cruda sunt, & iuueniuntur: si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus & aufert, senibus maturitas. Quo autem breuioris vitæ spatium contigerit, eo vehementius nos miseret illorum, ut si 20. 10. 5. 3. tantum anni. Si accesserit vis externa, si submersi, gladio iugulati, si ruina domus elisi, si fame sitiue eneci, tum vix à fletu

P 3 tempe-

temperamus: Erit igitur in hoc epitaphio primus & frequentissimus locus querimoniæ de incerta vita longitudine, de inclemetia atque inuidia diræ mortis: quæ ab utero materno videtur homines insequi, & alium citius, alium tardius insertis vnguis apprehendere. Sunt item loci laudationis à genere, ab indole animi, à pudore, à suavitate morum, à forma liberali, ab artibus, ad quas illa ætas incumbit, à charitate dominorum, patronorum, fratum, parentum, consanguineorum ergo eos. Ad commiserationem iuuabunt dolores, & lacrymæ matrum, ac sororum: nec non iucundæ collationes à flosculis nobilioribus æstu, vento, imbre, grandine marcidis, prostratis, euulsis. Pythagoras quatuor ætatis gradus constituebat, pueritiam, adolescentiam, corroboratam seu virilem ætatem, senectutem. Primam veri, secundam æstati, tertiam autumno, postremam hyemi similem autumna habet. Vero germina fruges fructusq; naescuntur, estate crescunt, autumno ad maturitatem perueniunt, hyeme cocti & vieti, cum arbores nudantur foliis, decidunt & moriuntur. Quamobrem haud ineptè pueros & adolescentes cum flosculis, rosisq; languentibus, ac marcescentibus componimus: siquidem illorum anni florentes, & ætas florida dicitur. Vnde factum, ut in eorumdem epitaphiis poëtæ inuitarent hortarenturq; viatores ad tumulum aspergendum violis, rosis, & floribus. Sic Virgil. 9. Æneid. qui loco cædem adolescentis Euryali, & ceruicem in humeros collapsam describit.

Purpurea veluti cum flos succisus aratra

Lan-

*Languescit morsens, lassone papuera collo
Demisere caput, pluria cum forte granantur.*

Interdum tamen gratulamur potius obitum infirmiori ætati, quod nō à nobis, verum à multis malis, quibus hominum vita referta est, discesserint. Quod si tempus vñnum fuit, quo illud Ciceronis verum comperiretur, nunc profecto comperitur. Quid est enim, inquit, iam non modò pudoris, probitatis, virtutis, rectis studiis, bonis artibus, sed omnino liberasi ac salutis loci? non me hercule quenquam audiui, hoc gravisimo & pestilentissimo anno adolescentem aut puerum mortuum, qui mihi non à diis immortalibus eruptus ex his miseriis atq; iniquissima conditione vita videretur.

Luciani in Callimachum quinquennē puerum,
māda ut veritateq; &c. sic latinè sonat.

*Nil me sollicetum, post quintam barkaram messem
Mors puerum è simis Callimachum rapuit.*

*Tu cane me plores: paucus quis tempore vixi,
Paucus etiam vnde sustinuisq; male.*

Martialis in Glauciam libertūm Melioris lib. 6.

*Liberus Melioris ille nosca
Tota qui cecidit dolente Roma,
Chari delicia breves patrons,
Sub hoc marmore Glaucias humatum
Quinto Flaminia iacet sepulchro.
Castus moribus, integer pudore,
Velox ingenio, decore felix,
Bis sensu modo messibus peractis
Vix vñnum puer applicabat annum.
Ni fles talia, nsl fleas Yeator.*

Eodem libro in Eutychium puerum. Aliud in Vribicum puerum lib. 7. in extremo. Sed venustissimum Cottæ in Quinterium.

*Me longè effigie venustriorum
Narcissi, vel Apollinis comati,
Parcarum Lachesis nimis severa
Ists Quinsierium dedit sepulchro.
Cur non flosculus excam requiris,
Cum tantum fuerim puer decorus?
Tellus est nimis arida, ô viator
Nostris facta perustione amoris:
Sed si lacrymulus suis madescet,
Forsan flos nouus ibit è sepulchro.*

Toscanus,

*Blandidulus, missus, pulcher, dulcissimus infans,
Delicia matris, deliciaq; patris,
Hic sicut est teneris rapens Lucellus annis,
Verosa qua subitis imbrisca ita cadit.*

Lege tumulum Aurelij infantuli apud Iouianum,
vbi mater queritur ad sepulchrum. Suauissimum
hoc Macedonij, in quo infans à partu statim ex-
tinctus, Lucinam, & terram alloquitur, se utriquè
satisfecisse. Illi quod natus, huic quod mox sepul-
tus. Et nescio tamen, inquit, quo vadam, neq; no-
ui vos, neq; scio cuius, aut quis sim, aut vnde ve-
perim.

Γαῖα, καὶ ἐλεῖθυα (σὺ μὲν τέκες, οὐδὲ καλύπτεις)
χαίρετον, ἀμφοτέρως γῆνου τὸ σάδιον.
γίμη δὲ μὴ νόετω πόδι τείσομαι. οὐδὲ γὰρ ὑμας
η τίνος, η τίς τὸν δίδα πόδεν ματέψῃ.

Adolescentis L. Q. tom. 1.

*Inclusus hic iaceo, prima quæm flore innoncta
Decerpserat rapida mors inimica manu.
Si spelles annos, sumenem me fatatulerunt;
Si singeniam, dices me persisse senem.*

DE EPITAPHIO AMICI.

CAPUT XXII.

SCRIPTVM est in monostichis græcis, amicū velut Deum nobis colendum: ingentem esse thesaurum, & possessionem longè omnium pulcherrimam. Nullum tantum in vita solatum, quam habere qui cum agere, & communicare ut tecum ipso possis: qui sit alter tu: qui rebus tuis aduersis & quæ contristetur, secundis & ad voluntatem fluentibus & quæ gaudeat: cui nihil sit abs te seiunctum: qui libenter sua morte vitam tuam redimeret. Talis omnino est, quem amicum nominamus: eum qui perdit, detrimentum accipit nimis magnum. Sed officij est, ut quem viuentem dilexeris, & à quo tanto amore dilectus fueris, eius mortui memoriam ne finas mori: verum eidem, quomodo potest, vitam restituas: carmine autem etiam mortui tempus in omne viuunt. Continebit tumulus amici piatm & lacrymabilem querelam huius acerbissimi discidij. Amisisse nos sat atrocitate partem corporis nostri, dimidium animæ, decus & præsidium, nos ipsos. Nullos vñquam fratres amasse inter se ardentius; summam fuisse consensionem studiorum, sententiarum, voluntatum. Contemnemus præ amicitia nostra Pyladem & Orestem, Theseum & Pirithoum. Deniq; doloré ex illius discessu, & præsentiz desiderium, quanta maxima poterimus enargia, & efficacitate declarabimus. Exemplum nullum melius inue-

nio hoc ipso:apparet enim esse epitaphium plane.
Cap. 14. idem alia de caussa posuimus.

*Ablatus mihi Crispus est, amici:
Pro quo si pressum dare liceret,
Nos fratres desiderem libenter annos.
Numc pars optima me mes reliquis
Crispus praesidium menum, Golupras,
Pettas, delicia: nubilus sine illo
Letum mens mea iam purauit esse.
Consumptus male, debilisq; viuam,
Plusquam dimidium mei recessit.*

Incerti.

*ΤΥΤΟΠΗΜΕΤΕΡΗΣ ΜΥΗΜΗΙΟΝ ΕΘΛΕ ΣΑΒΙΝΩ,
ΑΛΙΘΩ, Α ΜΙΚΡΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΦΙΛΙΝΩ.
ΑΙΝΗ ΣΥΓΓΡΑΦΩ ΣΩ. ΟÙ ΔΙ ΕΙ ΔΕΜΑΣ, ΚΑ ΦΩΤΙΜΕΡΟΙΟΙ
ΤΥΛΙΔΗΣ ΕΠ' ΕΜΟΙ ΜΗ Π ΤΗΛΗΣ ΣΘΜΑΙΘΩ.*

DE IOCOSIS ET SALISIS Epitaphiis.

CAPUT XXIII.

ACVLEI, risus, & facetiae non videntur incidere in epitaphia: at reliquæ virtutes epigrammatum omnes. Sunt tamen nonnulla tempora, quibus poëtae in sepultos iocantur, liberiisque ludunt. Si fuerint agresti & inhumano ingenio, monstrofi, scurræ: si aliquo malo, & omnibus noto facinore astricti: si scortatores, auari, ebriosi, maledici, superbi, decoctores, usurarij, tyraanni, hæresiarchæ, proditores. In quo genere videm-

dendum est, quam Christianismus noster facultatem nobis largiatur: imitandumq; interdū exemplum Martialis, ut parcamus personis, dicamus de vitiis. Nonnūquam ex nomine mortuorum, pauperate, pusilla statura, ingenio, moribus, euentu aliquo ridendi ansam arripiunt. Complura scripta legas in Timonem, hominem perpetuo quodam in omnes imbutū odio, vnde μισάνθρωπος dictus est: è quibus ista tria breuissima ad eius naturam exprimendam præclarè excogitata accipito.

Ptolemæi.

μὴ πόθεν εἴμι μάδης, μήδι χνομα, πλὴν ὅπερίσκεται τὸς παρέμποντες οὐδέλλοι.

Incerti.

μὴ χαίρειν τοπης με κακὸν κάρη, ἀλλὰ πάρελθε ιοννὲ μοὶ χαίρειν δέται, τὸ μήσε γελᾷ.

Incerti.

καὶ γένους ὡν τίμων ἄγειρος, σὺ δὲ δεινὴ πυλωρὸς
Πλάντωνος παρεῖ πέρβερες μὴ σὲ δάκη.

Antipatri in anum ebriosam. τῆς πολιῆς τόδε σῆμα, ex huius sepulchro eminebat poculum sculptum: ait poëta, bibulam istam Maronidem & garrulam non dolere ob filiorum & mariti egestatem: sed hoc unum dolere, quod crater ille non fit vini plenus.

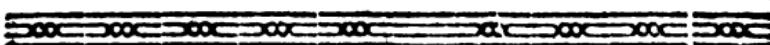
In Vesbiā iracundam mulierem.

L. Q. tom. 1.

Tres habuit furias quondam, sed Vesbiā manus
Vt petitis, furias quas uor orcus habet.

Iuliani Expræfcti Ægypti in Archilochum, cuius nota

nota maledicentia, hoc est (quemadmodum alii quoque ab aliis in eundem poëtam, Archilochica planè epitaphia, eiusdem pæne argumenti scripta sunt lib.3. Anthol.) Monet Cerberum, ut qui aliorum umbras latratu terret, ipse hanc formidabilem umbram timeat. Cae tibi, inquit, à iambis eius, nosti vim vocis ipsius, quando vna Lycambæ nauis duas tibi eiusdem filias (quas cum fratre ad suspendium adegerat) attulit. οὐδὲ βέβητε θειμαλέην, &c.

DOCTRINÆ EPITAPHICÆ Appendix.

CAPUT XXIV.

QVI dicti sunt modi tres poëmatum, cùdūt omnes in epitaphia: nam & solus poëta loquitur, & simul sermonem aliis affingit, & ipse tacens, σφραγαπτῶς loqueptes alios facit. Loquitur autem poëta cum Musa, cum mortuo, cum viatore, cum genio defuncti, cum virtute simpliciter, aut cum ea virtute, qua mortuus fuit conspicuus, iustitia, pietate, constantia, &c. qui quidem tertius est modus, non secundus: poëta enim hic est instar personæ cuiuspiam, nec poëtar rationem habet. Musa seu Virtus, & ipse etiam extinctus, & in græcis sæpe tumuli loquantur cum viatore. Iucundus est ille modus, cum ipsum mortuum suos consolantem inducimus, ut filius matrem plorans ad tumulum in hoc.

Incerti.

Incerti.

a. πάλιττα, τλῆντι πένθος, εὑρασσεν δάκρυ.

τολλαι διδύντας ἔπον ψεῦτις ματέρες.

β. ἀλλ' ὑποίστης τὸν τρέπον, καὶ τὸν βλον,
ὑποτέρων σέβοντας οὐδέτις θέαν.

γ. τι πέμπεται θρησκεῖς; τὶ δέ μάτις οὐδέρεσαι;
εἰς κοινὸν φόλια πάντες οἴξασι βερτοί.

Interdum viator solus, tumulus solus, mortuus
solus, sacerdos solus, Musa sola, Virtus sola, ut in
tumulo Aiakis, quem transtulit Alciatus in em-
blem. 98. Ad maternum tumulum loquuntur filij,
ad filiorum sepulcra mater, ad vxorum mariti, &
vicissim ad maritorum vxores: atque harum quas
enumerauimus formarum, multarum saltem, si
non omnium, exempla ostendimus. Si quæ varie-
tas prætetea legendo occurrit, notetur, & scri-
bendo reddatur. Inueniuntur apud Ouidium in
epistolis heroidum brevia & elegantia epitaphia,
quibus heroinas illas suos casus exponentes facit
poëta. Tale est Didonis, quod etiam 3. Fastor. re-
peritur.

*Prabit Aeneas & cœlissam moriū, & enīm,
Ipsa sua Dido concidit & sa manu.*

Hypermnestrae.

*Exul Hypermnestra preium pietatis iniquum,
Quam fratris mortem depulit, ipsa sulcit.*

Caietæ in 14. Metamorph.

*Hic me Caietam nota pietatis alumnus
Ereptam Argolico, quo debuit, igne cremanit.*

In Græcis epitaphiis obseruauit iuuenum vtriusq[ue]
sexus annos, menses, & dies vita poni ad com-
mouen-

POETICAR. INSTITVT.

mouendam miserationem: quod ipsum non negligitur à Latinis, & cū soluta oratione epitaphia scribuntur, id solemne est. Et quia antiqui mortuorum tumulis eius artis instrumenta insculpebant, quam illi exerciſſent, vt piscatorum retia, & remum, nautarum naues, lignitorum securim, potatorum dolium, agricolarum aratum, ducum autem & virorum fortium aquilas, leones, ob virtutis & præstantiarum similitudinem, possumus eo aliquidere. Venustè autem eiusmodi animalia loquuntur, vt leo super tumulo Leonidæ.

Simonidæ.

Δηρῶν μὲν κάρπις θέμα, διατῶν δὲ ὅντες τοῦ
φευγῶν, τῷδε τάφῳ λαίψῳ θυμεῖσθαι.

Incerti.

Ἄλλοι εἰρήνην γε λέων ὡς ἔνοχα εἶχεν,
Οὐκέτε τέλος τύμβῳ τῷ δὲ ἐπέδηνε πόδες.

Solent adhuc poëtæ illi antiqui, leuem terram optare mortuis, & quietem ossibus, quasi in iis resideret sensus aliquis.

Tibullus.

*Et bene discedens dicer placideq; quiescere,
Terraq; secura sit super ossa leonis,*

Propertius.

Sit tibi terra leonis, mulier dignissima vita!

Ouid.

Et patrio Anchisa molliter ossa cubent:

Idem in mortem Tibulli.

*Ossa quiesca precor tuta requiescere in Urna,
Et sit humus cineri non onerosa pio.*

Martial.

Martial.

Mollia nec rigidus cespes regat offa, nec illi
 Terra granis fueris, non fure ille tibi.
Quomodo id Græci faciant, legendis epitaphiis 3.
 lib. tu ipse notabis. Nos animæ requiem sempiter-
 nam precabimur. Illud item magnæ voluptati eſt
 poētis mansuetioribus, animantes quasdam epi-
 taphiis prosequi, in quibus illi sua ingenia expe-
 riuntur, suosq; mirificos illos lepores ostentant;
 Luſtus passeris apud Catullum, psittaci apud Oui-
 dium, columbae apud Papinium, sturni apud Io-
 uianum, & auiculæ Liguris, quid sunt niſi illarum
 volucrum epitaphia? Eſt etiā in 3. Anthol. titulus,
 eis ſugivis; & ibi in picam, in cicadam, in gallū, in hi-
 rundinem, in perdicem, &c. Veruntamen canibus
 & catellis potissimum hic defertur honos, propter
 insignem fidelitatem, & amorem erga dominos.
Cætera præteribò, mentionem videlicet libami-
 num, crinum, coronarum in epitaphiis. Vide dia-
 logos funebres meos.

AVCTARIVM.

COLLATIO POETICÆ CVM
Pictura, & Musica.

SCRIPTORES antiqui Poëticen cum picturæ,
 & Musica componere soliti, plurimam vti-
 que illius cum hisce duabus artibus affinita-
 tem, cognitionemq; magnam, & omnino inge-
 nium

nium eius, ac proprietatem declarare voluerunt.
 Age igitur, quibusnam in rebus harum concordia, disparitasq; posita sit, non perreconditis, & abstrosis, verùm popularibus, & è medio sumptis quoddammodo argumentis demonstremus. Poéticam quidem, similiter Musicam scientias esse liberales, id est, ingenuo ac libero homini minimè abhorrendas, pro indubitate habetur: de Pictura auctores in diuersum trahunt. Seneca inter artifices liberales pictori nullum locum reliquit: haud sanè magis, quam statuario, marmorario, cæteris, ut ipse vocat, ministris luxuriaz. Galenus partitionem quandam artium faciens, alias nominat viles, χειροπηγάς, quæ videlicet citra manuum operam, nixumq; corporis non tractantur: alias honestas, nec liberis indecoras: nempe Rhetoricam, Musicam, Poéticam. Si quis singendi, pingendiq; peritiam velit adiicere, cum eo se pugnaturū negat: quoniam hæ, quanquam manus desiderent illæ quidem, viribus tamen corporum, ac lacertorum robore nequaquam indigeant. Præterea, si dedecorant hominem liberalem colores terere, tractare oleum, ducere penicillum, & similiq; q[uod]t modo, quæso, aluminos litterarum non perinde putabimus dedecorare, atramentum scriptorium coquere, concinnare calamos, filo & aqua chartas insuere, & alia deniq; huiusmodi? Vetus temporebus Picturam in choro artium ingenuarum fuisse certum est. In L. Æmilio Paulo testatur Plutarchus à nobilibus Romæ perdisci solitam. Adriannus Augustus excellenter pingebat, auctor Dio. Et M. Antoninus cognomento Philosophus à Diogeneto

geneto pingere docebatur: scriptum apud Iodium Capitolinum. Iam illud longè minus in disceptationem cadit, utrum omnes imitentur. De Musica Aristoteles affirmit: Hacuit enim tibicinum, & citharædorum artificia, proinde ut genera quoq; poëses, imitatione contineri, & in eo cum illis conspirare. Adhibent siquidem hæ duæ gemina illorum trium quasi instrumétorum, quibus quælibet poësis ad vim suam exercendam vicitur, cantum, inquam, & rhythmum, non autem metrum: tametsi non raro hymnos, & odas tibicines, ac citharædi cantent. Quocirea poëses aliquo modo nominentur. Nec in questione ponendum, utrum illi vocum humanarum artificiosi concentus, siue duum tantum, siue trinum, siue quaternum, quinum, denum, quindenum, vicenum illi vocum fuerint, imitentur, & varias affectiones exprimâs, quibus affectionibus cernas à Musurgis (quos vulgus componistas appellat) modulos, & internalla accommodari: ut pluribus, minoribus, seu brevioribus, ac dimidiatis notulis in cantu hilariore, paucioribus, maioribus seu productioribz in gravi, seuero, ac mœsto vitantur: ibi celeritates, hic tarditates aucepuntur: ibi voces intendant, hic remittant: ibi ascendant, hic descendat, & tanquam humi repant. Pictura æquè motiones animorum, varios sensus & cogitationes effingere, oculisq; subiicere potest. Peruulgatum est, indicem & nuntium mentis esse vultum. Atqui omnem inconstantiam, ac mutabilitatem vultus, siue hoc totum, quod dicitur vultuosum, pictores egregij bellissime, dexterimeq; lineis, & coloribus consequuntur.

Q.

tur. Ergo audacem, timidum, sollicitum, dissolutum, lætum, tristem, iratum, mitem, amantem, inuidum, despérantem pingere poterunt, si lubet. Et quis tam rudis, ac pinguis inuenietur, qui nesciat, aut non intelligat, omne opus pictoris non aliud quam animaz, aut inanimaz rei similitudinem, & exemplar esse? Poetica verò qua ratione imitando versetur, plenissimè diximus in Institutibz poeticis. Eius naturam si breui ac legitima definitione amplectare, ita definies, quemadmodum nos ibidem cum eruditissimo viro Ioan. Antonio Viperano definiuimus. *Ez ars, hominum actiones effingens, easq; ad vitam instituendam carminibus explanans.* Nec ferè quidquam aliud tam eximiè, quam affectus imitatur: præsertim molliores illos, quibus homines cebrius perturbari consueuerunt. Oratio & calamus est illi tanquam penicillus: Picturæ colores, lineæ, penicillus tanquam calamus: Musicæ horum loco sonus. Omnia insuper commune est delectationem gignere: siquidem ad honestam animi voluptatem potius, quam ad singularem aliquam utilitatem repertæ, & apud barbaras etiam nationes usurpatæ videntur. Porrò Poetica, & Musica (ut de externa sensuum delectatione loquar) auditum permulcent. Ouid. in Tristib.

*Decinuit nostras numerosas Horatius aures,
Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.*

Pictura oculis blanditur. Quanta cum iucunditate Aeneas Carthagini bella illa totum iam per orbem vulgata, & in pariete pulcherrimis depicta coloribus intuebatur? Certè obtutu hærebat definitus

fixus in uno, pascensq; vnam mentem atque oculos,
nec hos, nec illam satiare poterat. Penetrant in an-
timum singulz, & ad intimos usq; sensus pertin-
gunt: et si minor est in hoc Picturæ, quam reliqua-
rum duarum efficacitas. Ceterum sicut pictura
quædam est adumbrata, quæ tatummodo primis,
ac rudibus lineamentis conficitur, Græcis ~~etiam~~
~~ægætia~~: quædam electis, & opportunis coloribus
illustratur: & illa aspicientem procul, hæc è vicino
recreat: sic poema licet inuenire, quod umbras
modi, & nudos, ac simplices linearū ductus veluti
continet: aliud quod splendidis coloribus distin-
ctum, & accuratione magna comparatum iudi-
ces: quod idcirco tanquam absoluta pictura com-
mendetur. Hanc similitudinem Horatiani versus
ad Pisonem continent.

Vi pictura poesis. Erit, qua si propria fess,
Te capiat magis, & quædam si longius abfess.
Hac amas obscurum, solet hac sub luce videri,
Indicis argutum qua non formsdat acumen,
Hac placuit semel, hac decies repetita placebit.

Sciunt adhæc vel leuiter imbuti græcis, latinisq;
litteris, & codd; poetis, & cantoribus passim à Græ-
cis vatibus tribui, & poetas ipsos semet cantores,
& carmina sua cantus, se seq; non scribere, dicere,
loqui, sed canere solere profiteri. Huc pertinet,
quod Terentius diuersis prologis artem poeta-
rum vocavit Musicam, & studium musicum. Et
sanè quondam erant iidem poetæ, qui musici. Pla-
to in 3. de repub. cum musicis poetas coniungit.
Fuit quoque pictoribus, ut poetis, quidlibet au-
dendi semper æqua potestas: cui tamen potesta-
ti modum figit Horatius. Quod in quoque pul-

cheritum, præstättissimumque obseruarunt
pictores, id in vnum aliquod opus suum trans-
ferunt, vt Crotone in Italia Helenam picturus
Zeuxis fecit, quemadmodum est in procœlio
L. de Inuent. apud M. Tullium. Id autem adeo
præclarè, felicitate, vt non ipsi à natura didicisse,
sed naturæ leges potius dare potuisse existimén-
tur. Ad eundem modum agunt poëtæ, vt Virgi-
lius, qui in suum Aeneam (vt Homerus in suum V-
lyssem) omnes probati Principis virtutes, omniaq;
ornamenta concessit. Atque vt non quibuscunq;
poëtis quævis materia: sic neq; pictoribus quibus-
tis quæcunq; argumenta sunt idonea. Nouerat o-
ptimè cupressum simulate ille nescio quis apud
Horatium. Et faber imus circa ludum Aemilium
(fas sit sculptores, cælatores, factores propter simi-
litudinem quandam pictoribus sociare) & vngues
scitè exprimebat, & capillos non malè æmulaba-
tur: veruntamen in summa operis infelix erat: nō
enim ipsum totum eleganter ponebat, et si id in
partibus quibusdam præstaret. Sic Horatius con-
fitetur ode 6.lib.1. se heroum facinora, clarissimo-
rumq; Principum laudes ob ingenij tenuitatem
pro dignitate celebrare haud posse: res ludicas,
amatorias nugas eas verò posse. Audiamus Pro-
pertium lib.3. eleg.8.

Quid mo scribendi tam vastum mittis in aquor?

Non sunt apta mea grandia velarati.

Turpe est quod neque a capite committere possam,

Et pressum inflexo mox dare tergagenu.

Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,

Fama nec ex aquo ducitur villa in quo.

Reli-

Reliqua multa, ināmōdē elegiam pāne totam hac dē
re loquentem breuitatis ergō nolo adscribere. E-
dem Ouidius de se principio elegiarum.

*Arma gravis numero, violentaq; bella parabam
Edere, materia conueniente modis.*

Et quæ sequuntur, quibus se à Cupidine incepto
prohibitum memorat. Anacreon verò Ode 1.

Θέλω λέγειν ἀτρείδας,

Θέλω δὲ κάδμον ἀδειν.

Α' βάσειτο δὲ χρεῖας

Ερωτα μῆνον ήχει.

Cantem libens Atridas,

Cantem libensq; Cadmum.

Sed barbiti misi gnum

Nerui sonant amorem.

Item poētæ (inquit Aristoteles) ut pictorum mos
est, quidam meliores, quidam deteriores, quidam
pares, seu similes ætatis suis hominibus imitantur,
vt Dionysius: nam Polygnotus meliores, ac præ-
stantiores, Pauson peiores, & improbos imitaba-
tur. Meliores autem illos accipe Deorum filios, vt
Herculem, Principesq; maximos, vt Achillem,
Priamum, Agamemnonem, Nestorem, Vlyssem.
Ita Homerus, ait idem, præstantes effingit, Cleo-
phon similes, Hegemon verò ille Thasius, qui pri-
mus parodias scripsit, nec non Nicocharis, qui
Deliadem, deteriores. De Christianis pictoribus, &
poētis idem sentiamus licet: & quod de personis
affirmatur, etiam de rebus bonis, & sanctis, turpi-
bus & vitiosis affirmatum putemus. Sunt qui pin-
gunt perbene, quæ casti oculi non audent intueri:

& bene etiam temulentos, deformes, rusticos, fatuos, mendicos. Alij cætera, quorum usus est in vita humana, non pessimè penicillo referunt. Inuenimus poetas alios grauibus, sacris, cælestibus, aut iis demum canendis eminere, quæ ut laude carent, sic virtùperationem nō merentur: qui pauci semper & sunt, & fuerunt: alios ridiculis, leibus, parum pudicis. Hæc differentia in musicos quoq; cadit, poetarum fratres. Adde quod in uno eodemq; genere poeseos magna cernitur poetarū, ut pictorum dissimilitudo. Et in Musicis fidicen fidicinem, citharœdus citharœdum, cantor cantorem superat. Apelles cum superiorū pictorum tabulas, atque opera miraretur, collaudatis omnibus, vnam illis deesse Venerem autumabat, quam Græci χάειν vocant. Ipse verò de dispositione Amphionis, & Asclepiodoro de mensuris priores concedebat. In exprimendis articulis, & capitibus aliquanto grandior fuit Zeuxis: in pingendo autem corpore muliebri, qui secum elegantia certaret, habebat proorsus neminem. Superciliorum interalla, malarumq; ruborem, subtilitatem ve-rium, quarum pars membris venustissimè adhæseret pars vento sinnaretur, felicissimè exstabatur. Quæ pingebat Timanthes, in iis semper plus intelligeres, quam videres: quod item in poetis, non quidem perpetuū, aliquando tamen contingit. Non sunt æquales poetæ, quantumvis eiusdem ordinis, siue Tragici, siue Heroici, siue Elegiographi, siue Lyrici. Dœst vni, quod adest alteri. Aptissimum est ad hunc locum, quod 3. de Octat. scriptit M. Tullius. Pna fingendi est ars, in qua

pro-

præstantes fuerunt Myro, Polyclitus, Lysippus, qui amnes
inter se dissimiles fuerunt: sed ita tamen, ut neminem sui
velis esse dissimilem. Una est res, ratioq; pictura, dissimili-
tamen inter se Zenobius, Aglaophon, Apelles: neque co-
rum quisquam est, cui quidquam in arte sua deesse videa-
tur. Et si hoc in his quasi mutu artibus est mirandum, et
tamen verum, quanto admirabilius in oratione, et lingua,
qua cum in eisdem verbis, et sententiis versetur, summae
habet dissimilitudines, non sic, ut alij viderintur sint: sed
et iij, quos constet esse laudandos, in dissimili tamen genere
laudentur. Atque id primum in poeta cernilicet. Quam
inter se Aeschylus, Sophocles, Euripides dissimiles sunt
quamq; omnibus par pene laus in dissimili scribendi genera
scribuntur? Ambae nihilominus, canendi scilicet, &
pingendi artes Poeticæ obsequuntur, & ancilla-
rum instar dominæ famulantur, ab eaque præci-
puum decus suum mutuantur. Qui dum? Quam-
uis enim gratus, & iucundus ad aures allabatur
citharae sonus, multo tamen gravior veniet, atque
iucundior, si nervorum pulsui carmina sociata
fuerint. Et si pictura illa, in qua artifex suas dun-
taxat leges custodierit, tantoperè oculos moratur,
quid illam credemus facturam, in qua poeticum
penicillum, cum pictoris penicillo conuenientissi-
mè copulatum viderimus? Pingunt quippe eti-
am Poetz, ut de Homero confirmauit Tuscul. 5.
M. Tullius: sed picturas loquentes, & disertas, non
tacitas, & mutas. Eorum historiaz, atq; figmen-
ta pictoribus materiam percommmodam suppe-
ditant: nec illi vllu fermè paulò insignius, ac festi-
uius habent argumentum, quod è libris Poetarum
non deprompserint. Quæ picturarum copia apud
Nasonem in Metamorphosi? Duo versus Home-

rici Euphranorem docuerunt, quomodo Iauem excellenter pingerebat: vti etiam tres, qui sunt in extremo primo Iliad. vbi Thetidi pro Achille filio supplicati Iupiter annuit, Phydiæ statuario exemplum præbuerunt fingendi Iouis Olympij: quam statuam propter nulli imitabile artificium inter 7. orbis miracula numeratam legimus. Feruore illo primo iam restincto poëtæ scripta sua in manus denuo sumunt, ea incudi reddunt, limant, poliunt, perficiunt. Idem bonis diligentibusq; pictoribus, qui æternitati pingunt, factitare solenne est. Quod & musicos facere mos bonus est. Apelles opera sua iam absoluta in pergula transeuntibus iudicanda proponebat: multitudinis enim iudicium aspèrnandum non ducebatur. Post tabulam autem latitans, quid reprehenderetur, artetis auribus auscultabat. Accessit sutor, notauitq; eum in crepidâ vna pauciores ansulas pinxit. Id vitium continuò Apelles emendauit. Cic. Officior. lib. 1. poëtas idem solere asserit quod pictores, & statuarij. Ut enim pictores, inquit, & ij qui signa fabricantur, & verò etiam poëtæ suum quisque opus à vulgo considerari vult, vt si quid reprehensum sit à pluribus, id corrigatur. Atqui cum Plinius iunior scribat lib. 10. cap. 10. vt de piëtore, sculptore, fictore, nisi artifex iudicare non potest: ita nisi sapiens non potest perspicere sapientem: cur tandem Poëtam perspiciat, & iudicet, qui Poëta non est? Parum itaque valet, paruiq; faciendum videtur in talibus vulgi iudicium: quam sententiam ipsem̄ Cicero approbat, cuius verba ex

ba ex 3. Offic. recitabimus. Cùm autem aliquid adhuc est, in quo media officia compareant, id cumulare videatur esse perfectum. Propterea quod vulgus quid absit à perfecto, non ferè intelligit: quatenus autem intelligit, nihil patet prætermissum. Quod siem in poëmatis, & pitturis est venit, in aliisq; quam plurimis, & delectetur imperito, laudentiq; eaqua laudanda non sunt. Paucis est ergo contenta iudicibus poëtica. Ac prudenter Horatius sat. vlt. lib. 1.

*Sepe stylum certas, iterum qua digna legi sunt
Scripturus; neq; se & miretar surba labores,
Contentus paucis lectoribus.*

Adducit in Bruto Antimachum poëtam Cicero, qui conuocatis auditoribus, cum legeret magnus illud suum volumen, & eum legentem omnes, extra Platonem, reliquissent: legam, inquit, nihilo minus, Plato enim mihi unus est instar omnium. Sic Antigenidas tibicen discipulo sane frigenti ad populum, sibi, ait, cane, & Musis: insinuans Muticos & pœtas bonos iudicium multitudinis parui pendere. Habet postremò hoc pictores & poëtae, quod sunt φιλαρτοι, suaq; multum admirantur: ut illud, sua cuiq; sacris placebant, in nullo hominum genere verius reperiatur. Cicero agens de Dionysio tyranno, Tuscul. 5. Musicorum vero perstudiosum accepimus: poëtam etiam tragicum. Quam bonū, nihil ad rem. In hoc enim genere nescio quo pæto suum cuique pulchrum. Ibid. Adhuc neminem cognoui poëtam, & mihi fuit cum Aquino amicitia, qui fabio opimus non videatur. Et ad Q. F. lib. 2. ep. 9. Non me hercule quispiam μυστικά ταις libentius sua poëmata legit, quam ego te audio. Zeuxis athlet-

Q. 5 tam

tam pinxit, in quo tantoperè sibi plaustr, ut versiculū subscriberet, μωμόσται περάδιον, ή μιμόσται, facilius inuentum iri, qui cauillaretur, quam qui imitaretur. Donare opera sua instituit, quod ea nullo satis digno pretio permutari posse diceret. Ferunt, dum anum ab se pictam insatiabiliter ridet, animam præ risu expirasse, quod de Parrhasio alij tradiderunt. Est & statuarius in Metamorphosi, qui amore operis sui usq; ad insaniam feruet.

TYRO.

TYROCINIVM POETICVM.

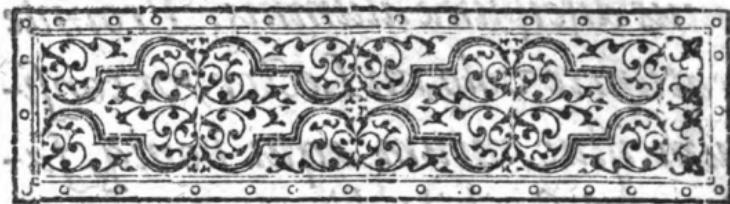
ELEGIARVM LIB. II.

FVNEBRIVM LIB. I.

MISCELLAN. LIB. II.

ELEAZARVS Machab. tragœdia.

IMMOLATIO ISAAC }
STRATOCLES sine bellum } dramata,

Lectori S.

De exercitationibus meis
 poëticis, in quas olim a-
 dolescētior incubui, cūm
 me Musa non furtim, ut illum, sed
 apertè in suum trahebat opus, ali-
 quas selegi, quas antea tyronibus
 gustandas obtuli, si fortè inuenirent,
 unde hoc illis tam dulce studium
 magis commendaretur. Easdem
 recensitas, ēḡleui brachio alicubi e-
 mendatas denuo nunc offero, non
 sanè veteranis ēḡseφανοφόροις, sed
 mei similibus, tenerioribus, inquā,
 buius

buins disciplina alumnis. Proinde
oratum te volo, mi Lector, ut consi-
lium istuc meum aqui boniqz fa-
cias; Et si nihil te hic reperturum
putaueris, unde famen tuam
consolere, eam integrum epulis
melioribus conserues.

Vale.

ARGV-

ARGVMENTA POEMATVM.

ELEGIARVM LIBRI PRIMI.

I.	In natalitia Iesu Christi, Dei Opt. Max. Saluatoris,	pag. 261
II.	In eadem.	263
III.	In eadem.	265
IV.	In eadem.	268
V.	In Bethleem, & antrum Iesu Christi natale solum.	270
VI.	In diem Theophaniorum, seu Regalium.	273
VII.	De infantibus, Herodis immanicru- delitati trucidatis.	278
IX.	In sepulturam Christi, & custodes appositos.	285
IX.	Triumphus Christi in vita reuersi.	287
X.	De eodem.	290
XI.	De eodem.	293
XII.	De eodem.	295
XIII.	De causis institutæ Eucharistiaæ.	301
XIV.	Causæ, panis, & vini species, nobilitas, adumbrationes, &c.	305
XV.		

XV.	Præparatio ad Eucharistiam incun-	
	dam.	309
XVI.	Effectus Synaxeos.	313
XVII.	Admiratio , & iuitatio ad Euchari-	
	ftiam.	316

ELEGIARVM LIBRI SECUNDI.

I.	In D.Catharinam.	319
II.	Dolorem,& amorem à Christo flagi-	
	tat.	323
III.	Ad Deum , super nauali victoria Chri-	
	stianorum de Turcis apud Echina-	
	das.	324
IV.	Inexplebilis erga Christum amor.	327
V.	Ad Christum pro malis depellēdis.	329
VI.	Templum Societatis Iesu Augusta-	
	num Saluatori, Deiparæ, Divisqué	
	commendatur.	331
VII.	Cæli ac templi comparatio.	333
VIII.	Quid in templo cogitandum.	335
IX.	Sodalitas B. M. ad eandem pro Sere-	
	niss. Principe Maximiliano, Guliel-	
	mi filio.	336
X.	Partes , & difficultas Pontificij maunc-	
	ris,ad Marquardum Episcopum Au-	
	gustanum.	337
	XI. Com-	

XI.	Comparatio Regis, & Episcopi.	339
XII.	Super eodem argumento.	341
XIII.	Super eodem.	342
XIV.	In mortem.	345
XV.	Præstantia, & vis animi.	347
XVI.	Philosophie pictura.	348
XVII.	Studiosorum voluptates.	349
XVIII.	Amico longam, & beatam vitam pre- catur.	351
XIX.	In septem artes liberales , præsertim Musicam.	352
XX.	<i>Adiuvat</i> poëtica.	354
XXI.	Ad Philosophiam.	357
XXII.	Dialectica ad candidatos.	358

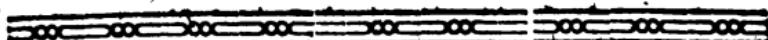
FVNEBRIVM.

In obitum Illustriss. Othonis Truchses Car- dinalis, & Episcopi Augustani, Nænia pri- ma.	360
Nænia secunda.	365
Nænia tertia.	367
Eiusdem tumuli.	371
In mortem Illustriss. Egolphi, Episcopi Augu- stani, Monodia.	376
Eiusdem tumuli.	378
In obitum Sereniss. Principis Alberti Bauariæ R Ducis,	

Ducis, patris patriæ, ad GVLIELMVVM filium.

382.

Epicedium primum.	383
Epicedium secundum.	385
Epicedium tertium.	386
Epicedium quartum.	388
Eiusdem tumuli.	390
In eundem aliquot epigrammata.	396
Tumulus Helenæ Sereniss. Imper. Ferdinandi filiaæ.	400
Tumulus Christophori Dœsneri Poetæ & Mu- sici.	400
Tumulus Perri Rami, docterum hominum fu- riæ, Parisiis trucidati.	401
Tumulus Georgij Comitis ab Helsenstain.	
	402.

 MISCELLANEO RVM
 POEMATVM.

LIBRI PRIMI.

De insignibus Gregorij XIII. Pontif. Max.
403.

De sene, & morte. 403

In Laurentium Surium, Diuorum vitas col-
ligentem, digerentem, & illustrantem.

403.

De lin-

De lingua.	404
In gemmas.	404
In baptisterium.	405
De alauda.	405
In quendam Rhodingum Hessum qui contra Societatis Iesu nomen, & scholas maledicentissimam orationem ediderat.	405
In IOANNEM Austrium, in uitissimum Christiani exercitus Imperatorem contra Turcas.	407
In Iordanem flumen.	407
De inuido & auaro.	408
In auarum.	408
De asino, & vulpe.	408
In dialogos Luciani.	409
In effigiem D. Bernardi, argumēta necis Christi complexantis.	409
Ad PHILIPPVM Serenissimum Bauariæ Principem, Episcopum RATISBONENSEM.	
	410.
In N. cum Theologiæ DOCTOR crearetur.	
	410.
In librum Petri Canisij de IOANNE Baptista.	
	413.
In Serenissimum FERDINANDVM Archiducem.	
	414
Similitudo.	415
Omnia mea mecum porto.	415

Viator, & Echo.	416
In septem artes liberales.	416
In Sapientiam.	417
Sereniss. Maximiliano , Maximiliani II. filio.	417
Sereniss. Gulielmo Principi.	418
Collatio voluptatis, & sapientiae.	418
Ad Gloriam dialogus.	418
Contra auaritiam Doctorum.	419
In nouos Magistros.	419
Ad Episcopum Delphinum.	420
In factum Diogenis.	421
In Episcopum Herbipolensem.	421
In Illustriss. Marquardi à Berg Pontif. Augustani inaugurationem.	423
Helueticæ iuuentutē.	427
In tres doctrinarum Principes, Aristotelem, Ciceronēm, Virgilium.	428
Ad Sereniss. Gulielmum.	429
Ad Angelum custodem.	430
Ad Virginem Dei matrem.	432
In Dulcis. & Charis. fratres germanos, & Matyres.	432
Ad Ioannem Egolphum Episcopum.	433
In Christum ab inferis cum triumpho existentem.	434
Ad Cælites pro Marquardo Episcopo.	436
Ad	

Ad Salvatorem.	437
In nomen Iesv.	437
In Christum & Mariam Genetricem.	438
In SS. Vdalricum, & Afram.	439
In quatuor Euangelistas.	440
M. Antonij Mureti carmen votuum ad beatam Virginem Läuretanam heroicum , in iambos conuersum.	441
In Mostellariam Plauti prologus.	444
Gulielmo Principi, eiusque familie faustum precatur annum , simulque munus offert.	
446.	
Ad Templum nouum Augustanum salutatio.	447
De diuinis actionibus in hac æde suscipiendis ac frequentandis.	448
Ex precatione Salomonis in dedicatione templi.	452
Epithalamium in nuptias Christi, & Ecclesie.	454
In Virginem matrem.	458
Genethliacum Francisco , filio D. Octauiani Fuggeri.	459
In imaginem D. Marci Fuggeri.	460

*buins disciplina alumnis. Proinde
oratum te volo, mi Lector, ut consi-
lium istuc meum aequi bonique, fa-
cias; Et si nihil te hic reperturum
putaueris, unde famen tuam
consolere, eam integrare et pulis
melioribus conserues.*

Vale.

ARGV.

ARGVMENTA POEMATVM.

ELEGIARVM LIBRI PRIMI.

I.	In natalitia Iesu Christi, Dei Opt. Max. Saluatoris.	pag. 261
II.	In eadem.	263
III.	In eadem.	265
IV.	In eadem.	268
V.	In Bethleem, & antrum Iesu Christi natale solum.	270
VI.	In diem Theophaniorum, seu Regalium.	273
VII.	De infantibus, Herodis immani crudelitati trucidatis.	278
IX.	In sepulturam Christi, & custodes appositos.	285
IX.	Triumphus Christi in vita reuersi.	287
X.	De eodem.	290
XI.	De eodem.	293
XII.	De eodem.	295
XIII.	Decausis institutæ Eucharistiaæ.	301
XIV.	Causæ, panis, & vini species, nobilitas, adumbrationes, &c.	305
XV.		

XV.	Præparatio ad Eucharistiam ineun-	
	dam.	309
XVI.	Effectus Synaxcos.	313
XVII.	Admiratio, & inuitatio ad Euchari-	
	stiam.	316

ELEGIARVM LIBRI SECUNDI.

I.	In D. Catharinam.	319
II.	Dolorem, & amorem à Christo flagi-	
	tat.	323
III.	Ad Deum, super nauali victoria Chri-	
	stianorum de Turcis apud Echina-	
	das.	324
IV.	Inexplebilis erga Christum amor.	327
V.	Ad Christum pro malis depellendis.	329
VI.	Templum Societatis Iesu Augustanum Saluatori, Deiparæ, Divisque commendatur.	331
VII.	Cæli ac templi comparatio.	333
VIII.	Quid in templo cogitandum.	335
IX.	Sodalitas B. M. ad eandem pro Sere- niss. Principe Maximiliano, Guliel- mi filio.	336
X.	Partes, & difficultas Pontificij mune- ris, ad Marquardum Episcopum Au- gustanum.	337
XI.	Com-	

P O E M A T U M .

255

XI.	Comparatio Regis, & Episcopi.	339
XII.	Super eodem argumento.	341
XIII.	Super eodem.	342
XIV.	In mortem.	345
XV.	Præstantia, & vis animi.	347
XVI.	Philosophie pictura.	348
XVII.	Studiosorum voluptates.	349
XVIII.	Amico longam, & beatam vitam pre- catur.	351
XIX.	In septem artes liberales , præsertim Musicam.	352
XX.	Ἄλωττα poëtica.	354
XXI.	Ad Philosophiam.	357
XXII.	Dialectica ad candidatos.	358

F V N E B R I V M .

In obitum Illustriſſ. Othonis Truchſes Car-
dinalis, & Episcopi Auguſtani, Nænia pri-
ma.

360

Nænia secunda.

365

Nænia tertia.

367

Eiusdem tumuli.

371

In mortem Illustriſſ. Egolphi, Episcopi Augu-
ſtani, Monodia.

376

Eiusdem tumuli.

378

In obitum Sereniss. Principis Alberti Bauariæ

R Ducis,

Ducis, patris patriæ, ad GVLIELMVVM filium.

382.

Epicedium primum.	383
Epicedium secundum.	385
Epicedium tertium.	386
Epicedium quartum.	388
Eiusdem tumuli.	390
In eundem aliquot epigrammata.	396
Tumulus Helenæ Sereniss. Imper. Ferdinandi filiæ.	400
Tumulus Christophori Dœsneri Poetæ & Musici.	400
Tumulus Perri Rami, docterum hominum furiæ, Parisiis trucidati.	401
Tumulus Georgij Comitis ab Helfenstein.	
	402.

MISCELLANEO RVM
POEMATVM.

LIBRI PRIMI.

De insignibus Gregorij XIII. Pontif. Max.
403.

Defensæ, & morte. 403
In Laurentium Surium, Diuorum vitas colligentem, digerentem, & illustrantem.

403.

De lin-

D elingua.	404
I n gemmas.	404
I n baptisterium.	405
D e alauda.	405
I n quendam Rhodingum Hessum qui contra Societatis Iesu nomen, & scholas maledi- centissimam orationem ediderat.	405
I n IOANNEM Austrium, inuitissimum Chri- stiani exercitus Imperatorem contra Tur- cas.	407
I n Iordanem flumen.	407
D e inuido & auaro.	408
I n auarum.	408
D e asino, & vulpe.	408
I n dialogos Luciani.	409
I n effigiem D. Bernardi, argumēta necis Chri- sti complexantis.	409
A d PHILIPPVM Serenissimum Bauariæ Prin- cipem, Episcopum R ATISBONENSEM.	
	410.
I n N. cum Theologiæ DOCTOR crearetur.	
	410.
I n librum Petri Canisij de IOANNE Baptista.	
	413.
I n Serenissimum FERDINANDVM Archidiu- cem.	
	414
S imilitudo.	
	415
O mnia mea mecum porto.	
	415
R 2	Via-

Viator, & Echo.	416
In septem artes liberales.	416
In Sapientiam.	417
Sereniss. Maximiliano , Maximiliani II. filio.	417
Sereniss. Gulielmo Principi.	418
Collatio voluptatis, & sapientiae.	418
Ad Gloriam dialogus.	418
Contra auaritiam Doctorum.	419
In nouos Magistros.	419
Ad Episcopum Delphinum.	420
In factum Diogenis.	421
In Episcopum Herbipolensem.	421
In Illustriss. Marquardi à Berg Pontif. Augustani inaugurationem.	423
Helueticæ iuuentutis.	427
In tres doctrinarum Principes, Aristotelem, Ciceronem, Virgilium.	428
Ad Sereniss. Gulielmum.	429
Ad Angelum custodem.	430
Ad Virginem Dei matrem.	432
In Dulciss. & Chariss. fratres germanos, & Martyres.	432
Ad Ioannem Egolphum Episcopum.	433
In Christum ab inferis cum triumpho existentem.	434
Ad Cælitæs pro Marquardo Episcopo.	436
Ad	

Ad Saluatorem.	437
In nomen I E S V.	437
In Christum & Mariam Genetricem.	438
In SS. Vdalricum, & Afram.	439
In quatuor Euangelistas.	440
M. Antonij Mureti carmen votuum ad beatam Virginem Läuretanam heroicum , in iambos conuersum.	441
In Mostellariam Plauti prologus.	444
Gulielmo Principi, eiusque familiæ faustum precatur annum , simulq[ue] munus offert.	
	446.
Ad Templum nouum Augustanum salutatio.	447
De diuinis actionibus in hac æde suscipiendis ac frequentandis.	448
Ex precatione Salomonis in dedicatione templi.	452
Epithalamium in nuptias Christi, & Ecclesie.	454
In Virginem matrem.	458
Genethliacum Francisco , filio D. Octauiani Fuggeri.	459
In imaginem D. Marci Fuggeri.	460

LIBRI SECUNDI.

Ad perquam Reueréduum D.Iacobum Fuggerum, Ioannis F.sacerdotium ineuntem.

462.

In natalem Domini nostri, Bucolicon.	466
Labor donatus præmia.	471
Honor donatus præmia.	476
Epigrammata conuersa de græcis.	481
Eleazarus Machabæus tragœdia.	507
Immolatio Isaac, drama.	557
Stratocles, siue Bellum, drama.	593

ELEGIA.

ELEGIARVM LIBER PRIMVS.

In natalitia Iesu Christi Dei Opt.
Max. Saluatoris.

ELEGIA I.

AThereum mea mens iam nunc furit icta furorem;
Et mea blanditiam concutit ossa Deus.
Quod iuuat, in venas atq; intima pectora numen
Insinuans, numeris pandere magna iubet.
Per non iratas eo felicissimus vndas,
Incidit antennis aura secunda meis.
Dicamus bona verba. O lux faustissima salve,
Qua Deus è casta virgine natu homo est.
Iurgia saua cadant, venit lux inclita calo;
Optati veniunt ad sua festa dies.
Sumamus noua plectra, redit lux prospera mundo,
Innumerabilibus lux venit aucta boni.
Thuru odoratae voluant altaria nubes;
Ponite bis genito liba merumq; Deo.
Quisq; nouo cultu, puroq; incedat amictu.
Concolor & festo sit piaturba suo.

R 4

Nunc

Nunc agite, & nitidos auro componite crines:

Nunc variet teneros fulgida gemma sinus.

Letificos iterate sonos, cantusq; mouete:

Tangat & argutas dextera docta lyras.

Nectare virginea iam nectare fronde coronas,

Impediant madidum myrtlea seria caput.

Saltantes pedibus o pellite, pellite terram:

Tempus adeit, latos lati agitate choros.

Sacra canant pueri, dent sese in vota puella,

Congeminentq; pias vir mulierq; preces.

Gaudia nunc adhibete, venit Natalis, & omnes

Letitias secum, deliciasq; trahit.

Quas non arumnae quo non lux ista dolores

Absulit? ista eadem qua bona non retulit?

Non claros peperis mundo lux: ista triumphes?

Nonne dedit terris gaudia, nonne polo?

Illi tu mala multa Deus, qui gaudia differt:

Quisquis abduc luget, lugeat ille diu.

Felices misero parcant effulgere soles.

Sic decet. o illi tristia quaque cadant.

At tu festa dies totum expectata per annum,

Candida semper abi, candidiorq; redi.

Lux bona, te nostri memorabunt semper honores,

Extollerq; tuum pagina nostra decus.

In

In eadem.

ELEGIA II.

ET iam nox gelidis terras vestiuera^t umbris,
 Mollibatq_z suis corpora fessa sopor.
 Et vaga iam tacito radiabant sidera motu,
 Omnia viventum ceperat alta quies.
 Cum subito calum discedore, & aurea se lux
 Visa est per tractus fundere stelliferos.
 Pauperis & rugi mox collustrare penates,
 Cum sene quos habuit dia puella suo.
 Alituum legio, mundi melioris alumni,
 Audita est digitis increpuisse fides.
 Ecce aduentabant ter sancti tempora partus,
 Gignendo (o nouitas) venerat hora Dev.
 Hic genitrix celo palmas, & lumina tendit,
 Ore verecundo talibus orsa loqui.
 Omnipotens genitor, & rerum sancte repertor,
 Inter se vnamini fædere cuncta ligans:
 Ecquid tempus adest, quo sese in luminis oras
 Exerat ex utero vi^r sua magna meo?
 Ergo ego te prædulce caput studiosa souebo?
 Ergo premet gremium pusio sancte meum?
 Ergo ne mi^{hi} amplexuq_z dabis, miq_z oscula iunges?
 Oreq_z purpureo lactea dona trahes?
 Sic air, atque animo transfertur mœnia mundi,
 Atque expers oneris calicus edit onus.

R S

Edit

Edit onus sacrum clausam in uiolata per aluum,

Quod natura parens vidit, & obftupuit.

Quale vbi ros matutino descendit Eoo,

Terra madet paſſim, graminis herba madet.

Miratur pluiae vim non sensisse cadentis

Asperga peragens ueste viator iter.

Aut vbi flammigerum adniuntur specularia Phœbum,

Vitra tamen nusquam pergia, ut ante, manent.

O charam superis noctem, & mortalibus egris:

Noctibus in cunctis nulla tibi similis.

Te meminisse mibi semper iucunda voluptas,

Tu pridem facta es nobilis historia.

Tu discussisti stygia caliginis umbram,

Nam quid erat nisi nox te sine nostra dies?

Respicite hem, iuuenum fulvis exercitus alia

Axe volans toto nubila celsa secat.

Ecce palum denso letantes agmine cingunt,

Et melos humana doctius arte canunt.

Nascere magne puer, magnum etheris incrementum:

Omnia complaudunt: nascere magne puer.

In fragili calamo puerilia membra reclinas,

Dant tibi fortuitum iuncus & herba thorum.

Tartareo ipse tamen venies predator Auerno,

Tradidit imperium cui sine fine pater.

Hanc quoque diuerso sedem peregrinus ab orbe,

Hoc antrum Reges, hoc populiq; petent.

Sive illos Aquilo, sive illos miserit Auster,

Sive illos Eurus miserit, aut Zephyrus.

Nate

Nata Deo, patuli Deus ante exordia mundi,
 Pastor aberrantes tu reuocabis oves.
 Tu quoque preiicias pro charis corpus amicis,
 Quorum morte tua est expedienda salut.
 Nascere magne puer, summi parris incrementum.
 Plaudit humus, plaudunt equora, & astra tibi.
 Dein operit brevibus mater sua gaudia pannis,
 Atq; auditis vlnis pignora chara premis.
 Vberaq; indulget roseis formosa labellis,
 Oscula nec cessat millia multa ferens.
 Heret & hinc oculis, & in baret pectore toto,
 Ceu quis Apelleis bareat in tabulis.
 Et modo turgidulos flendo tergebant ocellos,
 Diuinum mulcens blandula sape caput.
 Utq; nihil placidam posset turbare quietem,
 Continuitq; viam, continuitq; gradum.
 Flumine mellito mellitum propter alumnum
 Credite maternas intepuisse genas.
 Ite pij rores oculis, lacryma ite decore,
 Quas creat, atq; fors rumpere cogit amor.

In eadem.

ELEGIA III.

PLaudamus, natalis adeit, vramus odores,
 Demus & eterno mystica liba Deo.
 Ultima Cumai procedit carminis atas,
 Sacrorum, ô nouares, nascitur ordo nouus.

Gaudia

*Gaudia proueniunt, luctusq; timorq; valeat,
Quid tibi nobiscum est sordida tristitia?
Et vobis male sit, res oī inimica, dolores.*

*Ite & inhumanos vellite Massagetas.
Inueni medicum, letalia vulnera misit
Paeonia cirtius, qui mea sanet ope.*

*Plaudamus, natalis adest, vramus odores,
Demus & aeterno mystica liba Deo.*

*En reperi portum: mare magnum à sedibus imis
Pralia ventorum seditiosa ruant.*

*Depulsum ceruice iugum, fractaq; catene,
Reddit a libertas, reddit a nobilitas.*

*Hauserat immensis miserum me faucibus orcus:
Nunc regerit domino me malus ille meo.*

*Pauper eram, nudusq;, & despiciens vnu:
Decretus modo sum ciuiis olympiacus.*

*Plaudamus, natalis adest, vramus odores,
Demus & aeterno mystica liba Deo.*

*Nimirum bac virgo est, bac sunt felicia regna,
Hec noua de cali vertice progenies.*

*Prospera cum misera pulchre mutabitur etas,
Aureagens postbac, aureus orbis erit.*

*Tate puer sceleris tolles contagia nostri,
Tu pandes vetiti limina clausa poli.*

*Occidit his serpens, qua primos vana parentes
Lusit, & heu duris casibus implicuit.*

*Plaudamus, natalis adest, vramus odores,
Demus & aeterno mysticala liba Deo.*

Non

Non iam tellurem curuo renouabie aratro
 Rusticus, haud teneram sollicitabit humum.
 Vitibus haud lenti proceras vestier vlos,
 Sollertia manu grandia poma feret.
 Mella dabunt quercus, paſſim se fundet amomum,
 Nusquam non felix nunc erit Arabia.
 Omnia sponte sua existent, dabit omnia tellus,
 Sic faciet nobis otia lata Deus.
 Plaudamus, natalis adest, vramus odores,
 Demus & aeterno mysticala liba Deo.
 Incipe parue puer risu cognoscere matrem,
 Huic dare delicias incipe parue puer.
 Incipit materno circundare brachia collo,
 Incipe & ambrosias oscula ferre genis.
 Duc age de celo turgentem pufio mammam,
 Blandulus in nubo lude puelle finu.
 Tu quoque ne tardes, fortunatissima virgo,
 Dulce tuum obsequiis accumulare genus.
 Aude oculos paruis coniungere mater ocellū,
 Illius & labiis adde labella tuis.
 Tum capiti compone caput, simul oribus ora:
 Ille tuum corpus, sanguis & ille tuus.
 Hunc vos luciferum cœtu celebrate frequenti,
 Christiada hunc bilares transfigitor diem.
 Carpite Pierio vocales pollice neruos,
 Perq; f;repant lerido garrula fila sono.
 Plaudamus, natalis adest, vramus odores,
 Demus & aeterno mystica liba Deo.

AT&H

At tu fidereis qui quondam pulsus ab oris,
 Quiquam, colis tristes, & sine luce specus,
 Manibus imperitans, rerum iam consule summae:
 Mox aderit regnis vasta ruina tuis.
 Nascitur, ab miser, ille tuarum euersor opum Rex,
 Nascitur imperij perditor ille cui.
Qui teraptabit vincit post terga lacetus,
 Omnibus & iocis, & fabula turpis eris.

In eadem.

ELEGIA IV.

Errigena heu agedum celeres aduertite gressus,
 Oscula sacratus figite luminibus.
 Et genibus stabulum perrepite, & admirantes,
 Clarisona genitum tollite voce Deum.
 Illum carminibus leti mademus, & hymnis,
 Laudibus ornemus numina sancta suis.
 Panniculi dulces, vestri ut me corripit ardor?
 Ut sum, fasciole, vestri ego sepe memor?
 Prae vobis, quid enim? regalis purpura sordet,
 Nulla placere mihi serica texta queant.
 Quodquam, thorum puer felix prae sepe dedisti,
 Portasti & domini membra pusilla tui,
Quam cupio contemplari, & re cernere coram?
 O me quantus amor, quanta cupido tenet?
 Oblectent alios gemma, oblectentque lapilli,
 Quos legit Eois nauita littoribus:

Sen

Seu quae fulgidulas Hermus despumat arenas,

Seu quod de Lybico dente paratur opus.

Ille, nec inuideo, fuluum sibi congetat aurum:

Hic non possit opes enumerare suas.

Qua tibi caussa Deus patro descendere mundo?

Dic, ut homo fieres qua tibi caussa Deus?

Quæritis astrifera sim cur à sede profectus?

Cur iterum nascens os hominiusq; geram?

Discite. Iam pridem vestri corruptus amore,

Vos inter medios dignor homo fieri.

Quare autem in tenebris, & opaca ad frigora noctis,

Inq; specu vili, straminea q; casa?

Huc mea me bonitas, huc perduxisti amores,

Hoc etiam ut facere in fernidus egit amor.

Cur neq; Sidonias vestes, pictumq; cubile,

Cur nusquam gazas cernimus Attalicas?

Fecit amor rigidus ut refouerem membra cubili,

Essem ut rebuo inops hoc quoque fecit amor.

Quid tamen in stabula, turpem cur inter ascellum,

Atq; bouem natu? qua tibi caussa precor?

Me quoniام vestri iaculum penetravit amoris,

Sic mihi suasit amor. Quid nisi amare queo?

Aspicite ut recubo maternis fortis in vlnis:

Noscire vagitus, noscire lacrymulas.

Aspicite ut dilecta parens me inuoluit amictu,

Scilicet hoc quo non vilior esse potest.

Aspicite ut mea me fert in praesepia mater,

Et canit in somnos alma puella meos.

Haud.

Haud aliter visum, sterile bac mibi summa volans,
 An tibi noster amor fortè onerosus erit?
 Te mea paupertas opibus clarabit optimis,
 Ipsa tibi risum nostra querela feret.
 Mutus ego iaceo, nullus cum viribus infans:
 Attamen ut sit agere lingua disertaria.
 Plurimum patiar, facio, mibi crede, necesse
 Ne sit mortales fanda nefanda pari.
 Ipse colo terras, tibi de stellantia regna:
 Factus homo efficio te, fugitiue, Deum.

In Bethleem, & antrum I E S V C H R I-
 S T I natale solum.

E L E G I A V.

B Eithlemia saluete domus, saluete penates,
 Salve vrbs perpetuo nomine digna coli.
 Te latabundus veneror: tu tangis olympum,
 Cum facta es domini patria parua moi.
 Tantum alias omnes inter caput erigis vrbes,
 Quantum humiles colles Tauris, & Ossa praeit.
 Diuitias atq[ue] iactent, auriq[ue] talenta,
 Aureaq[ue] artifici condita templam manu:
 Tellaq[ue] nobilibus celebrent operosa columnis,
 Aeratasq[ue] trabes, marmoreumq[ue] solum:
 Eductas calo moles, surresq[ue] superbas,
 Quaq[ue] vident propriis sydera pyramides:
 Et cum prarupcis sua propugnacula foſis,
 Munitas arees, oppida magnifica:

Canticum

Cuncta bac vna suū Bethlemia laudibus anteit.

Vrbibus bac aufere omnibus omne decus.

Troia vetus filias, nec iam sua Pergama diuūm.

Ædificata opera predictet esse duūm.

Non inuentrices Sophie laudentur Albene,

Cognomenq; suum deposuisse velint.

Roma, precor, fasces ne preferat illa superbos.

Submittatq; caput, qua caput orbis erat.

Non iam Marcellos, non iam duo fulmina-belli,

Non alios deinceps ornet honore duces.

Ecce Palestini surgit Roma altera campis,

Cuius maior henos, quam dare sceptra decet.

Néue etiam assidui iacent Babylonæ labores:

Credite, Bethlemia est & Babylone prior,

Vrbs nulla oppidulo possit certare beato,

Namque vrbes similes nec vagus orbis habet.

Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos,

Athena

Eſſe ſuum mittant dicere Maonidem.

Nascitur insigni multo quid maius Homero,

Qui pater est hominum nascitur ipſus homo.

O tibi qua laudes vrbs non inuiderit iſtas,

Atque tuo qua non appetat eſſe loco?

Salve vrbs calicolûm longè gratissima Regi,

Tu certè ÆTERNA nomine digna magis.

Non ego, ſi liceat, dubitem procumbere ſupplex,

Atque tuo noſtrum ſundere poſte caput.

Principueqz sacrum repetens complexibus antrum,

Antrum in quo nostra est progenera salub.

Hocerem fixuqz, & carmina leta sonarem;

Sat facunda reor cum mea Musa foret.

Tunc ego perferrem gelida mala frigora brume,

Quaqz estiuia canis tempora siccata facit.

Quam facile immites possem contemnere ventos?

Quam me non aliquà ladere damna queant?

Ceruleas nimbosus aquas seu funderet Auster,

Seu Boreas alio cogeret axe nives.

Tunc ferrem & glaciem, ferrem patienter & imbræ,

Despiceremqz famem, despiceremqz fuitim.

Sive mihi albentes variarent tempora cani,

Sulcaretqz meam pallida ruga cutem,

Non hinc me raperet quamuis longeua senectus,

Vidissim quanquam scula Neleida.

Non me exoptato vis villa reuelleret antro,

Vt caderent rerum qualiacunque mihi.

Hic ego ad extremam durarem sedulus horam,

Hac etiam tellus conderet ossa mea.

Nam mihi quid magnus nummorum profit acerum?

Quod mihi sint culti iugera mille soli?

Et domus incesti moles imitata Neroni?

Chrysolithi, & rutilo lumine valua micans?

Aut quid Erythrais quot opes nascuntur in oris?

Murice quid tandem vellera tintæ iuuent?

Aut quidquid stolidum vulgus miratur. & errat,

Et quacunque sibi commoda falsa cupit.

Neu me felicem reddant Pactolides vnde,
 Neu quas sollicitas congregat orbis opes.
 Ista petant alij. ne sint mihi talia cordi,
 Mi satis in trita consenuisse toga.
 O antrum, mibi si tecum communis egestas,
 Regna sibi Reges distia possideant.
 Texta Phrygum, plumaq; & stragula picta soporem
 Ducant molliculus, & sine mente viris.
 Si bene me noui, stratis non lator eburnis.
 Sit modo tam sacra sternere corpus humo.
 Hinc procul absistat quisquis prolatus laccho est,
 Cui nocturna tulit gaudi. spurca Venus.
 Quisquis & Assyrio perfusus odore cupillos
 In picturata veste nitere solet.
 O quantum est hominum discedite, queſo, malorum,
 Iste locus sacer est, hunc frigore locum.

In diem Thcophaniorum, sive Regalium.

ELEGIA VI.

Tertius ac decimus stellarum exegerat agmen,
 Lucifer, & toties Cynthia ortus erat,
 Ex quo virgo Deum stabulu enixa, parentis
 Ipsa sui (ō magnum) cœperat esse parens.
 Inter et quā puniceo ruit Eurus ab ortu,
 Quā soles ali pedes iungere Phœbus equos,

Chaldaei Reges cali portenta secuti,
Dona beata ferunt, tres tria quisque suum.
Tres iter intendunt Solymaa ad moenia Reges,
Quos recinis claros fama vetusta sapphos:
Munera portantes aurum, & bene olenia thura,
Quaq; ab Orientao cortice myrrha fluit.
Quippe sacri partus studio venere colendi,
Duxerat hos tremula stella corusca face.
Lumine stella vias signabat prauia largo,
Ceu quondam Isacidum nota columnam patrum.
Iamq; propinquabant, leuibus cum garrula plumis
Ante uolans, vrbi singula fama canit:
Fama sagax rerum, cui centum gutture lingue,
Per sola, per rapidum commeat illa fretum.
Nuntiat extremo Reges oriente projectos,
Et comitum densas ad latu ire manus.
Tum se proripiunt studio noua monstratuendis
Sollicita matres, sollicitaq; nurus,
Inualidiq; senes, pueri, innuptaq; puella;
Concursat medium vulgus inerme forum.
Quid veniant querunt: qui sint: qua climata linquunt,
Rumor & ambiguus compita peruolitatis.
Herodi quem sum sceptri fortuna superbum
Feceras, ex angues incubuere metu.
Incertusq; animi partem se versat in omnem,
Anxiferis curis turbida mens coquitur.
Ecce autem Eoi introgressi moenia Reges,
Aduentus caussam consiliumq; docent.

Scili-

Scilicet bunc Regem venerari veniam eiunt,
 Nuper in hac constat quem regione satum.
 Huc vestras rutilum duxit nos sydus ad oras;
 En etiam prestat munera cuique sua.
 Talia promebant. Herodius nuntiis aures
 Vulnerat, & gelidus percipit ossa tremor.
 Cormicat, & toto refugit de corpore sanguis,
 Horrescunt artus, arrigiturq; coma.
 Incassum trepidas, ô importune tyranne.
 Pernicies regnis nulla parata suis.
 Diuissim, sceptroq; times, opibusq; caducis?
 Excute tam pauidos saepe tyranne meus.
 Qui modo progenitum, non in mortalia curat;
 Quando illi potius calica sceptra patent.
 Precipit indigenas cogi intra mania vates,
 Scitari, & multis querere multa iuber:
 Nascentis pueri tempus, patriamq; locumq;.
 Heu quantum demens astutus ambisio?
 Illi aurem edociti patrum responsa piorum,
 Vicina memorant nomina Bethlehem.
 Vnde ortus se olim magnus super arbera vindex
 Tollat, Idumaum qui regat imperium.
 Tum image Rex animum crudeli exfuscat ira,
 Et dirum in diro pectore vulnus alit.
 Seu vigilat, placidus claudit seu lumina somnus,
 Seu fructur dapibus, seu bibit ille merum.
 Principis ante oculos geniti circumterat imago,
 Hunc se presentem conspicere usque putas,

Hortantem classes equitum, peditumq; maniplos,
 Iactantem piceas in sua recta faces:
 Alterum & alterius iugularem in sanguine ciues,
 Coniugi, & nati funera moesta fut.
 Tandem Arabum Reges dictis aggressus amicū,
 Callidus, in speciem religiosa roget.
 Regis vbi inuenient primū cunabula nati,
 Hac inuenta sibi significare volint.
 Et nos huic Regi grauia, inquit, dona feremus:
 Clarius hic nostro fiet honore puer.
 Iamq; iter incepturn properant, & amabile sydue
 Amissum illustri lampade ut ante preit.
 Inde supra rectum, supraq; mapalia sistens,
 Lucidulus radis satka, laremq; serit.
 Aspectant humilem q; casam, angustosq; penates;
 In diuersa animos cura repente trahit.
 Ergone quæsiti sunt hac cunabula Regis?
 Hic Reges habitant? hic stabulantur oves.
 Ne dubitate Magi, sed fixum credite, paruo
 Sub lare Rex magnus, ne dubitate, latet.
 Descendant ab equis, mentem capit ardore undic.
 Acclinati omnes limina sancta petunt.
 Pro quantum se hominum diuūm q; eterna potestas
 Deiuit, vi tandem surgere curet homo?
 Qui calum & terras, qui condidit equora ponit,
 Omnibus ignotus, & sine honore manet.
 Si Rex est puer hic, vbi celsis aula columnus?
 Sunt vbi regali sceptra gerenda manus?

Et solium Scythicū fabrefactū rite smaragdū,
 Barbarica vestes, fidere utq; nitor?
 Nulla hīc splendidulū parent diademata gemmū,
 Sed neq; berylli, sed neq; sardonyches.
 Non Parīusq; lapis, non Assyriiq; tapetes,
 Ob, nec Achemenio spirat odore domus.
 Solum aderat senior tenera cum virgine Ioseph,
 Hoc erat inq; specu tertius ipse Deus.
 Tres aderant homines, & cum bove tardus asellus.
 Siccine iam populi tu satis esse putas?
 Nil refert famulōsue illuc, dominōsue requiras:
 Qui iussus peragunt, bi quoq; iussa ferunt.
 Forte senex minuit praeacuta ligna securi,
 Instaurat tepidos straminibusq; focos.
 Atq; senili anima siccato in cortice flammas.
 Irritat, modicos & domat igne cibos.
 Quas etiam patulus herbas collegerat agris.
 Sedulus in partes diuidit exiguae.
 Verū vbi iam Reges ingressos ordine vidit,
 Contremuit, sensus vix patū ille sui.
 Aspicit admirans auroq; ostraq; decoros,
 Nec non insolita religione pios.
 Attonitus rerum pensat miracula, multa
 Secum agitans, voci parcere vixq; potest.
 Inde genu nixi, ac demissō lumine paruum
 Supplicibus votū, muneribusq; colunt.
 Recludunt arcas, promuntq; insignia dona,
 Aurum, sib; myrrham, Regi, homini, atq; Deo.

Interea ante fores famulorum turba moratur,
 Ad reditum solers queque paranda parans.
 Stat senipes, simul ora lupi spumantibus albens s.
 Hinc atq; inde ferox colla comata iacit.
 Hi pueri referunt puro de pectore laudes,
 Prasensemq; trium vox canit una Deum.

De infantibus, Herodis immani crudelitate trucidatis.

ELEGIA VII.

Herodis furor indomitus, cadisq; nefande,
 Fæminei planctus, bac mibi carmen erunt.
 It leues elegi, date iusto frana dolori,
 Materia in vestros conuenit ista pedes.
 Onimium lux facta malis, ô flebile tempus,
 Infantum quo tot corpora missa neci.
 Plurimus incendit matrum pia viscera luctus.
 Horruit infandum Phœbus uterque nefas.
 Tristis byems aderat, glacialibus aspera nimbus,
 Et pigra bybernum strinxerat aruagelu.
 Iam sensi Emonij sol aureus astra tenebat,
 Adueniens stellas ad capricorne suas.
 Iam stupefacta suos requierant flumina cursus,
 Frigore pisciferas vinxerat Auster aquas.
 Tranquillam terris agitabant secula pacem,
 Clusaq; ferratis improba bella seris.

Cæm

Cùm virgo Iudea genar, Dauidice virgo
 Protulit integra virginitate Deum.
 Ecce tibi quà sol se matutinus ad auras
 Exerit, & radios per iuga celsa iacit,
 Tres astro ductante Magi Solymea propinquant
 Mænia, & hi secum munera magna vebunt.
 Exquirunt nitidis constructa palatia muris,
 Regali media queritur vrbe domus.
 Isacidum gentis sceptrum sum fortè regebat
 Herodes, scelerum nobilitate potens.
 Irriser diuūm, & magni contempnor Olympi,
 Et graue sepositis, finissimisq; malum.
 Trux illi facies, alieni immensa cupido,
 Ille amens animi, pestis & exitium:
 Non generis nostri, sed erat de tigride natus,
 Aut de Sarmaticis, Caucasusq; iugis:
 Aut Scylla, ut potius reor, infestaque Charybdi,
 Quem puerum vberibus nutriit vrsa suæ.
 Quin & robur erat circum præcordia triplex:
 Durior hic ferro, durior & chalybe.
 Chaldaeos postquam acceperunt mania Reges,
 Rex longæ caussam perdidicisq; vie,
 Protinus in furias, rabidamq; erumpit in iram,
 Obtinet horribilis frigida membra tremor.
 Flauentes veluti cum ventilar Eurus aristas,
 Aut cum fraxineas impulit aura comas.
 Immensum pallat vultus, stant lumina flamma,
 Haud illo facies dirior ylla fuit.

Ardentes inca consumit cura medullas.

Ab nimis impatiens est fera corda dolor.

Vulnus alit taciturnumq; & pectora disruptur;

Prognati quoties mente recursat bonos.

Se crucias, nullum dat sollicitudo soporem.

Nec requiesce possest, cor edicte ipse suum.

Cogitat ut puerum crudeli funere mergat,

Utq; sit occulus liber ab infidiis.

Verum nefas adhuc Christum, neq; proficit r'squam;

Bethleemis tamen hunc finibus esse ferunt.

Quid facit? armigeras edicit adesse cohortes,

Conuocat instructos à feritate viros.

Tum dirum infrendens hac voce silentia rumpit,

Barbaricoq; truces fundit at ore sonos.

Haud opus est, socij, multū horramina verbis

Promere, paucatamen res monet ipsa loquisi.

Non erga cum regni sum primū in scepsa locatus,

Tam pendens animi, tam metuensq; fui.

Per varios casus, per tanta pericula terum

Sapiu, ut recolo, sorte mea valui.

At modo me penes est qui me perditq; meosq;

Prō prō pernicies nunc mihi nata domi.

Per caput hoc iuro, sceperiq; insignia clari,

Per que sub stygium labitur vnda nemus,

Hostem hunc inueniam, ferro meu occides hostiū,

Iuráque de solio non dabit ille meo.

Hac ait, irarumq; omnes effundit habenās,

Nec sese (mens est tam rabiosa) capie.

Turbo

Turba scelestā fremit, pœnas meditatur acerbas,
 Quos iterum Herodes efferus alloquitur.
 Ille cedat gladius, sic stat sententia, vestris:
 Conspergat celebro saxa cruenta suo.
 Sed quoniam in dubio est, quinam de millibus vnu
 Hic fuat, infantes quosque datore neci.
 Si pereant omnes, certum est, simul ipse peribit:
 Cadite, cadentes præmia iusta manent.
 Ne vos distineant cœptis vulnantis matrum
 Agmina, ne moueant munera, néue preces.
 Stalte quid insaniū? pueros quid ab ubere raptos
 Ense necas? nil bi nil meruere pati.
 An te consilium æterni mutare Tonantis
 Posse putas? nondum vult puer iste mori.
 Namq; priuatorum submittet legibus orbem,
 Iussa prius summi perficienda patria.
 Nondum homines inter rerum admiranda patrauit,
 Nec pedibus solidam præbuit vnda viam.
 Nondum destituunt letales corpora morbi:
 Nec dum animas cassi lumine rursus habent.
 Millia & ante hominum solis pascentur in agris.
 Agnoscatq; Deum mundus hic ante suum.
 Olim tempus eris triginta messibus actus,
 Crimine pro nostro cum ferer ista lubens.
 Et strabe pro nocui vitam deponet in alta,
 Quando membra lacer, nil nisi vulnus erit.
 At grex carnificum rigidos consurgit in enses,
 In Bebleemao impete currit agros.

Qualis

Qualis ubi oppositas superauit gurgite molis
 Eridanus, pelago spumeus arua premit.
 Ille ruit segetes, ruit agrestumq; labores,
 Quà fluit vnda sonans obvia queque rapit.
 Haud secus hic campi cuneus volitabat apertus,
 Pasturiens mortes cadibus innumerat.
 Heu nunc nunc matres scelerata excedit terra,
 Condire dumq; licet pignora chara sinu.
 Hostis adeit, partusq; cupit laniare recentes,
 O fugite ô matres, quà licet, ô fugite.
 Tuq; adeo Regum sanguis digna arbore virgo
 Diffuge, nam celi te monet arce Deus.
 Perge tuo cum nato hinc in Memphis terram,
 Hic tibi diuino numine tutus domus.
 Ast simul infestas matres videre cobortes,
 Et patuit rabies impia carnificum,
 Egressunt animi, pallent velut arbore frondes,
 Quas noua mordenti frigore carpsit byems.
 Pensam remissa cadunt, cessant fusuq; colusq;
 Stamina percussae deseruere manus.
 Exanimesq; ruunt, oculos nox plurima circum,
 Vix superest flatus, vox etiam ipsa fugit.
 Qualis dama lupum, Getulum cerualeonem,
 Qualis & accipitrem blanda columba fugit:
 Sic fugiunt, nimiumq; timent oneriq; sibiq;.
 Ab, ita funestam non meminere diem.
 Exorare viros studium genetricibus omne,
 Et truculentorum flectere corda virum.

Pro-

Procumbunt iterum, dextras iterumqz, prebensant,
 Atqz aliqua ex illis talia dicta dedit.
 Parcite maternos natorum funere vultus
 Fœdare, atroces ô cobibete manus.
 Sin aliter calo visum, nos perdite primum,
 Prolibus extinctis viuere nulla voler.
 Ne subigat vos cedus amor, ne saua cupido;
 Parcite victrices conscelerare manus.
 Nos potius, si qua est pietas, crudelibus armis
 Conficite: hū ô nos obruitore malis.
 In nos horribiles expromite quas sumus iras:
 Tellite nos potius, perdite nos potius.
 Quid faciū matres? vanis absistite votis,
 Nam rapiunt celeres irrita verba Noti.
 Mens istū immota manet, violentia gliscit,
 Et magis atque magis membra tenella secant.
 Siue sinu prolem gestares siue papilla
 Nutriri: siue hanc poneres in gremio:
 Seu cunis reclinaret: erabentqz sequentem
 Passibus haud aquis ter miseranda parens:
 Siue etiam dulcis paruisima colla nepotis
 Amplexu tenero continuisset auis,
 Abripiunt omnes, mactant discrimine nullus:
 Natura extremū indolet ipsa malis.
 At non Marsus aper lacrimam percitus ira est,
 Vulnifico instantes dum premis ore canes.
 Nec dum fixa gerunt collo venacula tauri,
 Nec dum prima furens pralia tentat equus.

Nec

Nec dum prepinguem tigris violenta iuuencum
Diripit, aut catulus orba leona suis.
Non ita crudelis pradam leo Pœnus optimam
Dum rapit, atque auidus frusta cruenta vorat.
Extimulant furie, & stygiis imbuta venenis
Subiicit Alecto sub fera corda faces.
Tum demum latè resonant plangoribus ades,
Aurea plorantūm clamor & astra ferit.
Quæ suss conuulsa genas, conuulsa capillos
Luctisona nimium compita voce replet.
Quis mihi te casus rapuit dulcissime nate?
Quis te nate meus, quis mihi te rapuit?
Heu sanguis, corpusq; meum, mea viscera nate,
Heu heu tempestas tam valida vnde mibi?
Venisses nunquam dias in luminis oras,
Chare puer: scelus est iam peperisse meum.
Ah male fausta dies, tada sociata iugali
Qua primùm infelix, ô mibi durus hymen.
Hos repetit gemitus, has fundit mesta querelas,
Cum quibus & lacryma fluminis instar eunt.
Tempora deficunt, si persequar omnia dictis,
Carmen erit nostrum longius Iliade.
Vise eriam rigide tum fletum ducere cautes:
Sol alio lugens tramite vexit equos.
Planxit item frugam generrix mirissima Tellus,
Creuerunt lacrymu ipsi fluenta suis.
Tunc etiam Libani flerunt palmeta propinquis,
Inq; pius gemitus est resoluta cedrus.

O sa-

LIBER PRIMVS.

885

O sacram caput Herodes, demittere mortis

Insontes pueros, & sine labore potes?

Hec facinus quamvis septena per ostia Nilus

In mare diues eat, diluere ipse nequit.

O qui cunctipotens annū voluentibus orbem

Conseruas, ô qui cuncta benignus alis,

Afficū huc? paterisne serum insanire tyrannum?

Non tibi tela pater, fulmina nulla tibi?

Cur adeo immanes celestis flamma ministros

Non tulit? aut cur non hos simul bausit humus?

Fortunatæ animæ, dum vos furiata tyrannis,

Trux & Idumæi dum necat ira ducis,

Viuiscat magis, & superis vos sedibus infert,

Æternum vobis conciliatq; decus.

Lætitia excessum sequitur, sequiturq; triumphus,

Profuit & talem sustinuisse necem.

Namq; triumphalem tribuerunt funera palmam,

Viuetis fama saecula per innumera.

Saluete ô pueri celestia templa colentes,

Primitæ superum, gloria Christiadum.

Ille autem pœnis moriens iactetur acerbis,

Et capiat merito præmia digna suo.

In sepulturam Christi, & custodes

appositos.

ELEGIA VIII.

HOrribili Iudea furens rbi morte Magistrum,
Stravit, & est domini sparsa crux suis:

Ex

En Arimatheus scelere indignatus Ioseph,
 Tamque boni capitis tristia fata dolens,
 Infert se medium. Pratorum accedit ad ipsum,
 Impavidus sacras impetrat exuicias.
 Accingensque operi largis rigat imbribus ora,
 Luctificum & geminans de trabe ponit onus;
 Sindoneque inuoluit, sanctuque dat oscula membris,
 Qua parat in sumulo composuisse nouo.
 Conuenere quibus feruebat pectus amore
 Christi cui, contr*à* quorum & amator eras.
 Prima sed ante omnes longe mastifima mater,
 Cuius adest lateri Magdal^{is} arcta comes.
 Illa super gelidos nati se proicit artus,
 Perluit & corpus flentibus irriguit.
 Traiectusque manus, & hiansia vulnera, & illam
 Cuspide factam oculis plagam obit, agra ruit.
 Praestat & amplexus, & dum licet oscula figit,
 Et fouet in gremio pondera muta suo.
 Nec potis est mentem expleri, iuuas oribus ora
 Apprimere, & charis pectora pectoribus.
 Atque infit. Qui nam quis te dulcissime fili
 Tam aduersi casus eripuere, mibi?
 Te mea vita, mea vna, & nulli experita voluptas:
 Heu cur omnigenis sum spoliata bonis?
 Insonti lethum quare miserabile nato
 O Iudea fremens es meditata meo?
 Heu misera matri incundum lumen ademic
 Et populi furor, & Pontificum inuidia.

Com-

Commoditas periit, mox gaudia cessauerunt,

Qua tuu in vita dulcis alebat amor.

Hac plorans, & dira gement, & questibus auras
Astantumq; aures inclyea virgo replens.

Magdalus est nardum, spicaq; vnguentu Citissa,
Purpureas veris fedata spargit opes.

Suspirat, lacrymis oculos imbusa nientes,

Et celebrat gemitu funera sancta pia.

Corpora iam tristes afflat, extrema sepulcri

Condiderant, redeunt in suae cœta domum.

At nec dum Solymos infelix cura reliquit,

Denuo discrucias corda scotebat in tor.

Nam quod discipulus redditurum ad lumina vita

Pollitus, nimis territat hocce viros.

Armato trepidi circundante milite sumbam,

Quem cautè vigiler, terq; quaterq; monent.

Tolleret ne quis eum, fecerint, auferre sepulcro

Possit, & binc falsi numeri fama volet:

Nempe illum superas redisse in luminu oras

Hoc exectandi Pontifices meruunt.

Sed stolidi vetuere, quod haud potuere vetare,

Ad nibitum recedit machina sacrilega.

Triumphus C H R I S T I in vitam
reuersi.

ELEGIA IX.

A Ternas clades, & desolata profundi
Regna Iouis, frigidi & Phlegetoni oper.

T Umbra-

Vmbrarum predas, deportatosq; triumphos

Mens insincta Deo nos celebrare monet.

Este procul sensu humiles, & in anja gerum,

Iam celo fraximique, iam mibi corda calent.

Audierit mihi iam vox lamentabilis Orco,

Ire triumphatoris sub iuga eterno ducos.

Exutos videoque superbos damnae armis,

Omnibus eueros intuorumq; bonis.

Nunc etiam victor diademata pulcher & euro,

Nunc feriunt oculos lucide turba meos.

It praecalicotumq; gens perniciissima frastrum,

Et faciunt dulcem ore sonante modos.

Post tristes adeo armina, post mille labores,

Post accepta ferio vulnera velle media.

Suspensus truncu Rex omnipotens in olympo

Mortalacenter viuere desieratq; regnus.

Sic ille appetitur, cuius stans omnia nuntiavit.

Vita mori potuit? mortua rite fuit.

Continuò manes, & regna silentia Ditis.

Nigrantesq; locos prauias famas petis.

Ecce tibi cipidus numerofo milite victor.

Christus adest. Erebo tristia damna ferens,

Per tacas penetrans aditus, perq; impia tendens.

Mox Acherontaas constitit ante fores.

Sunt loca senta seu, tenebris torrentia late.

Acer ubi Stygia murmurat amnis aqua.

Noctuagi fratres, quos ob commisse, patentes

Aetherij celso depulit greci futor,

Impe-

Imperium hic tractant, animásque in carcere claudunt,
 Suppliciumq; suum tempus in omne luunt.
 Est pars interior longo semota recessu,
 Hic sonentes umbras feruida flamma coquit.
 Nullam fas illic nullam sperare salutem,
 Eternū noxas, & sine fine pīant.
 Vestibulo ast ipso requies, neque Mulciber ullus,
 Hic namq; insontes euult agitant anime.
 Hic sum aderant patres humana genti origo,
 Veridici vates, hebraicq; duces,
 Qui vitam sceleris puram, maculaq; carentem,
 Egissent, sacra iustitia memores.
 Sape malis finem seseq; optare solutos,
 Frustrā, nam nec dum victima Christus erat.
 Porta ferū centum validē obfirmata manebat,
 Ferreus hanc aries vincere non poterat.
 Ut deas imputeras stridentes robore postes,
 Edidit ingentem vasta ruina sonum.
 Excisi sonitu proceres de vallibus alcis
 Tartaret, primū multa mouent animis.
 Ut videre Deum radiorum lucē coruscum,
 Exululant cristes, absiluantq; produl.
 In latebras abdunt sese, aduentūque tremiscunt,
 Lucifer increpitans ralitā voce refert.
 Que vos segnities socij, qua causa moratur?
 Pro regno antiquo cur capere arma piget?
 Arma viri capitore, citij, ruamus in arma,
 Tela date, eia moras rumpite, tela date.

Sic offatum agit Christo sese obnix, ut hunc
 Finibus excludas, reiiciatque suis.
 Ait cruce cum iaculo perfixus fibila colla,
 Vastifico latè corpore sternis brachium.
 Moxq; fuga trepidans sese committit, & ultra
 Cum domino metuit conformisse manus.
 Insolitus stygium terror concutat orbem,
 Attulerantque novos tam noua monstra mecum.
 Ac casti mores presentem cernere Christum
 Dignari, vnanimes lacrima exiliunt.
 Ad quos sic infit dominus. Quem queritur adsum,
 O regni, o populi pars veneranda mei.
 Pro vobis ego sum mortem perpessus acerbam,
 Debita cuncta meo sanguine persoluī.
 Parcite iam luctu, atq; animi modo adeste volentes,
 Ad superos mecum plebs mea ferre gradum.
 Carcere mox sese obscuro sancta agmina promine,
 Pelleor àque insolitis mosib; exiliante.
 Tum circum volucres pueri, alatiq; ministri
 Lacantes, Christo carmina sacra canunt.
 Ad Paradisiacos horcos, & amanā rosarum
 Deductū paucas imperas bicet moras.

De eodem.

ELEGIA X.

ET iam funesto sublatum à stipite corpore
 Sindens vestierant, & dederant tumulis.

VII

Vna sed ancipites Phariseos cura remordet,
 Ne veniant raptum funera discipuli,
 Inficiantq₃ debinc vanis rumoribus urbem,,
 In lucem hanc Christum nempe redisse suum.
 Hoc veriti, accinctas telis misere cohortes,
 Custodes busti ut nocte dieque forent.
 Iamque dies celo processerat vnuis & alter,
 Tertia reddebat lux Phaetonis equos.
 Threiciis res digna notis, alboque lapillo,
 Res nullis vnuquam cognita temporibus.
 O terra, ô maria, ô aure, ô domus inclita diuûm
 Audite, & quæ nunc accipitote feram.
 Dum miles vinoque iacet, somnoque sepultus,
 Securus furum, deserit excubias.
 Cœrula perrumpit rediuiuum marmora corpus,
 Quod matutina lampade splendidius.
 Diuinum ambrosios diffundit corpus odores,
 Et niueus roseo fulget in ore decor.
 Lux circum rutilans, dant signa tonitrua calo,
 Applausit tellus, & siluere Noti.
 Custodes sensere metu riguisse capillos,
 Pectora senserunt frigidiora niue.
 Quique color foliis Autumni frigore lapsis
 Esse solet, duro talis in ore fuit.
 Scriba aurum numerans tacitura silentia poscit.
 Heu, quid non auri vis male suada potest?
 Salve victor ouans, ô victor maxime salve,
 Humanum solus commiserate genus.

Nuper ubi moriens Achterusia templa perebas,
 Strauisti horrendos, innumerousq; greges.
 In vitam rediens truculentos conteris hostes.
 Sit laus, sic meritus gloria Christe tuis,
 Aduolit ant iuuenes en de calestibus oris.
 Et geminante paribus canica lata chorū.
 Psallite, iam vicit fortis leo, psallite carmen.
 Tendite doctiloqua barbitq; iuncta chely.
 Nunc gryphes jungentur equis, nunc tigribus agni.
 Prebebit canibus nunc quoq; cerua latus.
 Sponte sua tellus messes generabit opimas,
 Et que non habuit femina reddet ager.
 Liberat securis ducentur & otia terris,
 Illice de viridi roscida mella fluent.
 Psallite, iam vicit fortis leo, psallite carmen.
 Et digitis querulas sollicitate lyras.
 Vomere fulmineum iam nunc mutabitur ensis.
 Non iterum mauors faciet orbe minax.
 Ferrea migrabunt saeculi redeuntibus autem
 Prospera cum domino sunt redditura suo.
 Nulla ligabuntur cerati verba tabellis,
 Aspera mollescent, psallite terrigena.
 Psallite, iam vicit fortis leo, psallite carmen.
 Eoliis hilares ludite iam fidibus.
 Fleuerunt diro mactatum funore cautes.
 Occuluit nitidas Cynthius ipse comas.
 Quin etiam horrifero tellus quassata tumultu,
 Ye potuit Christi fleuit & ipsa necem.

Christi

Christe tuum Libyci interitum gemute leones,

Non quadrupes ullos attigit ullacibos.

Et postquam superas yediisti viuus ad oras,

Cessarunt gemitus, desit acque dolor.

Psalrite, iam vicit fortis leo, psallite carmen,

Tangite melliflua fila sonora lyre.

Tityrus agrestem meditatur arundine Musam,

Nunc errare boues cernit & usque suas.

Terra sinus aperit, pinguntur floribus horti,

Gramina nunc redeunt, frigera nunc abeunt,

Rident prata, serpent Zephyrus modo flantibus auro.

Vere nouo rastri & renouatur ager.

Nunc viret omne nemus, patula dans tegmina querens,

Atque sonos tenui gutture fingit avis.

Aspice, cuncta tuis letantur Christe triumphus,

Aspice, dant operam plaudere cuncta tibi.

Psalrite, iam vicit fortis leo, psallite carmen,

Iungite iam cithara nubila, sistra tubis.

De eodem.

ELEGIA XI.

In Nerea genertrix arcane sola cubili

Das gematum, & lacrymis pascitur ipsa suis.

Luctibus & nimium, nimium confecta dolore,

Hec secum tacito pectore conqueritur.

Me miseram, quid ago? quo me nunc anxia vertam?

Hoc quisnam pars est corpore rupta meo?

Nata meum desiderium, mea gaudia nata,
 Quando restitues te mea vita mibi?
 O cur non dñm mortem, fac utque subiui?
 Curq; simul cumulo non regor ipsa tuo?
 Viuere iam nequo, mibi nam lux alma recessit,
 Iam superesse piget, lux mibi natus erat.
 Nata redi, casusq; leua, lenique dolores;
 Te solum reddas, omnia reddideris.
 Finierat, tepido manabant lumina fletu,
 Obrueratque grauis pectora casta dolor.
 Ecce superuoniens sancta in penetralia Christus,
 Compellat matrem vocibus hisce suam.
 Salve mater, ait, faxis lamenta recedant,
 Hostibus a domitu iam mibi nomen erit.
 Illa ubi presentem visa est agnoscere natum,
 O quibus incessit libera latitiu?
 Insaturata iterumq; iterumque iterumq; tuetur,
 Quoqus magis spectat, seruet amore magis.
 Fertur in amplexus, delibas & oscula membris,
 Letaque dulciloquos fundit ab ore sonos.
 Ut te nata libens post tot discrimina cernq?
 Post plagas, post tot vulnera, spuma, crucem.
 Iam prope funus eram, per te mihi reddit a vita est,
 Ut modo te viuum, lux mea, cerno libens?
 Hocne caput densa spinarum insigne corona?
 Pulsatum duris fustibus hocce caput?
 Hocce terebratum ferrata & cuspide peccatum?
 Hásne manus claud fudit apella ferox?
 Hósne

Hōsne pedes telum tumidos traiecit ahenum?

Hoc corpus lacerum sanguineumq; fuit?

Pallor abit membris, & claro lumine fulges,

Caleste afflatum est, ô tibi nate decus.

Qualis vbi induitur roseos aurora colores,

Qualis vbi radiis sol iuga summa ferit.

Quale lapis Parius fuluo circundatus auro,

Artificumq; manu cum decoratur ebur.

De eodem.

ELEGIA XII.

S Alue sancta dies totum memoranda per orbem,

Qua sunt de stygio rapt a trophya duce.

Qua deus astripotens nigrantia claustra subegit,

Qua condemnatus est reparata salus.

Salue festa dies seclis celebranda futuris,

Qua fers Christicolis gaudia tanta piis.

Quarabies, validiq; furor compressus auerni,

Qua sunt fiderei regna reclusa poli.

Salue augusta dies : ô fortunata dierum,

Qua placata fuit gens inimica deo.

Qua mens alta patris nostros miserata labores,

Et qua calitibus contigit esse pares.

Visceribus terra in mediis horrentia late

Antra Hyperionis solibus orba patent;

Occupat & semper rigidæ caliginis umbra

Pallidulum, mœstum, terribilemque locum.

Mille habent frates, quos celsi Rector Olympi
 Ob noxam aeterno perdidit exilio,
 Tartareoq; lacu, tenebrisq; inclusit opacis,
 Ut scelerum pœnas tempus in omne luant.
 Interior pars est barathrum irremeabile cunctis,
 Umbrarum fontes continet illa greges.
 Supplicia expendunt piceo instaurata camino.
 Flamma vorax crepitat, spes ibi nulla bona est.
 Horribiles larue, atq; immania monstra ferarum,
 Igne vigent ignes, sulphura sulphuribus.
 Parte alia sedes, atq; atria longa patescunt,
 Ignis ubi nullus, nec dolor ullus adest.
 Altera per obscuras agitat silentia valles,
 Ipsa quoq; inferno subdita regna duci.
 Hic cum antiquorum series numerosa parentum.
 Pectore sincero qui coluere deum.
 Hic quondam afflati diuino numine vates,
 Quique orbi leges explicuere sacras.
 Quique olim sine lege & iusta, & recta secuti,
 Et pueri, & matres, virginei q; chori.
 Omnibus unus amor, calig; immensa cupido.
 Exspectat dominum turba sacrata suum.
 Iam cunspateritis numerabant facula lustris,
 Sperabant faustum non procul esse diem.
 Quo linquunt vicu Acherontia templaque tenebris,
 Quo libertatis dona cupita ferant.
 Ecce autem vincitus canes diadema crinos,
 Iesseus vates plecra sonora mouet.

Fatidi-

Fatidicāq; pios sentīscens mente furores,

Ore, chelyq; simul fata futura canit.

Venit lēta dies, & nostri carminis hora.

O socij imbellem deseritote metum.

Soluite iam luctus, veniet sperata voluptas,

Disrumpet coram vincula longa deus.

In cruce pro nobis fudit cum sanguine vitam,

Gratis & amissas iam reparauit opes.

Tempus adest, superas quo fas euadere ad auras,

Quo licitum vita nos meliore frui.

Mox aderit spes nostra, dei indubitata propago,

Gaudete, & lētum concinnotate melos.

Iam nos astra vocant, reserataq; ianuaceli,

Nos vocat omnipotens in sua regna deus.

Hic secum ad sedes ducet stellantis Olympi,

Illic perpetuae prosperitatis bonos.

Illic gemmatis rutilantia mœnia partis,

Auratasq; domos, stelligerasq; vias,

Illic & vitreos leti mirabimur amnes,

Siderea dabitur pernumerare faces.

Sub pedibus dabitur fulgentem cernere solens,

Nos infra celeres luna agitat equos.

Talia dicta refert: attollunt agmina plansum,

Iamq; exire magis squallida claustra lubet.

Haud secus ac intratimidi sua mœnia ciues,

Quos diuturnæ hostes, obsidione premunt,

Et quatiunt muros, densostat puluere cælum,

Aduolitan crebri tecta supra magna globi:

Si se-

Si socias forsan prope conspexere cohortes,
 Spe firmant animos, intrepidumq; micant.
 Ergo triumphales edunt per guttura cantus,
 Vocibus hymnisonis consonat omne specus.
 Intremuit Phlegeton, tremuerunt limina Ditis,
 Suspirans imo corde Megara gemit.
 Tandem succedit foribus ter maximus vleui,
 Cui millena acies stipat utrung; latus.
 Porta seras centum totidemq; habet ordine vettes,
 Vincere quos nec viu, nec valet ignis edax.
 Impulit, horriferam dedit illa impulsa ruinam,
 Quo casu inferni mugitur aula Iouis.
 Ad strepitum exciti properant deformibus antris,
 Atq; deum contra demones arma ferunt.
 Insuetumq; rudunt, Vulcanum & naribus efflante,
 Tum socios quidam talibus aggreditur.
 Festinare viri, date tela, reponite postes,
 Sedibus beu nostris, currite, raptor adeat.
 Ipse autem ductor, totaque ex agmine primus,
 Serpentis faciem, sedaque membra capie.
 Sibilas horrendum, magnog; volumine terga
 Versat, nunc se iterum trabs velut altius agit.
 Terra sonas squammis, vicias niger balitus auris,
 Sanguineiq; oculi, dentium & ordo triplex.
 Nunc velut aspidus qui crevit ab imbris annis,
 Nunc velut fulmen impetu cuncta ruit.
 Verbera docta pari peltis durissima monstri,
 Ore venenato lingua crisulca micas.

At non divina crucis altam repulit ictum,

Hec victor medium transadigit colubrum.

Palpitat ille ferox, lignum & vitale remordens

Sauior ad pugnam, quam fuit ante, redit.

At Deus omnipotens vanam sine viribus iram

Esse docens, robur tendit in ora sacrum.

Nititur hic contra, sigensq; in stipite dentes,

Vulnera dat ligno, sed magis ipse capit.

Tum verò inflatis tumuerunt guttura venis,

Et circum rictus albida spuma fluit.

Iam domus interior tenebris rarescit opacis,

Cunctaque siderea luce rigata nitent.

Qualis vbi obscura radiat carbunculus umbra,

Horriteram noctem luminibusq; fugat:

Talis erat vindicta, talem te Christe ferebas,

Vestiuit radius lux tua cuncta suis.

At postquam hunc medium in penetralibus aspicerunt

Lucifugi cœtus, mox iniere fugam.

Stant casti circum manes, vocemq; manusq;

Vltori tendunt, latitiisque fremunt.

Exultant animis, lacryma testantur amorem,

Aspiciendo oculos haud satiare queunt.

Hinc hilares hilari dominum clamore salutant,

Déque pio pius hic profluit ore sonus.

Vt te nate deo tot iam labentibus annis

Presentem coram conspicere usq; iuuat?

Calicolum decus, haud sanè nos longa sefellit

Spes, nec vana fides. Vt modo gratus ades?

Quas

Quas non erumnas, que non tormenta subiisti?

Tantane te pietas, tantus adegit amor?

Nosne igitur tua per seruamur vulnera Christe?

Nosne igitur mandat sanguinis vnde cui?

Haud tanit fuit illa salus: tua feruida virtus

Hac fuit, hoc fecit, et bone Christe mori.

O lux, o calix, terraq; opata voluptas,

O nostrum clemens commiserate genus.

Nos patris eterni iustas incendimus iras,

Tu commissa tamen nostra crux pro pias.

Post illa tetro procedunt catere manes,

Vindicus vniuersa pone gradusq; legunt.

Felices iam mortali sine corpore vita,

Iam purum macula, iam sine labe nitent.

Primus it ante omnes genus a quo principe nostram,

Cui prima uaparens ad latum ibat ouans:

Hinc uex, dinc vates glomeratim rite sequuntur,

Succedit studio catena turbapari.

Indoluere cauis quos sub fornacibus ignes

Perpetuo miseros, & sine fine coquunt.

Principue ingemuit Rex illerabilis Orci:

Quem solito arripuit tristior inuidia.

Illi autem ad superas ibant feliciter oras,

Cantantes Regi carmina leta suo.

Tertia lux aderat, postquam data membra sepulchro,

Lux erat, ante omnes commemoranda dies.

Vita redit, redeunt lethata in corpora sensus,

(Mirandum) clausis exit & è tumulis.

Quod

Quod modo corpus erat subiectum mille periculis,
 Casibus, & mortui conditione vacat.
 Ut sol auricomus cum primùm mane recentes
 Iungit equos, mundo lumen grata vehens:
 Sic rutilante arcu, talistante luce coruscans,
 Candida cygnus amnis membranæ dicat odor,
 Et tepidas volucres mulcent concentibus auras,
 Spirat odoratus terra benigna comis.
 Gramine florigero ver campos ornat apertos,
 Lactea purpura lilia mixta rosis.
 Exiliunt vallis, montesq; & culmina gaudent,
 Per nemus vmbriterum nunc phiomela canit,
 Populeq; veniunt turgentia germina syluis,
 Callosi cercant cantibus agricola.
 Omnia tuta, silent iam nunc Eurusq;, Notusq;,
 Mitibus & Zephyrus florida rura repent.
 Rideret ipse polus, non sequit aquaricus Auster,
 Oceanus tunidas iungit coarser aquas.

De catissimis institutæ Eucharistiaæ.

E L E G I A XIII.

Nomine que Graio priscis Ecclesia dicta est,
 Hunc sibi despöndit filius ipse Dei:
 Quam deinde ut maculæ purgauit sanguine fuso,
 Hocce sui duxit linquere mnemosynæ.
 Et sic restituï se in cali amplissima templa,
 Ut samen à spensa noller abire sua.

Tonus

Totus descessit, totus (mixabile) manxit:

Illic viuus adest, hic quoq; viuus adest.

Absentem hanc igitur desiderat illa maritum,

Quem potis est intra corpus habere suum.

Nos artus itidem, nos omnes mystica membra,

Nos unum corpus, Christum ac ipse caput.

Hinc, alia dicet effigie, & sub schemate vili,

Cum membris sanctum vult habitare caput.

Vult etiam Christus nos baccratione monere,

Quo nostri causa fecerit, ac tulerit:

Vi quoties sacram puram cum mensibus escam:

Mandamus, bacce pio corde loquamur ei.

Tunc Deo genitus, diu inq; hominumq; reperto;

Me stipula similem spernere posse negas?

Visque adeóne tuum potuit, manuescere peccato;

Vi tibi luctantem diligere haud fugeras?

Tu me finxisti delicti criminis purum,

Ast ego peccatus me male perdidera.

Motus sorte mea falices at heris oras

Linguis, & amissis tu mihi redditus opes.

Cur age, cur tantos tolerasti sponte labores,

Ac sine me misero viuere si nequeas?

Lumina cur video misero stillantia flentis;

Compungit rigidum cur diadema caput?

Zividus est vultus crudeli carpitus ab ungues,

Sanguinei rores leuita colla rigant.

Cerno pedes, cernoq; manus in stipite fixas,

Perfossum a diro milite cerno lacus.

Quin

Quin ego nil aliud tueor nisi vulnus hiulcum.

Pro me tot poteras qui subiisse neces?

Nil designaras, frau omnis me penes vnum,

Me me fas mortem, suppliciumq^z, pari.

Haud patior quidquam: immo etiam me pascere pergis,

Te mibi das potum, te mibi das epulum.

Mancipium ingratum meritis me pluribus orna,

Si postquam dederis te, dare plura potes.

Non habeo id dubium, monitus si aduerteres aures,

Qua soles ad tantas turba venire dapes,

Gaudia quin imis sentiret leta medullis,

Nec rard falsus tingeret ora liquor.

Ignibus arderent hominum frigentia corda,

Nec posset quisquam non redamare Deum,

Illi⁹ assiduo secum tormenta volatans,

Qua nostri quondam vic⁹ amore rulit.

Quid memorem morbos, animarum & mille pericula.

Terrigenūm quibus, heu, subiacer omne genu?

Vna salus, nullam nisi ab hoc sperare salutem,

Conciliat stabilem pharmacon istud opem.

Ocyus & vitium tota de mente fugabit,

Virtutem, & vires inseret ingenuas.

Sic ergo agrotis medicus prospexit, ut ipse,

Ipse agrū, inquam, sit medicina suā.

Pro noxi super bac fas est placare Tonantem.

(Heu pridem noxi libera facta via est.)

At qui nec viculus, nec optimior hostia taurus

Ter magno est inquam sic placientia Deo,

Vnicus ut peregrino etiam velamine cinctus;

Leniet bac illum victimam nulla magis.

Tunc summus veteres pater obliniscitur iuris;

Tela cadunt valida proiicienda manu.

Inq³, teos animum sumit per cuncta benignum;

Delet & ex animo nostra piacula suo.

Innocuum hic mystes altaribus immolat agnum;

Agnum qui mandifacta nefanda luit.

In quo concurrunt anima, & caro, & omnia vincendi

Qui non terrarum clauditur orbe, Deus.

Hoschia, credi mibi, non bac prestantior excelsi.

Ipse deo deus hic sacrificatur enim.

Aliigeri festum cingunt altare manipli,

Rectorum suo carmina sacra canunt.

Vertice summissa pars implet berilia iussa,

Pars celebrant ludos, pars agitant choreas.

Et nos testantur nimio plus esse beatos,

Quem datus eri sancti copiat antacibi.

Quocirca ruere in faciem, & contundere petitus,

Suppliciter Regi tendere deinde manus

Christicolas deceat, cum mystica sacra frequentant;

Quando ipsos spectant vndeque calicole.

Aliernatum bodie narratur fabula in aurem,

Sacro, & sacrificio nullus habetur bonus.

O mores mores, o perdita scula, quoniam

Cum prisca cecidit religione pudor?

At tu plebs dilecta deo reverenter adora,

Quem scis hac modica fruge solere regi.

Noe

Nec latum digitum te abducat perfidus error,
 Sit postrema fides qua tibi prima fuit.
 Sternere humi pauitans, nec inania concipe vota,
 Peccatis veniam quam dabit ille roga,
 Teq_z inuitantem noli contemnere I E S V M,
 Quaq_z offert gratis dona beata cape.
 Deliciis gaudens animum calestibus auge,
 Et fac his dapibus ne satur esse velis.
 Edisti crebrò superas ede crebrius escas,
 Euades propior sic propiorq_z Deo.
 Non tu ipsam mutas in te, mutaris in illum
 Tu potius. Quanti hæc sunt facienda putas?
 Hinc vbi supremum limen iam presseris aut,
 Cum fuerit vita fabula & acta tua,
 Hoc, sed longè alia specie, saturabere pastu,
 Aspicies ipsum quando perennè D E V M.

Caussæ, panis & vini species, nobilitas,
 adumbrationes, &c.

ELEGIA XIV.

O Mnipotens postquam sublimi allapsus Olympo
 Est de diuipara virginе cretus homo,
 Ipse sibi certus coniunxit amore fideles,
 Atque anima posita criminis nostra luit.
 Sed rediuiuu enim patrias abiturus ad oras,
 Ius dare calicolis, ius dare terricolis,

Deserere haud voluit castam sine pignore sponsam,
 Eſſet ut amissus ſola marita viro.
 Insuper ut magni bene narrat epiftola Pauli:
 Nos vnum corpum, nos quoq; membra ſumus.
 Huius calipotens caput eſt venerabile Christus.
 Membra igitur non vult deſtituiſſe caput.
 Ille idem poſtquam mortem moriendo peremis,
 Discipuli pauidiſ ſalia dicta dedit.
 Vobis cum, inquit, ero donec confidat in ignes
 Mundus, & interiu concidat ipſe ſuo.
 Tum ſua quod noſtriū eſſent deſcripta medullis.
 Tormenta, heu nullo non memoranda die,
 Hoc ceu mneſynon dulcis relliuit amator,
 Hacce monet meriti noſ ratione ſui.
 Hoc quoties faciit, mea facta reuolute dixit,
 Ultimatum Solymū cœna peracta fuit.
 Ergo vbi nos dapibus luſtrati accingimus iſis,
 Mors domini mentes ingrediare pias.
 O ſuaves epulas, alimentaque ditia donū,
 In quibus hauritur, percipiturq; Deus.
 Diræ reuoluuntur necis argumenta nefanda,
 Spondeaturq; ſacro pignore certa ſalv.
 Atq; ita ſpiritibus ſors noſtra aquata ſupernū,
 Cum datur idem homini, celitibusq; cibū.
 At cur ſe inſtituit peregrina operire figura?
 Oro quid hic faciat Liber, & alma Cerer?
 Scilicet ut reficit latrantia viſcera panis,
 Sustentat, vegetat, corpora viſificat:

Vig

Vtqz solet tumidas Bacchus contendere venas,
 Vtqz dat infusum gaudia blanda merum:
 Sic sua nos firmos reddit caro: sic suus ille
 Immensum exhilarat pectora nostra cruor.
 Cui non horrori carnes absumere crudas?
 Sanguinis & quisnam pocula dira bibat?
 Quin etiam vt fidei maneant sua pramia sanctae.
 Si testes oculi, quid facit, oro, fides?
 Nil dubita, nam vera fero: sacratus vno hoc
 Non mare, non calum, non etiam orbis habet.
 Ecce sub hoc crux tegitur, mirabile dictu,
 Atque anima, atque ipsa cum deitate caro.
 Corpus ab intacta genitum iuvenile puella,
 Quale astu feruens India mittit ebur.
 Porro animus numeros in se complectitur omnes,
 Proudus, & sapiens, castus, & innocuus.
 Quà deus est, qua non cedit prestantia Christo?
 Aut quid eo maius mens capere villa potest?
 Hem stupo, fragilesqz, labant sub pondere sensus.
 Prestinguunt aciem lumina clara meam.
 Gustus, odoratus fallunt, oculiqz, manuqz:
 Decipitur quisquis hac putat esse deo.
 Non quod odoraris, gustas, tangisqz, videsqz.
 Non hoc est Christus, res mage recta latet.
 In toto est totus, partes se fundit in omnes,
 Et quanquam minimo fragmine totus adeit.
 Præterea color albus, odor, simul ipsa figura
 Nulli harent, quod non percipit ipse Sophus.

*Grata immortali sunt hac holocausta parenti,
 In quæ se natus concremat ipse patri.*
*Melchisedec pânes, & vina liquentia sacris
 Obstruit, & moriens Christus vtrung₂ dedit.*
*E superis quondam pluit admirabile manna:
 Ast modis Christicolis nobile manna pluit.*
*Isacida purum comedebant Paschatus agnum,
 Hic agnus, quo non purior alter erit.*
*Quem circum aligeri denso stant agmine fratres,
 Atque obeunt celeri iussa sacrata pede.*
Hinc lacè effusis emanant curibus amnes,
Vtq₃, Tagus gemmæ munera magna vebunt.
Sed cum tam miti, cum sit tam dulc₃ I E S V S,
*Quam nequeat verbū lingua diserta loqui,
 Cur non perpetu₃ calesti necare mentes*
Perluit, ad mensam banc dum properamus eis
Sape etenim mæstos iterum discedere vidi,
Ægraq₃ compressos pectora tristitia.
Non habet angustas diuina potentia metas,
Certe nec eternum lex tenet villa Deum,
Si te blandus qlit, si dat solatia, gaude;
Si te vult tristem linquere, tristis abi.
*Sunt etiam rardo quidam molimine pigri,
 Nec tales curant carpere latitas.*
Gloria Christe tibi, qui nos reficiq₃ fouesq₃,
Tamq₃ benignus alius, gloria Christe tibi.
*Christe tuum vigeat ventura in sacula nomen,
 Et tibi sacra feras credula posteritas.*

Te

*Te fama extollant seri super astra nepotes,
Sis laus, cultus, bonas tempus in omne tibi.*

Præparatio ad Eucharistiam incun-
dam.

ELEGIA XV.

IN primis vanum scrutando mitte laborem,

Oréque nil domini verius esse puta.

Neu titubes, licet aspectabis adorea liba,

Forma nihil turbet, nil moueatq; color.

Quod iacet ante pedes nondum comprehendere posse,

Et foce aperta statim mystica sacra putas?

Haud sane quenquam Christi sapientia fallit:

Se fallit, quisquis credere tardus erit.

Post ea secretos animi peruade recessus,

Criminaque ante oculos acta reduce tuos.

Ac tibi tum mæstos humectent flumina vultus,

Cumq; pio gemitu funde piæ lacrymas.

Teq; hinc expeditat vinclis pro more sacerdos,

Postmodo supplicium tu dabis ipse Deo.

Verum aliud facimus. Quam segniis inertia nostra?

Ecquem admissorum paenitet ex animo?

Illotis manibus sanctam volitamus ad aram,

Obscenog; sacrum tangimus ore cibum.

Diuinos etiam suave est sentire lepores,

Cum mens incensa religione viget.

Sed nullus quamvis teneat precordia sensus,

Aridaque haud ullis corda rigentur aquis:

*Non tamen hocce minus coniuria sancta require,
Quid velis, hoc specta, quid iubetque deus.
Scilicet illius semper sit gloria cordi,
Quaratur totis viribus eius honor.*

*Quem propagari certum est, dum mente fideli
Libamus sanctam, iussit ut ipse, dapem.*

*Interea Christo corpusq; animamq; sacrare
Est in rem, summo tradere seq; Deo.*

*Hinc ubi iam te humilis sancta prostraueris atra,
Hoc poteris Christo blanditer ore loqui.*

O benevolio iustitia, o sapientia Christe,

Aequum genuit quem sibi mente parer.

*Tu mundi solus sororem miseratus acerbam,
Dignatus celerem es ferre benignus opem.*

*Virgineoque vero latuisti parvulus infans,
Et nobis simili corpore natus homo es.*

Sanguinemq; lacus ferro trajectus acuto.

*Suffixumq; tribus arbore cuspidibus,
Delesti immeritus sceleris contagia nostri,*

*Rursus ut antiquas consequeremur opes.
Quod sum, quod valeo, totum mitissime IESV,*

*Corpus & ipsam animam tu cape, sacro tibi.
Frigida mors donec nexos mibi soluerit artus,*

*Defectuq; anni in loca iussa ferar,
Omnia nostra tuo parebunt semper amori,*

*Te solum ex imo pectore Christe colam.
Te propter duros opto exhaustire labores,*

Sapiens & propser te mibi dulce mori.

Accipe

Accipe me, nec enim posthac meus esse studebo:

Incipiam esse meus, si potero esse tuus.

Nec quidquam est modò quod tantis feroeibus optem,

Quam celestie pule pellere sepe famem.

Nam si hac sacra meus spōndent medicamina morbi,

Ab tam præsentem cur fugiam ager opem?

Sic Christus lux est, tenebras quid amemus inertes?

Si vita est, nobis vita sit ipse licet.

Heu vanas hominum mentes, heu pectora caca,

Cur adeo pauci munera tanta petunt?

Quod datur hic, deus est: pretium non flagitat ullum,

Muneris est huius sola fides pretium.

Pensandum rursus qualis sit, quantus & ille,

Qui cupit hospitiū recta subire tui.

Tum quoq; conditio que sit mortalibus, & quēis

Moribus ornatus discubiturus eas.

Ille immortalis summa cum pace quiescit;

Mortales miseros aspera fata premunt.

Per cunctas rerum naturas permeat ille,

Ille replet terras, replet & ille polum:

Nos vt bestiæ tectorum limine septi

Claudimur, & mundi pars nisi parua sumus.

Haud eget, argentum, & fuluum qui condidit aurum,

Cuius & est totum quidquid hic orbis habet.

Et bonus, & sapiens, iustus, sanctissimus idem,

Cunctipotens, omnis principiūq; caput.

Illiūs properant volucres ad iussa ministri,

Continet immensi quos domus alta poli.

Nos heu cænoſo viciorū gurgite merſi,
 Vix ab, vix vñquām ſidera ſuſpicimur.
 Diffiuimus luxu, atq; ardore perimus habendā,
 Nulla flagrat noſtro pectore religio.
 Rebus in aduersis ſpes omniū victa labaſcie,
 In ſuperiū veluti numina nulla forent.
 Faſſim, inq; vicem iuramus, ludimus, ampliaq;
 Ducimus & pateras, & niſi verba damus.
 Inuidiq; atq; odiis quatięs certamen inimicuſ?
 Peccamuſ variū prō ſine fine madie.
 Hū poterit meritū reverentia caſta moueri,
 Atque timor, quoſies hacce fruere cibo.
 Quod ſuperexēſt, manib; puris, & pectore pure,
 Diuinū epiſtis accubuiſſe para,
 Praterenſ fac ſic culuq; & corpore munduſ,
 Namq; iſtae opulae ſordidam iniire nefas.
 Tu ne quare tamen Phrygio velamina rexeſ,
 Neu mīſcer ut niſeuſ annulū in digitū.
 Neu rediens ut deinde bibas è diuice gemma,
 Neu ſit regiſciū menſa onerata cibis.
 Haud iſtē copia Christus, nanſalia curat,
 Quam mage delectat candida ſimplicitas,
 Et cupiens animuſ diuina faceſſere iuſſa,
 Et ſcelerum curuas currere nolle vias.
 Hoc quiſquiſ culu mensa inſtructuſ adibit,
 In ſacra referet gaudia multa ſinu.

Effecitus

Effectus Syntaxeos.

ELEGIA XVI.

QVeritus hec quosnam progignant pabula fructus?
 Discere, diuinum est quod cibus iste facit.
Me breue deficiat conantem dicere tempus,
 Sed facilis rerum carmine summa sequar.
Qui me, Christus ait, casto libauerit ore,
 Huic ego iunctus ero, iunctus & ille mibi.
Fit velut vna caro, velut vnu deniq₃ sanguis.
 Ac prope caliculis equiparatur homo.
Hac vitam nimirum animis alimenta reducunt,
 Ferre ullam mortem tam bona vita nequit.
Excit a mens vigilat letalem exosa soporem,
 Perdit aq₃ instaurat, officium q₃ facit.
Hic etiam pastus leuiora piacula tollit,
 Pectoris & noxas viuus ut ignu edis.
Cor quoq₃ pacificum, & tranquilla silentia prestat,
 Edomat affectus, edomitosq₃ fugat.
Curarum mulces fluctus, atq₃ increpat Euros,
 Componens tumido murmura rauca mari.
Ah quoties totis regnat Venus improba membris?
 Idalius quoties occupat ossa calor?
Grandia quaruntur rara spectacula forma,
 Pelliciunt oculi, pelliciuntq₃ come.
Flammatas quoties mentem laxamus in iras,
 Terribiliq₃ truces promimus ore minas?

Asq

Atq; alia tristis vastæ præcordia liuor,
 Alterius grauiter prosperitate dolens.
 Interdum scelerata famæ nos corripit auris.
 Plenâque quem colimus possidet arca deum.
 Sepe subit nostrum tumefacta superbia peccus,
 Ut se iam numen quilibet esse putet.
 Et sunt qui dapibus soliti distendere corpus
 Exortant fieri se Palamedis aues.
 Hinc tam multigena veniunt medicamina pestis,
 Hinc medicinam, hinc hinc flagitet eger opes.
 Ab fidum anticipi gerimus certamine bellum,
 A fronte, à tergo letifer hostis adest.
 Exuros castris dare nos vulnere cogere terga.
 Funditus aut sauo perdere Marte cupit.
 Hic cibis est vallum, bac sunt propugnacula nostra,
 Hu epulis alitus nulla pericla timer.
 Hostiles tela volent insano densius imbri,
 Si liber, in me unum millia denariuunt,
 Certa mibi pulchram spondet victoria laudem.
 Athleta arma suo suppeditante deo.
 Delector solidas risu mactare catervas,
 Me contra imbellis cum furor arma mouet.
 Vincimus, & reduces spoliis latamur onusti,
 Cum infandus damon fractus acerba gemit.
 Oderunt male vel minimas consciencere culpas,
 Quos roties proprio corpore Christus alit.
 Intrepidi prorsus se accingere fortibus ausis,
 Pectora tot monstris obvia ferre solent.

Exte-

Extremum est illis torpens ignavia crimen,

Fortia magnanimi corda leonis habent.

Coniuiciasq; suos semper plus ardet amando

Christus, & est donis largior usque suis.

Hinc omnis placido florescit germine virtus,

Recreat illa homines, recreat illa deum.

Quam bellè in duris crescit patientia rebus?

Crescit & in maius candida virginitas.

Mite gerunt pectus, nihil est mansuetius illis,

Semper & eximius corda perurit amor.

Semper & expetitur votis ardentibus aether,

Vita hæc quam viuunt est odiosa nimis.

O cur nos umbras fatui sectamur inanes?

In mediis epulis cur morimurq; fame?

Aduocat en Christus, lautis coniuicia mensis

Instruit, egregias apparat ipse dapes.

Nos tamen immemores, lapidum nos dura propago

Nescio quas mensas, quos petimusque cibos.

Vnica si forte vrbs celestem hanc renderet escam,

Mortales omnes quo studio hanc peterent?

Dent nummos tenues, dent plura talenta beati:

Falix mercator quilibet esse voleat.

Ecce tibi innumeræ possunt numerarier vrbes,

Per quas hæc ultrò mensa parata tibi est.

O sapor, o dulcedo, bonus o chara voluptas,

Potus hic ut suavis, suavis ut iste cibus?

O panis toties multis à millibus esus,

O nimium distans panis ab interita.

Quem

*Quem chorus angelicus, totum quem mundus adorat,
Quem esuriunt Reges, quem esuriunt populi.
Me refice indignum, quia te modo concupis vnum
Mens mea, tu solus me saturare potes.
Quem quoties capio, discedo a sensibus istis.
Quaq_z, ab amore venit, me rapit ebrietas.
Te totum mihi des b mellitissime panis,
Te mibi da totum ter venerande cruor.
Latitia emerior quando bac mibi pabula carpo:
Quando bis abstineo, magistria emerior.*

Admiratio, & inuitatio ad Eucharistiam.

ELEGIA XVII.

*O Requies, lux, vita, salus, spes, anchora, portus,
O decus, o pietas, vis, via, numen, amor.
Principium de principio, de fineq_z finis.
Temporis ante vices, luciferumq_z fate.
Quem pater altitonans suum & immemorabile verbum
Progenitum, sceptri fecit honore parem.
Ante caum deus, ante noua primordia lucis,
Ante diem falix, ante creat^a potens.
Christe bone, eterno soboles aquae parenti,
Omnia, cui dictum est, me pete, nate, dabo.
Quem colit ampliago tellus circundata ponto,
Quem polus, & pelagus, tartara & ipsa colant.
Quis te tantus amer, qua te tam feruida virtus
Ad nos astrigeris sedibus elicuit?*

Infin

Iussit & humana sub imagine visere terras;

Et sub virgineo delituisse sinu?

Quem non magnorum capiunt penetralia Regum,

Non domus, aut spatum, non maris vnda capit.

Tete ipsum, ô bonitas, paruos constringis in artus,

Humanasq; libens vis tolerare vices:

Vt nobis aperire queas caelestia rursum

Templa, atq; offenso conciliare deo.

Tantane te pietas, & amor dulissime I E S V

Impulit, vt cuperes hoc subiisse iugum?

Te quoq; fama canit Galileas isse per oras,

Et dictis hominum pectora mota tuis.

Tereuocasse aiunt in fœda cadauera vitas,

Et sermone homines erudiisse sacro.

Hoc erat, hoc vnum votu tibi sepe cupitum,

Subiiceres facibus barbara corda nouis.

Quin & supplicium, & pœnas expertus acerbias,

Dum moreris, mortem conficis ipse meam.

Ante tamen quam te ad fatum fers ipse volentem,

Rem insuetam, insolitam, mirificamq; patras.

Bis sex cum sociis veterum pro more parentum

Accumbens, positas accipis ore dapes.

Postquam epulis depulsa fames, atq; ardorendens

Compressus, postquam est & relevata sitis.

Ecce nouas infers diuini corporis escas,

Vertitur in te ipsum (prò stupor) ipsa Ceres:

Nec satis id, patera proprij das sanguinis haustus,

Hac eadem vt faciant sacra futura monens.

Atq;

Arque ita das certum sinceri pignus amoris.
 Quo clara esse queant pignora nulla magis.
 O spes, o pietas, misericordia o dulce leuamen,
 Impius bac quando promeruisse homo?
 Vsq; quae deo ne mea serigit te cura salutis,
 Vi me celo abiens linquere noluerit?
 O factum, o nullus factum delebile seclivis,
 O ingens bonitas, o mihi dulcis amor.
 Ingrediar quo Christe tuas quo carmine laudes?
 Anne vnguam tribus leui tibi iusta queat?
 Magnum erat et bereuia delabi sedibus vltro:
 Maius ac imperium nullum habuisse fuit.
 Magnum erat arumnus cumulatam ducere vitam:
 Supplicia ac maius causa subire fuit.
 Magnum erat & vinculus sceleratum exsoluere seruum,
 Et patrum exilibus sic restare polum:
 Verum istud maius, quod tenos mandimus ipsum,
 Quo nil maius habent sidera, terra, fructum.
 Nunc o mortales cœtum celebrate frequentes,
 Et cupidi sacros appetitore cibos.
 Quid dubitatis adhuc? que vos tam sera moratur
 Segnities animi? discutitote metus.
 Ne trepidate viri, miserebitur ipse precantium:
 Illum etiam sceleris corda perosa mouent.
 En deus ipsus adestr, festas inspergire frondes,
 Currie mortales, en deus ipsus adestr.
 Ite p̄i, veniamq; sinistris poscite factis,
 Et tandem calix erigitore caput.

E L E -

ELEGIA RVM
LIBER SECUNDVS.

In diuam Catharinam.

ELEGIA I.

DE tam praelata quid narrem virgine primum?
 Quid medium versu? quae mihi finis erit?
Haret ut interdum confusa mente viator,
Ignarus triuio quod via quaque ferat:
Sic me nunc anceps varium sententia reddit,
Asque ipsis opibus (res noua) reddor inops.
Forte genus clarum, titulos, ac nomina quaris,
Certè equidem titulis haud Catharina vacat.
Quid? vis commemorem praecelsa stirpis honorem?
Visne canam longæ nobilitatis auos?
Rex illi pater est: quid maius regibus usquam?
Stemmata quo tandem clarior esse queat?
Quae simulac celi hoc hausit spirabile lumen,
Et grauidæ matris prodiit ex utero,
Sacra facit genitor, crebras cadit hostia ad aras,
Colla saginati dant ferienda boues.
Sparguntur flores, collucent compita lychnis,
Vnde latitie sunt monumenta nouæ.

*Forsitan & nullo viu obſita corpora neuo,
Et faciem que fit virgine digna rogas.*

*Et Caſbarina fuit preſtantis corpore virgo,
Parq; illi fama nulla reperta fuit.*

*Sidereos quanto precedit Lucifer ignes,
Luciferum quanto roſida luna preit:
Et quanto lunam radiorum lumine Phœbus.
Phœbus stellarum gloria, mundi oculus.*

*Iſiacus tanto formosior illa puellū:
Concelebrat quales fabula priſcā deas.*

*In niueo candore rubor, ceu lilia ſi quis
Candida purpureis miſceat uſque roſis.*

*Tales ore dabant virgo pudibunda colores,
Hoc illi afflārat nam Deus ipſe decus.*

*Quid referam ingeniumq; sagax, animumq; volucrem?
Quīdue artes docti pectorū enumerem?*

*Ad ſacra Muſarum viridi properauit ab auro,
Prima etas ſtudiis perq; polita fuit.*

*Et ſic omnigenūm perarata volumina rerum
Legit, & argutos perſtudioſa libros,*

*Ut ſecura ſuis poſſet certare magiftriſ,
Ac populi iam tunc eſſet in ore frequens.*

*Legerat hac quicquid tactus calefibus auris
Edidit Iliaca conditor hiftoria.*

*Quidquid & Hefiodus, & cetera turba poēta,
Perceptum huic mira ſedulitate fuit.*

*Nouerat eximiè Demofthenis ora tonantū,
Perſe etiam dulci mel dabant eloquio.*

Te quoq; die Plato perfectum nōrat ad vnguem,

In cūc subtilem nōrat Aristotelem.

Magna quidem sunt bac decorum argumenta tuorum.

Ter maioratamen sunt Catharina tibi.

Te celebrat sanguis, celebrat regalis origo,

Forma decens, artes pectoris ingenui,

Divitiae, sceptrumq; potens, & fama superstes,

Ipsa magis virtus te tua concelebrat.

Cui non, nymphæ, tui pars est audita laboris?

Bella peracta tibi quémue latere queunt?

Abs te crudelis falici Marte tyrannus

Sternitur, & victum se dolet, atque gemit.

Dentatas parat ille rotas mucrone nefando,

Sed mucro nil potuit, nil potuere rora.

Dissipat ethereum pater altas fulmine moles,

Et subit auxiliu en Catharina tuis.

Hinc amens Casar crudelem cogitat ensim,

Virginis extemplo colla secare iubet.

Tum trepida matres lachrymis miserantur oboris

Insontem penitus, non meritamq; necem.

Flent nitidos oculos, & letum frontis honorem,

Ambrosiasq; comas, ambrosiumq; caput.

Illa nihil mœrens ceruicem lata terendit,

Edidit & tales occubitura sonos.

Christe salus hominum, spes ô fidissima Christe,

Numina, nunc audi, si tua ritè colo.

Dulce mibi pro te duros baurire labores,

Dulce mibi pro se fundere nunc animam.

Hanc preçor in superas ne sperne admittere sedes,

Vivere me tecum perpetuoq; sine.

Fortunata, Deo nimium dilecta pucella,

Sic morere, hec mors est vita putanda magis.

Non sua mortales clauerunt membra sepulcro,

Calestes ipsi corpora dant tumulo.

Et florum inuoluunt nimboq;, & sindone munda,

Atque apposita norant carmine saxa pio.

Qua potuit tempuisse rotas, ensesq; tyranni,

Regia progenies conditum hoc tumulo.

Fortunata nimis, calo sublimis ab alto

Sub pedibus nubes lucida & astra vides.

Dum diuūm regina sacris comitata caceruis

Incedens mediis millibus vna micat:

Tu Catharina hares lateri glomerata fidelis,

Et secum curas diuidit illa suas.

Nox erit ante dies, & lux imitabitur umbras,

Destituent volucres aëra, piscis aquas,

Astra prius fruges, dabis aurea sydera tellus,

Incipiētq; prius frigidus esse calor,

Quam nos virgo cui capiant obliuia, quam nos

Vnquam peniteat commeminiisse cui.

Dolo-

Dolorem, & amorem à Christo
flagitat.

ELEGIA II.

Christe precor nostris attende precatibus aures,
Neu tibi quæ faciam temnere vota velis.
Non ego quas rutilus voluit Pactolus arenas,
Quæue in Erythraeo littore concha iacet,
Non mi diuitias posco, non sector honores,
Despicio quidquid vesper, & ortus habent.
Spernimus Arabie segetes, Scythicosq; smaragdos,
Non auri immensus pectore crescit amor.
Illa paret stolidum magno conamine vulgus,
Cura meos animos detinet alta magis.
Principio indoluisse meo da Christe reatu,
Da tepido culpas rore piare meas.
Et memini, & semper memini mea turpia facta,
Quorum me subeat fac pie Christe dolor.
Cumq; supra mea mibi surget Tithonia coniunx,
Morsq; aderit fuscis cincta caput nebulis,
Et saeva in longam claudet mea lumina noctem,
Percutiant animum tot male gesta meum.
Tum confergantur lacrymis lugentibus ora,
Irriguanasq; lauent flumina salsa genas,
Anxia cum querulo geminem suspiria cantu,
Pectora sit crebra plangere nuda manu,
Hic olim ô veinam miserum me proluat imber,
Hac ô si maculas diluat vnda meas.

Inter eæ penito IESV configurare amore,
 Et viuum in media pectoræ vulnus alam.
 Calitus vramur, flamas & alamus amoris,
 Ossa mea, & venas impicit ille meas.
 Hoc erat hac imis cura indeleta medullis,
 Quinam pro meritu te redamare queam.
 Non me vlli valeant abs te difiungere casus,
 Quamquam etiam rupto fædere cuncta ruant.
 Men nulli possint, faxi, mutare labores,
 Pressero siue solum, seu premar ipse solo.
 Quam requiescerit mea tunc feliciter ossa,
 Aurea calorum mens ubi templa petet?
 Quam ruse occursans, stringes complexibus arctis:
 Incoleat illa tuos faculum in omne sinu.

Ad Deum super nauali victoria Christia-
 norum de Turcis, apud Echi-
 nadas.

ELEGIA III.

Quæstibi pro tanto soluemus munere grates,
 Quæ te lingua Deus sit memorare potius?
 Sepe ubi te sceleri nostri contagia cogunt,
 Deicis irata flammea tela manu.
 At iterum ceu blanda parens, genitorq; fidelis,
 Diluis offensas, tristitiamq; leuas.
 Horribilesq; domas aduerso Marte tyrannos,
 Subiicis & rigidos sub iuga nostra duces.

Odif

O disti fastusq; truces, mentesq; superbas

Conterere, & regno despoliare soles.

Iam nuper numenq; tuum, tua verbera sensit,

Qui nos, & nostras perdere tentat opes.

Audiat hactenus, maria omnia, nubila cali,

Quæ fero mortales accipitote, precor,

Seu vos prima videt roseo Pallantias ore,

Seu videt occiduas sol aditurus aquas.

Seu magis aquoreas curua trabe curritis yndas,

Seu vos sub medio percoquit axe dies.

Quæ non præteriti cognouit temporis etas,

Audite ô populi, fortia gesta canam.

Augustum, insignem celebret vox leta triumphum,

Dicite nunc ter iō, disperiere rates.

Dicite, calicolum domino modulemur honorem,

Dicite, quis similis sit pater alme tibi?

Iam te prona colat cunctarum machina rerum,

Congementa laudes terra, mare, astra tuas.

October grauidas demebat vitibus vuas,

Impiebantq; suos feruida musta lacus.

Cum Mahometigenas præceps audacia Turcas

Compulit in medio bella ciere salo.

Polluit hæc vano tua Christe sacraria ritu,

Viribus, & pharetris gens malè fisa suis.

Illa (nefas dictu) Solymæas possidet arces,

Regnaque nostra palam sub ditione premit.

Tercentum Selymus concendit nauibus equor,

Exitium minitans, exitiumq; ferens.

Spirabat rapidos lymphata mente furores,

Christiadūm exacuens tela cruenta neci.

Interea PI V S ille hominum custosq; paterq;

Tergeminum cingit cui diadema caput,

Hic Venetosq; Parres, regnatoremq; Philippum

Fædera componens ad socia arma vocat.

Tres Ottomanigenam collatis viribus hostem,

Coniunctusq; animis per vada salsa petunt.

Austriada iuueni rerum commissa potestas,

Huncce penes belli gloria summa fuit.

Ceu quondam Danais nocuit Priameius heros,

Ceu contra Æacides Dardanidis nocuit;

Sic sic Austriacus Turci immānibus heros,

Sic nocuit, noceat bellipotente manu.

Postquam in conspectu hostiles videre carinas,

Austriades socios mox capere arma monet.

Iam cum sanguineum quatiens Bellona flagellum,

Ad diras cades concita munit iter.

Inuadunt Martem, & dirū stant agmina telis,

Hinc bellatrices conseruere manus.

Fit strepitus, clanguntq; tuba, certatq; viro vir,

Queritur aternum parte ab vitaque decus.

Euolat ambiguis primū victoria pennis,

Et subito in nostras fertur amicarates.

Inde cadunt hostes animasq; aurasq; vomentes

Ætherias, vadunt, ô bene, mortis iter.

Tum rector pelagi horrisonum sub gurgite murmur

Percipiens, cano vertice rupit aquas.

Muli-

*M*ulti uagosq; videns commisso sanguine fluctus,
In sua prætrepidus retulit antra caput.

*T*urca ferox cecidit vita spoliatus & armis,
Gloria Christe tibi, Turca ferox cecidit.

*M*attasti merita sceleratum clade tyrannum,
Reddatur soli gloria Christe tibi.

*P*lauserunt superi, plausitq; puerpera virgo,
Fugerunt sudo nubila fusca polo.

*N*os tua progenies, cali quibus annuis arces
Voluemus laudes ritè per ora tuas.

Inexplabilis erga Christum amor.

ELEGIA IV.

*S*i quidquam indagem de rebus fortè caducis,
Quo valeam esuriem perdonuisse meam,

*C*ontinuo mi reclamat: nam qua tibi mens est?
Infelix, ego te num saturare queam?

*F*ortunas sitio, quas cùm possedero latè,
Nondum tota meo pectore pulsâ sitis.

*E*suri trabeam, & bis senas opto secures.

*A*t mibi quaq; parum est gloria, quisquis honos.
Quaro voluptates, non sufficit vlla voluptas,

*D*e q; fame superat pars bene multa mea.
Sidera contemplor, vastasq; perambulo terras,

*N*eptuniq; super carula prata vagor,
Vestigo, lustro, speculor si viscera quidquam

*A*tq; fame, atq; siti nostra leuare queat.

Quod quaro sed enim nec totus prabeat orbis,

Ille meum pectus posse replere negat.

Ad Iesum venio, hinc certam promitto salutem.

Aio, hic sufficiet potus, & esca tibi.

Quid loquar? ab Iesu iam non valet ipse mederi.

Fit maius multò quam fuit ante malum.

Ipse meus cibus est, meus ipse est denique potus,

Se totum à memet vult comedи, atque bibi.

Hoc facio, faciamque, lubens: sed nocte, diéque

Me stimulatque fames, me cruciatque situs.

Dumque bibo Iesum, sitio: dum mando, famesco:

Cumque edi esurio, cumque bibi sitio.

Quam magis ergo sitim deponere tento, famemque

Tam magis augescit hinc situs, inde fames.

Heu cur non impletas rerum me summe Creator?

Me minimè saturum conspicis, & paternus?

Suppeditas dulces vidis implumbibus escas,

Te baud frustra corui pullus auere iubet:

Solus ego abs te sic cibor, ut non replear vnguam,

Quamque satur fio, tam cupio esse satur.

Hoc reor in causa est, quod amor situs ipsa, famesco,

Cum sit, non ullum possit habere modum.

Qui te igitur satur erit, sancto nil addet amori.

Pectora non illi flammens ardor edet.

Ergo ego te sitiam quantum potes usque sitiri,

Tu magis atque magis esuriare mihi.

Tu mibi cum misces, nil me felicius uno,

Cum prabes opulum, sum prope numen ego.

Nerui

Nerui vñà grates, & agunt membra omnia grates,
Pectore te semper, semper & ore cano.

Et quamuis nunquam possim saturarier abs te,

Tu tamen ad miserum me bone Christe veni,

Sepe veni, & tenebras radiis defende meus sol,

Calface lampadibus frigora nostra tuis.

Et cum mihi dederis sancta cum carne cruentem,

Pasce tuaq[ue] siti, pasce tuaq[ue] fame.

Quisquis amat Iesum, sapiunt huic omnia Iesum,

Cui prater Iesum nil tamen usque sapit.

Ad Christum pro malis depellendis.

ELEGIA V.

CVm patre qui pariles mundi moderaris habenas,

Aspice nos populum, maxime Christe tuum.

Anne etiam meruit credentum turba fidelis

Vt sic letiferis casibus intereat?

Tot tempestates, tot denique funera passis

Nulla quies vñquam, non datur illa quies.

Pro, latè nimium, nimium fera regnat Erinnys,

Omnia luctiferis sunt adoperta malis.

Cerno giganteos hinc usque ad sydera montes,

Funeblasq[ue] acies, relaque sanguinea.

Vidimus obcessos armato milite campos,

Vidimus insontes occubuisse neci.

Et calo terras, terris miscerier vndas.

Heu ærumnarum vidimus Iliadas.

Tetra

Tetra fames subigit malis absumere mensas,

Opponit letbo nos maleuada fames.

Iamq; lacertosí plorant sua vota coloni,

Pæneq; iam victimum denegat agra seges.

Denique mens horret moles voluisse malorum.

Tempora nostra quibus sunt cumulata nimis.

Omnia uic poterit quisquam numerare canendo.

Scuuus ubique paucor, scuuus ubique dolor.

At te per mortem, tua per tormenta precamur.

Vulnera, flagra, necem, verbera, spura, crucem:

Affer opem miseric, gemitus neu despice nostros,

Inq; procelloso dirige vela mari.

Si morimur, quisquam ne aris imponet honorem?

Quis tum Christe tibi thura adolere queat?

Da precor auxilium tandem, miserere laborum,

Mitescant positis secula nostra malis.

Terraq; barbarici occludantur limina belli,

Scaua supersedeat Martius arma furor.

Aspice nos blandiu, tua numina poscimus omnes,

Aspice nos propriu, parce tuo generi.

Ducito iam dudum captos in vincula Reges,

Et preme seruitiis agmina dira tuis.

Figeq; Teutonicis mitissima lumina regnū,

Rideat hostiles Teutona terra minas.

Auxilioq; subi bonus, & miserere clientum,

Spes nostra auxiliis stat bone Christe tuus.

Suffice quoquo animos, vires da Christe secundas,

Sacrilegum ad pœnas, iamq; reposce gregem.

*Et vicit dominare potens, & carcere frana:
Consilia in melius Christe fac vs referant.*

**Templum Societatis I e s v Augustanum
Saluatori, Deiparæ, Diuisque
commendatur.**

ELEGIA VI.

Quanquam nullatibi sat magna aut digna parari
Christe domus possit, cui polus ipse parum est,
Non sola terrarum, non sufficit Amphitrite,
Infinitum ullo non capiente loco,
Nostra tamen pietas sedes tibi collocat almas,
Quae nescit pietas spernere sanctitatem.
Delicias siquidem nobiscum habitare fateris
Esse tuas: hominum natio chara Deo.
Quare hoc exiguum non auersabere templum,
Christicolum erectum sumptibus, & meritis,
Deuotumq; tua Maiestati, optime Christe,
A quo speranda est, & roganda salus.
Sepius buc ad te fugier, quibus aspera fors est,
Sape tuam bīc supplex turba requiret opem.
Nam SALVATOREM decet omnes ire precatum,
Quoscumq; infida sorte acerba premunt.
Ergo hoc SALVATOR ter maxime & optime limens
Sartum, & rectum ut sit perfice, nanque tuum est.
Sacrilegaq; manus, detestandosq; furores
Hinc arce, hinc omnem pelle mecum.

Effe

*Esto domus pacata, & stet solidissima aones
Sub calo virtus nulla superstes erit.*

*Quod tu vel minimo facies fortissime verbo,
Impia quem aduersus tartara inane tremunt.*

*Te quoq; Christiadum dominam, dominiq; parentem,
Cui se vni debet dimidium ipse Deus,*

*Cantibus in nostris baud fas postrema teneres
Quanto te licitum praterisse minu?*

*Tu natum toties materno aggressa precatu,
Sola reis placidum reddis, & innocuum:*

*Fulmina ne iaciens plericem versus in iram,
Nos recto ad stygias tramite mittat aquas.*

*Redde libens genitum nobis facilem, atq; benignum,
Et commendatam hanc semper habeto domum.*

*Crebra tibi innupta soluent ybi vota puella,
Halabuntq; aris florea ferta tuis.*

*Cantabuntq; pijs iuuenes praeconia laudum,
Atque frequens populus multiplicabit AV.*

*Vos etiam celeres anime, sancti q; volucres,
Ferte opportunam, ferte potenter opem.*

*Arma lacescentum contundite fortibus armis,
Siue ea sint hominum, siue ea sint lemurum.*

*Cingite presidiu sacramq; valentibus adem,
Ne quidquam horrescat talibus excubis.*

*Auxilium est istidem poscendum carmine Diuos,
Hic quorum cineres, ossa q; sacra cubant.*

*Ebura qui colitis, securum & degitu eum,
Ad nos e celso respicitote polo.*

Cernito

Cernite reliquias membrorum, & corporū, olim
 Quo recti, modò nos deueneramur eas.
 Quocirca hanc adem si nunc defendicū, ipsi
 Seruatis tuto lipsana vestra loco.

Cæli, ac templi comparatio.

ELEGIA VII.

Nunc age calum extra celos doceamus haberī,
 Templaque stelligeras equiparare domos.
 Illic perpetibus resonant concentibus hymni,
 Multiplici trinum voce beante Deum.
 Hic psalmi, cantusq; vigent, lituiq;, tubaeq;
 Fundit at hic querulos tibia docēta modos.
 Hic & continuo afficiuntur numina cultu,
 Hic triadem sanctam nocte diēque canunt.
 Africola regem regum rōuerenter adorant,
 Sollicita & dominum religionē colunt.
 Nos quoq; diuina quoties versamur in ade,
 Seu sacra conficimus, seu pia thura damus,
 Seu castis libeat precibus transmittere tempus,
 Membranasq; pias euoluisse iuuet.
 Omnibus bisce Dei iuncta est veneratio summa,
 Quem mens presentem fingit adesse sibi.
 Corpora curuamus, castiug; asternimur atris,
 Vitamq; strepitum, erigimusq; manus.
 Haud ibi lucem nox, noctem aut lux excipit almas
 Lumen ibi aeternum est, & sine nube dies.

Hic

Hic etiam metuēd vigilem succendimus ignem,
 Atque superflua Pallade flamma uitat.
 Et quas mellipara ceras struxere pueri:
 Ipso etiam lucis lumine dant radios.
 Sic nos aſiduo ſplendore annuitat illum
 Exprimere aſterium, laſiſcumq; diem.
 Per calos anima diuorum in pace quiescunt,
 Sanctorum hic placide corpora poſta iacent:
 Ore dei donec imis excita ſepulcris
 Ipsi laborum etiam premia iuſta ferant.
 In ſuper angelica ut celeſtes agmina cines
 Percurruunt, quodauis impigra ad obsequium:
 Sic quos eſſe ſuos ſperant, per templa requirunt,
 Ad ſacra quos bilares incubuſſe noſtan.
 Quin vota, & deſideria, & ſuſpiria noſtra,
 Occultos gemitus, ſollicitaſq; preces,
 Afflictio que ſimul venientes peccore fletus
 Angelica ante Deum ponere turba ſolent.
 Corpore Chriſte tuo paſcuntur deinde beati,
 Corpore ſed paſcunt noſ quoque templa tuo.
 Hac fedes laſtrata Deo, hic bona cancta petuntur,
 Huncce locum ut proprium protegit ipſe deus.
 Hac bucte recipi, hic mala queq; aſpelle precando.
 Si celum eſt templum, templa ſacra ſubi.
 Hic pax, hic requies, hic concors gratia fratum.
 Cordibus hic letis gaudia leta vident.

Quid

Quid in templo cogitandum.

ELEGIA VIII.

Vos quicunq^z, gradus ad religiosa feretia,
Limina, versiculi pauca mouere volunt.

Terrenas, humilesq^z, foris secludite curas,

Nempe loco in sacro voluere sacra decet.

Argentum valeat, dandusq^z, ad fonsora nummu,

Ne Bacchum, lauras ne meditare dapes.

Officio an serui fungantur, querere differ,

Neu dubita ancille num data pensa trahant.

Quid faciant nati, cuiue illa negotia mandis,

Craftina quidue noui sit paritura dies.

Quam longos euum sis extensurus in annos,

Quomodo turbatibi dicere possit, hic est.

Parcite fusilibus mentes incendere nugis,

Ac bene morigeri vocibus este meis.

Versemus scelerum formas, & nomina milie,

Iussa quibus nobis sunt violata Dei.

Debita queis merces arsura in secula flamme,

Si veniam trepidus non daret ille reis.

Dein meminisse iuuet, quantum beneficerit idem,

Quam nos ingratos senserit usque tamen,

Succurrant itidem tormenta, & vulnera FEST,

Proq^z, salute hominum mors tolerata crucis.

O bonitas, cui non rumpantur viscera, cum sic

Pro seruus dominus, pro grege pastor obit?

T

Ergo

Ergo inquit emque qualiter reddamus amorem.

Huic, animam nobis qui dedit ipse suam.

Tempora trahentes defeltura ultima vita,

Cum capione tumulos funera quaque suos.

Deniq; vulturum manifesto in lumine quondam,

Qui cunctos aquo iudicet arbitrio.

Qui vocet ad paenam fontes, ad gaudia iustos.

Gaudia qua nunquam finiat illa dies.

Sodalitas B. M. ad eandem, pro Sereniss.
Maximil. Principe, Gulielmi filio.

ELEGIA IX.

Si nostrum hoc de te studiam Regina meretur,

Nec male nos populus predicas esse tuos,

Da modò da facilem per pauca rogantibus eurem,

Néne sine incassum promere vota tibi.

Concordes animis feste procumbimus era,

Et duplices ad te tollimus ecce manus.

Scis ut te iuuenis Gulielmo Principe natus

Deuenerans nimium Maximilianus amet.

Ille decus fratrum, matrisq; patrisq; voluptas,

Bauarica pulcher flosculus ille domus.

Prae cunctis ynam precibus te molibus ambit,

Suppliciterq; tuam crebrius orat opem.

Serta tibi legere, arque nouis altaria denis.

Sese ipsum exuperans usque onerare studet.

ille

Ille etiam, ut voluit, sociorum adscriptus in album est,

Qui tua sortiti nomina nomen habent.

Hunc perimus validum custodi maxima maser,

Defende assiduo dulce, piumque, caput.

Incolument longos iuuenem tutare per annos,

Effice Cumae secula vatis agat.

Imperiisque regat Boios successor, & heres:

Verum illo, natos quo regat ipse parens.

Ut celo cecidisse purent, & vocibus altis,

Viae diu ingeminant, Dux bone, viue diu.

Hic tibi centum aras, & templa ingentia ponet,

Quà porrecta patent climata Boiaridum:

Ulteriusque tuos idem amplificabit honores.

Cultorem ô redama virgo beata tuum..

Partes, & difficultas munericij Pontificij,

ad Marquard. Episc. Augu-
stanum.

ELEGIA X.

Nos pelagus medium vectores classe tenemus,

Labitur horrisonis vulta phaselus aquis.

Vixere quid nostrum est, nisi ponsum carpere rem?

Quid nisi fluctuago tendere vela salo?

At quam difficile est speratum tangere littus?

Heu quoties retro pulsa carina redit?

Eolus infestas hyemes emitte ab antris,

Et trucibus referat ferrea claustra Nolus.

Mox, dicto cicio, montes voluntur aquarunt,
Eripit ex oculis nox tenebrosa diem,
Carulei q̄ cadunt Zephyris cogentibus imbris,
Pontus & indignans murmurava caecis.
Prō quantum fetiunt stridentes vela procella.
Ventorum à flabris tanta venire mala?
Fulgoribus quantum, quantum mitas abra coruscā?
Horrifico sonitu concuiente polum.
A fundamentis euentunt aquora Cauri,
Torpida brumali frigore membra rigent.
Cogimur ab miseri cacas errare per vndas,
Ante oculos præsens mors sua cuique volat.
Turatus es nostra lectus, Marquarde, magister,
Vectorum tibi nos crediturba sumus.
Te decet Arcturum, & geminos seruare Triones.
Te pluiae Hyadas, Tyndareumq; iubar.
Auribus arrectis ventos captare secundos,
Nouisse & tacito sidera cancta polo.
Qui freta conuerrant, qui iungant linteum male
Deligere è numero, quiq; foros obeant.
E puppi dare signum, & iter monstrare per aquor.
Prospectum capere, & littora dispicere.
Tum tempestatem, & cali vitare ruinam,
Officii q̄ omnes admonuisse sui.
Ardua nec cuius mandata negotia cura,
Tocius populi, cuiq; tuenda salus,
Eas solidam residē somno traducere noctem,
Sollicitum aut unquam soluere corde meum.

Fas rapere è somniū corpus, consurgere strato,
 Acta lices ne cdum tempora noctis erunt.
 Ast ubi nulla artes, prudentie nulla valebit,
 Poscendum superi numiniū auxilium:
 Vt velit à nobis tantos auertere casus,
 Quassat & vt redeat aura secunda rati.
 Ipse pater diuum radios Phœbumq; reducer,
 Discutiens lato nubila ceca polo.
 Ridebit cælum, ridebunt æquora ponti,
 Compulsi fugient in sua claustra Noti.
 Securo dabit incolumes succedere portu,
 Doridos irata comprimet ille minas.

Comparatio Regis, & Episcopi.

ELEGIA XI.

P ontificem, Regemq; volo contendere versu,
 Et iuxta amborum composuisse bona.
 Principiò, vt multum turbæ errauere profane
 Quæ Reges veluti numina sancta colunt?
 Et regem memorat plebs veri indocta beatum,
 Seruitio populos quandoquidem ille premis.
 Per foræ, perq; vias curru vectatur eburno,
 Puniceam mordet barbara gemma togam.
 Stragula molliculum dant picturata soporem,
 Ex altoque iuuat dicere iura throno.
 Ingreditur iuuenum magna stipante caterua,
 Illius & mos est ante iacere pedes.

T 3

Hac

*Esto domus pacata, & stet solidissima aones
Sub calo virtus nulla superstes erit.*

*Quod tu vel minimo facies fortissime verbo,
Impia quem aduersus tartara inane fremunt.*

*Te quoq; Christiadum dominam, dominiq; parentem,
Cui se vni debet dimidium ipse Deus,*

*Cantibus in nostris haud fas postrema teneres
Quanto te licitum praterisse minu?*

*Tu natum toties materno aggressa precatu,
Sola rei placidum reddis, & innocuum:*

*Fulmina ne iaciens plericem versus in iram,
Nos recto ad stygias tramite mittat aquas.*

*Redde libens genitum nobis facilem, atq; benignum,
Et commendatam hanc semper habeto domum.*

*Crebra tibi innupta soluent ybi vota puelle,
Halabuntq; aris florea ferta tuis.*

*Cantabuntq; pijs iuuenes praeconia laudum,
Atque frequens populus multiplicabit AV.*

*Vos etiam celeres anima, sancti q; volucres,
Ferte opportunam, ferte potenter opem.*

*Arma lacestantum contundite fortibus armis,
Siue ea sint hominum, siue ea sint temurum.*

*Cingite presidiu sacramq; valentibus adem,
Ne quidquam horretat talibus excubis.*

*Auxilium est itidem poscendum carmine Diuos,
Hic quorum cineres, ossaq; sacra cubant.*

*Æthera qui colitis, securum & degitu anum,
Ad nos è celso respicitote polo.*

Cernito

**Cernite reliquias membrorum, & corporis, olim
Quo recti, modò nos deueneramur eas.**
**Quocirca hanc adem si nunc defenditū, ipsi
Seruatis tuto lipsana vestra loco.**

Cæli, ac templi comparatio.

ELEGIA VII.

Nunc age calum extra celos doceamus haberi,
Templaque stelligeras equiparare domos.
Illic perpetibus resonant concentibus hymni,
Multiplici trinum voce beante Deum.
Hic psalmi, cantusq; vigent, lituiq;, tubaq;,
Funditat hic querulos tibia docta modos.
Hic & continuo afficiuntur numina cultu,
Hic triadem sanctam nocte diéque canunt.
Astricola regem regum ruerenter adorant,
Sollicita & dominum religione colunt.
Nos quoq; diuina quoties versamur in ade,
Seu sacra conficimus, seu pia thura damus,
Seu castis libeat precibus transmittere tempus,
Membranasq; pias euoluisse iuuet,
Omnibus bisce Dei iuncta est veneratio summa,
Quem mens presentem fingit adesse sibi.
Corpora curuamus, castiusq; asternimur atq;
Vitamius strepitus, erigimusq; manus.
Haud ibi lucem nox, noctem aut lux excipit almas
Lumen ibi aeternum est, & sine nube dier.

Hie

Hoc etiam merito vigilem succendimus ignem,
 Atque superflua Pallade flamma micat.
 Et quas mellipara ceras struxere pueri:
 Ipso etiam lucis lumine danc radios.
 Sic nos assiduo splendore annitimus illum
 Exprimere aetherium, letificumq; diem.
 Per celos anima diuorum in pace quiescunt,
 Sanctorum hic placide corpora posta iacent:
 Ore dei donec imis excita sepulcris
 Ipsa laborum etiam pramia iusta ferant.
 Insuper angelica ut celestes agmina ciues
 Percurrunt, quodiu impigra ad obsequium:
 Sic quos esse suos sperant, per templare quirunt,
 Ad sacra quos hilares incubuisse notant.
 Quin vota, & desideria, & suspiria nostra,
 Occultos gemitus, sollicitasq; preces,
 Afflictisque simul venientes pectore fletus
 Angelica ante Deum ponere turba solet.
 Corpore Christe tuo pascuntur deinde beati,
 Corpore sed pascunt nos quoque templatu.
 Hac sedes lustrata Deo, hic bona cuncta petuntur.
 Huncce locum ut proprium protegit ipse deus.
 Huc bucte recipi, hic mala queq; aspelle precando.
 Si calum est templum, templo sacra subi.
 Hic pax, hic requies, hic concors gratia fratum.
 Cordibus hic letis gaudia latet vigent.

Quid

Quid in templo cogitandum.

ELEGIA VIII.

Vos quicunq; gradus ad religiosa feretia
Limina, verisculi pauca mouere volunt.
Terrenas, humilesq; foris secludite curas,
Nempe loco in sacre voluere sacra decet.
Argentum valeat, dandusq; ad fonsora nummu,
Ne Bacchum, lautas ne meditare dapes.
Officio an serui fungantur, querere differ,
Neu dubita ancilla num data pensa trahant.
Quid faciant nati, cuiusc illa negotia mandes,
Craftina quidue noui sit paritura dies.
Quam longos euum sis extensuris in annos,
Quomodo turbatib; dicere possit, hic est.
Parcite futilibus mentes intendere nugis,
Ac bene morigeri vocibus este meis.
Versemus scelerum formas, & nomina milie,
Iussa quibus nobis sunt violata Dei.
Debita queis merces arsura in secula flamme,
Si veniam trepidus non daret ille reis.
Dein meminisse iuuet, quantum beneficeris idem,
Quam nos ingratis senserit usque tamen,
Succurrant itidem tormenta, & vulnera IESV,
Proq; salute hominum mors tolerata crucis.
O bonitas, cui non rumpantur viscera, cum sic
Pro serui dominus, pro grege pastor obit?

T

Ergo

ELEGIA RVM

Ergo inquit nō possum qualem reddamus amorem,

Huic, animam nobis qui dedit ipse suam.

Tempora trahentus defelluntur ultima vita,

Cum capient cumulos funera quaque suos.

Deniq; vehecum manifesto in lumine quondam,

Qui cunctos aquo iudicet arbitrio.

Qui vocet ad pœnam fontes, ad gaudia iustos,

Gaudia que nunquam finiat illa dies.

Sodalitas B. M. ad eandem, pro Sereniss.
Maximil. Principe, Gulielmi filio.

ELEGIA IX.

Si nostrum hoc de te studiam Regina meretur,

Nec male nos populus predicas esse tuos,

Da modò da facilem per pauca rogantibus eurem,

Néne sine incassum promere vota tibi.

Concordes animis festa procumbimus atra,

Et duplices ad te tollimus ecce manus.

Scis ut te iuuenie Gulielmo Principe natus

Deuenerans nimium Maxmilianus amet.

Ille decus fratrum, matrūq; patrūq; voluptas,

Bauarica pulcher flosculus ille domus.

Prae cunctis ynam precibus te mollibus ambit,

Suppliciterq; tuam crebrius orat opem.

Sertatibi legere, atque nouis altaria donis

Sese ipsum exuperans usque onerare studet.

ille

Ille etiam, vt voluit, sociorum adscriptus in album est.

Qui tua sortiti nomina nomen habent.

Hunc petimus validum custodi maxima māser,

Defende aſſiduo dulce, piumq; caput.

Incolumem longos iuuenem tutare per annos,

Effice Cumae ſecula vatis agas.

Imperiōque regat Boios ſucceſſor, & heres:

Verū illo, natos quo regat ipſe parens.

Vt calo cecidiſſe putent, & vocibus altis,

Viue diu ingeminent, Dux bone, viue diu.

Hic tibi centum aras, & templa ingentia ponet,

Quā porrecta patent climata Boiaridū:

Vlteriusque tuos idem amplificabit honores.

Cultorem ô redama virgo beata tuum.

Partes, & difficultas muneris Pontificij,
ad Marquard. Episc. Augu-
ſtanum.

ELEGIA X.

Nos pelagus medium vectores claſſe tenemus,

Labitur horrisonis vnta phoſelus aquis.

Viuerē quid noſtrum eſt, niſi pontum carpere remū?

Quid niſi fluctuago tendere vela falo?

Ac quam difficile eſt ſperatum tangere littus?

Heu quoties retro pulsa carina redit?

Eolus infeſtas hyemes emittit ab antris,

Et trucibus reſerat ferrea clauſtra Noſti.

Mox, dicto cito, montes voluantur aquarum,

Eripit ex oculis nox tenebrosa diem,

Ceruleiq; cadunt Zephyris cogentibus imbris.

Pontus & indignans murmura rauca citer.

Prò quantum feriunt stridentes vela procella.

Ventorum à flabris tanta venire mala?

Fulguribus quantum, quantum mitas ebra cornuta?

Horrifico tonitru concuiente polum.

A fundamentis euertunt aquora Cauri,

Torpida brumali frigore membra rigent.

Cogimur ab miseri casas errare per undas,

Ante oculos presens mors sua cuique volat.

Turatus es nostra lectus, Marquarde, magister,

Vectorum tibi nos creditar turba sumus.

Te decet Arcturum, & geminos seruare Triones.

Te pluias Hyadas, Tyndareumq; iubar.

Auribus arrestis ventos, captare secundos,

Nouisse & tacito sidera cancta polo.

Qui freta conuerrant, qui iungant linteas male

Deligere è numero, quiq; foros obeant.

E puppi dare signum, & iter monstrare per aquor.

Prospectum capere, & littora dispicere.

Tum tempestatem, & cali vitare ruinam,

Officiiq; omnes admonuisse sui.

Ardua nec cuius mandata negotia cura,

Totius populis, cuiq; tuenda salus,

Fas solidam refidi somno traducere noctem,

Sollicitum aut unquam soluere corde metum.

Fas

Fas rapere è somniū corpus, consurgere straco,
 Acta lices necdum tempora noctis erunt.
 Ast ubi nulla artes, prudentia nulla valebit,
 Poscendum superi numinis auxilium:
 Ut velit à nobis tantos auertere casus,
 Quassat & vt redeat aura secunda rati.
 Ipse pater diuum radios Phœbumqz reduces,
 Discutiens lato nubila ceca polo.
 Ridebit calum, ridebunt aquora ponti,
 Compulsi fugient in sua claustra Noti.
 Securo dabit incolumes succedere portu,
 Doridos irata comprimet ille minas.

Comparatio Regis, & Episcopi.

ELEGIA XI.

Pontificem, Regemqz volo contendere versu,
 Et iuxta amborum composuisse bona.
 Principiō, vt multum turbæ errauere profane
 Quæ Reges veluti numina sancta colunt?
 Et regem memorat plebs veri indocta beatum,
 Seruitio populos quandoquidem ille premis.
 Per forā, perqz vias curru vectatur eburno,
 Puniceam mordet barbara gemma togam.
 Stragula molliculum dant picturata soporem,
 Ex altoque iuuat dicere iura throno.
 Ingreditur iuuenum magna stipante caterua,
 Illius & mos est ante iacere pedes.

T 3

Hac

Hac hominernim̄ falsō mirantur, & optant,
 Ignari, pluris qua facienda forent.
 Pontificum similis nemo capit esse bonorum,
 Sed nummarorum quilibet esse cupit.
 Os ob Pontificem nemo conuerterit vñquam,
 Non vlli cura est albus an atet homo.
 Sed quoties nliꝝ translatā est gloria regni,
 Hostica vbi rapuit turgida sceptra manus?
 Crudelem inqꝝ modum funesta cæde perempti,
 Ter gemino Reges preda fuere cani.
 Æmathius iuueni Persam subiecit, & Indos,
 Fregit & impavidū colla animosa Ducum,
 Ceruices capto præcidit fæmina Cyro.
 Ropuleam petiit non Ptolemaeus opem?
 Hic fixa fruitur gaza, calumqꝝ tuendo
 Hoc, ait, est regnum, hac patria certa mibi.
 Quantum uis tunicam non cingat limbis, & aurum,
 Nec clypeata cohors vallet verunque latuſ.
 Non villosa minus defendunt regmina corpus.
 Me circum è superù agmina densa locuſ.
 Hand ego sceptra fero pictu ornata lapilliſ,
 Conspicuſue premo terga frementis equi.
 At nemo infidias in me componere tentas.
 Tenduntur magnis Regibus infidia.
 Sua uiculos pauper somnos mihi lectulus afferet,
 At neque cui prafim deficit imperium.
 Sum Rex inter oues: hac florentissima regna:
 Plebs me pastorem nominitare solet.

Pagina Meonida pastorem Agamemnona dicit.

Graiorum princeps attamen ille fuit.

Quod si tu Regem Pastorem iure vocabu.

Pastorem Regem dicere an inuidear?

Super eodem argumento.

ELEGIA XII.

Pratorem videoas Regi, & parere Tribunos,

Hunc dominum mesuunt oppida capta suum,

Edomitas à se tercentum predicat urbes,

Impius, & nullum iam superesse Deum.

At bonus Antistes qui se non queritat extra,

Ipse sibi Rex est, imperat ipse sibi.

Inuidiamq; damans feruentes contrahit itas,

Vincitur haud fædis ille libidinibus.

Ille animi varios nouit sedare tumultus,

Gaudia tranquilla pace potitus alit.

Imperitare, ampliasq; foris regnare per oras,

Sed sufferte tamen vincia, iugumq; domi,

Turpe est. Imperium bis alias imponere nescit,

Qui prius ipse sibi potere frana nequist.

Priamiden puerum thesauri insanus amore,

Rex quondam Ismarius perdere non timuit,

Iliacum incendit bellum Troianus adulter,

Prima his erumniæ fæmina caussa fuit.

Cui non audita tristis Busyridis ara?

Qua Diomedeos terraque nescit equos?

O Edipodénidas alerno vulnere fratres
 Fama est (infandum) procubuisse nec i.
 Quorum vni injecta forent cum corpora flammis,
 Dicitur in partes esse familla duas.
 Ingluies adeo est multum cantata Neronis:
 Alterius nostra est testibus impieas.
 Non hec Pontifcum produntur facta, sed istibas
 Divitiae suadent, imperiumq; potens.
 Hi, qui non hostes oculis cernuntur ab ullis,
 His faciunt bellum, hos perdomuisse student,
 A stabulis arcant, & duro Marte resistunt,
 Seruantes placidum nocte dieque pecus.
 Diuinu timidos prosternunt damonas armis,
 Dat sua victori præmia iusta Deus.
 Regibus en pugnant collati agmina signis,
 Fiat ut effuso sanguine pinguis humus.
 Verum Acheron taw quanto violentior hostis,
 Pontifcum ianto clara trophea magis,

Super eodem,

ELEGIA XIII.

Perpetua quorum quis consuetudine gaudet,
 Horum hominum mores discere oportet cum,
 Sicut ubi manibus Syrium tractauimus vnguen,
 Spirat, & in digiti gratius adbareret odor.
 Contra ubi terra manu pix est versata nitenti,
 Faret, & in digitu permanet ater odor,

Sacra-

Sacrorum Antistes montemq; & pectora puris,
 Casta legit veterum tot monumenta patrum.
 Scriptoremq; legit oculis velocibus Afrum,
 Aucti cognomen aurea lingua dedit.
 Se putat accipere, & veras tum reddere voces,
 Nec non sacratos inter adesse viros.
 Hinc bene multa sua discit praecepta salutis.
 Quomodo mandata pascere oportet ones:
 Ne post fatigant Orcum, vastasq; lacunas,
 Sed magis immigrant atria celsa poli.
 Hinc se arcanarum ostendunt mysteria terum,
 Preparanduntq; animo lumina clara pio.
 Haudea fors regum est, reges nil talia curant:
 Nempe ministrorum linguaque, mosq; nocens.
 Pars quorum non pauca animis elata superbis,
 Decernens fastu cuncta minora sue.
 Pars qua non sphenas venas inflare Lyao,
 Pars sacrum faciunt, ô Cytheraa, tibi.
 Quando instare diem crastinus nuntiat ales,
 Pontifices tepidos deseruere choros.
 Incumbunt precibusq; & votis atbera complene,
 Sincera & diuus religione colunt.
 Interea Baccho, dapibus quoq; fareus optimis
 Rex cubat in pluma, sterlit & in thalamo.
 Horum mensa breuis, potus communis: at iste
 Nectare potatus vescitur ambrosia.
 Crateras donant Reges, donantq; smaragdos;
 Calo Pontifices splendida dona ferunt.

Regibus eripiunt vitam persepe tyranni:
 Pontifices video pro pietate mori.
 Et quiddam in nobis, cuius celestis origo,
 Quod solum aeternum est, interitq; vacans.
 Altera pars hominis properans ad limina leuis,
 Quam subito fieri puluis, & ossa soleat?
 Scilicet hec Regum sceptris subiecta poterunt,
 Factorum dubio carpitur usque metu:
 Sed pars melioris habet moderamina Praeful.
 O magnum, aeternus imperat hic animie.
 Quemq; lubet valida peccati compede soluit,
 Cuiq; lubet rursum vincula seu parat.
 Sceptrigeros reges vincit compagibus artus,
 Terribiles quorum non timet ille minas.
 Si quando seu obscura famos, bellumque coortum est,
 Siue sit insinuans horrida pestilens,
 Non tunc aspicimus Reges, regumq; coronas,
 Non tunc illorum flagitat ullus opem.
 Praefulus auxilium mox poscit mobile vulgo,
 Electas ut offensum per sua vota Deum.
 Quin ipsi abiecto veniunt diadema reges,
 Herentes genibus, subiiciuntq; caput.
 Ne velit, oratur, communis deesse saluti,
 Sed pacem exposcat, suppliciterq; petat.
 Utq; aris diuuum sollemnam mandet honorem,
 Munera calicolumq; intemerata patri.
 Tunc mibi Pontificis quanam sit cerne potestas,
 Quando spes in eocundia reposita iacet.

In

In Mortem.

ELEGIA XIV.

QVI quondam insano moriendi impulsu amore,
 Detonuit laudes mors inimica tuas,
 Suasit & innumeris eternam accersere noctem,
 Arebus invictam, & soluere ferro animam,
 Ille fuit rigidus nimium, & durius oris.
 Ille nec humano de genitore satu.
 Illumenixa tulit sola sub rupe leena,
 Vinxit & huic validus pectora cruda filex.
 Ab me non subeat, precor, hac in amena cupido,
 Extremum ut libeat collere laude malum.
 Quin mibi si Musa faueant, si dexter Apollo,
 Bella ego in hanc furiam tempus in omne geram.
 Tu sola humana turbas solatia vita,
 Opprimis & tacito nos inopina gradu.
 Tu cum seua potens latum des iura per orbem,
 Humanumq; genus pareat omne tibi,
 Tardigrada tamen usque volens oblitera senecta,
 Florida tot iuuenum corpora falce metis.
 Hac super & cum sit messis secunda malorum,
 Qui tuus est limor, parcis aliusq; malos.
 Exserta inq; bonos contorquens spicula dextra
 Horum, inuisa lues, funera conduplicas.
 Impia, tu spoliaus dilecta prole parentes,
 Tu sobeli matrem, su rapis una patrem.

*Ec fratrem fratri aufers, germanamq; sorori,
Discindis casti fædera coniugij.*

*Tum vacua quoties v'lulant clamoribus ades,
Prodit & in mæstos mæsta caterua togos,
Tunc bene, tunc pulchre est tibi, rides impreba pestis.
Ebeu, laetitia sunt mala nostra tua.*

*Si quisquam infestum per te finire dolorem
Orat, ab hoc centum millibm ipsa fugit.*

*Felices alii quod si traduxerit annos.
Illi improviso; nec rogata venit.*

*Hic ergo inuidia te nonne fateberis viri?
Illic crudellem nam satis esse patet.*

*An dubitat loquor? te nil irmaniu; vna,
Cuius mille via, sunt quoque mille modi.*

*Hos gaudes anima morbis priuare trecentis,
Hos astu, ast alios frigore seu rapis,*

*Fluctibus iste perit, vitam hic deponit in armis.
Huius, lacryma huius fata suprema ferunt.*

*Hic animam exhalat torti serpentis ab ictu,
Cuidam illapsa domus concerit, ecce, caput.*

*Turribus ille ruens conspersit saxa cerebro,
Misilii huic præsens exitium basta tulit.*

*Deniq; nil opus est percurrere nomina mille
Pœnarum, per quas mors violenta furit.*

*Prò quale imperium mortis, prò quanta potestas,
Ingluicim cuius non datur effugere.*

Præstan-

Præstantia, & vis animi.

ELEGIA XV.

Magnimo vires tribuit natura leoni,
Taurus at irata cornua fronte gerit.
Et longinqua celer per rura lepusculus errat,
Latratu quoties inflat odora canis.
Plumigera volitant celi per inania gentes.
Nectareumq; melos per nemus omne canunt.
Ut lepidè patriis ludunt delphines in vndu?
Squamosum vulgus per vada salsa meat.
Denique diuersis quacunque animalia formis,
Quo valeant, & quo se tueantur habent.
Vnus homo exoritur nudus sub luminis oras,
Cui sola immensis mens viget aucta bonis.
Hec flammantem extra procedit viuida mundum,
Omnia quam rerum perdidicisse iuuat.
Quid creet in leuisibus pictam Thaumantida nim-
bus,
Accendat trifidas Iupiter unde faces.
Quadrupede arrato Phœbi cur lugeat orbis,
Quid velit astrigero Pleias orta solo.
Quid fint, quóque ruant celeres è carcere venti,
Cur tantum horribili murmure tetra tremat.
Dein campos Neptune tuos, sauumq; tridentem,
Arne tuos ortus, siue Achelœus tuos.
Adde buc & stirpes, ortusq; obitusq; animantium,
Quaq; suo tellus cludit suara finu.

Expl-

Explorans rerumq; vias, rerumq; latebras
 Cuncta sibi humanum subdidit ingenium.
 Mille modis volvens milles repperis artes,
 Fallimur? an fragili peccore numen ineft?

Philosophiae pictura.

ELEGIA XVI.

AVRATO in folio claris lucenti pyropis
 Augusta mulier cum grauitate sedet.
 Non illi facies rugas sulcata senili,
 Vnquam aut mercatis oblitera muneribus.
 Insignis tamen, & suoi perfusa colore:
 Scintillant gemina lumina nigra faces.
 Implicitum caput est gemmis fulgente corona:
 Diffusas humeris ventilat aura comas.
 Diuinum spirat vertex sacratus odorem:
 Corpore flante vegeto membra decorasue.
 Subtexta auratis vestem dat purpura filius.
 Natura artifici quam variauit acu,
 Diversos rerum depingens callida vultus,
 Seu tellus illos, seu marii vnda ferat.
 Trinam notat pulchrum matronea littera peccus,
 Quarum qua prima est quarta sit Argolicus.
 Altera secundus numeratur septima Graicus,
 Tertia ab extremis ordine quartam manet.
 Dextra gerit sceptrum, molem sed leua rotundam,
 Impariter secta est partibus illa tribus.

Sub

Sub pedibus seritur puer improbum ille Cytherea,
 Cui dederat viles Iupiter Ipse manus.
 Qui grauibus sauit telis in viscera, plaga
 Cuius si qua venit, vix medicanda venit.
 Hic ale, hic pharetra, iacet illic pestifer arcus,
 Hinc facula demum, sed sine luce iacent.
 Concelerate puer, quid nunc audacia prodest?
 Quid rigidae mine? concelerate puer.
 Tres vero à dextris forma florente puella
 Assistunt, totidem parsq; sinistra tenet.
 Candida luteolis vincita sunt tempora seris,
 Ad domina prasto est qualibet officium.
 Quanto sydereos aurora nuntius ignes,
 Formosum quanto Cynthia Luciferum,
 Et quanto exuperat lampas Phoebeia lunam,
 Tantum bac virginibus anteferenda suis.
 Post duplex cuneus Diua latus ambit verunque,
 Illos nominitas lingua Pelasga sophos.
 Stoica menta debine, & quos Academia nutrit,
 Quiq; Lycea colunt, quosq; Epicure doces.

Studioſorum voluptates.

ELEGIA XVII.

Vnt quos delectant fera munera militias,
 Matiaq; horrifero classica pulsa sono.
 Qui siccus tolerant oculis stagnare cruentem,
 Dum ferracumulant funera funeribus.

Hand

Hoc dicit a nos genuit mater natura feroceſ,

Ingenium nobis iniicius illa dedit.

Ab nequeunt tenera durare ad vulnera Musa,

Non tuba, nec litui, ſed lyra dulcè ſtrepit.

Nec castis studio eſt Venerem tractare puellū,

Quid tibi cum Nymphis ô maleſuada Venus?

Purpureis nemo nos inuidiffe tyraṇnis,

Nemo cupiffe tuas Attale dicat opes.

Seruitio hic populos, & magnas opprimat vrbes,

Orbi & obtineat totius imperium.

Dum ſegetem patrius latans ſubmittat agellus,

Vrat & afſiduus dum ſua ligna focus,

Non cumidos petimus fasces, ſellamq; curulem,

Nobis ampla ſati gloria litterula.

Quam primum aureolos datur auſcultare libellos,

Protinus ex animo cura; dolorq; fugit.

Gratāque perfunct incessunt gaudia mentes,

Illecebra & tacitos compleat amica ſinuſ.

Et modo diuinum volupe eſt legiſſe Platonem,

Et modo Aristoteles abdite dicta placens.

Interdum Latios, interdum voluere Graios

Infifto: ſapiunt vina vetuſta magis:

Si iubeo, reſerat celeſtia Tullius ora,

Et miſtas liquido neclare fundit aquas.

Nec ſilens hiftoria antiquarum nuntia rerum,

Quas quisquis nondum nouerit, hic puer eſt.

Parte alia dulces modulos facit Attica Siren,

Mopsopis hic iterum mella reponit apis.

Iam

LIBER SECUNDVS.

33

Iam quas delicias vatum dant scripta piorum?
Quas spirant Veneres, quas redolent Charitatis?
Iam pridem quoties viderunt astrâ loquacitem?
Cum mihi dilecto plurima Virgilio?
Flaccus at Eolia verfat dum plectra puelle,
Quam doctis fidibus, quam numerosa canit?
Addimus his natos sub eodem tempore vates.
Ita alias alij querite delicias.
Amico longam, & beatam vitam pre-
catur,

ELEGIA XVIII.

Sicut multos annos, o mi carissime, viuas,
Soli ut in ratiis corpora multa volant.
Quam magnus numerus, cum gens plumata volacrum
Vespere frondiferis infidet arboribus,
Quam solis crebris autumni frigore primis
Contegitur tellus. Quot gerit astra polus.
Æqua quo fluctus, guttas quo continet imber,
Quam densa ad pelagi littus arena iacet.
Quorum nemus frondes, quod amena rosaria Pafium,
Montiugas quo habent horrida lustra feras.
Mellilega quo apes dulci pascuntur Hymetto.
Quot sunt letheis grana papaveribus.
Tempore quo verno tellus producit odores,
Quam frequens Calabrum collibus vua tumet.
Parthia quo felle est vincta armata sagittis,
Pinguia quo regio thura Sabaea parit.

Z

Quam

*Quam multa angusto constringe limite acerunt
Formica, numerant Gargara quo segetes.*

Denique quo demittit byems vena soa pruinus,

Quot iaculator atrox spicula Medus agit.

Tum quinquennales quo spectante triumphos,

Quam multa e Egeis bellua gurgitibus.

Tot tibi dene annos, opto, pia numina Diuum,

Quotq; videt coruus sacula, tu videas.

Sexcentas byemes viuat Gangeticus ales,

Bu ter sexcentas, Candide, viue byemes.

Tu quoq; grandeum viaendo Nestora vince,

Quam Tibbヌis etat, sis magis, opto senex.

Tempora prætercas Cum ea longa Sibylla,

Eia meus nunquam Candidus intereat.

Nec tantum annosam tribuant tibi numina ritus,

Qua longa, & felix, hac mihi vita bona est.

Qualis Romulida obtrigerat fortuna Metello,

Candido ut obtingat, & faciant superi.

Tum fuero felix, si tu dicere beatus.

Candido, fors mea, fors sit tua, & illa mea.

In septem artes liberales, præscripta
Musican.

ELEGIA XIX.

E N ego vos iubeo septem saluere sorores,

Felicem vestrum mi precor usque cborum,

Ted adeo, qua prima doces concludere verum,

Contentus nimium causa sophismatibus.

Debinc

Dehinc te quæ fundens dulci aurea flumina lingua,
 Grandiloquo mediis cœtibus ore tonas.
 Quatuor hinc saluete, iterum saluete pueræ,
 Rite colit docti quas schola Panthoidæ.
 Vos extra sophia non est sacraria inire,
 Directum sola conciliariis iter.
 Hac tractat numeros, varias docet ista figuræ,
 Tertia scrutatur sidera, quarta canit.
 Suauiter exhilarat defessum Musica pectus,
 Ceu dum combibimus munera Bacche tua.
 Odrysius vates umbrosa carmina sylua
 Dum ferit, & docta temperat arte melos,
 Blandisona ingentes mirate carmina pinus,
 Coniferum vati supposuere caput.
 Omne genus pecudes citharam stupuere canentem,
 Auriti lepores obstuپre magis.
 Terrribiles inter confudit cerva leones,
 Et secura latus prebuit agna lupis.
 Ille etiam rapidos requieuit cantibus amnes,
 Precipites tenuit voce sonante Notos.
 Mouit & Amphion rigidas testudine cautes.
 Tantum, pro superi, Musica blanda potest.
 Tu quoque saluebis, fecit cui littera nomen,
 Omnis quam supra est ædificata domus.
 Qui vestra ignorat sacra commercia nymphæ,
 Indignus qui sit, quiq; vocetur homo.
 Vos ubi fracta ratis inimicos accipit imbres,
 Fluctibus & raucis dat moritura latus,

Vna cum vectore propinquam enatis ad oram,
 Huic vos reliquia, & cetera gurges habet.
 Atria Luculli spernat, Crassiq[ue] talenta,
 Qui vestras vacuo corde receptat opes.
 Vos erit uero solamen dulce laborum,
 Vos mœstis animis vnicana nata quies.
 Est etiam in studiis haud ixiucunda voluptas;
 Nec solus generat gaudia surpus Amor.

Adiu^ma^r poëtica.

ELEGIA XX.

Ille dies nostro est finem possecuru[m] amoris,
 Quo vitam rapient ultima fatam meam.
 Immo nec illa dies amborum soluet amorem,
 Perpetuum internos, Candide, fædus erit.
 Ante meum patiar caput hoc absindere collo,
 Totus & à membris distractabar ante meis.
 Ante meum nomen deses mihi obliuio toller,
 Ante ego, sunt cuius omnia, mortis ero.
 Legibus euersis rerum natura peribit,
 Candide, quam nos t[em]p[or]e dissoluētur amor.
 Terra poluſſiet, patientur sydera fulcos.
 Amplius & nullas Doris habebit aquas.
 Frigebunt ignes, præbebit lympha calorem,
 Æſtibus in mediis nix operibit humum.
 Opprimet agna lupum, terribit dama leonem,
 Ceruarum sicut prædictarunt canes.

IN NO-

In noctem formosa dies vertetur opacam,
Lucidiora die tempora noctis erunt.

Albentes coruos, nigros cernemus olores,
Piscis aquam, sylvas non habitabit aper.
Mollitie vincent flauentes marmora ceras,
Aëratum poterunt peruvolitare boues.

Latronem miluum gallina occidet alumnus,
Arcadici haud fugiet sum canis ora lupus.

Mors nihil interimet, fatum res nulla subibit,
Natura officio deeris & ipsa suo.

Aethere sublimi carpent sua pabula cerui,
Astrorum faculas alma creabit humus.

Niliacosq; bibent latices Oenotria rura,
Eridani fluctus combibet alta Pharos.

Gryphas equis, aquilas poteris iunxisse columbi,
Candoremq; dabis promptius Aethiopi.

Deerunt arboribus frondes, & frondibus arbor,
Montium & aqua solo culmina conspicies.

Muscosi fontes condent se in viscera matris,
Flumina retro ibunt in caput alta suum.

Dulcia amarescent, ferrum non mollet ignis,
Albus erit carbo, nix erit atra prius.

Accipiet socias Argiuas Troia biremes,
Littorea in summis creuerit alga iugis.

Delphinus sylvas, fluctus aper incoler altos,
Vitabunt acres & simul antra fera.

Candide, tunc nostra accipiet concordia finem,
Quando nibil finem quibit habere suum.

Cinyphias quando segetes numerare licetis,
 Quando quo generet Sicanus Hybla etymos.
 Quamq; ingens series per olympi cerula trans,
 Quotq; natent pisces fluctibus equoreis.
 Veliuolis ratibus citius freta lata carebunt,
 Gramine nec viridi vasta regetur humus.
 Lata per astarem fugient arbusta cicade,
 Garrula odorato vere filebit avis.
 Desinet esse prius flamme contrarium hamor.
 Ipsaq; mors vita fiet amica prim.
 Oceanus geminas citius perfuderit Arctos,
 Flumina cumq; rogis foedera percutient.
 Afferet obscuras & fax Hyperionu umbras,
 Afferet ambrofiam pallida luna diem.
 Lux tenebra sicut, calo succedit Avernu,
 Succedent rapidis sidera clara fretis.
 Triticeae messes glacialis bruma videbit,
 Puppibus & fessis Scylla erit hospitium.
 Quaq; venit Zephyrus, venient simul Auster, & Eurus.
 Altera currerat semita solio equis.
 Candide mis. percant possunt quacunque perire,
 Noster in aeterna secuta duret amor.
 Et fieri que posse negant, mi Candide, fians:
 Noster inoffensis legibus ibit amor.

Ad

Ad Philosophiam.

ELEGIA XXI.

QVID narrem, aut de te quid primum pangere
nitar,

O laus ingenij, gloria, lumen, honor.

Tu dea de superis venisti candida templis,

Non te humilius tellus, sed genuere poli.

Tu recta & facere, & prescribis dicere rectas.

Facta & verba nequiu tu scelerata pati.

Tu dux humana multò certissima vite,

Sustulit ille diem qui te abolere cupit.

Qui spectat te, sancta, tuis qui patet habentis,

Aduertitq; animo iussa reverenda pio,

Hic appelletur vassili cetera mundi.

Solus eris liber, solus eris locuples,

Farmosus, sanus, rex regum maximus unius,

Et prope calicolas inter habendus eris.

Cui tu cunque sapi, fidos non quaret amicos,

Illum cunctorum quaret amicitia.

Per te mortali dum sunt in corpore mentes.

Cætus ut aligerum regna suprema petunt.

Et cursum lustrant circumvoluentis olympi,

Stellarumq; acies, sati & ignipedes,

Inde per aetherios trallus impunè vagantur,

Per sola terrarum, nauigerumq; mare,

Sub terra positosq; solent inuiscere manes,

Quaq; ibi creuerunt postmodi fantropes.

Natura parios gaudere cognoscere mores,
 Hos illis Sophis a noscere prebet amor.
 Norunt esse vagum nunc qui temperet orbem,
 Multicolor pluias cur bibas arcus aquas.
 Curq; datas leges non spernant aquora ponti,
 Eurus in aduersos cur ferat arma Notes.
 Quo naturarum claudatur fine potestas,
 Quid nasci possit, quid nequeatue sciunt.
 Tu monstras dubias rationem soluere technas.
 Exponu, quibus est vera probare modos.
 Connubio quicunq; tuo se astringere nolunt,
 Hi tibi non aqua artibus inuigilant.
 Sic quos Penelope sponsos ludebat biancas,
 Dulichio fidum fæmina coniugium,
 Contemptum in famulas verterunt pectoru estum.
 Frerorum impatiens est male castus amor.
 O doctrinarum salue sanctissima mater,
 Delapsa à superius ô bona mater ades.
 Te cupidè sequimur, quo nos abduxeris, imm:
 Quidquid amas, semper docta magistra iube.
 Abs te transuersum quod si deflectimus vnguem,
 Increpa, & incepsam coge vorare viam.

Dialectica ad Candidatos.

ELEGIA XXII.

HEUS iuuenes, eretti animos, & pectora lati,
 Que dicam attencu mentibus excipite.

Illa ego Cecropio que sum laudata Platonis,

Sceptraq; præsociis imperiosa gero.

Et meritò, siquidem secretos vna recessus

Explorans, rerum qua sit origo docet.

Alterum cum vitiis bellum gerit vsg; nefandis,

Atq; modum factis constituisse monet.

Ast ego sum rectrix ambarum fida sororum,

Omnia præsidis stant bene tutæ meis.

Grammaticis petitur Logice, petiturq; Poëticæ,

Per me Oratores grandia verba serunt.

Ante alias ego sum dominatu clarior omnes,

Firma meis opibus sunt mea regna satis.

Ordine dispono confusa, & colligo partes,

Fit clarum per me, quod fuit ante minus.

Rem demum variis firmo rationibus vnam,

Ne quis quod fugitat forte sequatur iter.

Quod Zenoniadum se gloria terminat astris,

Quodq; Stagirites peruolat ora virum.

Hoc est nempe meum, sunt hac mea maxima dona,

Cultores soleo queis decorare meos.

Vos nunc, ô iuuenes, interrita pectora laudo,

Me quibus usque vigil noscere cura fuit.

En hodie noctam de lauro, & fronde coronam,

Ausibus & vestris munera digna feram.

Ardua semper enim sequitur molimina merces,

Et virtus nunquam laude carere solet.

Quare agite, en meriti vobis mandantur honores,

Docta cobors iuuenum vos super astra veher.

Ite boni, aduersiq; ascendite culmina mensis,
 Fortibus este animis, nec reuocate gradum,
 Seu vos delectat diuini dogma Platoni,
 Seu magis afficiunt dogmata aristotelis,
 Ipsa meis opibus vos auxiliuq; iuuabe,
 Demittamq; bilares commodiore via.

F V N E B R I V M L I B E R.

*IN OBITVM IELVSTRIS SIMI
OTHONIS THRVCHSES CARDI-
NALIS & Pontificie Augustani, qui
Roma decepit.*

NÆNIA PRIMA.

Suevia.

O summe regnator poli, ac diuūm pater,
 Auctor, satorq; rerum, & arbiter omnium,
 Qui iustus semper fratas orbem legibus,
 Soloque cuncta natus semper dirigis,
 Qui pramia bonū tribuis, pœnas sentibus,
 Quid canum misera in te potui commisseret
 Quid commerui, aut quid offendit sancte genitores?
 Ut me horrificū iactatam tempestatibus,
 Multū & ante cumulacām inforciui,

Periclis

Periclis vndeique circumuallatam nouis
 Ferires hoc malo omnium grauissimo,
 Mihiq; tantum ac talem auferres Principem?
 Othonem intelligo, leuamen vnicum,
 Meum praesidium, propugnaculum meum,
 Mea salutis vindicem quam accerrimum.
 Nimirum hoc triste vulnus restabat etiam,
 Quid nam dolens, Pater, quo laeso numine,
 Tot me erumnosam impelli casus volueret?
 An more nostro tantas fouet iraq; Deus?
 Tuum ego numen semper colui castissime,
 Aebera fatigavi precibus quam plurimis.
 Tuas artas, templaque tua farta, rectaque
 Seruani, & hostes aditu præhibui truces.
 Hiccine pietatis fructus? hæcne præmium?
 Hiccine bonos? sic vicissim me remunerat?
 Meisne factus hanc rependi gratiam?
 Si quam, pater alme, in te consciui noxiam,
 Certe pœnarum expendi satius, & affutim.
 Cur non grauibus statuisti cladibus modum?
 Non villa lux secura adhuc fulsit mibi,
 Nullusq; propemodum lacrymis caruit dies,
 Miseria exitus unius caput alterius est.
 Non requies contigit villa, aut tempus liberum,
 Etate iam fessa mibi, & gnatus meis.
 Ut fructum erudit fluctus, aqua cedit & aqua
 Sequenti, pellitq; besternum sol crastinus:
 Recentibus sic mala vetera vrgentur malis.

Curia

Curis consenui vexata molestissimū.

Quid incepsem, aut quo respiciam infelix ego?

Amisi spem meam, fiduciam meam

Secundum calicolas, meum patrem alterum.

Quod vtinam mihi mew presagisset animus,

Questu, eiulatu, fremitu, planctu, gemitibus,

Rescruando voces fudissem lacrymabiles,

Tentassem omnia, mouissem quemcunq; lapidem,

Qui mecum retinerem Ottbonem charum domi

Hic in vita. Quid ni? mansisset forsitan,

Aut ore exceperissem animam fugientem meo,

Lumina & illius tenera clausissem manu,

Vt nauigium rectore spoliatum suo,

Procellas inter dubiis agitat Notu,

Quando à sedibus imis totum ruunt mare,

Montes ad curua conuolentes littora,

Cum ex oculis vectorum nubes rapiunt diem,

Micatq; crebrie vastus ather ignibus,

Neptuno fusca toti nox & incubat,

Iam iamq; viris mortem minantur omnia,

Tali conditio, sors nec opinat obtigit.

Vir Otto fuit, qualem tulerunt facula

Vix vlla, nec aliquando fortassis ferent.

Heu me, quod berbi mors nullis medicabilis.

Heu me, cur in bonos morri tantum licet?

Nunc squalida mibi in tenebris mæroreq;

Vita trahenda est, ducendi pectore gemitus

Ex imo flebiles: tempus luctum perit.

Corpus

Corpus tabescit macie, & oculi refugiunt,
Peregerunt exangues heu lacryma genas.
Non vlo sum prope consistere potus loco.

Quem ad finem se vertent tandem infortunia?
Quid inuocem præsidij, aut quam arripiam fugam?
Quod exilium? quóue accedam? quóue applicem?

Cui foris hostes saevisimi, orbitas domi.

O infelix, ô deserta, ô miserrima.

Haccine iam illa est Suevia, quam olim calo extulit
Gloria? cuius ob os ora obuertebant sua

Teutones, eximis prædicantes laudibus?

Immo enim verò non est, non est hæc, sed alia,
Illi vetusta distans longè plurimum.

O multa fatu haud mollia, percessu aspera,

Quae corpore exantlauí, queq; animo tuli.

Neç miles Romuleus vnquam tantum malum,

Tantasq; meis clades inuexit liberis:

Nunquam hostilius me sic afflixit dextera,

Vt afflixit fatum capit is charissimi.

Hos luctus non ullus metus, aut immanitas,

Non barbararum irruptiones gentium

Dederunt: cuncta infracte, & fortiter tuli.

O sapiens Otho, norma ô, virtutumq; speculum,

Coruscō lucis tunē sidere pulchrior,

Tu regum amor, magnum orbis & miraculum,

Tun' illustri fama natus super æthera,

Tu, inquam, calcare potuisti lethi viam?

Omnis spes nostra præsulius stetit tuis.

Ruinæ

Ruinas fulciebat hic vnuus meas.
 At nunc crudele multi qui canant mihi,
 Rumoribusque pauidam crebrè territent.
 Verisne an falsis, euidem non sat scio.
 Ut ut sit, spes solo locanda est in Deo.
 Cuius prestabit tutam me potentia,
 Et cunctis superiorum perduellibus.
 O seu amors, rigida, cruenta, ferrea,
 Quæ mixta iuenum atq; senum densas funera.
 Quæ paruos, & magnos teru, que fortibus
 Imbellis aquas, diuites egentibus,
 Probos & improbis, stultos sapientibus.
 Heu, cui regendam me pater Otho tradidit?
 quis alter ab illo habenat nunc moderabitur?
 quis à gregibus immanes defendet lupos?
 quis pastum viduas ager oues, ut addecer?
 Funerea pullati nunc ueste ingredimini:
 Agite, maestas cupressos ante ipsas domos
 Stauite: omnibus vnuus homo fatus accidit,
 Qui singulorum commodo vixit prius.
 Irrorent tumulo latices quibus istuc licet,
 Multis floribus, & multa conspergant rosa.
 Facite largo cereus igne focus luceat.
 Spargite succos Assyrios, myrrhamq; addite.
 Ter dicite, Othonus ossa mollicer cubent.
 Sed finis esto, neque enim præ lacrymis loqui
 Possum ultra, & vsus vocis iam precluditur.
 Vale mi pater, ô nostri lampas seculi,

O luci

O lacidum, bonorum fidus presulum,
Vine beatus calo conscriptus perpetim.

N E N I A S E C V N D A.

Academia Dilingana.

Et potero querulos vñquam frenare dolores?
Et poterunt lacrymis ora vacare mea?
Heu heu, non molles feriam plangore lacertos?
Vertice disiectas non laniabo comas?
Quid frastre moror ab maxibus discindere amicibus,
Tarpare indignum pulueribusq; caput?
Sic sic insatum iuuet expleuisse dolorem,
Res ô tristitiam non leuet vña meam.
Nil nisi maestia placent, sola est lugere voluptas:
Qui doluisse vetat, me caput ille mori.
Huc properent gemitus, lacryma properate fidelos,
Singulaque comes rauca querela veni.
Ne qua vates luctu, ne suspiratibus hora,
Plorans expers non eat vlla dies.
Orbo pater patria te iam sua fatigulerunt,
Crudelem iniecit prò tibi Parca manum.
Nec tua te pietas, nec morum plurima virtus,
Nec quod erat, prisca nobilitate genus,
Quaue per extremas ierant praconia gentes,
Legibus bene mortis soluere nil potuit.
Cumque grauem innumeris dederint sua funera lu-
gum,
Hic tamen exuperat qui mibi pectus edis.

Orbo

Acta

Otbo pater patriate iemina fata culerunt,
 Amisit columnen Teutonis ora suum.
 Quod solum verita olim, & presagire videbar,
 Ut trux bac nostrum mergeret vnda capue,
 Accidit hoc misera. Superos voluisse pucandum est:
 Pronida caelestum numina cuncta regunt.
 Ait tibi ego ludos, & carmina leta parabem.
 Exspectans reditus irrequiesca tuos.
 Horrea ceperunt quinque cerealia messes,
 Messibus à grauidis quinque recessit hyems,
 Vibem in Romuleam cum te, venerande, rufiss,
 Ausonidumq; potens terra petita tibi est.
 Eheu res aliter cecidit, mihi iusta canendum,
 Et plangenda chelys peccine luctiseno.
 In nunc, i spora reditus Academia faustos,
 Presentemq; patrem singito adesse, licet.
 Quid tandem volui infelix ego, retibus arax
 Capravi, infelix littora quid colui?
 Actum egi, & sterili mandaui semen arena,
 Et laterem laui. Quid volui misera?
 Fidere nil tutum est, spes heu voluuntur inanes,
 Quod minimè credas, id tibi sepe venie.
 Sepe domum repetit sero madefactus ab imbris,
 Surgentem vedit qui sine nube diem.
 Est qui Nestoreos sibi iam promiserit annos,
 Seu vult, seu non vult hic tamen ante cadis.
 Otbo vale & salve aeternum, venerabilis Otbo,
 O ego si posthac te miseranda fruar.

Non

Non dabitur veras nos inter reddere voces,

Non manibus sacris oscula sacra feram.

Ah saltem semel ante diem te cernere coram

Si potis, atque oculos exsaturare meos.

Si premere hisce datum morientia lumina palmis,

Funeris exequias & decorare tui.

At quoniam manet haud ulli reuocabile fatum,

Et rigido clausa flant adamante via,

Teg, tuum q̄, vebam Pater usque ad sidera nomen,

Ipsa Sophocleo carmine gesta canam.

Te quæso charumq; caput, fidumq; parentem,

Hec cape pro meritis munera parua tuis.

Has lacrymas nostrum tibi qui testentur amorem,

Accipe lugubres accipe versiculos.

NÆNIA TERTIA.

Chorus Musarum.

CALLIOPE. *Q* *Vam misera est hominum conditio,*

Quantisq; malis iacet obnoxia?

Nunquam stabili rerum permanet

Series, ac nihil immutabile.

Excelsa ruunt momento leui,

Iterum surgunt aquata solo.

Clade bonos male fortuna ferit,

Eadem auget honore indignissimos,

Ad libitum miscens cuncta suum.

Partem in utramque cadunt spem preter

a.

Multa

Multa satis, bona mala, neutra etiam,
 Nullus est proferre diem,
 Numina quam statuerunt ultimam.
 Rigidum ius, imperium rigidum
 Mortis, nimiumq; potens sceptrum.
 Inimica, ferox, implacabilis,
 Variis limitibus homines rapit,
 Nec eadem semper venit orbita,
 Nec habet semper similes exitus.
 Hic Iro Cræsus nihil intereat,
 Stolidus nec differt sapientibus.
 Felix cecidit gladio Priamus,
 Haec arces Iliacas cintu,
 Altum florentis caput Afie,
 Molemq; superbam cæsicolam.
 Pius Æneas morte solutus
 Occidit, animosus perit Hector,
 Facundus Ulysses ubi superat?
 Domitor monstorum occubat umbris.
 Pastor Phrygius specie tumidus
 Postremum cui pressit cardinem.
 At virtus pulchra mori nescit,
 Auidosque rogos effugis una.
 Nunquam lethos videt amnes,
 Celum bac ipsa petitur semita.
 Hac sine diues pauperrimus est,
 Qua cum pauper locupletissimus.
 Aurum nihil est, argentum nihil,

Gem-

Gemmaq; nihil, diuina nihil,
 Prae ut virtutis magnum est precium.
 Hac perpetua celebris fama
 Otho viuet, nullum ius Atropos
 Habet hic. Volabit per ora virum
 Saclis Ottho innumerabilibus.
 Heu heu quis temperet à lacrymis?
 Extinctus Otho cessit fatis,
 Rerum extremam tetigit lineam.
 Nunc nunc fletum ingeminate pium,
 Date fræna dolori mea turba,
 Liuida palmis tundite pectora,
 Mæste passas laniate comas,
 Laniate genas vnguis asperis,
 Facite Ottthoni debita iusta.

CHORVS. Ottho superis cessit ab oris,
 Ottho senatus pars purpurei,
 Non insimus quoque inter Präfules,
 Magnus magniq; Sacerdos Dei,
 Summorum dulce decus Principum,
 Generatus ab antiquo stemmate,
 Lumeng; sua, lausq; familia.
 Ottho superis cessit ab oris,
 Pietatis sacræ auctor idoneus,
 Cultorq; Dei, ut qui vel maximus.
 Quo diuū nemo reuerentior,
 Animi nemo magis intrepidus,
 Cape sternus pater, heu cape planctus.

Tibi fædamus puluere capsa,

Tibi percusimus pectora dextris.

Tu præsidium, sum murus eris,

Tensionis portus, & aura tua.

CALLIO. Pergiss. comites lugere virum.

Facilemq; banumq; & superius parem.

CHORVS. Otho superis cœsis ab oru,

Recti studiosus, amans aquis,

Piger ad paenam, ad præmia velox,

Animi prudens, ore disertus,

Non humanus, verum humaricæ,

Promptus miserorum perfugium.

Otho parer accipe planctus bone.

Tecumq; flossum, per nubes.

Colla flaunæ crines, tibi lacrymæ

Madjasq; genas en discerpimus.

CALLIO. Merito, qui enim careat gemis,

Rutili post occasum fidetis.

Post Teuonici occubitum solis.

CHORVS. Otho superis cœsis ab oru,

Nostræ longè sciencis iram.

Maserum fuit Otho cupidus.

Testis locuples Dilingæ manet,

Hic nobis cultæ Lycea dedit.

Vos ò Germani iuuenes soli

Reddite grates tam bene merito:

Nobis sacra est fundere flossum,

Scindere yester, laniare fiam,

How

*Hec bone pater, hec, ô pater, ô pater.
Capitū corpus quale carens Fui,
Qualis & orba suo nupta viro,
Ouiumq; grex absque magistro,
Qualis & ater sine sole dies,
Talis sine te Suenia sellus.*

E I V S D E M T V M V L I .

T V M V L V S I .

Germania loquitur.

Scilicet hec nostris restabant ultima fatig;
Totus vt, heu, noster morte periret honor.
Opater, ô patron, ô spes fidissima rerum,
O pater indignè prorsus adempte mihi.
Sed tua quā pietas, & spectatissima virtus
Non potuit rapidos effugere vna rogos?
Effugit, longumq; est duratura per eum,
Ausa in eum penitus mors furibunda nihil.
Quid tibi pro tantu reddam pater optime curu?
Quæne tuus capiet præmia iusta labor?
Equatus meritis solum cœlestia regna;
Hac tibi Otto tribuant numina sancta, precor.

TVMVLVS II.

Ipse de se

QVI fuerim ut moris, paulum hoc concede viator,
 Nuncas & iusta perlego.
 Suenia mi patria est, virtute insignis & armis,
 Soliq, flos Germanici.
 Editus bine ego sum clarorum sanguis ancorum.
 Hoc si quid ad rem pertinet.
 Othoni est nomen, mea gens Truchfusia dicta est,
 Audita mundi finibus.
 Ingenij capitur teneru mibi cultus ab annis,
 Artesq, disco nobiles.
 Post ubi sum factus plenis maturior annis.
 Virilis & sumpta est toga,
 Sublimes ratiq, mibi mandantur honores,
 Ad res gerendas aduocor.
 Sexta mea cum primum etatis olympias attinest,
 Vidiq, lustra bis tria.
 Urbs Augsburgo suo commendat leta portas,
 Sum Episcopum creans fibulae erga
 Dehinc ornabit honore, trahit quia cardinem nomen,
 Abe Paulus illo detinuntur.
 Carabus suspicem sensifidem; ille hamburam Rex
 Et Imperator maximus.
 Deniq, quae dederat carsum Denu, ecce, paregi,
 Vixi beatis gloria.

Autumnus

*Autumnis bis ter deniq; iam risè volucis.
Vita reliqui lumina.*

*Iammo ego tristificos luctus, mortemq; reliqui,
Fruerq; vita calitum.*

T U M V L V S III.

ET vos ô numeri phaleuciorum,
Vos, inquam, numeri seueriores.
Meos ad gemitus, rogo, venite,
Et mecum sociate quaso luctus.
Orthonem doleamus usque magnum,
Quem mors atra suo peremit vngue.
Qui reconditus hoc iaces sepulchro.
Iam nunc aggrediar loqui sed vnde?
An dicam ut probitate vicit omnes,
Mentis robore nomini secundus?
Dicam ut iustitia patronus acer,
Ut cultor quoqua liberalitatis,
Aduersa patiens amansq; sortis?
Gessit multa domi, forisq; multa.
Ille & consilio fidelis auctor,
Mores composuit, tulitq; leges.
Ille & ingenuas amauit artes,
Accessu facilis, benignus ore,
Vindex religionis & vetus,
Externis & amabilis, suisq;.
Quid plura? his meritis repleuit orbem.
Sed quid memorē datos honores

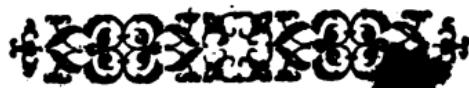
a 4

Magnos

*Magnos, eximios, nimisq; multos?
 Othonem lacrymis suis adanctus
 Immensum patrimq; luxit Ister,
 Othonem populiq; cum senatu,
 Et qui mystica dona fecit sacerdos,
 Heu pium genuere cuncta parentes,
 Illiq; inferias dedere trifles.
 Vos vos nunc rogo calices beati,
 Cur passi celebrem incerire Othonem?
 Cur passi tenebris tegi malignus
 Tam late radans in grbe lumen?
 Vestrus anne phalangibus recepto
 Ut quiretis eo frui perenne?
 Sic est, sic voluisse credo diuos.*

T V M V L V S IV.

*Q*VI flent Othonem mortuum velut alium,
 Nam illi mea sententia baud errant parum.
 Vinclis enim qui corporu iam liberis
 Ad astra volitant expedito tramite,
 Hi sunt profecti mage ferendi viuere.
 Nam ceu sepulchro inclusus animu delitet,
 In crasso, & obtuso, ac male olido corpore.
 Cur ergo flemus Principem? non mortuum
 Flemus, sed absentem dolemus, optimè.

T V M V.

T V M V L V S V.

Viator, & Musa.

V. Ecquid in hoc Mausoleo, dea, clauditur heros?

M. Delicium superum, delicumque hominum.

Otto decus patria, fama celeberrimus Otto,

Otto Teutonici gloria laetissimi soli.

V. Cur non huic facta est fatalia grata leges?

M. Summa Dei interdum munera posse mori:

Natura vixit satius, & sat vixit honori,

Virtuti demum vixerat Otto satius.

Carcere ceu tetro liber, vinculusque leuatus,

Redditus est patria maximus Otto sua.

Curarum vacuus modus, securusque laborium

Calitibus iunctus nil metuisse potest.

V. Cur abiit tamen? M. Hec homines fors dura
fatigati;

Natura hac omnis debita soluit homo.

V. Cur tumulus tantum madidus? M. Quia mor-
tuus Otto est.

Orbi singultu, tatiu & lacrymis.

V. Ante alios quare hunc tanto dilexit amore?

M. Quod bonus ante alios, integer ante alios.

T V M V L V S VI.

Q V i vixit alius Otto, nunc vivit sibi;

Hinc est, quod homines esse dicunt mortuum.

*IN MORTEM ILLVSTRISSIMI
EGOLPHI PONT.
Augustani.*

MONODIA.

Salfas fundite lacrymas,
 Larga educite flamina.
 Fati ab dura neceſſitatis,
 Et decreta adamantina
 EGOLPHVS pater occidit.
 Iam iam tristia pangit
 Docte carmina virgines,
 In luctus animum dare.
 Ecce vester bonos, amor,
 Splendor, praefidium, decus,
 Tutor maximus omnium,
 EGOLPHVS pater occidit.
 Culeus sumite lugubres,
 Palmis raudito pectora,
 Crines puluere spargit,
 Vestros nunc gemius agit,
 Ploratusque miserrimos,
 Calum terra, mare, audiat.
 Heu heu, ô dolor, ô dolor.
 Quid primum querar ab miser?

Quid

Quid queráre potissimum?

E GOLF V S pater occidit.

Heros sanguinis integer.

Nondum sparsit anilitas

Albis tempora crinibus.

Membris robur adhuc erat,

Et vires iuuenum bona.

Sed mors est nimium ferox,

Mors crudeliter imperat.

Sic sic ante diem pater

E GOLF V S pius occidit.

Mæstas dicite nania,

Clarum mors rapuit virum,

E GOLFE exanimis iaces.

Tu lumen patriæ tua,

Tu murus fidei sacra,

Tu solamen egentium,

Tu portus quoque naufragis,

Bonis charis & omnibus.

Tete querimus unicum,

Suspiramus & unicum.

Sed quem querimus unicum,

Mors crudelior abstulit.

Flos pulcherrimus aruit.

Lumen Cynthia perdidit,

Sed effulgere desit.

E GOLF V S simul occidit.

Luctus iungite lucibus,

Fletus

*Fletus additæ fletibus,
Planctus necræ planctibus,
EGOLFV M fera mors tulit.*

Quo nobis sine nunc abis?

*O si quando reuertier
Contingat, bone, si tuos
Vultus denuo cernere,
Voceſquæ accipere, & dare:
Heu ſpes nos feuer irrita,
Et mors indiget auribus,
Nullum refiuenſis caput.
Salfas fundire lacrymas,
Larga eduſte flumina,
EGOLFVS pater occidit.*

EIVSDEM TVMVEL.

TVMVLVS I.

Ipsæ de ſe.

*NON timui mortem, voru quin ſepe vocari,
Annuerit aſt precibus noluit illa meū.
Qui credat? mors ipsa etiam cumefacta ſuperbit,
Et iugulat proprio quemlibet arbiterio.*

T V M V -

T V M V L V S . II.

Idem.

P Oſt variōs tandem morbos, longumq; laborem,
 Optatam requiem mors miserata tulit.
 Ut me Pontificem patres, populusq; crearunt,
 Membrorum virtus debilitata mihi est.
 Apriles vidi binos, totidemq; Decembres,
 Presulis en mihi bonos quam breuis iste fuit?
 Ite alij, nitidasq; comis optate tiaras:
 Ite amplas cupidi quarite diuitias.
 Tumba meo cineri modo sufficit ista, tegitq;
 Paruula terra mei corporis exuuias.

T V M V L V S . III.

Musæ.

Q Vicunque Aonias fouet sorores,
 Ac se litterulis facit patronum,
 Hic verd est sapiens, & Imperator,
 Princeps, Rex, & Episcopus vocari
 Debet: quandoquidem ista cura semper
 Principium estq; s; fuitq; maximorum.
 Ergo E G O L F V S in hoc cubat sepulchro,
 Quem vos nomine quolibet vocare,
 Immo immo simul omnibus potestis.
 Namque hic nos ita fouit, atque amauit,
 Quantum omnes potuere nos amare,
 Quor sunt, & quor erunt, & exticerunt.

T V M V-

F V N E B R I A
T Y M V L V S IV.

Quæstio.

C V M sit conditio aqua demigrandi
Ex bac collusie omnibus statuta,
Et mors verticibus perenne nostris
Ceu saxum graue Tantalo minetur,
Qui sit ut citius probi recedant,
Improbè manecant trecenta lustra?
Illi sint miseri sati, superque:
Isti rebus ac omnibus beati
Vivant ut libicum satis, superque?
Vita hac digna bonis nec est, nec vñquam
Fuit: iam illa malos profecto non vult.
Hinc est quod mala multa sustinenti
EGOLFO atria sunt reclusa cali.

T Y M V L V S V.

De gentilitis eius insignibus.

O stentent alij clypeis borrentia signa,
Quales nempe feras terra Libyssa parit,
Virtutemq; decuq; suum per talia monstra
Prodant, illorum moribus assimiles.
EGOLFVS vinerat, cui solum eterna placebant,
Ista animo secum voluerat assiduo.
Idcirco è misera cupiebat cedere vita,
Quam certum est nulli suppeditare diu.

-V M / F

Tempo

*Tempora quo optatam ferrent aeterna quietem,
Puluillo incumbens annulus hoc docuit.*

TVMVLVS VI,

Mors, & Virtus.

M. Sola tenes lachrymas, nec lamentabere Virtus?

*V. Et cur lamenter? M. Magnus EGOLFVS obit.
Scilicet hunc animam sola expirare coegeri,
Pertulit imperij sceptra superba mei.*

V. Non ita, sed viuit melius quam vixerat ante.

M. Quis tandem? V. Quoniam viuit apud superos.

*M. At certe patriam, fortunas, corpus, honores,
Regum & amicitias, bac ego cuncta ruli.*

V. Quinimmo hac eadem multum cumulata dedisis?

EGOLFO est siquidem patria clara polus.

Dein nullas modo querit opes, neq; captas honores,

Vnus quem saturat calicolum ipse pater.

At corpus viuo carcer fuit atque sepulcrum,

EGOLFO ergo meo quid nocuisse potest?

TVMVLVS VII.

Ipse ad mortales.

*S*upremum nobis lacrymas dant munus amici,
Meo dolentes funere.

Ab hominum mentes quam deuius occupat error?

Qui fluxa tantum diligunt,

Estatimq; student longos extendere in annos,

Millesimum usque in saeculum.

Vos

TVMVLVS II.

Ipse de se

QVI fuerim ut Norus, paulum buco concede viator,
Noras & istas perlego.
Suevia mi patria est, virtute insignis & armis,
Soliq; flos Germanici.

Edictus binc ego sum clarorum sanguis auctor.
Hoc si quid ad rem pertinet. VEN
Orbeni est nomen, mea gens Truchseßia dicta est,
Audit a mundi finibus.

Ingenū capitur teneris mihi cultus ab annis,
Artesq; dico nobiles.

Post ubi sunt factus plenus maturior annis.

Cirilia & sumpta est toga,
Sublimes rurq; mibi mandantur honores;

Ad res gerendas aduocor.

Sexta mea cum primum etatis olympias attinet,

Vidiq;

Iusta bis tria.

Urbs Augusta suos commendat lata pomaces,

Episcopum creans fibulae ergoque.

Dehinc ornatis honore, trahit qui a cardine nomen,

Abe Paulus ille terrenus.

Carabus suspicem sensu fiducia; ille hanc uam Rex.

Ei Imperator maximus.

Deniq; quem dederat cursum Deum, ecce, peregi,

Vixi beatus gloria.

Autumnus

*Autumnis bis ter denis iam ritè volucis,
Vitare reliqui lumina.*

*Iammo ego tristificos luctus, mortemq; reliqui,
Fruorq; visa calitum.*

T U M V L V S III.

ET vos ô numeri phaleuciorum,
Vos, inquam, numeri seueriores,
Meos ad gemitus, rogo, venite,
Et mecum sociare quoſo luctus.
Orbonem doleamus usque magnum,
Quem mors atra ſuo peremit vngue,
Qui reconditus hoc iacet sepulchro.
Iam nunc aggrediar loqui ſed unde?
An dicam ut probitate vicit omnes,
Mentis robore nemini ſecundus?
Dicam ut iuſtitia patronus acer,
Vi cultor quoque liberalitatis,
Aduerſe patiens, amansq; ſortis?
Geſſit multa domi, foruq; multa.
Ille & confilio fidelis auctor,
Mores compoſuit, tulitq; leges.
Ille & ingenuas amauit artes,
Accessu facilis, benignus ore,
Vindex religionis & vetustas,
Externis & amabilis, ſuisq;.
Quid plura? his meritis repleuit orbem.
Sed inquit quid memorem datos honores

Magnos, eximios, nimiq; multos;
Othonem lacrymis suis adanq;us
Immensum patrioq; luxit Ister,
Othonem populwq; cum senatu,
Et qui mystica dona feys sacerdos,
Heu pium gemuere cuncta patrem,
Illiq; inferias dedere tristes.
Vos vos nunc rogo calices beati,
Cur passi celebrem interire Othonem?
Cur passi tenebris tegi malignus
Tam late radians in grbe lumen?
Vestris anne phalangibus recepto
Ut quiretis eo frui perenne?
Sic est, sic voluisse credo diuos.

T V M V L V S IV.

QVI flent Othonem mortuum velut alium,
N^a illi mea sententia baud errant patrum.
Vinclu enim qui corporis iam liberi
Ad astra volitant expedito tramite,
Hi sunt profecto mage ferendi viuere.
Nam ceu sepulcro inclusus animus delites,
In crasso, & obtuso, ac male olido corpore.
Cur ergo flemus Principem? non mortuum
Flemus, sed absentem dolemus, optime.

T V M V.

Viator, & Musa.

V. Ecquid in hoc Mausoleo, dea, clauditur heros?

M. Delicium superum, deliciumque hominum.

Otto decus patria, fama celeberrimus Otto,

Otto Teutonica gloria lausque soli.

V. Cur non huic facta est fatalia grata leges?

M. Summa Dei interdum munera posse mouere:

Natura vixit satius, & sat vixit honori,

Virtuti demum vixerat Otto satie.

Carcere ceu retro liber, vinciturque leuatus,

Redditus est patria maximus Otto sua.

Curarum vacuuus modus, securusque laborum

Calitibus iunctus nil metuisse potest.

V. Cur abiit tamen? M. Hec homines fors dure
fatigati:

Natura hec omnis debita soluit homo.

V. Cur tumulus tantum madidus? M. Quia mor-
tuus Otto est.

Orbi singultu totius & lacrymis.

V. Ante alios quare hunc tanto dilexit amore?

M. Qued bonus ante alios, integer ante alios.

T V M V L V S VI.

QVI vixit alio Otto, nunc viuit sibi:

Hinc est, quod homines esse dicunt mortuum.

*IN MORTEM ILLVSTRISSIMI
EGOLPHI PONT.
Augustani.*

MONODIA.

Salsus fundite lacrymas,
Larga educite flamina.
Fati ab dura necesis.
Et decreta adamantina
EGOLFVs pater occidit.
Iam iam tristia pangit.
Docta carmina virgines,
In lugitus animum date.
Ecce vester bonos, amor,
Splendor, praesidium, decus,
Tutor maximus omnium,
EGOLFVs pater occidit.
Cultus sumite lugubres,
Palmis raudito petitor,
Crines puluere spargite,
Uestros nunc gemiuca agite,
Ploratusque miserrimos,
Calum, terra, mare, audiat.
Heu heu, ô dolor, ô dolor.
Quid primum querar ab miser?

Quid

Quid queráre potissimum?

E GOLF V S pater occidit.

Heros sanguinis integer.

Nondum sparxit anilitas.

Albis tempora crinibus.

Membris robur adhuc erat,

Et vires iuuenum bona.

Sed mors est nimium ferox,

Mors crudeliter imperat.

Sic sic ante diem pater

E GOLF V S pius occidit.

Mæstas dicite naniae,

Clarum mors rapuit virum,

E GOLFE exanimis facies.

Tu lumen patriæ tuae,

Tu murus fidei sacrae,

Tu solamen egentium,

Tu portus quoque naufragis,

Bonis charus & omnibus.

Tete querimus unicum;

Suspiramus & unicum.

Sed quem querimus unicum,

Mors crudelior abstulit.

Flos pulcherrimus aruit.

Lumen Cynthia perdidit,

Sed effulgere desit.

E GOLF V S simul occidit.

Luctus iungite lucubibus,

Fletus

Fletus addito fletibus,
Planctus necesse planctibus,
EGOLFVM fera mors tulit.

Quo nobis sine nunc abis?

O si quando reverter
Contingat, bone, si tuos.
Vulnus denuo cernere,
Voceisque accipere, &c. dare.
Hec spes nos fouet irrica,
Ec mors indiges auxibus,
Nullum restitutus caput.
Salsas fundite lacrymas,
Larga educita flumina,
EGOLFVS pater occidit.

EIVSDEM TUMVELI.

TUMVLVS I.

Ipse de se.

NON timui mortem, votu quin sepe vocavi,
Annueo ast precibus noluic illa mea.
Qui credat? mors ipsa etiam tumefacta superbit,
Et iugularat proprio quemlibet arbitrio.

TUMV.

T Y M V L V S . II.

Idem.

POst variost tandem morbos, longumq; laborem,
Optatam requiem mors miserata tulit.
Vt me Pontificem patres, populusq; crearunt,
Membrorum virtus debilitata mihi est.
Apriles vidi binos, totidemq; Decembres,
Præfulis en mihi bonos quam breuis iste fuit?
Ite alij, nitidasq; cornis optate tiaras:
Ite amplas cupidi quarite diuitias.
Tumba meo cineri modo sufficit ista, tegitq;
Paruula terra mei corporis exuias.

T Y M V L V S . III.

Musæ.

Qvicunque Aonias fouet sorores,
Ac se litterulis facit patronum,
Hic verd est sapiens, & Imperator,
Princeps, Rex, & Episcopus vocari
Debet: quandoquidem ista cura semper
Principium estq; s fuitq; maximorum.
Ergo E G O L F V S in hoc cubat sepulchro,
Quem vos nomine quolibet vocare,
Immo immo simul omnibus potestis.
Namque hic nos ita fonsit, atque amauit,
Quantum omnes potuere nos amare,
Quot sunt, & quot erunt, & extiterunt.

T Y M V -

F V N E B R I A
T Y M V L V S IV.

Quæstio.

C V M sit conditio aqua demigrandi.
Ex bac colluie omnibus statuta.
Et mors verticibus perenne nostris
Ceu saxum graue Tantalo minetur,
Qui fit ut citius probi recedant,
Improbis mancant trecenta lustra?
Illi sint miseri satis, superque:
Isti rebus ac omnibus beati
Vivant ut libicum satis, superque?
Vita hac digna bonis nec est, nec unquam
Fuit: iam illa malos profecto non vult.
Hinc est quod mala multa sustinentis
EGOLFO atria sunt reclusa cali.

T Y M V L V S V.

De gentilitiis eius insignibus.

O stentent alij clypeis borrentia signa,
Quales nempe feras terra Libyssa parit,
Virtutemq; decusq; suum per talia monstra
Prodant, illorum moribus assimiles.
E G O L F V S vinet at, cui solum aeterna placebant,
Ista animo secum voluerat assiduo.
Idcirco è misera cupiebat cedere vita,
Quam certum est nulli suppeditare diu,

*Tempora quo optatam ferrent aeterna quietem,
Pulnillo incumbens annulus hoc docuit.*

TVMVLVS VI,

Mors, & Virtus.

M. Sola tenes lachrymas, nec lamentabere Virtus?

*V. Et cur lamentor? M. Magnus EGOLFVS obit.
Scilicet hunc animam sola expirare coëgi,*

Perculit imperij sceptra superba mei.

V. Non ita, sed viuit melius quam vixerat ante.

M. Qui tandem? V. Quoniam viuit apud superos.

*M. At certè patriam, fortunas, corporis, honores,
Regum & amicitias, bac ego cuncta ruli.*

V. Quinimmo hac eadem multum cumulata dedisti

EGOLFO est siquidem patria clara polus.

Dein nullas modo querit opes, neq; captat honores,

Vnus quem saturat calicolum ipse pater.

At corpus viuo carcer fuit atque sepulcrum,

EGOLFO ergo meo quid nocuisse potest?

TVMVLVS VII.

Ipse ad mortales.

*S*pimum nobis lacrymas dant munus amici,
Meo dolentes funere.

Ah hominum mentes quam deuius occupat error?

Qui fluxat tantum diligunt,

Eratemq; student longos extendere in annos,

Millestimum usque in saeculum.

Vos

Vos

Vos infelicem miseri deplangite vitam,

Timore qua nunquam caret.

Defuncti attigimus luctu, porrumq; tenemus,

Dum vos natatu naufragi.

IN OBITVM SERENISS. PRINCIPIS ALBERTI BAVARIAE
Ducis, patris patrie.

Ad Sereniss. Gvilelmum filium.

Si nemo est adeo sensu desertus ab omni,

Nemo tam fero, & immansueto pectore, quem non
Principis ALBERTI commorint tristia fata,

Cui non & genitum dederint, dederintq; dolorem,

Quid te par facere est ALBERTI sanguinē cretum,

O GVLIELME Dux Dux prestansissimo? quos non
Rupisti gemitus, qua non lamenta dedisti?

Cum aspiceres mortuus dilectum ante ora parentem,

Iam voce orba cum, & correptum frigore membra
Exhalantem animam, & sub leges mortis cuntem.

Quatum ibi verba tua, heu, fletus quantoq; fuerunt?

Nunc etiam b; quam ingens versat se in pede luctu?

Parce tamen lacrymis, finemq; impone dolori,

Ne contemne, precor, tanti solatio casus.

Dux magne, atq; omnes hac conditione creates,

Ut semel egressos vita nos claustrare linquunt,

Mox ubi Rex superum fatalem induxit horam,

Camus

Cum non ignores, tibi subiice, & omne fausto
 Calicolum plaudente choro, plaudente senatu,
 Et populo letas festum celebrante per urbes
 Imperium occipias, beros diuine, paternum.

Te GVLIELMVS auw, pater ipse ALBERTVS ad
 omnem

Hortentur iunctum solidum laude laborem.
 Nos quoq, te propter donis cumulabimus aras,
 Vnanimesq, piis onerabimus aethera votis,
 Ut subiecta tibi pacem gens nacta perennem
 Viuat, & obscuret reliquas te Principe gentes.
 Nec studiis, nec amore tui vincemur ab ullis.

E P I C E D I V M I.

Maria Iacoba Alberti mater.

Iam funus ecce dicitur gnati mei,
 Et ara celsis concrepant in turribus.
 Prodibo maesta, sanguinem sequar meum,
 Condam sepulchro corporis partem mei,
 Tellusq, matrem suscipiet in filio.
 Iam iam madesco lacrymis fidelibus,
 Prelargus imber pallidas rigat genas.
 En gutta guttam tangit, & vocem frequens
 Singultus interrumpit. O miserrimam
 Me foeminarum, quot tulere liberos.
 Quae dicta quondam ALBERTE mater sum tua,
 Nunc perdidii dulcissimum vocabulum,
 Cum perdidis suauissimum te filium,

b

Mea

Mea senectus leuamen vnicum.
 Honori erat creasse tantum Principem,
 Factu ferentem semet vsque ad sidera.
 Hunc mors honorem dempsit improbissima,
 Mibiq; solidum inuidit aetox gaudium.
 Dilecta mater extit; ALBERTO meo,
 Dilectus ALBERTVS mibi matri sua.
 Quam tristu ipse matrem? & ipsa filium
 A me reuelli passa sum quam agerrim.
 Nunc orba sum vere. Virum amisi diu,
 Deinde fatu nata concessit suu,
 Natum loco mors interemit tertio.
 De metrimumbum destinat quartum sibi,
 Me ac si iuuet solem tueri longius,
 Et blandiatur vita morte diriot.
 Spirare iam timeo diu, baud mori cito,
 Confecta postquam annis malum hoc adepta sum,
 Malum malorum quotquot extant maximum..
 Ut vno occidenti iusta soluerem.
 ALBERTE magno te dolore enixa sum,
 At bunc dolorem ingens secutum gaudium.
 Hunc alterum, immo istos dolores plurimos,
 ALBERTE, quodnam consequetur gaudium?
 Vnum hoc puro, ut vita refecto stamine
 Ad te in beatam hinc euolem aetheri domum.
 Minate salue, matris & memor tue
 Esco, vsque dum iungatur hinc abiens tibi.

E P I C E

E P I C E D I V M II.

A L B E R T I filij & filiae.

E T nostras audi pater ô pater alme querelas,
 Cam gemitu ingenti quas damus, & lacrymis.
 Aspice natorum vt tabescant lumina fletu,
 Aspice natarum vt permaduere sinu.
 Lugemus quia fas charum lugere parentem,
 Nec finem noster luctus habere potest.
 O dulcis genitor, quantum ingenuisse necesse est?
 Quantum flere tuo semine progenitos?
 Cum te sic plorent vrbes, alienaque regna,
 Quis ob virtutem suspiciendus eras.
 Luxerunt etiam gelida pia funera cautes,
 Creuerunt lacrymis flumina & aucta suis.
 Quam varios, quamq; insolitos mors vna dolores
 Incusit? tecum ab mortua nostra domus.
 Degimus in tenebris, & nocte vagamur opaca,
 Ex quo nox radios pressit acerba euos.
 O lux, praesidium, ô generis ter maxima nostra
 Gloria, cui nos, cui deseris alme pater?
 Precepisti tu nos docuisti viuere sanctis,
 Formandis leges moribus ipse dabas.
 Te prudente nefas ullam committere noxam,
 Magnus eras nobis atq; amor, atque timor.
 Maiestas vultusq; tui, moratique verba
 Officij callem nos monuere sequi.

Heu mortem indignam, heu iucundū sumen ademptum,
 Heu tecum nostra est mortua tota domus.
 Nos amor ille tuus in vita dulcis alebat,
 Nunc vnum ex uno funere funus adest.
 Omnia nunc squalent, perierunt commoda nostra,
 Et quid non tandem te pereunte peris?
 Ab, mœror solus nostro sub pectore viuit,
 Ille etiam lacrymis sufficit assiduis.
 Non poterunt lucis finem reperire, nec ullum
 Lamenta, ô genitor, sunt habitura modum.
 Prorumpent oculis lacrymarum flumina nostris,
 Dum memores erimus ô pater alme tui.
 Et memores erimus donec superabimus, & nos
 Nec mors ipsa tui fecerit immemores.

E P I C E D I V M III.

Ad Mortem.

DIC, tibi quid nocuit, dic, implacabile monstrum,
 ALBERTVS meritis, & pietate gravis?
 Robore quem inuictum sternis, recinisq; triumphum,
 Immensas pradas, & spolia ampla legis.
 Quot nobis clades lethum crudele dedisti?
 Portasti hocce malo quam numerosa mala?
 E vita ALBERTVS fatis urgentibus iuit.
 Heu heu, cur tantum mortis tibi saualicet?
 Olli fatales soluit mors frigida nexus,
 Compellens Phœbi lumina deserere.

Plore-

Ploremus Macenatem, ploremus amicum,
 Ploremus totis noctibus atque die.
 Nam quis non fleret tam diro funere mersum?
 Flerent & superi, si modò flere queant.
 Tibia funereo edat tristissima cantus,
 Vestias & pullus atria longa color.
 Ille suis decori, picta ceu vitibus ructa,
 Ceu poma arboribus, pennigerisue aquila.
 Si quis dignus erat Tithonia viuere secla,
 Hicerat: ab mors est imperiosa nimis.
ALBERTO horriferi calcata est semita lethi,
 En, quæ debuerat ille tybula, dedit.
 Ille erat ut sacras studio flammante Camænas
 Diligeret, plenus munera dans manibus.
 Et iusti reuerens, & seruantissimus equi,
 Principe quo viguit inviolata fides.
 Longinquas illum portabat fama per urbes,
 Ibat & ALBERTI nomen in ora virum.
 Hic quoq; pra innumeris fulsit tot laudibus heros,
 Spicula quod necdum liuida mors habuit.
 Heu, talis potuit fato succumbere virtus?
 Heu tantum ingenium, tantaque nobilitas?
 Nunc, ALBERTE, iaces tenuem mutatus in umbram,
 Nil tumulus præter nomen, & ossa tener.
 Iam nudus, gelidusque iaces, atq; arida puluis,
 Sicne puellarum ferrea iura trium?
 Vi te optareminus redeuntem ad limina vita
 Spectare, & voces excipere vsque tuas?

*Longinqua ALBERTO nox ingruit: omnia carpit
O mors, & nil non insaturata voras.*

*ALBERTO una dies finiuit tempora vita,
At famam nunquam finiet illa dies.*

*Es tu qua ALBERTO banc rapu immanissima lucem,
Lucem illi aetheriam non etiam rapies.*

EPICEDIVM IV.

Nepotes, & Neptes ALBERTI.

*Nep. Auo carmina dicite,
Cantus promite lugubres.
Aui fata sororcula
Mæsta voce canamus.*

*Nept. Cantemus pueri patrem,
Patrem pre omnibus optimum,
Pleni lacrymulis genas
Mæsta voce canamus.*

*Nep. Quis nam te regionibus
Vestigabimus ô pater?
Flentes ecce nepotuli
Soluimus tibi iusta.*

*Nept. Quonam blanditie tua?
Quonam risus, & oscula?
Quonam temala mors rapit?
O mors imperiosa.*

*Nep. Quando ad nos redditum parat?
Quando nos genibus tuis*

*Aui dulce vocabulum,
Astantes repetemus?*

Nept. *Puppas en tibi proprias
Omnes tradimus, insuper
Et gemmata monilia,
Si nos forte reuisas.*

Nep. *Offendes pueros bonos.
Ludorum tua premia,
Victores erimus tibi,
Si nos forte reuisas.*

Nept. *Quare nil loqueris pater?
Quare nos refugis pater?
Blandum fare puellulie.
Iam satis filuisti.*

Nep. *Cur non respicis ô pater?
Cur audis nihil ô pater?
Iam nos resspice, & audias
Turba verba pusille.*

Nept. *Heu mutus filer, beu abest,
A nobis nimium procul.
Ploremus pueri patris
Funus, flebile funus.*

Nep. *Non audit, neque respicit,
Vota diripiunt Noti.
Condamus tumulo patris
Funus, flebile funus.*

E I V S D E M T V M V L L.

T V M V L V S I.

Ipse loquitur.

Fatales impleui annos, cursumq; peregi,
 Lampada trado aliis, sopitus morte quiescam,
 Exors curarum tandem, liberq; laborum.
 Ille sator rerum omnipotens decidere iusit,
 Securum patriis moderantem legibus urbes.
 Diues opum variarum, & spectatissimus orbi,
 Principum amicitia florens, populiq; patrumq;
 Clarus honore, & gente mea dilectus ab omni
 Ante fui: ast hodie quid sum? quid? puluis & umbra.
 Quod bene patraui, migrantem ritè securum est:
 Ex reliquis nil me ad rigidum tetulisse tribunal
 Credatis licet: & vos qui felicia regna,
 Qui latos populos frenatis iure superbo,
 Ponite spes longas: vos ipsos noscite quao,
 Diligitore Deum, & virtutem peccatore puro.
 Sola bonum virtus, egrorum cetera somni.

T V M V L V S II.

Vxor ad sepulcrum.

Optabam, mi ALBERTE, oculos te claudere
 nostros,
 Frustra verum, cheu, vota fuere mea.

Ipse

*Ipsa ego cum fletu morientiis lumina pressi,
Captaui infelix ultima verbatua.
Par fuit vterius mecum te viuere, tecum
Aut certe fatime ire sub imperium,
Quando anima pars magna tua viuebat apud me,
Quando pars anima tu mibi maior eras.
Quò diuersus abis? quò quò dulcissime coniux?
Tam sine te potero viuere, quam sine me.
Interea sed enim dum extrema illuxerit hora,
Et mea iuncta tuis ossibus ossa cubent,
Accipito inferias quos velli à vertice crines,
Interea has lacrymas puluis amata bibe.*

T V M V L V S III.

*L*anificæ postquam secuerunt filia puelle,
Venit & ALBERTO funeris atra dies,
Dira tremens, vultuq; minax, teloque cruento,
Mors super assitens talibus increpuit.
Hew Princeps, age nunc sub terras frigidus isto,
Omnia que rapio, te rapere aduenio.
Sic mors: quam ALBERTVS contra est affarier ensis:
Bellua nil tua nil dicta timoris habent.
Vita fuit bellum, dabitur post fata triumphus.
Tu bona si ferias, tu malani ferias.

T V M V L V S IV.

*N*E tumule ALBERTVM posses decorare sepultum,
Illiis hoc virtus abstulit alma tibi.

b s

Qua

Que celebrem Hesperius, celebrem quoq; reddit Eos.
 ALBERTVS fama sufficit ipse sua:
 Quiquē egit superans expertem crimine vitam,
 Nunc diuūm in medio gaudia letus agit.

T V M V L V S V.

ALBERTIDUM animus vitalem abrumpere nexum
 Pugnat, ut hinc properū cursibus astra petat,
 Circumfusa piis vxor veneranda lacertis,
 Atque genas tepidis ebria lachrymulis,
 Ab miseram, incepit, cui me mi ALBERTE relinqui?
 Quam cuperem tecum nunc mea vita mori?
 Par tempus veniet tibi, ait, fidissima coniux,
 Quod modo sciunctos iungat amabiliter,
 Et quoniam hec summi Rectoris certa voluntas,
 Ecce libens ibo, quod Deus ipse vocat.
 Ille vnuſ curat viduas, depone dolorem,
 Et vale, & ALBERTI sis memor usque tuō.

T V M V L V S VI.

SI vita non est vita, sed mors est magis,
 Qui desinit mori, hunc netu dicas mori?
 ALBERTVS erat in morte, & erat in carcere,
 Post emicuit arcta leuatus compede,
 Vitam vitalem inchoauit degere.
 Ille ergo viuit, mors ac ipsa mortua est.

T V M V.

T V M V L V S VII.

TA M vilis tumulus ALBERTVM non decet, inquis.
 Idcirco ALBERTVS nō habet hunc tumulum.
 Osibus, & cineri satu hic locus, ipsa viri mens
 Pro tumulo sedes obtinet astriferas.
 Aut nulla, aut isthae regio tibi conuenit. Ergo
 Salve anima aeternis addita celicolis.

T V M V L V S VIII.

ALBERTVS ad vxorem, & filios.

SIT flendi finis mea pignora, tuqu, modum fac,
 Dilecta coniux lacrymis.
 Possem ego si superas reuocari in luminis oras
 Vestris tot eiulatibus,
 Iustum forsitan erat lacrymus dimittere babenar,
 Auroque fletum querere.
 Nunc dolor, & fletus vester non proficit bilum.
 Cur plangitis anima mea?
 Obsecro, quid mirum est fato concedere quenquam,
 Qui natus est homo hominibus?
 Non equidem inuitu natura debita solui,
 Ne post coactus soluerem.
 Nec miserè tecum, mibi si modò creditus, actum est.
 Redire si queam, haud velim.

T V M V-

T V M V L V S IX.

QVI primus Latio tulit ex Helicone coronam,
Ne quis post obitum mihi lacrymetur ait.
Ast qui Cecropis leges descripsit Athenis,
Mors mea carorum ne careat lacrymus.
Nec profrus vetuit, nec profrus iussit amicos
Post mortem ALBERTVS dedere se lacrymus.
Istuc magnanimo, & generoso principe dignum est.
Ast pietas, & amor quid iubeant? lacrymas.

T V M V L V S X.

HOc sita sunt cumulo ter magni Principis ossa.
Ad tumulam sacri spargite roris aquam.
Addite odoratos ignes, simul addite vota,
Dicite, & ALBERTO sit sine fine quies.
Tu quoq; caelestum numen venerare sacerdos,
Purus vti macula spiritu astra colat.

T V M V L V S XI.

ALBERTVM coluisse equum sine fraude, bonumq;
Vel moree in ipsa claruit.
Tunc etenim partes vbi se discrevit in ambas,
Coniunctus e quibus fuit,
Terrenum quod erat terra, tumuloq; rependit,
Caelesti calo reddidit.
Puluerem habet bustum, & proceri corporis artus,
Oram aetheriu mens incolit.

T V M V-

T V M V L V S XII.

PRÔ quale abscondit que deuorat omnia tellus?
 Teutoniae solem clausimus hoc tumulo.
 Dicatum habeo satis: ab ne lector plura require,
 Plura vetant lacryma, tu quoque da lacrymas.

T V M V L V S XIII.

SI tecum reputabis ô viator,
 Quot incommoda sustinenda nobis,
 Quot caca mala preferenda sortis,
 Dum in vita miseri vagamur ista,
 Quot cura exagitent, morisque quales
 Usque purpureos premant tyrannos,
A L B E R T V M haud miserum, arbitror, putabis,
 Qui nunc est vacuus molestiarum,
 Curas deseruit tumultuantes,
 Haud quenquam metuit, nihilq; luget.
 Si tecum reputabis ô viator,
 Quantis ille bonis fruatur, & quam
 Parârit sibi magna gaudiorum,
 Iunctus calicolu, deoque iunctus,
A L B E R T V M posui feres beatum,
 Nec deinceps lacrymaberis recessum
 Tanti Principi: immò verò eundem
 Multis ipse precaberis recessum.

IN

I N E V N D E M ,

EPIGRAMMATA.

I.

A LIBERTVM quisquā non plorat funere adempsum,
Neptuno hic genitus durior est chalybe.

II.

Ad Musas.

ET Graia & Latia lugubria dicite Musas,
Vestler apud superos desit esse pater.
Scitū ut ille nouum vobis sacrarit honorem.
Scitū in hoc vestri Principe quantus amor.
Sumpribus immensis librorum millia centum
Mercatus, vobis condidit hospitium.
Hospitium regale quidem, cultuq; superbū,
Templa augusta, aliis inuidiosa locis.
Pro tanti igitur benefactis reddite grates:
ALBERTI stellis nomen & inserite.

III.

Ad Germaniam de interitu Alberti.

Heroum generix, Regum Germania mater,
Quis queat, oro, tuam non doluisse vicem?
Vnum oculum nuper nimirum, atq; vnicum habebas.
Clausit at ipsa tibi hunc inuidia mors oculum.
Post hac quid meruas nisi noctem orbata nocentem,
Lumine tam nisi do qua viduata iaces?

IV.

IV.

VIR magnus ALBERTVS fait. qui hoc nescit?
 Norwág, cunctis gentibus. quis hoc nescit?
Fidem patrum tutatus est. qui hoc nescit?
Constans, pius, si quispiam. qui hoc nescit?
Dilexis ille literas. qui hoc nescit?
Amauit & concordiam. quis hoc nescit?
Miranda in hoc auctoritas. qui hoc nescit?
Verendus ipsis Regibus. qui hoc nescit?
Imago Principis boni. qui hoc nescit?
Natos reliquit optimos. quis hoc nescit?
GVLIELMVS excipit patrem. qui hoc nescit?
Victurus est quos sacula? Deus hoc solus.

V.

MAganimo ALBERTO ut primum lux ultima
 fulsit,
 Attulit & somnum flebilis hora suum,
 Inclita Parnassi luxerunt funera tolles,
 Virgineusq, Helicon altius ingemuit.
 Depositus Phœbus Daphnae frondis honorem,
 Iussit & auratas obticuisse fides.
 Cessauere nouem choreas agitare puella,
 E quibus hac visa est Calliopea loqui.
 Mutemus cantum, lachrymis dedamus ocellos,
 Spes nostri extincta est, ô dolor, vna chori.
 Musarum cotumen, propugnatorq, paterq,
 Heu heu crudeli funere raptius abit.

VI.

VI.

CV M iam inuasisset lethum frigentia membra,
Distaret lacum mors nec auara pedem:
Terra vale, valeant vrbes, me expectat olympi
Imperium, ALBERTVS sic ait, & moritur.

VII.

Ad ALBERTVM.

NON tristes inter gladios, strepitumq; tubarum,
Cum clypeus clypeum, vir premit atq; virum,
Sed pace in media vitam producere cessas:
PACIFICATOREM sic obiisse decet.

VIII.

IN signem pietate virum, vultusq; verendi,
Et moribus grauiissimum,
Sepius ALBERTVM stupuit Germanicus orbis,
Regnis & aptum censuit.
Hunc tamen ecce virum mors importuna subegit,
Nec vultus ipsam terruit.
Nec flexit pietas, nec rerum maxima virtus.
O seua mors, ô ferrea.
Quando igitur parces qui Bacchanalia viuunt,
Montesq; ad astrà fabricant?

IX.

Ad BAVAROS.

GENS deuota Deo, vetusta, fortis,
Gens clarissima gentium, quid imus

sic

Sic te affligit, & angeris medullis,
 Ob raptum patria tibi parentem?
 O suffiria sperne, parce fletu,
 Si Proserpina non fugit vel vnum
 Implacata caput, si abivus omnes,
 Si bulle quasi dissipamur omnes:
 Nec Diuos ita quispiam fauentes
 Sensit, ut duplicare posset annos.
 Illud letitia tibi magis sit,
 Quod hares bonus optimum parentem
 Excipit, Gulielmus ille magnus,
 Virtutum simul omnium patronus.
 Nil est integrus, benigniusque,
 Nil eque placidum, nibilq; prudens.
 Princeps hic numeros adeptus omnes.
 Te calum bene amet, tuamq; stirpem,
 Cum consorte thori, piamq; matrem,
 Fratresq; vnanimes, simul sorores.
 Felix consilio, actibusq; felix,
 Annis vel Pylium senem praeito,
 Aurora veculum prei maricum.

X.

Prudens erat Albertus homo. Vnde factus est?
 Libros amabat non secus atque liberos.
 Erat homo pius Albertus. Vnde factus est?
 Voluebat animo sempiterna premie.
 Inflit tenax Albertus. Vnde factus est?

Pænus ibiquum cogitabat perpetet.

In pauca conferam: fuit vir optimus

ALBERTVS. Unde factus? à solo D E O.

XI.

QVIA ALBERTI decora, & virtutes noſſe laborat;
Vel nondum vſt natus, vel. puto, natus beri eſt.

Tumulus Sereniss. Helenæ Virginis,
Imp. Ferdinandi filiæ.

EXcelso genera laeo, Regumq; propago,
Cui facilem pietas stratis in aſtraviam,
Ipſa ſuum hoc tumulo mandauit ponere corpus
Mente nec imbelli faca ſuprema tuliſt.

Contempſit thalamos, & ſceperi iura ſuperbi,
Contempſit ſeſe regia virgo magis.

Sic Helene vitam veluti moritur atrahebat,
Sic lethum veluti viua futura ſubit.

O falix animi virgo, tibi poſt huma fama
Te penna ſolui non metuente veber.

Tumulus Christophori Deesneri
Poëtæ, & Musici.

AH, etiam diuūm decedunt cura poëta,
Prateris & nullum mors truculent a caput.
Biftonius cithara Plutonem flexerat Orpheus,
Flexit & Amphion ſcrupea ſaxa chely:
Christophorus duram Lachefin ſuperare nequiuit,
Vocelices dulci, carminibwq; canens.

Sed

*Sed qui mortales fidibus permulserat aures,
Iam superis plectro nobiliore canit.*

Tumulus Petri Rami, doctorum homi-
num Furiæ, Parisiis trucidati.

M. D. LXX.

LVCIFERUM postquam descendit Ramus ad Orcum,
Constitit ad Stygias ut veheretur aquas.
Hic miserum increpitans lethai portitor amnis,
Vetrum iuridicos compulit ante viros.
Conueniunt in quos calamum distinxerat olim:
Nimirum istorum pars numerosa fuit,
Clarus Aristoteles, facundi & Tullius oris,
Porphyrius, Fabius, quosque referre mora est.
Hos inter caussam pro cunctu Tullius infit,
Ob noxam ad paenas postulat huncce rapi.
Tum sic alloquitur trepidam Gortynius umbram:
Iamne venit sceleri debita paena tuo?
Tune istos ausa es petulanti carpere morsu?
Tune istos ausa es, tune docere viros?
Nunc lue supplicium, & meritas solue improba paenas,
Euge scelestia, viris parceret discobonis.
Mox iubet aeternis vulnentis tradere flammis.
Ramus enim flamas pascere dignus erat.
Talia post obitum sperabit premia, quisquis
Doctorum manes non requiesce finis.

T V M V L V S IX.

QVI primus Latio tulit ex Helicone coronam,
Ne quis post obitum mihi lacrymetur ait.
Ait qui Cecropius leges descripsit Athenis,
Mors mea carorum ne careat lacrymis.
Nec prouersus retuit, nec prouersus iussit amicos
Post mortem ALBERTVS dedere se lacrymus.
Ita magnanimo, & generoso principe dignum est.
Ait pietas, & amor quid iubeant? lacrymas.

T V M V L V S X.

HOc sita sunt tumulo aer magni Principis ossa.
Ad tumulum sacri spargite roris aquam.
Addite odoratos ignes, simul addite vota,
Dicite, & ALBERTO sit sine fine quies.
Tu quoq; celestum numen venerare sacerdos,
Purus uti macula spiritus astra colat.

T V M V L V S XI.

ALBERTVM coluisse equum sine fraude, bonumq;
Vel morte in ipsa claruit.
Tunc etenim partes ubi se discreuit in ambas,
Coniunctus e quibus fuit,
Terrenum quod erat terra, tumuloq; rependit,
Caleste calo reddidit.
Puluerem habet bustum, & proceri corporis artus,
Oram aetheriu mens incolit.

T V M V-

T V M V L V S XII.

PRo quale abscondit quae deuorat omnia tellus?
Teutonie solem clausimus hoc tumulo.
Dicitum habeo satis: ab ne lector plura require,
Plura vetant lacryma, tu quoque da lacrymas.

T V M V L V S XIII.

Si tecum reputabis ô viator,
Quot incommoda sustinenda nobis,
Quot caca mala preferenda sortis,
Dum in vita miseri vagamur ista,
Quot cura exagitent, morusue quales
Vsque purpureos premant tyrannos,
ALBERTVM haud miserum, arbitror, putabis,
Qui nunc est vacuus molestiarum,
Curas deseruit tumultuantes,
Haud quenquam metuit, nihilque luget.
Si tecum reputabis ô viator,
Quantis ille bonis fruatur, & quam
Paratur sibi magna gaudiorum,
Iunctus calicolis, deoque iunctus,
ALBERTVM potius feres beatum,
Nec deinceps lacrymaberis recessum
Tanti Principis: immo verò eundem
Multis ipse precaberis recessum.

IN

I N E V N D E M ,
E P I G R A M M A T A .

I.

A LIBERTVM quisquì non plorat funere ademptum,
Nepruno hic genitus durior est chalybe.

II.

Ad Musas.

ET Graiae & Latiae lugubria dicite Musas,
Vèster apud superos desit esse pater.
Scitis ut ille nouum vobis sacrarit honorem,
Scitis in hoc vestris Principe quanteus amor.
Sumptribus immensis librorum millia centum
Mercatus, vobis condidit hospitium.
Hospitium regale quidem, cultuq; superbum,
Templa augusta, aliis inuidiosa locis.
Pro tanto igitur benefactis reddite grates:
ALBERTI stellis nomen & inserite.

III.

Ad Germaniam de interitu Alberti.

Heroum generix, Regum Germania mater,
Quis queat, oro, tuam non doluisse vicem?
Vnum oculum nuper nimirum, atq; vnicum habebas,
Clausit at ipsa tibi hunc inuidas mors oculum.
Post hac quid metuas nisi noctem orbata nocentem,
Lumine tam nitido qua viduata iaces?

IV.

IV.

VIR magnus ALBERTVS fuit. quis hoc nescit?
 Norw^g, cunctis gentibus. quis hoc nescit?
 Fidem patrum tutatus est. quis hoc nescit?
 Constan^s, pius, si quispiam. quis hoc nescit?
 Dilexit ille literas. quis hoc nescit?
 Amauit & concordiam. quis hoc nescit?
 Miranda in hoc auctoritas. quis hoc nescit?
 Verendus ipsis Regibus. quis hoc nescit?
 Imago Principis boni. quis hoc nescit?
 Natos reliquit optimos. quis hoc nescit?
GVLIELMV^s excipit patrem. quis hoc nescit?
 Victorius est quot facula? Deus hoc solus.

V.

MAgnanimo ALBERTO ut primum lux ultima
 fulsit,
 Attulit & somnum flebilis hora suum,
 Inclyta Parnassi luxerunt funera colles,
 Virgineusq^j Helicon altius ingemuit.
 Depositus Phœbus Daphnae frondis honorem,
 Iussit & auratas obticuisse fides.
 Cessauere nouem choreas agitare puellæ,
 Et quibus hac visa est Calliopea loqui.
 Muteamus cantum, lachrymis dedamus ocellos,
 Spes nostri extincta est, ô dolor, una chori.
 Musarum columen, propugnatorq^j, paterq^j,
 Heu heu crudeli funere raptus abit.

VI.

VI.

CVM iam inuasisset letum frigentia membra,
Distaret latum mors nec auara pedem:
Terra vale, valeant vrbes, me expectat olympi
Imperium, ALBERTVS sic ait, & moritur.

VII.

Ad ALBERTVM.

NON tristes inter gladios, strepitumq; tubarum,
Cum clypeus clypeum, vir premit atq; virum,
Sed pace in media vitam producere cessas:
PACIFICATOREM sic obiisse decet.

VIII.

IN signem pietate virum, vultuq; verendi,
Et moribus grauiissimum,
Sepius ALBERTVM stupuit Germanicus orbis,
Regnis & apri censuit.
Hunc tamen ecce virum mors importuna subegit,
Nec vultus ipsam terruit.
Nec flexit pietas, nec rerum maxima virtus.
O seua mors, ô ferrea.
Quando igitur parces qui Bacchanalia viuunt,
Montesq; ad astra fabricant?

IX.

Ad BAVAROS.

GENS deuota Deo, verusta, fortis,
Gens clarissima gentium, quid imis

Sic

Sic te affligis, & angeris medullis,
 Ob raptum patria tibi parentem?
 Quid suffiria sperne, parce fletu,
 Si Proserpina non fugit vel unum
 In placata caput, si ab imo omnes,
 Si bullae quasi dissipamur omnes:
 Nec Diuos ita quispiam fauentes
 Sensit, ut duplicare posset annos.
 Illud letitia tibi magis sit,
 Quod hares bonus optimum parentem
 Excipit, Gulielmus ille magnus,
 Virtutum simul omnium patronus.
 Nil est integrius, benigniusque,
 Nil aque placidum, nibilisq; prudens.
 Princeps hic numeros adeptus omnes.
 Te celum bene amer, tuamq; stirpem,
 Cum con sorte thori, piamq; matrem,
 Fratresq; vnanimes, simul sorores.
 Falix consilio, actibusq; falix,
 Annis vel Pylium senem praeito,
 Aurora vetulum pri maritum.

X.

Prudens erat Albertus homo. Vnde factus est?
 Libros amabat non secus atque liberos.
 Erat homo pius Albertus. Vnde factus est?
 Voluebat animo sempiterna premia.
 Injustenax Albertus. Vnde factus est?

Pena iniquum cogitabat perpetet.

In pauca conferam: fuit vir optimus

ALBERTVS. Unde factus? à sole D E O.

XI.

QVI ALBERTI decora, & virtutes noſſe laborat,
Vel nondum eſt natuſ, vel, puto, natuſ heri eſt.

Tumulus Sereniss. Helenæ Virginis,
Imp. Ferdinandi filiæ.

Excelso generata loco, Regumq; propago,
Cui facilem pietas strauit in aſtra viam.
Ipſa ſuum hoc tumulo mandauit ponere corpus
Mente nec imbelli faca ſuprematulit.
Contempſit thalamos, & ſceptri iura ſuperbi,
Contempſit ſeſe regia virgo magis.
Sic Helene vitam veluti moriura trahebat,
Sic lethum veluti viua futura ſubit.
O falix animi virgo, tibi poſt huma fama
Te penna ſolui non meruente vehet.

Tumulus Christophori Deesneri
Poëtae, & Musici.

Ah, etiam diuūm decadunt cura poëta,
Prateris & nullum mors truculentacaput.
Bifonius cithara Plutonem flexerat Orpheus,
Flexit & Amphion ſcrupula ſaxa chely:
Christophorus duram Lachefin ſuperare nequiuit,
Voce licet dulci, carminibꝫ canens.

Sed

Sed qui mortales fidibus permulserat aures,
Iam superis plectro nobiliore canit.

Tumulus Petri Rami, doctorum hominum Furiæ, Parisiis trucidati.

M. D. LXX.

LVctisonum postquam descendit Ramus ad Orcum,
Constitit ad Stygias ut veheretur aquas.
Hic miserum increpitans lethai portitor amnis,
Vectum iuridicos compulit ante viros.
Conueniunt in quos calamum distinxerat olim:
Nimirum istorum pars numerosa fuit,
Clarus Aristoteles, facundi & Tullius oris,
Porphyrius, Fabius, quosq[ue] referre mora est.
Hos inter caussam pro cunctis Tullius infit,
Ob noxam ad paenas postulat huncce rapi.
Tum sic alloquitur trepidam Gortynius umbram:
Iamne venit sceleri debita pena tuo?
Tune istos ausa es petulanti carpere morsu?
Tune istos ausa es, tune docere viros?
Nunc lue supplicium, & meritas solue improba paena,
Euge scelestæ, viris parcere disce bonis.
Mox iubet eternis vulnamentem tradere flammis.
Ramus enim flamas pascere dignus erat.
Talia post obitum sperabit præmia, quisquis
Doctorum manes non requiesce finit.

C 2

Tumu-

Tumulus G E O R G I I Comitis ab
Helfenstein.

MAgnes erat virtute, & auro sanguine magnus,
Hic modò quem tumulus puluerē & ossa regit.
Ille datus quoties à Casare gesit honores?
Militia praefans arcibus, atque toga.
Gallia quem cimuis ductantem mille cohortes,
Quem fidum experta est Pannonia oraducem,
Et coniurata intrepidum sensere phalanges,
Agnina dum primus Casariana regis.
Rexit & ille tuam prote Fernande Tyrolim,
Consilio sacri prefuit imperij.
Romuleas venit sapiens orator ad arces,
Venis & ad populos missus Iberi tuos.
Missus adit toto semotos orbe Britannos,
Eius in his valuit non temerata fides.
Post titulos sed enim, & duri certamina Martis,
Mors immortalem messuit atra virum.
At tibi iam male sit mala mors, quando omnia perdi.
Quidquid & egregium est asserū omne tibi.

MISCEL-

MISCELLANEORVM

POEMATVM

LIBER PRIMVS.

De insignibus GREGORII XIII.

Pont. Max.

Gregorius gerit alatum fera signa draconem,
Caussam nosse cupit? commoda caussa subest.
Mente, animoq; alios supra omnes cernit acutum,
Maior & humana condicione, volat.

De Sene, & Morte.

Humeris minuta ligna portabat senex,
Sub fasce sudans non parum iniustissimo.
Tandem reiiciens per molestem sarcinam,
Mortem inuocat, sanguinem laboris terminam,
Qua terrifica propter virum cito astuit,
Interrogans, quid ille nam vellest fibi.
Illico senex toto perborrens corpore,
Onus hoc volebam imponeres, ait, mihi.

In Laurentium Surium, Diuorum vitas
colligentem, digerentem, &
illustrantem.

OMNES celicola erudite Suri,
Quorum tu memoranda facta, dicta

Tot voluminibus notare pergit,
 Detam frugifero te amant labore,
 Atque amplas tibi gratias agentes,
 Orant sollicitè omnium parentem,
 Ut cum efflauerit halitum supremum,
 Calestem bonus euoles in aulam,
 Et felix superum augeas caserham.

De lingua.

HAUD lingua membrum est homini præstantissimum
 vnum,
 Atque iterum nullum plus nocuum est homini.
 Lingua gerit mixtum dulci cum melle venenum,
 Percutis, & blandam, si lubet, addit opem.
 Quod ferrum nequirit, quod non potuere cobores,
 Sapius effectum lingua diserta dedit.
 Quod ferrum potuit, nec non potuere cobores,
 Sapius infectum liuida lingua dedit,
 Tam medico unde, precor, tam magna potentiam mem-
 bro?
 Cur rem tam nibili vincere nemo potest?

In gemmas.

EQuidem potens est vestra vis lapilluli,
 Miserunt abundè quos Eoa littora,
 Ut sepe narrat doctus ille Plinius,
 Caussasq; rerum qui penetrant altius.
 Verum una virtus vestra restat insuper,
 Qua ceteris longè profecto plus valeat,

Nisi

Nisi omne iudicium ego prorsus perdidis.
Sapientum repente cecatis animos.
Hoc quando narrat doctus ille Plinius,
Causasq; rerum qui penetrant altius?

In baptisterium.

Qua labes primi est virtus contracta parentis,
Puriter hanc fontis diluit vnda sacri.
Quin maculas omnes lauat, & scelus eluit omnes,
Efficit albentes fons sacer atropos.

De alauda.

Cassibus implicitam cum se vidisset alauda,
Quae non sperarat tristia fata gemit.
Heu me infelicem dixit, miseramq; volucrem,
Seu volo, seu nolo, cogor adire necem.
Non aurum auerti cuiquam, minutiue crumenam,
De minimo grano mors mihi dura venit.

In quendam Rodingum Hessum, qui cō-
tra Societatis I E S V nomen & scho-
las maledicentissimam ora-
tionem ediderat.

Quid est Rodingus ille nobilis scriptor?
Fortassis est rarus Theologus. heu, non est.
Orator attamen disertus est. non est.
Barbarus est certe philosophus. non est.
At est poēta, credo, quispiam. non est.
Et medicus, aut iuris peritus? ah, non est.

*Quis ergo tandem? Grammaticus an est? vix est.
Num maledicus coniurator est? hoc est.*

Aliud.

SE Verba rosa, si uero generis tibi nominis extat origo,
Rogo, rotaque dignus es,

Aliud.

SAlsus & insulsus, pius impius unus & idem es,
Doctor & indoctor: cetera misse tibi.

Aliud.

Quenam se mala mens miselle Rhetor
In tam precipitem impulit furorem,
Ut ceu Tisiphone, aut atrox Megara
Infern*i* Ioni euocata regn*u*
Istos exagitare non timores
Doctos, innocuos, bonos magistros,
Probris turpibus, asperis, nefandis,
Indignis nimis, & nimis proteruis.
Dein crudelibus, atque amarulentis,
Scriptis sanguine, bile, felle, aceto,
Multi praterea, frequentibusque,
Quot nunquam caperent trecenta plaustra.
Quiesisti, puro, gloriari perennem,
Inuentum est tibi dedecus perenne.
Plora iam satius, ô miselle Rhetor,
Rhetor ô miser, ô miselle Rhetor.

In

In Ioannem Austum, inuictissimum
exercitus Christiani Imperato-
rem contra Turcas.

DVx Lacedamonius mox inuasurus in hostem,
Impauidus socios talibus aggreditur.
Spartani iuvenes, age, ducite prandialati,
Cœnam etenim Pluto forsitan ipse dabit.
Austriades melius: modò bella capessite lati,
Si caditq; cœnam se Deus ipse dabit.

In Iordanem flumen.

Quotquot vetustis predicata litteris
Estis superba flumina,
Seu vos honorat claritas originis,
Seu crebra nauigatio,
Seu lata multum, seu profunda gurgite,
Seu nota de miraculis.
Ganges, & Inde, quiq; rura Ægyptie
Semel quotannis irrigas,
Vos inquam, & alia illustriora flumina
Palmam date vni flumini.
Iordanis ille rex, & rex amnium
Fluenta spernit omnia.
Qui saepe dictus mysticus encomiis,
Oraculus calestibus,
Vastum suo compleuit orbem nomine,
Tanto inclitus praconio.

*Cur ergo? lymphū namque limpidissimum
(O te beatum milles)
Diuīmq; terrigenūmq; prasidū Dei
Corpus sacramētū proluīt.*

De inuidō, & auaro commentum.

AB Ioue iussus erat libitum petere inuidus omne.
Pauper auarus idem hoc ab Ioue iussus erat.
Mox sibi auarities duplicatum postulat illud,
Ab Ioue quod liuens posceret inuidia.
Inuidus ergo adim̄ lumen sibi postular vnum,
Verumque īr pereat lumen auare tibi.

In auarum.

VNdarum in medio suspirat Tantalus vndas;
Inter opes medias quarit auaros opes.
Illi poturo stagna inuidiosi recedunt:
Hic à diuītū se fugat ipse suis.
Tisiphones cacos stimulos cum sentiat ille,
Solus hic assidua fit sibi Tisiphone.

De asino & vulpe.

EXUIAS asinus Getuli forte leonis
Sumpfit, & attonitas terruit ore feras.
Qui cum tentaret vulpem exanimare sagacem.
Desine aselle, nihil mecum, ait illa, facis.
Terribili. hoc viso quoque confernata fuisset,
Rudere te sylvi ante sed audieram.

In

In dialogos Luciani.

STUDEN' noscere scripta Luciani?
Paucū faxo queas tenere, Lector.
Hic rorū variarum inest supplex.
Insunt dogmata plurium sopborum,
Insunt historiaq; , fabulaq; ,
Lingua maxima castitas Pelasga,
Tincta suauiter Attico lepore.
Risus molliculos, sales venustos,
Permitta aspera blandulus iocellis,
Lusus, seria, dulcia, & faceta
Hoc prabet lepidissimum volumen.
Hoc perquam utile Rhetori, poëta:
Doctos hoc facit esse doctiores.
Ergo cur alibi quod hic repertum est
Quarū sollicito labore Lector?
Vnum librum eme pro libris trecentis.

In effigiem diui BERNARDI, monu-
menta necis CHRISTI com-
plexantis.

QVAE BERNARDE tua menti usque infixa ge-
rebas.
Hec complexa vlnis ars tibi ferre dedit.
Tampiame, fateor, multum delectat imago:
Sed mallem hac animo cernere signa tuo.

Ad

Ad PHILIPPVM Sereniss. Bauariæ
Principem, EPISCOPVM
Ratisponensem.

PHILIPPE, quis rerum status, nosti probè;

Omnes per oras Teutonum:

Vi sacra peccatum seu senum deliria

Affecta sunt ludibrio.

Quod si salutis spes aliqua promitterit,

PHILIPPE tu promiseris.

Complexa quem diuina prouidentia

Heroas ante ceteros,

Celebritate nominis clarissimi

Ad usque celos exultis.

Ornatiss es virtutibus caelestibus,

Ornatiss es scientia:

Quares duas sunt profutura plurimum

Salutis in negotio.

Nunc abste opem quantum potest rogat, obsecrat

Miserabilis Germania.

Et quia communis omnium est patria patens,

Ne tu parentem despice.

In N. cum Theologiq Doctor createtur.

F I D E S.

Conatus, veteremq; agnoscere lata laborem
Exhaustum in sacris nempte voluminibus,

Dam

Dum fraudas genium & vigili feruente lucerna
 Mens labyrinthicas tentat inire vias.
 Tu celsa è cathedra docuisti credere verum,
 Legitima ostendens quā retinenda fides.
 Monstrasti solers rudibus mea facula turbis,
 Atque meas rugas, canitatemq; meam.
 Quod reliquum est, dilecte, caput submitte coronis,
 Euge finas circum tempora laurus eas.
 O malte ingenio, sic fausto tramite curras,
 Quà D E V S, & vires, & lligib; que vocant.

S P E S.

AEternam quicunq; sibi post funera pacem
 Sperat, & ad superas fessus anhelat opes,
 Mordicus antiqua fidei venerabile dogma
 Conseruans, etiam quod bene credit, amet.
 Tres sumus, à summo demissa patre sorores,
 Imperium è nobis terria maius habet.
 At nostras vires, leges, & munera nostra
 Hic ignorantes cuncta docere potest,
 Qui modo felicem tulit ob certamina palmam,
 Haud illo pridem dignior ullus erat:
 Egregium ecce auferre quem non ambiuit honorem,
 Ne titulos quarat, si quis amat titulos.

C H A R I T A S.

Diu quod imponit de lauro, & fronde coronam,
 Aut modicum, aut nihil est, tu mibi credo,
 Pater.

Quod

Quod pius es, nihil est: quod spernis gaudia mundi,

Quod non exagitat te Citharae Venus,

Hoc nihil est. De te quod viro sepe triumphas,

Quod placidum aspiciens flexible peccato habes,
Et quod dinitias adeo contemni inanes,

Quod non corda cumes, hoc etiam nihil est.

Vnum est quod nosti, quodque omnia continet vnum,

Nempe Deum ex toto peccatore diligere.

In cundem, cui VI. pueri ista prætulerunt.

AD CORONAM.

Aspice quam manibus viridem pretendo coronans
Composita pietas, compositaq; labor.

Nimirum illa sacra bortata est ire per artes,

Impiger ingenio sed comes iste fuit.

AD BIBLIA.

Confuesti assiduo sanctum versare volumen—,

Hinc venit, & venies gloria magna tibi.

At tu nunc aliis qua sunt tibi cognita pande:

Sic tandem vero nomine Doctor eris.

AD CALICEM.

Tu pecorum custos, ovium tu rite magister,

Quas Christus stygiis faucibus eripuit,

Sanguine dum fuso moritur: tu sanguine eodem

Libato, pecori fac bene velle Deum.

AD

AD CRUCIFIXVM.

Hoc tantum scio, nil aliud, vox inclita Pauli est,
 Dissimilis Paulo ne precor esse velis.
 Si sapis, buc vita, & doctrina dirige cursum,
 Hanc metam statua principiumq; tibi.

QVI CEREVM LVCEBAT.

Ecce facem tremulam media tibi prefero luce,
 Quid moneam? ut peccatus flagret amore Dei.

ALTER.

Cenacula tenebras abigunt, lumenq; ministrant,
 Tu quoque sic noctes exime pectoribus.

In librum Petri Canisij de Ioanne
Baptista.

Quo maior nullus, quo non præstantior alter,
 Cui neq; prisca parem seclatuere virum,
 Et quem veridico laudauit CHRISTVS ab ore,
 Supposuit sacrum cui D E V S ipse caput,
 Hunc violare tamen lingui petulantibus audent,
 Qui solam toties occinuere fidem,
 Verum bis egregia pietate Canisius obstar,
 Armipotente manu prælia sancta gerens.
 Ergo ut præstigias, fraydes, mendacia noris,
 Utq; hamum fugias, quem regit esca nocens,
 Hac veneranda pio meditator scripta labore,
 Atq; salutarem volue, renoluus librum.

In

In Sereniss. F E R D I N A N D V M
Archiducem.

Cæsareum FERNAND E genus, stirps aurea Re-
gum,
Austriacq; domus inclite sanguis, aue.
Teutonicos inter proceres, interq; dynastas
Haud quisquam omnigeno certet honore tibi.
Omnia solus habes possunt bona si qua vocari,
Vera quibus laus est, omnia solus habes.
Sed tua non elegis decora obscuranda minutis,
Meonida magni cantibus apta magis.
Necessari est equum arctata comprehendere Musa,
Quæ longus nequeat continuisse liber.
O filios semideum, o nostri spes maxima saclii.
Tun' aquila fætus? dignus es ipse aquila.

Aliud.

Si quis nulli animo, nulli virtute secundum,
Modisq; multis nobilem,
Cui mater regina, pater Rex Casar, & idem
Felix propago Cesorum,
Omnia summa viro si quis vult cernere in uno,
Te magne Dux consideret.
Æberios inter veluti micas Hesperus ignes,
Sic Principes inter micas.
Ergo ut per cacam profers tua lumina noctem,
Aureis coruscus flammulis,

sic

Sic etiam cura antiquum procedere solem,
Diem reducens pristinum.

Rectam infias FERNANDE viam, perge auspice
Christo,
Viua ut immortaliter.

Similitudo.

Quae visa est olim teneris arbuscula ramis,
Et viruit parvus ante cacuminibus,
Illa dum recreant placidum Zephyritides aura,
Dum rigat arboreis defluat imber aquis,
Educat, & mulcerit nitidi clementia solis,
Dumque comas stringit sedulus agricola,
Paulatim calo sese pulcherrima tollit,
Frondea diffundens brachia in omne latum
Incipit ac densis multum incurvescere baccis.
Cultori referens munera grata suo.

Mens hominum primo sic dum formatur ab aeo,
Commoda multiplici fœnore magna patit.
Mens quam solliciti erudiant precepta magistri,
Mens ad liserulas progenerata bonas.

Omnia mea mecum porto.

Dum flammis celsam populas Vulcane Prienent,
Et seruare studet rem sibi quisque suam,
Agmina se fundunt portis, rapiuntque, feruntque:
Ait oneris vacuus cernitur ire Bias.
Quæsus caussam, sic dicitur esse locutus:
Certe ego qua mea sunt omnia mecum habeo.

d

Præ

Prò superi, quam nos multum distamus ab illo,

Qui solum fluxas accumulamus opes?

Quod nostrum est, non est nobiscum, aliena tenemus.

Cum sapere incipimus, tunc male despimos.

Argentum est anima nobis & sanguinis infus:

Si quis eo careas, nescire vult laqueum.

Qui spretis Sophia studiis pascuntur in auro,

Scire cupis quid sint? Aurea mancipia.

Viator, & Echo.

V. Qua solos nemorum colù recessus,

Syluarumq; domos iocoſis imago,

Ecquid suauiculus dicata Musis

Modis omnibus expetenda vita est?

E. Ita est? V. Si comitesur alma virtus,

Illi an pretium satis sit ullum?

E. Nullum. V. Sed quid obest eis frequenter,

E. Venter. V. O veinam greges inerrum.

Ad cornu abeant. E. eant. V. honorem

Doctorum faciamus & proboram,

E. Horum. V. Iſti imperium regant, & orbem.

At vos imprebi, & artium imperiti,

Humana scabies, pudorq; genit;

Plorate, aſſiduoq; dicite beu. E. beu.

In septem artes liberales, dialogus.

F Ormose o nimium mihi queso pandite Nympha,

Anne parer yobis exticis ingenium?

Inge-

Ingeniam. Et quanam genetrix fuit, edite. Cura.
 Vbera Sedulitas num dedit? Ipsa dedit.
Cur adeo septem? Hoc numero comprehenditur omnis,
 Nos quoque doctrinas claudimus omnigenas.
Nonne paratis opes? Nullas. Quid fertis? Honores.
 Praefatis honorumnummis: cetera nolo. Sapius.

In Sapientiam.

Democritus sophia insano perculsus amore,
 Atque animo cupiens verum agitare vias,
 Postquam oculos didicit nebulas offundere menti,
 Nec sinere operatis secumulare bonis,
 Oppositum Phœbo specular defixus abenum
 Contuitus, geminos perdidit inde duces.
 O quam dulcè tuum rutilat sapientia lumen,
 Lumina præquo tam lucida sunt tenebre?

Sereniss. MAXIMILIANO
MAXIMIL. II. filio.

O Prudens animi iuuenis, qui à stemmate laudem
 Quam fers, banc illi redditis ab ingenio.
 Reddis ab eximia gravitate, & imagine motum,
 Quos in maturo est vix reperire viro.
 Casareos inter florentia germinar a mos.
 Præcipuum decus est MAXIMILIANE suum.

Sereniss. G V L I E L M o Principi.

NVllum qui nomen gesfis sunt rebus adepti,
Et quos haud virtus propria nobilitas,
Consuerunt cumidi laudes cantare parentum,
Ilorum ut tenebras lux aliena tegat.
Verius as multo canimus te maxime Princeps,
Cui decus ut patet est, sic decus ipse patres.
Boia domus quantis radiis splendoribus, in qua
Tampiu*s* est genitus, quam pius est genitor?

Collatio Voluptatis, & Sapientiae.

SOle satem perhibent hominum mirasse figuras,
Pocula dum magici temporat usus sonū.
Ante pedes domine obscēnus procumbit humi sui,
Et iacet hic ursus, hic lupus, ille canis.
Canatos non non Sapientia porrigit haustus,
Miscet amatori sanctius illa merum.
Quo potis est etiam sensus abolere ferarum,
Et pecudem humanam vertere in effigiem.
Haud satū: bac hominem cali super ardua tollit,
Pracunctiūq; potens efficit una Deos.
Si pudet ergo Deum fieri, Circae venena
Ebibe, ut inde ab eas aut lupus, aut asinus.

Ad Gloriam, dialogus.

Dic agendum, quo carpus iter diuina pueras?
Vestrum ad gymnasium, quā via ducit, eo.
Ecquid

Ecquid sponte veniū discentum visere cœus?

Sponte sua nunquam Gloria, iussa venit.

Pande precor cuius venias pulcherrima iussu.

Me mea vos Sophia mater adire iubet.

Quid geris in calatho? quam rem, quæ munera portas?

Odo & dena mea sarta ligata manu.

Et quorum his tandem aduelabis tempora fertu?

Quos mihi monstrauit ter veneranda parens.

Sifas, mi similem, Virgo, promitte coronam.

Sudor, & ingenium dona beata ferunt.

Contra auaritiam doctorum.

Olim in honore animum fuit excoluisse per artes,
Præmia cum doctis sunt data magna viris.

Contra illis studium oblatam contemnere gazam,
Aure sed attonita querere grande sophos.

Nunc est vile sophos, fuluum te poscimus aurum,
Infandum, Muse iam reuerentur opes.

Da mihi Diogenem, da Thebanumq; Cratetem,
Da mihi Xeinocratem, da mihi Anaxagoram.

Discere non curem, si non ditescere sperem.

Marcet honor, pregnans are crumenæ beat.

Sic adeo priscos dant pessum hac secula mores,
Secula inauditæ obruta stultitius.

In nouos Magistros.

Dilecta superis anima, gratissima celo
Pectora, Gymnasij flos ornatisime nostri,

Quos moueam numeros? tendam quos fingere canem?
 Quóue sono ingrediar vestros aquare triumphos?
 En modò post varios noctuqz, diuqz, labores,
 Post flexam ante alios trepido certamine metam,
 Vobis parta quies, merita endata pramia palma.
 Saluete ô Sophie, & Musarum dia propagor
 Laureolis saluete nouem victricibus aucti.
 Vósne voluptates dominas illustribus ausis
 Calcasse, atque viam inuafisse per inuias vósne
 e Artibus assiduos poruisse intendere neruos.
 Et dare Socraticù iuuenilia tempora chartū?
 Felices animi, segnes qui spernere luxurias.
 Qui vos tollere humo didicisti, & ire per ora,
 Ora virūm, eternuqz, inscribi nomina fasti.
 Pulcrum opus, excelsi volitare per atberi orbes,
 Rerum obitus, cacos & contemplarier ortus:
 Murmures vnde polus, vnde ignis, & horrida grande,
 Vnde cadant imbræ, qua caussa furentibus austri,
 Brutæ quid insano quatatur terra tumultu,
 Et celeri totum ingenio supponere mundum.
 O dulces curæ, studiorum ô vera sacrorum
 Gaudia, delicia, & paucis experta voluptas.

Ad Episcopum Delphinum.

Quo te sunt bonarum litterarum Praefides,
 Tot nuntio salutes tibi.
 Quinimmo quot Musarum alumnos aspicu,
 Te inb*c.* saluere seties.

Del-

Delphine multò Pontifex clarissime.

Spectate robus arduis.

Tu nobilis domo; immō mente, moribus,

Auctoritate, literis,

Prudentiāque, & omnibus virtutibus.

Espredicandus nobilis.

Germania gratum sed illud maxime,

Cum scribi caram videret.

Delphinum ob iste nominat recte suum,

Gaudens tua presentia.

Amator hominum viue in annos plurimos,

Delphinus & sis iugiter.

In factum Diogenis Cynici.

*I*AM roseum patulis efflabant naribus ignem

Solis equi, nitidum retulerantq; diem,

Ecce nouum facinus, genuit quem clara Sinope,

Nomina cui tribuunt Iupiter, atque canis,

Vulcanum cornu inclusum per compita gestans,

Sese hominum in medio querere fert homines.

Nonne putas opus est hodie vel mille laternis,

Fulgida quantumvis spicula Phœbus agat?

Ab homines, & nulli homines. Qui percolit artes,

Quem comitat virtus, hic mihi verus homo est.

In Episcopum Herbipolensem.

*L*VCEM serenam, lucem & latissimam,

Albōque dignam calculo,

Cum te vel vtero nostra fers ad locum,
 I V L I ritorem amplissime:
 Quinimum fidem Prefulam Germanie,
 Paterq; Musarum voice.
 Te fama pennis nuntias volucibus,
 Fines per orbis extimos.
 Vino tibi, nec non videnti consegit,
 Post fas a quod pacifemus,
 Nomen beatum, nomen illusterrimum.
 Dignum suis virtutibus.

Aliud.

F Rancigenum Princeps, & Pastor maxime salae,
 Salae o factorum gloria Pontificum.
 Salae iterum, quando ingenuas complectent artos,
 Hasq; noua largue cum pietate fones.
 Sub te religio, virtus, sapientia florent,
 Auspiciis redeunt aurea secla tuu.
 Te rectore caput calo sua Francia collit,
 Francia Teutonici flosq; decusq; soli.
 Et sibi te Dominum, sibi te patrem, atque magi-
 strum
 Munere gratatur numinu esse datum.
 Forsan erunt I V L I tua qui benefacta sequantur,
 Sed te qui possit vincere, nullus erit.

In MARQVARDI à BERG Pont.
Augustani inaugurationem.

Ad versiculos, ut adeant MARQYARDVM.

MEI versiculi, mei lepores,
Vos buc ferre precor, quod estis, omnes,
Atque audite meam petitionem.
Hoc unum peto, posco, flagitioque:
MARQVARDVS sapiens, & eruditus,
Cultor maximus ille literarum,
Inter Pontifices sacros relatus
Et pedum gerit, & gerit tiaram.
Hunc saluere iubete quotquot estis
Nostri versiculi, & nouos honores
Gratulamini, & explicate vestram.
Iam nunc latitiam altiore voce.
Humanissimus est homo, nec nullum
A sermone suo repellit unquam.
Si quis forte timens timorem, inuenit
MARQVARDVM fugit, ut ferociorem,
An non hic homo se sibi repellit?

Est etiam ubi damnum praestet facere,
quam lucrum.

Multi multa sibi lucella quarunt,
Sublimes cupidè ambiunt honores,
Et deglubere oves sciunt misellas.
MARQVARDVS nibil has opes firiuit,

Illi diuinitas prius fuerunt,
Ampla, magnificaq; splendidaq;
Sed celestia lucra concipiuit.
O mentem egregiam, ô virum canendum.

Christus commendat oues suas.
MARQVARDO.

MARQVARDE, en tibi ouile strado nostrum,
Meas diuinitas, meamq; gazam
Committo, fidei suaq; mando.
Ergo pasce meos libenter agnos,
Et vita, simul eruditione,
Raptioresq; lupos procult repelle:
Factis pramia non iniqua tolles.
Tua ô Christe volens capitulo iussa;
Sed quod mi facere imperas, id ipsum
Tui est munerus, atque largitatu.
Da quod ipse iubes, deinde quidquid
Visum est, Nata Dei, iubere pergas.

In pedum, & annulum,

INFIRMOS fulci, peccantes corrige, cunctos
Dirige: te baculus quem gerit horce monet.
Nec cuius resera demptio arcana sigilli:
Te digito fulgens annulus hocce monet.

Super insignibus cius gentilitii.

SIT aurus, serpens, cygnus, leo, ceruus, & vrsus,
Seu timidi lepores, nubiuegumq; genus

Signa

*Signa forent Marquarde tibi, clypeoq; micarent,
Tē hū virtute parem credore qui poterat.
Ecce absunt quacunq; tuū animalia ceris,
Quando homo duntaxat par cupis esse homini.*

De capite coronato.

Quarebam Marquarde tuum cur stemma teneret
Cinctum corona verticem:
Talia magnorum nam sunt insignia regum,
Sceptro superbientium.
Respondi ipse mihi: caput hoc diadema cinctum
Quidam notabit altius.
Aurea non tantum est regorum insigne corona,
Victoria nota est quoque.
Sic sic Marquardum præclara ex boste tropaeæ
Breui relaturum, breui,
Et defuneturum fœsi certamine belli,
Dignum corona milles.
Iam pridem spōndent isthac fulgentia signa:
Corona fatur hoc mihi.

Sextum Pontificium.

Virtus, sobrietas, benignitasq;,
Mansuetudo, labor precum perennia,
Et mens nil trepidans ad arcta rerum,
Caritas simul, hospitalitasque,
Tum corpus sine sordibus pudendis,
Ardescens amor omnium satatis,
Hi sunt, astimo, floscuti beati,

SAUER

*Suaves, ac teneri, ac nimis decentes,
Quos non Elysia educant viresa,
Non mittunt quoque diuites Sabai.
Hi Marquarde ligant tibi coronam
Mollem, floriferam, venustam, odoratam,
Cui sunt vel Scythici impares lapilli.*

Ex etymo Episcopi.

CVI mores hominum sibi obsequentum
Cura sollicitudiniꝝ non sunt.
Verum nec ne probandi, an improbandi:
Et qui credere quemque quod lubabit
Permisissे potest racente lingua,
Nec culpat vicea, interrogatiꝝ pœnas.
Haud quem debueras scopum petesset
Quinimo, hic mihi Aroscopus videtur.

Aliter.

Episcopi Marquarde nomen obtines,
Et nomen excelsum satū.
Qui temperat mundum ille Diuorum fator,
Sese scopum fixit tibi.
Mens arcus est, telumqꝝ cogitatio,
Hanc viribus totis iace.
Da corpori terram, Deo mentem sacra,
Tantumqꝝ celum cogita.
Quicunque dexter nobilem bunc tangit scopum,
Hic verus est Episcopus.

Aliter.

Aliter.

**Απόσχος & οπίσχος & duas voces
Non discrepant sic litteris vti rebus.
Aberrat à scopo prior, sed hactenq[ue] tangit.
Deinde hoc secundum facile migrat in primum,
Quando metalepsin sanctior facit vita.*

Similitudo.

*E*x cubitor sole veluti pranuntiat ales,
Claramq[ue] in tenebris sentit adesse diem:
Sic vita in tenebris qui vero est nomine Praeful
Æternam debet praecinuisse diem.

Helueticæ iuuentuti.

*Q*uam pridem famam tibi confecere parentes,
Landibus hancce tuis te cunctulare decet.
Ilorum in duris spectata est dexterare rebus,
Cum domuit toties oppida, castra, duces.
Te iuuet hybernas studiis impendere noctes,
Et colere ingenuis artibus ingenium.
Illos era vocent saui in discrimina belli:
At te Pierides ad sua sacra vocent.
Post ubi iam matura viru adoleuerit etas,
Arma sequi dabitur, & graue Martis opus.
Felix cui gemina tribuetur gloria laudis,
O generosorum stirps generosa virum.

Quos moueam numeros? tendam quos fingere cantum?
 Quóue sono ingrediar vestros aquare triumphos?
 En modò post varios noctuqz, diuqz, labores,
 Post flexam ante alios trepido cere amine metam.
 Vobis parta quies, merita endat a pramia palma.
 Saluete ô Sophie, & Musarum dia propagat
 Laureolis saluete nouem vicitribus aucti.
 Vósne voluptates dominas illustribus ausis
 Calcasse, atque viam inuafisse per inuias vósne
 Artibus assiduos poruisse intendere neruos.
 Et dare Socratici iuuenilia tempora chartū?
 Felices animi, segnes qui spernere luxurias.
 Qui vos tollere humo didicisti, & ire per ora,
 Ora virūm, eternuqz, inscribi nomina fastū.
 Pulcrum opus, excelsi volitare per aetheri orbes,
 Rerum obitus, cacos & contemplarier ortus:
 Murmures vnde polus, vnde ignis, & horrida grande,
 Vnde cadant imbræ, qua caussa furentibas Austris,
 Bruta quid insano quatatur terra tumultu,
 Et celeri totum ingenio supponere mundum.
 O dulces curæ, studiorum ô vera sacrorum
 Gaudia, delicia, & paucis experta voluptas.

Ad Episcopum Delphinum.

Quo te sunt benarum litterarum Praefides,
 Tot nuntio salutes tibi.
 Quinimmo quot Musarum alumnos aspicu,
 Te inb*c*. saluere toties,

Del-

*Delphine multò Poneifex clarissime,
Spectare rebus arduis.*

*Tu nobilis domo; immō mente, moribus
Auctoritate, literis,
Prudentiāque, & omnibus virtutibus
Es predicandus nobilis.*

*Germania gratum sed illud maximè.
Cum se tibi carans videt.*

*Delphinum ob id se nominat recte suum,
Gaudens tua præsentia.*

*Amator hominum viue in annos plurimos,
Delphinus & sis iugiter.*

In factum Diogenis Cynici.

*Iam roseum patulus efflabant naribus ignem
Salū equi, nīcidum retulerantq; diem,
Ecce nouum facinus, genuit quem clara Sinope,
Nomina cui tribuunt Iupiter, atque cœnū,
Vulcanum cornu inclusum per compita gestans,
Sese hominum in medio querere fert homines.
Nonne putas opus est hodie vel mille laternis,
Fulgida quantumvis spicula Phœbus agas?
Ab homines, & nulli homines. Qui percolit artes,
Quem comitat virtus, hic mihi verus homo est.*

In Episcopum Herbipolensem.

*Vcem serenam, lucem & blatiſſimam,
Albōque dignam calcule.*

*Cum te vel vtero nostra fers ad limina,
IVLI virorum amplissime:
Quinimmo fidus Presulum Germania,
Paterq; Musarum vnice.
Te fama pennū nuntiat volucribus,
Fines per orbis extimos.
Viuo tibi, nec non videnti contigit,
Post fata quod paucissimū,
Nomen beatum, nōmen illustriſſimum,
Dignum tuū virtutibus.*

Aliud.

*F*ランシゲンヌム Princeps, & Pastor maxime salue,
Salue o factorum gloria Pontificum.
Salue iterum, quando ingenuas complectetis artos,
Hasq; noua largue cum pietate foues.
Sub te religio, virrus, sapientia florent,
Auspiciis redeunt aurea seclaturi.
Te rectore caput celo tua Francia tollit,
Francia Teutonici flosq; decusq; soli.
Et sibi te Dominum, sibi te patrem, atque magi-
strum
Munere gratatur numinis esse datum.
Forsitan erunt IVLI tua qui benefacta sequantur,
Sed te qui possit vincere, nullus erit.

In

In MARQVARDI à BERG Pont.
Augustani inaugurationem.

Ad versiculos, ut audeant MARQVARDVM.

MEI versiculi, mei lepores,
Vos huc ferte precor, quod estis, omnes,
Atque audite meam petitionem.
Hoc unum pecc. posco, flagitique:
MARQVARDVS sapiens, & eruditus,
Cultor maximus ille literarum,
Inter Pontifices sacros relatus
Et pedum gerit, & gerit tiaram.
Hunc saluere iubete quotquot estis
Nostri versiculi, & nouos honores
Gratulamini, & explicate vestram.
Iam nunc letitiam altiore voce.
Humanissimus est homo, nec nullum
A sermone suo repellit unquam,
Si quis forte timens timorem inuenit
MARQVARDVM fugit, ut ferociorem,
An non hic homo se sibi repellit?

Est etiam ubi damnum praestet facere,
quam lucrum.

MUlti multa sibi lucella querunt,
Sublimes cupidè ambiunt honores,
Et deglubere oves sciunt misellas.
MARQVARDVS nibil has opes fitiuit,

Illis diuisio prius fuerunt,
Ample, magnificaq; splendideq;
Sed celestia lucra concupiuit.
O mentem egregiam, ô virum canendum.

Christus commendat oves suas.
MARQVARDO.

MARQVARDE, ex tibi ouile trado nostrum,
Meas diuisias, meamq; gazarum
Committo, fidei tuaq; mando.
Ergo pascere meos libenter agnes,
Et vita, simul eruditione,
Raptoresq; lupos procul repelle:
Factū premia non iniqua toller.
Tua ô Christe volens capitulo iussa;
Sed quod mi facere imperas, idipsum
Tui est munerus, atque largitatem.
Da quod ipse iubes, deinde quidquid
Vixum est, Natus Dei, iubere pergas.

'In pedum, & annulum.

Infirmos fulci, peccantes corrige, cunctos
Dirige: te baculus quem geris horce monet.
Nec cuius resra demptio arcana & sigilli:
Te digito fulgens annulus hocce monet.

Super insignibus cius gentilitiis.

Si taurus, serpens, cygnus, leo, ceruus, & vrsus,
Seu simidi lepores, nabiuegumq; genus

Signa

*Signa forent Marquarde tibi, clypeoq₃ micarent,
Tē hū virtute parem credore qui poterat.
Ecce absunt quacunq₃, tuis animalia certis,
Quando homo duntaxat per cupis esse homini.*

De capite coronato.

Quarebam Marquarde tuum cur stemma teneret
Cinctum corona verticem:
Talia magnorum nam sunt insignia regum,
Sceptro superbientium.
Respondi ipse mihi: caput hoc diadema cinctum
Quiddam notabit altius.
Aurea non tantum est regnorum insigne corona,
Victoria nota est quoque.
Sic sic Marquardum praeclara ex hoste trophya
Breui relaturum, breui,
Et defuncturum seui certaine belli,
Dignum corona nullies,
Iam pridem spondent istuc fulgentia signa:
Corona fatur hoc mihi.

Sertum Pontificium.

Virtus, sobrietas, benignitasq₃,
Mansuetudo, labor precum perennis,
Et mens nil trepidans ad arcta rerum,
Caritas simul, hospitalitasque,
Tum corpus sine sordibus pudendis,
Ardescens amor omnium salutis,
Hi sunt, estimo, flosculi beati,

Seauer

*Suaves, ac teneri, ac nimis decentes,
Quos non Elysia educant viresa.
Non mittunt quoque diuites Sabai.
Hi Marquerde ligant tibi coronam
Mollem, floriferam, venustam, odoram,
Cui sunt vel Scythici impares lapilli.*

Ex etymo Episcopi.

CVI mores hominum sibi obsequentum
*Cure sollicitudiniq; non sunt.
Utrum nec ne probandi, an improbadiri:
Et qui credere quemque quod lubet
Permisso potest tacente lingua,
Nec culpat via, interrogatiq; paenae,
Haud quem debuerat scopum petesset
Quinimo, hic mibi Aposcopus videtur.*

Aliter.

Episcopi Marquerde nomen obtinet,
Et nomen excelsum sat.
*Qui temperat mundum ille Diuorum fator.
Sese scopum fixit tibi.
Mens arcu est, telumq; cogitatio,
Hanc viribus totis iace.
Da corpori terram, Deo mentem sacra,
Tantumq; calum cogita.
Quicunque dexter nobilem bunc tangit scopum,
Hic verus est Episcopus.*

Aliter.

Aliter.

**Anteoxon & Götteroxon & duas voces
Non discrepant sic litteris uti rebus.
Aberrat à scopo prior, sed hanc tangit.
Deinde hoc secundum facile migrat in primum,
Quando metalepsin sanctior facit vita.*

Similitudo.

*E Xcubitor solem veluti pranuntiat ales,
Claramq; in tenebris sentit adesse diem:
Sic vita in tenebris qui vero est nomine Presul
Æternam debet praecinuisse diem.*

Helueticæ iuuentuti.

*Q Vam pridem famam tibi confecere parentes,
Laudibus hancce tuū te cumulare decet.
Illorum in duris spectata est dexterarebus,
Cum domuit toties oppida, castra, duces.
Te iuuet hybernas studiis impendere noctes,
Et colere ingenuis artibus ingenium.
Illos era vocent saui in discrimina belli:
At te Pierides ad sua sacra vocent.
Post ubi iam matura viris adoleuerit aetas,
Arma sequi dabitur, & graue Martis opus.
Felix cui gemina tribuetur gloria laudis,
O generosorum stirps generosa virum.*

In tres doctrinarum Principes, Ari-
stotelem, Ciceronem, Vir-
gilium.

HVc ades sacro ex Helicone Clie,
Cui lyre dulces, citharaq; cordi,
Huc ades, mecum & fidibus Latinis
Incipe cantus.

Pangimus clarum Sophia Magistrum,
Quem dedit partu Macedum Stagira.
Vnus hic totum speculator orbem
Omnia vidit.

Abditas rerum penetrare vires,
Scire natura variosque mores
Ceteros prater potuit, neque illi
Par fuit vnguam.

Patria nec te pater binc filebo.
Tu reis dextram toties fidelem
Porrigens, rexii populum, senatum
Maximus auctor.

Gentium princeps, dominatrixq; Roma
Ore facundi est stupefacta Tulli:
Audient quem nunc etiam tonantem
Vesper, & ortus.

Mantua (cernū?) petit astrā cygnus,
Maior & laude, inuidiaque maior
Liquido nulli sonat emulandas
Gutturē voces.

Graciam

Graciam solus Maro prouocarit,
Varibus vates melior strecentia.
Spiritum tolle, ac tibi plaudere, plando
Italis ora.

Ad Sereniss. GVLIELMVM.

GVLIELME quod genus refers ad Principes
Parente natu optimo,
Sunt ista tecum pluribus communia,
Solidamq; laudem non habent.
Vitam exigui quod ipse dignam Princeps
Et sponte virtutem colit,
GVLIELME paucis ista sunt communia,
Cuiwq; sunt tec propria.
Sic non honor se, sed tu honorem ornas magis,
Honore quo quis altior.
Custodias mundi supremus arbiter
Boiaridum te Principem,

Ad eundem.

QValis minora lucet inter sidera
Diana iunctu cornibus.
Cum nox quadrigis infidens nigranibus
Somnos reducit languidos,
Tali Dynastas inter omnes emicat,
Hac nocte rerum pessima,
GVLIELME Rector inclita Boaria,
Claram decus Germania,

Natura

Natura ad omnem factus excellentiam,
 Virtute praestans ceteris.
 Seu quia requirat simplicem prudentiam,
 Seu mentis alta spiritum,
 Non se ille tecum comparet Laertius.
 Non murus Hector patria.
 Seu liberalem, seu pium, seu acerrimum,
 Iusti patronum quarimus,
 Te liberalius fingi nihil potest,
 Nil cogitari iustius.
 Ardes sacri cura colendi numinis,
 Bonaque gaudes litterarum.
 Seueritatem temperas clementia,
 Humanus esse diceris.
 Hac Principum virtus putanda est proprias
 Thesaurus hic verissimus.
 Quibus sat ornem laudibus, quibus facies
 Te concinnam praconis?
 Extrema mundi peruagatum littora
 Nomen tuum percrebuit.
 Seros in annos eum ut exigas precor,
 Malcos nepotes intuens.
 Te postmodum graui solutum corpore
 Ad astra Christus peruebat.
 Ad angelum custodem.

A DSIS beate spiritus,
 DEI minister maximi,

Meig;

Mei custos per uigil:

Ad sis beate spiritus.

Regnator ille prepotens

Dum ponit orbū machinem,

Cum caserarum mentium

Phalangibus te condidit.

Tibi secundūm se D E V S

Tuam in fidem me tradidit.

Vni meam custodiam,

Vni salutem credidit.

Quid ergo me beatius,

Quid esse possit dignius,

Cui se fidelem perpetuum

Praefat supernus aliger?

Propulsat hic pericula,

Metuque soluit anxio.

Mentem labantem subrigis,

Et sensa calo dirigis.

Nē dormiente hic excubas

Arcens nefandos damna de.

Seu mane sit, seu vespere,

Seu clara lux; seu caca nox.

Seu fausta quando euenerint,

Seu quod malum me affixerit,

Nusquam cliensem deserit,

Natura præstansissima.

Quibus modis sat efferam.

Te præpetum pulcherrimes?

*Tuūmū quibū honoribū
Numen colendum indicem?*

In virginem Dei matrem.

Mater ante omnes veneranda matres,
Virginum preses superumq; rectrix,
Cuius augustum prece tenui orbū

Numen adorat:

Laurus urbano mibi floret borro,

Arbores inter celebata cunctas,

Quae pio vatuum religat sacrasas

Germine frontes:

Hanc tibi virgo propriam dicamus

Arborem. Namque ve vires illa semper,

Sic tibi nunquam minuere castum

Damina pudorem.

**In Dulcissimum, & Chatisissimum
fratres germanos, &
Martyres.**

Ave flores Martirum,

Fratres auere nobiles,

Dulcissimi, Charissimi.

Quos sanguinū communitas

Arcto ligārat vinculo,

Pro veritate numinis,

Mors opposita fortius.

VII

Vos copulauit arctus.
 Quos vna mater edidit,
 Vna fidei lex imbuuit,
 Hos inferendos atheris,
 Mors vna pulchre sustulit.
 O charitas dulcissima.
 Dulcedo & d. charissima.
 In tam pio certamine
 Utinam fuisset certius,
 Dulcissimi, Charissimi.

Ad Ioannem Egolfum Episcopum.

QVID ni sacras immolemus hostias,
 Stolis amicti candidos?
 Ignes & Arabum suscitantes meſib⁹,
 Cinſig⁹ lauro tempora,
 Nono canamus Principi Laudes nouas,
 Clarum sonante barbito?
 Optata cuncta rex tibi Christus ferat,
 Egolſe decus Antiflītum.
 Idem secundet quidquid agere occēperis,
 Tuasq⁹ rationes iuuet.
 Nos bunc honorem gratulamur maximum,
 Te triumphamus Presule.
 Satis superq⁹ tu potis rerum graues
 Fulcire moles dexteris.
 Gaudere mensa Episcopum breui decer,
 Extrāque culpam vnuere:

Fugitare lites, & canere iurgia,
Habere cunctos leniter,
Noctu diuque cogitantem serid
Partes sue quid flagient:
Habere sanctis usque & usque literas,
Votusq; castis immori.
Hac si quiu in te non futura credidit,
Ille nibil unquam credidit.
Istorum enim nibil deest unquam tibi:
Plerisque defunz omnis.
Sic alme Praeful, sic pater mitissime,
Sic perge celum scandere,
Nostrasq; Musas, quod quidem per refacit,
Habero charas unice.

In CHRISTVM ab inferis cum triumpho existentem.

CHRI STE caelestum sator atque princeps,
Cuncta qui rerum bonitate mira
sustinens, latum moderare iustis
Legis orbem,
Nostra te Clio resonabit usque
Docta vocales terigisse chordas:
Nostra te summo celebrare senderet
Carmine Musa.
Quis tamen dignè tua scepsra Christe
Dixerit, cum sit tibi nil secundum?

Aur qui aeterni recinat triumphi

Dignus honores?

Claustra nigrantis penetrans Auerni,

Vulgas umbrarum leue terruisti,

Téque raptoris tremuere Disis

Pallida regna.

Tu pios manes Acheronie soluis,

Fortis atrocem populas tyrannum:

Tartari per te cecidit superbi

Fracta potestas.

Ite iam segnes procul hinc timores,

Anxias venti procul euge curas

Ferte, odoratos decorent capillos

Florea sera.

Veris adsunt egelidi sepores,

Impotens flabris Aquilo filescit.

Aura mulcentis reparat Fauonis

Gramina campis.

Cernis ut pratis saliant apricis,

Tondeant latos pecudes agellos,

Fessus exerceat modò nec paterna

Rura colonus.

Ludit audaces lupus inter agnos,

Mittis umbras nemus omne frondes,

Liberis serras pedibusq; turba

Rustica pulsat.

Nostra ne spernas pie Christe vota,

Candidus nobis date que precamur.

*Non ebur, gemmas, neque te coruscum
Poscimus aurum.*

*Nos frui partis facito precamur,
Integralm mentem validumq; corpus
Da, nec obscuram, neque gloriosem.*

Viuere vitam.

*Bella compescas, odiosa bella,
Stringe in hostiles gladium caternas:
Neu finas rupro volitare inullos.*

Fædere Turcas.

Ad cælites, pro Marquardo Episcopo.

QVI domos cali colitus beatas.
*Quiq; iam felix agitatu euum,
Si iuuat desigere quando nostris.*

*Lumina rebus,
Cernitis, pronus manibus supinis
Imbuo vestra pietatis aures
Vocibus magnis, mea ne precantis.*

Spernite vota.

*Vos, precor, diuos habeat secundos,
Sentiat vestram assiduoq; curam
Pontifex noster, toleretq; forti*

Mente laborem.

*Hic pius festas cumulabit aras,
Debitas grates memor atque soluet,
Latus appendens preiosa cultus*

Munera templi.

Ad

Ad Saluatorem.

Virginis sancta veneranda proles,
Nate productum Deus ante mundum:
Ecce vosiam tibi nos in urbe hac
Struximus adem.

Ad tuum limen bone CHRISTE, & cruce
Ad tuas vultu venias secundo,
Et quod orabit populus, benignè
Quas sumus audie.
Quotquot intrabunt pia recta, cuncti
Sentiant partam sibi opem ac leuamen.
Ab tua nullum bonitatem mœstum
Fas sit abire.

Corpus à morbi vacuum malignū,
Mentis & sane placidam quietem,
Quæq; sunt vita haud aliena nostra
Commoda prabe.

Feruidum largire ruiq; amorem
Tadium fluxarum animoque rerum
Inde, & ex hac colluie migrantes
Affere calo.

In nomen I E S V.

Nomen sydereis progenitum arcibus,
Quod terris Gabriel detulit Angelus.
Gessitq; impossum factus homo DEVS:
Te lati canimus, tu superas ducum.
Regum & nobilium grandia nomina.

e 4

Te post-

Te postquam audierint regna Proserpine,
 Qui tellurem habieant, quiq; polum tenent,
 Flexis poplitibus attoniti colunt.
 Te supplex mediū nauita fluctibus,
 Te quem dura premit pauperies vocat.
 Quem fors persequitur non bene prospera,
 Ad te cum precibus confugere incipit.
 Nullum nomen haberet tam sibi commodum
 Grex C H R I S T I, inde salus ducitur omnium.
 Verè Christiadū tu decus vnicum.
 Te lati canimus nomen amabile,
 Nomen cunctipotens, nectare dulcius.

In C H R I S T V M & M A R I A M genetricem.

P V E R I & P V E L L Ā E.

P V E R I. Te C H R I S T V M vni genam, te Dominū aetheris
 Cantamus pueri cordibus intimis

Hac in ade recenti,

Quam primus tibi vendicas.

P V E L L Ā E. Te matrem vni gena, te dominam aetheris
 Casto concinimus pectore Virgines.

Ecquis dicere posse

Laudes pro merito tuas?

P V E R I. Te semper celebrat certus olympicus,
 Regem nempe suum, progeniem D E I,
 Tellus te veneratur,
 Orci contermis arbiter.

P V E L -

PVELLÆ. Omnis te resonat calicium chorus,
Reginamq; suam tollit honoribus.

Te totus colit orbis,

Te pallens Acheron timet.

PVERI. Nil cunctatus ades, votaque suscipe,
Qua plebs concipies quotidie tibi.

Christe post obitum fac

Templum ascendere pulchrum.

PVELLÆ. Aurem da cupidam Virgo gementibus,
Sexum fæminum fæmina confoue,

O dulcissima Virgo,

O spes certarabantium.

In SS. Vdalricum & Afram.

Vrbes queque suos indigetes habent,
Hos illæ, hos alia, quos mage amauerint.

At vos precipuis auget honoribus
Hac clarissima ciuitas.

Tormentis cruciata altera sevius
Vitam flammiuomo tosta rogo edidit,

Christi primicias, præsidium suum
Vrbs quam nostra pice colit.

Amborum auxiliis nos quoque nitimur.
Quorum ade in media signa locauimus,

Excelsisq; locis, ingredientibus
Ut noscantur ab omnibus.

V DAL RIC B pater protege filios,
Custodiq; vigil pastor ouilia:

Nec non AFRICA sui inclita martyrum
Sis patrona clientibus.

In quatuor Euangelistas.

QVOS Euangeliū scriptores ritè vacamus,
Ne fugitor; meæ.

Quantumvis humili prelatas carmine voces,
Si pius est animus.

Qualem nimirum magno pre munere queris
Christus homo atq; Deus.

Rescuius gestas diuinaq; dicta libellis
Vos retulisse palam est.

Ille hominius gesit veram Matthee figuram;
Symbolon idq; tuum est.

Ille idem potuit fortes equare leones,
Qua nota Marce tua est.

Sed taurum Luca cur prefers? victimat aurum;
Victima Christus erat.

Ioannes Aquila tua sunt insignia: quorsum?
Verè aquila ille fuit.

In calum pullos agitatis tendere plumbis.
Nonne suos docuit?

Et solem acerum, qui solem condidit istum,
Perpetuo aspicere?

Romulidum leges, & Graium bella valete,
Hi meliora ferunt.

Haud dubiam nobis portant hec scripta salutem,
Vox quoniam ipsa Dei est.

M. An-

M. Antonij Mureti carmen votiuum ad
B. Virginem Lauretanam, ex heroicis in
iambos conuersum.

QVID istud est queso noui? & vnde hic mihi.
Tam insolitus horror concutit praecordia?
Quid ita metus animum pererrat anxius.
Proinde ut ictum numinis presentia?
Fallor ne? an hoc in quo stamus locus facit?
Deusque presens addit in corda stimulos?
O vos beatas limina, o ter & quater.
Postes beati, & chara calicolis domus:
Quam mente tota jam diu desiderans.
Votis reu in hoc viro primum tempore.
Salve domus, sacra salve Regias:
Aspectus euenia tuus feliciter.
Ten' buc Palatinus ab usque finibus
Per aeris tractus, per aetheris plagar,
Iussu Dei rerum parentis omnium
Vexere diuinis alitum manippulis?
Hiccine puella nascitur mater Dei
E matris alio? hic illa primum vagiuit?
Et hic pudoris non cadente lilio,
Membrisque puri corpori purissimi
Tumuere parca viscera sacratissimo?
Ergone cunctarum artifex rerum D E V S.
Equa soboles patris optimi atque maximi,
Qui restituuit orbi salutem perdita,

Ille ipse lusit bac in aula parvulum?
 Arg, hic parentem est oscularus virginem?
 Et colla vinxit brachii tenellulus,
 Infansq; blandus blanda fuxit ubera?
 Qua nunc superba diuitum palatia
 Regumne turres, Principum conclaui,
 Qua templa demum, qua orbis aut miracula
 Huic limini se audeant componere?
 Picena rura ter quater felicia,
 Beata supra cuncta rura maximè,
 Quibus Dei benignitate contigit
 Domi tueri Solymam, & oculis cernere.
 Christiq; pedum pressisse pede vestigia.
 Procumbo supplex, crebra figens oscula
 Sanctis parietibus, caputq; hoc puluere
 Spargo libentius atque mollibus rosis.
 At tu supernis virgo clemens sedibus
 Aspice misellum me secundo lumine.
 Me sic tibi toto accidentem corpore
 Suspiriaq; trahentem ab imo pectora,
 Tu tu supernis virgo clemens sedibus
 Aspice misellum me secundo lumine,
 Genas rigantem lacrymis tepentibus,
 Manuq; crebra verberantem pectora.
 Ne quo sculpis sordidum me plurimis
 Abs te repellas, à tuis conspectibus:
 Si te colo totū meis praecordiis,
 Si rebus ambiguis tnum numen voco:

si

Si denique auxiliū suū cunctā tribuo:
 Si spes locauis in te vnicā semper meas.
 Me corde, Diua, me prioriō punitet
 Vitæ, ipsa mens poenas timescit debitas.
 Quod nisi tuo gremio cubantem filium
 Mibi, meisq; sceleribus bonum facis,
 Heu, quò mibi cursum licebit tendere?
 Heu naufragas tandem rates quò dirigam?
 O magna mater, quæ soles, nunc face, rogo.
 O bibe piis nostras querelas auribus,
 Lapsisq; rebus opibus subueni tuis.
 Te posse nam malis mederi singulis,
 Te vota nulla supplicum aspernarier,
 Tuis tabella multa pendens adibus.
 Sine dubitatione cunctos perdocet.
 Hic mente secum te volutans intima.
 Graui est malarum æstu solutus febrium.
 Hyadas at ille infesta nautis sidera
 Spectauit intrepidus, & auspiciis tuis
 Campos reliquit, sospes ille cœrulos,
 Quamuis tonaret Iupiter, & Aquilo, & Notus,
 Eurusq;, Zephyrusq; impetu vastissimo
 Inter se atroci dimicantes prælio,
 Turbinibus & flabris pelagus euerterent.
 Vinctus catenis sub profundo carcere,
 Mortem tremiscens imminere barbaram,
 Munere tuo falso retecto crimine
 Senem parentem ac liberos dulcissimos,

Fratres,

Fratres, propinquos, coniugem charissimam,
 Namq; letus est adeptus patriam.
 Ab agritudo me coquit grauisima,
 Tempestuosos turbines perborreo,
 Arctaque sceleris sum ligatus compede.
 O si meis aurem precibus indulget,
 O si me ab iis eximat periculis,
 Genetrix salutis, & domina caelestium.
 Quas gratias toto rependam pectore?
 Quibus efferam praconis, quo carmine?
 Aures meos donec souebit spiritus,
 Et donec auris perfruar vitalibus,
 Non vlla me tui capiet obliuio,
 Genetrix salutis, & domina caelestium.
 Cum Cynthius se tollet alto gurgite,
 Hesterna vibrans tela rursum lucida:
 Cum nox opaca inducerit caliginem,
 Vagos & ignes per polam diffuderis,
 Te semper ore concinam gratissimo,
 Summuq; cultor ero eorum numinum.

In Mostellariam Plauti, Prologus.

PRIMUM quia auctor huius sit comedie,
 Inde argumentum paucis expediuero.
 Hanc pistor Plautus pinsuit comediam,
 Dum vapulat in pistriño liberaliter,
 (Nam vos illud iam scitis, ut equidem arbitror,

Quo

Quo pacto ad summam cùm peruenisset inopiam
 Tribunus vapularis aliquando fuerit)
 Hilarula est, & multùs pregnans facetiis,
 Ut item aliae, quascunq; hic procudit faber,
 Qui pater & architectus est omnis ioci,
 Solus & omnes sales, & risus possidet.
 Habetis auctorem: argumentum nunc dabo,
 Ambas si vos aures prius mibi datis,
 Theeuropides mercator sua abfuit domo
 Triennium. Interea Philolaches filius
 Absente patre fit deploratus nepos,
 Rem perdit oīnem in poculis atque patinis.
 Ei seruus dat operam fidelem Tranio,
 Senem q; redeuntem peregrè ludos facit,
 Miseroq; homini suis artibus os sublinet.
 Nescio quæ monstra ait videri in ædibus
 (Vnde impositum est præsenti nomen fabula)
 Et hinc alio pridem migrasse filium.
 Quæ nunquam facta sunt, hic vt facta memorat,
 Ego sycophantam non vidi magis catum,
 Nec cui melius processerint astutie.
 Dum sic confabulantur, & miscent logos,
 Interuenit Danista fœnus postulans,
 Pro quadraginta minis, quas locauerat
 Philolachi: eas adolescens hic comedera^t.
 Tum Tranio senem rursus ludis probè.
 Ad vicinas ædes coëmundas mutuo
 Sumpcas mentitur: has yult contuisenex.

TAN-

Tandem cognoscit impostaram seruuli,
Ac se derisum miris cruciatur modis.
Lorarios à vicino petit suo,
Qui Tranioni dorsum conscribant flagrū.
Verum ab sui sodalegnati flectitur,
Seruoque, filioque ignoscit omnia.

GVLIELMO Principi, eiūsque familiæ
faustum precatur annum, simulque
munus offert.

Nouam salutem dicimus ad annum nouum
GVLIELME tibi ter Principum lebitissimo,
Castissimæq; coniugi, atque liberis
Dulcissimi, & fratribus amantissimi,
Pieque matri, ambabus & sororibus.
Saluere familiam iubemus inclytam,
Oras per omnes predicatam maxime.
Annū beatum, faustum, & experitem malis,
Annū quietum, & omnibus plenum bonis
Vobis precamur Principes clarissimi.
Dein bocce munus muneratori tibi
Dicamus en **GVLIELME**, si paruum licet,
Tuoque amori in nos maleficio congruum.
Veruntamen, si pendere ex animi voleas
Hec dona nostris, sic erunt haud vilia,
Quando offeruntur à benevolentissimi.

Ad

**Ad templum nouum Augustanum
salutatio.**

SI cuiquam ex penitus optatum fortè medullis,
 Et votis nimium flammatibus exspectatum
 Contigit eximio concessu ac munere Diuūm,
 Hoc tribuere mihi tota cum mente cupitum,
 Ut se sancta domus superūm penetralia Regis
 Constructam, & summis ferientem sidera tectis
 Aspiciens, tua me portarem ad limina viuis.
 Quis ego nunc viden' ut procumbens oscula figo?
 Nudo caput, iungoq; manu, & poplite curuo
 Te admirans, sacram ingredior cupidissimus aulam.
 Salue augusta domus, salue o venerabile templum,
 Aspectum visumq; mihi feliciter esto.
 Namq; tui pridem magno percussus amore, idila
 Optabam te stellifero consurgere calo,
 Splendidulum facie, donisq; ac numine dines.
 Lustratum properent alij spectacula mundi,
 Seu Mausolei stupeant calamina busti,
 Seu quibus ipsa sibi non displicet ora Canopē
 Pyramidas, murosq; perant Babylone superbos,
 Phidiacum tucantur ebur, Rhodiumue colossum,
 Aut Ephesus Latonigene quam condidit adem:
 Libertas modo sit te contemplarier vnam,
 Sedes intemerata, & forma insignis, & arte,
 Quam præsens habitet celsi fabricator olympi,
 Aligerūm latè medium stipante corona:

¶

Quamq;

Quamque obeundo erant pueri in aulaque, pueri,
Atque virum, atque senum cunei, & longo ordine matres,
Supplicibus votis operantes: unde tuus se
Spargat bonos, nomesque, ruum, & bona fama perennet.

De diuinis actionibus in hac çde susci-
piéndis, ac frequentandis.

DUM repuru, etque meridum singula corde voluto,
Questi conspectura, domus preclara, quibus sue
Tam immodico sumptu rebus fundata gerendis,
Gaudia me incessu imas intrantia venus,
Et concussa novi iuadunt praecordia sensus.
Nam meque, satorum hic ducentur tempora ludis,
Nec quisquam adueniet faciatum pacula gurses.
Longe aberunt hinc dapstibus conuiua mensis,
Letificas alibi debitur celebrare choreas,
Colloquia exordiri, & res diuendere nummis.
Festinate propria iam vos de turribu era,
Æra quaterna vocant, vibem exaudita per omnes.
Subnixi genibus, duplicesque ad fidem palmas
Erecti, diuûm prestrem, dimosque precemur.
Nonne vides denso sit complerint agmine templum,
Demissique oculos, sparsique piantibus undis
Insistant precibus tranquillam exposcere pacem?
Hic Erebum, & Stygias contra inuiolabile pestes
Auxilium querit, fideique efflagitas ensim.
Ille Deo fidens castum suspirat amorem,
Ac peritura olim experiens fastidio vita,

Pestular

Postulat ante diem moribundo corpore solui,
 Omnigenisq; bonis circumflua scandere regna.
 Est etiam tales qui mittit ad ethera voces.
 Alme pater qui cuncta tuo moderamine versas,
 Mœnia nostra equo precor, ab precor aspice vultu,
 Inter amicitiam patrios coniunge penates,
 Qui tumidas agitant animis discordibus iras.
 Otia fac redeant, & pax circumuolet urbem.
 Ferrea da remeent ut in aurum tempora priscum,
 Tandemq; vnanimes sedem repetamus eandem,
 Clarifonos tibi fundentes concorditer hymnos.
 Præterea intueor sacerdos ignota vetustis,
 Nec lingua, aut calamo satis explanata diserto.
 Scilicet induitus aurumq; ostrumq; sacerdos
 Ara astat niuea, suspensus numine multo.
 Illic sacro sanctum effatus carmen, in ipsum
 Conuertit verum cerealia liba parentem,
 Comprendens manibus cui angusta est machina mundi.
 O pietas. Ergo Deus delabitur astris,
 Tractandum & digito, & loca per quecumq; ferendum,
 Et sese spectandum oculis mortalibus offert.
 Ergo Deus caelestis super uram imponitur agnus,
 Oblatusq; Deo Deus immensum expiat orbem?
 In faciem ruitote, & plangite pectora pugnis,
 Numen adest, verum truxi sub fragmine numen.
 Alati eniuenes dominum ut reuerenter adorant,
 Hinc inde ut celeres volitant, fidibusq; laborant?
 Vos quoq; calicolas imitando expromite laudes,

Redire propinquum celi terraq; Monachum.
 Quid quod praeferis agnoscendo piaula vita.
 Peccatiq; sui percuti, acriq; dolore
 Incessu, plures veniam (misericordie) poscent.
 Mysterium ante pedes scelerum commissa facientes
 Tunc gemini mille, & suspiria mille trahentes,
 Tristia tunc saltus manabunt lumina rimis.
 Inq; si nuscepidos descendes plurimus imber.
 Nec patet abereus miseri ignoscere spem nos,
 Accipiens in eos animum per cuiusque quietum,
 Qui clemens nimium, & princeps clementie origo est.
 Ne vos vestra rama delicta antiqua fatigant,
 Nec ad eundem pudores macularum & criminis astri,
 Discere que bonitas. Eterni eterna propago,
 Filium ille Dei vos ore accersit amico.
 Seq; ipsum vobis bilare proponit edendum.
 O quicunque, inquit, caditis sub pondere iniuste,
 Sarcina quoq; affixus humo graui, ocyto omnes
 Ad me ferre aditum, oppressos relucate volentem.
 Mandare quem gratie mandandum porrigo paucos:
 Ipse ego sum, quem vos malis absumere oportet.
 O dulces epulas, & dignam carmine mensam,
 Qua mibi qua nulla est, nec fies optimior, escam,
 Regum, inquam, Regem, dominumq; Deumq; ministras,
 Unde meum cumular celestis gratia peccatum,
 Perpetuoq; datur pignus non vile salutis.
 Quomodo qui cinis est, quiq; umbra somnium, ad
 hancce

Non

Non formidabit tam augustam pergere mensam?
 Prò quam sublimes decet intramittere sensus,
 Ac se despicere, & prorsus contemnere, qui se
 Ordinibus superius aquarum cernit honore?
 Quin etiam insolita vocum dulcedine caput,
 Demulcensq; magis plectro dum ludit eburno
 Iessiades, calumq; preire infusa canendo
 Contendit, mentem attollo, terramq; relinquo.
 Me quoq; dum attendo è suggestu verba sonantem
 Diuina, & rapida iacularem fulmina lingua,
 Letitia tentant, quales non repperit ullus.
 Panthoide monitus qui iterumq; iterumq; renoluist,
 Aut decreta Sophi quisquis perlegerit, unum
 Quem reliquias quondam docta antequallis Athene.
 Melica dicta tua Christe, & plenissima vita.
 Deniq; ne multù. Quoties sub sidera ferri
 Incipient animi, & fluxarum obliuia rerum
 Indepti, astrigeras gaudebunt ire per oras?
 Visentes calo adscriptos puerosq; patresq;,
 Matres atq; nuru, & qui extrema omnia passi
 Propter sacra pium fuderunt sponte cruentem.
 Nec non virgineas acies, qua pectore paro
 Corporeq; intacto decus obtinuerat pudoris.
 Quocirca immortalem agnum iam pone sequuntur,
 Cui solis indulsa fibi modulamina miscent.

Exprecatione Salomonis, in dedi-
catione templi.

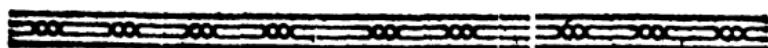
Reg. 3. cap. 8.

REX ABRAHAMIGENUM, cuius sapientia latet
 Didixa per gentes mansum accepit honorem,
 Calicolum atq; hominum genitori è marmore, & ante
 Delubrum instituit, centum sublime columnis,
 Amplum, operosum, immane, ingens, pranobile, nullis
 Quale prius visum, aut in secula longa videndum.
 Id quoq; tot pecudum caserum sanguine, & extis,
 Sollenniq; patrum prisorum more dicatum est.
 Tunc coram astabat sine nomine, & ordine vulgo,
 Belligeriq; duces stabant, procerumq; caterva:
 Quum Salomon forma longè pulcherrimus, adem
 Ad diuinam adiens, fulvo diadema crines
 Velatus, gemmiq; micans, & vestibus aureis,
 Per cætus graditur medios. Hinc proximus erat,
 Vtroque ad terram summisso poplice, & alcum
 Expandens ad calum vlnas, sic voce precatur.
 Suspiciende opifex, atque augustissime Rector,
 Nec polu, aut humu, aut imo plaga squalida mundo
 Inuenere cui similem. Qui commoda donas,
 Pollicitumq; semel seruas prolixius illis,
 Pectore sincero tua qui mandata capeſſunt:
 Composui ecce tuo sacrum tibi munere templum,
 Visendum specie, artificumq; labore decorum,
 Qua patri dudum nostro promissa dedisti.

Acme

Ac me facturum dixi: quæ facta dies hec
 Testatur, summumq; meum in te prodit amorem.
 Ergone qui per cuncta meas, quiq; omnia compleat,
 Climata terrarum, calumq; & marmora ponit,
 Qui nullus spatiis, nec limite clauderis ullo.
 Siccine posse rear paruos habitare penates?
 Sed potes. Eia meas igitur ne temna loquelas.
 Neu precibus castis tardas admoueris aures.
 Te quoq; vigili ad tua limina respice vultus.
 Noctes atque dies, & quod te cunque rogabit
 Hac in sede tua populus tuus, annue votis.
 Cum se criminibus foedauerit, atque ita bello
 Perdomitus, ergo instantes vitauerit hostes.
 Mutatusq; animum sese peccasse dolebit,
 Oranti veniam, & templum hoc clamore petentis
 Tu misero ne cunderis dimittere noxas.
 Exilibus patriamq; , & charos reddere natos.
 Quod si nulli etiam rorabunt nubibus imbræ.
 Si victimum sitiens ager, & seges egra negabis,
 Hic te impiorantes audi, Zephyrumq;, Norumq;
 Precipitare iube nigrantes ethere nimbos,
 Quod grauidam irriguo tellus ferat ubere messem.
 Quid scœnam prohibeto famem, ac si quando coerta.
 Pestilitas leto exbaurire occuperit urbes,
 Arboribus aut feminibus si serpserit. vlla
 Forte lues, diri aut populent animantia morbi.
 Siue hostiis clypearia admouerit agmina muris.
 Seu quodcunq; velut nabis quo tempore cunque.

*Ingruerit, se primus opem, & succurre periclis.
Insuper externa quisquis regione profectus,
Ut portè spectandi studio, & te propter eundem,
Quem per longinquas sermo vulgauerit oras,
Intulerit gressum Solymaii arcibus hospes,
Inq, ist hoc fano te quod volet ipse rogari,
Exaudi DEVS, & votu denuare memento.*

EPITHALAMIVM,

In nuptias CHRISTI, & Ecclesiar.

*IAM nunc puniceos aurora induta colores
Per supera inuehitur roseo pulcherrima currus.
Quam Thetidis vada falsa relinquens ore nitenit,
Et rutilo sequitur radiorum fulgore Titan.
Æquoræ strata silent, abierunt nubila, venti
Murmura compreßere, & spirant lenitor aura,
Ac tota in solitum mundi natura renidet.
Nos pariter quicunq, humana stirpe creati,
Letitius incedamus simul omnibus omnes,
Euinctiq, caput nitidum benevolentibus herbis
Ad circbaram in numerum quartiamus ter pede terram.
Æternus patet orberei moderator olympi
Æqua uia soboli thalamos concepsit amatos.
Filius ipse Dei, similis percuncta parenti,
Omnipotens ex omnipotente, è fonte cadens fons,
Immortali eas summa cum pace beatus,*

Fædere

Fadere perpetuo præstanti corpore sponsam
 Electam sibi deduces, propriamq; dicabit.
 Iam predi noua nupta, sacer te cernere sponsu,
 Oscula libare, & dare collo brachia circum
 Immenso desiderio percussus anhelat.
 Surge, veni, dilecta, inquit, formosa, columba,
 Appropera, transfuit byems, transfuit & imber.
 Iam sepi apricis pinguntur floribus horti,
 Letaq; frondifera protrudunt germina sylua.
 Surge, veni, dilecta veni, formosa, columba,
 Nulle in te macula, aut ruge, pulcherrima rosa es,
 Sponsa sororq; mea: cuius duo lumina stellis
 Emula, defixero meo sub pectore vulnus.
 O faciem ostende, & tua vox mihi verberet aures:
 Nam facies tibi pulchra, tibi dulcissima vox est.
 Surge, veni, dilecta veni, formosa, columba.
 Contra ausem sponsa hac secum meditata renoluit,
 Et teneros canens diuino carmine fingit.
 Oscula dilectus mibi prabeat, oscula posco,
 Qualia nemo hominum dedit, aut dare quisiuerie va-
 quam,
 Iniciatq; ambae nostris ceruicibus vlnas.
 Namq; amo, nec flammas poteris celare meum cor.
 Dilecto narrate meo, me quantus aduras
 Ex nimis ardenti procedens astus amore.
 Quasi quem charum habeo noctuq; diuque,
 Quarere nec cessabo, mihi dum vita manebis.
 Ecquid cum vidisti, cuius langueo amore?

f s

O amor,

Reddite propitium cali terraq; Monarcham.
 Quid quod praeceps agnoscendo piacula visa,
 Peccatiq; suū percussi, acriq; dolore
 Incensi, plures veniam (miserabile) poscent.
 Mysterum ante pedes scelerum commissa facentes
 Tunc gemitus mille, & suspiria mille trahentur,
 Tristia tunc salfis manabunt lumina riuis.
 Inq; sinu tepides descendet plurimus imber.
 Nec patet abcreu miseris ignoscere spernos,
 Accipiens in eos animum per cuncta quietum,
 Qui clemens nimium, & princeps clementia erigo eti.
 Ne vos vestra ramea delicta antiqua fatigent,
 Néne adeò pudet macularum & criminis arti,
 Discite qua bonicas. Eterni eterna propago,
 Filium ille Dei vos ore accerfie amico.
 Seq; ipsum vobis hilare proponis edendum.
 O quicunque, inquit, caditis sub pondere iniuste,
 Sarcinae quos affixis humo graui, ocyu omnes
 Ad me ferre aditum, oppressos relevare volentem.
 Mandate quem gratie mandandum porrigo panem:
 Ipse ego sum, quem vos malis absumere oportet.
 O dulces epulas, o dignam carmine mensam,
 Qua mibi qua nulla est, nec fies optimior, escam.
 Regum, inquam, Regam, dominumq; Deumq; ministras,
 Vnde meum cumulas caelestis gratia peccatum,
 Perpetuoj; datur pignus non vile salutis.
 Quomodo qui cinis est, quiq; umbra somnium, ad
 hancce

Now

Non formidabis tam angustam pergere mensam?
 Prè quam sublimes decet intermittore sensu,
 Ac se despicere, & prorsus contemnere, qui se
 Ordinibus superius aquarum cernit honore?
 Quin etiam insolita vocum dulcedine captus,
 Demulcensq; magis plectro dum ludit eburno
 Iessiades, calumq; preire insueta canendo
 Concendit, mentem atollo, terruq; relinquo.
 Me quoq; dum attendo è suggestu verba sonantem
 Diuina, & rapida iaculantem fulmina lingua,
 Letitia tentant, quales non repperit ullus.
 Panthoide monitus qui iterumq; iterumq; reuoluit,
 Aut decreta Sophi quisquiu perlegerit, unum
 Quem reliquias quondam decta antequallis Athene.
 Melica dicta tua Christe, & plenissima vita.
 Deniq; ne multù. Quoties sub sidera ferri
 Incipient animi, & fluxarum obliuia rerum
 Indepti, astrigeras gaudebunt ire per oras?
 Visentes calo adscriptos puerosq; patresq;,
 Matres atq; nuru, & qui extrema omnia passi
 Propter sacra pium fuderunt sponte cruentem.
 Nec non virginas scies, qua pectora paro
 Corporeq; intacto decus obtinuere pudoris.
 Quocirca immortalem agnum iam pone sequuntur,
 Cui solis indulta fibi modulamina miscent.

Exprecatione Salomonis, in dedi-
catione templi.

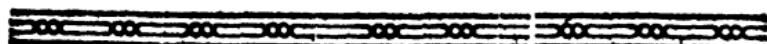
Reg.3.cap.8.

Rex Abrahamigenum, cuius sapientia latas
Didira per gentes mansurum accepit honorem,
Calicolum atq; hominum genitori è marmore, & aure
Delubrum instituit, centum sublime columnis,
Amplum, operosum, immane, ingens, pranobile, nulli
Quale prius visum, aut in secula longa videndum.
Id quoq; tot pecudum cæserum sanguine, & extis,
Sollenniq; patrum priscorum more dicatum est:
Tum coram astabat sine nomine, & ordine vulgus,
Belligeriq; duces stabant, procerumq; caterua:
Quum Salomon forma longè pulcherrimus, edem
Ad diuinam adiens, fulvo diademate crines
Velatus, gemmūq; micans, & vestibus aureis,
Per cætus graditur medios. Hinc proximus arer
Vtroque ad terram summisso poplite, & alcum
Expandens ad calum vlnas, sic voce precatur.
Suspiciende opifex, atque augustissime Rector,
Nec polue, aut humu, aut imo plaga squalida mundo
Inuenere cui similem. Qui commoda donas,
Pollicitumq; semel seruas prolixius illis,
Pectore sincero tua qui mandata capessunt:
Composui ecce tuo sacrum tibi munere templum,
Visendum specie, artificumq; labore decorum,
Que patri dudum nostro promissa dedisti.

Acme

Ac me facturum dixi: que facta dies hac
 Testatur, summumq; meum in te prodit amorem.
 Ergone qui per cuncta meas, quiq; omnia compleat,
 Climata terrarum, calumq; & marmora ponti,
 Qui nullis spatiis, nec limite clauderis vlo,
 Siccine posse rear paruos habitare penates?
 Sed potes. Eia meas igitur ne temne loquelas.
 Neu precibus castis tardas admoueris aures,
 Te quoq; vigili ad tua limina respice vultus.
 Noctes atque dies, & quod te cunque rogabit
 Hac in sede tua populus tuus, annue votis.
 Cum se criminibus foedauerit, atque ita bello
 Perdomitus, ergo instantes vitauerit hostes.
 Matatuq; animum sese peccasse dolebit,
 Oranti veniam, & templum hoc clamore petentis
 Tu misero ne cunderis dimittere noxas,
 Exilibus patriamq; , & charos reddere natos.
 Quod si nulli etiam rorabunt nubibus imbres,
 Si victum sitiens ager, & seges egra negabit,
 Hic te impiorantes audi, Zephyrumq;, Norumq;
 Precipitare iube nigrantes ethere nimbos,
 Quod grauidam irriguo tellus ferat vbera messem.
 Qbsoenam prohibeto famem, ac si quando coerta.
 Pestilicas lero exbaurire occuperit vrbes,
 Arboribus aut seminibus si serpserit vlla
 Forte lues, diri aut populent animantia morbi.
 Siue hostis clypearia admouerit agmina muris,
 Seu quodcunq; visium vabis quo tempore cunque.

Ingruerit, for primus opem, & succurre periclis.
 Insuper externe quisquis regione profectus,
 Vt portè spectandi studio, & te propter eundem,
 Quem per longinquas sermo vulgaueris oras,
 Insuleris gressum Solymam arcibus hospes,
 Ing, isthac fano te quod volet ipse rogari,
 Exaudi DEVS, & votu damnare memento.

EPITHALAMIVM,

In nuptias CHRISTI, & Ecclesiaz.

IAM nunc puniceos aurora induta colores
 Per supera inuebitur roseo pulcherrima currus.
 Quam Thetidis vada salsa relinquens ore niventi,
 Et rutilo sequitur radiorum fulgore Titan.
 Equora strata silent, abierunt nubila, venti
 Murmura compressere, & spirans leniter auro,
 Actota in solitum mundi natura renidet.
 Nos pariter quicunq, humana stirpe creati,
 Letitiis incedamus simul omnibus omnes,
 Euinctiq, caput nitidum benevolentibus herbis
 Ad circbaram in numerum quartiamus ter pede terram.
 Eternus pater aetherei moderator olympi
 Equena soboli thalamos concepsit amatos.
 Filium ipse Dei, similius percuncta parenti,
 Omnipotens ex omnipotente, è fonte cadens fons,
 Immortali eas summa cum pace beatu,

Fædere

Fædere pœperuo præstanti corpore sponsam
 Electam sibi deducet, propriamq; dicabit.
 Iam prodi noua nupta, sacer te cernere sponsus,
 Oscula libare, & dare collo brachia circum
 Immenso desiderio percussus anbelas.
 Surge, veni, dilecta, inquit, formosa, columba,
 Appropera, transiuit byems, transiuit & imber.
 Iam septi apricis pinguntur floribus horti,
 Letaq; frondifera protrudunt germina sylue.
 Surge, veni, dilecta veni, formosa, columba,
 Nulla in te macula, aut ruga, pulcherrima tota os,
 Sponsa sororq; mea: cuius duo lumina stellis
 Emula, defixere meo sub pectore vulnus.
 O faciem ostende, & tua vox mihi verberet aures:
 Nam facies tibi pulchra, tibi dulcissima vox est.
 Surge, veni, dilecta veni, formosa, columba.
 Consta autem sponsa bac secum meditata renoluit,
 Et teneros cantus diuino carmine fingit.
 Oscula dilectus mibi prabeas, oscula posco,
 Qualis nemo hominum dedit, aut dare qui ueris va-
 quam,
 Iniciatq; ambas nostris cervicibus vlnas.
 Namq; amo, nec flammas poteris celare meum cor.
 Dilecto narrate meo, me quantus aduras
 Ex nimis ardenti procedens astus amore.
 Quasiui quem charum habeo noctuq; diuque,
 Quarere nec cessabo, mibi dum vita manebit.
 Ecquid eum vidisti, cuius languor amore?

f 5

O amor,

O amor, ipse procer demonstra ubi sis, ubi poscas,
 Atq; vbinam recubes. Tibi ego, mibi euce vicissim.
 Mi dilecta veni, ex te solo pendeo tota.
 Tu lux, tu vita es, tu spes fidissima solue.
 Progreditur noua nupta, it pra, sequiturq; maniplus
 Aligerum puerorum: ex his verinque pudenter
 Sustentans gemini sacram comitando puellam.
 Catera turba comas lauro praeclita virenti.
 Indulgens fidibus, violaq;, & lilia spargunt.
 Quacunq; incedit virgo, diffundit odorem
 Ambrosium, suaq; aspectu sauciat omnes.
 Quam circum saliunt Veneres, blandiq; leporesq;
 Auricom; volitant per colla nitentia crines,
 Condecoratq; caput gemmis variata corona:
 Candidulum exornant baccata monilia pectus:
 Annulus in digita, sponsalia munera, fulget:
 Syrmate verrit bumum rigidu palla aurea signis.
 Quid memorem vulcum Regina? vbinam modò possim
 Aut Musis Andine cui certare, tuiq;
 O generu nostri Princeps, dux inclite ratum.
 Quo Smyrna, & Colophon tantum letatur alumno.
 Ut si purpureasq; rosas, & lilia cana
 Mista quis inspicias, talu color ora venustat,
 Tam speciosa, & suave rubent mellita labella.
 Luciduli sub fronte micant ceu Phœbus, ocelli.
 O nupta eximia, o sanctum ascensura cubile.
 Quod te connubia stabili sibi iungeret ipse
 Equalis patris natu, de numine numero,

ad

Ad terras quondam excelsa delapsus olympos est.
 Inde tui causa perpessus & ultima quaque,
 Oppetiit tandem diram per vulnera mortem.
 Is nunc cerne, pius, & formosissimus vñus,
 Sentibus hirsutis compactum vertice sertum,
 Et Phrygiam gestat chlamydem. Tum vulnera quia
 Ostentans inficta locis, cerne ut tibi totus
 Immineat. Nunc amplexus, nunc oscula mille
 Exspecta, incensumq; nimis super omnia amorem.
 Gratantur cali, folio pater exilit alto
 Latitia, & fortunatum iubet esse Hymenaeum.
 Plumigeri fratres, pictisq; exercitus alii,
 Talia veridico deponunt carmine fata.
 Quam pridem antiqui vates cecinere futuram,
 Hec est illa dies, toti acceptissima mundo,
 Qua se terrenis nectunt caelestia, qua se
 Humanis sociant diuina, aeterna caducis.
 Plaudamus socij, festa solennia lucis
 Aduenere, suo iam coniux ducitur Agno,
 Cui sese ut donanda viro bona sponsa parauit.
 O virgo generosa, & casto pectore, quis nunc
 Est sensus tibi, cum tanto dignatur honore
 Te Rex, quem penes est cunctorum immensa potestus?
 Te sibi de legit multis è millibus vnam,
 Immunem labis, florentem aetate puellam.
 Quod reliquum, tanto sis obsequiosa marito,
 Néue iatori violare fidem, pactumq; libido,
 Tamq; salutares se rumpere cogat amores.

O quam

O quam refugendam istuc connubia matrem
 Sunt factura olim? vastum cum lata per orbem
 Aspicias infinitas, tua gaudia, proles,
 Quas omnes niueo sua pascunt ubera latte,
 Ubera mellifluo semper distensa liquore.
 Te populi venerabuntur, magni^q dynasta:
 Quin Reges tua sceptrigeri vestigia lambent.

In virginem matrem.

CVR laudes tibi Virgo pates non dicimus unquam?
 Omnia cur meritis inferiora tuis?
 Quis lingua, & calamus poserunt expromere, si mens
 Nulla caput, quantum sit generare Deum?

In eandem.

COnceptam Virgo dum fere sine semine proleto,
 Natura hoc subito contuita obstupevit.
 Post ubi clauso utero caelesti prodiit infans,
 Hic iura, exclamas, nil mea iaru habent.

In eandem.

OVeneranda, ô sancta, ô augustinissima Virgo,
 Qua paru ut mulier, nec tamen ut mulier.
 Verus homo est partu quem das, Deus est quoq^z verus.
 Hunc sed enim intacto progeneras utero.
O sacra virginitas, sic se peperisse decebat:
 Sic te non alium quam peperisse Deum.

IN

IN EANDEMIN

De imagine eius, qua pingitur coronata
stellis, amicta sole, habens lunam
sub pedibus, & in dexte-
ra lilium.

Luna visus cum sis, illustrantem omnia solem:
Luciferum, cum sis lucida stella, parva.
Deniq; cum flos sis incorruptissimus, almissus.
Candidulum florem virginitate parvus.
Hinc tibi circumdans stellarum insignia frontem,
Et radij cingunt foliis verung; lacus.
Hinc pedibus subsumit aurata cornua luna,
Et manibus puris lilia pura geris.
Genethillacum Francisco D. Octa-
uijani Fuggeri filio.

Quos agi pagis, quas hic exaudia nubes?
Quem puerum intueris? aut quem cum abula cernes?
Quis cubas hic infans? quem lactas sedula nutrit?
Aut tuus, Octavi, generoso è sanguine sanguis.
Quem sociat à tibi felici fidere quandam
Edidit opato coniux lectissima patru?
Fortunati ambo, quibus hac induita voluptas,
Complecti teneros, dulcissima pignora, natos,
Cberaque blandidulu interserere oscula dictis.
Atque olim seriem longam sperare nepotum,
Tam claros quis se emulcent habuisse parentem?

Te patrem, Octauis cuius se plurima virtus
 et collens magis acque magis aquavit olympos:
 Te matrem Mariam, multu pra millibus unam,
 Egregiam eximius à laudibus Heroinen.
 Nunc age purpureos circum cunabula flores,
 Mollia nunc calathis fundamus lilia plenū.
 Et puer, ut dignum est, faustumq[ue] bonumq[ue] pre-
 cempsimus.

Parue puer, superat placeas ante omnia Regi,
 Ille tuus semper castos fidissimus esto.
 Ille tibi longum si optabis proroget annum.
 Parue puer, pietas est praestantissima virtus,
 Illa suum semper et consuetum alumenum.
 Hanc prius ipse pater, prius magaz & ipsa docebit.
 Parue puer quidquid sanguis versatur in aurum,
 Et supera Cræsos opib[us], formaque nitenti,
 Non sic qui secum fese componere tentet.
 Parue puer, sapient, & dignus honoribus esto.
 In facie te que oriferante quid incesseris omnes
 Tandem confessus eris, calonoum incolum fias.

IN M[AR]CINEM D[omi]N[um] M[AR]C[us] C[onsul]
 Fuggeri.

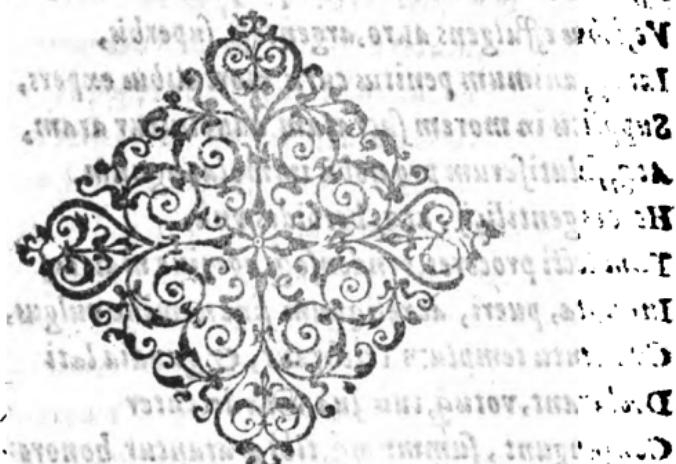
P R I N C E P S Fuggarca gentis caput buccine
 MARCVI
 Effigies, bona cui sunt numero in aquaria?
 Sacrorum nemo quisquam reverantior nulli
 Mens cara, quamcum nec lassida, Quid apes?

27

Non

NUN stupet. Quod onus? curarum voluere molles,
 Dulcibus & libris sepe capi, immo rapi.
 Teste Caglistro fidi quem Germania ciuem
 Extudit hic hec moribus eximius,
 Intrepidus, facilis, iustus, moderatus, egeritum
 Anchore, flos patriae, Muscolumq[ue] pater.

Aliud. Aliud.
 Artifices digiti poruerunt reddere Marcum,
 Reddere quantumvis lingua differta nequit.
 Possene plus digitos, tanta quam flamina lingua?
 Cogit equidem manibus dedimus hisce manus.
 Sed modicum atq[ue] num est Marci depingere vultus,
 Plurima & ampta nimis commemorasse virum.
 Nam cuius faciem captura est pagina queui,
 Ornamentabuius pagina que capiat?

 MISCEL.

MISCELLANEORVM
POEMATVM
LIBER SECUNDVS.

Ad perquam Reuerendum & Illustrem
 D. Iacobum Fuggerum Ioannis filium,
 sacerdotium incuntem, de lau-
 dibus sacerdotij.

Cælestes anime, patru omnipotenti alumna,
 Tuq; adeo diuūm decus Optima Maxima Virgo,
 Quæ vultu nimbosq; fugas, celumq; serenat
 Vos quoq; præperidetis qui carpitis aethera pennis,
 Sepius humanos dignantes visere caelus,
 Aspiceret ut iuueni, quo non prestantior alter,
 Vestibus effulgens auro, argentoq; superbis,
 Lamq; animum penitus curia mortalib; expers,
 Suppliciū in morem sacratam aduoluuntur aram,
 Atq; salutiferum pro nobis immolas agnum.
 Heroes gentilicij, atq; heroides vnde,
 Tum leicti proceres, condensoq; agmine matres,
 Innupta, pueri, ac reliquum sine nomine vulgi,
 Conuentu templum celebrant, & gaudia leti
 Declarant, votuq; tuis sua vota decenter
 Coniungunt, summumq; tibi gratiantur honorem,
 Felix ò nimium felix IACOBE, meum

Gloria,

*Gloria, precipuum genitoris & ornamentum,
 Afforet atq; vtinam, quae cum sidere fausto
 Has intra quondam produxit luminis oras,
 Fœmina virtutis custos, & prima satelles.
 Quas ea quas voces exultabunda referret?
 Quàm cupide sacris affigeret oscula palmi?
 Maternumq; caput tibi magna, & sancta precanti
 Subiiceret, natum totis venerata medullis.
 Ast nunc stellifera quoniam regione moratur,
 Circumfusa bonis, que non mibi dicere promptum,
 Inde tui memor illa tamen te blanda tuetur,
 Téque patremq; tuum, & concordia pectora fratres
 Rectori superum non parcit tradere votis,
 Quemq; olim seruabat, adhuc pia seruat amorem.*

*Vnde sed in venas hec est illapsa cupido?
 Vnde tua menti tantus se miscuit ardor,
 Temnere vt imbiberes quidquid virtutibus obstat,
 Ac periturarum baurires fastidia rerum?
 Nunc erat vt posses tadi genialibus auctus
 Dulcia per teneros dispensare oscula natos,
 Innumerosq; olim non desperare nepotes,
 Qui patrium fulcire genus, qui nomina quirent
 Inclita Fuggaridum saeclis aquare trecentis.
 Siccine pro nihilo est quamuis concessa voluptas?
 Non haec humanis opibus, studioq; geruntur.
 Ille Deus, Deus ille tuis sese ossibus ipse
 Insertans, aliam succendis pectore flamمام,
 Optauitq; sibi charum ad sua sacra ministrum.
 Malte nouo splendore, potestatemq; supremam,*

Cui nemp̄ in terris non equiparabilis villa est,
 Applausu populi, & diuis sortite secundis.
 Salve hominum interpres, legate, patronē, sequestor.
 Salve etiam atq; etiam astricolius dilecte sacerdos.
 Ergo age diuinis propera te accingere iussis,
 Spiritu & ingenti mandatas confice partes.
 Posce reū veniam, scelerumq; auerse luelas,
 Quodq; licet, miseri cali magna oftia pande.
 Suspiciendus bonos, multum præstabile munus,
 Vile terrigenū, nec inutile lumine casis:
 Quod stupet, & secum celsus reveretur olympus.
 Exuite armas duces, diademata ponite reges,
 Et qui iura datis, iura ad capienda venite:
 Discite quid ledat terreq; poliq; potentem,
 Nēue sacerdoti pudeat commissa fateri.
 Qui verò enumerem, aut quo cantu deniq; promam
 Delicias, & mellifluos per viscera motus,
 Quos impertiris Regum ter maxime cunctis,
 Qui tua sacra ferunt etatem castè agitantes?
 An quidquam sit fas equè reputare beatum?
 Anne perinde queat iucundum effarier ullus,
 Ut vita integrum, ut letiali labe carentem
 Sacrificio ornatu festam consistere ad aram,
 Et D O M I N A T O R E M populo in medio appellare,
 Orantem caussas mundi, & miranda petentem?
 Præterea verbo cerealia vertere dona
 In sacrum, atq; almo sociatum numine corpus,
 Et rorem in rosem vitū mutare cruorem,
 Qui de vulneribus manauit flumine largo,

CUM

Cum trabe sublimi pendens mitissime I E S V,
 Insontem fudisti animam, fatumq; tulisti.
 Prò simul ut carmen mortali ex ore profusum est,
 Continuò amittunt sese fruges q; merumq;,
 Illico adest Deus, immensusq; aperitur olympus,
 Vnde repentinò librat se plurimus ales,
 Auctoriq; suo contendit pangere laudes.
 Quis tibi tum astanti; & voluenti talia sensus?
 Aut qua mens Iacobe? tibi quæ gaudia fibras,
 Quam liquida, ò pietas, dicam exoritura perimase
 Pennigerū quando iauenum cingente corona,
 Sese a sternentū, fidibusq; alterna sonantū,
 Ipse manu tractans capies potumq;, cibumq;,
 Quem non ullius concludit terminus aui,
 Vnde hominum, volucrumq; genus, muteq; natantes
 Squamigerū pecudes, nec non & saclafarum,
 Cui freta, cui tellus, cui supplicat arduus aether,
 Quem tremefacta paudent Cocytī immania monstra.
 Quod superest, quæ fida soles succurrere nostris
 Quantumcunq; etiam certo in discrimine rebus,
 Alma parens, dignare nouum tutamine mystam,
 Néue ab eo placidos aliquando deiice ocellos.
 Effice apud genitum suaves ex ore loquelas
 Effundens, quem nunc peregrino schemate opertum
 Versat, & aeterno patri libamina ponit,
 Hunc ubi postremam viuendo peregerit horam,
 Conficiat, qualis nimirum, & quantus ab ipsis
 Calicolis suetus manifesta in luce videri.

IN NATALEM DOMINI BV.
COLICON POEMATIVM.

Argumentum.

TRES pastores de visis, auditisq; ab se angelis, & de Saluatoris ortu sibi nuntiato mutuum gratulates, ad presepe adeuant, ubi puerum infantem precibus, & quibusdam rusticis muneribus venerati, beneficium Dei, & mox futuram saeculi felicitatem, honorem præterea matris digredientes latabundi canunt, omnesq; ad exultandum inuitant.

**ALCIMEDON, BATTVS,
LOLLVS.**

- A. Nunc demum pecoris me non piget esse magistrum,
Barbigerasq; sequi per deuin rura capellas.
Quando ita calicola pastorum visere cœrus
Occipiunt, ortumq; Dei monstrare recentem.
- B. Mira oculis, & mira animo, mira auribus hausi,
Angustum ut iam sit capienda ad gaudia pectus.
- L. Lolle quid hoc magni, vigiles impendere noctes,
Gratia si modicum comitatur tanta laboremp;
- A. Ut tutillum se se lumen spargebat olympos?
- B. Pro dulcem affatum, lepidosq; per ethera canus.
- L. Ut nubes ventosq; cohors pennata secabant?
- A. Sed nunc, o pueri, quod nos magis urget agamus.

- A. *Ligeri iuuenis Bethlemita mœnia iussu,
 Infantemq; nouum, & præsepio sancta petamus.*
 L. *Gratus hoc nihil est, iuuat ire & ponere gressus,
 Et Saluatoris prognati cernere vultus.*
 A. *Pasce greges Lycida, dum nos via ducit ad urbem.*
 B. *Hem, nos custodes pecudum, sine nomine, nullis
 Insignes ornamenti accedere tantum
 Ad Regem, cuius dominatur in omnia natus?*
 A. *Sic placitum calo, frustra hac te cura fatigat:
 Pastores charum superis genus, ipse vocavit
 Qui genitus: nec marmorea quærendus in aula,
 Verum humili in stabulo, per diuersoria nobis
 Nota satis: pergamus iter, mi Batte, quod instat.*
 L. *Quæ me cung, manet fortuna, hanc pectore noctem
 Deletura dies mibi nulla est: hanc ego noctem
 Annua sacra ferens celebrabo dum fruor auris.*
 A. *Felices quibus hac licitum portenta tueri,
 Præsentes spectare, atq; auscultare beatos.*
 B. *Quid si isthac Solymæ neandum sunt cognita? quid si
 Et regem, & proceres, & cunctos dentq; ciues
 Cum lateant, exponuntur tantummodo nobis?*
 A. *Id potius reor. En quis nam locus iste sodales?*
 L. *Antrum immane, ingens, nisi quid me lumine
 Fallunt.*
 B. *Fortè istud stabulum, quò dudum pergere iussi.*
 A. *Fortè est: non est: immò est: hic vestigia ferit:*
 L. *Hoc ipsum est. An non infantem conspicus? obe
 Alcimedon: teneram non illic, Batte, puellam?*

- Ut radius fulget puer aureus? ut pia virgo est
Poplitibus flexis oculos desecta nitentes?*
- B.** *Hac pueri mater, credo: seniorne maritus,
An custos? quid bos facit hic, quid tardus esellus?*
- A.** *Audite audite. ô dulci modulamina cantu,
Qualia plumigeri dum tranant ethera fratres.*
- D.** *Dispeream si quid mea fistula dulcissimam vñquam.*
- L.** *Ocyus intremuit: quoniam libet usque morari?*
- A.** *O fætus sacer, ô Deus optime maxime salve.
Et tu sancte senex, & vos animantia partus
Conscia diuini, nimis ô felicia auete.*
- A.** *Ergone sic posicium cali decat esse potentem?
In calamo, & foeno auctorem requiescere mundis?
Paupertate premi, quo non opulentior alter?*
- Ac dominum fieri seruorum deniq; seruum?*
- L.** *Rursus ut aligeri suaves dant gutture voces?
O pietas rara, ô priscis incognita saclu.
Qua promptum ac facilem stellanti à culmine cali
In paruum hospitium, stabuli in penetralia duxit.*
- B.** *Me stupor altus habet, mea mens se non caput ipsam.
Ista specie quam sublimes inuenit honores?
Ipsa dedit cunas, ipsa est domus inclita regis
Et iberei, ac longè depicta palatia linquit.*
- A.** *Tot populi quondam accensi pietatis amore,
Visuri tua recta, tuos Bethlemita fines
Accurrent, audiisque oculis bac antra requirent,
Et capita illorum venerando puluere spargent.
Tollere carminibus Rectorem insistite Diui,*

Qui

*Qui nobis summi deuinctus vulnera amori.
Atq; adeo nostra miserando incommoda gentis
Libertatem effert, bona cuncta, ipsamq; salutem.*

B. *Sancte puer, patri eterni nate vnicce, diuūm
Delicia, humani generis iucunda voluptas,
Rerum magne opifex, cunctorum vita animansum,
Si felix, néue admisiū offendere nostris.*

A. *Sancte puer virtus patris. & sapientia summi,
Ante euum genit, eternum, immemorabile verbum,
Fons luci, candor, patris bonitatis imago,
Dexter ades, populum prohibens bello q; faméque.*

L. *Sancte puer multi exspectatissime seclis.
Mundi sola salu, vita, & fiducia certa.
Gloria iustorum, tristatorumq; leuamen.
Da bona queq;, polum resera, impia tartara claudo.*

A. *Quas tibi protanto referemus munere grates,
Cum nos terricolūm multis è milibus vnes
Ad præsepe tuum, & cunabula sancta vocasti?
Accipite hac pueri sylvestria dona parantes,
Arbores fætus noster quos hortus alebat.
Etilia sunt fateor, nulloq; insignia cultu.
Quod possum id tribuo, paruum ne temnire munim.*

B. *Hos ego caseolos pro tempore largior; atq;
Lanigeram matres effundent partubus agnos,
Pollicor ternos ipfis cum matribus agnos.*

L. *Sinum lactis ego puer, atq; bac liba. Utinam mihi
Copia maior opum, largirer multa talente.*

A. *Nunc ò magne puer cresce, atatemq; propagate,*

- Et nostri memor usq; in secula quasumus esto.
L. Virgo vale, tecumq; senex, o pufio dulcis
 Eia vale, at q; ouicum custodibus annue semper
B. O utinam hic fas sit spacium decurrere vite.
 Sed nos binc aliō retrabunt cura, eia valete.
A. Ergo est inuentus, quem dixerat angelus ille,
 Saluator cunctorum hominum, Deus ipse, Deum
 Rex,
 Scilicet indatus moribundi corporis artu.
B. Cantantes redeamus, & bac mysteria leti
 Non animis tantum, sed claris vocibus und
 Dicamus, prolemq; & matrem condecoremus.

Omnes simul canentes.

Tunc cremate focis, peregrini vrantur odores,
 Atque eram strictos simul imbuat hostia cultores.
 Tempora pacificū niteant evincta coronis,
 Alcisono plausu sylua, collerq; refulcent.
 Let a dies agitur, corporum gaudia leti.
 Desfixit tandem mitissima lumina terris
 Ille Deus, Deus ille hominum superēm q; creator.
 Iam nova præseritos urabunt secula mores,
 Per totumq; renascetur gens eurea mundum.
 Let a dies agitur, corporum gaudia leti.
 Nunc lupus infidias meditari definet agnus,
 Parce & armento vi iracunda leonum.
 Vomerū in faciem confabatur improbus enīs,
 Nec tuba rauca dabit miscenda ad prælia signum.

Let a

Leta dies agitur, carpamus gaudia leti.

Iam noua progenies supera delabitur arce,

Que pridem miseriis obstructum pandat olympum.

Incipe parue puer, intactam amplectere matrem:

Basia mille dabis, tu reddas altera mille.

Leta dies agitur, carpamus gaudia leti.

At tu calicolum regi dilecta puella,

Quo poteris studio tracta venerabile pignus.

Siccandas puero da non inuita papillas;

Siue volet dexteram, siue appetet ille sinistram.

Leta dies agitur, carpamus gaudia leti.

Labra pudica tua paruis compone labellis,

Eia oculos oculi gemmas imitantibus adde.

Ille tuum corpus, tuus ille est deniq; sanguis.

Cedite vos regum timidorum, cedite matres.

Leta dies agitur, carpamus gaudia leti.

Lucida quæ se se diffundunt tela diei,

Posteritas omnis tales mirabitur ortus.

Et quæ se in latu omne exporrigit ultima tellus,

Hancce colet matrem series numerosa nepotum.

Leta dies agitur, carpamus gaudia leti.

LABOR DONATVRVS PRÆMIA.

REm iustum à vobis oratum prius volo,

Quam occipio, qua mihi sunt in mente, proloqui.

Date vacinas aures, facite silentium:

Tacete fultis, atque animum aduortite.

Nunc ne quis erret vestrum, quam obrem venerim,

*Ec cuius imperio in medium processeris,
Quis dicar, paucis in viam deduxero.*

Nomen Laboris est mibi, vocor LABOS.

Hoc iam tenetis: optimum est: ferte reliquum.

Huc me Iustitia dirigere iussit gradum.

Malis ut verbis multum obiurgitem males,

Pigros, ignavos, oscitantes, desides,

Qui semper discendo, semper discunt nibil.

Bonos ut contra, diligentes, sedulos

Remuneratos maestem summis laudibus.

Istie comediam, est illis tragediam

Eadem opera recitabo, solus bistris.

Non opus est plurib[us], ad dandas plegas nisi,

Ad pugnes, fustes, colaphos, flagra, denique

Ad istiusmodi contribuendas operas.

Quibus ditescere cupiunt paucissimi.

Hic verò vel sexcenti non erunt sati:

Socordium hodie tantus est exercitus,

Qui de compaço contra me bellum gerant,

Duellatores omnium nequissimi,

Quot sunt, fuerunt, & erunt in posterum.

Qui me prohibere vitaq[ue], & victu volunt.

Sic est ut dico: mentiri non est meum.

Operapretium est audire quomodo me habeant

Isti studiofi, querunt hic cerno plurimos.

Apage, inquiunt, senex: nimis impotens es.

Ab quam molestus, asper, toruus, terricus,

A tergo semper infas, & semper iubes.

Impel-

Impellis; virges, incitas usque ad necem.
 Labor abi, non places, mihi ne amicus fuas.
 Tuas tibi res habe. Ecce iam doleo caput,
 Pectusque anhelat, bauriuntur spiritus.
 Macesco, consenescos, tabescos miser,
 Viuus vidensque pereo. Non places Labor,
 Discede Labor in maximam malam crucem.
 Ut te Diique, Deaque omnes perdant carnifex.
 Talem mibi Paana sape concinunt.
 Papa quis hoc ferre, & quis hoc possit pati?
 Ne vos easis perditum pulli mei,
 Mei columbuli, mei passerculi.
 Si diues arca est, quid rabi cum literis?
 Studete, sed quantum animu vestru libuerit.
 Si doctiores non redibitis domum.
 At certe saltē seniores redibitis.
 Hoc certo nil potest magis esse certius.
 Et interim mors sua patrem apprehenderit.
 Pro Iuppiter, hic vobis quantum eueniet boni?
 Domus, familia, vinea, pecunia,
 Agri, villa, horti, sylva, prata, boues, oves,
 Plena cella, pleni sacci, plena omnia.
 Discere duas horas sat est: ne quid nimis.
 Dormire quindecim, parum est: ne quid minis.
 In ludo sebitare, & nunquam ludere,
 An non longè videtur absurdissimum?
 Ad aliud studium postquam aggressi fueritis,
 Quam cito potest, libros priores vendite:

Deesse

Diesse vobis sumptum in pocula non decet.
 Iuuentus, quia semper caler, semper ficit.
 Paucos habetote libros: qui multos habent,
 Præ pigritia non possunt omnes voluere.
 Sed isthac missa facio scholarum opprobria.
 Quisquiliæ, homines natos tantum pabulo,
 Qui nil equè norunt, ut sua presepiæ,
 Venio ad alios, qui me velut patrem colunt,
 Quibus me scio esse quam charissimum.
 Apud quos mæa multum potest auctoritas,
 Auidos, solertes, nauos atque industrios.
 Horum est profecto raritas rarissima.
 Sed bac boni naturæ est, ut rarum fieri.
 His strato exilientes priusquam luxerit,
 Inharent chartis, scribunt, ediscunt, legunt,
 Citiuq; vadimonia quam ludum deserant.
 Amant docentes, audiunt cupidissime,
 Iterant audit a secum quam creberrime.
 Quies, voluptas, otium, spectacula
 Amicadiligentibus esse non solent.
 Quid ergo tandem? an gaudijs prorsus vacant?
 Pol neutquam: immo quis hominum gaudet magis?
 Musæ delectant, reficiunt, pascunt, fouent,
 Brudiunt, & implet animos sapientia.
 Musas quicunq; non amat, non est homo.
 Qui cum Musis rationem habet, beatus est:
 Qui non habet, is est miserorum miserrimus.
 Verum illud animo maximè placet meo,

Quod

Quod nisi me interprete nullum Musa diligant:
 Quod ubi ego non sum, non veniat sapientia.
 Ego dicor scientiarum prodromus,
 Illug̃, dulce preparo diuersorium:
 Ille sequuntur me, nunquam mibi precuns.
 Verus est verbum, sed oppid̃ est verissimum:
 Sumpsum facias oportet, qui quaris lucrum.
 Labor colendus est yobis: Labor improbus
 Omnia vincit: Labor nihil imperium.
 Me comitantur laudes, honores, gloria,
 Diuitia, splendor, nominis aeternum decus.
 Meum numen magnum est in rebus omnibus.
 Iam vero tempus me fessum recipere,
 Ut que quibus decr̃uis reddam pramia,
 Meis alumnis, meis, inquam, fautoribus.
 Nunc iam arrigite aures, cum legentur nomina
 Meorum alumnorum, qui partim Rhetores,
 Partim Poëta sunt, partim literas sciunt,
 Hi gracas, hi latinas: cedunt nemini.
 Pugnarunt hercule pugnam nobilissimam,
 Stranere hostes, potissi sunt victoria.
 Victusq; perduellib⁹ palmam tenent,
 Si quis screare vult, aut nasum emungere,
 Aut cum aliquo fabulari, facias hoc statim:
 Nam postea hand licebit: nisi qui voleret
 Ad saturitatem fustibus mulcerier.
 Tu, Nomenclator, age, victores aduoca:
 Pronuncia tam clare, ut omnes audiant,

Etiam

Etiam illi, qui nec vnum floccum hinc auferent,
Quibus iam miserum cor subsultat pra meu.

HONOR DATVRVS PRÆMIA.

DUO sunt, spectatores, qua vos scire cupiu,
Qui sim, quapropter me egerim in proscenium.
Et hoc, & illud vobis demensum dabo.
Tenete, ego sum HONOS: iteratò dicam, ego sum
HONOS.

*M*eus pater est LABOS, ille molestu senex
Qui hic fecis anno proxime histrionia.
Mater, si queritis, mibi est SOLERTIA.
Hiu vnicus prognatus sum parentibus,
Mihi sed vna domi lusitae serorcula,
Quam diligenter secuus atque cor meum.
Hec forma Veneres supra cunctas eminet:
Parentes ei nouen dixerunt GLORIA M,
Habentq; charam eximie, quasi oculos suis.
Audisti modd genus meum, & vocabulum:
Audite porrò quod peristis alterum.
Aduentus meus est semper felicissimus,
Letissimus, gratissimus, amantisimus:
Blandus quippe venio, & exspectatus plurimam,
Geminas bonorum repletas gerens manus.
Affero laudes, celebritatem, famam, decus,
Et quorum nomina volo, stellis insero:
Ex hominibus magnos ego decerno Deos:

Nunc

Nunc ergo ut vos donis honestem amplissimū,
 Idcirco in cætus bosce medium me intuli.
 Atqui hoc primum non ignorare conuenit,
 Sunt quibus haud sum vilia daturus premia:
 Sunt rursum quibus haud vicioram dabo nucem,
 Hoc à me utrorumq; meritis poscentibus.
 Qui diligenter se inuoluerunt literis,
 Quibusq; meus pater L A B O R charus fuit,
 Chara pietas omnis, chara salus patrie,
 Hos, prout iustum est, donis donabo plurimū,
 Efficiamq; ut digitis commonstrentur palam,
 Ut ob ipserum os omnes ora obuertant sua.
 Verūm qui tempus contriuerunt otio,
 Amantes ventrem, somnos atque somnia,
 Nil pensi habentes, quid, quantumq; discerent,
 Meum ab se stulti procul alegantes patrem,
 Nullum hospitium prabentes diligentia,
 Iffos (fabor enim quod res est) amo ut canes.
 Nil est hoc genere scelestum, aut inuisum magis:
 Nunquam hercle faxo istud pecus me inueneris.
 Illorum premia paucis nunc edifferam.
 Si pueri sunt, virgines conscribantur probè:
 Alij nodosis perfricentur fusibus,
 Atque hoc in singulos dies, bis, ter, quater,
 Tergo donec mollia plagis erubuerint.
 Honos ingenuas quoquoque sunt artes aliae
 Ita salutem mecum sit, ut hoc est certissimum:
 Quicunque dixit, dignum est ipso Apolline.

Quia

Quin rerum virtus omnium pulcherrima
Aliam nisi me, nullam mercedem flagitat.
Quocirca ut artes, sic virtutes alit Honos:
Hoc absente quotusquisq; virtutem colat?
Etiam si nolu, virtutem sequitur Honos,
Ut umbra corpus, separari non potest.

Framia sine me non sunt vocanda premia.

Nam si quisquam me non dedit, nugas dedit.

Me ut adipiscantur, quid homines non perferunt?

Quas non erumpas perpetiendo exauriunt?

Laborant, vigilant, sudant, frigent, astuans,

Tolerant inediam, se macerant siti.

Rogant, prebensant, obstantur, supplicant,

Despoliari sese bonis facile finire,

Honore violato plorant miserrime,

Ut si unicum ad bustum orba maser efferas.

Haud illos capere potis est obliuio mei.

Animam libentes propter hunc abiecerint,

Immo hercè verd (sed rem regite silentio,

Nec cui feceritis hoc palam mysterium)

Quidam me tanquam numer suprum colunt,

Mibi sacrificant, D.e v.m. fugientes pristinum.

Cur me non dicam ergo regem, qui sum D.e v.s?

Omnis mortales me certatim diligunt:

Doctus ut indoctus, nobilis ut ignobilis,

Diues ut inops, probus ut improbus: omnes me amant.

Orbi terrarum totus Honorem suspicit.

In hac corona est unius cubiti puer,

Is in amore mei vestrum cedit nemini:
 Eum mater videre victorem cupit
 Domum redeuntem cum exquisito munere.
 Et faciam, semper ego amavi pueros bonos,
 Sacris Musarum deditos à paruulis.
 Qui disputando voces dant altissimas.
 Meus tunc animus exilit præ gaudio,
 Quando feruentes sic lace sunt prælia,
 Et Martem vtring, inuadunt totis viribus.
 Ibi tum aliquandiu anceps est victoria,
 Exinde multus fit sanguis sine vulnere,
 Quia strictis linguis res geritur non ensibus.
 Tandem altera pars superba victrix emicat,
 Canit triumphum, victi se mandant fugæ,
 Opprobiorum saturi, atq; ignominia.
 Multum præterea oblector grandiusculis,
 Cum multa ediscunt, scriptit ant quamplurima,
 Libros legentes doctos ardentissimè,
 Plenos nitoris plenos & facundia,
 Verbis politis erudite garrulos.
 Hi sunt honoribus omnium dignissimi,
 Hos hos Marones reddam, reddam Tullios,
 Cælo attollam, noua insignitos gloria.
 Impetior me equidem beatis regibus,
 Illustro milites, & militie duces.
 Si mibi lubet, ex medicis facio Machaonias,
 Fictor Polycletus, pictor fit Parrhasius.
 Verum enim uero, sapientes ardeo magis,

b

In bos

In bos omnes meas transfundo copias,
 Sum liberalis, nullus parco sumptibus,
 Illos ut eum propemodum immortalibus.
 Mibi cordi sunt latine qui norunt loqui,
 Item qui norunt Atticas dulcedines,
 Geometra, & qui contemplantur sidera,
 Vatum piorum genia, aetherio qui canunt,
 Inflatu agitati versus ducasissimos,
 Et oratores nobiles, & Philosophi.
 Hos in oculis, & velut in complexu fero.
 Ea gratia istud Gymnasium ingredior libens,
 Vbi sapientia fixit sibi domicilium,
 Vbi habitant adolescentes quam doctissimi.
 Ex his arcessam per praeponem his nouem,
 Aurea ut illi dispertiam munusculas:
 Reliquos a me laudatos sufficie
 In praefatis. Mea laus sahè pulchrum est premium.
 Age praco, meos alumnos deinceps aduoca:
 Causa sis, ne quemquam omittas per imprudentiam.

Datis præmiis.

IVcundum hoc vobis accidit spectaculum?
 Ita, inquiunt: bene est: operam postbac datos
 Vos ut maiori præmio dignemini,
 Ac me vobis propitium habeatis amplius:
 Vos ut possitis vos præcuntes assequi.
 Valete, & si discendo vultus progredi,
 Curate ex animis ut ne vobis effluam,

Stimma-

Stimulus bis certus est, medias velim.
 Anno insequente mea si huc adierit soror,
 Quam dixi à principio vocari GLORIAM,
 Tum faciem vos cernerū admirabilem,
 Nec unquam risam in terris pulchritudinem.
 Eam sat scis quisque uxorem operabit sibi.
 Ast illa exosa & balamos nubis nemini.
 Quid ergo fatet? quod nos fecimus hodie.
 Volete, & viuitē hinc in annum proximum.

EPIGRAMMATA CONVERSA.

DE GRAECIS,

In inuidiam, & sollicitudinem.

INCERTI.

Inuidia est melior quam sit miseratio, dixit
 Pindarus, inuisit afflit omne bonum.
 Est miser utrum miseret: quid curias optem?
 Ne fina vel proffer, vel miser immodece.
 Optima res medium est: summis coniancta pericla:
 Ultima perpetuus dedecus insequatur.

INCERTI.

Grande malum liuor, comedit liuentibus idem
 Atque cor atque oculos: hoc habet ergo boni.

Aliter.

Inuidia peius nihil est: valet hoc tamen uno;
 Inuidia enim pulsus macerat, atque oculos.

h 2

In

Indolosos, & adulatores.

LVCILLI.

Dilige me factō, si diligis, & fuge obesse,
Principium damni ne fac amicitiā.
Plus hostes homini statuo conducere apertos,
Quam plenam occultā fraudū amicitiā.
Sic ratibus peior, Nerei dum fluctibus errant,
Quae seplitur aquā, quam petra qua exiat aquā.

PALLADE.

Pā tantum, & λάμπεια coraces, colacesq; diremis.
Res ergo una corax, improbus atque colax.
Quocirca hoc animal vita sollerter amice:
Violorum quoq; sunt οἱ κόλακες κόρακες.

Eiusdem.

Non adeo fraudi est odium qui effundit aperte,
Ve qui germanam fingit amicitiā.
Devitatur enim qui nos odiſſe fastetur.
Suspicio vacat, qui mihi dicit, amo.
Trux inimicus erit, mē iudico, quisquis amicus
Credidit, occulta sub ratione nocet.

LVCIANI.

Nil homini natura dedit crudelius illo,
Candidam amicitiā qui simulat apertos.

Nemo

*Nemo hostem reputat, fidum magis consit amicum.
Sapient, heu, miseris obfuit illa fides.*

In vinum, & Venerem.

INCERTI.

*Soluit membra Venus, soluit quoq; membra Lycaon,
Amborum soboles praefat idem podagra.*

In deformes, pigros, ebriosos.

THEODORI.

*Hermocrates nasi: quoniam si dixero nasus
Hermocratis, patruis magna nimis tribuo.*

TRAIANI CÆSARIS.

*Si soli obiicias nasum, siq; ore debicas,
Ostendes horas non male præteritas.*

AMMIANI.

*H A V D Procul manibus potis est emungere ne-
sum,*

Nam Proculo nasus maior inest manibus.

*Sternutando louem nūquam vocat, haud etenim audit:
Tam longè distat nasus ab auriculis.*

NICARCHI.

*Diligis? odisti, ast odio me diligis ipso.
Ergo nisi odisti, desine diligere.*

Etiam illi, qui nec vnum floccum hinc auferent,
Quibus iam miserum cor subsultat pra metu.

HONOR DATVRVS PRÆMIA.

DUO sunt, spectatores, qua vos scire cupitū,
Qui sim, quapropter me egerim in proscenium.
Et hoc, & illud vobis demensum dabo.
Tenete, ego sum HONOS: iteratō dicam, ego sum
HONOS.

Mēus pater est LABOS, ille molestus senex
Qui hīc fecit anno proxime histriōniam.
Mater, si queritis, mibi est SOLERTIA.
Hū vnicus prognatus sum parentib⁹,
Mihi sed vna domi lūsus serorcula,
Quam dōlico nil secius atque cor meum.
Hec forma Veneres supra cunctas eminet:
Parentes ei nouen dixerunt GLORIA M,
Habentq; charam eximie, quasi oculos suos.
Audisti mod⁹ genus meum, & vocabulum:
Audite porr̄d quod petistis alterum.
Aduentus meus est semper felicissimus.
Letissimus, gratissimus, amantissimus:
Blandus quippe venio, & exspectatus plurimam,
Geminas bonorum repletas gerens manus.
Affero laudes, celebritatem, famam, decus,
Et quorum nomina volo, stellis insero:
Ex hominibus magnos ego decerno Deos:

Nunc

Nunc ergo ut vos donis honestem amplissimis,
 Idcirco in caelus hosce medium me intuli.
 Atqui hoc primum non ignorare conuenit,
 Sunt quibus haud sum vilia daturus premia:
 Sunt rursum quibus haud viciosam dabo nucem,
 Hoc à me vrrorumq; meritis poscentibus.
 Qui diligenter se inuoluerunt literis,
 Quibusq; meus pater L A B O R charus fuit,
 Charapetas omnis, chara salus patrie,
 Hos, prout iustum est, donis donabo plurimis,
 Efficiam q; ve digitis commonstrentur palam,
 Ut eob ipsorum os omnes ora obuertant sua.
 Verum qui tempus contriuerunt otio,
 Amantes ventrem, somnos atque somnia,
 Nil pensi habentes, quid, quantumq; discerent,
 Neum ab se stulti procul alegantes patrem,
 Nullum hospitium prabentes diligentia,
 Iffos (fabor enim quod res est) amo ut canes.
 Nil est hoc genere scelestum, aut inuisum magis:
 Nunquam hercle faxo istud pecus me inueneris.
 Illorum premia paucis nunc edifferam.
 Si pueri sunt, virgines conscribantur probè:
 Alij nodosis perfricentur fustibus,
 Atque hoc in singulos dies, bis, ter, quater,
 Tergo rata donec mollia plagis erubuerint.
 Honos ingenuas quotquot sunt artes alit:
 Ita salus mecum sit, ut hoc est certissimum:
 Quicunque dixit, dignum est ipso Apolline.

Quin

Quin rerum virtus omnium pulcherrima
aliam nisi me, nullam mercedem flagitas.
Quocirca ut artes, sic virtutes alit Honos:
Hoc absente quotusquisq; virtutem colat?
Etiam si nolu, virtutem sequitur Honos,
Ut umbra corpus, separari non potest.

Premia sine me non sunt vocanda premia.

Nam si quisquam me non dedit, nugas dedit.

Me ut adipiscantur, quid homines non perferunt?

Quas non erumnas perpetiendo exhaustiunt?

Laborant, vigilans, sudant, frigent, astuans,

Tolerant inediam, se macerant siti.

Rogant, prebensant, obstantur, supplicant,

Despoliari sese bonis facile finunt,

Hopore violato plorant miserrime,

Ut si vnicum ad bustum orba maser efferas.

Haud illos capere potis est obliuio mei.

Animam libentes propter hunc abiecerint,

Immo hercè verd (sed rem regite silentio,

Nec cui feceritis hoc palam mysterium)

Quidam me tanquam numen supremum colunt,

Mibi sacrificant, Deum fugientes pristinum.

Cur me non dicam ergo regem, qui sum Deus?

Omnes mortales me certatim diligunt:

Doctus ut indoctus, nobilis ut ignobilis,

Divus ut inops, probus ut improbus: omnes me amant.

Orbi terrarum totus Honorem suspicit.

In hac corona est vnius cubiti puer,

Is 18

Is in amore mei vestrum cedit nemini:
 Eum mater videre victorem cupit
 Domum redeuntem cum exquisito munere.
 Et faciam, semper ego amavi pueros bonos,
 Sacris Musarum deditos à parvulis.
 Qui disputando voces dant altissimas.
 Meus tunc animus exilit pra gaudio,
 Quando feruentes sic lassunt pralia,
 Et Martem vtrinq; inuadunt sociis viribus.
 Ibi tum aliquandiu anceps est victoria,
 Exinde multus fit sanguis sine vulnere,
 Quia strictis linguis res geritur non ensibus.
 Tandem altera pars superba. vixix emicat,
 Canit triumphum, victi se mandant fuge,
 Opprobiorum saturi, atq; ignominia.
 Multum præterea oblector grandiusculis,
 Cum multa ediscunt, scriptitans quamplurima,
 Libros legentes doctos ardentissime,
 Plenos nitoris plenos & facundia,
 Verbis politi erudite garrulos.
 Hi sunt honoribus omnium dignissimi,
 Hos hos Marones reddam, reddam Tullios,
 Celsi attollam, noua insignitos gloria.
 Imperior me equidem beatius regibus,
 Illustre milites, & militia duces.
 Si mibi lubet, ex medicis facio Machaonem,
 Fictor Polycletus, pictor fit Parrhasius.
 Verum enim uero, sapientes ardeo magis,

b

In bes

*In hos omnes meas transfundo copias,
Sum liberalis, nullus parco sumptibus,
Illos ut eum propemodum immortalibus.
Mibi cordi sunt latine qui norunt loqui,
Item qui norunt Atticas dulcedines,
Geometra, & qui contemplantur sidera,
Vatum piorum genio, ethero qui canunt,
Inflatu agitati versus diuinissimos,
Et oratores nobiles, & Philosophi,
Hos in oculis, & velut in complexu fero.
Ex gratia istud Gymnasium ingredior libens,
Vbi sapientia fixit sibi domicilium,
Vbi habitant adolescentes quam doctissimi.
Ex his arcessam per praeponem bi nouem,
Aurea ut illi dispertiam munuscula:
Reliquos a me laudatos sufficit
In praesens. Mea laus sahè pulchrum est prauissima.
Age praco, meos alumnos deinceps aduoca:
Cave sis, ne quemquam omittas per imprudentiam.*

Datis præmiis.

*I*vcundum hoc vobis accidit spectaculum?
Ita, inquiunt: bene est: operam postbac date:
Vos ut maiori præmio dignemini,
Ac me vobis propitium habeatis amplius:
Vos ut possitis hos præcuentes assequi.
Valete, & si discendo vultus progredi,
Curate ex animis ut ne vobis efficiam,

Stimma-

Stimulus bic certus, medatis velim.

Anno inseguente mea si huc adierit soror,
Quam dixi à principio vocari GLORIAM,
Tum faciem vos cernetis admirabilem,
Nec unquam visam in terris pulchritudinem.
Eam sat scio quisque uxorem optabit sibi.
Ast illa exosa thalamos nubis nemini.
Quid ergo faciet? quod nos fecimus hodie.
Valete, & viuite hinc in annum proximum.

EPIGRAMMATA CONVERSA

DE GRAECIS.

In inuidiam, & sollicitudinem.

INCERTI.

Inuidia est melior quam sit miseratio, dixit
Pindarus, inuisis affluit omne bonum.

Est miseris cuius miseret: quid tutius optem?
Ne sim vel prosser, vel miser immodicè.

Optima res medium est: summis coniuncta pericla:
Ultima perpetuum dedecus insequitur.

INCERTI.

Grande malum liuor, comedit liuentibus idem
Atque cor atque oculos: hoc habet ergo boni.

Aliter.

Inuidia peius nihil est: valet hoc tamen uno,
Inuidi enim pectus macerat, atque oculos.

h 2

In

Indolosos, & adulatores.

LVCILLI.

Dilige me facto, si diligis, & fuge obesse,
Principium damni ne fac amicitiam.
Plus hostes homini statuo conducere apertos,
Quam plenam occulta fraudu amicitiam.
Sic ratibus peior, Nerei dum fluctibus errant,
Quae sepsitur aqua, quam petra qua exas aqua.

PALLADÆ.

Propria tantum, & luxurie coraces, colacesque, diremit.
Res ergo una corax, improbus asque colax.
Quocirca hoc animal vita sollerter amice:
Viuorum quoque sunt in corax*u*s *x*obegx*u*s.

Eiusdem.

Non adeo fraudi est odium qui effundat aperte,
Ut qui germanam fingit amicitiam.
Devitatur enim qui nos odisse fatetur:
Suspicio vacas, qui mibi dicas, amo.
Trux inimicus eris, me iudice, quisquis amicus
Credimus, occulta subtractione nocet.

LVCIANI.

Nil homini natura dedit crudelius illu,
Candidam amicitiam qui simulare puer*u*s.

s. 11

Nemo

*Nemo hostem reputat, fidum mage censet amicum.
Sepius, heu, miseri obfuit illa fides.*

In vinum, & Venerem.

INCERTI.

*Soluit membra Venus, soluit quoq_z membra Lyæus,
Amborum soboles prestat idem podagra.*

In deformes, pigros, ebriosos.

THEODORI.

*Hermocrates nasi: quoniam si dixerit nasis
Hermocratis, patruis magna nimis tribue.*

TRAIANI CÆSARIS.

*Si soli obiicias nasi, sig_z ore debiscas,
Ostendes horas non male præteritas.*

AMMIANI.

*H*A VD Proclus manibus potis est emungere na-
sum,

Nam Proculo nasis maior inest manibus.

*Sternutando louem nūquam vocat, baud etenim audit:
Tam longè distat nasis ab auriculis.*

NICARCHI.

*Diligis? odisti, ast odio me diligis ipso.
Ergo nisi odisti, desine diligere.*

ERATOSTHENIS.

Vas Xenophon poter Baccho suspendit inane.

Accipe Bacche pater, nil habet hic aliud.

INCERTI.

Castoris est nasus fodientis commodus aruis,
Ad messem falx est, inq; sopore tuba est.

Anchora nauigii, spargenti semen aratrum,

Piscatori hamus, fascina multiuoria.

Lintribus est scalprum, viti nec inutile ferrum,

Aescia debinc fabris, cardo debinc foribus.

Vsque adeo Castor sibi vas est vrile adeptus,

Nasus ei ad quodius nam bene seruit opus.

In Diogenem.

ANTIPATRI.

Aternum Charon qui agis illacrymabilis umbras,

Traicis bas alti quiq; Acherontis aquas,

Quantumvis nutet vectorum pondere cymba,

Diogenem noli destituisse canem.

Ampullam, & baculum gesto cum duplice amictu,

Peyram, & vultura premia porto gbulum.

Qua fero defunctus, non plura his viuu habebam,

Res est sub Phæbo nulla relicta mihi.

In eundem.

ANTIPHILI BIZANTINI.

PEnula cum pera, lactis quoque massa coacti,

Qui gressum regeret scipio & ante pedes,

Fidilis

Filius & cyathus cani erant satis bac sapientis.
At erat his ipsis ecce superuacuum.
Namq₃ canis cernens manibus potare bubulum,
Quid me, inquit, frustra filius vna grauit?

De Crœso, & Diogene.

INCERTI.

Diogenes Cynicus sapienti etate peracta,
Crœson apud Ditem riserat intuitus.
Palliaque extendens, recubans vicinus & illis,
Lydia cui auratas suppeditauit aquas,
Sic ait: & locus hic maior mibi: quidquid habebam.
Porto ego nunc tecum, Crœsus at iste nihil.

In tumulum Diogenis.

INCERTI.

Hec canis, hoc cuius quod seruas rite sepulchrum?
Est canis. At quisnam vir fuit iste canis?
Diogenes. Genus ede. Sinopeus. Incola dolis.
Immō: sed in superis nunc habet ille locū.

In Pythagoram.

Nos quoque, non solus tu animatus abstinuisti.
Quia viuum absumpsit? dic mihi Panthoide.
Nam cum quid coctū est, cum est assūm, cumq₃ salitum,
Tunc anima cassum est, cum quoq₃ nos edimus.

In Medicos.

AGATHIÆ.

Mittebat medicus natum mibi forte docendum,
 Formam & primus Grammaticæ studiis.
 Qui mox ut didicit magni tria carmina Homeri,
 A quibus exorsus est opus ille suum:
Musa iram canito Pelida docta superbi,
 Argium castis quæ mala multa dedit,
 Insignesq; animas heroum ad tartara misit:
 Ecce tibi natum detinet ille domi.
 Dein me conspecto, grates babeo, inquit, amice:
 Commodius natum hoc ipse docere queo.
 Namq; ego non paucas animas ad tartara misi,
 Hic mihi Grammatici non opus est opera.

In Astrologos.

INCERTI.

Calligenes terra ut semen commisit agrestis,
 Astrologi ingrediebatur limen Aristophanis.
 Num felix astas anno ventura sequenti,
 Copia frumenti an multa futura, rogat.
 Ille super tabulam scrupis numeram extruit amplum,
 Complicuitq; manus, deinde ait agricola.
 Si tempestiuus tibi culta rigauerit imber:
 Si berbarum abfuerit prodiga luxurias:

Non

*Non frigus fulcos stringet : non horrida grande
 Surgentem tunicū exuerit segetem:
 Hinnulus baud tenerum depascet germe : & aër
 Siue humus baud aliud inuebas exitium:
 Felicem astatem, & grauidam pranuntio messem.
 Est metuenda tamen sola locustatibi.*

In mollitiem Cappadocum.

DE MODOCI.

*Cum mala Cappadocem strinxisset viperam mortua,
 Sanguine mortifero quem bibis ipsa perit.*

In Marcum pigrum.

AΔHΛON.

*In somniū piger est visus sibi currere Marcus.
 Abstinet binc somno , currere dum metuit.*

In Cleombrotum Ambraciotam.

CALLIMACHI.

*A fatus Titana Cleombrotus Ambraciotes,
 Mænibus ex altis in mare desiluit.
 Nil graue perpessus, perlegerat ille Platonis
 Dogma, docens hominum morte carere animas.*

Aliter.

*A mbracie, valeas sol, cum dixissets alumnus,
 Muro à præcelsa se iacit in pelagus.
 Nil tulit aduersi, tantum decreta Platonis
 Voluerat, aeternos qua statuunt animos.*

h s Aliter.

Aliter.

A Mbracides iauenis saluere Hyperione iusso.
Sponte se in aquoreas precipitavit aquas.
Quæ facti ratio, cùm nil vidisset acerbum?
Phedo lectus ei forè Platonis erat.

Iuliani Imperatoris in zuthum, seu
vīnum hordeaceum.

B Accbe quū? aut vnde es? nam Bacchum iuro pte
ipsum,
Te minime noui, sed Ioue nosco satum.
Tu hircum, is neckar olet; nimurum Gallicatellus
Te flava è spica vītu inaps genuit.
Dicamus te igitur Cerealem, non Dionysum:
Spicigenam potius, & Bromon, haud Bromium.

In Dianam.

ΑΔΗΛΟΝ.

D Ianæ arcus vbi? & collo suspensa pharetra?
Aut vbi equus sternax, endromys, arbylidens?
Quæq; micante auro fabrefacta est fibula, quæq;
Purpura claræ tibi summa tegit genua?
Arma mibi ad pradas isthac sumuntur eunti,
Ad mea quo cernis schemate sacra ferer.

INCERTE.

Dicere de quo quis bona pulchrum, turpia nunquam,
Sint quamvis meritis turpia qui faciunt.

In

In ludos Græciæ.

ARCHIÆ.

DOcta quatergeminos committit Græcia ludos.
Terricolūm duo sunt, calicolumq; duo.
Et Iouis, & Phœbi, Melicertæq; Archemoriq;.
Dona, apium, pinus, poma, oleaster erant..

In effigiem Tantali.

PALLADE.

EN qui consuērat superūm discumbere mensis.
Et venterem impleri nectaris aetherei,
Iam misere guttam mortaliū quaritat vnde.
Vnde sed à labris inuida semper abit.
Signum inquit bibito, & tacite mysteria lingua
Disce: dedit nobis hoc mala lingua malum.

Aliter.

CÆlicolūm prius hic epulis accumbere suetus,
Crebro nectareas impiger haufit aquas.
Nunc vilem mento laticem contingit, at illi
Iam iam poruro deserit ora latex.
Disce, toreuma inquit, potus commissa tacere:
Hoc me supplicij pendere lingua iubet.

In Spem, & Fortunam.

INCERTI.

Venimus in portum, casus, spes euge valete:
Quid mibi vobiscum est? verba datore aliis.

LVCIA-

LVCIANI.

FORS bona multa potest, etiam quæ mira videntur,
Euebit obscuros, conspicuosq; premit.
Ille supercilium, fastumq; amouerit omnem,
Quamvis auris eras de tibi flumen aquas.
Non iuncum, aut malum, proceram turbidum Auster
Aut quercum, aut planum sternere suavit bumi.

In possessiones incertas.

LVCIANI.

Nuper Achamenida: sed iam sumus arua Menippi,
Rursus & alterius mox erimus domini.
Hic sua nos putat esse: olim sic ille putabat..
Sola magis nostri fors tenet imperium..

Aliter.

QUEM moda Achamenides tenuit, tenet ecce Me-
nippus,
Vendar, & ignoti fundus ero domini.
Dixerat ille, meus: meus est hic dicit agellus:
Verius at me fors dixerit esse suum.

Aliter.

QVI fui Achamenide fundus, nunc sio Menippi;
Mox alium ad dominum transferar ex alio.
Esse suum putat hic, sed idem quoq; credidit ille:
Mes fors imperio subiicit una suo.

In vi-

In vitam humanam.

P O S I D I P P I .

QVAM vitam sectere? forum iurgatur, & aeterna
Perstrepit infestis, anxia cura domi est.
Ingens rure labor, pelago tremor occupat artus,
Absens a patria, si quid habet, metuit.
Sin eget, hoc miserum: ducta vxor? sollicitudo:
Desertus tamen est, qui sine coniugio est.
Stirps sublata? labor: vita expers pignoris, orba est,
Mente carent iuvenes, strenuitate senes.
Si alterum in his igitur liceat cupisse duobus,
Non nasci, aut natus mox obiisse velim.

C o n t r a r i a .

M E T R O D O R I .

VItam omnem sectere, foro laus inclita, prudens
Actio, tranquille vita domi exigitur.
Munera fert tellus, ingens dant aquora lucrum,
Cum viuis peregrè, si quid habes, honor est:
Si nihil, id solus nosti: si nupta, tibi Lar
Optime habet: si non, vita erit hoc leuior.
Liberi? amor: nulli nulla est quoque, cura: iuuentus
Robore, canities religione valet.
Non ergo alterutrum est optabile, seu generari
Nunquam, siue mori: vita habet omne bonum.

L U C I A N I .

Non est humanis quidquam durabile rebus:
Nos illa, aut illas nos citò deserimus.

A l i t e r .

Aliter.

*Nil hominum durare potest, nos deseris omne:
Si minimus, ipsi noce omnia deserimus.*

Aliter.

*Humana ergo homines morimur, nos omnia linquunt:
Si nos non linquunt, linquimus ipsa sicutem.*

ARCHIÆ.

Traeces ego admiror, repetunt suspiria tristes,
Matri ubi ex utero protulit ora puer.
Latantur quoties mors improuisa, ministra
Parcarum quemquam corripit ad tumulum.
Per genus omne mali viuentes imus, at omnis
Inuenta extinctus est medicina mali.

PALADÆ.

*In vitam ut venio nudus, sic exeo nudus.
Ergo quid fudo? hinc nil mihi ferre datur.*

Aliter.

*Cum nudus venias, & nudus morte recedas,
Tollere quas non est, cur ita queris opes?*

INCERTA.

QUAM cum viuebas vitam Heracelite magis nunc
iDeptora; vita est nunc miserabilior.
Amplius et que olim vitam Democrite ride,
Iam cunctis vita est risibus apta magis.
Vos ambo intueror, mediumq; tenere labore,
Nempe ut serisu, tique iuuem lacrymis.

PALLA-

PALладæ.

Vita est nauigium, qua dum iactatur ab Austris,
Sepe aliquid grauius naufragia patimur.
Cumq; platum vite preceps fortuna gubernet,
Ambigui rapimur ceu mariis in medio.
Hi fausto cursu, hi terrorsum : sed simul omnes
Cogimur ad portum tendere subtus humum.

EIVSDEM.

Scena omnis vita est, lususq; : aut ludere discas,
Mutatis studiis, aut mala semper babe.

In diuitias, & paupertatem.

INCERTI.

NUNC ditesco senex, iuuenis refum omnium egebaz
Me solum heu misere tempus vtrung premit.
Cum nil suppeteret, poterant prodeesse talenta:
Nunc vbi nil opus est, quid mibi dantur opes?

Aliter.

Rebis eram pauper iuuenis, grande uiribundo,
Sic fors me ludos imperiosa facit.
Olim cum vsu erat, penitus nil aris habebam,
Cum nil est vsu, car. loquuntur ego?

Aliter.

Res iuueni deerat, velulo mibi plurz superfans:
Quem presbit, tursum sors miseranda premis.
Tunc uti rebus poteram, cum rebus egebatur id illi
At modo adeo rerum copia, q; vsu absit, nolam

Aliter.

Aliter.

INdiga pubertas, nunc est opulenta senectus.
Quid merui? aut cur sum bis miserandus ego?
Quando frui poteram, nil contemplabar in arca:
Quando frui nequeo, sacculus ere tumet.

Aliter.

Pauperies iuuenem, canum modo copia vexat;
Tunc illud, nunc hoc me male tempus habet.
Effe vſue nummi poterat, cum nummus abeffet:
Nunc quando eſſe nequitis, en mihi nummus adēſt.

Aliter.

Canus sum, & diues, iuuenem torquebat egestas,
Solus ego bis me conspicio miserum.
Nummo vti poteram, cum non erat ullus in arca:
Nummus adēſt, nummi ſed modo fructus abeft.

PALLADÆ.

Diuces, & quid tam? num te post fatigabentem
Vſq; in ſarcophagum fori sequentur opes?
Dum gaſtam accumulas, abſumis tempora: ſed tu,
Haud poteris annos accumulate tuos.

EIVSDEM.

Si ſpectentur opes, diues: ſi peccatum, inopes:
O fortunatum, non tibi, verum aliis.

Aliter.

Sunt tibi diuicia locuples ſum, mens ſed egeni.
Ecce locuples alii, pauper at ipſe tibi.

EIVS-

EIVSDEM.

*Aurum palponum genitor, filiū doloris,
Si te habeo, timores, si careo, dolor es.*

Aliter.

*Aurum, tu colacas, te gignit cura dolorq;
Cūm mibi ades metuo, cūm mibi abes doleo.*

In frugalitatem.

LVCIANI.

*Sic utare tuis opib; ceu morte propinquas:
Mors quasi longè absit, sic opibus fruere.
Hic verè prudens, qui dum res discutit ambas,
Nec nimis absumit, nec retinet nimium.*

Aliter.

*Vtere diuitiū, ut decessurus, opimū:
Rursum ut victurus parcito diuitiū.
Ille sapit verè, qui dum cognoscit verunque,
Sic fugit esse tenax, largus ut esse fugit.*

Aliter.

*D*iuinitiū fruitor tanquam morituru, & idem
Tanquam victurus conde scienter opes.
Scilicet is sapiens, qui dum hoc perpendit & illud,
Verum utrique potest constituisse modum.

ALPHAEI

NON agros ego fertiles require,
Sed nec diuitias peropto Gygū.
Vitam qua sibi sufficit, Macrine,
Opso. Nil nimium nimis remulceret.

Aliter.

HAVID concupisco fertiliū gleba solum,
Nec Lydū pastoris aureas opes.
Macrine, qua vita sibi sufficit, volo.
Dicunt vetus, Ne quid nimis, placet nimis.

INCERTI.

In tempestuum quidquid nimis : ipsum etiam mel,
Ut dicunt homines, est fel ubi nimium est.

In avaritiam.

LVCILLI.

PArco Asclepiade mus est ubi visus in ade,
Exemplō dixit, bic bone mus quid agit
Cū mus arridens, parce inquit, amice timori,
Hospitium quo bīc, non alimenta mibi.

PLATONIS.

Hic aurum inueniens funem dimisit, at ille
Quem pro auro funem repperit, hoc periiit.

ANTIPATRI.

Desossum alterum casu qui repperit aurum
Abiecit laqueum, se inservit bīc laqueo.

LVCIA-

LVCIANI.

Diuinas animi solas ego sentio veras,
Qui se diuinis plius amas ipse suis.

Hunc fortunatum, & locupletem dicere par est.

Qui nouit quis sit fructus, & rysus opum.

At quis marcescit rationes sape putando,

Et cumulare suas semper anhelat opes,

Hic ut apes frustra stipabit nectare cellas,

Nam comedent alij mella reposa fibi.

In luxum.

PALLADÆ.

Qui studet ad Stygios citius descendere manus,

Illi iter ostendunt balnea, vina, Venus.

Aliter.

Balnea, vitigenaq; liquor, Cyprii q; furores

Ad Styga demittunt commodiore via.

INCERTO AVCTORE.

Qui pascit multos, qui multas construit edes,

Recta ad egestatem tendit veterque via.

In Musas.

PLATONIS.

HAEC Musis Cytherea: mibi sacra ferre puelli,
Aut nostra huic in vos arma damus puer.

Pierides contra: Marti Venus iste minoris,

Namq; potest in nos natus iste puer.

Aliter.

Ciprū ait Musis: nostras celebrabit̄ etas:
Sin autem, ecce in vos belligerabit Amor.
Tum Veneri Musa: belli Deus ista iubet:
Non tales hic in nos mittere tela puer.

Aliter.

Si c Musis Erycina, meus ne spernite nomen:
Sin autem, hic contra vos puer arma geret.
Ad quam sic Muse: Martem potes ista monere:
Nos contra tuus hic non puer arma feret.

In decoctores.

LVCIANI.

Dicitas patrias Theron stirps illa Menippī
Turpiter effudit sumptibus immodicis.
Sed postquam didicis locuples genitoris amicus,
Hunc paupertatis quodd cruciaret onus,
Illacrymans hominem mulcer, nosq; maritum
Cum dote eximia copulat huncce sue.
Theroni ut primum sine sacris nata fuit res,
Liber ad antiquum mox reddit ingenium.
Largiter inuitat sese, ac securum honestis
Vesani laxat frana libidinibus.
Sic Theron a iterum infelix ob sedis egestate
Et retroueris fluctibus implicauit.

Densus

*Denuo dat lacrymas diues, non propter eundem,
Sed dorem propter, connubiumq; malum.
Tum discit, nunquam bunc alienis esse fidelem,
Qui rebus fidem non exat ante suis.*

In Lacænam.

INCERTO AVCTORE.

*A*bsque armis reducem natum Spartana virago
Ad patriam celeri vidit adesse gradu.
Insiluit, telumq; furens trans peccus adegit,
Hac super exanimem fortia verba loquens.
Sub serram Sparta falsum genus, inquit, abiit.
Ito menitus & patriam, & procos.

In librum suum.

LVCIANI.

*Q*VÆ legis hac mea sunt, antiqua & inania docti:
Stultitia est siquidem, quod sapiunt homines.
Mens humana nihil præcellens inuenit vñquam:
Nam quod tute probas, improbat hoc aliis.

Aliter.

*H*Æc ego composui stulti, fatuiq; peritus:
Nam sapere humanum, quid nisi despere?
Mens nostra ex se haud quidquā valet edere magnum:
Quod probat vñus homo, despicit alter homo.

Eiusdemq; adūctor.

*Quid frusta laui Aethiopem? defisi laborum:
Sol noctis tenebras irradiare nequis.*

In claudum, & hebetem.

AGATHIÆ.

*Ut pes, sic tibi mens quoque claudicat, exteriorq;
Natura bac que sint interiora docet.*

In statuam Niobes.

^{Ἄσθητος.}

*E viua saxum dū me fecisti, at ecce
De saxo viuam Praxiteles reparat.*

Aliter.

*Vinebam cùm me fecisti numina saxum:
Das saxo rursum viuere Praxiteles.*

Aliter:

*Devina lapidem me fecerat ira deorum:
Praxiteles vitam restituit lapidi.*

In Sapphonem.

INCERTI.

*Pieridas quidam haud merito dixere nouenas:
Lesbia nam Sappho Pieris est decima.*

In æreum satyri simulacrum.

*Respira, aut as hoc satyrus circumtegit, aut as
Arte fabri dulcium consergit hoc satyrum.*

In fu-

LIBER SECUNDVS.

50

In fucatam mulierem.

LVCILLIA.

Cum caput inficiat, non infecisse senectam,

Nec poteris rugis exonerare genas.

Quapropter fibio faciem ne colline totam,

Ne mage personam, quam faciem referas.

Nil quippe est aliud: quid enim furus? haud potest fucum.

Nec cerussa Heenbam reddere Tynderida.

In Euripidem.

TIMOTHEI.

TOTA quidem Euripiā monumentum est Hellenas,

at ossa

In quadecebris terra tegit Macedūm.

Palladiū vrbs patria est, recreauit carmine Musae:

Nunc quoque multorum petuolat era vitām.

In eundem.

PHILEMO.

S I vix inesse sentiendi mortuū,

Id quod aliqui sermonē crebro dicitant:

Daretur ut videre magnum Euripidem,

Laqueo gulam mī perlubenter frangerem.

In Homerum.

ANTIPATRI.

SVNT Colophon a tuam matrem qui rentur Homere,
Hic Smyrnam potius sentit, at ille Chium.
Rursus Ion quidam, quidam Salamina superbam,
Ait genericem aliis Thessaliam esse putat.
Et memorant alii alijs regionibus ortum,
Incertum sed enim cui sit habenda fides.
Quod si me licetum Phœbi responsa profari,
In calis genuit te Dea Calliope.

In pigrum & edacem.

INCERTI.

Dens celer in vicu est, in cursu pestibl languet:
Dentibus hems curras, & pedibus comedas.

Aliter.

Es comedendo celer, currendo languidus idem:
Mala vorax currit, pesq; piger comedat.

Dilemma.

INCERTI.

COgnosse si liceat, que oportebit pati,
At non pati, pulcbrum foret cognoscere:
Sin autem oporteat pati, qua noueris,
Cognoscere quid opus? siquidem oportet pati.

In

In nanum.

LVCILLII.

Vectus formica, ceu elephante Menestras Indo,
Infelix iacuis mox resupinus humi.
Calcibus & tritus, postquam permisititur, inquit,
Limide, sic equis ans occidit & Phaeton.

In statuam Nemesis.

TIBERII.

Me lapidem, ut clari praberem signa triumphi,
Persa apparetarunt, nunc ego sum Nemesis.
Ambobus locor bīc : Grais sublime tropbaum,
Sed Persis pugna collocor bīc Nemesis.

In affectatorem tingendi capilli.

NICIAE.

Tingebat quidam raput, amissusq; capillis
Onus totus erat, qui bispidus ante fuit.
Nil, ait infector, quod demat tonsor habet nunc,
Sine comas nigras, sive comas niveas.

In Thrasibulum Lacedæmonium.

TIBERII.

Corpore in aduerso Thrasibulus vulnera septem
Passus, tartareum latue iniuit iter.

Quem socij exanimem Pithanam superarma cultro.
Cum patri senior, natum, ait, vregemens.
Plorentur timidi; floru sine, gnate, sepulcro
Te dabo, cuo nostrum, cuo Lacedemoniam.

In Niobes statuam marmoream.

A G A T H I A.

Hec tumba nullum seruat intus mortuum.
Hic mortuus, foris sepulcrum non habet;
Verum ipse sibi sepulcrum, & ipsum mortuum.

A L I Q U O T L V C I A N I E P I - G R A M M A T A.

Fælicitas & miseria.

Felici brevis est quamvis longissima vita:
Nollem unam miseri sacula mille putare.

Aliter.

Vita omnis brevis est, quantumvis longa beatior:
Vna sed infauste nexta tanta nimis.

Se quisque dedit.

Nullam ladiit Amor, sed mens inimica pudoris.
Haic tantum tribuit quod scelus ipsa facit.

Citò gratificandum.

Dulcior est multo cito gratia, tardior autem
Incerit, & dici gratia non poterit.

Homo nequam.

Ceo vae peritus malus est homo, quidquid in ipsum
Mangeris iniicias, hoc perit emne tibi.

Oculus

Oculus Dei perspicacissimus.

Quam mala commisces, homini fortasse latebunt:

At neque sensa Deo pectoris imalarent.

Taciturnitas.

Ne prodas secreta, tuam compescito linguam.

Plus quam thesauros condere verba iuuat.

Omnes diligunt felicem.

Mortales superiq; fauent felicibus omnes,

Quorum vota piu auribus accipiunt.

Sed malere gesta prorsum tibi nemo fauebit,

Cum forte euadent cuncta inimica tibi,

Aliter.

Si nunquam offendas, homines tibi diiq; fauebunt,

Et faciles aures in tua vota dabunt.

Offendisti aliquid? nemo superabit amicu;

Omnia te oderunt, fors quoq; versa migrat.

Optimum consilium.

Consultatio lenta, & cum melioribus effo;

Consilij subiti panicuisse solet.

In Laidem.

Magnanimum Persam deuulsi Grecia, sed te

Forma trabis captam Laidos vna sibi.

Selum annū victa est, quorum suspenditur index

Nunc ab ea speculum hoc, o Erycina, tibi.

Canorum exhorret speciem vidisse suorum,

Horum umbras etiam non tolerare potest.

In

In athletam ignauum.

*Pygmae bon hic pugiles statuerunt Apida, cuius
Vulnere nemo vnamquam sauciis ingemuit.*

In pusillos, & macilentos.

*I*nfixit tenuis calamo stratonicum aristam,
Qua se suspendens crinibus, interiit.
Haud in humum declinat onus, verum in cruce pendere
Vento etiam posito mortuus ille volat.

Aliud.

*Ex Epicureis atomis capite effodis unam
Ille macer Marcus, perq[ue] foramen abit.*

ELEA-

E L E A Z A R V S
M A C H A B E V S.
T R A G O E D I A S A C R A.

Argumentum.

POst Alexandrum Magnum primus omnium Seleucus imperauit in Syria, & ab eo septimus Antiochus Epiphanes, hoc est, Illustris, siue Nobilis. Hic, ut narrat Iosephus Antiquitat. lib. 12. cap. 6. imperij proferendi, & Aegypti, ut opulentissimi, maximique regni amore succensus, cum Ptolemæi Philometoris filios ad gubernationis tantæ molem sustinendam, vel propter immaturiorē ætatem imbecilles iudicaret, vel propter ignauiam, & imperandi inscitiam ineptos contemneret, in Aegyptios mouit, regnum in suam ditionem rededit. Qua de re scriptum est i. Machab. cap. i. illis verbis: *Et patatum est regnum in conspectu Antiochi, & caput regnare in terra Aegypti, ut regnaret super duo regna. Et intravit in Aegyptum in multitudine graui, & quæ sequuntur.* Eius discessu Aegyptij cum pop. Rom. societatem amicitiamque coniunxerunt.

tunt. Quocirca ipse eodem de integrō cum copiis militaribus reuersus est. Machab.lib.2. cap.5. Re comperta, Romani Antiochum per legatos Aegypti finibus decedere iubēt. Tum ille audiens Hierosolymis rumorem de integrō suo percrebuisse, & Iudeos defectionem meditari suspicatus, cūm valida manu sanctam ciuitatem ingressus, partim per se, partim postea per Praefectos, magistratusq; tum Hierosolymis, & per Iudeam, tum in Syriae urbibus Iudeæ finitimis (quas Hebrei frequentes incolebant) contra Deum, hominesque ea designauit, quæ & à Iosepho in 12. Antiquit. & copiosius lib.1. Machab.cap.1. lib.2. cap.5.6.& 7. memoriaz prodita, non sine magno quodam horrore leguntur: tanta est summa cum impietate coniuncta crudelitas. Extiterunt autem Iudei non pauci, qui exemplis transfugarum (deseruerunt enim patriam religionem non pauci) nihil commoti, vita, fortunis que omnibus exui maluerunt, quam à patriis legibus, institutisque desciscere, & prohibitis à Deo carnibus vesci. In his excelluit Eleazarus sacerdos, vir ipsa vultus dignitate, æui maturitate (nonagenarius enim erat) & innocentia vitae notus, acceptusque universis. Qui inaudita constantia, & firmitudine animi præditus, nulla se ratione ad porcinam comedendam,

dam, aut saltem gustatum illius simulandum adduci passus est: quod ut faceret, de regiis ministris quidam flagris saeuissimè dilaceratum miserantes, & aliquid etiam veteri, quæ ipsis cum Eleazarō intercedebat, necessitudini tribuentes, persuadere conabantur. Mansit tamen sacerdos in sententia, tandemque igni crematus, ita generosè spiritum efflavit, ut non immerito illum Scriptura sancta valde commendet.

Tragœdia, præterquam quod rarum & admirabile Catholicæ iuuentuti exemplum ad imitandum proponit, quantisq; animis prauita religione, sanctissimisque cæremoniis propugnandum sit docet, etiam sæculi nostri Antiochos, depingit. Actio constituitur in quapiam urbium Syriæ (quas habitasse tum Iudæos suprà diximus) vel potius Antiochiae. Fit enim verisimile nobis, Eleazarum capitis condemnatum esse ab ipsomet Rege: id quod manifestissimè Iosephus tradidit in libro *Ιουδαιογραφῳ λόγοις*, de imperio rationis, siue de Machabæis. Regem autem Hierosolymam è Syria rediisse non est sacræ historiæ consenteancum. Præterea, septem illi fratres (quorum certamen nostrum hoc Eleazari cōtinuò sequitur cap. 7. lib. 2. Machab.) ab Antiocho, & ut Iosepho placet, Antiochiae affecti sunt martyrio

tyrio. Quamuis porrò nomen Machabæus,
 vt proprium vendicet Iudas Mathathiæ filius,
 idemque dux bellicosissimus , qui sic cognominatus est, vt cæteri quoque eiusdem germani fratres quisque sua cognomenta obtinuerunt : nihilominus quoniam eodem volume
 huius quoque senis nostri , & septem fratribus cruciamenta explicantur, ipsis perinde,
 vt si ad Machabæum genus referrent, Machabæorum nomine appellari consueverunt. In
 quos ambos extat præclara sanè D. Gregorij Nazianzeni oratio , & diuina omnium,
 immortalisque virtus disertissimè
 à Iosepho celebratur.

PERSO-

PERSONAE.

IDOLOMANIA.

ELEAZARVS sacerdos.

SAMVEL amicus Eleazari.

ANTIOCHVS tyrannus.

THEOMACHVS

PHILOPHONVS

DIONYSIVS

ARISTAGORAS

LEONTIVS

TRIBVNVS.

} à consiliis.

transfugæ Iudæi: & primus

ac tertius accusatores

Eleazari.

DIODORVS

MEMNO.

IOSIAS

ELISAEVS

JACOB

NVNTIVS.

} Domestici regis, & familiares
Eleazari.

} Consanguinei Eleazari.

IDOLOMANIA.

EVAX, iô, iô, ha ha ba.

Pulcrè procuraui hactenus prouinciam,

Méoque munere functa sum fideliter.

Per quidquid in celis Deum est, laudem fero,

Rebus patratis, qua sequenti seculo

Monumenta pandent, cum stupore, annalium:

Gentem execrandam, diis & immortalibus

Infensam, & infestam ad alia sacra compuli

k

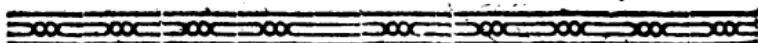
Obcun-

Obeunda, que colit occidens, colit oriens,
 Colit vniuersus orbis. In loco Dei,
 Cui supplices erant auitis moribus,
 Ioui, Apollini, Cullenio, Baccho, Herculii,
 Toruoque Marti, atque Satyri bicornibus,
 Iouis sorori, & coniugi sanctissima,
 Vestaq; Cereriq; nemorumq; prasidi,
 Docta Minerua, Amathusia, placidissima.
 Quid immoror? Diis & deabus ceteris
 Facere imperavi, & abducere leges suas.
 Leges ineptas, somniorum somnia,
 Fatuas, leues, tantumq; aniles fabulas.
 Qua in re enfis, enfis quem cruentum gestio,
 Nauauit operam mihi profecto strenuam,
 Dum in frusta disseco tot virorum millia,
 Viasq; cumulis operio cadauerum.
 Hinc & lacerti, & crura, tunicaq; mea adhuc
 Teterrimis fedata sunt cruoribus.
 Ego ego, & meus alumnus, & amicissimus
 Antiochus edidimus lepida spectacula.
 Nos victimarum copias uberrimas
 Multas per vrbes, non Isacidum modd,
 Syria etiam, quascunque Iudei incolunt.
 Tempore breui Diis maximis consecrauimus.
 Virtutu est in impiossi sauias.
 Nos aureis vasis, irem q; argenteis
 Donariis, amplissima pecunia
 Templum exuimus, & diuines euasimus.

Iudaa

Iudea nobis seruit, & Hierusalem
 Nostra est. Ita Antioche, ut es orsus, fortiter
 Rempublicam gere, & caue te emolliant
 Quales vbique trahuntur alto pectore
 Gemitus. Nega aurem fata deprecantibus:
 Suspiria refuta: repelle lacrymas:
 Insta, iube, coge, prohibe, crucia, neca,
 Iussum, minis, ferro, flagellis, ignibus.
 Excinde gentem perfidam radicitus.
 In puluerem cunctos redige Sabbatharios.
 Hoc ille pater hominum, atq; superum Jupiter,
 Diuum omnium concorditer suffragiis
 Fieriq; vult, factumq; commendauerit.
Quousq;, tandem sordidisima natio
 Habere despiciatui, & proscribere
 Deos finetur arbitratu pro, suo?
 Macte Antioche, Plutonis ad vada plurimos
 Misisti, auibus esca data multa, atq; canibus;
 Nondum tamen periire, quos perire opu' fit.
 Hodie supersunt, & fruuntur aethere,
 Qui ceremonias retineant patrias.
 Latum nec vnguem à legibus velint suis
 Deflectere: tua edicta qui teruntij
 Non astiment, cicum nec vnum interduint
 Quoscunque tu credas deos, quem viuere
 Cunque ad modum iubeas, tibi qui oppedere
 Non erubescant. O capita nequissima.
 Ante reliquos tu, qui hic habes in proximo.

(Dij vel trecentis bunc necibus extinguite)
 Scelerate vetule, quem inde puero à paruulo
 Expertus sum mibi semper hostem acerrimum.
 Veniet dies, & forsitan venis dies
 Suprema tibi, qua similiter rebellibus
 Ante ora ciuium tuorum, seu rogo
 Mortem oppetas, seu sanguine gladium imbuas.
 At enim ostium patescit, pedem ecum effert foras.
 Senex sacrilege, ô si debiscas humus tibi:
 Si te furens Phlegeton aquis ardentibus
 Iustum ad tribunal peruebat triumuitum.
 Indignus es quem lustret almo lumine
 Phœbea fax, regina, duxq; siderum.

ACTVS PRIMVS.

E L E A Z A R V S.

Tu clara rerum, aeterni mundi conditor,
 Deus Israël, patrumq; nostrorum pater.
 Quid queso voluisti senectam ad ultimam,
 Mibi misero, ac mærore perditiſſimo
 Vitalis aura prorogare spiritum,
 Ut auribus casus tam acerbos noscerem,
 Et tam innumera oculis viderem funera?
 O si aut creatus non forem, aut statim ab utero
 Elatus ad tumulum: fuisset optimum
 Nunquam esse natum: proximum, esse mortuum.

E D

S. J.

Subito.

Subiit. ô maria, terre, poli, saxa rigida,
 Lugete mecum luctuosa tempora
 Populi mei, veri, contemptum Dei.
 Iasonis in humana erat crudelitas,
 Qui mille cum militibus urbem abortus est,
 Et dignitatem ut recuperaret pristinam,
 Bibit cruentus latro suorum sanguinem.
 Iocatus ille fuit, praut iste carnifex
 Pestis, furia, tyrannus immanissimus
 Tractare nos, sanctumq; nomen ausus est.
 Isthane canebant cladem, & has tragœdias,
 Qua monstra Solymæ apparuere finibus,
 Equites vagis celi per æquora cursibus,
 Decore amicti, nempe sagulis aureis,
 Splendore in usitato, & admirabili.
 Disposita in aciem equum volabant agmina,
 Illic catævae armis, & hastis præditæ.
 Numquid aliud? etiam. serebant prælium,
 Et cominus vulnera dabant. Multi, velut
 Lethalibus plagiis, adacti occumbere.
 Efferri verisque clamor, & clypei sonos
 Reddere agitati, mucro lucem spargere,
 Micare cassides, simulq; ferreus
 Imber sagittarum ingruere, planè nouus
 Solymam horror inuadere, capilli assurgere,
 Coire sanguis ob metum, vox fauicibus
 Herere, precibus singuli onerare Dominum,
 Ut iuenirent monstra quam feliciter,

*Victoriam nobis, ac exitium hostibus
Promitterent. Verum aliter est placitum Deo.*

S A M V E L , E L E A Z A R V S .

S. *Quem me reperturum domi speraueram,
Aliquid foras esse autumant domestici,
Vbi nunc ego inueniam virum castissimum?
Expressam & omnū sanctitatis imaginem?
Sed ecce, nil ultra opus est procedere,
Iam teneo quesitum. E. qui hic loquitur? prope
Me quem audio? S. tuum benevolentissimum
Audis. E. Pie ô Samuel, iubeo te ter quater
Saluere. S. Saluus sis. Valen' Eleazare?*
E. Valeo quidem ut possum, & sinunt bac tempora.

S. *Vexationem gentis Hebreæ indicas,
Supra modum omni immanitate barbaram,
Qua nulla fuit, aut unquam erit crudelior,
Donec polus voluetur, & sol aureus
Pulsa silenti noctium caligine
Terras iacentes luce clara vestiet.*

E. *Bene coniicis, & isthae reuoluebat animus.
Quanta extitit hominis vnius superbia?
Quam indomita vana mentis insolentia?
Siccare sese caruli fluctus sali
Posse arbitrabatur, dareq; vela per humum.*

S. *Fortasse Xerxes alter esse nesus est.
Regnantium Rex odit arrogantiam,
Quem nil adæquè oblectat ut moderatio*

Summa

Summa in potestate, & opibus in amplissimis.

E. Profanus ille, ingressus in templum sacrum,
Templum religiosissimum, furatus est
Vasa pretiosa, & manibus impurissimis
Contingere haud dubitauit, inq; vsus suos
Transferre regum, principumq; munera.

S. O Cyre, reges inter humanissime,
Dari, Seleuce, vrbesq; nobilissima,
Vestrâmne munificentiam sic eripi
Nobis ab isto sacrilegorum antisistit?

E. Rapereq; thesauros, ibi deposuerant
Quos famina orbatæ viris, & orphani,
Sua scilicet patrimonia, & victum suum.
Quas deinde strages innocentium dedit?

S. O magne Rector, cur leænam hancce rabidam,
Hanc tigribus ferociorem bestiam
Sorbere nostrum pertulisti sanguinem?
Tribus diebus octoginta millia
Demessa ferro, mulieres, viri, senes,
Cum iuuenibus pueri, & pudica virgines,
Interq; matrum dormientes brachia
Nati pusilli. Parciturum est, heu, nemini.

E. In seruitutem abripuit, & diuendidit
Quot millia? quis o quis dolores explicet?
Quis fando percensuerit illas lacrymas,
Atque eiulatus, queis Iacob familia se
Exhaust? hanc terra ipsa fleuit miseriam,
Ad ægritudinem intuentes prouocans,

Et mundus ad famam rei cōborruit.

S. *Vera nimium locutus es, mi Eleazare.*

Quid postea absens per magistratus suos

Egit, & agit? E. quanta hic malorum est Ilias?

Tribut & nec toleranda cogit pendere.

Direpta Solyma, & interempta plurimis

Depasta flammis, edificia diruta.

Hinc inde patefactus aditus per mania,

In monte Sion firma propugnacula,

Tutaq; sedes condita est prandonibus,

Templum refertum victimarum sordibus.

S. *Libidinibus (borresco) quam turpis simus.*

E. *Et cœtibus conuiuio indulgentibus.*

S. *Statuimus deorum omniq; spurcitia simul.*

E. *Ciues migrarunt, aduenæ occupant domos.*

Lex sancta Moysis nil valere in posterum

Debet, iubemur colere leges ethnicas,

Ioui immolare, dæmonibus & ceteris,

Edera coronati per urbem incedere,

Quoties nefando perpetrant sacra Bromio.

S. *Ah quamdiu hac patieris omnipotens pater?*

Quousq; gloriabitur tandem hoc scelus?

E. *Non amplius obire Sabbathum: non amplius*

Vitare porcinam: dies non amplius

Celebrare solennes. Libri Mosaici

Rogis cremati sunt, & omnibus mori

Necessæ, qui edicta obedire renuunt.

Iudaicum nomen palam nullus gerit,

Iudea

Iude per vrbes singulas propter fores
 Stant atra, vti ferunt: plateis omnibus
 Thuriis Sabat fumus aërem inquinat.
 Multi timore sacrificant diis gentium,
 In vrbibus Syriae etiam, quas inhabitant
 Abrabamida, quia Antiochus ita imperat
 Et capite punit quemque qui facit secus.
 Fugere quidam ad montium cubilia,
 Vbi ferarum instar timentes perpeti
 Extrema supplicia, exigunt vitam suam,
 Dolore multo, fletibus largissimis.

S. Peccata nobis hac tulerunt premia,
 E. O nostra longè conditio miserrima, &c
 Ploranda mæstria usq; & usque lacrymis,
 Quicunque genus ab hominibus deducimus.
 Nam quod fugere morte ipsa oportebat magis,
 Id nos sequimur, id obuiis amplectimur.
 Vlnis, Cupiditatum scim nefariè
 Explemus: offendere Deum nullus timor.
 Heu tam bonum parentem ad iram impellere,
 Tam crebra qui donare beneficia solet,
 Praecateris populo sibi charissimo,
 Nobis, quibus quod mater esse liberis
 Consuevit, hoc semper fuit? S. Sed miseriam
 Illud reor, quando ita caremus lumine.
 Ita sumus occæcati, vt imminentia
 Videre supplicia queamus neutquam.
 Prodigia quoq; nos cum existant celestia,

Ad deferenda flagitia durescimus.
Hinc calamitates incidentur diuinitus,
Que consumaces comprimunt, & opprimant.
Peccando continenter en quod meruimus
Pretium, ab inauditis sepulti atque obruti
Malis. E. Prophetas instruentes sedulè,
Quin & minantes diritates maximas
Pœnarum, utinam utinam audiissemus probè.
Ast neq; per aëreas plagas visa toties
Portenta saltem corrigere nos ad bona
Potuere frugem temporis breuissimi.

S. Sunt ista ad hunc modum, meritoq; plectimur
Pœnis tam atrocibus. Sed hoc ipsum potest
Solatio esse, & spe bona pascere animum.
Quoniam etenim peccare nos quo ad libet
Non sustinens pœnam irrogat quam conuenit,
Nec, ut alias gentes, ad extremum diem
Maleficia admittere finit, quas postmodum
Post terminum vita ignibus apud inferos
Eternitatem iustè in omnem concrmet,
Numerare magnum oportet hoc beneficium.
Hac differo, non quod eate fugere putem,
Qui etate me præcurris, & prudentia:
Sed forsitan doloris ob vehementiam
Nunc impeditis; ut minus confideres.
Noli ergo te sic macerare Eleazar.
Non semper arcum tendit, ut vindex, Deus,
Iacitus semper vim coruscant fulminis.

Non

*Non semper imbres, horridamue grandinem
Demittit; & pluiam excipit serenitas,
Hyemem sequitur astas. Hierosolyma iterum
Decus vigebit consecuta pristinum.
Malisq; populus expeditus omnibus,
Utetur antiquis sine metu legibus.
Remitte tantis nuncium mæroribus.*

E. *Bene tu quidem. Sed durior sit marmore,
In hospitali sit creatus Caucaso,
Quem hac magnitudo calamitatis non mouet.*

S. *Sic est, ratio tamen imperare affectui,
Ipsumq; frans & catena astringere
Debet, aliter quando nequit fieri. Et malum
Propter futurum aliquad bonum, diuinitus
Infligitur. Etiam cauendum illud tibi,
Ne iudicere parum probare quod Deo
Videtur, & quod ipse iustum censuit.*

E. *Hem, do manus, Dei voluntas optima est,
Est misericors, est equus: hoc certissimum est.
Laudemus eius nomen omne in seculum.
Age Samuel, intremus. S. Ut tibi places.*

ACTVS

ACTVS SECUNDVS.

ANTIOCHVS Rex, THEOMACHVS,
PHILOPHONVS à consiliis.

A. Ut hunc senatum, & hos nepotes Romuli
Dij prepotentes atterendo deprimant,
Variaq; fortuna vices, & casuum
Diversitates subiciant sub memoriam:
Ne immensitate preferoces virium,
Bellum audeant euicunque populo intendere.
Magniq; leges Regibus prescribere,
Dare & adimere prouincias quibus lubet.
Diuidere mundum cum Ioue mibi videntur,
Si modò reliquerunt ratam partem Ioui.
Celicola olympum mœnibus circundate:
Nam regna postquam cuncta sub regnum suum
Subiuxerint, calo admquebunt copiam.
Memphim beatam mesibus pinguissimis,
Frequentium insignem urbium elegantia
De manibus excusit meis Roma inuida.
Malè metuo, missane iterum legatio
Syria migrare me iubeat à finibus.
Quod ante in ipsos recidat omen, Iupiter.
Ipsi potius ad ultimas terras migrant,
Imperia querant orbis extra limitem.
T. Atqui ad resistendum imparatus haud ita es.

Adfune

*Ad sunt equestrium, & pedestrium agmina,
Ducumq; præstantissimorum manipulus.
Tum Dij, quibus castissimum cultum soles
Adhibere, nunquam te, Antioche, destituerint.*

P. *Nunquam. Patronos natus es pradiuites,
Valentiores quam quis effari queat.
Diis deserentibus haud iuuant bona omnia.
Diis protegentibus haud nocent mala omnia.*

A. *Credo facile. Parient tam famam mibi
Perennem, in Ægypto prius que gessimus.
Quando veteranis irruentes copiis,
Naibus, equis, animantibus Getulicis,
Curribus, & instrutissimo cum exercitu
Tot ciuitates opere munitissimas
Subegimus, regem in fugam coniecumus,
Occidione plurimos occidimus,
Prædis onusti maximis reuertimus,
Nostrisq; plenum auctoritatis, nominis,
Et Antiochi ad imperia propensissimum
Reliquimus regnum omne. P. nulla etas tuis
Finem afferet laudibus. Et vnde nam tibi
Cognomen hoc Epiphanis illustissimum
Est addicum, à factis nisi illustrissimus?
Atq; ego quidem claros viros proponerem
Tibi amulandos: sed tuum testor caput,
Te clariorem cerno prorsus neminem.
Imitare temet, ac stude ut semper tibi
Sùs quam simillimus: aliena persequi*

Exempla

- Exempla nil oportet, quando habes tua,
 Quibus instrui potes. A. Quia hac locutus es
 Honoribus decorabo te haud vulgaribus.
 Quid porrò de stolidis apellis dicimus
 Theomache? magno ne his stetit defectio
 Quam moliebantur? T. relata est gratia
 Sanè affatim: remunerasti congruis
 Muneribus, & sementis ut facta est, ita
 Respondit agricola auarū sua seges.
A. In posterum ecquid calites laceſſere
 Opprobriū, mediumq; digitum ostendere
 Pergent? T. malum si capitibus querant ſuis.
A. Quid ranta viis auri, quid illa multiplex
 Preciosag; ſapelleſ ſeſſaria ſuis
 In ade? T. Nihil, inanis ostentatio
 Tantummodo erat. Vt licebit lignis,
 Siue ſamiis: idem uſus eſt in alteris.
A. Considera verò, Deum qualem inuocent,
 Iniurias qui obliuione conterat
 Sibi irrogatas, quiq; ſtomachum amiferit.
 Mihi quidem nondum hactenus pol quod ſciam
 Suo ſacrilego iratus eſt vel paululum:
 Nedum vt anima caſſum ſub impia tartara
 Trudat. P. Superstitioſa gens, minimè videt
 Quid colat, & aras numini cui nam erigat.
 Quapropter horteris licet per literas,
 Quos in Paſtaſinam tuo nuper loco
 Mifisti, & aliarum ſenatus yrbiuum.

Quam,

*Quas incolunt Iudei, ut alacriter tua
Mandata, quod adhuc præstitere, exbauriant.*

A. Fortasse. Verbum est peruetus: calcaria
Currentibus. T. honorare celestos heros
Nimium nequis. Quin quando peragis omnia
Qua potes, ibi præstare plus te conuenit,
Tua salutis nempe defensoribus,
Tui imperij custodibus, & auctoribus
Totius orbis, omniumq; gentium.

A. Prudens Philophone hic sermo. P. Prudentissimum.

*Colis deos? cole magis, amplius cole.
Iudea sacra perosus es sacerrima?
Magis oderis. Solon, Lycurgus, & Numa
Leges tulerunt, his scelesti obtemperent.
Discant vereri quos veretur Rex deos:
Porcos sacrificent, & coacti deuorent
Porcinam apertis vi, manuq; fauibus.
Ne te misereat nationis impie.*

*Pulicem velut qui restiterit interfice.
Quod si vniuersum nomen iſacidum quoque
Ferro, fame, bello, horridisq; cladibus
Deleueris, num idcirco celum concidat,
Mundusq; in antiquum reuertatur chaos?*

A. Ita mihi dñ benefaciant, ut audiens
Dictis ero vestris: ad interitum rueret
Miserabilem, tormenta quam dirissima
Tolerare habebit, qui esse perdurauerit
Iudeus. Incepsum est, oportet progredi.

Iustum

*Iustum sit, an non iustum, ego pensi nihil
Habeo. Imò iustum: hac fixa stat sententia.*

T. *Vox Rége digna, indexq; celsi pectoris.*

P. *Sic te Antioche beabit alma Faustitas.*

DIONYSIVS, ARISTAGORAS, LEON- TIVS desertores Iudaismi.

D. *Quid est amici, rebus in mortalibus,
Quod predicaueris aliquis beatius,
Quam omni solutum, ac liberum formidine
Nullo imminente nec leui pericolo,
Vitam in paternis exigore penatibus,
Cum remediori, & liberis suauissimis,
Carissimaque coniuge, & familiola
Fidelis, & ad nutus herum celerrima.*

A. *Nil comparo huic. L. sed, quorsus ista locutio
Pertinet? D. vi hinc felicitatem intelligas
Quam sumus adepti. Perieramus funditus,
Nisi periissimus. L. teneo quorsum tu eas.
Hoc dicis: vxorem, domum cum liberis,
Ipsam insuper animam fuisse nos simul
In Iudaismo perdituros. D. attigit.
Hoc est, Leontii, quod volebam dicere.*

A. *Nunc religio suscepta postquam est purior,
Securitate vivimus in altissima.*

D. *Sic ut sine omni dormias molestia,
Nodis religionum solutus omnibus.*

L. *Nulla extimescimus arma, non ieunia,*

Non

*Non lotiones, non dies festos, neque
Sabbatba, & prohibita tot genera animalium
Curamus, aut sexcenta legum millia.
Consulta Moysis aut nimis difficultia:
Aut ridicula nimis: aut nimis puerilia.*

D. *Vultis ne mecum magnam inire gratiam
Ab rege? A. nos verò volumus, & plurimam,
Si possit, ut pro vtroque tibi respondeam.*

D. *Eleazarum nostis? L. Sacerdotem coma,
Barbáque promissa, decorumq; facie,
Æcate confecta virum? D. hunc ipsum puta.
Hic delitet domi, vnus omnium Dei
Sui colentissimus: sed osor pessimus
Nostri Antiochi, & ipsius eterni Iouis.*

L. *Vera aurumas, mibiq; perspectissima.*

A. *Quid tum? D. fatue, quid tum? reperta occasio est
Pulcherrima, improbum senem accusabimus.*

A. *Quid audio? vos hunc senem accusabitu?*
Nefas. L. apage, animum geris, vab, muliebrem.

A. *Quid fecit, aut quam imposuit illi iniuriam?*

D. *Cum istis facesse interrogacionibus.*

A. *Hamanitas si qua supereft, si quid valet,
Valere quod apud Sarmatas etiam solet,
Hominem esse natum ex hominibus, deponite hanc
Audaciam. L. quintu hinc abis, & misericors.
Nobis duobus hoc relinque negotium.*

Quenam mala supersticio se obiecit viro?

A. *Amabo Dionysi, & Leonii, parcite*

- Ciuem nouo exemplo, & hominem intigerissimum
Spoliare vita, proditum indignissime.
- D. Tanti est placere Diu, & ipsi Principi.
A. Ne tam impiè senem hunc ad exitium date.
L. Vbi tua miseratione haud opus est,
Ibi miseraris quemlibet plusquam satiis.
A. Sic auupari gloriam finite alios.
D. Tu quoq; alios nequam hunc finas defendere.
A. Fugienda nobis semper importunitas.
L. Nobis colenda semper augusta pietas.
A. Magnum hoc si agatis vos sequetur dedecus.
D. Quin hoc agentes nobile sequetur decus.
L. Hem tu, rase, & recede sis, si adeo times
Culpam hocco facto. A. Tristis abscedo domum.
Date obsecro locum meis precibus, date.
D. Nisi binc abiis, certè malum tibi dabimus.
A. Vobis perinde eueniat ut meremini,
Amentia quorum miseret, ac me pudet.
D. Vade in malam rem homo nibili. A. valete vos.
L. Ille abiit, hem collamus ergo omnes moras,
Ducamus orsa optabiles ad exitus.
D. Fiat gradum rendamus binc ad regiam.
L. At prodit Rex in publicum. Nunc te para:
Fac sis apud te. D. venio meditatus nimis.

DIONYSIVS, ANTIOCHVS, LEONTIVS.

- D. Regi salutem diis ab immortalibus,
Aurig mones, & trophæa ingentia,
Ac sem-

Ac sempiterni celebritatem nominū.

A. *Dij vos ament. D. si non grauere aures dare,
Breue est, quod expromere tibi huc accessimus.*

A. *Dabo, & secundas. D. Ambo Iudeo sumus*

Semine oriundi, patrios seruauimus

Hucusque ritus, donec edictum tuum

Meliora persuadens tenebras dispulit

Nostris ab oculis, lumen ut clarissimum.

Et cum deorum simus addic̄tissimi,

Tuāq; maiestatis almo numini,

Pati nequimus esse nos ludibrio

Vetulo cuidam, nomen est Eleazar.

Hic legum auitarum manet amanissimus;

Atque tenacissimus, & deos, tēque paruer

Conspusat. Id si tu potes diutius

Perferre, mirabimur. Et addit ceteris

Animos sua hac audacia audacissimos.

Moriatur ergo, si recuset obsequi.

Hac victima diis nulla erit incundior,

Hac cæde partam exaggerabis gloriā.

A. *Antiqua quod valere iussistis sacra,*

Fecistis hercle facinus insignissimum,

Resq; in statu locastis vestras optimo.

Et quia mei, diuīm q; cunctipotentium

Vos cura tenet eximia, dignor vos meo

Fauore, amicitiaq;. D. Dijs ferant tibi

Optata semper. L. viuat Antiochus. A. age

Tribune, tecum ducito lorarios,

l a

Et bos

*Et hos amicos sequimini ad domicilium
Capitu nefandi. Vinculu constringite
Arctissimum cœu bestiam. Perducite
Ad me volentem, rapite nolentem. Canis.
Quid sit docebo edicta regum spernere.
Dabit alius tua documentum insania.*

E L E A Z A R V S.

Mitissime parens, arbiter iustissime,
Per temet ipsum, per thronum sanctum tuum
Desige metam calamitati. An sevies
In omne tempus? misericordias tuas
Non sentimus amplius? noli Deus
Hæreditatem quam redemisti tibi
Iactare trucibus deuorandam bellum.
Misere seruorum tuorum, & respice
Aliquando amaras singulorum lacrymas.
Querimonias audi, incuereq; gemitus
Mæstissimos, quos continenter fundimus.
Satis satis iam præriorum cepimus,
Commissa luimus. ô flagellum proinde,
Gladiumq; nostro inebriacum sanguine
Vagina recipiat, reos fatemur, &
Agnoscamus: peccauimus cum patribus,
Mala gessum, & iniuriam fecimus.
At tu obsecro domine à furore tempora,
Vultum priorem ostende placatissimum:
Concerre luctus omnium grauißimos

In per-

Quo perpetuum, & in singulare gaudium.

Finem tyrannus sortiatur debitum,

Doleat ob innumerabilia maleficia

A se impiè, superbè, auarè, immaniter,

Diuq̄ designata, frustraque dolear.

Morbo putrefact, quem manus nulla medici

Leuet, ipse fætorem suum ferre nequeat,

Viuenter vermes nutriantur carnibus:

Opem tuam implorans nibil opis sentiat:

Fædissimo lethi genere reddat animam.

Pernoscat hoc animal ferum, & dilucide

Intelligat te Principem esse Principum,

Abs te potestatem venire quamlibet,

Celum, terrasq; in tua vnius manu

Constare. Deinde virium tantum, precor,

Largire, & impertire mihi robur animi,

Néue cruciatus, néue qua assentatio,

Néue vlla res amore me abiungat tuo,

Et sanctionibus atauum salubribus.

Vtique melius est emori caussa tua,

Quam te repulso in longa viuere spatio.

Nam quæ sine Deo vita nobis degit,

Mors viuare recte, & vita fertur mortua.

Nil aliud ego, quod postulem te, reperio:

Nisi vt necesse si fuerit occumbere,

Fortiter occumbam tuis pro legibus,

Atq; ob tuum nomen, quem amo super omnia.

Quæsum precatus annuat tua bonitas.

ACTVS TERTIVS.

TRIBVNVS, LORARIUS,
ELEAZARVS.

T. Grandem feram in suo latente latibulo
Comprendimus: tenete prcnsam, vincula
Astringite vehementius, cautele ne
Magicam per artem è manib; ipfis auoleat,
Similiter ut auis è cauea. Ibi tum boues
Per terga vestrar; salient liberaliter.

L. Si Iupiter magnus fores, non te infugam
Hodie capessas, flagitium hominis. E. itane
Eleazarum nihil repugnantem, nihil
Penitus reclamantem, volentem denique,
Quinimo gaudentem ligari hostiliter?

T. Scilicet in optatu fuerunt bi tibi
Nodi. E. fuetunt: nec reuiniri modò,
Sed verbera quoq; vulnera q; volo perpeti;
Sed huius etiam lucis usuram libens
Latuoq; reddere patriis pro legibus.

T. Senem stolidiorem extitisse non reor:
Quem nauigare potius illam in insulam
Referat, ubi elleborum vorant, cerebrum quibus
Sanum est parum. Quanquam arbitor triplici fore
Anticyra opus, sanetur ut stultum hoc caput.
Temnit salutem, exitium amat. E. narras male.

Purga-

Purgatione ista magis opus est tibi.

Non tenuit, aut tenet villa me vesania.

Amo salutem, odi meum exitium. T. igitur

Dubitare noli, quin tua ex sententia

Cooperiendus sis acerbitatibus

Cruciatum quamplurimorum ysg, ad necem.

E. Quod imperator calitum permiserit,

Id corpori meo facite: melior mei

Pars interire nescia, aeternum vigens

Viuensq, permanebit in superius locis.

T. Speciosæ dicta funditare desine.

Viden? fores reserantur, & rex consideret

Antiochus in folio, ut solet. transfigimus

Tua iussa rex grandavis ecce fistitur.

ANTIOCHVS, ELEAZARVS.

A. Leuate manicis, liberum astare finite.

Tun' ille quem vulgus vocant Eleazarum?

E. Certè ille. A. quidnam functionis obtines?

E. Quod antecellit ceteris praestantia:

Munus sacerdotis obeo. A. Sacerdotis? hem,

Non vnu es de grege, sed ipsem et gregis,

Quantum audio, magister, & custos. Placet.

Memor mihi, quam faeris in vita diu.

E. Tricesimus ter annus agitur, cum parens

Me depositus. A. est viridis bericle, & crudior

Senecta, quam anni flagitans: nec vulew hic

Etatis hanc maturitatem nunciat.

Verum ista prateriens, rem ad ipsam defecor.
 Nescire, qua sit conditio tua non potes
 Eleazar: vides quo loco sint res tua,
 Arbitrio versaris in meo, mea est
 Tui potestas omnis. E. haud negauerim.

A. Vtrum ergo me experiri amicum, & benevolum
 Mavis, an inimicum, & seuerum vindicem?

E. Quod melius est, & longius abest à malo,
 Id malo, benevolum: fatenda est veritas.

A. Quando igitur optimum quod est, eo cares,
 Nimis ut ipse noueris, qua recta sint.
 Saltem id quod huic vicinius complectere:
 Audi monentem honesta, ne fanaticum
 Rerum estimator te bonus definiat.

E. Cognosse festinat animus quid consulat.

A. Venerabiles canos tuos, atque senium
 Maturimum reuereor. & benefacere
 Cupio tibi, per ipsum Iouem, qui perspicie
 Mentem meam, atq; sensuum abditissima.
 Tantum hoc agas, facillimum, leyiſimum:
 Gusta fuillam in hac sacrificata mala.
 Quid horruisti ad rem pusillam Eleazar?
 Serua cibis, ne morere tam turpiter.
 Etas senilia multa multos perdoceſ.
 Quam omnes magistrum dicitant prudentiam:
 Testudoq; qui in diem bunc sapere non didiceris.
 Adhuc opinionibus praposteris
 Patrum insuolitus, tota aberras à via.

Cibos

Cibos repudias esui quām aptissimos,
 Donumq; naturæ, & voluptatem probem
 Sanè proteruē respuis. Quid quod mea
 Praecepta, suppliciaq; in alios qua hactenus
 Expendimus, nonne sopore altissimo
 Mersum excitarunt? nunc dies isthac nouum
 Vitæ genus, nouosq; mores postulat.
 Circumspice infelix, veternum discute,
 Datute tibi consilium, & attentus vide
 Quonam ruas, pestem tibi quam compares.
 Miserare canitiem tuam: dulcissima
 Lux hæc, eam tûne sine ratione fugies?
 Nec porrò debet te metus hic incessere,
 Ne in aliquod incurras periculum, mihi
 Si parueris: interminatio grauis,
 Et dura mortis proposita necessitas
 Culpa impetrabunt (si est aliqua culpa) veniam.

- E.** Si copia datur, eloquar contra, meus
 Quæ animus hortatur. **A.** datur, loquere, licet.
E. Quod tantoperè te mea senectus commouet,
 Eiusq; caussa velle dicis parcere,
 Grates ago, misericordia haud vtor tua.
 Nec mihi iuuentus, aut senecta antiquior
 Vnquam esse possit sacrosanctis legibus,
 Seruare quas magis necesse existimo,
 Quam viuere. At tu edere suillam ne putas
 Crimen adeo leue: non leue est perrumpere
 Legem à Deo latam, vel in re paruula.

l s

Nam

Nam cogita. Tu, Antioche, Rex magnus, potens,
 Syris tuis barbam verasti radere,
 Hic iussus est tuus, Syri hoc omnes sciunt.
 Tamen aliqui rem ceu minutam negligunt,
 Raduntq; barbam, quanquam id ingratum tibi.
 Non censes auctoritatem hic regiam
 Esse violatam? non iniquo animo feras?
 Non imperabis tradi eos in carcerem?
 Non exulabunt? non capite pœnas luent?
 At qui tu homo es Deo inferior, oh, partium
 Plusquam trecentis millibus. Legem in tuam
 Non ita grauenhi si quispiam offendit semel,
 Ut spretus ipse vindicas acerime:
 An minus erit sfernere Deum, quam laderem
 Regem? minusq; puniat fontes Deus?
 Statuis inepit nos philosophari, quia
 Natura qua nobis beneficia præbuit,
 Minimeq; vicioram volupratem odius.
 Cetera laboras prorsus ignorantia.
 Nam nostra lex dum non finit edere omnia,
 Quæ venter, & gula appetunt, veram docet
 Nos temperantiam, & cupidinem monet
 Habere dominum, ac imperare libidini.
 Dicam insuper, quo respatescat clarus,
 Cur nos suilla temperare iussit
 Deus. Luto est amica sus, & bestia
 Immunda; nunquam ad astra subrigens caput,
 Semper in humum projecta toto corpore,

Ven-

Ventrīq₃ solum, pabuloq₃ seruiens.
 Aptaq₃ macello, præterea ad aliud nibit.
 Hac ergo Deus ambage quadam precipit,
 Ne nos voluptati, ac libidini velut
 Porci velimus tradere, oblii^ti atheris,
 Omnisq₃ iustitia, & perennibus ideo
 Tanquam sues pœnis necandi apud inferos.
 Haud vlla verò me ratio, nullus color
 Absoluet, vt tu credis, à piaculo,
 Quamcunq₃ legum rupero almi numinis.
 Pro quibus ad omne me offero lethi genus:
 Seu me illiges rote, ignibus seu concremes,
 Seu fustibus mactes, meum seu verticem
 Gladio reuellas in lucris bac deputo.
 Intaminatus ad auos proficiscar meos,
 Immanitate superior tyrannica.

THEOMACHVS, PHILOPHO-
 NVS, ELEAZARVS, AN-
 TIOCHVS.

- T. Modestia senex præstat arrogantiæ.
 Ridere supplicia queas, cum haud sentias:
 Cūm senseris, tum cantilenam aliam canes.
 Non tu ex chalybe, non ex filice compactus es.
 P. Patientia regis te abuti non decet,
 Neg_o pestifera præponere salutaribus.
 Dimitte fastum, & tempori expurgiscere.
 E. Equidem vigilo, & omnem in Deo fiduciam

Repono,

Repono, ab illo praesidia mibi spondeo.
 O sancta lex, qua sum institutus ego puer,
 Quam lacte cum nutricie infans imbibitur:
 Non te tueri, & predicare desinam.
 O sancta parsimonia, o frugalitas,
 O temperantia, & sacra moderatio.
 Dum supero, semper habeo vos charissimas.
 Verè sacerdotum decora dignitas:
 In sempiternum non pudebit me tuus.

- A. Bestia, quid autem hoc ne voluit mea lenitas?
 An quia ego placidus, ideo tu es factus ferox?
 Obtempera architecte scelerum, ne palam
 Coram omnibus nunc nunc volens nolens edas
 Porcinam. E. Edere profectò nolo, age quod lubet.
 P. Tantumne facinoris es tu in hoc esse statuimus?
 E. In lege frangenda scetus consciiscitur.
 P. Veniam dabis timore peccanti Deus.
 E. Si dat nihil timere, quod venia mibi?
 P. Ne catetos prefractiones feceris
 Cum ista obstinatione inexpugnabili,
 E. Per fortitudinem datam diuinitus
 Animossores facio populares meos.
 A. Iam conticefceris lingua petulantissima.
 Morem geres, an non geres? E. Deo geram,
 Ut gessi adiuv. A. Ego faciam ut nobis geras.
 E. Sua est voluntas cuique, cogi non potest:
 Si cogitur, non est voluntas amplius.
 A. Seu tu voles, seu non voles, suillam edes.

Tunc

Tâne ut mihi quoad placeat illus eris?
 Senum omnium nequissime senex, fac modum
 Insaniendi, atque obsecunda regibus.

E. Illic meus Rex habitat, & dominus meus:
 Ili obsecundo, & obsecundabo libens.

T. Res in acie est nouacula, quod dicitur,
 Accede ad aram, & sume carnis frustulum,
 Valere tantisper Moysen tuum iubens.
 Quid regis iram pergis, oro, accendere?

E. Captare ventos retibus conamini.
 A. Satellites, ocyw ad aram impellite
 Sacrificulum hunc superbia intolerabili.
 Curate corpus ne moueat, aut brachia.
 Tribune, tu vi summa in os carnem ingere.
 Patebit verum sic penes victoria.

TRIBVNVS, ELEAZARVS, ANTIOCHVS, THEOMACHVS, PHILOPHONVS.

TR. Escam caper tibi grunientis bellua.
 Cur me obseruas sic atroci lumine?
 Quin os apertum sit facius? citè, age, aperios.

E. Non aperio. TR. aperios, os aperi, & hoc glutiam.
 Silet nebulo, & immobilis manet ut lapis.
 Ede ede improbe. E. ob laborem inanem suscipio.
 Non comedo, quod comedere nos prohibet Deus.
 A. Vrgere magis homunculum nefarium.

TR. Quin

TR. Quintu hoc edū furcifer, ede. E. ô violentia

*Non manderim, quascunq; tandem macinas
Admoueritū. In corpus haud credo meum
Buccella descendet etiam minima minor.*

TR. Impurus, en yt excreat: animam simul
Hews excreas; vt te dū, deaq; perduinc.

E. Celum ante fiet perium celocibus,
Et astra falsis emicabunt fluctibus,
Cum nocte fœdus iunget aeternum dies,
Mors vita, vita mors erit. Nolo facero
Quod Regis impietas in ipsumet Deum,
Qui procreauit, & gubernat omnia
Me postular cum facinore scelestissimo
Committero: prius frustilatim suero
Velliq; laniariq; corpū hoc meum.

TR. Rursum, vora. E. apage cum nefandis carnibus.
Non comedo:cessā. Per Deum qui me aspicit,
Qui præsidet meo arbiter certamini,
Gustare nolo, quod sacra leges vetant.
Vos ista vestris ventribus largimini.

TR. Nihil agimus, Rex ipse testis es, senis
Adamanta vincit mira contumacia.

A. Méne ergo capris (ô malum) desistere
Yt victim, & expugnatum ab hoc deterrimo?
Nec posse persuadere verbis mollibus?
Nec posse dictis cogere minacissimi?

TH. Nullam scelestus meritus est clementiam.

P. Ex hominibus sollatur buius memoria.

A. Adesto

A. Adeſte tortores, manus conſtringite,
 Abducite, flagellis in ipsum atrociter
 Insurgite, laniate carnes approbe:
 Si quidem ipſe carnes ita refugit mandere.
 Tanquam fabri incudem, ita boum tergoribus hunc
 Validissimus plagi ferite gnauiter,
 Ut multus è visceribus exeat crux,
 Torrentū in ſpeciem: ac niſi exuat animum
 Illum priorem, coniicite in altam pyram,
 Vertatur in fauillam, & in cinerem abeat.
 Ipsos quoque cineres in vndas mitteſte.
 Et offa permiscete pecudum cum oſſibus.

P. Haud quicquam atrox nimis fieri in iſtum potest,
 Qui regem, & omnes incolas ſummi atberis
 Ridere non formidat, & contemnere.

T.H. Peccata grauiā vindicanda grauiſſimè.

E. Viro bone, & amanti Deum, nec mortuo,
 Nec viuo aliquod obtingere quit incommodum.

Viuatne, an ad plures ierit, haud intereft.

Domini ſui eſt cum ſpirat, & poſt funera.

A. Periſſis, hunc niſi ſubito ex oculis planum,
 Aretalogum, labem lucumq; abducitū.

ACTVS

ACTVS QVAR TVS.

TRIBVNVS, ELEAZARVS, DIODO-
RVS, MEMNO, familiares
Eleazaris.

T. Ecquid bodie bonum antepositum est prandium.

Eleazare tibi? ecquid epulis genialibus

Differtus es? num te flagris recreauimus

Quod expertebas? an aliquid desideras

Quod nostra possit ars tibi hoc facere amplius?

E. O procreator, o salus rerum Deus,

Spes Istraëli, vita, consolatio,

Qui potero iustas gratias persoluere,

Cum me beasti liuidis vibicibus,

Cum artus dedisti immane vulnerantibus,

Hæmargarita sunt mea, hæc monilia

Mea, omnis hæc gaza, omneq; patrimonium.

D. Mihi Eleazare, mihi Eleazare, agnosce rego te

Agnosce nos. E. Nosco viros amplissimos,

Mecumq; familiaritate arctissima

Confaderatos. M. o quod bodie vidimus

Spectaculum non absque multis lacrymis,

Cum tu flagris cooperitus es crudelibus.

O nosfer Eleazare, miseris ambos rui,

Quantum exprimere non possit vlla oratio.

E. Misericordia misericorum, ego non sum miser,

Tolerare

Tolerare namqz, immerita, malaqz perpeti,
Quia renuas agere malum, hoc in maxima
Felicitatis parte ponendum autumo.

T. Ut largiloquum apud hunc senem responsio
Nunquam imparata est, integrum solet diem
Blaterando lacerare. D. sine nos quiddam leue
Abs te impetrare. T. quid est? D. vt hunc sine
vinculis.

Atque arbitris vobis seorsim congregdi
Patiare nobiscum. T. licet, resolute
Heus vincla. Vos abscedite hinc, nos hoc loco
Dum terminatur sermo confedebimus.

M. Eleazar huc concede sis pauxillulum.

E. Verò, ac libenter: si quid opus est, dicite.

DIODORVS, ELEAZARVS, MEMNO.

D. Quæ rebus in multis tua est, Eleazare,
Spectata nobilitatâque sapientia,
Noſti ipſe amicitiam, & fidem firmissimam.
Veriſsimamqz iudicari, quæ velut
Aurum in camino, ita in amici duriſimiſ
Temporibus elucet: nec vna diffugit
Florente cum fortuna. E. idem affirmauerim.

D. Nos ergo qui te amore cumulatiſimo
Dileximus, charumqz ſemper habuimus,
Deesse tibi in hoc triftiſimo caſutuo
Noluimus. M. eheu, Regis imperia ſtatiſ

*Ab initio exsecutus essem, heu, tibi
Obtemperandum censuisses, nunquam ita
Concisa pellis esset à carnificibus.*

E. *Tormenta, si vitare cum possem, tuli,
Mibimet tuli; mihi dolet, si quid dolet.*

D. *Nobis dolent etiam dolores hi tui,
Credas velim indubitata testificantibus.
Siquidem ea lex amantium est, gaudere sic
Bonū amicorum, & malū dolere sic,
Quasi propriū. Verūm quo ad permittitur
Libera potestas, dum in pyra nondum vrerū,
Decede susceptra parum à sententia,
Diminus modicūm hanc tetricam constantiam,
Emolliatur peccus hocce ferreum.*

M. *Truculentus hostis tibimet euadere potes?
Quò mens bona receffit? datur vivere, mori
Cur destinastis? quis iubet? quis oportat? aut
Quis imperat? quis cogit hanc te abrumpe
Lucem? D. quod haud ullum facit animal, hoc facit.*

E. *Qui. D. tuentur bestiae pro viribus
Vitam suam, extingui timent mirum in modum:
Tu solus inuentus, necem tibi qui struas,
Tu qui sciens, videns, volens te ipse iugules.*

E. *Erratis, optimi viri, multum à scopo
Abestis, ac seruare medium tenditis,
In fraudem apertam impellitis. M. meliora dix.*

D. *Si tu paterna religione obstringeris
Vehementer adeo, ut constitueris omnia*

Lesbi

Lethi genera, tormenta sufferre omnia
 Prius, quam ab illa tantulum deflectere,
 Ne comedere porcinam, tamen domo è tua
 Carnes quibus vesci haud nefas, ferri impera,
 Easq; degustando te edisse simula
 Porcinam: ut ita supra tuum astantem caput
 Pestem supremam effugere possis, quod potes.
 Simulare tantum suadeo, quid hoc malis?

M. Eleazare, simulare disimulareq;
 In tempore, sapientis esse prædicant.

E. Prô sancta lex, prô sancte legis conditor,
 Quas fabulas recitatis? aut quæ somnia
 Eloquimini? quæ consilia depromitus?
 Non sic mibi atas acta ab incunabulis,
 Non moribus vixi hactenus tam perditus,
 Possum hoc vt in me scelus inexpiable
 Admittere sine sempiterna infamia.
 Nec spiritus hoc sanguinis clarissimi,
 Nec ista canities, & ad gradum ultimum
 Senecta propagata mibi concesserit.
 Honesta mens, quam vita turpis nemini
 Non debet esse nullies optatio.

Meam igitur animam prodigere satius erit,
 Quocunq; cruciatu, Antioche, decreueris,
 Quam illa via, quam vos mihi proponitis,
 Exasperare Deum, & iuuentutem meo
 Docere factò sanctitates patrias,
 Rempublicamq; prodere. D. Ob, quonam modo?

E. Si finxero, quod fingere cohortamini,
 Ratiocinabitur utique adolescentia
 Secum hisce verbis. En hic annis obstitus
 Eleazarus, praefectus eris, & sacrū
 Interpretandis legibus, grauius, pius,
 Prudensq; vir ritus Syrorum amplectitur,
 Nostrū salutem dixit. o nos simplices,
 Et mente captos, quid moramur insequī
 Vestigia seniū? cur trucidari iuuae
 Tanquam pecora? felis fruamur lumine:
 Ne quis cadere velit ante fatalem diem:
 Edamus escas, totus orbis quās edit.
 Papa, mibi qualē maculam ego īnusserim?
 Quām sordidam labem senecta asperserim?
 Et quid habet utilitatū elapsū ē manu
 Mortalium supplicia cauisse brevia,
 Quando manum Dei, & furorem, & improbis
 Pœnas ab ipso excogitas non quies
 Neque viuu effugere, neq; etiam mortuum?
 Idcirco alacriter, animo promptissimo
 Pro legibus, quarum auctor ipsemēt Deus,
 Grauiſſimū, sanctiſſimūq; legibus
 Ad mortem eo, qua glorioſior altera
 Non est, nec ad noſtros nepotes clarior.
 Sic ego ſenectuti, ſenectus ſic mibi
 Honori erit, petentq; iuuenes à ſene
 Exempla fortitudinis pulcherrima.

D. Tute nūm inimicus tibi es, Eleazare.

E. Odiſſe

- E. Odiſſe qui ſe nescit, hic non bene ſe amat.
 M. Tam nihil apud te noſtra valuiſſe monita?
 E. Quia vox Dei valet, apud me quām plurimum.
 D. Omnipotē voluntariam ad mortem rues?
 E. Vitam in beatam propere per mortem ingredi.
 M. Qui nam dolores ſuſtinebis ignium?
 E. Diuina virtus potentior eſt ignibus.
 D. Orbari amicis nonne reſ miserrima?
 E. Miserior eſt orbare ſeſe iſpum Deo,
 Qui ſolus in re incerta amicus certus eſt.
 M. Laniatus eſt flagris, roguum quare ſiti?
 E. Ceſſet tyrannus persequi, haud ſitiuero.
 D. Cruciatuſ eſt horribilis in flamma emori.
 E. Pœnæ graues fermè breues, longe leues.
 Apud inferos maiora ſunt incendia.

TRIBVNVS, DIODORVS, MEMNO, ELEAZARVS.

- T. Iam deſinat veſtra iſta fabulatio,
 Noſ tædet h̄ic trahere moras in veſperam.
 Tum vos, quod apparet, agitis nugas meras,
 Cum neſcio quid huic vultu infundere ſeni.
 Eſt æthiops, non fiet unquam candidus.
 Heus vos, ligate malum, vt ante duriter.
 D. Canos veremini. M. hominem habete mitius.
 T. Quem tu benignum reperiāſ, ſi inſenſuſ eſt
 Ipſe tibi, vt hic ſibi eſſe nondum deſinit?
 M. Vel nunc precamur, quid futurum expendito:
 Serò ſapere diſcas, modo aliquando ſapias.

- D. Per ego deos, hominesq; te obtestor, fuge
Et mortem, & atrocissimum mortis genus.
E. Nutare generosam haud liber sententiam,
Sint preparata mortuum mille genera.
Quare super sedete vos negotiis.
T. Duce, rapite, trudite Acherontis pabulum.
Assandus est veruex. E. valete. D. aue. & vale.
M. Ab qui valebit, quem rogas depascitur?

D I O D O R V S, M E M N O.

- D. Spes nostra Memno nos fecellit, sumpsimus
Laborem inanem, veterem amicum, equissimum
Atq; humanissimum virum, heu, amisimus.
M. Damnum haud mediocre fecimus, Eleazaris
Sermonibus dulcedine superantibus
Mel otinere, vultuq; illo amabilissimo,
Et suavitate morum, & innocentia
Priuati. D. an inuenire virtus huic parem
Vnquam poterit? M. haud poterit vñquā, exissimo.
D. Huius memoriam mihi dies nullus auferet.
M. Facilius obliuiscar ego mei, quam ut bunc
Sinam ē meo effluere animo. Siue vigilem,
Siue capiam somnos, videbo Eleazarum,
Amplexar, osculabor, colloquar senem
Post factū quoq; longè mihi charissimum,
Virtutis & satellitem rigidissimum.
D. In regiam redeamus, id tempus monet.
Præstissimus hercle Eleazaro, que poruimus

Officia,

Officia, quæq; debuimus. M. ita est, & hoc
Iucundum erit meminisse, conscientia
Officij alij mentem stabili hilaritudine.

ACTVS QVINTVS.

I OSIAS, E LISEVS, I ACOB.

Io. Hoc igitur vnum scilicet nostris malis
Vexationibusq; & aduersisimis
Rerum calamitosissimarum casibus,
Quibus tyranni incredibilis, & omnibus
Iam nota terrarum angulis immanitas
Multauit, occidit, necauit, perdidit
Stirpem tuam Abrami Deo charissime:
Hoc deerat, inquam, Eleazar ut nostrum iubar,
Noster necessarius, & alter ceu parens,
Communionem propter arctam sanguinis.
Vir omnium quos sol videt honestissimus
Iustissimus, multoq; sapientissimus
Raperetur ad tribunal, ad flagra, ad rogum.

E. O hunc diem infelicem, & illatabilem,
Quo tale columnen horrifica frementibus
Eurus solo prosternitur: quo tanta lux
Occumbit. I A. ego memini dolor quantus meum
Cor vellicauerit, ubi Regis impij
Os illud importunum adire coactus est:

*Vbi flagellis sectus est atrociter,
Totumq; corpus est crux perlitum,
Spectare qua nos contigit cum lacrymis.*

I. *Speculum mæstissimum intuiti sumus,
Cantibus item, & leonibus miserabile.*

E. *Stadio in eodem forsitan spectabimur,
Perinde si Deus ut prius connuerit.*

I. *Deus cum sit Deus, facit quecunq; vult,
Reprobationem incurvare nec ullam potest.
Si quid vel agat ipse, vel agi non prohibeat.
Tradamus horrorem nos ei, quanti sumus:
Si occiderit etiam, nocere non potest.
Signum sacerdos militare sustulit
Altissime, ducum ipsum fidentius
Sequamur, & ruamus in arma media.*

E. *Summoperò nobis quempiam dari obuium
Desidero, qui nuntium ad nos afferat
Super Eleazari ultimo certamine,
Afflare cui nos vetuit immensus dolor.*

I. *Quanquam arbitror, prorsusq; mihi persuaderet
Similem fuisse sibi virum fortissimum:
Nihilominus tecum velim pernoscere
Qui rotaves processerit. **I.** *A. id ipsum ardeo
Competum habere, et si absq; gemitu, & lacrymis
Audire funestum haud licebit exitum.
Viuentium fletus decora morientium
Sunt, & super amico atq; socio sanguinis
Ut debitum est plorare, sic suauissimum est.**

E. Sed

- E. Sed enim qui hic, quem cerno dirigere gradum
 Huc recta? Io. hic ipse nuntius quos quarimus
 Fortasse nos afficies. Ia. maestus est homo,
 Fixos tenet oculos bumi: appetet aliquid
 Secum volutare, atq; id haud latissimum.
 E. Aurem adhibeamus, nam loqueretur quippiam.

NVNTIVS, IOSIAS, IACOB,
 ELISEVS.

- N. Si ego cruciatum ob inexplicabilem istius
 Eiusq; virtutem, & obitum doloribus
 Ferueo, necessitudo cui nulla cum eo,
 Cognatio nulla fuit, ab, vt se gerent
 Cum didicerint, quos ille familiariter
 Dilexit, aut quorum propinquus extitit?
 Io. Dixine vobis? E. nouit hic rei ordinem.
 Ia. Vin' alloquar? E. nondum: audiamus cetera.
 N. Non me latet Eleazar o esse tres viros
 Cognitione copulatos, quos reor
 Ad se venire aliquem cupere, qui aspicerit
 Quintum quasi actum huius nouæ tragœdiae.
 Senem bonum, senem optimum in flammis diem
 Confidere extremum. E. quiesce. N. Cuius ex
 Sermone penitus acta quæ sunt omnia
 Percipere detur, luctuosa quamlibet.
 E. Heus tu, mane parumper, in eos incidis
 Quos conuenire vis, vt aiebas modo.

m s

N. ipsinē

N. Ipsi nē vos, quos querit abam? IO. ipsissimē.

N. Iam agnosco facies: nil potuit hodie magis
Accidere charum. Vos volo, simul commodè
Vos obtulisti. E. tūne præsens omnibus
Coram affuisti, Eleazarus postquam ad pyram
Largissimè flagris onus tuus raptus est?

N. Nempe affui, oculis & meis, & auribus
Vidi, notaui facta, dicta singula.

IA. Ordire sis narrationem lugubrem,
Fletusq; grauidam, tibi animos attendimus.

N. Vix est ut exponendo possim consequi
Proteruitatem, & insolentiam, & nouam
Perulantiam, quam itinere quo pertractus est
Vsq; ad rogum, satellites tortoribus
Dum paria faciunt, in virum hunc expromperint.
Niuium aliis similem capillum vellere;
Barbam alter in pectus fluentem carpe:
Hic in caput pugnos vibrare; at hic genas
Et os sacratum verberare identidem.

E. Durançis proæmia, ô durißima.

N. Dicenda plura. Hic partem in illam, iste in aliam
Raptabat. Ille retrotrahere audaciter,
Antrorum aliis, retrorsum aliis impellere,
In crura calces, inq; latuus impingere,

IO. O sauitia. N quid contumeliaq; probra,
Maledicta, scommata memorem, toties quibus
Hominem lacescebant procaces admodum?

IA. Et bsc ferebat mente sedata senex?

N. Se-

- N. Sedatiore tulisse quidquam neminem,
 Nec posse ferre opinor. Ut vastissima
 Rupes procellis imbrium atq; grandinis,
 Rabieq; ventorum tumultuantum
 Dum quatitur assiduo, resistit fortiter,
 Immotaq; manens ridet omnes impetu:
 Sic ille summa præditus constantia,
 Iстis nihil cessit, nihil turbatus est.
 An ille cedat his? flagellorum icibus
 Horribilibus non cessit, igni denique
 Flamas vomenti ad sidera nihil cessit. IO. ab,
 Si passus est hac innocens, nocentibus
 Mercedis ergo quid erit? IA. incepsum precor
 Peccato sermonem. N. in lotum venere, ubi
 Electum arietem concremari oportuit.
 Struem ordinaram, ligna pice sudantia
 Monent ut aspiciat. Obedit, aspicit
 Intericus, vultuq; planè immobili.
 E. Nibilne verborum edidit, dum ista fierent?
 N. Paucissima, & qua celsitatem pectoris,
 Roburq; singulare satis ostenderent.
 Considerate porro, quam nil moueris
 Eleazaris fortuna carnifices truces.
 Fætore nares illius olentissimo.
 Plenoq; pestilentia atq; sulphuris
 Audent replere homines inhumanissimi.
 Posthac pedes ligatum, & à tergo manus
 Constrictum, in ipsum sic regum immixtere virum
 Pergunt,

Pergunt, *Q*ad medio eminentem stipitem (*bem
Dolor propemodum intercipit vocem mibi*)
Corpus ter, aut quater alligant contentum.
*Tum è silice scintillam ignis excutient, & hanc
In fomiter rapiant, & arida subird
Alimenta circundant. Pyram inde fascibus
Crepitantibus nituntur altam accendere.
*Subtexit ethera fumus, & fumo comes
Repentè flamma attollitur sublimius.*
*Hortatur alter alterum ad regum probè
*Augendum. Ibi bacchantur omnes gaudie,
Canunt triumphum. Eleazarumq; opprobriū,
Dictisq; consindere student ictularib;.***

I. Nullamne vocem misit in flamma senex?
*Non cinaluit? N. neutquam. Prioribus
Cruciatibus qua mentis altitudine
Restiterat, etiam huic omnium sauisimo
Restis, & est perfectam adepem gloriam.
*Verum hic ad ea, qua extrema sunt, attendite.
*Memorabo quam precationem effuderis
Ipsum ad Deum, cum iam vstulatis artubus
Offa intima ignis edacitas allamberet.
*Itaq; oculos, quoniam manus prævinculis
Nequibat, ad calum efferens sic factus est.
*Supreme Rex, quem nil fugit, quiq; omnia
Quæ prætorita, futura, quæ presentia
Solus tenes, nosti meos sensus, meum
Ergo te amorem, ergaq; mandatum tuum.*****

Ob quem

Ob quem nec illibenter, vltroq; baurio
 Supplicia crudelia, & ob eo crudeliter,
 Cum potuerim pœnus carere his omnibus,
 Multisq; perfui bonis. Nunc te pater
 Suppliciter oro, tribue misericordiam
 Populo Israëli, quem tibi esse proprium
 Statuisti, & aliū prætulisti gentibus.
 Quas meritu est pœnas luit, parce obsecro,
 Sanguis meus, tormenta mea, mors hac mea
 Miserrimus mortalibus veniam impetrant.
 Hec prolocutus conticuit, & piam animam
 Effudit: hic finis laborum, hic terminus.
 Praeterea mors vitam secuta est inclitam:
 Habetis à me que cupistis discere,
 Abibo curatum negotia mea: vos
 Qua decuerit viro huic dare parentalia.

ELISEVS, IACOB, IOSIAS.

E. Ite ite iam profusiores lacryme,
 Dudum represso profilite largius.

IA. Heu heu madessunt ora salso flumine.

IO. Eleazar, ab abstinere fletibus.

Et gemitibus te sic perempto quis queat?

E. Doctore spoliati sumus doctissimo.

IA. Cum Eleazaro exulta est omnis felicitas,

IO. Canus capite, & intelligentia quoque

Canus, sacerdos ante sacrificium,

Et precibus operabatur, ut populo Deum

Placabilem redderet, is bodis en hostiam

Seipso

Se ipse immolauit, macula ab omni liberam,
 Plebisq; totius expiatrixem. E. ô virum
 Magnum, suaq; dignitati baud imparem.
 Cibo exegrando polluere dentes sacros,
 Eros colendo exercitatum numine
 Fadare noluit. IA. ô magister optime
 Celestium mysteriorum, qui tuo
 Quæ alios docebas approbasisti sanguine.
 Habent sacerdotes quod imitantur probè.
 Tu perdoceas parere rationi, doces
 Motu domare turbidos, præcordiis
 Ex intimè Deum diligere. E. Amplissimum
 Decus Eleazarus Hebreus inculis.
 O debitam natura, at ipsi patria
 Mortem potissimum solutam, ô qualia
 Virtute fiunt? IO. prosequentur posteri
 Grata memoria facinus excelsissimum,
 Eternitas quod omnù intuebitur.

IMMO-

IMMOLATIO ISAAC.

P E R S O N A E.

PROLOGVS.	Vox Dei.
ABRAHAMVS.	NATVRA.
SARA coniux.	RATIO.
EVLAS seruus atriensis.	ANGELVS.
SERVVS corruptus.	FAMVLI duo.
ISACIVS.	DOMESTICI.

E P I L O G V S.

P R O L O G V S.

QUOD mibi, gregi^q, nostro, vobis^q, omnibus
 Faustum eueniaat, spectatores lectissimi,
 Huius^q, ciuitatis ipsa lumina;
 Antiquam rem nouam, haud ignoratam prius,
 At non (ut reor) oculis usurpatam antea,
 Vestri caussa in scenam deducemus hodie.
 Argumentum est breuissimum, & pulcherrimum,
 Grauitatis multe plenum, ac suauitudinis.
 Id dum percurro, queso aurem adhibete vacuam.
 Abrahamus singulare Hebraorum decus,
 Fuit in amore sempiterno numini.
 Hunc Sara coniux sterili & senex, senem
 Fecit ut esset genitor unius filij,

Per

Per quem auctum iri populum sponderat Deus
 Mirum in modum. Post bac autem quid accidit?
 Dicam planissime, si animos attenditis.
 Togam virilem iam sumpserat Isacius,
 Cum abrahe fidem Deus & obedientiam
 Explorans, sacrificari mandat filium.
 Obsequitur ille iubenti, & se oblitus patrem,
 Nec cum quoquam deliberans domestico,
 Ad monstratum sibi montem properare properat:
 Ubi aram componens, & acinacem vibrans
 In cernices virginem, mox diuinitus
 Iatum suspendere iubet. Tum laudibus
 Eximiam ob virtutem tollitur amplissimus.
 Hinc se continuo cum nato rursus domum
 Capessit Ierius, totam exhilarans familiam.
 Valete, bonam boniq₃ dare operam bonis.

ABRAHAM VS, SARA.

A. Nunquam mibi (ut quod res est premam audacim)
 Placere potuit quorundam hominum natio,
 Qui sese optant fieri senes, factos dolent,
 Atq₃ in senectutem crimina multa congerunt.
 Quia, si animo utaris aequo, minima, aut nulla sunt.
 Ille arumarum condimentum est optimum.
 Humana incommoda perferens humaniter,
 Nullumq₃ fortuna exborrescens impetum.
 Siunt se cogi nuntium remittere
 Voluptatibus, & eum in luctu degere.

Equidem

Evidem ego non habeo senectutem meam
 Quod accusem, quam nec onerosam sentio:
 Quippe velut sarcinam sustineo leuissimam:
 Nec paret, quas voluptates amiserim.
 Vnum senio meo erat percessu aspergium,
 Vnum, inquam, perpetuo exedebat cor meum,
 Quoniam ex te nullos procrearam liberos:
 Omni hoc ducebam diritate dirius.
 Dimidium tantum viuitur absque liberis.

S. Haud istuc mi vir tibi fuit acerbum magis
 Quam mibi. Voluisti audire pater? bene tu quidem,
 Ego item genetrix dulcissimorum liberum
 Ut redderer, quae non factitavi preces?
 Quibus gemisibus non fatigavi polum?
 At qui non aliam ob caussam indulsi Agar tibi
 Ancillulam, nisi ut susciperem filium
 Alieno ab utero, quando non possem meo.
 Nimirum has coniugibus inter se amantibus
 Opes, diuitias, thesaurumq; nobilem,
 Hoc precipuum ornamentum vita existimo.
 Gratus sol, grata cali lampades aurea,
 Cum nox amictu terras inuoluit suo:
 Tellus grata variis redimita floribus:
 Similiter alia que memorem, si opus foret:
 Nihil tamen sic venustum est mortalibus,
 Quam ex seniorum lucem contemplarier,
 Propriiq; sanguinis animatos flosculos.
A. Recte, si modo mentem animi possident probam

n

Si se

Si se futuros frugi spem ostendunt bonam.

S. *Id semper exceptandum duxi ante omnia:*

Alioqui expedier nullos esse, quam improbos.

A. *Quid de Isacio communi censes filio?*

*Quidnam fentis vxor mea? S. oh, caue roges,
Quod ad vnguem nosfi. Prepotens rerum sator
Nostrum Isacium, nouum veriusq; gaudium
Nobis incolumem praefet. A. Praefabit Deus
Propagatorem infinitarum gentium.*

S. *Adolescentem malarum fagitantem artium,
Verecundum, prudentem, iustum, sobrium,
Parentibus dicto audientem sedulò.*

A. *Nil perperam profata es, testarissima
Sunt que dixi, prolem nocti sumus optimam,
In qua myificè conquiescit mens mea,
Cuius sermo aspectusq; omnem agititudinem
Exurbat mibi. Non angor in atate ultima
Hunc partum nobis donatum, quia talis est.
Neque valde concupisco plures filios:
Quoniam in Isacio filiorum myriadas
Inesse cerno, quas pollicitus est Deus.*

S. *Me vero in vita oblectat, pascit, recreat
Natus solum: ille requies & salus mea.*

A. *Amemus, sicut amamus, filium, & Deum
Laudare nullo intermitiamus tempore,
A quo demum hoc obtinuimus beneficium,
Qui cuncta que vult uno nutu perficit.*

S. *Etsi am, mi vir. A. Ego rus ibo, visam pecus,*

Pastori-

Pastoribusq; dabo mandata, & villico.
Vale interibi Sara. S. Deus te custodiat
Marite mi. A. Nunquid vis? S. cito redeas. A. licet.

A B R A H A M V S.

I L L A hinc abiit, ego rus tendo iter, ut dixeram,
Instabo operis, & perlustrabo singula.
Attentum patrem familiās me hodie geram.
Deus, Deus basce curas, hac negotia
Fecit tibi: illum in vita que fortuna satis
Condidicisti vehementem, sed fidum tamen.
Hem ut longis, ut laboriosis oppidō
Migrationibus tolerantiam tuam.
Tentauit? quam multis idem periculis
Tuam obiectari passus est vitam? domum
Paternam, cognatos, affines, patriam
Deserere iussit, & locos incognitos
Petere. Quam isthac parum iucunda euenerint,
Memoria meministi Abrabame. At contra mibi
Recenseas, si potes, quibus etiam bonis
Te cumulauerit. Hic omnis facundia filet,
Centum linguae non poterunt omnia effarier.
Quoties promissa dedit, qualia nulli prius
Mortalium dederat, de meis nepotibus,
Qui se stellis aquabunt multitudine.
Me propter reges attriuit, mibi suum
Auxilium affirmauit quam praesentissimum.
Ego benedictus, ego victor regum, ego pater

n. 2

Mul-

Multorum gentium, ego denique regum pater,
 Dicissimus agri, rerum felix omnium.
 Quid præterea requirat vel auarissimus?
 Aut quid ei magnum tandem, cui isthac patua sunt?
 Insuper habes, quem peritio baredem institueris.
 Ex asse, tuum gnatum, verè vnum & unicum,
 Tuum Isacium, blanditias mellitissimas.
 Mori Abram me potes, nec enim eris beatior.
 At enim segnius ingredimur, addamus gradum.
 Viam voremus reliquam, quò maturius
 Nos recipiamus ad grandauam coniugem,
 Et ad natum, commune amborum corculum.

S E R V V S corruptus, E V I L A S Atriensis.

S. Ut atriensem istum male perdat, quidquid est
 Diuorum in celis, ita me plagi concudit.
 Dolent scapula, dolet caput, dorsum dolet,
 Dolent brachia, dolent crura, dolent omnia.
 Ægrè incedo. Quasi incus essem, sic homo
 Nefarius me cooperiebat fustibus.
 Clamabam obtestans per superos, & inferos
 Ne seuires: ventis loquebar scilicet.
 Post vix me liberaui, & conieci in pedes,
 Tergumq; delassatum mandavi fuga.
 Sciterunt quis, cur verberauit? nescio.
 Quia gratia multum apud heros intelligit

Se posse,

*Se posse, idcirco superba tollit cornua,
Ac nos consputans triobolares seruulos,
Sexcentoplagis pulchre nomen indidit.*

E. *Quid blateras male conciliate? quid hic restitas
Ante ades? quin fugis mastigia? S. obsecro,
Quid commerui? nolo profecto. E. Tenebrio,
Vis exponam merita tua? S. scio me bonam &
Fidelem seruiturem hero seruisse meo.
Ad quem, ubi redierit, deferam nomen tuum,
Qui seruum innoxium sic multos. E. fur, trifur,
Vini calamitas, bellorum signifer,
Venter edax, ipso somno somnolentior,
Abi in malum cruciatum. S. quod capitum tuo
Siet. E. ita gratias agit ob hoc en rursum tibi.*

S. *Peri, ob, ob. Ego si viuo te vlciscar probe.
Sine veniat modò senex, efficiam ut mei
Atq; adeo huius diei semper memineris.*

E. *Te berus in carnificinam dabit, cum redierit.
Quare si sapis, in conspectum ei ne prodeas.*

S. *Mina tua sunt ex pelvis tonitrua.
Formidas ne virtutes enarrarem tuas,
Et ille dedat te in pristinum usq; ad necem.*

E. *Tace scelus, abscede à foribus. S. Quod rectius
Videbitur mihi, id agam. Consternor miser,
Totus tremo, iam fuisse quam esse maueum,
Sussultat cor meum intus pra nimio metu,
Iam nunc membra gelida quatit horror frigidus,
Ne me obflagitia, que arriensem non latent,*

Heras reuersus discipulum tradat cruci.
Sanè tenaces vngues, viscosas manus
Sepe habui, & me inuitauit sepe plusculum,
Somnoque, & otio primas sepe abstuli.
Iam è dignitate mea futurum iudico,
Vt ego nunc istis edibus longum vale
Dicam, & alicubi mendicorum numerum augeam.
Sic fuerit consultum meis rationibus.
Nam mendicus ideo interire non potest,
Quia totius mundi ciuius, & alumnus est.
Vale, & salve domus berilius, tuque Euila
Quare alium, cui sudorem abstergas fustibus.

SARA, ISACIUS.

- S.** Non dubitas, gnate mi, cunctis cum animantibus
Sui factus sint chari, tum vero hominibus
In primis esse amabiles quos genuerint,
Quibus nihil dedit natura dulcissimum.
Nec illud ignorare potes, quin matribus
Sint chariores liberi, quam patribus.
- I.** Nequaquam ignoro, mater mea. **S.** nec te fugit,
Quae causa amoris tanti. I. Quia sunt mulieres,
Quarum animus tenerior, & ad amandum pronior.
Dein liberorum per se sunt audiissime,
Supra viros. Adhac cum gestant in utero
Prolem, & quando emituntur, & quando educant,
Dolorum, curarum, laborum plurimum
Sustentant: quares illas ad amorem magis

Irri-

Irritant. Postremo auget hanc assiduitas
 Consuetudinis. Etenim comunt, pectunt, lauans,
 In vlnu portant, & papillas porrigunt,
 In lectulis locant, è lectulis leuant.

S. Quam doctè fili, & matrum congrua sensibus?
 Veruntamen multe sunt causa, ob quas ega
 Plus quam suos alia matres te diligam.

I. Haud aliter vñquam cogitavi, nisi tibi
 Charissimum me esse, vt tu mibi charissima.
 Nihilominus libenter caussas audiam
 Quas autumas. S. Animule mi, haud humaritus
 Vi ceteri, sed calesti miraculo,
 Calesti prorsus munere progeneratus es,
 Nimis annos a matre, nimis annos a patre.
 Vix ipsa credidi peperisse filium,
 Etsi fouverem gremio, nutritrem vberem.
 Tum dixi, quod repetendo dicam millies:
 Risum fecit mibi dominus. I. Teneo patre
 Promissum me, cum olympo delapsi angelis
 Ad vos diuerterunt: & natum gaudeo.

S. Dein datus es, senibus essem ut solarium.
 Leuamentum, festiuitas, ludus, iucue.
 Hoc quoq, non nihil est Isaci, quod vnicus.
 Ne se mew amor in plures dispertias.
 Tuo item patri tam similius es moribus,
 Atque ingenio, ut lac lacti non sit similius.
 Hec sunt, ô dulce caput, ob que plus ardeo.

I. Quanquam, parens amantisima, semper tibi

- Ut me probare possem studui gnauiter:
Tamen cum aduertam me plus oculis, & anima
Charum tibi, nunc multò id oonabor magis.*
- S.** *Facis omnia quæ decent, nil postulo amplius.
Ait illud me sollicitat, ne graue quippiam
Contingat tibi, quod misera mibi mortem afferat.*
- I.** *Non est quod de me quidquam formides graue:
Dominus auertet, si quid impendet mali.*
- S.** *Impendere videatur aliquid. I. Cur hoc aut?*
- S.** *Huius me noctis territant insomnia,
Pectusq; timidum curis mordent anxiū.*
- I.** *Ebam, quid somniasti mater? ne tegas.*
- S.** *O rex aterne calitūm, prohibe nefas:
Defende cladem multò truculentissimam,
Mibiq; & huic gnato meo, qui solus est
Lux mea, columenq; familie, dexter veni.*
- I.** *Per me, quem amas, pia mater supplex rogo,
Qua sunt hec somnia? S. Iam prima quies cœperat
Concupiscentia nocte omnes per artus serpere,
Gremio complecti visa sum meo hœdulum
Bellissimum, quem deprecanti aggressus est
Rapere mibi, & rapuit ipsius pater tuus,
Districto ut encedaret Tonanti victimam.
Quid hoc præagit? I. Ludunt mentem soinnia,
Et qua nunquam fient, nec facta sunt, iubent
Horrescere pauidos. Age expelle hunc metum,
Atq; omninare faustius, ne adduxeris
Me tecum pariter in eandem molestiam.*

Valeans

*Valeant nocturna imagines, eant, eant,
Isthae inania pectorum ludibria.*

- S. *Tua me caussa laxabo his mororibus:
Parebo, gnate, suadentis: at parebo sic,
Timere ut aliquantulum saltem mesinas
De charo capite tuo. I. miror quam maximè,
Cur istum hædillum me putas. Quid si hoc idem
Matri offeratur alteri per somnium,
An tu voles sic illam interpretarier?
Multi se dormientes aut submergi aquis,
Aut gladiis confodi, aut ruinis opprimi
Putauerunt, qui vitam sospites agunt.*
- S. *Dimitte curam filii: nam somnia neque
Sunt vera semper, neque semper mendacia.*
- I. *Certè: sed longè mentiuntur sapius.*
- S. *Succedamus rectis, & maneamus patrem,
Quem celerius rebus confectis suspicor
Domi affururum. I. ut vis mater. S. præi, sequor.*

ABRAHAMVS, VOX DEI, NATVRA.

- A. *Num me fefellit aliquid cogitatio,
Quam dudum secum versabat animus meu?
Nec omnes seruos impigros, nec desides
Omnes offenditur autem ab am: factum ita:
Hos laudaui, hos castigai. Quæ debui
Constituere, constitui: iussa dedi singulis,*

Fiduciam indipiscor, ex sententia
 Rem processuram. Nunc domum Abraham eropeba
 Quantum es potis festinus. Nam te filius
 Et coniux scis quam dudum exspectente cum meo.
 Quibus rideris annum absuisse integrum.
 Ecco autem portentum subito. Quid sibilus
 Significat? vah quid ruit fragor? quid fulgura?
 Deum immortalem. vix asto ob formidinem.

V. Abraham, Abraham, audi Abraham. A. eu,
 vox bac Dei est.

Pane morior. V. quidquid tibi imperauero,
 Transactum fac reddas. A. domine Deus, impexa.

V. Illum ipsum quem Sera genuit solum tibi,
 Charissimum, suauissimumq; filium
 Isacium tolles, eundemq; manibus tuis
 Iugulatum adolebis hostiam gratam mibi.
 Nempe in loco illo, quem mox indicauero.

A. Papa, noua, miranda nimium miru modu.
 Verene accepi vocem missam ex aethere?
 An me ludificat similitudo quæpiam?
 Audiui, an potius audisse me puto?
 Num vigilo? num consisto? num verba facio?
 Apertus ne sum oculis, aperteis auribus?
 Quid dicam, quidue incepabo? stupesco, hereo.
 Quo me verebam? quem interrogem? quem consulam?

N. Facestunt questiones, isthanc consule,
 Fideliores que non aliam reperies,
 Quam à parvulo sensisti studiosam eum.

A. Agne-

A. Agnoscō vultum. N. Quid iussus teter, ferox,
 Crudelis, importunus, exitiabilis
 Te Abrahame percellit, velut hostem numinū?
 Etenim si odisset, quid mandare atrocius
 Poterat, quām dilaniares ut tua viscera?
 Ab, ab, forsan consciuisti scelus aliquid,
 Quapropter tales abs te pœnas exigat.

A. Scelus nullum concepi, quod quidem sciām.

N. O rerum maximarum insperatae vices.

Olim pollicitū te mulcebat affatim,
 Amabat vnum præ sexcentis millibus:
 Hodie diuersum sese declarat Deum,
 Oblitus iustitiam tuam penitissimè.

A. Difficile cernas, quorsum collimet Deus.

N. Quorsum collimet? nihil hoc uno facilius.

Priuare te vult filio quem diligis,
 Quem aspexit natum in usitato gaudio.
 Sat isne latine? A. Intelligo: at nondum queo
 Despicere, quid futurum sit. N. Peribitis
 Ambo, tam dulci despoliati pignore:
 Nunquam feretis huius pueri absentiam.
 Heu heu, Sara Sara mulierum sanctissima,
 Et coniugi fidissima, & gnati tui
 Amantisima, te miseram miseror, ter quater
 Miseror. A. Non ridebit, certum est, flebit diu.

N. Vbi promissum de nascituris gentibus?

An alterum Isacium Saradabit? non dabit.
 Melius erat non generasse, & sine filio

Diese

Diem clausisse suum, quam perdere filium,
Teq; ipsum nati imbuere ferrum sanguine.

A. Actes mibi admoues stimulos, & acriter
Oppugnas, sed nondum expugnas. N. anne silices
Circum pectora geris? A. en Ratio venit:
Ea dictio (quod spero) tibi linguam occluserit.

RATIO, NATVRA, ABRAHAMVS.

- R. Quid fabulare, quid hic tibi est negoti?
Impostrix apace & Abrahamum missum face.
- N. Nuga, perinde hic ius meum est, sicut tuum.
Age res tuas, si vis: me finito agere meas.
Incommadas semper mihi. R. par referto pari.
- A. Operapretium est ambarum audire iurgium.
- R. Ab initio que effudisti, audiui omnia.
- N. Quid te occultabas igitur? R. Ut profunderes.
Qua velles libere; ego contra liberimè
Post id te confutarem consiliariam
Amentem, recordem. N. maledictis tempera,
Ne Ratio rationis egeas. A. Ventum ad manus.
- R. Tunc ut crudelitatis incuses Deum.
Caussasq; mandati perscrutere altius?
Quid? num tyrannis conueniat vlla in Deum?
Et auctor caussarum absq; caussa aliquid agat?
- N. Cur ergo iussit tam insolitum, ac dirum nefas?
- R. Eia nefas. O verbum impium: nihil potest

Præci-

Precipere Deus, quod factu non sit optimum.
 Præterea exercet ille non raro suos,
 Et quem diligit, eum non tractat molliter.
 Credo experiri istius virtutem viri
 Voluisse, an morem gesturus foret statim:
 Non quia desiderârit hominis sanguinem.

A. Haud absurdè. Veruntamen ne me orbitas
 Excipiat metuo. N. Faceret hosti tamen idem
 Quod amico. R. Non pœna, sed caussa apud Deum
 Discernunt homines. Patitur bonus, itidem malus
 Patitur: hic ut pro facinore supplicium luat:
 Ille, ut probatus maiora ferat præmia.
 Et audebis, pessima, Deum mutarier,
 Aliumq[ue] factum quam fuerit mentirier?
 Non est similis hominum, manet immutabilis,
 Tametsi non semper idem iubeat. N. Interim
 Amitteret Abrahamus amorem suum unicum,
 Atque in nihilum promissum celeste recidet.

R. Præius sevitie, sed nanc vanitudinis
 Condemnas veritatem. Citius machina
 Mundi euaneget omnis, quam fallacia
 Diuina sint promissa. N. morietur tamen
 Isaciis. R. hoc pro certo ne affirmaueris.
 N. Utq[ue] morietur. R. Deus ergo hoc dixit tibi?
 N. Interfici iussit, nec mandabit aliud.
 R. Faciet autem aliud forsitan. A. Vt inam quidem.
 Macete natum manibus istis horreo.
 N. Uuum non scrubabis: morietur Isaciis,

Si faxis

Si faxis modò, quod ut facias, Deus imperat.

Interea ubi nam gentes innumera? A. Heu, quam dolet,

Cum mortem afferre tibi compellor, gnate mi.

R. Nondum eduxisti gladium, quid frustra times?

Atque ut necesse prorsus sit eum interfici,

Non bunc rediuium ex mortuo reddere potest?

Nonne alium tibi dare filium potest Deus?

N. Vix bunc dedit. R. nugatrix nugacissima

Tace. De lapidibus homines creare potest.

Quanto magis ex hominibus quamcunq; senibus?

Tu Abrahame, vide ut fideliter, & ciera moram

Imperium celeste peragas. A. Ut consulis.

Sed me esse hominem sentio. N. at haec esse postulat

Te adamante & chalybe duriorem. R. quin abis?

*Quin te hinc moues? N. Abrahamum non desero
meum,*

Rumparis licet inuidia. R. Porro nos domum.

Pergamus. N. pro quid Sarum dicturam putes,

Cum ex te cognōris rem longè mæstissimam?

Ut omne tectum vularibus impletbit suis?

A. Istuc ne pandam coniugi, an silentio

Compressum teneam, non liquet. R. totum file:

Cela mulierem, turbas ut ne concitent;

Quin latitiam vulcu assimula, quantum queas.

N. Quod paulò post sciet, cur non sciat statim?

R. Sciet quando impedire non poterit virum.

N. De nato communis statuant communiser.

R. Plus

R. Plus patri in filios, quam matribus licet.

N. Sed liberos occidere patri non licet.

A. Ut non enuntiem quod summus arbiter

Mandauis, quamvis difficile est: nibilominus

Occultum habebo apud uxorem, & domesticos.

Ait vultum fingere letum cum corde intime

Premas dolorem, non est hoc eiususlibet.

N. Humanus Abraham e alienum abs te ducas nibil.

R. Care, care, ne percontando exculpferint

Confessionem. A. Curabo. R. En prodit foras

Mater cum filio, comitans surseruuli.

SARA, ISACIVS, ABRAHAMVS, NATVRA, RATIO.

S. In horas expectatus ades, marite mi.

Salutis sis Abraham. I. O salve salve pater.

Iuuat amplexari, & dexteras coniungere.

A. Salute vicissim vos omnes impetrator,

Teg, in primis dulce decus, & lumen meum.

I. Vbi tandem moratus es queso pater?

A. In agro fili, quod me hinc ire dixeram.

S. Non aliás tantum consumpsisti temporis

In villa obvenda. A. non semper negotia

Equalia sunt: hodie morandum erat amplius.

R. Bene respondes. N. de vultu quarent pallido:

Quam vellem caussam ediceres. R. non, sed alia.

S. Heu turbidior hac facies quid nam pulsi sibi?

Amabo,

Amabo, quid tantum abes ab hilaritudine?
Quid ex alto suspiria ducis pectore?

I. Mi pater, ab mi pater, cur tristibus oculis
Mel lustras? A. cur et grauiores sepe faciem,
Quod nosisti, commutare solens. I. Assentior
Pater: sed iam curas pelle precor retricas,
Acte totum da nobis. S. in nos tuum animus
Transfer. A. quin totus in vobis meus animus
Moratur, nec alibi vspiam. I. ergo experrige
Frontem, & supercilium remitte pater.

R. Simulate latum. *A. Ecce faciem sine nubilo,*
Qualem optas. I. lator. At quare nam lacrymis
Videntur impleri lumina? S. Cur denuo;
Trahis gemitum? N. Quoniam partes agit meas.

A. In letitia quoq; se profundunt lacryma,
Suspiriaq; crient diffusi spiritus.

R. Nil respondisse contra poteras aptius.

S. Omnino quippiam nouum occurrit tibi.

R. Huic nodo in procliui est inuenisse cuneum.

A. Hominibus indies ferè obtingunt noua.

I. Audisti, aut vidisti aliquid, quod nolles, pater.

N. Audiuit quod tu nolles, ô dulcis puer.

A. Ut instant, vt perurgent? vix contineo me

Quin erumpam. R. Rege animum, rege, ne in-
cenderis

Domum luctibus. I. Hem, quò vultum auertis patet?
Si quidquam in te peccavi, emendabo lubens.

A. Nihil peccavi. *S. egone peccati reas?*

A. Nec

A. Nec natus, nec mater, nec deliquerit pater.

N. Si qua est culpa, ea residet penes solum Deum.

I. Ne quo sae nostrum gaudium contamines

Mærore tuo. **A.** mi fili, vsg adeo ne videor

Mæstus tibi? **I.** ut ante has nec semel. **S.** Nil certius.

A. O vis naturæ valida. **N.** ô spicula, ô faces.

A. Si tristis sum, vos mibi tristitiam demite.

I. Medicina ut morbo incognito fieri nequit,

Ica dolore ignorato, solatia nihil

Conferre possunt. **A.** Sapienter charissime

Fili, & verissimè dicas, & isthac magis

Conuulneras animum, quo intelligentior.

N. Morietur hic adolescens prudentissimus.

R. Præcide sermonem. **A.** ne curiosius

Queratis que cognosse vos parum interest;

Mibi rem totam relinquite, & hilarem hunc diem

Samamus. **R.** per placet. **A.** concedamus simul

In ades. **S.** Omnipotens auerruncet malum,

Quodcumq; aut filio, aut mibi, aut viro ingruit.

Aliquantis per canendum loco exodij,
vocibus aut fidibus, nempe in
medio dramatis.

NATVRA.

Errare homines in vita fati nescios,

Sortiuq; futura ignaros, atque prosperis

Sini-

Sinistra succedere, & inter media bona
 Semper timendum esse aliquod infortunium,
 Opinor manifestè Abrahāi exemplum docet:
 Qui de Isacio beatum se reputans suo,
 Redigitur ob eundem ad supremam miseriam.
 Virebat veluti flos in horto consitus,
 Veniebatq; in formoso virtus corpore,
 Adiungens animum ad qualibet honesta studia.
 Longè antecellebat cætibus equalium:
 Erat amabile parentibus spectaculum,
 In quo molestias omnes deponerent.
 Quid sit? tempestas patrem improuisa obruit.
 Horreto meminisse. Filium sibi Deus
 Sacrificio dare iubet, planèque imperat
 Creatorem tot populorum occumbere neci.
 Iam illi iungenda vxor, iam dulces liberi
 Suscipiendi: istuc mandare melius erat.
 Interfici iubetur. Heu heu iussio
 Inuisa, atrox, horrenda, nec opinabilis.
 An parricida re esset, factus est pater?
 Ut vulgi fabula fieret, ideo hoc culit
 Abs te munus? suisne manibus victimam?
 Sua viscera cadet? ergo tu istiusmodi
 Sacrificiis delectari potes Deus?
 A quo se tumulandum confidebat senex,
 Huncine iugulabit? atq; has ipsi nuptias
 Parans, procedis funestum accenderet regum?
 Quo pacto gentium pater, qui filij

Nee

Necnūs quidem esse pater permittitur?
 Mis̄eret Abrabati: sed Sarā mis̄eret magis,
 Quā hoc est felicior, quod nec dum prospicit
 Quid sit maritus perpetraturus hodie.
 Quod si pranōsset, nunquam istuc fieri sinat,
 Et vlnis charum circumfusa filium,
 Cum resonis tales ploratibus edat sonos.
 Eheu, quod tantum moliris piaculum?
 Naturam respice, & hominem esse te scias.
 Hunc solum & vnum habes natum, abstine manus
 Cruentas à carne tua, ne ne polluas
 Tam infanda cede mucronem, ne obsecro mei
 Partus dolores hac mercede remuneris,
 Nēue educationi hac solue premia.
 Hunc peperi primum, eundemq; peperi ultimum,
 Preter quem non est misera ullum solatium,
 Nulla soboles restat, qua me matrem vocet.
 Qui nunc sedebit in medio nostrūm ad epulas?
 Qui turbatos leniat, iratos mitiger?
 Qui iam nostra curam senectutis gerat?
 Carentes luce quis sepulcris inferat?
 Considera formam iuuenis, quam hostis quoq;
 Reuereatur. Considera animiq; indolem,
 Vitam integrām, mores incorruptissimos.
 Hic scilicet precum mearum fructus est,
 Hac illa nostri generis illa immensitas.
 Tepeſac prius in me ferrum, deinde quod lubet
 Huic facio, & communi ambos compone cumulo.

*Ab ne intuear necatum à patre filium,
Néue suos Abramam iugulantem liberos.
Hac Sarai jure lamentando dixerit.*

RATIO, NATURA.

*R. Iterum lamenta, iterum nouas querimonias
Congeminat disputatrix calidissima.*

Ocyus binc te aufer, nil tibi hīc reliquum est loci.

N. Quid tibi curatio est, quid ego dicam, aut querar?

R. Quia totum quod agis, est mihi contrarium,

Inimicumq; meo regno, nec possum tibi,

Hac præsertim in re, vlo coniungi fædere.

Postulo ego vt Abrahamus perfectè pareat

Deo iubenti, & occidas gnatum suum,

Nec queritet secum, cur Deus id voluerit,

Nec quomodo propagandi fuerint posteri,

Neue hīc vxorem adhibere in consilium velit:

Nam in consultando vix hilum mulier sapit.

Volo obsecundet regnatori maximo,

Nec in eo spem defissat vñquam figere.

Qui neq; amat omnes, quos impunitos finit:

Nec odit omnes quos punit seueriter:

Datam nec fallere fidem, ac promissam potest.

Qua verò abstulerit, ea cum quaesta uberrimo

Reddit, parua bona bonis pensans maioribus.

Tu contra nihil horum tecum stulta reputans,

Ammissionem filij quiritarū, &

In sufficiōne cuiusdam truculensia

Ac per-

*Ac perfidia insistis ponere diuīm patrem:
Et quod non capis, in eo es littore loquacior.
Apage præstigiatrix procul boc à limine.*

N. *Me absente cum Abrahamo video quid egeris,
Illum solide caprium fecisti tuum.*

R. *Mei captiui seruitutem nesciunt,
Verissima sunt libertatis compotes.
Qui autem sequuntur cæcam te caci ducem,
Hi quamvis liberi sunt, seruiunt tamen,
Sibimetipsis iniiciunt arctas compedes.*

N. *Actum ago, recedam paulisper, regnum tibi
Relinquam: erit Abrahamus adhuc memor mei.*

R. *Siue adfis, siue abfis, nunquam superaueris.
Tandem tandem effeci, ut abiret crepitaculum.
Nihil hoc monstro blandius est, aut discriui,
Nec cuius per venas medullasq; intimas
Citius permanet oratio. Ob hocce grauius
Timeo, ne Abrahamo, si redeat, os sublinat
Suis officiis. Quem ni diligeret Deus,
Non hunc in auditis exerceceret modis.
Cuius virtutem ingenti afficiet gloria,
Ut eius nomen nulla obliuio delectar.
Scit ipse quid facias, & quodcunq; egeris,
Nos aequum est rectè factum confiterier:
Nam diuina voluntas sibi ipsi est regula.
Huic quo quidq; magis consonū, hoc bonum est magis.
Sed ecum Abramum, progreditur ex adibus,
Virum colloquar, ut extremā operi addam manum.*

IMMOLATIO
RATIO, ABRAHAMVS,
ISACIVS.

- R. Ad iter accinctum te conspicio perlubens,
 Cum mortariolo, viuis & carbonibus:
 Nimirum ut operere sacris, comparatus es.
 A. Stat sententia holocaustum offerre debitum,
 Tuasq; suasiones factio persequi.
 R. Tute hac re commoda tibi. Ast natus vbinam?
 Celaſtin' matrem ut suaseram? A. natus aderit
 Binis cum famulis, qui ligna humeris gestitent
 Ad hostiam cremandam, & Sara horum nibil
 Qua sunt futura nouit: nec de familia
 Quisquam credit me iugulaturum filium.
 R. Laudo equidem quando tam studiose obtemperas.
 Proin quod restat, vide animo excuso compleas,
 Deumq; ante oculos propositum semper habeas,
 Quem plus quam natum, quam vxorem, quam
 animam tuam
 Tefas amare. A. Nemo istuc negauerit.
 En Isacium. Probè ne instructus est? R. probè.
 A. Patrandum est fili, vt audisti intus, in loco
 Diuinius mihi monstrato sacrificium.
 I. Audiui mi pater. A. Et buic te sacrificio
 Necesse est interesse. I. Audiui istud quoq;
 A. Ergo paratus es, vt vna te mecum in viam
 Des modò? I. paratus, quo me cunq; duxeris.
 Tuus sum, ceu totam me versa quò placet.

A. Malte

- A. *Macte indole: hoc officium est filii boni,*
Parentibus sese ut praefet promptissimum,
- R. *Paucissimos reperias nunc Isacios,*
Facilius albos coruos, & cygnos nigros.
- A. *Corripiamus viam: sequimini: tu ad latum*
Meum ambula. I. Sic, mi pater. A. nunquid prope
Iam contueris collum amoenum atq; viridem,
Leni assurgentem cliuo? I. Sanè. A. hic ipius est,
Super quo me sacris fungi Deus iubet.
- I. *Super hunc ne pater? A. Ita fili, ut dicebam, hunc*
super.
Heus vos, lignorum fasces hic deponite,
Et nos, donec redeamus praeitolamini:
Litanibus nobis volo adesse neminem.
- R. *Testis sat magnus fueris ipsemet tibi,*
- A. *Age fili, tu hanc solus portato sarcinam,*
Pauxillum itineris restat, non multum premet.
Senectus mea non est ferendus oneribus.
- I. *Ego portabo pater, etiam si maior foret.*
Leuiter incedo, non grauat onus. A. venimus:
Ad destinatum. Conscendamus gnate mi.
Nunc ex bumeris fascem reiicio. I. reiicio.
Verum aspicio ligna, ignem, gladium denique:
Quaro ubi sit, quam domino immolabis victimam.
- A. *Dominus ipse sibi prouidebit victimam,*
Ne istuc moueat, fili. I. nihil iam sciscitor.
- A. *Neceſſe est rursum ut adificemus arulam,*
In qua occidatur, & crometur hostia.

I. Ministro me utari pater, si quid voles.

A. Araxcitata est, nunc dissolue sarcinas:

Nunc ligna in ordinem struamus desuper,
Ut ubi subiectum postea ignem arripuerint,
Imposita repente consumatur victima.

I. Et hoc factum, pater mi. Sed iam victima

Vbi est quo? nullam hic pecudem cernere queo.

NATVRA, RATIO, ABRAHAMVS, ISACIVS.

N. O durum imperium, ô duriSSima necessitas.

Tuum nunc ferrum in igne est. R. bem, ne concidas
Animo, tu amolire. A. Ah, fili dulcissime,
Ah fili mi. N. nouam rem pандet tibi pater.

R. Audacter Abrahame. A. mi Isaci Isaci, Deus
Iubet, Deo resistere nec paulum licet.

I. Echo quid gemitus, & quid suspiria volunt?
Mi pater, oro, dic claris verbis quidquid est.

N. Miser est pater, misera mater, natus miser.

R. Felix mater, felix natus, felix pater.

A. Mi Isaci, postquam te votis creberrimis
Ex coniuge sterili sum adeptus filium,
Omni te cura, & charitate feruida,
Si quis pater in terris alias enutri:

Cupiens id vnum, vt cum te fecisset virum
Ætas matura, nostrum instaurares genus,
Hares mearum solus opum: & promiseras

Deus

Deus id mihi: sed aliter quando visum est ei,
 Nempe ut se tibi restituam hoc ipso tempore,
 Iuuentutis in ipso flore, haud me refugere
 Ac detrectare iussa domini conuenit,
 Nec quasi gigantem aduersus eum bella gereret:
 Prasertim cum recorderet quae in me effuderit
 Beneficia. Quia igitur te sibi poscit Deus,
 Mi fili, debes aqua mente id perpeti.
 Homo eras, homini moriendum tibi fuerat semel,
 Et semita letbi calcanda velut ceteris.
 Nunc gratulere tibi, quoniam preter hominum
 Morem aliorum morieris, atq; ipsi Deo
 Fies libamen, qui te pluri estimat
 Quam ut morbo, aut bello, aut huiuscmodi casibus
 Vita emigres: inter preces, & vota vult
 Ad se transferre spiritum tuum. Itaque ne
 Crudelem me erga te putas: ast in Deum
 Magis pium. R. Ut decuit locutus es Abram.
 N. Ab Isaci, quod responsum dabis patris?
 Tene ab eo iugulari, cuius satu editus?
 Illum tibi eripere vitam, qui debuit
 Vitam defendere tuam? R. adolescens optime,
 Imitare patrem, & complectere nutum Dei.
 Ille Deo te occidit libenter, tu Deo
 Libenter occidi velis. Erit hoc tibi,
 Ut illi, post mortem eternum memorabile.
 De posteris securi este, ipse viderit.
 I. Tametsi natura iniucundum est emori,

Et in primis nostra etas exborret necem,
 Tamen sic de me statuas, mi pater, velim,
 Aequo, ac libenti animo voluntatem Dei
 Arque tuam complexuram, quibus ob sistere
 Si coner, indignus sim quem tellus ferat.
 Quod si vel sponte tua, nec iussus a Deo
 Me morti voluisses dedere, nec tantulum
 Aduersaturum scito fuisse. R. bone Isaci,
 De nobili radice germen nobile.

- I. Quare moras tolle omnes, atq; vt victimam
 Me conditoris sacrificia, paratum habes.
 A. Heu fili, quantu curarum feror astibus,
 Et quo te promptum habeo magis, hoc perdo egrius.
 I. Ne dubita: obedire Deo nil affert mali.
 A. O magne dominator, pareo iussis tuis,
 Quanquam natura reclamet. N. pro pro viden:
 Vs ueste spoliat? ab tragicam tragediam.
 Eni quomodo ante peccus constringit manus,
 Et pueri collum nudat mactator senex.
 At ille vt agnus mansuetissimum nihil
 Renitur. R. recte facit. Vtrum sed magis
 Admirer? an illum qui ob amorem numinum
 Nec natum differt unicum letho dare:
 An eum, qui patri usq; ad mortem est obediens?
 I. Ne trepidas pater, huius lucis cupido me
 Nullatenet. A. tenet autem cupido me tui.
 Heu quam inuitus teneras tibi astringo manus.
 N. Magis ac magis exprimitur imago victima.

Orna-

Ornatissime adolescens, quid commerueras?

Cur adeo fundi oportet sanguinem tuum?

Purpureum, castum, & innocentem sanguinem.

I. *Etiam pedes liga sis pater, vt victimam
Per pulchrè emuler.* A. ô quantum aueo pro te mori?
*Fili mi Isaci, Isaci fili mi, quis hoc
Mibi tribuat, vt pro te moriar, heu gnate mi.*

R. *Ne quid nimis Abrahame.* N. *talis filius,
Tam formosus, tam moratus, adhæc vnicus
Lugeri non potest satis.* A. *nunc Isaci
Supereſt, vt te extreſum affatus super rogum
Iam collocem.* I. *mibi longa eſt omnis mora:
Proficiſci ad dominum summoſerè geſtit animus.*

A. *Vale ſolamen, vale ô dilecta ſoboles.
Ora valete ô charifſima, qua de cetero
Nusquam contemplabor.* N. *telum in pectus adigi
Videtur, cum hac intueor atq; audio: nimis
Miferanda, & acerba ſunt.* R. *Tamen exequenda ſunt,*

Deus iubet. I. *Vale cum matre, mi pater.*

Non possum brachii collum stringere tuum,

Sed osculum supremum hoc à me sumito.

Iterum iterum q; vale. A. *cor mibi diſcinditur.*

Multum q; reluctantis proſiliunt lacrymæ.

R. *Reſiſte dolori, néue quid contra Deum
Iniquum, ac peruersum fac vñquam cogites.*

N. *Ecce vt ouis placidifima, in arac componitur,
Superſtruem.* R. *quid tergiuersaris, age, age,*

Educ

Educ vagina gladium, vt amputes caput.

A. Eheu quam torpida manus, quam digiti rigentes
Verum Deus hortator suggerit audaciam.

*O cali rex, ô rerum sancte conditor,
En mandatis morem gero tuis, & meum
Gnatum unicum, quem me ipso amavi impensius,
Tibi holocaustum offero. Tu ne me deseras
Clementia tua: nam tu solus mihi
Præsidium, auxilium, spes, robur, & salus.*

R. Diu tardas, dies abit. N. factum bene,
Quod aliquando cessas, & binc abis.

A. Isaci Isaci, iam te commendes Deo,
Tuumq[ue] spiritum: nunc nunc ferio. I. feri.

ANGELVS, ABRAHAMVS, NATURA, ISACIVS, FAMVLIDVO.

AN. *Abrahame, Abrahame. A. vnde hac vox aures
verberat?*

*Qui me appellat? AN. Abrahame audi. A. Audio,
& simul*

*Perfusus horrore asto. AN. ne percusseris
Isacium, vagine extemplo redde gladium,
Mibiq[ue] animum arrestu aduortas auribus.
Hec per me nuntiat diuum atq[ue] hominum parens.
Quando hanc rem difficilem, & dictu grauissimam
Es ausus aggredi, nec filio tuo,*

Quem

Quem preter nullum creâras alterum,
 Voluisti parcere, quin uti mandaueram.
 Isto litares mihi, testem nunc inuoco
 Memet, perq; meum numen adiuro tibi,
 Benedic a te, vt alium benedixi neminem,
 Tuosq; tantum multiplicabo posteros,
 Quantus stellarum est numerus innumerabilis,
 Aut quantus arenarum est ad pelagi littora.
 Gens belli studiis aspera, & intractabilis
 Regnabunt longè dilatatis finibus,
 Populosq; victores ditione barbaros
 Tenebunt, atque reges seruitio prement.
 Hanc ego mercedem virtuti remetior,
 Tu a pietati talem refero gratiam.

A. Sümne an non sum, qui paulò ante fui? num mei
 Sum compos? ô Deum immortalem, vt hoc nouum,
 Ingens, immensum, insolitum, & admirabile
 Est gaudium? quod animus non capit meus.

N. Euax, triumphemus, triumphemus, datur
 Nunc exultandi occasio largissima.
 Letentur quotquos sunt letitia. O mirares
 Inopinataq;. **A.** Non occurrit, quidnam eloquar,
 Nec gaudia vocibus iter prebent peruum.
 Isacius viuit mortis ipso à limine
 Patri restitutus. **N.** ab ipsis orci saucibus
 Redditur Abrahamo filius. Id, iô Deus
 Has misericors conciliat nobis ferias.
 Dissolue natu vincula, & complectere
 A mortuis renocatum. **A.**, mi Isaci, Isaci

Mi,

Mi, Deus amat nos ambos, & saluos cupit.

I. *Deo sit laus, & sempiterna gloria,*

*Qui tentare suos, & temptationibus
Eripere nouit. Mi pater, mi pater, ego
Natus rursum, & tibi donatus de integro
Mibi video. A. ô stupenda commutatio.*

I. *Mirificus est in operibus suis Deus.*

N. *Iuuat exilire, & pedibus ter humum pellere.*

Iterum Abraham condonatus filius.

Isacius viuit, viuit meus Isacius.

Plaudamus omnes plausibus hilarissimis.

A. *Molitor ô sanctissime, ô clemens pater,*

Quae lingua, quæne orationum flumina

Sapientiam, & bonitatem prædicent tuam?

Ex afflictissimo omnium mortalium

Subito reddis beatum. Quis nolit tibi

Seruire totis ex medullis, tam bono,

Tamq; fideli domino? I. ire properemus domum,

Vt impleamus matrem hinc voluptatibus.

A. *Credo illam, id quod res hoc ipsum mœstissimam*

Apud se suspicatam, quam egritudinem,

Lacertia non sperata ademerit. N. ô Sara,

Quantam apportamus nunc hilaritatem tibi?

A. *Saluete famuli: num diu absuimus? F. Saru.*

Et nos ut ritè sacrū fungeremini

Optauimus. A. at nos non pœnitet huius mora.

I. *Sacrum dedimus Deo quam placatissimo.*

A. *Reuertimur pleni rerum incredibilium,*

Tanta est nouitas, & gaudio liquescimus.

F. Que-

F. Quæsumus here, ut nobiscum rem communices,
Ut nos quoque tuum gaudemus gaudium.

A. Domini audieris. Precurrite, Sarum viro
Atque Isacio prodire iubetote obuiam.

F. Fiet, volamus. I. Quare cum me abduceres
Id eam celabas? A. Occidisset nuntius
Tam infaustus, Isaci, afflictam matrem tuam,
Vlulatibus pulsasset ipsa sydera.
Defilius ladendus qui cum coniuge
Consilium init, pugnam sibi atrocem creat:
Sic effictim partus suos mater adamat.

I. Prudenter tacuisti, & factum probo, pater.
Nunc sensi non vano fuisse somnio
Exterritam. Nam sibi visa est gremio suo
Fouere hædillum, quem diligeret teneriter,
Et illum abs te rapi, & ad aras interfici.

A. At ego me viuum te reducturum domum
Nec vigilans credere potui, nec somnians.
Aperieor ostium, hem mater cum familia.

ABRAHAMVS, SARA, ISACIVS, NATVRA, DOMESTICI.

A. Satin' saluè? vxor mea. S. sati: hilaror nimis
Cum te, marite, & Isacium hunc gnatum meum
Aspicio reduces. Sed sacrificium, rogo,
Quo pacto proceſſit vobis? A. dexterime:
Nam victimam immolauimus, & eam victimam
Viua m nibilominus reducimus domum.

S. Qua

S. Qua portenta bac? aut quando hoc vñquam contigit?

Qua etas salem accepit aliquando fabulam?

I. Sic est, mater mea: verum predicat pater.

S. Quid memoras fili? non sanè assequor, & mihi
Dat̄ verba puto. A. non aliter se res habet,

Quam ut nos affirmamus. S. Queso melius explica.

A. Ausculta dum. S. Ausculto libens. A. viden-
buncce puerum,

Deliciolas nostras? S. Video. A. hunc fibi calitus.

Pro victima casum manibus istis meis

Sacrari pracepit Deus. S. quomodo? A. Scies

A Principio. De villa regrediens domum,

Solus eram in agro, cum increbrente sonitu,

Et fulgure, & tonitribus, crepitu atq, strepitu,

Ruentem in terram vox affatur numinis.

Tolle, inquit, quem transopere amas Isacium,

Et hostiam mibi macta, in loco tibi

Quem demonstrabo. Quid censes? tremor, stupor,

Panor, admiratio me tum circumstetit,

Ratiocinabat tecum, sed vicit Deus.

Atq, hoc te nescire fuit commodum, quia

Tibimet plorando detrimentum iniungeres.

Ergo te ignara proficiscimur ad locum

Monstratum, ubi cum iam ferire victimam

Hanc vollem, quam altare super collocaueram,

Caelstis clamor prohibuit, & hinc laudibus

Ob studium parendi sum euectus maximis,

Factaq, rursus promissa ingentia mibi.

Qua

*Quæcum ibi gaudia? quæ complexus? quæ ué oscula?
Tu reputato: en saluum tibi natum sistimus.*

N. *Iam se matrem ostendet Sara. S. anima mibi prope
Deficit hac audienti. O melliculum meum,
O desiderium, ô vñica voluptas mea.
Teneor' ego te complexa nate? ô nate mi.
Videte mibi reductum à morte filium.*

Do M. *Videmus hem, & letitius exultat animus.*

S. *Tantone in discrimine fuisse te? I. fui,
Mater charissima; at me tibi reddit Deus.*

S. *Accipio, accipio donum præstantissimum,
Auro, lapillis, & gemmis pretiosius,
Et si quid aliud homines numerant in bonis.
Sine rursum amplecti nate, & pangere suauium.
Aliter facere haud queo sanè. I. Quantum voles:
Nam tu bodie mortuum me, viuumq; recipis.*

S. *Ter sanctum numen, quæ soluam grates tibi,
In eodem cum me partu bis matrem facio.
Nunc multo latius de vita exiuero,
Quandoquidem dete istuc actum est, ocello mi.*

A. *Adequè mors iam nunc mibi est optabile,
Mi Isaci, postquam istuc rarum miraculum
In nobis perpetravit alitonans pater.
Solarium bodie, Sara, maius contigit
Ambobus, quam cum hic de sterilibus natus est,*

N. *Diem festum hunc agamus, ducentes choros.*

I. *Dulcissimi parentes, & gaudeo mibi;
Et vtrique vestrum ritam gratulor meam.*

A. *Eamus intro. S. mi vir, eamus oxyus.*

EPILOGVS.

FORGES HUC PRODEO SPECTATORES OPTIMI,
 Tribus ut verbis robiscum pauca differam,
 Spectaculus modò spectaculum gratissimum.
 Paternus, & maternus grauidum affectibus,
 Divina bonitate refectum. & sapientia.
 Quin vestrum quisq; proprios admet liberos,
 Ut Sara, & Abramus suum, nihil ambigo.
 Vnum velim vos obseruare singulos,
 Id quod Abramis cunctos exemplum monet:
 Nempe ut iubenti, quecunq; iubet Deus,
 Obtemperetis quam potesli alacriter,
 Reponentes in eo solo fiduciam:
 Seu dura iussorit ille, siue mollia,
 Seu suauia, seu amara, facilia, difficilia.
 Quid durius, amarius, aut quid difficilius.
 Quam natum calix genitum, tot gentium
 Futurum patrem, natum postremo unicum
 Mactare ad aram? fecit tamen istud Abram.
 Idcirco cum esset ante charuo Deo,
 Euasit longè charior, & adeptus est
 Nullis honorem intermoriturum seculis.
 Nunc quiddamnos orare noster grecus ait.
 Si non displicimus cum ista adiuncula,
 Signum missatis. Bene viuite, & applaudite.

STRÆ.

STRATOCLES, SIVE BELLVM.

Argumentum.

ADolescens ingenuus literarum perturbos, acerem militiam parat, libros loricis, galeis, ensibus mutare cogitat: eum Doctor nullis argumentis dimouere ab instituta ratione potest. Secum ducit alium adolescentem, cui odium literarum persuaserat. Militare in modum ornatum dum viam ineunt, obuios habet duos milites fugitiuos, sibi olim non ignotos, vestitu laceros, esuritione confectos, & illuvie immundos. Horum oratione vitam castrensem insequantium, ac deplorantium, ut qui in re presenti fuerint, adolescentes ambo sic permouentur, ut vestigia relegant, & ad studia contempta, ac deserta reuertantur.

P E R S O N A E.

S T R A T O C L E S ex studioso miles.

E V B V L V S Magister.

P O L E M I V S alter studiosus, miles.

T R E M O N I V S } fugitiui milites.
M I S O M A C H V S }

p^a

STRA-

STRATOCLES discip. EUBULVS
Præcept.

S. Vidi ego, & audii, & lectitau: sepius
Varia cruciamonta, doloresq₃, maximos,
Quos in maleficos solet expendere carnifex.
Verum hercle verum, haud est talis molestia,
Nullus eculeus, catastia nulla, nulla crux,
Nullum tormentum Phalaridu:, aut Mezentij
Cum studiosorum pœni conferri potest.
Illi demum mortales sunt miserrimi,
Illi omnium miserorum sunt miserrimi,
Nec vlla est gens in toto orb_e et umnosior.
Paucis annis sit sutor, sartor optimus,
Lanius, pistor, pastor, fector, lictor, cocus,
Figulus, faber, piscator, carbonarius,
Vsuarius, olearius, vietlarius,
Fullo, canicida, interpolator, pellio:
Illi, inquam, clari artifices euadunt breui:
Nobis ante obitum doctis fieri non licet.
Mors quando adueniens sera pulsat osulum,
Tunc primum aspicimus, sed procul, sapientiam.
Natura nobis tunc nouerca dicitur.
Sexcentos, credo, annos largiri debuit,
Quibus literati bonas horas male perderent.
Fluxerunt anni plus, op̄nor, quindecim,
Cum me pater applicauit ad istas literas,
Ex illo discendo minus quam nihil scio.

O rem.

O rem iocosam, & ridiculariam affatim.
 Quadam in schola sedisse quendam prædicant
 Lapideum auditorem soto septennio.
 Ego sum. & tunc & nescio. Ut validè triui afferem?
 Orbilius noster valde plagosus homo erat,
 Meum sepe in ruborem mihi corium dedit,
 Sepe haud sedere quiui prævibicibus.
 Ita puerile scinditur corpusculum.
 Omnes parietes fletu & flagris personant.
 Ecce studiorum bellissima primordia.
 Grammaticam quid deinde sequitur? Poetica.
 Ista Poetica nihil est sacratus.
 Montes, & fontes, Musas, & Apollinem
 Callunt poeta: hinc versus iam dulces fluunt.
 Quingenta carminum illius genera, Dij boni.
 Mendaciorum quas appellant fabulas,
 Trecenta plaustra. Troporum dena millia.
 Ineptiarum numerus infinitus est.
 Hic etiam fuit herendum multo tempore,
 In Herculeis laboribus, & Atlantico.
 Domina Calliope, quam esse narrant virginem
 (Si virgo est, que Linumq, Rhesumq, peperit)
 Quamuis rogata, si memini, plus millies,
 Fauere non vult. Nec fauebo illi amplius:
 Immo medium digitum mulieri porrigam.
 Rhetor etiam fui totum quadriennium.
 Quid didici? accipite uno verbo, nihil, nihil.
 Exordiorum ibi aspexi ingentem struem,

Epilogorum longissimæ ibi series.

*Breui complectar catena. Et Logicus fñi,
Sollicitos pro syllogismis condidi.*

*Quid sum? quasi hunc morem primus introduxi-
rim.*

Nunc sum pñilosophus amplius sexennium.

(Vos supputate, si annos reruli quindecim)

Hoc me studium quam miseria vexauit modus?

Quos peperit singultus, & quæ suspiria?

Vt crebras misero saepe exciliuit lacrymas?

Produxì ad multam noctem saepe vigilias.

Et incanatus discessi saepe cubitum.

Legi, relegi paginam unam centies,

*Non rem magis exculpfi, quam ex punicibus a-
quam,*

Vt Aristoteli isti mala cadant quam plurima,

Qui noluit à nobis sua scripta intelligi.

Ne viuam, si homini illi non effoderem oculos,

Siquidem ipse mihi effudit prope cerebrum.

Nihil est sapientibus isti insipientius,

Qui cum ventosi nosse iactent omnia,

Divina, humana, supra, media, & infima,

Quis extiterit stultorum primus nesciunt.

Hac & alia mecum plura cum considero,

Literarum studiis nil videtur vanius,

Morosius, crudelius, inhumanius.

Vires debilitant, succum membris detrahunt,

Pallorem inducunt vultibus, ut cedauerum,

Capitùs

*Capitu dolorem, tuſsim, maciem, aeq_s scabiem,
Morbos perennes, extremam ignorantiam.*

*Deinde parentes ad paupertatem prostrabunt,
Quia sustentantur intolerandū sumptibus.*

At publicarei nec bilum commodant,

Qua non libri, potius armū defendieur.

*Nunc ergo hoc mihi visum est factu longè opti-
sum,*

Studis istis ut ego remittam nuntium.

At rectā militatum proficiscat aliquid:

Nam hīc vitam perdo, gloriam, & pecuniam.

Hoc facere cereum est, ita me amabunt calices.

Vade liber posseme, alium tibi quare dominum;

Si rebitas ad me, in latrinū faxo iaceas.

*At et, quenam hac barba est, qua istinc predit
foras?*

Preceptor est. Scio probè quid sibi velis;

Etsi quid ipse acturus sit, nec dum sciatur.

Frequenter abesse à ludo solenne est meum,

Aq_s, in caupona perpetuare ad vesperam,

Ut hodie diligentes discipuli solent.

Ea causa me quæsum præcessit domo.

Mirabierit, de bello quando audiuerit.

E. Saluus sis Stratocle. S. Et tu per me saluus sis.

E. Quid solus hīc tecum es locutus tamdiu?

Vbi nam vagatus continuos dies nouem?

Quid molitus? cur non dedisti mihi operam?

Responde, quid rases? S. Edictabo tibi

p 4

Quod

Quod res est, ut sciens sis, quam planissimè.
Non iam discere lubet, bellare lubet magis,
Rotare enses, celum, & ferro ludere.

Satisne aperte dictum? ecquid me intelligis?

E. Propemodum Stratocle. Pro deūis aq; hominum
fidem,

Quid audio? S. Quod verum est. E. verum?
S. verissimum.

E. Dormitas adolescens, loqueris per somnum.

S. Non sum in sciolâ: vigilo, & vigilans fabulor.

E. Id est quod puto, te mihi narrare fabulam.

S. Quod ipsius facit, omnes facere hoc existimat:
Dies, & annos fabulatur fabulas.

Rem dixi Eubule, si credit, credat licet.

Si non credideris, ego credam, nile te moror.

E. Ergone tu in bellum? S. Certè. E. quid moustri tu alii?
Quasi hic ad te cumulandum bumus non suppetat.

Canibus & volucribus vù dare conuiuum?

Refer sine fuso, mi Stratocle, quid cogites.

Pugnámnt? S. Pugnam. E. cedes? S. cedes. E.
vulnera?

S. Vulnera. E. iamne igitur penitus statuisti mori?

S. Videte ut morem pertimescant philosophi.

Mori non equidem statui, sed viriliter

Stare in acie, ac hostilem elicere sanguinem,

Et hac muleos dextra sub Orcum mittere.

Quam inuiti credimus, quod factum nolumus.

E. Dic age. Tu literas deferere fixum habes?

S. Ha-

- S. Habeo. E. Tu castra tendis, & Martem sequis?
 S. Ita, ita, ita: hem quoties iam sum confessus tibi?
 E. Sanusne es? S. sanissimus. An ad bella veniunt
 Etiam egrotis? E. Haud istuc rogo. S. Dic quid roges.
 E. Sanusne mentis es? S. Apagesis, qui me cuius
 Insanum verbis concinnare postulas.
 Fui insanus, qui atatem egi in literis.
 Quod stulte feci, nunc sapienter corrigo.
 Sapio, quamquam sero, & reduco calculum.
 E. O Stratocle, o Stratocle, ausculta paulisper tuum
 Praeceptorum, qui fidus tibi semper fuit,
 Qui te dilexit, seu germanum filium.
 S. Quecumq; animus fert loquere, promptus audiam.
 E. Primum omnium labores cur perdas tuos
 Tot annis positos in praeclaris artibus?
 Presertim cum non mediocres efficeris
 Progressus, idq; nostro testimonio,
 Quibus per philosophiam nec mentiri integrum est,
 Nec patpari aliquem, ut est moris adulantium.
 Subita consilia raro sunt felicia.
 Cur istuc aures est prateriectum tuas,
 Quod vulgus iactare solet in proverbio?
 Tria esse, qua deliberanda sint diu:
 Profiteri monachum, ducere vxorem domum,
 Et, quod pricipuum, militie nomen dare.
 Nunc te, mi Stratocle, per tuum genium obsecro,
 Ut de retam ardua amplius deliberes.
 Noli exspectare, dum te euentus monuerit.

Euentus namq₃, flitorum magister est.
 Despice paulum, quot incommoda Mars afferat,
 Principio, quod erat libertatis proprium,
 Id funditus sublatum est: vivere ut vetus.
 Duxim imperia pro lege habenda sunt tibi.
 Pugnare vis, manete te in castris iubent.
 Excedere prælio cupis, pergere iubent.
 Exuuias, & spolia vis legere, illi verant.
 Nisi obedias, repente suffigunt cruci.
 Vitam hominū, atq₃ bellua iuxta estimant.
 Excubias sunt agenda in noctes singulas,
 Viuendum ex rapto, esurias patienda, & siti,
 Bibendum flumen turbidum, & panū niger
 Vorandus, ipso ferro & chalybe durior.
 Longissima pedibus conficienda itinera.
 Menses in multos non dabitur stipendium:
 Nec minus eō laboris imperabitur.
 In tergo etiam numismata cudentur tuo.
 Ecquid probatam ducū hanc pecuniam?
 S. Verbera gratis ego inueniam quam facillimē.
 E. Quid de squalore dicam, quid de sororib⁹?
 Quid de vermiculū, immō de pediculū?
 Quorum catervas densas milites alunt.
 Tensoribus haud reuntur, tendent mutuum
 Pulcherrimē: namq₃, enses sunt nouaculae.
 Quibus abradunt cum crinibus totum caput.
 Crebro item ē venis mittunt putrem sanguinem.
 Sed (quod patrum salutiferum medici canunt)

Venat

Venas recludunt, & resecant multas simul.
 S. Tales chirurgoz nunquam ego mihi optauerim.
 E. Heu quantos astus, quam aerox frigus sustinent?
 Pro delicatis pellibus arma horrida gerunt,
 Arma anea, & ipso pondere quam grauissima.
 Sub aetheris axe nudo quid non perforunt?
 Omnes molestias, omnes iniutias,
 Pluviæ, niues, tonitrua, nimbos, grandines,
 Fulgura, fulmina, ventos, procellas, turbines.
 Iam quoties morbi grassantur in exercitum?
 Quam saepe castra inuadit pestilentia?
 Adhac in bello pro quantum casus valet?
 Communis Mars, bellorum incertus exitus.
 Cadunt magnanimi, timidi sunt superstites.
 Victorem quoties vi fortuna percudit,
 Tergumq; victus dare coegit improba?
 Age verò, imperfectis quisnam funus facit?
 Vbi nam amicorum, mæsta comploratio?
 (Hoc siquidem non negligendum duxit Solon,
 Vacare fletu qui non vult mortem suam.)
 Esto autem qui fiat redux in patriam,
 Deum immortalem, quam deformatu redit?
 Cicatricibus insigni horrendum in modum,
 Plenus dorsus, pleni pedes, plenum caput,
 Mutilata facies amputatis auribus,
 Pratruncatus nasus in honesto vulnere.
 Interea coniux alteri nupsit viro,
 Aut quastum fecit proficito corpore:

Nati

Nati viuunt aliena misericordia.
 Si forte redeat illas membra omnia,
 Contemnit populus omnis, & pro ignauo habet.
 O quam exploratum succinit paroxmia?
 Bellum dulce est inexpertu. Dicas mibi,
 Tunc igitur nullum vis unquam bellum gerit?
 Vis nos inermes hostibus dare iugulum?
 Minime volo: est quando bellum geri expedit,
 Et vero debet: sed te, similes ac tui
 Adolescentes, prastanti mallos indole,
 Columna familiæ, egregium decus urbium,
 Hos, inquam, à castris abstinentes autumo.
 Quapropter, Stratocle, si quis est precibus locus,
 Muta consilium in melius, & bancmentem exue.
 Quod tibi suadeo, meo suaderem filio.
 Fallit te sententia, non rectam instas viam.

S. Tu adicta, Eubule, nec tantillum me mouent.
 Ventis trado, cœptis nequio defistere.
 Siue mihi mens iniecta est hec diuinitus:
 Siue potius mea mihi cupido fit Deus.
 Clare sonantem ex audio ratarantaram,
 Micantes cerno clypeos, & gladios truces.
 Nobile facinus, certando vitam amittere:
 Effeminatum, in pluma, & in rosa emori.
 Carebo sepulchro? nullo virtus inadiget.
 Et quisquis urnam non habet, hunc celum tegit.
 Tu cupiebas magnum me fieri philosophum,
 Factus sum, vitam & mortem contemno pariter:

Opes

Opes irrideo: dura possum perpeti:
 Amo patriam, cui consecro meum sanguinem.
 Hec quicunq_z didicis, eruditus est sat_s,
 Atq_z haud inutili patria ciuis alitur.
 Quis autem est hominum, qui viuat sine legibus?
 Qui planè nullius imperio sit subditus?
 Malo imperare mibi fortissimum ducem
 In castris, quam turpem domi socordiam.
 Porrè animosum nunquam oderit dux militem;
 Ignauum, ut tu discipulum, non potest pati.
 Situs, fames, paupertas, astus, frigora,
 Omnia virtutis isthac instrumenta sunt.
 Maior apud vos pediculorum meiss_s est.
 Etiam in mediis morbi vagantur urbibus,
 Sauaq_z pestilis as ciuitates opprimit.
 Nec vos ab omnibus exempti estis casibus.
 Iam quod cicatricum bene completa facies
 Deformis appetet tibi, quam ridiculus es?
 Turpia dices monumenta fortitudinis?
 Et te tantopere pulcher aspectus capit?
 Mibi quidem ob vulnera crebra consutum caput
 Consuta mala, frons, & nares deniq_z
 Gratissimam videntur preferre faciem.
 Vxorem non duxi, non genui liberos,
 Nihil timendum interea, quid fiat domi.
 Bellum est in votis, in bello mibi omnia.
 Ad bellum currere mei gestiunt pedes.
E. Et ad has dicturu^m quid tandem est senex pater?

Quid

Epilogorum longissimæ ibi series.

Breui complectar cetera. Et Logicus fui,

Solucismos pro syllogismis condidi.

Quid sum? quasi hunc morem primus introduxerim.

Nunc sum philosophus amplius sexennium.

(Vos supputate, si annos reruli quindecim)

Hoc me studium quam miseri vexauit modus?

Quos peperit singultus, & quot suspirias?

Vt crebras misero sape exciliat lacrymæ?

Produxi ad multam noctem sepe vigiliae,

Et incanatus discessi sape cubitum.

Legi, relegi paginam unam centies,

Non rem magis exculpsti, quam ex punicibus a-
quam,

Vt Aristotelis isti mala cadant quam plurima,

Qui noluit à nobis sua scripta intelligi.

Ne viuam, si homini illi non effoderem oculos,

Siquidem ipse mihi effudit prope cerebrum.

Nil est sapientibus istis insipientius,

Qui cum ventosi nosse iacent omnia,

Divina, humana, supra, media, & infima,

Qui exiterit stultorum primus nesciunt.

Hac & alia mecum plura cum considero,

Literarum studiis nil videtur vanius,

Morosius, crudelius, inhumanus.

Vires debilitant, succum membris derribunt,

Pallorem inducunt vulnibus, vt cadauerum,

Capitio

*Capitu dolorem, rufim, maciem, atq; scabiem,
Morbos perennes, extremam ignorantiam.
Deinde parentes ad paupertatem prostrabunt,
Quia sustentantur intolerandū sumptibus,
At publicarei nec bilum commodant,
Qua non libris, potius armis defendunt.
Nunc ergo hoc mihi visum est factu longè opti-
sum,*

*Studis ifsis ut ego remittam nuntium.
At rectā militatum proficiscat aliquid:
Nam hīc vitam perdo, gloriam, & pecuniam.
Hoc facere certum est, ita me amabunt calices.
Vade liber pessime, alium tibi quare dominum:
Si rebitas ad me, in latrinis faxo iaceas.
At at, quanam hēc barba est, qua istinc prodit
foras?*

*Præceptor est. Scio probè quid sibi velis;
Et si quid ipse acturus sit, nec dum sciat.
Frequenter abesse à ludo solenne est meum,
Atq; in caupona perpetuare ad vesperam,
Ut hodie diligentes discipuli solent.
Ea causa me quæsitum præcessit domo.*

Mirabitur, de bello quando audiuerit.

E. Saluus sis Stratocle. S. Et tu per me saluus sis.

E. Quid felix hic tecum es locutus tamdiu?

Vbi nam vagatus continuos dies nouem?

Quid molitus? cur non dedisti mibi operam?

Reffonde, quid rases? S. Edictabo tibi

*Quod res est, ut sciens sis, quam planissimè.
Non iam discere lubet, bellare lubet magis,
Rotare enses, telis, & ferro ludere.*

Satisne aperte dictum? ecquid me intelligis?

E. Propemodum Stratocle. Pro deūm aq_z bominum
fidem,

*Quid audio? S. Quod verum est. E. verum?
S. verissimum.*

E. Dormitas adolescens, loqueris per somnium.

S. Non sum in schola: vigilo, & vigilans fabulor.

E. Id est quod puto, te mihi narrare fabulam.

S. Quod ipsis facit, omnes facere hoc existimat:
Dies, & annos fabulatur fabulas.

Rem dixi Eubule, si creditis, credas licet.

Si non credideris, ego credam, nil te moror.

E. Ergone tu in bellum? S. Certè. E. quid moustris tu aliis?
Quasi hic ad te tumulandum humus non suppetat.

Canibus & volucribus vobis dare conuiuum?

Refer sine fuso, mi Stratocle, quid cogites.

*Pugnamne? S. Pugnam. E. cedes? S. cedes. E.
vulnera?*

S. Vulnera. E. iamne igitur penitus statuisti mori?

S. Videte ut morem pertimescant philosophi.

Mori non equidem statui, sed viriliter

Stare in acie, ac hostilem elicere sanguinem,

Et hac multos dextra sub Orcum mittere.

Quam inuiti credimus, quod factum nolumus.

E. Dic age. Tu literas deserere fixum habes?

S. Ha-

- S. Habeo. E. Tu castra tendis, & Martem sequis?
 S. Ita, ita, ita: hem quoties iam sum confessus tibi?
 E. Sanus ne es? S. sanissimus. An ad bella veniunt
 Etia egroti? E. Haud istuc rogo. S. Dic quid roges.
 E. Sanus ne mentis es? S. Apagesis, qui me cuius
 Insanum verbis concinnare postulas.
 Fui insanus, qui etatem egi in literis.
 Quod stulte feci, nunc sapienter corrigo.
 Sapio, quamquam sero, & reduco & calculum.
 E. O Stratocle, o Stratocle, ausculta paulisper tuum
 Praeceptorum, qui fidus tibi semper fuit,
 Qui te dilexit, cou germanum filium.
 S. Quecunq; animus fert loquere, promptius audiam.
 E. Primum omnium labores cur perdas tuos
 Tot annis positos in preclaris artibus?
 Presertim cum non mediocres efficeris
 Progressus, idq; nostro testimonio,
 Quibus per philosophiam nec mentiri integrum est,
 Nec patpari aliquem, vt est moris adulantium.
 Subita consilia raro sunt felicia.
 Cur istuc aures est prateriectum tuas,
 Quod vulgus iactare solet in proverbio?
 Tria esse, qua deliberanda sint diu:
 Profiteri monachum, ducere vxorem domum,
 Et, quod precipuum, militie nomen dare.
 Nunc te, mi Stratocle, per tuum genium obsecro,
 Ut de retam ardua amplius deliberes.
 Noli exspectare, dum te cœnitus monuerit.

Euentus namq₃ flitorum magister est.
 Despice paulum, quot incommoda Mars afferat,
 Principiō, quod erat libertatis proprium,
 Id funditus sublatum est: vincere vi velū.
 Ducum imperia pro lege habenda sunt tibi.
 Pugnare vis, manere te in castris iubent.
 Excedere pralio cūpū, pergere iubent.
 Exauias, & spolia vis legere, illi verant.
 Nisi obedias, repente suffigunt cruci.
 Vitam hominis, atq₃ bellua iuxta estimant.
 Excubias sunt agenda in noctes singulas,
 Viuendum ex rapto, esuries patienda, & fidū,
 Bibendum flumen turbidum, & panis niger
 Verandus, ipso ferro & chalybe durior,
 Longissima pedibus conficienda itinera.
 Menses in multos non dabitur stipendium:
 Nec minus eō laboris imperabitur.
 In tergo etiam numismata cudentur tuo.
 Ecquid probatam ducis hanc pecuniam?
 S. Verbera gratis ego inueniam quam facillimē.
 E. Quid de squalore dicam, quid de sordibus?
 Quid de vermiculū, immō de pediculū?
 Quorum caseruas densas milites alunc.
 Tensoribus haud vtuntur, tondent mutuum
 Pulcherrimē: namq₃ enses sunt nouacula.
 Quibus abradunt cum crinibus totum caput.
 Crebro item ē venī mittunt putrem sanguinem.
 Sed (quod parum salutiferum medici canunt)

Venus

Venas recludunt, & resecant multas similes.

S. Tales chirurgos nunquam ego mihi optauerim.

E. Heu quantos astus, quam atrox frigus sustinenter?
Pro delicatis pellibus arma horrida gerunt,

Arma anea, & ipso pondere quam grauissima.

Sub aetheris axe nudo quid non perforunt?

Omnes molestias, omnes iniurias,

Pluuias, niues, tonitra, nimbus, grandines,

Fulgura, fulmina, ventos, procellas, turbines.

Iam quoties morbi grassantur in exercitum?

Quam saepe castra inuadit pestilentia?

Adbac in bello pro quantum casus valet?

Communis Mars, bellorum incertus exitus.

Cadunt magnanimi, timidi sunt superstites.

Victorem quoties vi fortuna perculit,

Tergumq[ue] victis dare coegit improba?

Age vero, interfictis quisnam funus facit?

Vbi nam amicorum mæsta comploratio?

(Hoc siquidem non negligendum duxit Solon.

Vacare sicutu qui non vult mortem suam.)

Esto autem qui fiat redux in patriam,

Deum immortalem, quam deformatus redit?

Cicatricibus insignis horrendum in modum,

Plenus dorsus, pleni pedes, plenum caput,

Mutilata facies amputatis auribus,

Pratruncatus nasus in honesto vulnere.

Interea coniux alteri nupsit viro,

Aut quasum fecit proficuisse corpore:

Nati

Nati viuunt aliena misericordia.
 Si forte redeat illas membra omnia,
 Contemnit populus omnis, & pro ignauo habet.
 O quam exploratum succinit paroxmia?
 Bellum dulce est inexpertu. Dicas mibi,
 Tunc igitur nullum vis unquam bellum gerit
 Vis nos inermes hostibus dare iugulum?
 Minime volo: est quando bellum geri expedie,
 Et verò debet: sed te, similes ac tuis
 Adolescentes, præstanti mallos indole,
 Columna familiæ, egregium decus urbium,
 Hos, inquam, à castris abstinentes autumo.
 Quapropter, Stratocle, si qui est precibus locus,
 Muta consilium in melius, & hanc mentem exue.
Quod tibi suadeo, meo suaderem filio.
 Fallit te sententia, non rectam instas viam.
 S. Tua dicta, Eubule, nec tantillum me mouent.
 Ventis trado, cæptis nequeo desistere.
 Siue mihi mens injecta est hac diuinitus:
 Siue potius mea mihi cupido fit Deus.
 Clares sonantem ex audio carant arams,
 Micantes cerno clypeos, & gladios truces.
 Nobile facinus, certando vitam amittere:
 Effeminatum, in pluma, & in rosa emori.
 Carebo sepulchro? nullo virtus indiget.
 Et quisquis vnam non habet, hunc calum regit.
 Tu cupiebas magnum me fieri philosophum,
 Factus sum, vitam & mortem contemno pariter:

Opes

Opes irrideo: dura possum perpeti:
 Amo patriam, cui consecro meum sanguinem.
 Hec quicunq_z didicis, eruditus es sat_s,
 Atq_z haud inutilis patria ciui_s alitur.
 Quis autem est hominum, qui viuat sine legibus?
 Qui plane nullius imperio sit subditus?
 Malo imperare mibi fortissimum ducem
 In castro, quam turpem domi socrdiam.
 Porro animosum nunquam oderit dux militem;
 Ignauum, ut tu discipulum, non potest pati.
 Sicut, fames, paupertas, astu, frigora,
 Omnia virtutis isthac instrumenta sunt.
 Maior apud vos pediculorum missis est.
 Etiam in medio morbi vagantur urbibus,
 Seuaq_z pestilens ciuitates opprimit.
 Nec vos ab omnibus exempti es sis casibus.
 Iam quod cicatricum bene completa facies
 Deformis apparer tibi, quam ridiculus es?
 Turpis dices monumenta fortitudinis?
 Et te tantopere pulcher aspectus capit?
 Mibi quidem ob vulnera crebra consutum caput
 Consuta male, frons, & nares deniq_z
 Gratissimam videntur preferre faciem.
 Vxorem non duxi, non genui liberos,
 Nihil timendum interea, quid fiat domi.
 Bellum est in votis, in bello mibi omnia.
 Ad bellum currere mei gestiunt pedes.
E. Et ad hæc dicturus quid tandem est senex pater?

Quid

Quid pia mater, cui tu vnicus es magis vnicus?
 Parentes ante obitum cur sic orbos faciis?
 Cur illis de te tam ingentes luctus cies?
 Non me, putas, iratus obiurges pater?
 Non à me repeatas filium cum iurgio?
 Non clamet? redde natum, redde liberos,
 Quos fidei iam pridem commiseram tua.
 Quid contra fabor, mi Stratocle? arrogans fuit,
 Superbus, confidens, proterius, contumax,
 Meos explosit monitus pertinaciter.
 Amanter hominem collocutus, omnia
 Tentauit, me miserum habuit ludibrio:
 Non potuimus mentem expugnare ferream.
 S. Facebas ora lamenta, & querimonia:
 Quamvis calum ruat, non aliud statuero.
 Ac iam iam, si parumper hic me manseris,
 Reuersus apparebo ornatu militis.
 E. Nibil ago, expectabo tamen, accutum redi.
 Hodie experior, si quidquam experies sum primus;
 Ad veritatis ut bene collimes scopum,
 Rebus qui scripsit geminis auerti à bono
 Iuuenturem; imprudentia atq. viribus.
 Istius nam elati, audent bellum capessere:
 Illa impediti, quod frugiferum est; non vident.
 Nec admiratione est quidquam dignius.
 Adolescenti in quo eluceat prudentia:
 Facilius est coruum reperire candidum.
 Qui stultos dixerit omnes, errabit parum.

Indo

Inde est quod sapiens sapienter sanxit Solon,
 Ut ne iuuenes aliquem magistratum gerant,
 Neu consiliis vnquam adhibeantur publicis.
 Etas iuuenilius est inconstans animi,
 Leui momento buc illuc mox impellitur:
 Ec cum quoq; slectatur non agerrimè.
 In vicium, vt cera, slectitur facilimè.
 Innumerat voluis secum semper ineptias,
 Noctu diuq; continenter somnias.
 De consequentibus malis, de funere,
 Deq; senectute ne quis audire verbulum.
 Omnes delicias, & voluptates amat.
 Canibus, & equis elendis gaudet maximè.
 Festiuus interest audiè spectaculis.
 Potat libenter, & bene ludit aleam.
 Spernit Iunonem, spernit ipsam Palladem:
 Ac Venerem multò pulchriorem iudicat.
 Non etenim diligit valde sapientiam.
 Nil est sollicita ut magnas sibi congerat opes.
 Molles risus, & molles sermonum iucos,
 Et strepitum cithara amplectitur supra modum.
 Monitores aspernatur, & prorsus fugit.
 Minatur damna, & exilium censoribus.
 Iras & animum in fronte & ore gestat.
 Loquacula est, & tantum prabet, quantum habet.
 Maioris non sunt ypsi am spes & fides.
 Credit iuuentus multum, spernat omnia.
 Suis amica nimium est laudatoribus.

Qui-

Quicunqz verò illius studia non colunt,
 Cum buiusmodi nullam societatem cōit.
 Iniurias placato animo haud sciunt pati,
 Eas quam possunt vindicant acerrimè.
 Inducere illos ad fraudem nullus labòr:
 In horæ círcumscribuntur vel centries.
 Hec etas deniqz, incerta, & multcum est vaga,
 Mutationibus subiecta plurimis,
 Iamqz hunc propendet, iam illuc, iam aliò respicit,
 Nec quis adolescenti futurus exitus,
 Quis terminus, bonus an malus, dici potest.
 Explodit bombardulam egrediens Stratocles.

S. Magister syllogismus hic dexter fuis

In posterum tales facturum spondeo.

Educit pugionem.

Hec maior propositio: isthac erit minor:

Educit gladium.

Hec conclusio, qua rem consummatam dabit.

Dic mibi, Eubule, placet ne hic tibi ornatus now?

Meo iudicio non fui venustior.

E. Meo iudicio non fui turpior.

Caliga sunt dissecta, dissectus calceus,

Dissectus thorax. Scin' quid hec presagiant?

S. Quidnam? **E.** Tuum corpus ita dissecabitur.

S. Non hercle, quin multos prius dissecuerim,

Et gladium hunc repidis condiderim in pulmonibw.

E. Formido ne Mars iam nunc in lingua siet:

Postquam instabis conflictus, recidat in pedes,

Actus

Actu fugitor magnus fias pro milite.

S. *Dij meliora. Eubule istuc noli edicere,*
Quinimmo victorem multarum gentium,
Opimis induitum spoliis, si dij adiuuant,
Visurus es aliquando Stratoclem. E. scilicet,
Multis onustum vulneribus, & sceleribus
Ego videbo. Sed te per caput oro tuum,
Et quidquid in hac vita tibi est charissimum,
Te circumspice, saltemq; ad punctum temporis
Prudentem cogitationem suscipe,
Mi Stratocle: ne tantum dolorem inusseris
PARENTIBUS, quorum perit solarium
Te amissio. Per Diuos omnes queso, rogo,
Per calum, & terram te obrestror, ne feceris.

S. *Hoc vnum tibi negare cegor: casera*
Qua à me voles impetrare, seres ocyus.

E. *Quonam ibù? sub quo duce facies stipendia?*

S. *Ibo in Pannoniam autem quam felicissimus,*
Ibi occidam Turcarum multa millia.

E. *Satis Thresonicè. S. nunc, quod reliquum est, vale,*
Mi Preceptor, mi custos, mi dulcis pater.

Nam si fuisset extenuus, non potueras
Plus quam fecisti amore me amplexarier.

Multa in me constant fateor sua beneficia,
Quorum mibi memoriam nulla eripiet dies.

Quoad anima superabo mea, sui memor

Ero, mi Eubule: & te rogo quam maxime

Per bonitatem tuam, quam sensi crebris,

Vt negligentiam meam, atque ignauiam,
Omnesq; culpas condones humaniter.

E. Propemodum lacrymas tua verba excutiunt mibi,
Quando ingenuo ut adolescenti pulchrum est facio.
Agitq; mibit am liberales gratias.
Vteinam bostraum exemplum sequantur ceteri:
Atque vteinam in te merita mea augere liceat.
Quod quia non lices, age Stratocle, salue & vale:
Nam post bac vtrum te visurus sim, ambigo.

S. Ego nihil ambigo. E. Deus te seruet. S. Vale.
Ille hinc abiit: volo ego tecum bic meditarier
Accuratè, quo pacto me in acie geram,
Etenim imparatum se se hostibus opponere,
Si rectè cogito, pafens periculum est.
Ad hunc ergo modum volo ensem stringere,
Ita pedem leuum, sic firmabo dexterum,
Immobilius consistam vs instar Herculis.
Petitiones sic vero aduersaries
Eludam. Ita hostes casim summù viribus,
Lacertis terrorsum ductis ritè feriam,
Eosdem punctim tali terigero impetu,
Ensem per costas exigens sauiissimum.
Multorum viscera hoc ferrum rimabitur,
Vnde cerebrum fluet atro mistum sanguine.
Nonnullū digitos, aliū cervices metam,
Atq; his vt caules detruncabo brachia.
Claudos efficiam caso quosdam poplite.
Cadensum gemisim auræ tangenter sidera.

Sed

Sed vnum pane oblitus sum, quod maximum est,
 Et quam quiduis aliud mage necessarium.
 Quo pacto vortar in fugam? sic, astimo.
 Parum scitè curro: non est opus modò:
 Quando erit opus, pedibus alas dabis timor.
 Sed antequam vrbe excedo, sodales mibi mei
 Salutandi sunt, & complectendi ultimum.
 Quid enim, si se monitus impulsus meis
 Addas socium vnu, & alter ad rem bellicam,
 Mecum vt facinora faciat immortalia?

TREMONIVS, MISOMACHVS.

T. Iù. M. Jù. T. Salve ô patrium solum. M. Salve vos
 Lares paterni, quos hoc per trienium
 Non usurpaui luminibus, iamq; eminus
 Intueor, pra leticia vix credens mihi,
 Quot seculis à vestro finu procul absui,
 In extera regione, quo me insania,
 Furorq; vecors rapuit? Quare vt hoc meum
 Ignoscatis peccatum, etiam atq; etiam precor.
 Si tale quidquam in posterum attentauero,
 Dispeream exemplo pessimo. T. Beatus
 Haud aliquid omnes philosophastri finixerint,
 Quam esse in tuto, longè à castris, longè ab acie,
 Longè à vulneribus, longè ab Orci faucibus;
 A quibus absunt profectò propius milites,
 Quam nati gantes, qui à morte digitis tribus
 Duntaxat distant. M. Mars mors ô vale, vale.

Abi Mars, nil tibi mecum rei est, abi, vale,

Te perdat ipse Iupiter: crux es

Nimium audax, & homicida crudelissimus.

T. Praetuli bellatores fuimus. **M.** maxime.

Quos cepimus occidimus, & quos non cepimus

Adhuc habemus. T. ha ha ha, pediculi,

Vestesque lacora nostra sunt stipendia.

Moriar, si in sacculo habeo assēm vel unicum.

M. Curauis ego, ut mea pragnares crumenula.

T. Curassēm ego quoque, si furandi occasio

Oblata fuisse. M. Quin tu linguam comprimit?

Nolo mibi mea strategemata memorarier.

Stolidē nimirum fecimus, qui in tam graue,

Præsensque discrimen animas obrulerimus.

T. Tantosque labores hauserimus sine gloria.

M. Nunc paixim à notis consindemur fibilius:

Ludus erimus apud ciues, & iocuſ affatim.

T. Vab. melius vīnor fibiliari centies,

Quam iugulari ſemel. Vita nil carius.

Proin quantum dolebimus ludibrio,

Tantum lætemur nos viuere, & hoc amplius.

Pergamus porrō. M. Qui sunt, qui vestigia

Contra ponunt? duo adolescentes scilicet.

T. Quasi in bellum profecturi, atque amentiae

Noſtri futuri ſuccelfores. M. alloquar.

MISO-

MISOMACHVS, STRATOCLES,
TREMONIVS, POLEMIVS.

M. Heus iuuenes, sic, qua vultu, eueniant bona,
Quò tandem? quò tenetis iter? at as scio
Iam qui sint. S. Et nos qui vos, T. Dij vostram fidem.
Stratocles tu es, & hic Polemius patruelis tuus.
P. Et tu es Tremonius, miles nunc, q̄lim auxilicus.
S. Tu faber ille fabrorum alpha, & homo horarum
omnium.

M. Iungamus dextræ. S. Vnde vos tam squalidi,
Pannosi, puluerulenti, ac sordibus obſtri?
T. Rogas? inde vbi vos duo perire statuitis.
P. Perire? non perire, pugnare volumus.
Faceſſe tu hinc cum dicti delirantibus.
S. Quin meliora ominare. M. Rem verbū tribus
Omnem effudit, Nulla est, nulla est bello salus.
Bellum est miseriatur pelagus altissimum:
Bellum malorum innumerorum compendium.
S. Ignauis atq; imbellibus. P. Ita fufpicor,
Et vos esse credo fugitores acerrimos.
Strictorum aspectu concidistis ensium.
Fuerunt vobis in pedibus præcordia.
Premi potest vir fortis, sed non opprimi. S. hem
Polemi, hoc verbum centum talentis emerim.
P. Inest in hoc corpore virtus, inest tibi
Testata magnis sape rebus indoles.
Nos quo inuitat virtus, & immortalitas,

- Ed diuis fauentibus concedimus.*
- Durum bellum? dura pati pregestit animus.*
- Tecum Stratocle casus in omnes iuerim:*
- Habent nos socios mors eadem, aut victoria.*
- T.** *Qui sapiunt, illi ex alienis incommodis*
- Sua norunt pulchre precauere incomoda.*
- Sunt mulae, que nunquam cuiquam experientia sunt:*
- In his qui bellum numerat, non male numerat.*
- M.** *In pace clarum fieri non minus licet*
- Quam in bello. S. Scimus hoc. M. At illa neutiquam*
- Scistis, quae nos perpetiendo cognonimus.*
- P.** *Narrate, dabimus operam. T. nox citius diem*
- Abstulerit, si memorare velimus singula.*
- Atq; illud primū esto: tales redibitū,*
- Quales videtis nos. Hui, contemplamini*
- Vtriusq; cultum, ut placet? S. apage cūm ista tue*
- Predictione: auis sinistra es, nihil agis.*
- P.** *Ad Persas, & Turcas cum isto vaticinio.*
- Torquati, & annulati, & operti purpura*
- Cum diu volentibus in patriam redibimus.*
- M.** *O adolescens, tui te fallent spiritus,*
- Dabuntq; malum tibi, tuisq; grauiſſimum.*
- Quae gloria bello capitur victus hostibus,*
- Ea penes imperatorem, non militem*
- Est: ille felix, ille victor dicitur:*
- Illiū est triumphus, præda illius est,*
- Illiū sunt captiui: nostre vigilia.*

Humili-

Humicubationes, non in lectulū,
Crebra itinera, frigus, astus, esuries, sitū,
Vulnera demum, & cedes. T. Et his plura insuper:
Nec vlla aliquando referri gratia solent.
Canibus, equis, asinis vtuntur mitius,
Quam nobis, quos tanquam pilas habent, & hoc
 Et illuc iactant longè importuniſſimē.
Si declinaris à prescripto paululum,
Neque id consultō, sed per imprudentiam,
Indicta cauſa mox ſuſpendunt arborē,
Quamuis diues, formosus ſis, ac nobilis:
Quamuis per omnia ſacra lacrymans obſcreſ.

M. Sexcentos vidi raptari ad ſuſpendium,
AEtate, & forma iuuenes florentiſſimos,
Vobis aquales, quorum nos valde miseret.
Quin mibi bis, tērue iuicta iam reſtis fuit.
Cum me lethali viuum de periculo
 Diuina fons quedam ſeruauit. Hanc ſibi
 Sperantem adire diſcrimina, non mentis eſt
 Sana. Quando viſum eſt ſuperis, ferunt opem,
 Non quando homines eorum auxilia poſtulanſ.

S. Memini hoc ipſo die à docto quodam viro
 Similia multa audire, & exponi mibi
 Ad terrorem incutendum copioſius,
 Quibus ſcateat bellum calamitatibꝫ: & hac
 Oratio veſtra, vt oculatorum teſtium,
 Quorum vel vnuſ ſuperat auritos decem,
 Animum meum labientem aliquantum impulit.

P. Quid hoc Stratocle? siccine leues ratiuncula
Argumenta tibi videntur firmissima?

Tolle moras, siat quod caput est viriliter.

S. Non hactantum, nec illatantum memouent,
Verum utraq, Polemi, quando simul pondero.
Nunc demum intelligo, quam sapienter meus
Magister mibi castra, & bellum disuaserit.
Cecus qui eram, nunc dispicio clarissime.

P. Rem portentosam: hic vir erat, nunc est femina:
Arma fremebat, calabros, & lanam cogitat.

Quod male amicum numen vos adduxis hodie?
Qui ex re confecta facitis infectissimam,
Sermonibus istis multo mendacissimus.

Agite negotium vestrum, finite via

Quam ingredimur nos proficisci recta ad Hungaros:
Nam vos è Belgica, vt reor, repedatis buc.

T. Idem Mars hic, idem Mars ibi, eadem mala
Bellum bellantibus afferit ubiuis gentium.

Et nos animo bono, ac vestri cupidissimo

Conamur vos abducere ab hac sententia,

Quae de mansuetis reddit rabiosissimos,

Ex ouibus pardos, & leones, & lupos:

Hec monstrarapto viuunt, atq, sanguine

Aliarum animantium, quod faciunt milites.

M. Geratur bellum ab iis, defendendi sui

Quas compellit necessitas, hi murud

Sese discerpant, dilanient, ferro necent.

Quis hic furor, atram bello mortem accersere?

Immi-

*Imminet, ac per se tacitus venit ipsa pedibus.
Quod fatum est, tantis vos ingenii præditos,
Tam illustrium hominum filios, tam diuites,
Ætate tam virenti in media arma ruere,
Nulla laesos iniuria? dum tempus est;
Confilia, obtestor, saniora capeſſite.
Anobis mutuum sumire prudentiam,
Si ipsi caretis: temeritas ſepe nocuit.*

T. Redite redite ad intermissam Palladem:

*Ego rediturus feruunt ad aulicam:
Ad incudem hic, & malleum ſe recipies,
Desertam ad uxorem, & desertos liberos.
Cui dulce eſt prælium, nec pueri inſtar ſapit.*

S. Quid adhac Polemius? P. Eundum eſt, ſurdo fabula
Canitur. S. à qui ſecutus eſt me deuium,
Sequere in viam redeuntem. M. Ne quid beſita,
Largire vitam, annosq; tuos patriæ magis,
Quam incognitus, de te qui meruerunt uibil.

T. Gaudebis ſemper, ſi hos monitus audiueris.
Si proieceris, eternum te paenituerit.

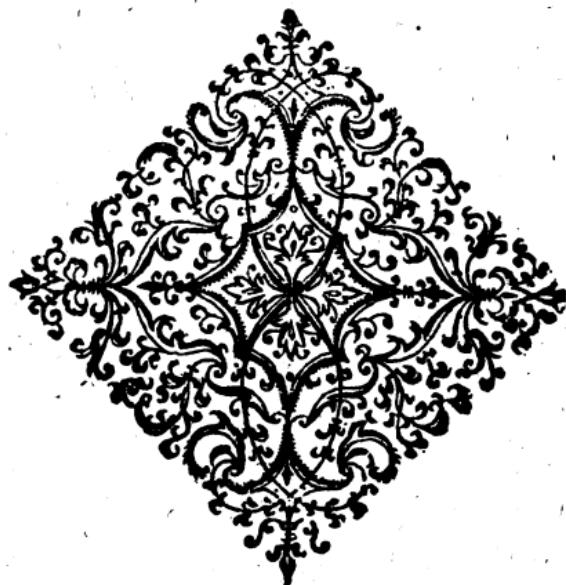
P. Volenti nolenti persuadetis mihi.

*Quoniam igitur vobis videtur omnibus,
Mibi literas, & me refiuam literis.*

S. Factum optimè. Vos ſequimini, ut labore pro
Veftro detur vobis cœna extructissima.

T. Bene profecto: etenim iam diebus plus decem
Incœnatus durat uterq;. M. Ego viſam prius
Uxorem, cum ad vos accedam. S. pietas iubet.

M. In vita nihil vñquam adeo optatum contigit,
 Nihil & quæ faustum, lœtum, & gaudij plenum,
 Mea vxori ut hodie mea hac reuersio
 Continget improuisa: de collo meo
 Pendebit, os & lacrymæ opplebit fibi.
 Accurrit ad genua mea dehinc pusillus gress
 Natorum ingeminantum pater, pater, pater.
 Ipse quoque mibi erum natus videbor, &
 Complexum, oscularumq; baud satis erit.

Hic

Hic Institutionum poeticarum LIBER,
quem R. P. I A C O B V S P O N T A N V S
in usum studiosæ iuuentutis in lucem
emittit, ob singularem vtilitatē quam
ciusdem accurata doctrina cōtinet, ty-
pis hic IN G O L S T A D I I mandari po-
test.

P E T R Y S S T E V A R T I V S
Leodius, Collegij Theologici De-
cani vices hoc tempore gerens
& Acad. R E C T O R .

R E R V M

R E R V M
E T V E R B O R V M
I N D E X I N P O E-
T I C A M.

*p, principium, m, medium, f, finis
pagina significat.*

A.

	<i>CHILLIS tumulus.</i>	213. p/
	<i>Adūata Gelle exprimere erroris est.</i>	46. f
	<i>Aeneis Virgilij libera oratione scripta, Erratum offet poema.</i>	11. m
	<i>Aeschylus, Sophocles, et Euripides inuicem comparati.</i>	115. m
	<i>Actares hominum quatuor secundum Pythagorans.</i>	230. m
	<i>Amor, parentum in liberos summus.</i>	219. f
	<i>Anacreontes Versu lepos, Et gratia.</i> 138. m. <i>swamis.</i> 139 f. <i>Et sequent.</i>	
	<i>Animus pacatus, ad omnia aptus est, sicut anxius ad ni-</i> <i>bil.</i>	40. p. m
	<i>Anser ex arbore pendens iaculis petitur.</i>	194. f
	<i>Apes inscribendo imitanda.</i>	33. p. 39. m
	<i>Apophthegmata ornant Elegiam Et alia carmina.</i>	127. f
	<i>Archilochus amarulentus poeta.</i>	157. m
	<i>Argumenta leviora Et sponte suscepit primis poetis Gellia.</i>	
	<i>35. m. f. Expendendum priusquam ad scribendum in-</i> <i>cumbat.</i>	36. p
	<i>Aristarchum sibi fieri,</i>	49. f
		<i>ars</i>

INDEX.

<i>Ars dux certior.</i>	2. f.	<i>naturam humanam adiuvas.</i>	15. m.
merito etiam tradenda in poesi.			24. m.
<i>Afinis, furans Catullo mappam.</i>			176. f.

B.

<i>Belli gerentes dura.</i>	210. p.	<i>seq. incommoda.</i>	212. p.
<i>Bucolicapoësis: persona.</i>	120. p.	<i>argumenta.</i>	120. m.

nunc carminis. 120. f. *dictio.*

121. p.

C.

<i>Alliphanes ineptus poeta.</i>	50. f.
<i>Carmen propriè adhibetur à Poeta.</i>	10. f.
<i>II. p. suauiss.</i>	
<i>17. p. Non licenter scribendum</i> & sine cura.	47. p.
<i>Boniss.</i> , non multe modo cōmendatur.	24. f.
<i>25. p. Virtus</i> & quo-	
<i>modo castigentur.</i> 47. f. seq.	
<i>Carminis cuiusq; proprie-</i>	
<i>sas.</i> 133. p. <i>melicum.</i> 133. f. <i>in quo præstet soluta oratio-</i>	
<i>ni.</i> 9. m. <i>optima quomodo scribamus.</i> 25. p. <i>dupliciter ex</i>	
<i>poetis pers. possunt,</i> & <i>in nostram scripsitionem insers.</i> 28. p.	
<i>Carmen suis pedibus illigare non satis poeta.</i> 37. f. <i>ossum</i>	
<i>& mente scribentis pacatam desiderat.</i> 40. p. m. seq.	
<i>immatura carmina premenda.</i> 50. m. <i>Dactylicum car-</i>	
<i>m-en.</i> 74. p. <i>Spondaicum.</i> 74. p. m. <i>Leoninum in Gesso</i>	
<i>est.</i> 81. f. <i>in participiū desinere non est vitiosum.</i> 83. f.	
<i>in monosyllabā desinere non est vitiosum.</i> 84. f. seq. <i>Ver-</i>	
<i>sibus Euripidis multe ab hostibus liberantur.</i>	117. p.
<i>Carolus V. cumulus.</i>	207. p.
<i>Castitas floribus comparatur.</i>	221. p.
<i>Castelli latus mira.</i>	179. f.
<i>Cassarum tria genera.</i>	175. f.
<i>Centones fuisse.</i>	27. f.
<i>Charakter poetandi triplex.</i>	36. f.
<i>Chorus olim maximè maledicebat, quomodo fuerit com-</i>	
<i>pressus.</i>	
<i>Cicero Verum in suis Dialogis sit poeta.</i> II. p. <i>Lays illius à</i>	90. p. m.
<i>Catullo.</i>	
	179. m.
	<i>Cinna</i>

I N D E X.

- Cinna nouem annis poema scripsit.* 32. f
Comici. corum opera ēg actio ēnus aut duorum discernuntur. 46. m
 - 46. p. *erratis illorum ignoscendum.* 46. m
Comœdia definitur. 87. Partes. 100. m. Prologus. 100. m. Pro-
logia. 101. m. Epitasis. 101. f. Catastasis. 101. f. Catastrophe.
101. f. Actus quid. 102. p. in scena dividitur. 102. f. Acto-
res. 103. p. m. persone quomodo distinguantur. 103. m. quo-
similis loqui debet. 104. p. A Tragœdia in quibus ēg quo-
modo differat. 112. m. seq. Inscriptio cuiusq; Dramatis ēn-
de petenda. 118 f. Comœdia actiones humiles imitatur. 56. f.
57. m. In comœdia res agitur, nō exponitur & in ēποκοιλι-
56. f. Comœdia origo. 88. f. Tempus quo incepit. 89. m.
genera Garia. 91. m. seq. Antiqua. 174 f. Palliata. 91. m.
Togata. 91. f. Prætextata. 91. f. Trabeata. 92. p. In Taber-
nariis, Astellana. 92. p. Rhyntronica. 92. m. Planipes. 92. m.
Ēc. Quatuor species. 94. p. m. longitudo. 95. f. Fabula co-
mœdia. 94. p. Actio. 94. p. m. mores personarum. 96. p. sev-
tentia. 98. f. dictio. 99. p. apparatus. m. Vestes. 99. f. Vide
Tragœdia.
- Consolatio, super obitu filia.* 178. f
Connivū rex. 196. m

D.

- D*ecianus à Martiale laudatur. 179. m
Defuncti: statua, laudationes funebres. 201. p. lemens
serram precari. 238. Vide Epitaphium, ēg Lam:
Demosthenes, loco obscuro ēg solo elucrabat. 41. p
Deus, SS. Trinitas quomodo simul; ēg quomodo secundum
personas, ēg proprietates hymnis celebranda. 144. m
Dialogismus non idem quod Dialogus. 185. m
Dispositio, lux orationis. 34. m
Dithyrambsa poesis, carmen sonorum ēg tumidum. 22. f
Doceri ab alis, ēg emēdaris nostranūquā erubescendū. 45. p
Docēsis ēg attēns auditor qui reddatur. 60. f
Dottorum hominum ordines varij. 216. m. f

E.

I N D E X.
E.

- E**cho, quid, & eius *Uſus*. 186. m. seq. in similiſono extre-
marum, non primarum poſta eſt. 188. m.
- Elegia materia olim tristis. 122. m. 123. p. Ende dicta. 122. f.
oratio ſeu diſto qualis. 124. f. decus pricipum anti-
quitatis asperſio. 125. p. seq. qua huic carminis delicias
remorentrur. 126. p.
- ēdūllia, quid. 134. m
- Emblematis notatio. 188. f. in pariete Germiculatum; in pa-
timento reſſelatum, in lignis ſegmentatum dicitur. 189. p.
Quod ſit. ibid. m. tria genera Emblematum. 189. f. non
quaui res in Emblema cadit. ibid. f.
- Emendare, & illuſtrare plus eſt, quam componere 50. p. cu-
ranimia in virro poſtetur. 53. p.
- Empedocles Physiologus non poeta. 7. m
- ēnduoiaquid. 1. m
- Epicedium, ſeu ὀμιλίδεον quid. 202. f
- Epica poeſis Varias personas loquentes facit. 22. p. m
- Errat aliquando ob longitudinem operis. 46. p. principium
quale requirat. 59. p. no
- Epigrammatis Notatio. 165. f. ſine numeris poeticis prime
ſcripemus. ibid. Quibus rebus olim fuerit inſcriptū. 166. p.
Eius eius Varius ac multiplex. 166. m. laus, & in quo re-
liqua poemata ſuperet. 166. f. materia. 167. m. 174. p.
Difficultas. 167. f. finis. 167. f. conſeretur cum magna
ſcriptione. 168. p. Definitor. 168. f. genera duo. 169. p. ſim-
plex. 169. f. compoſitum. 170. p. Dimiditur ſecundum tria
genera poematio. 172. p. Secundum tria genera cauſa-
rum. 175. f. Nomina ficta pro veris auſumis, & vera re-
prehendas. 175. p. At turibus & laſciuis abſtinendum.
175. m. Epigramma, in quo paria paribus, & contraria
contraria referuntur. 182. p. Dialogicum. 183. m. Dua for-
entes argutia & breuitas. 190. f. seq. ſuauitas & reli-
quia eius ornamēta. 192. f. finis ſeu coelufio. 199. p. coſeretur
cū ſcorpione. 199. m. que ponenda in coelufione. 199. f. Ep-
igramma ſemper licet ſcribere. 27. f. 272

INDEX.

- E**tymologia definitur. 56. m. argumentum hunc perendit.
57. p. m. unde exordiendum. 65. f. 70. f. Epopœia tres partes. 60. f
- E**t. & etymologia quid. 54. m. propriè versibus hexametris tribuitur, & cur id. 54. f
- C**ontraq[ue]t[er] l[et]teras. 201. m. materia multiplex. 203. f
- E**pitaphium quid. 201. f. Documenta ad scribendum Epitaphium. 236. m. Imperatorum, regum, etc. 206. p. seq. Ductus ac militum. 210. p. seq. iocosum & falsum. 234. f. Vide, *Laws*.
- E**rroris infiniti lapsus in poesi, si indicium non aduoces. 43. p. f
quiam præcipuis & quomodo emendari possint. 48. p. m.
51. p. 52. p. m.
- E**nispides praefans Tragice. 116. m. seq.
- E**xercitatio maxime poeta necessaria est. 24. m. multiplex in carmine scribedo. 26. p. seq. prodest si imitetur simul. 29. m.
Prima sit in rebus parvis. 35. m
- E**xordia, orationum qualia esse debeant. 58. f
- E**xordia poetarum Epicorum. 65. f

F.

- F**abula, argumentum poëcos. 9. p. Fabulosa fictio anima est poëcos. 8. f. mirè oblectat. 17. f
- F**emina sancta quomodo laudentur. 216. p
- F**ingere quid. 3. f
- F**ortunis eventus. 172. m
- F**ormapparatus. 176. f. 177. m

G.

- G**raça ad Latina transferre. & hac vicissim ad graca permute est. 26. f

H.

- H**ectoris tumulus. 212. f
Herentis labores à Vario scripti. 27. p
- H**eroicum carmen, cur ita vocatur. 55. p. materia buina carmi-

INDEX.

- carminis. 55. m. f. seq. sit quād ornatisimum. 59. p. Vi-
 de, Carmen.
 Hexametrum carmen; in varias conuenit materias. 55. f. le-
 ges quibue elegans baberi possit. 73. f. seq. de terminatio-
 ne illius fictiofa. 83. m. Vide Carmen.
 Histo. laus. 87. p. nō habet imitationē. 8. p. Stilis Poetis. 67. m
 Historico nefas à veritate recedere. 8. m. amat verba poët-
 ca. 66. m. f. in quo differat à poeta. 8 p
 Hispionica. quomodo imiteatur. & artificium. 19. p
 Homerus Poeta sine praeceptis. 2. p. prater metrum nihil ha-
 beat. 7. m. scientia summa. 15. m. disiusus poeta sine insi-
 tatione. 29. p. Vincit Virgilium ingenio & natura pra-
 fstantia: Virgilium vincit iudicio. 42. f. Eius carmina ad-
 subam eans voluit Alexander ob maiestatem. 56. p. sedatē
 incipit Odysseam. 59. f
 Horatius in lyricis excellit. 37. f. primus latinorum lyri-
 cus. 157. m
 Hymnus quid. 142. f. antiquitas. 142. m. inventores Hebraic.
 143. m. Calites his maximè decorandi. 143. f. in Deum
 quales. 144. m. seq. in DD. Calites. 147. f. opulotē levata
 fugienda. 150. f. in D. Marrem. 150. f. dūo genera in illam.
 151. m. infesta illius. 151. f. metra hymnorūm. 153. f. longi-
 vudo. 154. m

I.

- Ambas connitit aptissimus. 123. m. f. 155. m. 158 f. anti-
 quitas. 155. f. Griseas. 156. m. argumentum. 156. m. pes
 pro ipso versu accipitur. 158. p
 Imitatio maximè in Poesi cernitur. 6. m. necessaria Poeta-
 g. p. à morum doctrinā non separanda. 17. m. laus poeta
 precipuas imiteatur. 22. m. quamam in poesia. & quomo-
 do imitanda. 28. m. 30. m. Horatius quo snam imitatores
 irrideat. 30. f. imitandi optima ratio duplex. 32. m. di-
 gerendum stylo, quod alio traxeris. 33. p. in iuxto quā
 maximè necessaria. 56. f
 Inge-

INDEX.

<i>Ingenium excolatur sicut terra.</i>	26. p.	<i>abest sapientia in insula.</i>	42. m. f
<i>Insula.</i>	196. p		
<i>Innocatio necessaria in Poematis exordio.</i>	62. p.	<i>in ipso operari quando licet adhibere.</i>	62. f. 63. p.
		<i>Christianorum poetarum qualis.</i>	63. m
<i>Irratis sermo ab rapto esse debet.</i>	79. p		
<i>Hsocrates in epidictico genere illustris.</i>	63. m.	<i>suarum orationum diligens emendator.</i>	52. m
<i>Judicij necessitas, &c. quos hic errores committantur.</i>	42. m.	<i>oculus est ingenij.</i>	43. p.
		<i>& eiusdem difficultas.</i>	
		<i>47. m. alterius ad nostra censenda adhibendum.</i>	49. f
<i>Iurisconsulit laus.</i>	218. p		
<i>Infusca similacrum.</i>	184. f		

L.

<i>Lacedamenes.</i>	300. accisi apud Thermopylas.	213. f
<i>Lamenta, seu querela S. Ambrosij in Satyrum fratrem defunctum.</i>		226. p. seqd
<i>Laus Imperatorum, Regum, &c. defunctorum.</i>	206. p. seq.	
<i>nobilium.</i>	207. f.	<i>Sanctorum.</i> 215. m.
<i>Doctorum.</i>		<i>Religiosorum.</i> 215. p.
<i>233. p. patris.</i>	223. p. fratri.	<i>216. m. consanguincorum.</i>
<i>223. f. seq. fæminarum religiosarum.</i>		<i>219. f. amicorum.</i>
<i>216. p. Virginum.</i>		<i>220. f. matrum familiâs.</i>
<i>223. p. filij.</i>	227. f. parvulorum.	<i>228. m. infansium.</i>
<i>229. p. amici.</i>		<i>233. p.</i>

<i>Lectio assidua, & obseruatio otialis.</i>	28. f.	<i>excitat spiritum poeticum.</i>	39. m.
		<i>facit nos similes optimis poëtis.</i>	40. p.
<i>Loca amena apta versibus pangendis.</i>			41. f
<i>Lucanus sumidus in principio suis operis.</i>			60. p. m
<i>Lucianus poeta comscus, quam materia.</i>			10. f
<i>Lyrics materia.</i> 22. f.	136. p.	<i>prestantia.</i> 132. m.	<i>suauitas propria lyrics versibus.</i>
		<i>133. m. dictio qualis.</i>	137. f.

M.

INDEX

M.

M artialis Epigrammata plena turpitudinis & uer- quaria scripsit.	175. m
<i>Materia Poetica ampla.</i> 13. f. apta sumenda poeta.	34. p
<i>Mathematici law.</i>	218. m
<i>Medicei law.</i>	218. m
<i>Miles à quibus landatur.</i>	210. m. 211. m. f
<i>Mortis envidia in genus humanum.</i>	229. m. 230. p

N.

N arratio poetarum in quo differat à narratione Orati- orū. 64. f. 66. p. seq. 68. f. Narrationis tres virtuo- ses. 71. p. quomodo brevis. 71. m. perspicua. 71. f. seq. sua- ris. 72. m. Narrationis Epicæ ordo. & quæ illam aliquan- do antecedane.	63. f
<i>Nania quid.</i>	203. m
<i>Natura an positor sit arte in poesi.</i>	2. m
<i>Natura Enamquamq; rem attribuere decet.</i>	78. m
<i>Nobilitas landatur ab antiquitate.</i>	207. f
<i>Nox apta versibus & lucubrationibus.</i>	41. p

O.

O bscuritas fugienda poeta in propositione.	63. m
<i>Occasionis iconismus.</i>	184. p
ωδὴ & ωδίειον quid. 133. m. Odarum partes. 134. f. seq.	
<i>Oratio rebus & verbis cōstat.</i> 39. p. historicorum & oratoris gravis. 70. m. numeroſa, & in qua contraria contra- ria, &c. referuntur. 181. p. funerea quando habita o- lim. 202. f. materia.	203. f. seq.
<i>Oratoris law.</i> 218. m. qui in vnoquoq; genere cauſarum maxime excelluerent.	36. m
<i>Ouidius fuorū Poematum nimius amator.</i> 44. p. m. in Me- samorphosis historicus fabulosus.	65. p

P.
1 2

INDEX.

P.

- Poënsentia iconismus.** 184 m
Parnassus, Helicon, Musæ, &c. quid per huiusmodi à poetis significetur. 1. p
Pentameter Versus solus non reperiatur. 121. f. incisio ēg exiit. 128. m. scq. monosyllaba quomodo ornent, ēg quomodo existent hunc versum. 130. p. polysyllaba verum lacum habeant in exitu hucus carminis. 130. f. 131 p
Philosophi laus. 218. f
Plauti sales frigidis. 95. p. cum Terentio comparatur. 104. f.
laus. 105. f
Plutarchi auctoritas in litteris grauis. 8. m
Poema, poësis, poeta quomodo differant. 20. m. Poema lectum recreat. 39. f. Versus. 58. p. tria potissimum genera. 173. f. differt à poësi. 19 f. definitur. 20. m. Poematis perimitationem exempla. 21 f. Poematum appellations *Garia graca* ēg *Latina*. 23. p. *δινυματικὸν*. 23. p. *δραματικὸν*. 23. m. *μικτὸν*. 23. f
Poësis è præceptis percipienda. 2. p. ingenium quale requirat. 3. m. artis necessitas. 2. m. definitur. 5. p. anima poëscos, qua. 8. f. pictura loquens. ibidem. Omnia explicata sunt carmine. 14. p. quomodo hominū actiones imitetur. 14. m. 16. m. imitatio excita est. 19. p. est quadam Philosophiae et fabulis. 15. p. differt à poemate. 20. m. 19 f. ampla est, atque ad aliud dicendi genus nat. 36. f. 37. p. Ad Philosophiam proximè accedit. 69. p. præstans orationem Historia. 69. f
Poeta unde ēg quid. 3. f. affatus furore divino. 1. m. nascitur. 2. p. Cycloca. 59. f. In singulari & universale proponit. 68. f. 69. p. Poeta sua aliter tractat, quam alijs, luce eadē tractet. 69. f. latte & melle discuntur &cscd. 3. m. impure arte abutuntur. 5. f. absq; imitacione non est poeta, 29. p. Poeta nomen propriè ēg improprè sumptum. 4. p. 10. m. Humanarū rerum statum varie ob oculos proponunt. 6. p.
Versus

INDEX.

• *Versificatores* qui. 6. f. *necessariò imitatur*. 7. p. 13. p. 16. p.
materum necessariò faciet. 11. f. *Poetarum ordines Gar-
 rij*. 12. p. *Poetarum triagenera*. 13. m. *materiam habent
 diffusam & amplam*. 13. f. *contradictoria qua*. 14. m. *qua
 scientia praditi esse debeant*. 15. m. f. *finis est docere &
 delectare*. 16. m. *Varios motus excitando semper delectat*.
 18. p. *difficultas summa in Varietate personarum & affe-
 ctionum exprimenda*. 18. f. 19. p. *Poetarum oratio triplex
 à Platone afferatur*. 21. p. *&t excellat, excellentes quoq;
 sibi proponet*. 29. f. *properè appetunt famam*. 51. f.
Ne onus impar humeris suis inscribendo imponat. 34. m.
Poetarum tyrocinia qua. 35. m. f. *Poeta cum Navarcho,
 poesis cum ipso mari confertur*. 38. f. *Iudicium illi opus
 est acerrimum*. 43. f. 44. p. *de poetis Variis, & eorum
 operibus iudicia Varia*. 38. p. *Poetanumquam plus sibi
 suspectus sit, quam in proprio partu disiudicando*. 44. p. f.
Peccatis eorum quibus ignoscendum, & quibus non. 45.
 m. f. *pocetas illustrandi, & inuertendi historiam*. 57. f.
Vi in sua poesi excellat: obseruabit numerum. 77. f. *Ver-
 ba*. 78. f. *sonum*. 80. p. *tumulus seu Epstaphium poeta*.
 216. f. 218. m

Hoc iv. propriè & per excelleniam poesi tribuitur. 4. f. est
metra fundere. 6. f.
A. Politiani tumulus. 216. f.
Principis ornamenta. 206. f. *Sirantes eorum Isocrates de-
 scribit*. 207. p.
Propositio in Epico carmine qualis. 61. p. m

R.

*R*eligiosis notio. 214. f. 215. p. *laus hominis religiosis &n-
 de ducatur*. 215. p

S.

Sacerdotis dignitas. 217. f.
Satyræ materia. 55. f. 161. f. *nomen & origo*. 159. p. m. na-
 r 3 sura.

INDEX XI

Varia. 162. m. in quo sine queri possit. 162. p. finis. 162. m.	
Bellatas. 162. f	
Satyrus quo artificio tractanda. 163. p. seq.	
Satyrus in Tragœdia, & cur inducerentur. 160. p. miscellanæ sur Comœdia. 160. f. Eborum satyricus sublatua e Comœdia. 160. f. Satyrici poeta. 161. p	
Scripторis accurata affuscidū. 24. f. scriptero priore rerum & verborum suppellex paranda. 39. p. m. f. quinam scriptores suadiligentius perpolimerine. 52. m. f	
Senibus innocanda. 229. m	
Sermo mensis nostræ incipres. 18. f	
Socrates fabulas Aesopi pro argumento carminis scribendi sumpfit. 9. p	
Solon leges suas. Elegio complexus. 123. f	
Sophoclis præstantia & laus. 116. p	
Stacius tunidus in principio Achilleides. 60. m	
Stylus apertus magister. 25. p. Quintiliiani de stylo præceptum. 25. m. non minus agit etiam de lete. 50. p	

T.

Terentius confertur cum Plauto. 104. f. laus. 105. p
Theologus laus. 318. f
Tragœdia unde ditta. 107. m. definitur. 108. f. materia 110. m. 174. cur delectet. 108. f. crudelitas ab oculis removetur. 111. p. affectus veluti & dittis. 111. f. 114. p. actus. 112. m. persona. 97. f. 114. p. à Comœdia differt. 113. m. & foliorum quam Comœdia. 119. f
Tragicocomœdia quid. 87. f
Tragœdus perfectus. 37. p
Tyrannus poëtæ res bellicas Elegia conscripsit. 123. f

V.

Ver. 194. f
Verba. accommodanda natura rerum. 78. m. 80. p. Verba parvum sonum. 80. p
Virgi-

I N D E X.

- Virgilium, eius scientia summa.* 15. m. *laus operis illius.* 31. m.
imitatio summum effect. 29. p. *Opus suum à nauigatione incepit.* 64. p. *Homerum & Empedoclem expressit.* 7. f. *Aeneidem solutis Verbis ante composuit.* 11. m. *Aliena carmina feliciter in sua opera transstulit, quam ipsi auctores in suis posuerint.* 32. p. *Cura in emendandis Georgicis.* 51. m. *In reprehensionem Vocatur, quod Aeneam certos figentem faciat in Africa.* 46. m. *Ob Didonem amore Aenea incitatam.* 57. f
Viri illustres qui, & quomodo laudandi. 208. m. f
Viri sancti qui laudari possint. 215. m
Vita humana scelera & calamitas. 231. p.

E R R A T U M.

Pagella 313. versu L. Syntaxeos, lege Synaxeos.

1

Bayerische
Staatsbibliothek
München

INDEX.

<i>Ingenium excolitur sicut terra.</i>	26. p.	<i>abest sapè à iudicio.</i>	
<i>Insula.</i>			42. m. f
<i>Innocatio necessaria in Poematis exordio.</i>	62. p.	<i>in ipso opere quando liceat adhibere.</i>	196. p
		<i>Christianorum poetarum qualis.</i>	
<i>Iratissimo abruptus esse debet.</i>			63. m
<i>Iソocrates in epidictico genere illustris.</i>	63. m.	<i>suarum orationum diligens emendator.</i>	79. p
<i>Iudicij necessitas, &c.</i>	42. m.	<i>quot hic errores committantur.</i>	
<i>oculus est ingenij.</i>	43. p.	<i>necessitas, &c; eiusdē difficultas.</i>	
<i>47. m. alterius ad nostra censenda adhibendum.</i>			52. m
<i>Iurisconsulti laus.</i>			49. f
<i>Instincta simulacrum.</i>			218. p
			184. f

L.

<i>Lacedamones.</i>	300. occisi apud Thermopylas.	213. f
<i>Lamenta, seu querela S. Ambrosij in Satyrum fratrem defunditum.</i>		226. p. seq.
<i>Laus Imperatorum, Regum, &c. defunctorum.</i>	206. p. seq.	
<i>nobilium.</i>	207. f.	<i>Sanctorum.</i> 215. m.
<i>Religiosorum.</i>	215. p.	
<i>Doctorum.</i>	216. m.	<i>consanguineorum.</i> 219. f.
<i>amicorum.</i>		
<i>233. p. patris.</i>	223. p. fratri.	<i>fæminarum religiosarum.</i>
<i>223. p. fratri.</i>	223. f. seq.	216. p. <i>Virginum.</i>
<i>223. p. filij.</i>		220. f. <i>matrum familiâs.</i>
<i>227. f. parvulorum.</i>	228. m.	221. p. <i>infantium.</i>
<i>229. p. amicti.</i>		229. p. <i>amicis.</i>
<i>Lectione assidua, &c.</i>	233. p.	<i>obseruatio stilis.</i>
<i>poeticum.</i>	28. f.	<i>excitat spiritum</i>
<i>39. m. facit nos similes optimismis poetis.</i>		<i>poeticum.</i>
<i>Loca amœna apta versibus pangendis.</i>	40. p.	
<i>Lucanus tumidus in principio sui operis.</i>		41. f
<i>Lucianus poeta comicus, quæ materia.</i>		60. p. m
<i>Lyrici materia.</i>	22. f.	10. f
<i>136. p. præstantia.</i>	132. m.	<i>suanitas pro-</i>
<i>propria lyricis versibus.</i>	133. m.	<i>pria</i>
<i>133. m. Unde sic dicti.</i>		<i>lyricis</i>
<i>qualis.</i>		<i>versibus.</i>
		137. f.

M.

INDEX

M.

M artialis Epigrammata plena turpitudinis & uer- quitia scripsit.	175. m
<i>Materia Poeta ampli.</i> 13. f. ap̄a sumenda poete.	34. p
<i>Mathematici lumen.</i>	218. m
<i>Medicei lumen.</i>	218. m
<i>Miles à quibue landetur.</i>	210. m. 211. m. f
<i>Mortis envidia in genus humanum.</i>	229. m. 230. p

N.

N arratio poetarum in quo differat à narratione Ora- torū. 64. f. 66. p. seq. 68. f. Narrationis tres virtuo- ses. 71. p. quomodo brevis. 71 m. perspicua. 71. f. seq. suau- tis. 72. m. Narrationis Epica ordo. Et quae illam aliquan- do antecedans.	63. f
<i>Nania quid.</i>	203. m
<i>Natura an posse sit arte in poesi.</i>	2. m
<i>Natura unquamq; rem attribuere decet.</i>	78. m
<i>Nobilitas landatur ab antiquitate.</i>	207. f
<i>Nox ap̄a versibus & lucubrationibus.</i>	41. p

O.

O bscuritate fugienda poeca in propositione.	63. m
<i>Occasione inconsimulo.</i>	184. p
ωδὴ & ωδαῖον quid. 33. m. Odarum partes.	154. f. seq.
Oratio rebus & verbis cōstat. 39. p. historicorum & oratorū graui. 70. m. numeroſa, & in qua contraria contra- riis, &c. referuntur. 181. p. funerea quando habita o- lim. 202. f. materia.	203. f. seq.
Oratoris lumen. 218. m. qui in unoquoq; genere cauſarum maxime excelluerent.	36. m
Ouidius fuorū Poematum nimius amator. 44. p. m. in Me- tamorphosis historicus fabulosus.	65. p

I 2

P.

INDEX.

P.

- P**oententia iconismus. 184 m
*Parnassus, Helicon, Musæ, &c. quid per huiusmodi à
poetis significetur.* 1. p
Pentameter *versus solus non reperitur.* 121. f. incisio ē ex-
xirius. 128. m. seq. monosyllaba quomodo ornent, ē quo-
modo vident hunc versum. 130. p. trisyllaba verum locum
babeant in exitu huius carminis. 130. f. 131 p
Philosophi laus. 218. f
Planetae frigidi. 95. p. cum Terentio comparatur. 104. f.
laus. 105. f
Plutarchi auctoritas in litteris graecis. 8. m
Poema, poesis, poeta quomodo differant. 20. m. Poema le-
ctum recitat. 39. f. Veritas. 58. p. tria potissimum gene-
ra. 173. f. differt à poesi. 19. f. definitur. 20. m. Poematis
persimilationem exempla. 21 f. Poematum appellationes
variae grata ē Latina. 23. p. διηγματικόν. 23. p. δράμα-
τικόν. 23. m. μικτὸν. 23. f
Poësis è praeceptis percipienda. 2. p. ingenium quale requiri-
rat. 3. m. artis necessitas. 2. m. definitur. 5. p. anima poe-
sicos, qua. 8. f. pictura loquens. ibidem. Omnia expli-
cata sunt carmine. 14. p. quomodo hominū actiones ins-
cenur. 14. m. 16. m. imitatio tacita est. 19. p. est quadam
Philosophia et cœta fabulis. 15. p. differt à poemate. 20. m.
19 f. ampla est, atque ad aliud dicendi genus nati. 36. f.
37. p. Ad Philosophiam proxime accedit. 69. p. prestant-
ter quam Historia. 69. f
Poeta unde ē quid. 3. f. afflatus furore divino. 1. m. nasci-
tur. 2. p. Cyclops. 59. f. In singulari sensu sale proponit.
*68. f. 69. p. Poeta sua aliter trattat, quam alijs, licet eadē
trattet.* 69. f. latte ē melle decuntur fasci. 3. m. impuri
arce abusuntur. 5. f. absque intentione non est poeta. 29. p.
Poeta nomen propriè ē impropriè sumptum. 4. p. 10. m.
Humanarū rerum statum varie ob oculos proponunt. 6. p.
Versi-

INDEX.

Versificatores qui. 6. f. necessariò imitatur. 7. p. 13. p. 16. p.
 metrum necessariò faciet. 11. f. Poetarum ordines Ga-
 ry. 12. p. Poetarum triagenera. 13. m. materiam habent
 diffusam & amplam. 13. f. contradictoria que. 14. m. que
 scientia pradicti esse debeant. 15. m. f. finis est docere &
 delectare. 16. m. Varios motus excitaendo semper delectat.
 18. p. difficultas summa in varietate personarum & affe-
 cionum exprimenda. 18. f. 19. p. Poetarum oratio triplex
 à Platone afferatur. 21. p. Ut excellat, excellentes quoq;
 sibi proponet. 29. f. præproprietate appetitus famiam. 51. f.
 Non unus impar humeris sum in jucibendo imponat. 34. m.
 Poetarum tyrocinia qua. 35. m. f. Poeta cum Nawarcho,
 poësis cum ipso mari confertur. 38. f. Iudicium illi opus
 est acerrimum. 43. f. 44. p. de poëtis Variis, & coram
 operibus iudicia Varia. 38. p. Poetarum quam plu sibi
 suspectas sit, quam in proprio partu disiudicando. 44. p. f.
 Peccatum eorum quibus ignoscendum, & quibus non. 45.
 m. f. poetæ illistrandi, vel inverteendi historiam. 57. f.
 Ut in sua poësi excellat: obseruabit numerum. 77. f. Ver-
 ba. 78. f. sonum. 80. p. tumultus seu Epitaphium poëta.
 216. f. 218. m

Rorier. propriè & per excellentiam poëtæ tribuitur. 4. f. est
 metra fundere. 6. f

A. Politiani sumulus. 216. f

Principia ornamenta. 206. f. Virentes eorum Isocrates de-
 scribit. 207. p

Propositio in Epico carmine qualis. 61. p. ne

R.

Religiose notio. 214. f. 215. p. laus hominis religiosi &
 de ducatur. 215. p

S.

Sacerdotis dignitas. 217. f
 Satyra materia. 55. f. 161. f. nomen & origine. 159. p. m. na-
 turæ. 3

INDEX XI

q[uo]da[m] cura. 162. m. in quorū insorquere possit. 162. p. finis. 162. m.	
Breuitas. 162. f	
Satyrus quo artificio trattanda. 163. p. seq.	
Satyri in Tragēdīa. & cursu ducenentur. 160. p. misseban-	
sur Comādīs. 160. f. Eborā satyricus fablasua ē Comā-	
dīs. 160. f. Satyrici poēta. 161. p	
Scriptōns accurata assūscendū. 24. f. scripēnro priu[r]o re-	
rūm & verborū supellex paranda. 39. p. m. f. quinam	
scriptores sua diligētissime perpoluerint. 52. m. f	
Senibus innocanda. 229. m	
Sermo mentis nostra incep[er]at. 18. f	
Socrates fabulas Aesopī pro argumento carminis scribendi	
sumpsit. 9. p	
Solon leges suae. Elegijs complexus. 123. f	
Sophocles præstantia & laus. 116. p	
Statius tumidus in principio Achilleidas. 60. m	
Erylne ap̄istius magister. 25. p. Quinque anni de stylo prece- pium. 25. m. non minime agit cīm delet. 50. p	

T

T'rentius confertur cum Plausto. 104. f. laus. 105. p	
Theologi laus. 328. f	
Tragēdia unde dicta. 107. m. definitur. 108. f. maseria 110. m. 174. cur delectet. 108. f. crudelita ab eculiū remor- mentur. 111. p. affectione & f. distid. 111. f. 114. p. actio me. m. persona. 97. f. 114. p. à Comādīa deffert. 113. m.	
Evulgo quām Comādīa. 119. f	
Tragicocomādīa quid. 87. f	
Tragēdīs perfectus. 37. p	
Tyrannus poete res bellicas Elegia conscripsit. 123. f	

V.

V'er.	194. f
Verba. accommodanda natura rerum. 78. m. 80. p. Ver- ba parsimne sonum. 80. p	
Virgi-	

INDEX.

- Virgilius. eius scientia summa.* 15.m. *laue operis illius.* 31.m.
imitatio summum effect. 29.p. *Opus suum à nauigazione incepit.* 64.p. *Homerum & Empedoclem expressit.* 7.f. *Aeneidem solitis Verbis ante composuit.* 11.m.
*Aliena carmina feliciter in sua opera transstulit, quam
ipsi autores in suis posuerint.* 32.p. *Cura in emendandis
Georgicis.* 51.m. *In reprehensionem Vocatur, quod Aeneam
ceruos figurant faciat in Africa.* 46.m. *Ob Dido-
nem amore Aenea incitatam.* 57.f
Viri illustres qui, & quomodo laudando. 208.m.f
Viri sancti qui laudari possint. 215.m
Vita humana scelera & calamitas. 231.p.

ERRATUM.

Pagella 313. versu l. Syntaxeos, lege Synaxeos.

Bayerische
 Staatsbibliothek
 München

